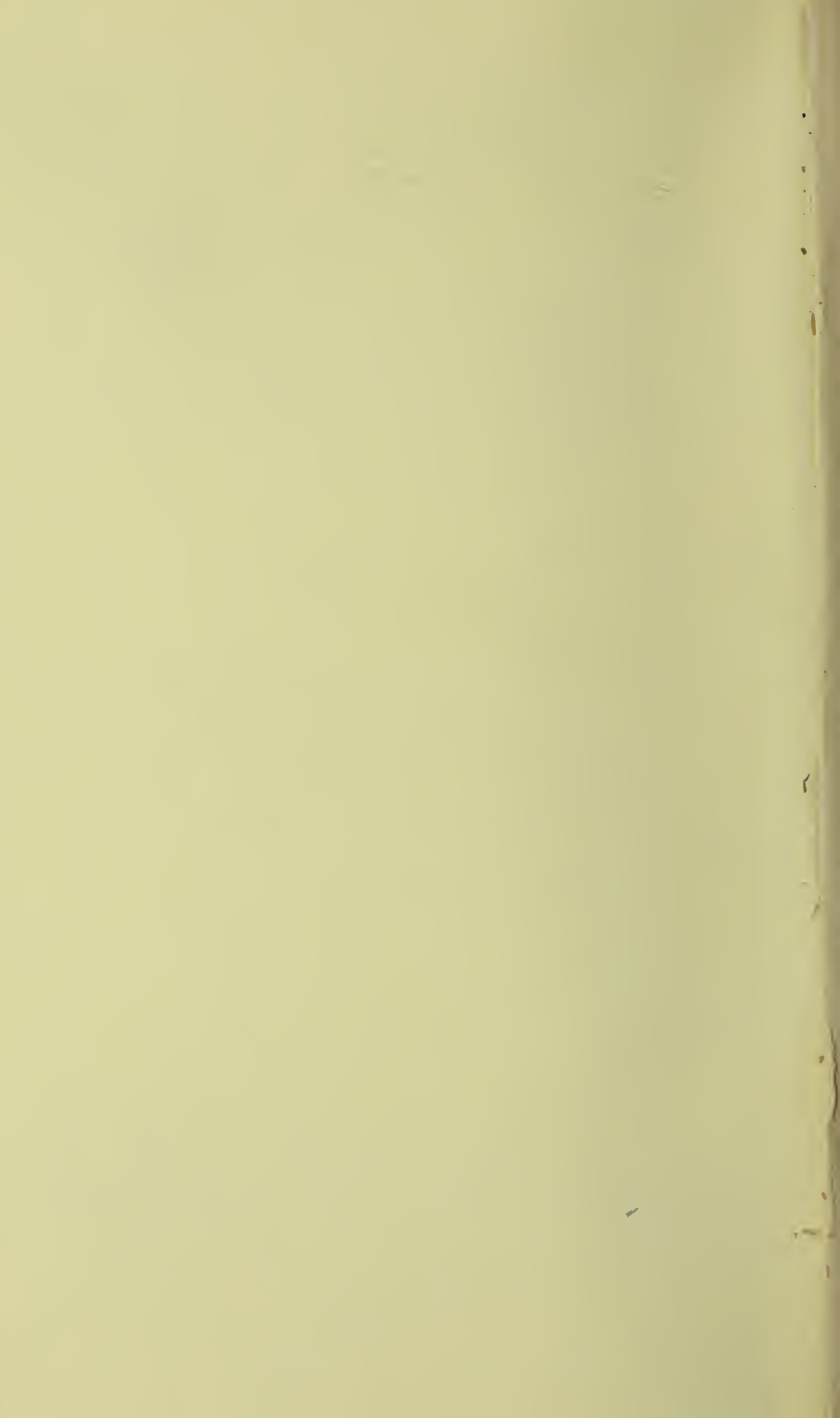

UNIVERSITY OF
ILLINOIS LIBRARY
AT URBANA-CHAMPAIGN
CLASSICS

Digitized by the Internet Archive
in 2015

ARISTOTELIS
ARS RHETORICA

CUM ADNOTATIONE

LEONARDI SPENGEL

ACCEDIT VETUSTA TRANSLATIO LATINA

VOLUMEN II

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI

MDCCCLXVII.

LIPSIÆ: TYPIS B. G. TEUBNERI.

LIBER PRIMUS.

1 ἀντίστροφος τῆ διαλεκτικῆ] Cicero in Orat. cap. 32, ^{pag.} 1354
113: *Disputandi ratio et loquendi dialecticorum sit, oratorum
autem dicendi et ornandi. Zeno quidem ille a quo disciplina
Stoicorum est, manu demonstrare solebat, quid inter has
artes interesset. Nam quum compresserat digitos pugnum-
que fecerat, dialecticam aiebat eiusmodi esse; quum autem
diduxerat et manum dilatarat, palmae illius similem eloquen-
tiam esse dicebat; atque etiam ante hunc Aristoteles prin-
cipio artis rhetoricae dicit, illam artem quasi ex altera
parte respondere dialecticae, ut hoc videlicet differant
inter se, quod haec ratio dicendi latior sit, illa loquendi
contractior. de Finibus II, 6, 17: Zenonis est, inquam, hoc
Stoici omnem vim loquendi, ut iam ante Aristoteles, in duas
tributam esse partis; rhetoricam palmae, dialecticam pugni
similem esse dicebat, quod latius loquerentur rhetores, dia-
lectici autem compressius. Academic. I, 8, 32: post argu-
mentis et quasi rerum notis ducibus utebantur ad probandum
et ad concludendum id quod explanari volebant, in qua tra-
debatur omnis dialecticae disciplina, id est, orationis ratione
conclusae: huic quasi ex altera parte oratoria vis
dicendi adhibebatur, explicatrix orationis perpetuae ad per-
suadendum accommodatae. Alexander Aphrod. in Topic. I
pag. 4 de dialectica: τοιαύτην δὲ οὖσαν εἰκότως καὶ ἀν-
τίστροφόν φησιν ὁ Ἀριστοτέλης εἶναι τῆ ῥητορικῆ,
ἐπειδὴ κάκεινῃ περὶ τὰ πιθανά, ἃ τῷ ἔνδοξα εἶναι καὶ
αὐτὰ ἐστὶ τοιαῦτα· τὸ γὰρ ἀντίστροφον ἀντὶ τοῦ ἰσόστρο-
φόν τε καὶ περὶ τὰ αὐτὰ στρεφομένην καὶ καταγινομένην
λέγει ubi plura de utriusque vi disputat. Rectius Cicerone*

Alexandrum vim vocis illius intellexisse Victorius, qui hos locos congesserat, censuit neque alius ante Muretum, qui primus haec contra Platonem esse dicta animadvertit, sensum huius loci vere explicuisse videtur. Geometricum vocabulum est *ἀντίστροφος* (Ethic. Magn. I, 10 p. 1187 b, 2) ex ipso Platone sumptum, Gorg. p. 40 (465): *ἴν' οὖν μὴ μακρολογῶ, ἐθέλω σοι εἰπεῖν, ὥσπερ οἱ γεωμέτραι — ἤδη γὰρ ἂν ἴσως ἀκολουθήσαις — ὅτι ὁ κομωτική πρὸς γυμναστικήν, τοῦτο ὀψοποιική πρὸς ἰατρικήν. μᾶλλον δὲ ᾧδε, ὅτι ὁ κομωτική πρὸς γυμναστικήν, τοῦτο σοφιστική πρὸς νομοθετικήν, καὶ ὅτι ὁ ὀψοποιική πρὸς ἰατρικήν, τοῦτο ῥητορική πρὸς δικαστικήν. ὅπερ μέντοι λέγω, διέστηκε μὲν οὕτω φύσει· ἅτε δ' ἐγγὺς ὄντων καὶ περὶ ταῦτα φύρονται ἐν τῷ αὐτῷ σοφισταὶ καὶ ῥήτορες καὶ οὐκ ἔχουσιν ὅ τι χρήσονται οὔτε αὐτοὶ ἑαυτοῖς οὔτε οἱ ἄλλοι ἀνθρώποι τούτοις . . . ὁ μὲν οὖν ἐγὼ φημι τὴν ῥητορικήν εἶναι ἀκήκοας· ἀντίστροφον ὀψοποιίας ἐν ψυχῇ, ὡς ἐκεῖνο ἐν σώματι. Dialecticam vero intellige ex Aristotelis sensu, vid. Trendel. de anim. p. 204. Analyt. poster. I, 11: ἐπικοινωνοῦσι δὲ πᾶσαι αἱ ἐπιστήμαι ἀλλήλαις κατὰ τὰ κοινά. κοινὰ δὲ λέγω οἷς χρῶνται ὡς ἐκ τούτων ἀποδεικνύντες, ἀλλ' οὐ περὶ ᾧν*) δεικνύουσιν οὐδ' ὁ δεικνύουσιν. καὶ ἡ διαλεκτικὴ πᾶσαις, καὶ εἴ τις καθόλου πειρώσθω δεικνύναι τὰ κοινά, οἷον ὅτι ἅπαν φάναι ἢ ἀποφάναι ἢ ὅτι ἴσα ἀπὸ ἴσων ἢ τῶν τοιούτων ἄττα. ἡ δὲ διαλεκτικὴ οὐκ ἔστιν οὕτως ὠρισμένων τινῶν οὐδὲ γένους ἐνός τινος· οὐ γὰρ ἂν ἠρώτα· ἀποδεικνύντα γὰρ οὐκ ἔστιν ἐρωτᾶν διὰ τὸ τῶν ἀντικειμένων ὄντων μὴ δείκνυσθαι τὸ αὐτό, δέδεικται δὲ τοῦτο ἐν τοῖς περὶ συλλογισμοῦ.*

Hoc igitur est quod Aristoteles negat et tacite improbat, atque ut integrum primum caput Platonis de rhetorica sententiam confutat, sic in limine eo usus est vocabulo, quo omnes illum notari intelligerent. Idem adhibet Isocrates

*) τὰ κοινὰ dicit axiomata, non genus in quo demonstrant, neque praedicatum quod demonstrat; genus vero si dicit, ei non est περὶ ᾧν, sed περὶ ὃ ut saepius ibi invenitur, et hic quoque reponendum videtur.

Antid. § 181 de rhetorica et gymnastica ipse fortasse Platonem refellens. conf. Sext. Empir. adv. math. VII, 6 p. 191 Bkk. Fabric. ad II, 7. *ἀντίστροφον* si dicit, instrumenta etiam utriusque quae quasi ex altera parte respondent, respicit, *ἐπαγωγήν, συλλογισμόν et παράδειγμα, ἐνθύμημα*, de quibus ipse dicit cap. 2 *ἐκότερον αὐτῶν ἐκατέρῳ τούτων τὸ αὐτὸ εἶναι*. Rhet. Graeci tom. IV p. 297: *ὄθεν καὶ Ἀριστοτέλης ἐν ταῖς δειλιναῖς προσόδοις τῶν ἐταίρων ῥητορικὰ προβλήματα μελετᾶν αὐτοὺς παρεσκευάζεν, δύο τέχνας φάσκων εἶναι τοῦ πείθειν ἐν λόγοις, ῥητορικὴν καὶ διαλεκτικὴν, τὴν μὲν ἐν τῷ λέγειν ἀποτάδην, διαλεκτικὴν δὲ ἐν τῷ διαλέγεσθαι*. Sopater in Hermog. ibid. tom. V pag. 15 ubi de fine rhetorices: *ὁ μὲν οὖν Πλάτων διαβάλλων αὐτὴν καλεῖ πολιτικῆς μορίου εἶδωλον . . . οἱ δὲ Στωικοὶ ἀντίστροφον τῇ διαλεκτικῇ αὐτὴν καλοῦσιν quem in seqq. p. 16 examinat: οἱ δὲ δὴ λέγοντες ἀντίστροφον τῇ διαλεκτικῇ καὶ οὗτοι τὰ μέγιστα πταίουσι, καὶ αὐτὸς ὁ ὄρος μαρτυρεῖ· ἀντίστροφος γὰρ ἐστὶν ἰσόστροφος, ἰσოდύναμος, τὰ αὐτὰ πράττουσα· οὐδέποτε δὲ δύο πραγμάτων διαφόρων εἰς ὄρος δύναται εἶναι· πῶς οὖν διαλεκτικῆς καὶ ῥητορικῆς τὸν αὐτὸν ὄρον λέγουσιν; εἰ γὰρ τὰ αὐτὰ πράττουσιν, καὶ αἱ αὐταὶ εἰσιν, ἀλλὰ μὴν διάφοροί εἰσιν αἱ τέχναι, οὐκ ἄρα ἀρμόζει ὁ ὄρος· πῶς γὰρ ἂν εἴη ὄρος μὴ μόνῳ τινὶ ἀρμόζων πράγματι; διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ὄροι ἐκλήθησαν, διὰ τὸ μῆτε ἐπιλαμβάνεσθαι ἑτέρου, μῆτε ἐλλείπειν τι τοῦ ἰδίου, ὥσπερ οἱ τῶν χωρίων ὄροι πάντα τὰ αὐτῶν περιέχουσιν. cui si fides est, Stoicos quibus ut dialectica, sic et ἡ ῥητορικὴ ἐπιστήμη τοῦ εὔ λέγειν erat, Aristotelis dictum, quod ex Zenonis verbis apud Ciceronem coniecere licet, approbasse docemur, sed mirum, Sopatrum auctoris immemorem fuisse, magis mirum, eum illis verbis finem artis expositum esse existimasse. Hermias in Platonis Phaedr. p. 189 Ast.: καὶ ἡ ῥητορικὴ δὲ κατὰ Ἀριστοτέλην ἀντίστροφός ἐστι τῇ διαλεκτικῇ, τουτέστι, περὶ τὰ αὐτὰ στρεφομένη καὶ ἰσόστροφος. καὶ γὰρ τὴν ὕλην ἔχουσι τὴν αὐτὴν καὶ ἐνδόξοις κέχρηται ἐπιχειρήμασι, καὶ δυνάμεις λέγονται καὶ εἰς τὰ ἀντικείμενα ἐπιχειροῦσι καὶ κατὰ Πλάτωνα δὲ τῇ διαιρετικῇ καὶ ὀριστικῇ*

μεθόδῳ ὁ ρήτωρ. πῶς γὰρ δυνάμεθα ἀπὸ τοῦ ψέγειν τὸν ἔρωτα ἐπὶ τὸ ἐπαινεῖν ἐλθεῖν μὴ γνόντες τὴν φύσιν τοῦ λεγομένου; Rhet. Graeci V p. 214, item VI p. 24 VII p. 610: εἰσὶ δὲ πᾶσαι (ρητορικαὶ) πέντε τὸν ἀριθμὸν, μία μὲν ἢ πρώτη καὶ κυριωτάτη ἢ ἀντίστροφος τῇ φιλοσοφίᾳ ἢ ἐχρήσατο Πυθαγόρας καὶ Σωκράτης καὶ Πλάτων . . δευτέρα ἢ ἀντίστροφος τῇ πολιτικῇ . . τρίτη δὲ ἢ ἀντίστροφος τῇ διαλεκτικῇ. διαφέρει γὰρ διαλεκτικὴ ρητορικῆς, ὅτι ἢ μὲν διαλεκτικὴ κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν ποιεῖται τὴν ζήτησιν, ἢ ρητορικὴ δὲ διεξοδικῶς περὶ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων· ἠγγήσαντο δὲ ταύτης Δημοσθένης τε καὶ Λυκούργος καὶ ἄλλοι. τετάρτη ἢ ἀντίστροφος τῇ συκοφαντικῇ, ἣς ἠγγήσαντο Ἀριστογείτων ἰκαὶ Ἡγήμων. πέμπτη ἢ ἀντίστροφος τῇ κολακευτικῇ, ἣς ἠγγήσαντο Δημάδης καὶ Ἀριστόδημος. τοιούτων καὶ τοσούτων οὖν οὐσῶν ρητορικῶν ἡμεῖς μετερχόμεθα τὴν τρίτην, τὴν ἀντίστροφον τῇ διαλεκτικῇ, ἣς ἠγγήσατο Δημοσθένης. *Hic opponit Aristoteles rhetoricam dialecticae et eiusdem generis esse dicit; infra I, 2 particulam eius et civilitatis huic assignat: ὥστε συμβαίνει τὴν ρητορικὴν οἷον παραφνές τι διαλεκτικῆς εἶναι καὶ τῆς περὶ τὰ ἦθη πραγματείας ἢν δίκαιόν ἐστι προσαγορεύειν πολιτικὴν . . ἔστι γὰρ μῦθόν τι τῆς διαλεκτικῆς καὶ ὁμοία, καθάπερ καὶ ἀρχόμενοι εἶπομεν. περὶ οὐδενὸς γὰρ ἀφωρισμένου οὐδέτερον αὐτῶν ἐστὶν ἐπιστήμη, πῶς ἔχει, ἀλλὰ δυνάμεις τινὲς τοῦ πορίσαι λόγους. item I, 4.*

2 ἀπάντων ἐστὶ γνωρίζειν] De dialectica Arist. σοφ. ἐλ. cap. 9: δῆλον οὖν ὅτι οὐ πάντων τῶν ἐλέγχων, ἀλλὰ τῶν παρὰ τὴν διαλεκτικὴν ληπτέον τοὺς τόπους· οὗτοι γὰρ κοινοὶ πρὸς ἅπασαν τέχνην καὶ δύναμιν. καὶ τὸν μὲν καθ' ἐκάστην ἐπιστήμην ἔλεγχον τοῦ ἐπιστήμονός ἐστι θεωρεῖν, εἴτε μὴ ὦν φαίνεται εἴτε ἐστί, διὰ τί ἐστὶ· τὸν δὲ ἐκ τῶν κοινῶν καὶ ὑπὸ μηδεμίαν τέχνην τῶν διαλεκτικῶν. cap. 11: φανερόν ὅτι οὐδενὸς ὠρισμένου ἢ πειραστικῆ ἐπιστήμη ἐστίν. διὸ καὶ περὶ πάντων ἐστί· πᾶσαι γὰρ αἱ τέχναι χρῶνται καὶ κοινοῖς τισίν. *utrumque locum laudavit Muretus; de rhetorica egregium est prooemium Iulii Victoris pag. 196 Or. ex optimis auctoribus atque ipso*

Aristotele sumptum: *Oratoris officium est in ea quaestione quae versatur in negotiis civilibus, posse probabili et apta ad persuadendum oratione uti; sunt autem ea demum civilia negotia, quae nulla arte propria continentur, ut geometricae et musicae et ceterarum huiusmodi scientiarum, sed earum rerum tractatum habent, quae perficiuntur ex opinione communi aut legibus aut moribus, et de quibus omnes qui aliquatenus intellectum aliquem recipiunt et dicere et iudicare possint. Omnes enim fere et accusare alium et purgare se ipsos possunt et de aequo et utili disputare videntur sibi posse; sed hoc alii natura tantum sine ulla observatione aut exercitatione faciunt, sicut ferire alterum et tueri se ipsum etiam qui armis facere non didicit, aliquo modo potest; naturales enim motus quemadmodum corporis, ita et animi sunt, quibus et alium insectari et pro nobis pugnare possumus; alii autem usu et exercitatione civilium rerum utilius et promptius utuntur oratione, unde factum est, ut quaedam observationes nascerentur, quibus collectis et comprehensis esset quaedam disciplina dicendi. Sunt igitur civilia illa negotia κοινὴ ἔννοια, de qua vid. Augustin. Princip. rhetor. p. 319 Capp. cf. Plat. Gorgias p. 10. Protagoras p. 168 seq. Bkk.*

Quaeritur utrum primus Aristoteles de rhetorica hoc dixerit, an sophistarum sententiam secutus sit; semper enim idem urget, ut cap. 2. Et Gorgiam quidem oratori omnia subiecisse praeter Ciceronem ea imprimis quae ipse in Platonis dialogo p. 10 (430) 24 (457) dicit, demonstrant: semperque adhibet illud *περὶ παντὸς λέγειν*. At Socrates artem quae formalis sit omnique careat substrato non agnoscens Gorgiam ad *πολιτικούς λόγους* detrudit. Non dubium igitur quin Aristotelis verba *κοινὰ τρόπον τινὰ ἀπάντων ἔστι γνωρίζειν καὶ οὐδεμιᾶς ἐπιστήμης ἀφωρισμένης* contra Platonem sophistarum sententiam defendant, sed idem rhetoricam quasi ex altera parte dialecticae respondere item adversus illum primus probavit. Plato ipse in Phaedro, quem Aristoteles non attendit, rhetoricam non circa civiles tantum causas versari, sed omnia comprehendere p. 69—70 (261), neque a dialectica diversam esse monuit; argumenta et rerum cognitionem

ex hac sumi p. 80 (266) quae verum doceat quod orator scire debet; huic accedere rhetoricae propriam ψυχαγωγίαν 69 (261) 90 (271) oratori quam maxime excolendam. Haec vero ψυχαγωγία est Aristotelis doctrina περί παθῶν secundo exposita libro.

3 διὸ καὶ πάντες] Arist. σοφ. ἐλ. cap. 11 p. 172 Bkk.: διὸ πάντες καὶ οἱ ἰδιῶται τρόπον τινὰ χρῶνται τῇ διαλεκτικῇ καὶ πειραστικῇ. πάντες γὰρ μέχρι τινὸς ἐργηροῦσιν ἀνακρίνειν τοὺς ἐπαγγελλομένους· ταῦτα δὲ ἐστὶ τὰ κοινά. ταῦτα γὰρ οὐδὲν ἤττον ἴσασιν αὐτοὶ κἂν δοκῶσι λίαν ἔξω λέγειν. ἐλέγχουσιν οὖν ἅπαντες· ἀτέχνως γὰρ μετέχουσι τούτου, οὗ ἐντέχνως ἢ διαλεκτικῇ ἐστὶ καὶ ὁ τέχνη συλλογιστικῇ πειραστικὸς διαλεκτικός. Analyt. post. I, 11 p. 77, 29—33.

5 καὶ ἀπολογεῖσθαι καὶ κατηγορεῖν] Exspectamus καὶ κατηγορεῖν καὶ ἀπολογεῖσθαι; significant vero hoc loco non modo genus iudiciale, sed integram rhetoricam artem; desunt enim linguae verba quae in utramque partem dicendi rationem expriment.

7 οἱ δὲ διὰ συνήθειαν ἀπὸ ἔξεως] Cum in Ald. libro legatur οἱ δὲ καί, Bas. scripserunt contra linguae genium οἱ δὲ διὰ συνήθειαν καὶ ἀπὸ ἔξεως, moti, ni fallor, Ciceronis verbis *propter exercitationem aut propter consuetudinem aliquam*, quem locum infra integrum describemus.

8 δῆλον ὅτι εἴη ἂν αὐτὰ καὶ ὁδοποιεῖν] Notandum quod ait, redigi posse, non iam redactum esse; eius enim rei laudem sibi ipse vindicat. Muretus.

9 δι' ὃ γὰρ ἐπιτυγχάνουσιν] Metaph. I, 1 quem locum Muretus attulit: ἀλλ' ὅμως τό γε εἰδέναι καὶ τὸ ἐπαῖειν τῇ τέχνῃ τῆς ἐμπειρίας ὑπάρχειν οἰόμεθα μᾶλλον καὶ σοφωτέρους τοὺς τεχνίτας τῶν ἐμπειρῶν ὑπολαμβάνομεν, ὡς κατὰ τὸ εἰδέναι μᾶλλον ἀκολουθοῦσαν τὴν σοφίαν ἅπασιν. τοῦτο δ' ὅτι οἱ μὲν τὴν αἰτίαν ἴσασιν, οἱ δ' οὐ. οἱ μὲν γὰρ ἐμπειροὶ τὸ ὅτι μὲν ἴσασιν, διότι δ' οὐκ ἴσασιν, οἱ δὲ τὸ διότι καὶ τὴν αἰτίαν γνωρίζουσιν. cf. Ethic. Nicom. I, 2.

11 τέχνης ἔργον εἶναι] Plato in Gorgia p. 40 (465): κολακίαν μὲν οὖν αὐτὸ καλῶ καὶ αἰσχρόν φημι εἶναι τὸ

τοιούτον . . τέχνην δὲ αὐτὸ οὐ φημι εἶναι, ἀλλ' ἐμπειρίαν, ὅτι οὐκ ἔχει λόγον οὐδένα ᾧ προσφέρει ὅποι' ἄττα τὴν φύσιν ἐστίν, ὥστε τὴν αἰτίαν ἐκάστου μὴ ἔχειν εἰπεῖν. ἐγὼ δὲ τέχνην οὐ καλῶ ὃ ἂν ἢ ἄλογον πρᾶγμα. τούτων δὲ περὶ εἰ ἀμφισβητεῖς, ἐθέλω ὑποσχεῖν λόγον. (cf. de h. l. Rhet. Graeci II, 114. IV, 5. 21. 42. V, 606.) ibidem Plato p. 118 (501): ἔλεγον δὲ πού ὅτι ἢ μὲν ὀψοποιική οὐ μοι δοκεῖ τέχνη εἶναι, ἀλλ' ἐμπειρία, ἢ δ' ἰατρική, λέγων ὅτι ἢ μὲν τούτου οὐ θεραπεύει καὶ τὴν φύσιν ἐσκεπταί καὶ τὴν αἰτίαν ὧν πράττει καὶ λόγον ἔχει τούτων ἐκάστου δοῦναι ἢ ἰατρική, ἢ δ' ἑτέρα τῆς ἡδονῆς . . κομιδῆ ἀτέχνως ἐπ' αὐτὴν ἔρχεται, οὔτε τι τὴν φύσιν σκεψαμένη τῆς ἡδονῆς οὔτε τὴν αἰτίαν, ἀλόγως τε παντάπασιν ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν διαριθμησαμένη τριβὴ καὶ ἐμπειρία; adde p. 124 (503). Quam vero sententiam dicit Polus apud Platonem p. 6 (448): ᾧ Χαιρεφῶν, πολλαὶ τέχναι ἐν ἀνθρώποις εἰσὶν ἐκ τῶν ἐμπειριῶν ἐμπείρως εὐρημέται· ἐμπειρία μὲν γὰρ ποιεῖ τὸν αἰῶνα ἡμῶν πορεύεσθαι κατὰ τέχνην, ἀπειρία δὲ κατὰ τύχην. ἐκάστων δὲ τούτων μεταλαμβάνουσιν ἄλλοι ἄλλων ἄλλως*), τῶν δὲ ἀρίστων οἱ ἄριστοι, ὧν καὶ Γοργίας ἐστίν ὅδε καὶ μετέχει τῆς καλλίστης τῶν τεχνῶν. hanc probat Aristoteles Metaph. I, 1: καὶ δοκεῖ σχεδὸν ἐπιστήμη καὶ τέχνη ὅμοιον εἶναι ἢ ἐμπειρία. ἀποβαίνει δ' ἐπιστήμη καὶ τέχνη διὰ τῆς ἐμπειρίας τοῖς ἀνθρώποις· ἢ μὲν γὰρ ἐμπειρία τέχνην ἐποίησεν, ὡς φησὶ Πῶλος, ὀρθῶς λέγων, ἢ δ' ἀπειρία τύχην. γίνεται δὲ τέχνη, ὅταν ἐκ πολλῶν τῆς ἐμπειρίας ἐννοημάτων μία καθόλου γένηται περὶ τῶν ὁμοίων ὑπόληψις. vid. Ethic. Nicom. VI, 4. Hoc ipso Aristotelis argumento utitur Charmadas ap. Cic. de orat. I, 90, quo artem esse negaret: *quod ita nati essemus, ut et blandiri suppliciter et subtiliter insinuare iis a quibus esset petendum, et adversarios minaciter terrere possemus, et rem gestam exponere et id quod*

*) Offendit ἄλλως additum Poli concinnitatem, nisi scribis τῶν δὲ ἀρίστων ἄριστα οἱ ἄριστοι, quod quo minus probes, sequentia impedire videntur. cf. συναγωγή τεχνῶν pag. 87.

intenderemus, confirmare et id quod contra diceretur, refellere et ad extremum deprecari aliquid atque conqueri, quibus in rebus omnis oratorum versaretur facultas, et quod consuetudo exercitatioque et intelligendi prudentiam acueret et eloquendi celeritatem incitaret. Aristotelem secutus est Cicero de orat. II, 7, 30: Hic posteaquam arriserunt, Res mihi videtur esse, inquit, facultate praeclara, arte mediocris. Ars enim earum rerum est quae sciuntur, oratoris autem omnis actio opinionibus, non scientia continetur. Nam et apud eos dicimus qui nesciunt et ea dicimus quae nescimus ipsi . . . ut igitur de ipso genere sum confessus, inquit Antonius, artem esse non maximam, sic illud affirmo, praecepta posse quaedam dari peracuta ad pertractandos animos hominum et ad excipiendas eorum voluntates. Huius rei scientiam si quis volet magnam quandam artem esse dicere, non repugnabo. Etenim quum plerique temere ac nulla ratione causas in foro dicant, nonnulli autem propter exercitationem aut propter consuetudinem aliquam callidius id faciant, non est dubium, quin si quis animadverterit, quid sit, quare alii melius quam alii dicant, id possit notare. Ergo id qui toto in genere fecerit, is si non plane artem, at quasi artem quandam invenerit. Quintilianus Inst. orat. II, 17, 41: confirmatur autem esse artem eam breviter. Nam sive, ut Cleanthes voluit, ars est potestas viam i. e. ordinem efficiens), esse certe viam atque ordinem in bene dicendo nemo dubitaverit, sive ille ab omnibus fere probatus finis observatur**), artem constare ex perceptionibus consentientibus et coexercitatis ad finem utilem vitae; iam ostendemus, nihil non horum in rhetorice inesse. Quid quod et inspectione et exercitatione ut artes ceterae, constat? Nec potest ars non esse, si est ars dialectice quod fere constat, cum ab ea*

*) i. e. δύναμις ὁδοποιούσα, μεθοδεύουσα.

***) vid. Rhetores Graeci tom. II p. 100, 109. tom. IV p. 4. 37, 41, 53. tom. VI p. 43: τέχνη ἐστὶ σύστημα ἐκ καταλήψεων ἐγγεγυμνασμένων (IV p. 4 ἐμπειρία συγγεγυμνασμένων, alii ut auctor ibi animadvertit, omisso vocabulo ἐμπειρία idque p. 54, quos secutus est Quintil. coexercitatis) πρὸς τι τέλος εὐχρηστον τῶν ἐν τῷ βίῳ.

specie magis quam genere differat. Sed nec illa omittenda sunt, qua in re alius se inartificialiter, alius artificialiter gerat, in ea esse artem et in eo quod qui didicerit, melius faciat quam qui non didicerit, esse artem. Atque non solum doctus indoctum, sed etiam doctior doctum in rhetorices opere superabit, neque essent eius aliter tam multa praecepta tamque magni qui docerent. Alia vide in Prolegomenis ad Hermogenis libros.

11 νῦν μὲν οὖν οἱ τὰς τέχνας τῶν λόγων συντιθέντες ὀλίγον πεπορίκασιν αὐτῆς μόριον] Aliter quondam Aristoteles et magis honorifice, cum Topicis libris epilogum adderet, de eo quantum in arte rhetorica profecissent, indicavit soph. elen. sine: ταύτης (τῆς ἀρχῆς) δὲ εὐρημένης ῥᾶον τὸ προσθεῖναι καὶ συναύξειν τὸ λοιπὸν ἔστιν· ὅπερ καὶ περὶ τοὺς πολιτικὸς λόγους συμβέβηκε· σχεδὸν δὲ καὶ περὶ τὰς ἄλλας ἀπάσας τέχνας· οἱ μὲν γὰρ τὰς ἀρχὰς εὐρόντες παντελῶς ἐπὶ μικρὸν τι προήγαγον· οἱ δὲ νῦν εὐδοκιμοῦντες παραλαβόντες παρὰ πολλῶν οἴου ἐκ διαδοχῆς τῶν κατὰ μέρος προαγαγόντων, οὕτως ηὐξήκασιν, Τισίας μὲν μετὰ τοὺς πρώτους, Θρασύμαχος δὲ μετὰ Τισίαν, Θεόδωρος δὲ μετὰ τοῦτον, καὶ πολλοὶ πολλὰ συνενηνόχασιν μέρη. διόπερ οὐδὲν θανμαστὸν ἔχειν τι πλῆθος τὴν τέχνην et paulo post καὶ περὶ τῶν ῥητορικῶν μὲν ὑπῆρχεν ἴσως πολλὰ καὶ παλαιὰ τὰ λεγόμενα, περὶ δὲ τοῦ συλλογίζεσθαι παντελῶς οὐδὲν εἵχομεν πρότερον ἄλλο λέγειν, ἀλλὰ τριβὴν ζητοῦντες πολὺν χρόνον ἐπονοῦμεν. Haec, ni fallor, auctorem tum nondum ea quae in rhetoricis libris legimus, tractasse aperte docent.

Libri πεποιήκασιν, illud sumsit Bekkerus ex margine cod. A ubi ab eadem manu scriptum est: γράφεται, οὐδὲν ὡς εἰπεῖν πεπορίκασιν αὐτῆς μόριον, post quae verba nonnulla fuisse videntur nunc erasa. Quae nisi explicationis causa addita sunt, illud οὐδὲν ὡς εἰπεῖν ex aperta correctione mihi natum esse videtur, quod auctor dicit οἱ δὲ περὶ ἐνθυμημάτων οὐδὲν λέγουσιν, et paulo post περὶ δὲ τῶν ἐντέχνων πίστεων οὐδὲν δεικνύουσι, at Aristoteles ipse has προσθήκας infra agnoscit et ceteris melius elaboravit. De verbo πεποιήκασιν dubitamus, neque πεπονίκασιν scribere

licet; si ferri potest, id propter praecedens ὁδοποιεῖν fit, etenim hoc ipsum ὁδοποιήκασιν est quod requirimus. vet. transl. *modicam adepti sunt ipsius partem*, id est ὀλίγου τετυχήκασιν αὐτῆς μορίου.

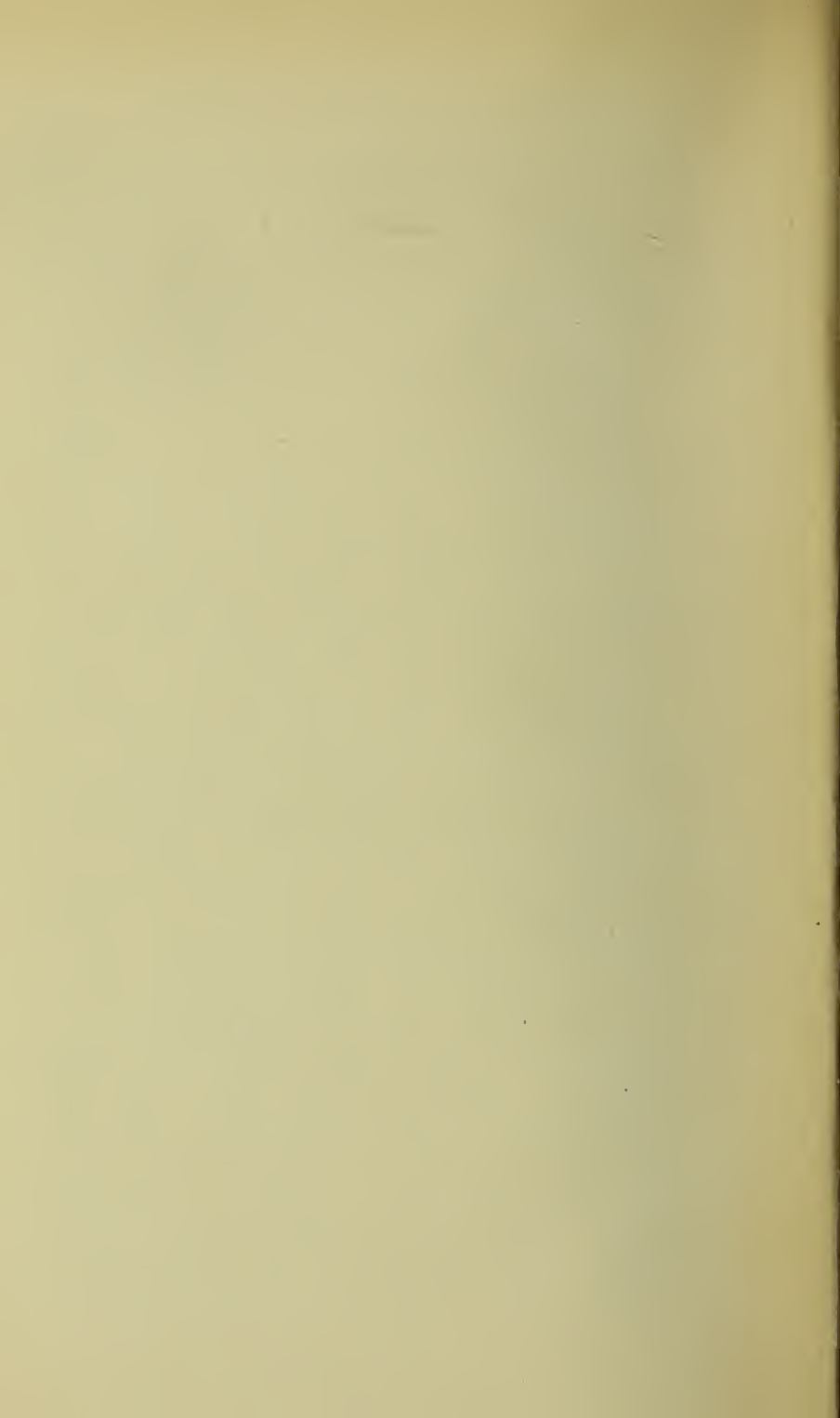
13 αἱ γὰρ πίστεις ἔντεχνόν ἐστι μόνον] Singularem praedicati numerum sequitur appositum verbum, ut infra I, 15: ἔτι καὶ αἱ παροιμίαι μαρτύριά ἐστιν. III, 9: ὁμοίως δὲ καὶ αἱ περίοδοι αἱ μακραὶ οὔσαι λόγος γίνεται καὶ ἀναβολῆ ὁμοιον. item αἶ τε λίαν βραχύκωλοι οὐ περίοδος γίνεται. Top. VI, 6 p. 144 b 1: ἔτι διαφοραὶ πᾶσαι ἢ εἶδη ἢ ἄτομα ἔσται, εἴπερ ζῶα· ἕκαστον γὰρ τῶν ζῴων ἢ εἶδος ἐστὶν ἢ ἄτομον. Categ. 5 p. 4, 12: ἐπὶ μὲν ἄλλων οὐκ ἂν ἔχοι τις τὸ τοιοῦτο προενεγκεῖν ὅσα μὴ εἰσιν οὐσίαι ubi C ἐστὶν οὐσία. Meteor. II, 3, 41 ibiq. Ideler p. 535 γίνεται ἄλλες. Polit. V, 8 p. 1308, 16: ἔστι γὰρ ὡσπερ δῆμος οἱ ὅμοιοι. histor. anim. VI, 2. problem. 4, 32. conf. Ruhnken ad hymn. Cerer. v. 499. Mätzner ad Antiph. p. 164.

15 σῶμα τῆς πίστεως] Legendum ῥῶμα ut et in vetere libro legere memini. Eodem modo corrupta est haec ipsa vox apud Plut. in Pelopida in extremo (cap. 32): οὐ κατέσχε τῷ λογισμῷ τὴν ὀργήν, ἀλλὰ πρὸς τὴν βλέψιν ἀναφλεχθεῖς καὶ τῷ θυμῷ παραδοὺς τὸ ῥῶμα καὶ τὴν ἡγεμονίαν τῆς πράξεως. vulgo σῶμα male legitur; idem autem reprehendit et Quintilianus in rhetoribus aetatis suae. Muretus. In nullo libro inventum est ῥῶμα (voluit ῥώμη) quod multo magis quam σῶμα offenderet. Quodsi πίστις solum sit ἔντεχνον et quasi ψυχῆ rhetorices, quid mirum, si ἐνθύμημα quod est κυριώτατον τῶν πίστεων, dicatur σῶμα τῆς πίστεως. de partibus anim. II, 8 p. 653, 21 σάρξ dicitur τοῦτο γὰρ ἀρχὴ καὶ σῶμα καθ' αὐτὸ τῶν ζῴων ἐστίν. cf. Plat. Politicus p. 314 (288); laudat Vaterus Arist. Meteor. II, 4 ubi ἡ ξηρὰ ἀναθυμῖωσις vocatur τὸ σῶμα τοῦ ἀνέμου (die Substanz des Windes) et Casaub. ad Athen. II, 6 p. 89. Hermogenes III pag. 354: καὶ ἔτι δι' ὧν ἐτέρων σῶμα λόγον γίνεσθαι πέφυκε, ibidem τὸ πᾶσι τοῖς πεφυκόσι σῶμα λόγου ποιεῖν χρῆσθαι. Aliter Rhet. Graeci IV p. 33. V p. 228: ἐπεὶ καὶ οἱ παλαιοὶ ὡσπερ τι ζῶον τὸν λόγον ὑπέθεντο ἐκ σώματός τε συννεστηκότα καὶ ψυχῆς

[Plat. Phaedr. p. 76], ψυχὴν μὲν καλοῦντες τὰ ἐνθυμήματα καὶ τὴν δύνανται τὴν διὰ τῶν κεφαλαίων συνισταμένων, σῶμα δὲ τὴν φράσιν καὶ τὸ ἔξωθεν κάλλος κτλ. Syrianus in Hermogenem p. 65. apud Dionysium 3, 11 ὄχλος dicitur σῶμα τῆς πόλεως.

15 περὶ δὲ τῶν ἔξω τοῦ πράγματος τὰ πλεῖστα πραγματεύονται] τὰ πλεῖστα, non πάντα dicit, quod exspectamus, cum praecedat οὐδὲν λέγουσιν. Artium scriptores argumentationem non neglexerunt, vid. Anaxim. cap. 8—15. Auctor ad Herenn. II, 18—31, sed non ea qua Aristoteles, diligentia tractarunt. Constitutio iuridicialis ipsa praeter absolutam partem quae erat sine ulla assumptione extrariae defensionis, alteram quoque, assumptivam, vel relativam, ἀντιθετικὴν continet, quae ἔξω τοῦ πράγματος est. Itaque Cicero pro Milone 34, 92: *sed iam satis multa de causa, extra causam etiam nimis fortasse multa.* cf. Cicero de orat. I, 53, 228 seqq. in Caecil. divin. 8, 25. quare saepius oratores de eo quod adversarius extra causam loquatur, queruntur; aptum exemplum praestat Aeschines κατὰ Κτησιφ. § 205: οὕτω δὲ καὶ τὸν Δημοσθένην ἀξιῶσατε ἀπολογεῖσθαι πρὸς τὸν τῶν ὑπευθύνων νόμον πρώτον καὶ τὸν περὶ τῶν κηρυμάτων δεύτερον, τρίτον δὲ τὸ μέγιστον λέγω, ὡς οὐδὲ ἀξιός ἐστι τῆς δωρεᾶς. εἰ δ' ὑμῶν δέηται συγχωρησαὶ αὐτῷ περὶ τῆς τάξεως τοῦ λόγου, κατεπαγγελόμενος ὡς ἐπὶ τῇ τελευτῇ τῆς ἀπολογίας λύσει τὸ παράνομον, μὴ συγχωρεῖτε μὴδ' ἀγνοεῖθ' ὅτι πάλαισμα τοῦτ' ἐστὶ δικαστηρίου· οὐ γὰρ εἰσαυθὶς ποτε βούλεται πρὸς τὸ παράνομον ἀπολογεῖσθαι, ἀλλ' οὐδὲν ἔχων δίκαιον εἰπεῖν ἑτέρων παρεμβολῇ πραγμάτων εἰς λήθην ὑμᾶς βούλεται τῆς κατηγορίας ἐμβαλεῖν. ὥσπερ οὖν ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν ὁρᾶτε τοὺς πύκτας περὶ τῆς στάσεως ἀλλήλοις διαγωνιζομένους, οὕτω καὶ ὑμεῖς ὄλην τὴν ἡμέραν ὑπὲρ τῆς πόλεως περὶ τῆς τάξεως αὐτῷ τοῦ λόγου μάχεσθε, καὶ μὴ εἴατε αὐτὸν εἰς τοὺς ἔξω τοῦ παρανόμου λόγους περιείσθαι, ἀλλ' ἐγκαθήμενοι καὶ ἐνεδρεύοντες ἐν τῇ ἀκροάσει εἰσελαύνετε αὐτὸν εἰς τοὺς τοῦ πράγματος λόγους καὶ ἐκτροπὰς αὐτοῦ τῶν

λόγων ἐπιτηρεῖτε. in Timarchum § 166 — 76: ὅλως δ' ὧ Ἀθηναῖοι τὰς ἔξωθεν τοῦ πράγματος ἀπολογίας μὴ προσδέχεσθε, πρῶτον μὲν τῶν ὄρκων ἔνεκεν οὓς ὠμόσατε, δεύτερον δὲ ὑπὲρ τοῦ μὴ παρακρουσθῆναι ὑπὸ ἀνθρώπου τεχνίτου λόγων. et infra: ὑμέτερον δ' ἔργον ἐστὶ πρὸς ταῦτα ἀντιτετάχθαι καὶ πανταχῇ παρακολουθοῦντας μηδαμῇ παρεκκλίνειν, ἀλλ' ὥσπερ ἐν ταῖς ἵπποδρομίαις εἰς τὸν τοῦ πράγματος αὐτὸν δρόμον εἰσελάυνετε. Lycurgus in Leocrat. § 11: ποιήσομαι δὲ κἀγὼ τὴν κατηγορίαν δικαίαν οὔτε ψευδόμενος οὐδὲν οὔτ' ἔξω τοῦ πράγματος λέγων· οἱ μὲν γὰρ πλεῖστοι τῶν εἰς ὑμᾶς εἰσιόντων πάντων ἀτοπώτατον ποιοῦσιν· ἢ γὰρ συμβουλεύουσιν ἐνταῦθα περὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων ἢ κατηγοροῦσι καὶ διαβάλλουσι πάντα μᾶλλον ἢ περὶ οὗ μέλλετε τὴν ψῆφον φέρειν. ἐστὶ δ' οὐδέτερον τούτων χαλεπόν, οὔθ' ὑπὲρ ὧν μὴ βουλευέσθε γνώμην ἀποφύνασθαι, οὔθ' ὑπὲρ ὧν μηδεὶς ἀπολογήσεται κατηγορίαν εὐρεῖν . . . τούτων δὲ αἷτιοι ὑμεῖς ἔστε, ὧ ἄνδρες· τὴν γὰρ ἔξουσίαν ταύτην δεδώκατε τοῖς ἐνθάδε εἰσιούσι, καὶ ταῦτα κάλλιστον ἔχοντες τῶν Ἑλλήνων παράδειγμα τὸ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ συνέδριον, ὃ τοσοῦτον διαφέρει τῶν ἄλλων δικαστηρίων, ὥστε καὶ παρ' αὐτοῖς ὁμολογεῖσθαι τοῖς ἀλισκομένοις δικαίαν ποιεῖσθαι τὴν κρίσιν. πρὸς ὃ δεῖ καὶ ὑμᾶς ἀποβλέποντας μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς ἔξω τοῦ πράγματος λέγουσιν· οὔτω γὰρ ἔσται τοῖς τετριμένοις ἄνευ διαβολῆς ὁ ἀγὼν καὶ τοῖς διώκουσιν ἥκιστα συκοφαντεῖν καὶ ὑμῖν εὐορκοτάτην τὴν ψῆφον ἐνεργεῖν· ἀδύνατον γὰρ ἐστίν, ἄνευ τοῦ λόγου μὴ δικαίως δεδιδαγμένους δικαίαν θέσθαι τὴν ψῆφον. intelligit legem Areopagiticam, de qua infra Aristoteles. Demosthenes περὶ παραπρ. § 213 p. 407 de Aeschine: ἀλλὰ μὴν ἐάν γέ τι ἔξω τῆς πρεσβείας βλασφημῇ περὶ ἐμοῦ, κατὰ πολλὰ οὐκ ἂν εἰκότως ἀκούοιτε αὐτοῦ. οὐ γὰρ ἐγὼ κρίνομαι τήμερον οὐδ' ἐρχεῖ μετὰ ταῦθ' ὕδωρ οὐδεὶς ἐμοί. τί οὖν ἐστὶ ταῦτα πλὴν δικαίων λόγων ἀπορία; τίς γὰρ ἂν κατηγορεῖν ἔλοιτο κρινόμενος ἔχων ὅτι ἀπολογήσεται; iam dudum ante hos hunc oratorum morem Lysias notavit XII, 38: οὐ γὰρ δὴ οὐδὲ τοῦτο αὐτῶ

προσῆκει ποιῆσαι ὅπερ ἐν τῇδε τῇ πόλει εἰθισμένον ἐστί, πρὸς μὲν τὰ κατηγορημένα μηδὲν ἀπολογεῖσθαι, περὶ δὲ σφῶν αὐτῶν ἕτερα λέγοντες ἐνίοτε ἐξαπατῶσιν ὑμῖν ἀποδεικνύντες ὡς στρατιῶται ἀγαθοὶ εἰσιν ἢ πόλεις πολεμίας οὕσας φίλας ἐποίησαν. Defendit hunc morem oratorum Isocrat. Antidos. § 18, ibidem § 104 excursum de Timotheo accusatorisque confutationem § 101—39, ne eum λέγειν ἔξω τῆς γραφῆς et περιεργάζεσθαι credant. Demosth. adv. Spudiam § 13. Isocratis oratio de bigis tota est ἔξω τοῦ πράγματος qualis nunc superest, defensio Alcibiadis a filio instituta, qui morem illum his verbis increpat § 2: τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἅπαντές εἰσιν εἰθισμένοι με συκοφαντεῖν. τὰς μὲν γὰρ δίκας ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἐγκλημάτων λαγχάνουσι, τὰς δὲ κατηγορίας ὑπὲρ τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων ποιοῦνται, καὶ πλείω χρόνον διατρίβουσι τὸν πατέρα μου διαβάλλοντες ἢ περὶ ὧν ἀντάμοσαν διδάσκοντες, καὶ τοσοῦτον καταφρονοῦσι τῶν νόμων, ὥστε περὶ ὧν ὑμᾶς ὑπ' ἐκείνου φασὶν ἠδικῆσθαι, τούτων αὐτοὶ δίκην παρ' ἐμοῦ λαβεῖν ἀξιοῦσιν. ἐγὼ δ' ἠγοῦμαι μὲν οὐδὲν προσῆκειν τὰς κοινὰς αἰτίας τοῖς ἰδίοις ἀγῶσιν. Alia exempla vid. ibi ap. Mactzner. p. 94, ad Antiphont. p. 253. Schaef. ad Demosth. V p. 448. Westerm. Quaest. Demosth. III p. 66. Dissen ad Demosth. de cor. p. 169. Plat. legg. XII, 949 (295).

16 *διαβολή*] Non est quidem πάθος, sed efficit πάθος; adhibetur imprimis in exordio orationis, si adversarium in odium, invidiam, contemtionem trahentes, ab eius persona benevolentiam auditorum captamus, qua de re et Anaximenes *διαβάλλειν* vel *διαβολῆς* voce utitur; contraria est in orationis epilogo commiseratio, ἔλεος.

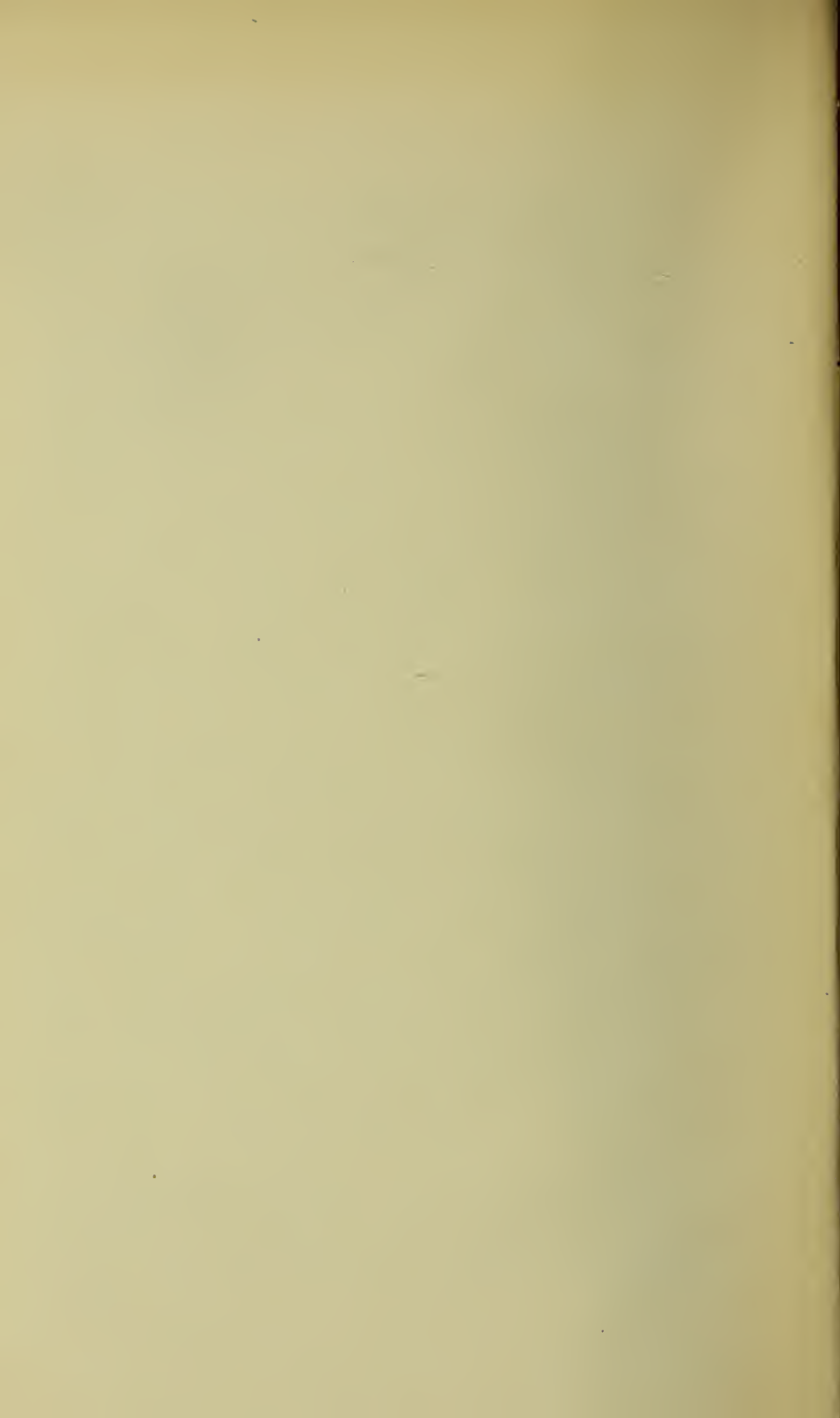
τὰ τοιαῦτα πάθη τῆς ψυχῆς οὐ περὶ τοῦ πράγματός ἐστιν ἀλλὰ πρὸς τὸν δικαστήν] Id quidem verum, nihilominus Aristoteles ipse necessariam esse hanc partem concedit, I, 2. II, 1: ἐπεὶ δ' ἔνεκα κρίσεώς ἐστιν ἡ δητορικῆ, ἀνάγκη μὴ μόνον πρὸς τὸν λόγον ὁρᾶν, ὅπως ἀποδεικτικὸς ἔσται καὶ πιστός, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ποῖόν τινα καὶ τὸν κριτὴν κατασκευάζειν et quae plura ibi leguntur.

18 ὥστ' εἰ περὶ πάσας ἦν τὰς κρίσεις καθάπερ ἐν ἐνίαις

τε νῦν ἐστὶ τῶν πόλεων] τὰς κρίσεις delendum est quibusdam etiam vetustis libris auctoribus intelligendumque est *περὶ πάσας τὰς πόλεις*. quas autem dicat civitates ignotum est; Lacedaemonios tamen significari suspicor, qui copiam verborum non amabant. Muretus. Horum librorum fidem hic non magis quam supra agnoscimus; praeterea ex Mureti sententia Ar. εἵπερ ἐν πάσαις scripsisset; ni fallor hoc dicit Aristoteles: si de omnibus causis et iudiciis, ut de quibusdam, in paucis certe et optime constitutis civitatibus, ne quid extra causam proferrent oratores, cautum esset, non haberent quod dicerent. *κρίσεις* et de laudativo et deliberativo genere dicuntur, sed et quae praecedunt et quae sequuntur, iudiciale genus spectant, et lege non nisi de iudiciali causa cautum esse apparet; quare ante *καθάπερ* verba quaedam excidisse conicias v. c. εἰ περὶ πάσας ἦν τὰς κρίσεις *καθάπερ* [περὶ δίκας τινὰς] ἐν ἐνίαις γε νῦν ἐστὶ τῶν πόλεων. Polit. II, 5 p. 1263, 30: ἔστι δὲ καὶ νῦν τὸν τρόπον τοῦτον ἐν ἐνίαις πόλεσιν οὕτως ὑπογεγραμμένον ὡς οὐκ ὄν ἀδύνατον, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς καλῶς οἰκουμέναις τὰ μὲν ἐστὶ τὰ δὲ γένοιτ' ἄν.

23 *καθάπερ καὶ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ*] Laudat Victorius Lysiam in apologia contra Simonem, quae oratio ad Areopagitas habita est § 46: ἔχοιμι δ' ἄν καὶ ἄλλα πολλὰ εἰπεῖν περὶ τούτου, ἀλλ' ἐπειδὴ παρ' ὑμῖν οὐ νόμιμόν ἐστιν ἔξω τοῦ πράγματος λέγειν, ἐκεῖνο ἐνθυμεῖσθε*). Athenaeum XIII p. 590 d. Quintil. II, 16, 4. Polluc. 8, 117 προοιμιάζεσθαι δὲ οὐκ ἐξῆν οὐδὲ οἰκτιζέσθαι ibique interpr. Adde Antiphont. VI, 9. Lys. VII, 42. Lycurgi locum, supra laudatum, Meyer ad Quintil. p. 234. Plat. Theaet. p. 240 (172). Themist. p. 376 Dind. Rhetor. Graeci tom. VII p. 64 et V p. 365: καὶ φασὶν οἱ ταῦτα πλέον τῶν ἄλλων ἐξηταχότες, ὅτι ἐν τῷ δικαστηρίῳ τῷ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ

*) Intelligit vitae expositionem, item § 44 ἐβουλόμην δ' ἄν ἐξεῖ-
ναί μοι παρ' ὑμῖν καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ἐπιδειξαι τὴν τούτου πονηρίαν
κτλ., at exordium illi orationi ab adversarii et iudicum persona et a re
non deest, unde legom μὴ προοιμιάζου parum attendisse iudices
videntur.

οὐ χρῆσις ἦν προοιμίου· κῆρυξ γὰρ ἐκήρυττε προσφωνῶν καὶ παρεγγυώμενος τῷ εἰσιόντι· μὴ προοιμιάζου μηδὲ ἐπίλεγε. V p. 552: ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν βουλευτῶν τὰ κατεπείγοντα μόνον δεῖ λέγειν, ἐπὶ δὲ τῶν ἐν Ἀρείῳ πάγῳ δικαστῶν οὐδὲ προοιμιαστέον ἢ ἐλεεινολογητέον, ἀλλ' αὐτὰ ψιλὰ τὰ πράγματα λεκτέον· πόλεμος τε γὰρ ἐπηρτημένος οὐκ ἐπιδέχεται σχολὴν καὶ δικαστῆς σώφρων κινουῦντα πάθος οὐ περιόψεται τὸν λέγοντα. *incert. auctor in Notices et extraits des Manusc. XIV, 188. Gaisford Appul. Met. X p. 214 ibiq. Pricaeum p. 599 laudat. Illud intelligere videtur Quintil. VI, 1, 7: id sensisse Atticos credo, quia Athenis affectus movere etiam per praeconem prohibebatur orator.*

24 εἰς ὄργην προάγοντας ἢ φθόνον ἢ ἔλεον] *Vetus translatio: ad iram provocantes aut timorem aut amorem aut inimicitiam.* ita MV, sed E om. *aut amorem.* Et sane in marg. cod. A exstat ἢ φόβον ἢ ἔχθραν. Similiter III, 19 p. 1419 b 25 in vet. transl. ἔλεος deest, in eius loco φόβος apparet. Anaxim. 37: πρὸς μὲν τοὺς ἐναντίους ἔχθραν ἢ ὄργην ἢ φθόνον τοῖς δικασταῖς ἐμποιετέον, πρὸς δ' ἡμᾶς φιλίαν ἢ χάριν ἢ ἔλεον. et saepius; ipse Arist. II, 1: ἔστι δὲ τὰ πάθη δι' ὅσα μεταβάλλοντες διαφέρουσι πρὸς τὰς κρίσεις οἷς ἔπεται λύπη καὶ ἡδονή, ὄργη, ἔλεος, φόβος, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, καὶ τὰ τούτοις ἐναντία.

26 χρῆσθαι κανόνι, τοῦτον ποιήσειε στρεβλόν] *vid. Valcken. ad Hippol. v. 468 p. 218. Quint. V, 1: fuerunt et clari quidem viri, quibus solum videretur oratoris officium docere. Namque et affectus duplici ratione excludendos putabant, primum quia vitium esset omnis animi perturbatio, deinde quia iudicem a veritate depelli misericordia vel ira similibusque non oporteret, et voluptatem audientium petere, cum vincendi tantum gratia diceretur, non modo agenti supervacuum, sed vix viro dignum arbitrabantur.* XII, 10, 52.

28 ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν ἢ γέγονεν ἢ οὐ γέγονεν] *Tertium hic deest ἢ ἔσται ἢ οὐκ ἔσται; apparet paulo post, ubi dicta repetit περὶ δὲ τοῦ γεγονέναι ἢ μὴ γεγονέναι, ἢ ἔσεσθαι ἢ μὴ ἔσεσθαι, ἢ εἶναι ἢ μὴ εἶναι, ἀνάγκη ἐπὶ τοῖς κριταῖς καταλείπειν. Hic iudiciale genus intelligit quod*

et verba μέγα ἢ μικρόν, ἢ δίκαιον ἢ ἄδικον probant; infra post verba ὁ δ' ἐκκλησιαστῆς καὶ δικαστῆς etiam deliberativum comprehendit.

31 μάλιστα μὲν οὖν προσήκει τοὺς ὀρθῶς κειμένους νόμους] Legem satius est dominari quam hominem. Polit. II, 10: ταῦτα δὴ πάντα βέλτιον γίνεσθαι κατὰ νόμον ἢ κατ' ἀνθρώπων βούλησιν. οὐ γὰρ ἀσφαλῆς ὁ κανὼν. III, 15: κρεῖττον δ' ὧ μὴ πρόσεστι τὸ παθητικὸν ὅλως ἢ ὧ συμφύες. τῷ μὲν οὖν νόμῳ τοῦτο οὐχ ὑπάρχει, ψυχὴν δ' ἀνθρωπίνην ἀνάγκη τοῦτ' ἔχειν πᾶσαν. et in eodem libro cap. 16: ὁ μὲν οὖν τὸν νοῦν κελεύων ἄρχειν δοκεῖ κελεύειν ἄρχειν τὸν θεὸν καὶ τοὺς νόμους, ὁ δ' ἄνθρωπον κελεύων προστίθῃσι καὶ θηρίον. Videtur autem hoc quoque adversus Platonem torquere qui dixerat, ut medicorum, ita legum multitudinem signum esse male institutae civitatis. Muretus. conf. Pol. III, 7 p. 1279, 39: ἓνα μὲν γὰρ διαφέρειν κατ' ἀρετὴν ἢ ὀλίγους ἐνδέχεται, πλείους δ' ἤδη χαλεπὸν ἠκριβῶσθαι πρὸς πᾶσαν ἀρετὴν. ibidem 11 p. 1282 b 4: δεῖ τοὺς νόμους εἶναι κυρίου κειμένους ὀρθῶς, τὸν ἄρχοντα δέ, ἅν τε εἷς ἅν τε πλείους ᾧσι, περὶ τούτων εἶναι κυρίου περὶ ὅσων ἐξαδυνατοῦσιν οἱ νόμοι λέγειν ἀκριβῶς διὰ τὸ μὴ ῥᾶδιον εἶναι καθόλου δηλωῶσαι περὶ πάντων. Plat. Legg. VI, 769.

pag.
1354 b

1 ἔπειθ' αἶ] Dicendum erat ἔπειθ' ὅτι αἶ.

5 οὐ κατὰ μέρος, ἀλλὰ] Solus cod. Q inserit οὔτε περὶ τῶν παρόντων quod ex Aldino libro in reliquos translatum est; et notionum transpositio et articuli et particulae usus haec interpolatoris, non auctoris esse evincit; scripsisset enim Aristoteles οὐ περὶ παρόντων καὶ κατὰ μέρος. Quod mihi ut probum est, ita non necessario flagitari videtur. Paulo post repetitum ἤδη offendit, quod priore loco non desideratur.

9 *συνήρηται*] Vet. transl. *annexa sunt*, ex quo de lectione nil statuendum est. Muretus qui dicit: *συνήρηται* alii libri habent pro *συνήρηται* quod placet, haud dubie Venetam editionem intelligit.

11 *ἐπισκοτεῖν*] Ita Venetus editor primus scripsit; affert Victorius Demosth. p. 23 (eadem pag. 155): ἀλλ' οἶμαι νῦν

μὲν ἐπισκοτεῖ τοῦτοις τὸ κατορθοῦν· αἱ γὰρ εὐπραξίαι δεινὰ συγκρούσαι τὰ τοιαῦτα οὐκ εἶδη. Isocrat. de pace § 10: τὸ γὰρ πρὸς χάριν ῥηθὲν ἐπισκοτεῖ τῷ καθορᾶν ὑμᾶς τὸ βέλτιστον.

16 εἰ δὲ ταῦθ' οὕτως ἔχει] In hac et simili formula apud Platonem, v. c. Phaedr. p. 39 (245), si recte memini, semper δὲ legitur, quod nostro loco Victorius ex A notavit, nunquam δὲ; posterius Aristoteli frequentissimum, illud rarissimum ut I, 5: εἰ δὲ ἔστιν ἡ εὐδαιμονία τοιοῦτον. I, 9: εἰ δὲ τοῦτό ἐστι τὸ καλόν. I, 11: εἰ δὲ ἔστιν ἡ ἡδονή τὸ τοιοῦτον, ut omnes libri praeter A, ex quo ut videtur, Bekk. εἰ δ' ἔστιν ἡδονή, Victorius vero ex illo: εἰ δὲ ἔστιν ἡδονή, ibidem infra εἰ δὲ τοῦτο, δῆλον sine varietate. II, 2: εἰ δὲ τοῦτ' ἔστιν ἡ ὀργή, ἀνάγκη. Analyt. pr. I, 23 p. 41, b, 1: εἰ δὲ τοῦτ' ἀληθές. Rhet. II, 5: εἰ δὲ ὁ φόβος τοῦτ' ἔστιν, ἀνάγκη. ibidem εἰ δὲ ὁ φόβος μετὰ προσδοκίας τοῦ πείσεσθαι τι φθαρτικὸν πάθος, φανερὸν ὅτι. II, 6: εἰ δὲ ἔστιν αἰσχύνη ἡ ὀρισθεῖσα, ἀνάγκη αἰσχύνεσθαι. II, 21: εἰ δὲ ἔστι γνώμη τὸ εἰρημένον, ἀνάγκη. Polit. III, 3 p. 1276, b, 9. VII, 11 p. 1331, 10: εἰ δὲ τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. Physic. I, 5 p. 188, b, 21: εἰ τοίνυν τοῦτ' ἔστιν ἀληθές, ubi F δὲ.

18 καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον μορίων] Atqui in his ipsis est confirmatio, βεβαίωσις, sunt πίστεις, quae rem et causam, non aliena tractabant. Aristoteli tria sunt genera πίστεων, ex persona dicentis, auditoris, ex re ipsa; at illae sumtae ἐκ τοῦ ἥθους, item παθῶν aequae ἔξω τοῦ πράγματος sunt, atque ea quae priores artium scriptores contulerant. I, 2: διὰ δὲ τῶν ἀκροατῶν, ὅταν εἰς πάθος ὑπὸ τοῦ λόγου προαχθῶσιν· οὐ γὰρ ὁμοίως ἀποδίδομεν τὰς κρίσεις λυπούμενοι καὶ χαίροντες ἢ φιλοῦντες καὶ μισοῦντες· πρὸς ὃ καὶ μόνον πειρᾶσθαι φαμεν πραγματεύεσθαι τοὺς νῦν τεχνολογοῦντας. Hanc ergo ἔντεχνον πίστιν et illi tractarunt. II, 1: ἐπεὶ δ' ἔνεκα κρίσεώς ἐστιν ἡ ῥητορική· καὶ γὰρ τὰς συμβουλάς κρίνουσι καὶ ἡ δίκη κρίσις ἐστίν, ἀνάγκη μὴ μόνον πρὸς τὸν λόγον ὁρᾶν, ὅπως ἀποδεικτικὸς ἔσται καὶ πιστός, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ποιόν τινα καὶ τὸν κριτὴν κατασκευάζειν. Itaque et quae ἔντεχνον

πίστεις sunt Aristoteli, τὸν κριτὴν ποιόν τινα ποιουῖσι, et alia multa quae propter auditorum pravitatem dicenda sunt, probat; vid. Vateri Animadv. p. 10. 13. Quare ne quis ipsum sibi contraria, neque alia et meliora quam priores afferre dicat, statim addit τοῦτο δ' ἐστὶν ὅθεν ἂν τις γένοιτο ἐνθυμηματικός, h. e. maxime artificiosum est enthymema, quod est σῶμα τῆς πίστεως et κυριώτατον τῶν πίστεων.

20 ποιήσωσιν] fort. ποιήσουσιν.

24 καὶ καλλίονος καὶ πολιτικωτέρας τῆς δημηγορικῆς πραγματείας οὔσης ἢ τῆς περὶ τὰ συναλλάγματα] Haec ex Isocratis animi sententia dicta sunt, haec eius φιλοσοφία est, ubique improbat genus iudiciale, laudat et evehit deliberativum laudativo coniunctum. Paneg. § 4: ἅμα δὲ προκρίνας τούτους καλλίστους εἶναι τῶν λόγων οἵτινες περὶ μεγίστων τυγχάνουσιν ὄντες καὶ τοὺς τε λέγοντας μάλιστ' ἐπιδεικνύουσι καὶ τοὺς ἀκούοντας πλεῖστ' ὠφελούσιν, ὧν εἷς οὗτός ἐστιν. § 12: καίτοι τινὲς ἐπιτιμῶσι τῶν λόγων τοῖς ὑπὲρ τοὺς ιδιώτας ἔχουσι καὶ λίαν ἀπηκριβωμένοις καὶ τοσοῦτον διημαρτήκασιν ὥστε τοὺς πρὸς ὑπερβολὴν πεπονημένους πρὸς τοὺς ἀγῶνας τοὺς περὶ τῶν ιδίων συμβολαίων σκοποῦσιν, ὥσπερ ὁμοίως δέον ἀμφοτέρους ἔχειν, ἀλλ' οὐ τοὺς μὲν ἀσφαλῶς, τοὺς δ' ἐπιδεικτικῶς, ἢ σφᾶς μὲν διορῶντας τὰς μετριότητας, τὸν δ' ἀκριβῶς ἐπιστάμενον λέγειν ἀπλῶς οὐκ ἂν δυνάμενον εἰπεῖν. Inde explicandus locus § 188 ubi omnes ut quantum possint, conferant, adhortatur: τοὺς μὲν πράττειν δυναμένους παρακαλοῦντας ἀλλήλους πειρᾶσθαι διαλλάττειν τὴν τε πόλιν τὴν ὑμετέραν καὶ τὴν Λακεδαιμονίων, τοὺς δὲ τῶν λόγων ἀμφισβητοῦντας πρὸς μὲν τὴν παρακαταθήκην καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὧν νῦν φλυαροῦσιν, παύεσθαι γράφοντας, πρὸς δὲ τὸν λόγον τοῦτον ποιεῖσθαι τὴν ἄμιλλαν h. e. mittant genus iudiciale, τὰ περὶ τὰ συναλλάγματα, τοὺς ἀγῶνας τοὺς περὶ τῶν ιδίων συμβολαίων, et tractent deliberativum. cf. περὶ εἰρήνης sine. περὶ ἀντιδ. § 46: ἥς δ' οὖν ἐμοὶ προσήκει (ιδέας τῶν λόγων), ταύτης μνησθεὶς ἐάσω τὰς ἄλλας· εἰσὶ γὰρ τινες οἳ τῶν μὲν προειρημένων οὐκ ἀπίρως ἔχουσι, γράφειν δὲ προήρηνται λόγους οὐ περὶ

of
OTWS and Comp.

τῶν ἰδίων συμβολαίων, ἀλλ' Ἑλληνικοὺς καὶ πολιτικοὺς καὶ πανηγυρικοὺς, οὓς ἅπαντες ἄν φήσαιεν ὁμοιοτέρους εἶναι τοῖς μετὰ μουσικῆς καὶ ὄρθων πεπονημένοις ἢ τοῖς ἐν δικαστηρίῳ λεγομένοις, ubi de utriusque discrimine plura sequuntur. κατὰ σοφιστῶν § 19: λοιποὶ δ' ἡμῖν εἰσὶν οἱ πρὸ ἡμῶν γενόμενοι καὶ τὰς καλουμένας τέχνας γράψαι τολμήσαντες, οὓς οὐκ ἀφετέον ἀνεπιτιμήτους, οἵτινες ὑπέσχοντο δικάζεσθαι διδάξειν, ἐκλεξάμενοι τὸ δυσχερέστατον τῶν ὀνομάτων, ὃ τῶν φθονούτων ἔργον ἦν λέγειν ἀλλ' οὐ τῶν προεστώτων τῆς τοιαύτης παιδευσεως, καὶ ταῦτα τοῦ πράγματος, καθ' ὅσον ἐστὶ διδακτόν, οὐδὲν μᾶλλον πρὸς τοὺς δίκανικοὺς λόγους ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας ὠφελεῖν δυναμένον. τοσοῦτῳ δὲ χείρους ἐγένοντο τῶν περὶ τὰς ἔριδας καλυδουμένων, ὅσον . . . ἐπὶ τοὺς πολιτικοὺς λόγους παρακαλοῦντες, ἀμελήσαντες τῶν ἄλλων τῶν προσόντων αὐτοῖς ἀγαθῶν, πολυπραγμοσύνης καὶ πλεονεξίας ὑπέστησαν εἶναι διδάσκαλοι. Panath. § 1. Conf. συναγωγῆ τεχν. p. 13 seq. Muretus Var. Lect. IV, 11.

Rationes vero ab Arist. propositas quibus moti veteres genus deliberativum minus quam iudiciale praeceptis conclusum tradiderint, probare non possumus; nam in deliberando, in quo auditorum res agitur et utile et dulce inter se contendit, multo magis quam in iudiciis ad illorum voluptatem (πρὸς χάριν, πρὸς ἡδονήν) dicere licet, quod Demosthenis orationes nos docent suntque minus κριταὶ ἀπὸ τοῦ ἴσου, quam ἀγωνισταί. Immo frequentior causarum usus necessitatem, ut has prae ceteris excolerent, imposuit, unde et origo artis a Siculis, acuta gente et controversa natura, trahitur; tum hoc illo multo facilius et certius erat, ut Ar. ipse infra III, 17 monet: τὸ δὲ δημηγορεῖν χαλεπώτερον τοῦ δικάζεσθαι· εἰκότως, διότι περὶ τὸ μέλλον, ἐκεῖ δὲ περὶ τὸ γεγινός . . . καὶ ὁ νόμος ὑπόθεσις ἐν τοῖς δίκανικοῖς, ἔχοντα δὲ ἀρχὴν ὄρον εὐρεῖν ἀπόδειξιν. Accedit quod in iudiciis haud minorem gloriam et laudem, quam in foro inveniebant, vid. Cicero de offic. II, 14. qui ipse ad Attic. II, 1 de suo in utroque genere studio dicit: *fuit enim mihi com-*

modum, quod in eis orationibus quae philippicae nominantur, enituerat civis ille tuus Demosthenes et quod se ab hoc refractariolo iudiciali dicendi genere abiunxerat, ut σεμνό-τερός τις καὶ πολιτικώτερος videretur, curare, ut meae quoque essent orationes quae consulares nominarentur.

25 ἢ τῆς περὶ τὰ συναλλάγματα] Om. hoc membrum Muretus, probante Vatero, quod haec generis iudicialis appellatio in his libris alibi nusquam inveniatur; male, tum enim Aristot. non ἐκείνης, sed ταύτης scripsisset. Abusus est vir industrius Mureti versione, qui graeca illa verba ipse in Var. Lect. IV, 11 attulerat.

29 ἀλλὰ κοινότερον] In iudiciali genere accusator et reus suas soli res agunt, quorum causae iudicibus nihil est commune, at in deliberativo ipsius iudicis res agitur. ὅτι pro ἀλλὰ vet. transl. ex correctione, quae neque Vahleno probanda, neque Bekkero nuper recipienda erat.

29 ἐνταῦθα μὲν γὰρ ὁ κριτῆς περὶ οἰκείων κρίνει] II, 1: τὸ μὲν οὖν ποιόν τινα φαίνεσθαι τὸν λέγοντα χρησιμώτερον εἰς τὰς συμβουλὰς ἐστίν, τὸ δὲ διακείσθαι πῶς τὸν ἀκροατὴν εἰς τὰς δίκας· οὐ γὰρ ταῦτὰ φαίνεται φιλοῦσι καὶ μισοῦσιν, οὐδ' ὀργιζομένοις καὶ πρῶως ἔχουσιν, ἀλλ' ἢ τὸ παράπαν ἕτερα ἢ κατὰ τὸ μέγεθος ἕτερα.

34 διδόασι τοῖς ἀμφισβητοῦσιν, ἀλλ' οὐ κρίνουσιν] Aeschines Demosthenem, qui in causa contra Timarchum dicta reum defendens Aeschinem ipsum accusare et extra causam dicendo iudicum animos movere voluit, ne hoc admittant, gloriantem singit, in Timarch. § 173—175: μηδενὶ δὴ τρόπῳ καθ' ὑμῶν αὐτῶν γέλωτα τῷ σοφιστῇ καὶ διατριβῆν παρὰσχῆτε, ἀλλ' ὑπολάβεθ' ὄρα ἂν εἰσεληλυθότα ἀπὸ τοῦ δικαστηρίου οἴκαδε καὶ σεμννόμενον ἐν τῇ τῶν μειρακίων διατριβῇ καὶ διεξιόντα ὡς εὖ τὸ πρᾶγμα ὑφείλετο τῶν δικαστῶν· ἀπαγαγὼν γὰρ αὐτοὺς ἀπὸ τῶν περὶ Τιμαρχον αἰτιῶν ἐπέστησα φέρων ἐπὶ τὸν κατήγορον καὶ Φίλιππον καὶ Φωκέας καὶ φόβους ἐπήρτησα τοῖς ἀκροωμένοις, ὥσθ' ὁ μὲν φεύγων κατηγόρει, ὁ δὲ κατηγορῶν ἐκρίνετο, οἱ δὲ δικασταὶ ὧν μὲν ἦσαν δικασταί, ἐπελάθοντο, ὧν δ' οὐκ ἦσαν κριταί, περὶ τούτων ἤκουον. idem paulo post § 177: διὰ τί οἴεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,

τοὺς νόμους μὲν καλῶς κείσθαι, τὰ δὲ ψηφίσματα εἶναι τῆς πόλεως καταδεέστερα καὶ τὰς κρίσεις ἐνίοτε τὰς ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἔχειν ἐπιπληξίαις; ἐγὼ τὰς τούτων αἰτίας ἐπιδείξω. ὅτι τοὺς μὲν νόμους τίθεσθε ἐπὶ πᾶσι τοῖς δικαίοις οὔτε κέρδους ἕνεκα ἀδίκου οὔτε χάριτος οὔτ' ἔχθρας, ἀλλὰ πρὸς αὐτὸ μόνον τὸ δίκαιον καὶ τὸ συμφέρον ἀποβλέποντες· ἐπιδέξιοι δ' οἶμαι φύντες ἑτέρων μᾶλλον εἰκότως καλλίστους νόμους τίθεσθε. ἐν δὲ ταῖς ἐκκλησίαις καὶ τοῖς δικαστηρίοις πολλάκις ἀφήμενοι τῶν εἰς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα λόγων ὑπὸ τῆς ἀπάτης καὶ τῶν ἀλαξονευμάτων ἄγεσθε καὶ πάντων ἀδικιώτατον ἔθος εἰς τοὺς ἀγῶνας παραδέχεσθε· ἔατε γὰρ τοὺς ἀπολογουμένους ἀντικατηγορεῖν τῶν κατηγορούντων. ἐπειδὴν δ' ἀπὸ τῆς ἀπολογίας ἀποσπασθῆτε καὶ τὰς ψυχὰς ἐφ' ἑτέρων γένησθε, εἰς λήθην ἐκπεσόντες τῆς κατηγορίας, ἔξερχεσθ' ἐκ τῶν δικαστηρίων οὐδὲ παρ' ἑτέρου δίκην εἰληφότες, οὔτε παρὰ τοῦ κατηγοροῦ (ψῆφος γὰρ κατ' αὐτοῦ οὐ δίδεται) οὔτε παρὰ τοῦ ἀπολογουμένου (ταῖς γὰρ ἀλλοτρίαις αἰτίαις ἀποτριψάμενος τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ ἐγκλήματα ἐπέφευγεν ἐκ τοῦ δικαστηρίου). οἱ δὲ νόμοι καταλύονται καὶ ἡ δημοκρατία διαφθείρεται καὶ τὸ ἔθος ἐπὶ πολὺ προβαίνει· εὐχερῶς γὰρ ἐνίοτε λόγον ἄνευ χρηστοῦ βίου προσδέχεσθε. in Ctesiph. § 192: τὸ δὲ νυνὶ γινόμενον πρᾶγμα ὑπερκαταγέλαστόν ἐστιν· ὁ μὲν γὰρ γραμματεὺς ἀναγινώσκει τὸ παράνομον, οἱ δὲ δικασταὶ ὥσπερ ἐπώδην ἢ ἀλλότριόν τι πρᾶγμα ἀκροώμενοι πρὸς ἑτέρῳ τινὶ τὴν γνώμην ἔχουσιν. ἤδη δ' ἐκ τῶν τεχνῶν τῶν Δημοσθένους αἰσχροὺς ἔθος ἐν ταῖς δικαστηρίοις παραδέχεσθε· μετενήνεκται γὰρ ὑμῖν τὰ τῆς πόλεως δίκαια· ὁ μὲν γὰρ κατηγορὸς ἀπολογεῖται, ὁ δὲ φεύγων τὴν γραφὴν κατηγορεῖ, οἱ δὲ δικασταὶ ἐνίοτε ὧν μὲν εἰσι κριταὶ ἐπιλαμβάνονται, ὧν δ' οὐκ εἰσὶ δικασταί, περὶ τούτων ἀναγκάζονται τὴν ψῆφον φέρειν. λέγει δὲ ὁ φεύγων, εἰάν τις ποθ' ἄψηται τοῦ πράγματος, οὐχ ὡς ἔννομα γέγραπεν, ἀλλ' ὡς ἤδη ποτὲ καὶ πρότερον ἕτερος τοιαῦτα γράψας ἀπέφυγεν.

1 διὸ καὶ πολλαχοῦ, ὥσπερ καὶ πρότερον εἶπον, ὁ νόμος κωλύει λέγειν] Alterum καὶ om. A monente Bekkero, prius

vet. transl. quae post *καλύει* addit *quidem*, quod non intelligo. Inprimis vero notandum est *εἶπον*; Aristotelem enim, si dicta sua repetit, multitudinis numero, non singulari uti, iure affirmavimus praef. Anaxim. p. XI. Zeitschr. f. Alterth. 1847 p. 10, cui obstat illud *εἶπον*, at vetus interpres *diximus*, unde eum *εἶπομεν* in libro suo invenisse probabile fit; nos vel sine hac auctoritate id necessarium ducimus. Polit. IV, 3 p. 1290, 2 *ἐπεὶ γὰρ διειλόμεθα* deteriores quidam *διειλόμην* exhibent.

8 τὸ δ' ἐνθύμημα συλλογισμὸς τις] Demetrius περὶ ἐρμηνείας § 32: καὶ καθόλου δὲ τὸ μὲν ἐνθύμημα συλλογισμὸς τίς ἐστι ρητορικός, ἡ περίοδος δὲ συλλογίζεται μὲν οὐδέν, σύγκριται δὲ μόνον.

10 δῆλον δ' ὅτι] Hic incipit periodi apodosis, in marg. A (not. Vict.) *περισσὸν ἐνταῦθα τὸ δέ*. Verum hoc est et om. h. l. libri deteriores et vet. tr., sed in Aristotelis codicibus interdum haec particula apodosi addita invenitur. Poetic. cap. 2: *ἐπεὶ δὲ μιμοῦνται οἱ μιμούμενοι πράττοντας, ἀνάγκη δὲ τούτους ἢ σπουδαίους ἢ φαύλους εἶναι . . . δῆλον δὲ ὅτι καὶ τῶν λεχθεισῶν ἐκάστη μιμήσεων ἔξει ταύτας τὰς διαφοράς*. Physic. IV, 12 p. 221, 1—7, ubi Alexan. Simpl. δὲ om. p. 211, 23—8 si sanus locus. conf. V, 1 p. 224, 34 (male οὖν additum in vulg. V, 4). Polit. VIII, 6 p. 1341 b, 8—19. Id natum puto, quod in exponenda sententia Aristoteles verbis *δῆλον δὲ* ex more transitum facit, unde ibi quoque illatum est *δέ*, ubi ferri non potest.

16 πρὸς τὸ ἀληθὲς πεφύκασιν ἱκανῶς] Ethic. Eudem. I, 6 p. 1216, 30: *κράτιστον μὲν γὰρ πάντας ἀνθρώπους φαίνεσθαι συνομολογοῦντας τοῖς ῥηθησομένοις, εἰ δὲ μή, τρόπον γέ τινα πάντως, ὅπερ μεταβιβαζόμενοι ποιήσουσιν, ἔχει γὰρ ἕκαστος οἰκεῖόν τι πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἐξ ᾧ ἀναγκαῖον δεικνύναι πως περὶ αὐτῶν*. cf. Metaph. I p. 993. Victorius. Hoc quoque contra Platonem dictum esse apparet. Metaph. I min. 1 p. 993: *ἡ μὲν τῆς ἀληθείας θεωρία τῇ μὲν χαλεπή, τῇ δὲ ῥαδία. σημεῖον δὲ τὸ μήτ' ἀξίως μηδένα δύνασθαι τυχεῖν αὐτῆς, μήτε πάντας ἀποτυγχάνειν . . . Ethic. Nicom. I, 8: τούτων δὲ τὰ μὲν πολλοὶ καὶ παλαιοὶ λέγουσιν, τὰ δὲ ὀλίγοι καὶ ἔνδοξοι ἄνδρες: οὐδε-*

τέρους δὲ τούτων εὐλογον διαμαρτάνειν τοῖς ὅλοις, ἀλλ' ἔν γέ τι ἢ καὶ τὰ πλεῖστα κατορθοῦν. Plat. legg. XII, 950 (297): οὐ γὰρ ὄσον οὐσίας ἀρετῆς ἀπεσφαλμένοι τυγχάνου- σιν οἱ πολλοί, τοσοῦτον καὶ τοῦ κρίνειν τοὺς ἄλλους οἱ πονηροὶ καὶ ἄχρηστοι, θεῖον δέ τι καὶ εὐστοχόν ἐστι καὶ τοῖσι κακοῖς, ὥστε ἀμύπολλοι καὶ τῶν σφόδρα κακῶν εὖ τοῖς λόγοις καὶ ταῖς δόξαις διαιροῦνται τοὺς ἀμείνους τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς χείρους.

17 πρὸς τὰ ἔνδοξα στοχαστικῶς ἔχειν] i. e. τὸ ὅμοιον τῷ ἀληθεῖ, nam plerumque his utitur ars rhetorica. cf. Plat. Phileb. p. 233—5 (58). Hermias ad Phaedrum p. 197: τὸ δὲ ἀληθείας μέλειν τοῦτο λέγει, σκώπτων τὴν τοιαύτην ῥητορικὴν, εἴ γε τὸ ἀληθὲς οὐ περιεργάζονται, ἀλλὰ τὸ δοκοῦν τοῖς πολλοῖς, τὸ εἰκός, τὸ δοκοῦν τῷ πλήθει καὶ τὸ ἔνδοξον, ὡς Ἀριστοτέλης φησίν. Rhetor. Gr. V p. 597: οἱ μὲν γὰρ φιλόσοφοι τὸ φύσει δίκαιον ἢ συμφέρον ζη- τοῦσιν, οἱ δὲ ῥήτορες τὸ κριθὲν καὶ νομοθετηθὲν δίκαιον, τοῦτο δὲ παρ' ἄλλοις ἄλλο ἐστίν, ὥσπερ καὶ οἱ νόμοι διάφοροι, ὁμοίως καὶ τὸ διάφορον [leg. τὸ συμφέρον διά- φορον], ὁμοίως καὶ τὸ καλόν. Aristoteles infra de elocutione III, 1: καὶ δοκεῖ φορτικὸν εἶναι, καλῶς ὑπολαμβάνο- μενον. ἀλλ' ὅλης οὐσῆς πρὸς δόξαν τῆς πραγμα- τείας τῆς περὶ τὴν ῥητορικὴν, οὐκ ὀρθῶς ἔχοντος, ἀλλ' ὡς ἀναγκαίου τὴν ἐπιμέλειαν ποιητέον. Ethic. Nic. I, 1: πεπαιδευμένου γὰρ ἐστὶν ἐπὶ τοσοῦτον τὰ κριβὲς ἐπιζητεῖν καθ' ἕκαστον γένος ἐφ' ὅσον ἢ τοῦ πράγματος φύσις ἐπιδέχεται· παραπλήσιον γὰρ φαίνεται μαθηματι- κοῦ τε πιθανολογοῦντος ἀποδέχεσθαι καὶ ῥητορικὸν ἀπο- δεῖξεις ἀπαιτεῖν.

20 δικολογεῖν] Hoc significat genus iudiciale, δικαιολο- γεῖν vero constitutionem iuridicalem, vid. ad Anax. Rhet. cap. 2.

20 χρήσιμος] Quatuor argumentis contra Platonem artis rhetoricae utilitatem probat; sic et in Topic. postquam eorum naturam explicuerat, utilitatem exponit I, 2. Sophist. el. 16. Lollianus in Rhet. Gracc. VII, 33, quae eadem ex Syriano et Sopatro IV, 297 (ubi nostri laudantur libri Ἀριστοτέλης ἐν ταῖς ῥητορικαῖς τέχναις), item II, 2. V, 220: ὅτι ὁ Ἀριστο- τέλης πρὸς τέτταρα εἶναι τὰ τὴν ῥητορικὴν χρήσιμον

φησι καὶ τὰς δι' αὐτῆς ἀποδείξεις, πρῶτον μὲν [καὶ] πρὸς τὴν τῶν ἀληθῶν καὶ δικαίων ἐν τοῖς πολιτικοῖς πράγμασιν ἐπίγνωσιν, ὡς καὶ Πλάτων ἐν Φαίδρῳ [Apolog. p. 91 (18)] ῥήτορος μὲν γὰρ ἔργον τὸ τὰ ληθῆ λέγειν, δικαστῶν δὲ γε σωφρόνων τὸ τὰ δίκαια λέγειν· δευτέρον δὲ τὸ διὰ τῶν κοινῶν καὶ πιθανῶν λόγων πείθειν τοὺς πολλοὺς, ἀλλὰ μὴ διὰ τῶν ἐπιστημονικῶν ὧν ἐπαίειν παντελῶς ἀδυνατοῦσι· τρίτον τὸ πρὸς τὰ ἀντικείμενα δύνασθαι διὰ λόγων βοηθεῖν ἑαυτοῖς· τέταρτον τὸ πᾶσαν ἐν λόγοις εὐροῖαν, ἣτις πρὸς πᾶσαν ἐπιστήμην χρήσιμος, ἐκ ταύτης ἡμῖν περιγίνεσθαι. Non male quicunque horum auctor est, Aristotelem interpretatus est, nisi quod hoc invito verba ἐν τοῖς πολιτικοῖς πράγμασιν, ex posteriorum sensu dicta, artis finem coarctant. Quinque rationes minus apte distinctas neque dignas quas multis expositas hic describamus, affert Iohannes Siceliota Rhet. Graec. tom. VI p. 64 seq. Ex alio Aristotelis fonte hausta videntur quae leguntur (cf. Artium script. p. 145) Rhet. Gr. VII, 12: τρεῖς τοίνυν ῥητορικὰς ὑποτίθενται, μίαν μὲν τὴν ἀνωτάτω καὶ σύνδρομον τῇ φιλοσοφίᾳ, δευτέραν δὲ τὴν μέσην, τρίτην δὲ τὴν κολακευτικὴν καὶ ἐξήγησεν ὁ Ἀριστοτέλης, διὰ τί ἐδέησε μέσην εἶναι ῥητορικὴν καὶ φησιν, ὅτι τὸν δῆμον καὶ τοὺς δικαστὰς ἐξ ἰδιωτῶν συγκειμένους οὐ δυνατόν τῇ πρώτῃ ἐπακολουθεῖν καὶ ἐπιστημόνως τὰ λεγόμενα δέξασθαι, ὅθεν ἀνάγκη γέρονε τὴν μέσην γενέσθαι· ἔπειτα ἡ δύναμις ἐφ' ἑκατέραν ῥέπει διὰ τὸ ἀναγκαῖον τῶν πραγμάτων καὶ οἱ ταύτην μετιόντες ἄμφω ἐπίστανται καὶ τὰ βλάπτοντα καὶ τὰ λυσιτελοῦντα, ἀλλ' οὐχ ὅπως χρήσονται, καθάπερ ὁ ἰατρός οἶδε μὲν καὶ τα δηλητήρια καὶ τὰ ἀλεξιφάρμακα, οἶδε δὲ οὐχ ἵνα ποιῆ, ἀλλ' ἵνα γινώσκων φυλάξῃται. Accuratus et diligentius haec item quatuor rationibus congestis Rhet. Gr. IV p. 23: ἔστι δὲ καὶ ἄλλη τούτων μέση ἣτις καὶ ἀληθείᾳ κέχρηται καὶ ψεύδει· ψεύδει δὲ λέγω ἐπὶ τῷ συμφέροντι καὶ διὰ τί ὅλως χρεῖα γέρονε τῆς μέσης καὶ μὴ τῇ πρώτῃ καὶ ἀληθινῇ πάντες ἐχρήσαντο, [καὶ] πολλὰς ἐπιδέδωκε λύσεις Ἀριστοτέλης· μίαν μὲν, ὅτι οὐ κακὸν ἀεὶ τὸ ψεύδεσθαι· πρὸς γὰρ τὴν γνώμην τῶν χρωμένων ἢ διαβάλ-

λεται ἢ ἐπαινείται τὸ ψεῦδος· εἰ μὲν γὰρ αἰεὶ τις χρῶτο τῷ ψεύδει, αὐτὸς τέ ἐστι κακὸς καὶ τὸ ψεῦδος ᾧ κέχρηται· εἰ δὲ ἐπὶ συμφέροντι καὶ διὰ τὸ βοηθῆσαι τῇ ἀληθείᾳ, οὐκ ἀποδοκιμαστὸν ἐνταῦθα τὸ ψεῦδος. πρὸς δὲ τούτῳ δεῖ τὰ δύο εἰδέναι τὸν ῥήτορα τό τε ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος, ὥσπερ τὸν ἰατρόν· καὶ γὰρ ἐκεῖνον ἀνάγκη εἰδέναι τὰ τε ὑγιεινὰ τῶν φαρμάκων καὶ τὰ νοσερά, ἵνα τοῖς μὲν χρῆσθαι, τὰ δὲ ὡς βλάπτουτα φεύγῃ, καὶ τὸν ῥήτορα τοίνυν ἀνάγκη εἰδέναι μὲν τὰ ψευδῆ, εἰδέναι δὲ καὶ τὰ ἀληθῆ, ἵνα τὰ μὲν ἐκὼν παραλίπη, τὰ δὲ λέγῃ. καὶ ἄλλη δὴ τίς ἐστὶν αἰτία τοῦ εἰδέναι τὴν οὐκ ἀληθῆ ῥητορικῆν· ἐπειδὴ τινες χρῶνται αὐτῇ ἢ κατὰ ἄγνοιαν ἢ πειράζοντες, χρῆ καὶ ταύτην εἰδέναι τὸν ῥήτορα καὶ δύνασθαι ἀμφοτέρω ἐπιχειρεῖν, ἵνα τῶν ψευδομένων αἰσθάνηται· ἔτι δὲ εἰ μὲν πάντες οἱ ἀκροώμενοι ἐδύναντο παρακολουθεῖν τοῖς ἐκ τῆς ἀληθευτικῆς λεγομένοις, οὐκ ἂν ἔδει τοῦ ψεύδους τοῖς ῥήτορσιν· ἐπειδὴ δὲ πρὸς δῆμον οἱ λόγοι λέγονται καὶ δικαστὰς ἀπαιδεύτους, ὀλίγοι δὲ τούτων εἰσὶν οἱ δυνάμενοι συνιέναι τὰ τῆς ἀληθευτικῆς, διὰ τοῦτο ταύτης ἐδέησε τῆς σοφισομένης ῥητορικῆς, ἵνα ταῖς κοιναῖς ἐννοίαις χρωμένη πείθῃ τὸν δῆμον. Aliud argumentum Isocrates addidit in Antidosi § 291—4: συμφέρει γὰρ ἐπὶ τε τῶν ἄλλων ἀπάντων καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν λόγων μὴ τὰς εὐτυχίας ἀλλὰ τὰς ἐπιμελείας εὐδοκιμεῖν· οἱ μὲν γὰρ φύσει καὶ τύχῃ δεινοὶ γενόμενοι λέγειν οὐ πρὸς τὸ βέλτιστον ἀποβλέπουσιν, ἀλλ' ὅπως ἂν τύχουσιν οὕτως χρῆσθαι τοῖς λόγοις εἰώθασιν· οἱ δὲ φιλοσοφία καὶ λογισμῶ τὴν δύναμιν ταύτην λαβόντες, οὐδὲν ἀσκέπτως λέγοντες ἤττον περὶ τὰς πράξεις πλημμελοῦσιν κτλ.

χρησίμιος] *Analyt. post.* II, 13 p. 96 b, 25: αἱ δὲ διαίρεσεις αἱ κατὰ τὰς διαφορὰς χρησίμιαι εἰσιν . . . χρησίμοι δ' ἂν εἶεν ὧδε μόνον, ita codices quos Bekkerus et Waitzsius secutus est. *χρησίμην Polit.* p. 1271, b, 3 1338, 31. *Nicom.* I, 7. *χρησίμια part. anim.* IV, 8 ubi PV *χρησίμοι.* IV, 10 p. 689, 32 *χρησίμην τὴν θέσιν*, sed *ibidem* b, 15 *φύσιν χρήσιμον.* 725, 4 *χρησίμης.* 7 *χρησίμην.* 16 *χρησίμου.* b, 2p. 726, 26. *Metaph.* Θ, 1 p. 1045 *χρησίμη*, sed A *χρησιμωτάτη.*

infra I, 15 p. 1376, 26 *χρησίμης* et III, 2 p. 1404 b, 32 solus A *χρήσιμα*, sed v. 38 *ὁμωνυμῖαι χρήσιμοι*.

21 *διὰ τε τὸ φύσει*] Muretus legit: *διὰ τὸ φύσει μὲν εἶναι κρείττω τάλληθῆ καὶ τὰ δίκαια τῶν ἐναντίων* et addit: *οὐκ ἀεὶ δέ, καὶ τοῖς πολλοῖς τάδε εὐπιστότερα τῶν ἐναντίων* et convertit sic: *Utilis autem rhetorica est tum quia natura quidem vera et iusta potentiora sunt falsis et iniustis, non tamen semper etiam in vulgus faciliora ad persuadendum*. Riccobonus, p. 26 qui haec ex integro Mureti commentario (maxima enim libri prioris pars intercidit,) ab eius amico Ricardo Esio (vid. p. 18) sibi commutato, notavit; utinam et argumenta huius emblematis in quo praeter sensum et *τάδε* et *εὐπιστότερα* offendit, addidisset. Conf. Fr. A. Wolf Auctarium ad Vat. Animadv. pag. 200. Nihil desiderari docet et Dionysii Hal. epist. ad Amm. cap. 6 qui verba *χρήσιμος δ' ἐστὶν* — *πρὸς τοὺς πολλοὺς ἐντευξέως*, ut ipse dicit *κατὰ λέξιν* affert; ibi legitur *διὰ γε τό, minus recte, τε* hanc primam esse rationem et alias sequi indicat, ut Andocid. I, 58: *ὅπου δὲ τούτων τὸ ἐναντιώτατον ἦν, σιωπήσαντι μὲν αὐτῷ τε αἰσχιστα ἀπολέσθαι μηδὲν ἀσεβήσαντι, ἔτι δὲ τὸν πατέρα περιιδεῖν ἀπολόμενον καὶ τὸν κηδεστήν καὶ τοὺς συγγενεῖς καὶ ἀνεψίους τοσούτους*. Plat. Phaedr. p. 279 A. Arist. Phys. III, 8 p. 208, 8—11. VII, 4 p. 248, 19. 257 b, 15. 472 b, 6. 783 b, 33. 999, 26—32.

22 *μῆ*] male om. A. *μὲν* plures Dionysii libri.

23 *ἀνάγκη δι' αὐτῶν*] Vet. transl. Vict. et Mon. *necesse contraria per ipsa*, sed ed. pr. om. *contraria*. In A scholion *διὰ τῶν ἐναντίων ἢ τοῦ ψευδοῦς ἢ τοῦ ἀδίκου*, recte; Dobrecus Advers. I, 159 *δι' αὐτῶν sua culpa* scribit. Gaisf. contulit Eurip. fragm. 3 Alexandri

*ἀγλωσσία δὲ πολλάκις ληφθεὶς ἀνήρ
δίκαια λέξας ἤττον εὐγλώσσου φέρει.*

24 *ἔτι δὲ πρὸς ἐνίους*] Infra I, 2 de rhetorica: *ἔστι δὲ τὸ ἔργον αὐτῆς . . καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις ἀκροαταῖς οἱ οὐ δύνανται διὰ πολλῶν συνορᾶν οὐδὲ λογίζεσθαι πόρρωθεν . . ὁ γὰρ κριτῆς ὑπόκειται εἶναι ἀπλοῦς*. II, 22: *ὅτι μὲν οὖν τὸ ἐνθύμημα συλλογισμὸς τίς ἐστὶν εἴρηται πρότερον καὶ πῶς συλλογισμὸς καὶ τί διαφέρει τῶν διαλεκτικῶν*.

οὔτε γὰρ πόρρωθεν οὔτε πάντα δεῖ λαμβάνοντα συνάγειν, τὸ μὲν γὰρ ἀσαφὲς διὰ μῆκος, τὸ δὲ ἀδολεσχία διὰ τὸ φανερὰ λέγειν· τοῦτο γὰρ αἴτιον καὶ τοῦ πιθανωτέρους εἶναι τοὺς ἀπαιδεύτους τῶν πεπαιδευμένων ἐν τοῖς ὄχλοις, ὥσπερ φασὶν οἱ ποιηταὶ τοὺς ἀπαιδεύτους παρ' ὄχλω μουσικωτέρους λέγειν· οἱ μὲν γὰρ τὰ κοινὰ καὶ τὰ καθόλου λέγουσιν, οἱ δ' ἐξ ὧν ἴσασι καὶ τὰ ἐγγύς. cf. Cicero de oratore I, 3, 12. II, 33, 117. schol. in Theonis prog. p. 150 Finckh. Iulius Victor p. 232 cap. 10.

25 διδασκαλίας] διδασκαλία Dionysii libri.

28 ἐν τοῖς τοπικοῖς] I, 2: πρὸς δὲ τὰς ἐντεύξεις (χρησμιος ἢ τῶν τοπικῶν πραγματεία), διότι τὰς τῶν πολλῶν κατηγορηθῆναι δόξας οὐκ ἐκ τῶν ἀλλοτριῶν ἀλλ' ἐκ τῶν οἰκείων δογμάτων ὁμιλήσομεν πρὸς αὐτοὺς μεταβιβάζοντες ὅτι ἂν μὴ καλῶς φαίνονται λέγειν ἡμῖν. ubi conf. Alex. p. 17. In Dionysio solus C τοπικοῖς habet, ceteri tres corrupte πολιτικοῖς.

29 ἔτι δὲ τάναντία] II, 25: οἱ μὲν γὰρ συλλογισμοὶ ἐκ τῶν ἐνδόξων, δοκοῦντα δὲ πολλὰ ἐναντία ἀλλήλοις ἐστίν. Proclus in Cratylum p. 2 et schol. in Plat. Gorg. p. 338 Bkk.: ὅτι ὁ μὲν Ἀριστοτέλης (καὶ οἱ σοφισταὶ add. schol.) μίαν εἶναι λέγει ῥητορικὴν καὶ μίαν διαλεκτικὴν δυναμένας ἐπ' ἀμφοτέρω ὡς ἂν τις προαιρηθῆται πείθειν ἢ ἐλέγχειν· ὁ δὲ Πλάτων ἄμεινον δύο ἐκατέρω εἶναι λέγει· ἢ μὲν γὰρ τίς ἐστι, φησί, ῥητορικὴ κολακεία καὶ ἄτεχνος, ἢν ἐν Γοργία διαβάλλει, ἢ δὲ ἐπιστήμη τῶν ἀγαθῶν καὶ δικαίων, ἢν ἐν Φαίδρῳ ἀννυμεῖ. καὶ πάλιν τὴν μὲν τοῦ Ἀριστοτέλους διαλεκτικὴν ὡς ἐριστικὴν ἀποπέμπεται, τὴν δὲ τῶν ὄντων τὰς ἀρχὰς ὁρῶσαν διαλεκτικὴν ἀγαπᾷ ὡς μέρος φιλοσοφίας. At is et usum et rationem quam Aristoteles rhetoricae tribuit, neglexit. conf. Topic. VIII, 14. Soph. el. 15: ἔτι καθάπερ καὶ ἐν τοῖς ῥητορικοῖς, καὶ ἐν τοῖς ἐλεγκτικοῖς ὁμοίως τὰ ἐναντιώματα θεωρητέον ἢ πρὸς τὰ ὑφ' ἑαυτοῦ λεγόμενα ἢ πρὸς οὓς ὁμολογεῖ καλῶς λέγειν ἢ πράττειν, ἔτι πρὸς τοὺς δοκοῦντας τοιούτους ἢ πρὸς τοὺς ὁμοίους ἢ πρὸς τοὺς πλείστους ἢ πρὸς πάντας. Quint. XII, 1. Cicero de orat. I, 34, 158.

32 ὅπως ἄλλον χρωμένον τοῖς λόγοις μὴ δικαίως αὐτοὶ λύειν ἔχωμεν] Ita Bekkerus et αὐτοὶ in E extat, Aldus τοῖς λόγοις αὐτοῖς μὴ δικαίως, idem Veneta, sed tum λύειν αὐτοί, A vero et vet. tr. μὴ δικαίως τοῖς λόγοις αὐτοῖς, unde quondam αὐτούς scripsimus; verum est αὐτοῖς, sed delendum τοῖς λόγοις.

38 πρὸς δὲ τούτοις ἄτοπον] Conf. Plat. Gorg. p. 76 (480 seq.). 86 (486). Isocrat. Antidos. § 250, de arte rhetorica: ὁ δὲ πάντων δεινότατον, ὅτι προκρίναιεν μὲν ἂν τὴν ψυχὴν σπουδαιοτέραν εἶναι τοῦ σώματος, οὕτω δὲ γιγνώσκοντες ἀποδέχονται μᾶλλον τοὺς γυμναζομένους τῶν φιλοσοφούντων. καίτοι πῶς οὐκ ἄλογον τοὺς τοῦ φανλοτέρου ποιουμένους τὴν ἐπιμέλειαν ἐπαινεῖν μᾶλλον ἢ τοὺς τοῦ σπουδαιοτέρου, καὶ ταῦτα πάντων εἰδότων διὰ μὲν εὐεξίαν σώματος οὐδὲν πώποτε τὴν πόλιν τῶν ἔλλογίμων ἔργων διαπραξαμένην, διὰ δὲ φρόνησιν ἀνδρὸς εὐδαιμονεστάτην καὶ μεγίστην τῶν Ἑλληνίδων πόλεων γενομένην; de pace § 39—40: ἐμὸν μὲν οὖν ἔργον ἐστὶ καὶ τῶν ἄλλων τῶν κηδομένων τῆς πόλεως προαιρεῖσθαι τῶν λόγων μὴ τοὺς ἡδίστους ἀλλὰ τοὺς ὠφελιμωτάτους· ὑμᾶς δὲ χρὴ πρῶτον μὲν τοῦτο γιγνώσκειν, ὅτι τῶν μὲν περὶ τὸ σῶμα νοσημάτων πολλὰί θεραπείαι καὶ παντοδαπαὶ τοῖς ἰατροῖς εὗρηται, ταῖς δὲ ψυχαῖς ταῖς ἀγνωοῦσαις καὶ γεμούσαις πονηρῶν ἐπιθυμιῶν οὐδὲν ἐστὶν ἄλλο φάρμακον πλὴν λόγος ὁ τολμῶν τοῖς ἁμαρτανομένοις ἐπιπλήττειν, ἔπειθ' ὅτι καταγέλαστόν ἐστι τὰς μὲν καύσεις καὶ τὰς τομὰς τῶν ἰατρῶν ὑπομένειν, ἵνα πλειόνων ἀλγυθόνων ἀπαλλαγῶμεν, τοὺς δὲ λόγους ἀποδοκιμάξωμεν πρὶν εἰδέναι σαφῶς εἰ τοιαύτην ἔχουσι τὴν δύναμιν, ὥστ' ὠφελῆσαι τοὺς ἀκούοντας.

pag.
1355 b

2 εἰ δ' ὅτι μεγάλη] Postquam quatuor rationes quibus utilem esse artem ostenderet, laudavit, sententiam a Platone amplificatam plurima inde mala existere confutat. Rhet. Graec. IV p. 57: εἰ δέ ποτε καὶ κακοὶ γεγόνασι ρήτορες τοῦτο οὐ τῆς τέχνης ἔλεγχος, ἀλλὰ τῆς τῶν μειόντων κακίας καὶ ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἰατρικῆς αὐτὴ μὲν ὑγίειαν ἐπαγγέλλεται, τῶν δὲ ἰατρῶν τινὲς οὐ μόνον οὐχ ὑγιαίνειν ποιούσιν, ἀλλὰ καὶ διαφθείρουσι καὶ ὅμως οὐδεὶς ἔγκλημα τοῦτο κατὰ

τῆς τέχνης ὀρίζεται, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς ῥητορικῆς, οὐ διὰ τὸ τινὰς εἶναι κακοὺς ἐκβάλλεται τοῦ εἶναι τέχνη, ἀλλὰ διὰ τὸ χρήσιμον αὐτῆς τέχνη μάλιστα δείκνυται. Plura de hac re disputavit Philodemus περὶ ῥητορικῆς Vol. Hercul. Oxon. tom. II f. 64, sed pauca restant quae sententiam efficiant praeter haec: ἐπαγγέλλεται τὸ τέλος διὰ παντὸς ποιῆσειν· οὔτε γὰρ ἰατρός, οὔτε κυβερνήτης, οὔτε τοξότης, οὔτε ἀπλῶς ὅσοι τὰς ἐπιστήμας οὐ παρίους ἔχουσιν, ἀλλὰ στοχαστικὰς, ὥστ' ἢ καὶ ταύτας οὐ ῥητέον εἶναι τέχνας ἢ καὶ ῥητορικὴν, ἐπαγγέλλεται τε καὶ ὁ ῥήτωρ τὸ τέλος ποιῆσειν, ἔστι δ' αὐτοῦ τὸ τέλος reliqua acutiores exponant. Gorgias ipse apud Platonem p. 24 (457): ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ περὶ τῆς ῥητορικῆς. δυνατὸς μὲν γὰρ πρὸς ἅπαντάς ἐστιν ὁ ῥήτωρ καὶ περὶ παντὸς λέγειν, ὥστε πιθανώτερος εἶναι ἐν τοῖς πλήθεσιν ἔμβραχυ περὶ ὅτου ἂν βούληται. ἀλλ' οὐδέν τι μᾶλλον τούτου ἔνεκα δεῖ οὔτε τοὺς ἰατροὺς τὴν δόξαν ἀφαιρεῖσθαι, ὅτι δύναται ἂν τοῦτο ποιῆσαι, οὔτε τοὺς ἄλλους δημιουργοὺς, ἀλλὰ δικαίως καὶ τῇ ῥητορικῇ χρῆσθαι, ὥσπερ καὶ τῇ ἀγωνίᾳ. ἐὰν δὲ οἶμαι ῥητορικὸς γενόμενός τις κᾶτα ταύτη τῇ δυνάμει καὶ τῇ τέχνῃ ἀδικῇ, οὐ τὸν διδάξαντα δεῖ μισεῖν τε καὶ ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἐπὶ δικαίᾳ χρεῖα παρέδωκεν, ὁ δ' ἐναντίως χρῆται. τὸν οὖν οὐκ ὀρθῶς χρωόμενον μισεῖν δίκαιον καὶ ἐκβάλλειν καὶ ἀποκτινύναι, ἀλλ' οὐ τὸν διδάξαντα. cf. pag. 171 (527). Haec Plato ex sophistarum, fortasse ipsius Gorgiae doctrina, qui sophistas defendit, discipulos accusat; accuratius eadem exponit Isocrates in Nicocle § 1—9. in Antidosi § 251 seqq., qui cum Aristotele conferendus est. Cic. de invent. 1, 94. ad Herenn. 2, 44.

4 πλὴν ἀρετῆς] Gaisfordus laudat Pseudoarchyt. Stobaei I p. 15: τῶν ἀγαθῶν ἃ μὲν οὐκ ἔχει ὑπερβολάν, οἷον ἀρετὰ· οὐ γὰρ ἐστιν ὑπερβάλλουσα τις ἀρετὰ καὶ ὑπερβαλλόντως τις ἀγαθός. ἃ γὰρ ἀρετὰ στάθμην ἔχει τὸ δέον καὶ τοῦ δέοντος ἕξις ἐν τοῖς πρακτοῖς, ἃ δ' εὐτυχία καὶ τὰν ὑπερβολάν ἐπιδέχεται καὶ τὰν μείωσιν, ὑπερβάλλουσα δὲ γεννᾷ τινὰς κακίας καὶ ἐξίστησι τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἕξεως. Xenoph. Cyrop. IV, 1, 15. Plat. Menon.

p. 87 E. Isocrat. Nicocl. init. Aristot. Polit. I, 2: χαλεπωτάτη γὰρ ἀδικία ἔχουσα ὄπλα, ὁ δ' ἄνθρωπος ὄπλα ἔχων φύεται φρονήσει καὶ ἀρετῇ οἷς ἐπὶ τὰναντία ἔστι χρῆσθαι μάλιστα. cf. Horat. epist. 1, 6, 16.

10 ὅτι οὐ τὸ πείσαι ἔργον αὐτῆς] Vid. Muretus Var. Lect. XI, 18 qui recte monet haec contra vulgarem veterum de artis officio et fine — ῥητορικὴ ἔστι πειθοῦς δημιουργός — sententiam dicta esse; vid. Plat. Gorg. p. 16 (453). Artium scriptor. p. 34. Rhetor. Graec. II p. 8: τέλος δὲ οὐ τὸ πείσαι πάντως, τοῦτο γὰρ καὶ τῷ Σταγειρίτῃ δοκεῖ. ἀλλὰ τὸ πειστικῶς εἰπεῖν μηδὲν τῶν ἐνδεχομένων εἰρησθαι παραλιπόντα. conf. p. 120. IV p. 26: τέλος δὲ τῆς ῥητορικῆς οὐ τὸ ἀπλῶς πείσαι, ἀλλὰ τὸ πιθαναῖς χρήσασθαι μεθόδοις· ὥσπερ γὰρ ἰατρός κἂν μὴ ὑγιάσει, ταῖς δὲ ὑγιαστικαῖς χρήσεται μεθόδοις, ἰατρός ἐστι, καὶ ὁ φιλόσοφος κἂν μὴ πάντας ποιήσῃ καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς, φιλόσοφος ἐστίν, οὕτω καὶ ὁ ῥήτωρ κἂν μὴ πείσῃ, πιθαναῖς δὲ χρήσεται μεθόδοις, ῥήτωρ ἐστίν, εἰκότως δὲ συμβαίνει τῷ φιλοσόφῳ καὶ τῷ ῥήτορι, τῷ μὲν μὴ ποιεῖν, τῷ δὲ μὴ πείθειν. ὑπόκειται γὰρ ψυχὴ αὐτοπροαίρετος, αὐτοκίνητος, αὐτεξούσιος, παλίμβολος, θᾶττον ἄφ' ἑτέρου εἰς ἕτερον μεταπίπτουσα καὶ μᾶλλον ἐπιρροεπῶς ἔχουσα πρὸς τὸ ἑαυτῇ πείθεσθαι ἢ ἑτέροις. Aristoteles Top. I, 3: ἔξομεν δὲ τελέως τὴν μέθοδον, ὅταν ὁμοίως ἔχωμεν ὥσπερ ἐπὶ ῥητορικῆς καὶ ἰατρικῆς καὶ τῶν τοιούτων δυνάμεων. τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ ἐκ τῶν ἐνδεχομένων ποιεῖν ἢ προαιρούμεθα. οὔτε γὰρ ὁ ῥητορικὸς ἐκ παντὸς τρόπου πείσει, οὔθ' ὁ ἰατρικὸς ὑγιάσει· ἀλλ' ἐὰν τῶν ἐνδεχομένων μηδὲν παραλείπῃ, ἱκανῶς αὐτὸν ἔχειν τὴν ἐπιστήμην φήσομεν. Hunc locum attulit Victorius, idem Isocrat. Nicoclem init. laudat. Ipse Aristoteles Ethic. Nicom. III, 5 finem τὰ πρὸς τὸ τέλος esse concedit: βουλευόμεθα δ' οὐ περὶ τῶν τελῶν ἀλλὰ περὶ τῶν πρὸς τὰ τέλη, οὔτε γὰρ ἰατρός βουλευέται εἰ ὑγιάσει, οὔτε ῥήτωρ εἰ πείσει. Quintil. XI, 1, 11. Anecd. Paris. IV, 395 Cram. Philod. vol. Herc. IV, 55 coll. alt.: πᾶς τεχνίτης ἐπαγγέλλεται τὸ τέλος ποιήσιν, ὁ δὲ ῥήτωρ οὐκ ἐπαγγέλλεται πείσειν. οὐ πᾶς τεχνίτης, ἐὰν ἔχη φρένας, ἐπαγγέλλεται τὸ τέλος διὰ παντὸς ποιήσιν· οὔτε γὰρ ἰατρός οὔτε κυβερνήτης οὔτε τοξό-

της οὔτε ἀπλῶς ὅσοι τὰς ἐπιστήμας οὐ παρίους ἔχουσιν, ἀλλὰ στοχαστικὰς, ὥστ' ἢ καὶ ταύτας οὐ φητέον εἶναι τέχνας ἢ καὶ τὴν ῥητορικὴν.

12 *ιατρικῆς*] Cf. Top. V, 7 p. 136 b, 36. — vet. tr. *ύγίαν* vertit, non *ύγιᾶ*.

17 *ἢ γὰρ σοφιστικῆ*] Restituimus hoc ex vetustissimo codice et vetere translatione; Aristoteles si personam, non rem notasset, non ὁ γὰρ σοφιστικός, sed ὁ γὰρ σοφιστῆς scripsisset.

18 οὐκ ἐν τῇ δυνάμει, ἀλλ' ἐν τῇ προαιρέσει] Metaphys. III, 2 p. 1004, 23: *περὶ μὲν γὰρ τὸ αὐτὸ γένος στρέφεται ἢ σοφιστικὴ καὶ ἢ διαλεκτικὴ τῇ φιλοσοφίᾳ, ἀλλὰ διαφέρει τῆς μὲν τῷ τρόπῳ τῆς δυνάμεως, τῆς δὲ τοῦ βίου τῇ προαιρέσει*. Victorius similem locum attulit ex Ethic. Nic. IV, 13: οὐκ ἐν τῇ δυνάμει δ' ἐστὶν ὁ ἀλαζών, ἀλλ' ἐν τῇ προαιρέσει, idem optime sensum huius loci explicuit: fallaces conclusiunculae non minus dialectico quam sophistae cognitae sunt, hoc tantum inter ipsos discrimen est, quod hic potest ipsis uti et non utitur; ille et potest et libenter utitur; improbat enim usum illarum dialecticus, sophista utilem sibi sentit ac summo studio eas captat. Sophi. elench. cap. 1: *ἔστι γὰρ ἡ σοφιστικὴ φαινομένη σοφία, οὔσα δὲ οὐ . . . ἢ γὰρ τοιαύτη δύναμις ποιήσει φαίνεσθαι σοφὸν οὗ τυγχάνουσι τὴν προαίρεσιν ἔχοντες*. Schol. Plat. in Gorg. p. 342 Bkk.: *ὅτι τῆς αὐτῆς γνώμης ἐστὶν Ἀριστοτέλης καὶ Γοργίας περὶ τῆς ῥητορικῆς. καὶ γὰρ ἐκεῖνος γνώσιν μὲν τὴν αὐτὴν τοῦ τε σπουδαίου καὶ μοχθηροῦ ῥήτορος ἔλεγεν εἶναι, προαίρεσιν δὲ διάφορον*. Qui arte dialectica recte utitur, *διαλεκτικὸς* dicitur, qui male et de industria ea abutitur, *σοφιστῆς*; in arte rhetorica autem et is qui bene et qui male ea utitur nullo verborum discrimine *ῥήτωρ* appellatur, et ut ipse infra dicit *ἀνώνυμος ἐστὶ κατὰ τὴν διαφορὰν*. vid. Top. VIII, 5. Quintil. II, 15, 1. Muretus Var. Lect. XI, 18 Aristotelem hic duobus verbis persecare ea quae apud Platonem in Hippiam minore fusius ac copiosius disputentur, monet; *προαίρεσις* ibi dicitur *ἐξ ἐπιβουλῆς* p. 214 seq. (370), sed dialogum illum quem Metaph. IV, 29 disertim refellit, hic notari non constat. Cicero part. orat. 23, 81:

et illam disputandi prudentiam imitatur concertatio captatioque verborum et hanc oratoriam vim inanis quaedam profuentia dicendi. Topic. IV, 5 p. 126, 30: ὁρᾶν δὲ καὶ εἴ τι τῶν ψευτῶν ἢ φευκτῶν εἰς δύναμιν ἢ τὸ δυνατὸν ἔθηκεν, οἷον τὸν σοφιστὴν [τὸν δυνάμενον ἀπὸ φαινομένης σοφίας χρηματίζεσθαι] ἢ διάβολον [τὸν δυνάμενον διαβάλλειν καὶ ἐχθροὺς ποιεῖν τοὺς φίλους] ἢ κλέπτην τὸν δυνάμενον τὰ ἀλλότρια λάθρα κλέπτειν· οὐδεὶς γὰρ τῶν εἰρημένων τῶ δυνατὸς εἶναί τι τούτων τοιοῦτος λέγεται· δύναται μὲν γὰρ καὶ ὁ θεὸς καὶ ὁ σπονδαῖος τὰ φαῦλα δοᾶν, ἀλλ' οὐκ εἰσι τοιοῦτοι· πάντες γὰρ οἱ φαῦλοι κατὰ προαίρεσιν λέγονται, ubi conf. Alexand. p. 176. Ald. Top. VI, 7.

19 ὁ μὲν κατὰ τὴν ἐπιστήμην] ἐπιστήμης nomine hic manifesto abusus est Aristoteles, ut multis aliis locis fecit; neque enim harum rerum vera scientia est, sed cepit ἐπιστήμην pro cognitione et intelligentia. Victorius.

24 ἐξ ὑπαρχῆς] Polit. IV, 6. Soph. el. 34 p. 183, 20. de anima II, 1. de gener. anim. II, 6 p. 741 b, 33. et 745, 18. histor. animalium VII, 2. 590, 21. part. anim. 4, 10. 685 b, 29.

CAP. II.

26 ἔστω δὴ δητορικῆ] Aldina δ' ἣ, quam praeter Victorium et Bekkerum omnes secuti sunt, contra Aristotelis usum, quem et nostri libri satis docent. I, 5: ἔστω δὴ εὐδαιμονία εὐπραξία μετ' ἀρετῆς. I, 6: ἔστω δὴ ἀγαθὸν ὃ ἂν αὐτὸ ἑαυτοῦ ἔνεκα ἢ αἰρετόν. I, 7: ἔστω δὴ ὑπερέχον μὲν τοσοῦτον καὶ ἔτι. II, 2: ἔστω δὴ ὄργη ὄρεξις μετὰ λύπης τιμωρίας φαινομένης. II, 3: ἔστω δὴ πράυνσις κατὰστασις καὶ ἠρέμησις ὄργης. II, 4: ἔστω δὴ τὸ φιλεῖν τὸ βούλεσθαι τινι ἂ οἶεται ἀγαθὰ. II, 5: ἔστω δὴ φόβος λύπη τις ἢ ταραχὴ ἐκ φαντασίας μέλλοντος κακοῦ φθαρτικοῦ ἢ λυπηροῦ ubi Λ ὁ φόβος. II, 6: ἔστω δὴ αἰσχύνη λύπη τις ἢ ταραχὴ. II, 7: ἔστω δὴ χάρις καθ' ἣν ὁ ἔχων λέγεται χάριν ὑπουργεῖν δεομένῳ μὴ ἀντί τινος. II, 8: ἔστω δὴ ἔλεος λύπη τις ἐπὶ φαινομένῳ κακῷ φθαρτικῷ καὶ λυπηρῷ τοῦ ἀναξίου τυγχάνειν. Imperativus si abest, dicit ἔστι δὲ

δημοκρατία vel καλὸν μὲν οὖν [ἐστίν; illis non convenit I, 11: ὑποκείσθω δ' ἡμῖν εἶναι τὴν ἡδονὴν κίνησιν τινα ψυχῆς καὶ κατάστασιν ἀθρόαν, quod est ὑποκείσθω δὴ ἡμῖν, item I, 13: ἔστι δὴ τὸ ἀδικεῖσθαι τὸ ὑπὸ ἐκόντος τὰ ἄδικα πάσχειν, h. e. ἔστω δὴ ut supra I, 10: ἔστω δὴ τὸ ἀδικεῖν τὸ βλάπτειν ἐκόντα παρὰ τὸν νόμον. In aliis tamen libris, ubi rem exponere incipit, legimus ἔστι δὴ, Top. I, 1: ἔστι δὴ συλλογισμὸς λόγος ἐν ᾧ τεθέντων τινῶν ἕτερόν τι τῶν κειμένων ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει διὰ τῶν κειμένων, ubi Alexander δὲ invenit; I, 2: ἔστι δὴ πρὸς τρία, ubi Alex. item δέ. Analyt. post. II, 12 p. 95, 27: ἔστι δὴ ὁ συλλογισμὸς, ut in Topicis. Sophist. el. cap. 2: ἔστι δὴ τῶν ἐν τῷ διαλέγεσθαι λόγων τέτταρα γένη. 15: ἔστι δὴ πρὸς τὸ ἐλέγχειν ἐν μὲν μῆκος, ubi C δέ. Anal. pr. I, 9 pag. 30, 37: ἔστω δὴ πρῶτον τὸ καθόλου ἀναγκαῖον, ita Bekk. sine varietate, Sylb. ἔστω δέ, conf. p. 31, 5. 81 b, 30. 87, 3. Polit. IV, 14: ἔστι δὴ τρία μέρη τῶν πασῶν πολιτειῶν. V, 2: εἰσὶ δὴ σχεδὸν ὡς εἰπεῖν τρεῖς τὸν ἀριθμὸν, sic Bekk. pro vulg. δέ. Phys. III, 1: ἔστι δὴ τι τὸ μὲν, sed idem locus in Met. K, 9: ἔστι δὲ τὸ μὲν. De generat. I, 10, p. 328, 18: ἔστι δὴ ὡς ἔφαμεν, recte, supra enim docuit quod sequitur, et sic ubique, si quae ante dicta sunt concludit; de coelo IV, 1 p. 308, 7: λέγεται δὴ initio disputationis. In Analyticis si exemplo res declaratur, semper est ἔστω δὴ, εἰλήφθω δὴ, semel Bekkerus Anal. post. II, 14 p. 98, 9 tacite ἔστω δέ, ubi editi ante eum δὴ. Eth. Nicom. VIII, 15 p. 1162 b, 25: ἔστι δὴ νομικὴ μὲν ἢ ἐπὶ τοῖς ῥητοῖς, vulg. δ' ἢ. Ethic. magna p. 1194 b, 4. 1195, 27. de coelo III, 3: ἔστω δὴ στοιχεῖον, vulg. cum I. τὸ στοιχεῖον.

ἔστω δὴ ῥητορικὴ δύναμις περὶ ἕκαστον τοῦ θεωρησαι τὸ ἐνδεχόμενον πιθανόν] δύναμιν dicit, non scientiam ἐπιστήμην, quod haec certam quandam disciplinam, rhetorica vero non nisi formam comprehendit; ipse infra cap. 4, ubi de re et materia generis deliberativi loquitur, accurate exponit: καθέκαστον μὲν οὖν ἀκριβῶς διαριθμησασθαι καὶ διαλαβεῖν εἰς εἶδη περὶ ὧν εἰώθασι χρηματίζειν, ἔτι δὲ ὅσον ἐνδέχεται περὶ αὐτῶν διορθεῖν κατὰ τὴν ἀλήθειαν, οὐ δεῖ κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν ζητεῖν διὰ τὸ μήτε τῆς ῥητορι-

κῆς εἶναι τέχνης, ἀλλ' ἐμφρονεστέρας καὶ μᾶλλον ἀληθι-
 νῆς, πολλῶ δὲ πλείω δεδόσθαι καὶ νῦν αὐτῇ τῶν οἰκείων
 θεωρημάτων. ὅπερ γὰρ καὶ πρότερον εἰρηκότες τυγχάνο-
 μεν, ἀληθές ἐστιν ὅτι ἡ ῥητορικὴ σύγκειται μὲν ἔκ τε τῆς
 ἀναλυτικῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς περὶ τὰ ἥθη πολιτικῆς·
 ὁμοία δ' ἐστὶ τὰ μὲν τῇ διαλεκτικῇ, τὰ δὲ τοῖς σοφιστι-
 κοῖς λόγοις. ὅσα δ' ἂν τις ἢ τὴν διαλεκτικὴν ἢ ταύτην
 μὴ καθάπερ ἂν δυνάμεις, ἀλλ' ἐπιστήμας πειραῖται κα-
 τασκευάζειν, λήσεται τὴν φύσιν αὐτῶν ἀφανίσας
 τῶ μεταβαίνειν ἐπισκευάζων εἰς ἐπιστήμας ὑπο-
 κειμένων τινῶν πραγμάτων, ἀλλὰ μὴ μόνον λό-
 γων. Quae cum proprie non rem ipsam de qua agit, sed
 eius formam contineat, universalis est, περὶ ἕκαστον, non mi-
 nus quam dialectica; unde rhetorica communia enthymemata
 quam maxime tractat, nec tamen iis quae ex re ipsa hauriuntur,
 carere potest; Aristoteles dilucide hoc capite infra exponit:
 τῶν δὲ ἐνθυμημάτων μερίστη διαφορὰ καὶ μάλιστα λε-
 ληθυῖα σχεδὸν πάντας ἐστὶν ἥπερ καὶ περὶ τὴν δια-
 λεκτικὴν μέθοδον τῶν συλλογισμῶν· τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν
 ἐστὶ κατὰ τὴν ῥητορικὴν ὥσπερ καὶ κατὰ τὴν διαλεκτικὴν
 μέθοδον τῶν συλλογισμῶν, τὰ δὲ κατ' ἄλλας τέχνας . . .
 κάκεινα μὲν οὐ ποιήσει περὶ οὐδὲν γένος ἔμφορα· περὶ
 οὐδὲν γὰρ ὑποκείμενόν ἐστιν· ταῦτα δὲ ὅσα τις ἂν βέλ-
 τιον ἐκλέγεται τὰς προτάσεις, λήσει ποιήσας ἄλλην ἐπι-
 στήμην τῆς διαλεκτικῆς καὶ ῥητορικῆς· ἂν γὰρ ἐντύχη ἀρ-
 χαῖς, οὐκέτι διαλεκτικὴ οὐδὲ ῥητορικὴ ἀλλ' ἐκείνη ἐστὶ,
 ἣς ἔχει τὰς ἀρχάς. ἐστὶ δὲ τὰ πλεῖστα τῶν ἐνθυμημάτων
 ἐκ τούτων τῶν εἰδῶν λεγόμενα τῶν κατὰ μέρος καὶ ἰδίω, ἔκ
 δὲ κοινῶν ἐλάττω. Ex hac doctrina rhetoricae quidem,
 ut Riccoboni verbis utamur, non licet illas res tractare quae
 sunt aliarum artium enthymematibus propriis ipsarum artium,
 sed sumptis ex communibus locis et ad vulgarem opinionem
 accommodatis, licet vero argumentis ductis ex communibus lo-
 cis non solum agere de rebus civilibus, quae propositam ha-
 bent actionem, verum etiam de naturalibus et de quacunque
 re. Quae rhetoricae utilitas ab ipso Aristotele agnoscitur ma-
 xima, ut aliae artes omnibus quidquid velint persuadere non
 possint, cum ea dicendi ratione utantur quae a scientia profi-

ciscitur, rhetorica vero apud omnes persuadeat, cum ex communibus ducat fidem et argumenta; neque solum ab eodem triplex orationum genus commemoratur, id est quaestio definita, verum etiam II, 22 infinita, quam ob rem, licet praecpta tradantur imprimis de tribus generibus causarum, tanquam de materia praecipua, non tamen caetera reiiciuntur. Haec Riccobonus; Aristoteles veterum sophistarum sententiam confirmat et quae Socrates ex his de arte rhetorica quaerit, refellit, sed posteriores, quae noster de eius natura et ratione exposuerit, minus attendisse, neque rite huius sententia examinata vel confutata alia approbasse, et ea quae de ipsius definitione disserunt, et quas ipsi subtiliores scilicet conferunt, docent.

Cicero de invent. I, 5, 7 seqq. neque enim ante hunc ex iis scriptoribus qui supersunt, alius de Aristotelis arte rhetorica disputavit: *Materiam artis eam dicimus, in qua omnis ars et ea facultas quae conficitur ex arte versatur; ut si medicinae materiam dicamus morbos ac vulnera, quod in his omnis medicina versetur; item quibus in rebus versatur ars et facultas oratoria eas res materiam artis rhetoricae nominamus. Has autem res alii plures, alii pauciores existimarunt. Nam Gorgias Leontinus, antiquissimus fere rhetor, omnibus de rebus oratorem optime posse dicere existimavit; hic infinitam et immensam huic artificio materiam subiicere videtur. Aristoteles autem, qui huic arti plurima adiumenta atque ornamenta subministravit, tribus in generibus rerum versari rhetoris officium putavit, demonstrativo, deliberativo, iudiciali . . . quare materia quidem nobis rhetoricae videtur ea, quam Aristoteli visam esse diximus.* cf. de orat. III, 32, 126. I, 6, 20. Veteres illi dicendi auctores fortasse non modo τὰς κοινὰς προτάσεις, verum etiam τὰς ἰδίας omnes conquirebant, unde error illorum et inanis labor; Aristoteles vero illas omnes et accuratissime comparatas rhetoricae convenire, has quidem non negligendas, sed alius generis quam rhetoricae esse probat. Cicero in his Aristotelis sententiam parum attendit, neque usquam philosophi nostri definitionem artis rhetoricae respicit.

Quintilianus II, 15, 13: *Quidam recesserunt ab eventu,*

sicut Aristoteles dicit: rhetorice est vis inveniendi omnia in oratione persuasibilia. Qui finis et illud vitium de quo supra diximus habet et insuper, quod nihil nisi inventionem complectitur, quae sine elocutione non est oratio . . . omnia subiecisse videtur oratori Aristoteles, cum dixit, vim esse videndi, quid in quaque re possit esse persuasibile. conf. Tacit. dial. 30. Non de suo alterum argumentum contra finem Aristot. profert; iam Philodemus Vol. Hercul. Oxon. tom. II. col. 23. qui item ex aliorum scriptis sumsisse videtur: τῆς δ' αὐτῆς ἀδιαληψίας ἔχεται καὶ τοῦτο λεγόμενον ὑπό τινων, ὅτι μόνυς ἢ μάλιστα τῆς ῥητορικῆς ἐστὶν τὸ τοὺς ἐνδεχομένους εἰς ἕκαστον λόγους ἐξευρίσκειν, διὸ καὶ τέλος αὐτῆς τοῦτ' εἶναι τινες ἔφησαν. πρῶτον μὲν γὰρ οὐθὲν διαφέρει τοῦτο τῆς εὐρέσεως, μᾶλλον δ' οὐδὲ τὸ περὶ τῶν πέντε τοῦ λόγου μερῶν τῆς εὐρέσεως· εὐρέσεις γὰρ εἰσὶν αἱ καθ' ἕκαστον ἐπιτεύξεις. . . . δεύτερον δὲ εἰ μὲν καὶ περὶ ἕκαστου τῶν ἐν ἰατρικῇ καὶ μουσικῇ καὶ γεωμετρίᾳ καὶ τῶν ἄλλων τοὺς ἐνδεχομένους εὐρίσκειν λόγους φασὶ τὴν ῥητορικὴν, τὰ πάντ' αὐτὴν εἶναι νομίζουσι καὶ δῆλον ὅτι φαίνονται κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν πρὸς πάντ' εὐποροῦντες. Vides quantum hic distet ab Aristotelis sententia penitus excussa; pinguis idem col. 21: ἀλλὰ μὴν οἱ μὲν τῶν σοφιστῶν τὰς κοινὰς φρένας ἔχοντες οὐ περὶ τῶν ἐν παντὶ προβλήματι προομιῶν καὶ διηγήσεων καὶ πίστεων καὶ ὑπέξαιρέσεων καὶ ἐπιλόγων ἑαυτοῖς οἴονται προσήκειν, ἀλλὰ τῶν ἐν τῷ πολιτικῷ, τὸ δὲ τῶν παχυτέρων πλῆθος ὡς μόνοις ταῦτ' ἐκπονεῖται λέγει, quorum in numero gloriatur Aristoteles. Erant tamen alii qui finem coartatum improbarent, Rhet. Gr. II p. 117: ἐν πράγματι πολιτικῷ. καὶ τούτῳ μέμφονται τινες, οὐκ ἔδει γὰρ φασὶν ἐν πράγματι πολιτικῷ εἰρησθαι, ἀλλὰ καὶ παντὶ ἰατρικῷ καὶ φυσικῷ καὶ μαθηματικῷ καὶ ἀπλῶς ὅλοις τοῖς διὰ λόγων λεγομένοις. ταῦτα γὰρ πάντα παραλαβὼν ὁ ῥήτωρ καὶ τάξει καὶ ἐρμηνεύσει καὶ οἰκονομήσει κατὰ τὸ προσῆκον. ἡμεῖς δὲ φάμεν, ὡς ἰδιαίτατον τοῦτο ῥήτορος ἐνταῦθα παραλαμβάνεται. μόνου γὰρ ῥήτορος τὸ περὶ τῶν πολιτικῶν διαλέγεσθαι. Sed videamus varia de hoc Aristotelis fine iudicia in Rhetoribus Graecis:

II, pag. 102: Ἀριστοτέλης αὐτὴν ὠρίσατο οὕτως. ῥητορικὴ ἐστὶ δύναμις τοῦ περὶ ἕκαστον ἐνδεχομένου λόγου τέλος ἔχουσα τὸ εὖ λέγειν, ὃν καὶ αἰτιῶνται τινες ὡς δύο κακιῶν παρακολουθουσῶν τοῖς ὅροις, ὑπερβολῆς ἢ ἑλλείψεως, τὴν μίαν τῶν κακιῶν τὴν ὑπερβολὴν ἔχοντα καὶ παρὰ τοῦτο μὴ ἀντιστρέφοντα τῷ ὀριστῷ. ἔχει δέ φασι τὴν ὑπερβολὴν καθὼ οὐ μόνον τὴν ῥητορικὴν περιέχει, ἀλλὰ καὶ τὴν διαλεκτικὴν· καὶ γὰρ ἡ διαλεκτικὴ δύναμις τίς ἐστὶ τοῦ περὶ ἕκαστον ἐνδεχομένου πιθανοῦ λόγου τέλος ἔχουσα τὸ εὖ λέγειν . . . ὁ μὲντοι Γεωμέτρης ὀρθῶς φησὶν ἔχειν τὸν ὀρισμὸν, παρόσον ἡ διαλεκτικὴ οὐκ ἔστι δύναμις τοῦ περὶ ἕκαστον ἐνδεχομένου πιθανοῦ λόγου. τῶν γὰρ περὶ τὰ πολιτικὰ πιθανῶν λόγων ἀπορεῖ. μόνης γὰρ τῆς ῥητορικῆς ὕλη τὰ πολιτικὰ ζητήματα καὶ ἐνθυμήματα.

VI, pag. 16 Doxopater proleg. Rhet.: Ἀριστοτέλης τοίνυν ὁ φιλόσοφος ἀποδέδωκεν ὅρον τῆς ῥητορικῆς εἰπὼν ῥητορικὴ ἐστὶ δύναμις τεχνικὴ τοῦ περὶ ἕκαστον ἐνδεχομένου πιθανοῦ λόγου. ἡμάρτηται δὲ ὁ ὅρος οὗτος κατὰ τὸ ἑλλείπον. ἴσμεν γὰρ ὅτι δύο κακίαι ὅρων πεφύκασιν ὑπεροχὴ τε καὶ ἑλλειψις. εἰ μὲν γὰρ ὑπερέχει ὁ ὅρος τῇ λέξει, ἑλλεῖπει τοῖς πράγμασιν, εἰ δὲ ἑλλεῖπει τοῖς λόγοις, πλεονάζει τοῖς πράγμασιν. ἐπεὶ οὖν ὁ Ἀριστοτέλους ὅρος ἐνέλειψε κατὰ τὴν λέξιν, μὴ προστεθέντος πολιτικοῦ ἢ διεξοδικοῦ, ἐπλεόνασε τῷ πράγματι. οὐ μόνον γὰρ τὴν ῥητορικὴν ἐνταῦθα, ἀλλὰ καὶ τὴν διαλεκτικὴν περιλαμβάνει. τοῦτο γὰρ διαφέρει ῥητορικὴ διαλεκτικῆς, ὅτι ἡ μὲν διαλεκτικὴ περὶ παντὸς τοῦ προτεθέντος, οὐ μόνον περὶ πολιτικοῦ ἀλλὰ καὶ περὶ παντὸς πράγματος λέγει πιθανῶς κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν, ἀλλ' οὐ διεξοδικῶς. οὐκοῦν ἀποφοριστέον τὸν ὅρον τοῦ Ἀριστοτέλους ὡς ἑλλείποντα τῇ λέξει. Eadem fere schol. Aphthonii in Montefalc. bibl. Coisl. p. 593.

VI, pag. 50 Troilus Proleg.: ὁ δὲ Ἀριστοτέλης οὕτως ὀρίζεται· ῥητορικὴ ἐστὶ δύναμις τοῦ περὶ ἑκάστου ἐνδεχομένου πιθανοῦ. ἰστέον γὰρ ὡς πᾶς ὅρος θέλει συνίστασθαι ἐκ γένους καὶ συστατικῶν διαφορῶν. διὰ τί; ἐπειδὴ πᾶν πρᾶγμα καὶ κοινότητα ἔχει καὶ διαφορὰν κατὰ

τὸν φιλόσοφον λόγον, ἢ δὲ κοινότης ἐν τῷ γένει. καὶ τοῦτο διαλαβῶν ἐν ταῖς συστατικαῖς ἐμφέρεται διαφοραῖς. ἐνταῦθα οὖν δύνάμις ἐστὶ γένος, μάλιστα δὲ δύνάμις οἶον ὁ πλοῦτος, τὸ ξίφος, τὸ κάλλος. δύνάμις δὲ ἡ ῥητορικὴ διότι εἰς ἐκάτερον ἐπιχειρηματικὴ ἐστὶν ἐπὶ τε τὸ δίκαιον, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸ ἄδικον. τοῦτό ἐστὶ τὸ δύνάμις τοῦ περὶ ἐκάστου πράγματος ἐνδεχομένου πιθανοῦ. καλῶς οὖν λέλεκται. οὐ γὰρ ἀδύνατος μεταχειρίζεσθαι, ἀλλ' ἐνδεχομένη πείσασαι. ἰστέον δὲ ὡς ὅτι οὐκ ἀποδεχόμεθα οὐδὲ τὸν παρόντα Ἀριστοτελικὸν ὄρον. ἡμαρτημένος γὰρ ἐστὶν.

V, pag. 15 Sopater in Hermog.: ἄλλοι δὲ δύνάμιν θεωρητικὴν τοῦ περὶ ἕκαστα πιθανοῦ. καὶ οὗτος δοκεῖ Ἀριστοτέλους ὁ ὄρος. Et pag. 16: οἱ δὲ δὴ λέγοντες δύνάμις θεωρητικὴ τοῦ περὶ ἕκαστα πιθανοῦ καὶ οὗτοι δοκοῦσιν εὖ λέγειν. τὸ γὰρ πιθανὸν καὶ οὐ πάντως ἀληθὲς ζητοῦσιν. ἀλλ' οὗτοι τὴν φύσιν τῆς τέχνης ἠγνόησαν. ὅπερ γὰρ φθάσαντες εἰρήκαμεν οὐ μόνον ἐστὶ θεωρητικὴ ἀλλὰ καὶ πρακτικὴ. ἢ οὖν προσθετέον θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ τοῦ περὶ ἕκαστα πιθανοῦ ἢ ἔλλιπῶς ἔχει καὶ οὗτος. τὸ γὰρ πιθανὸν εὐρεῖν μόνον τῇ τέχνῃ κατέλιπεν, οὐδὲν δὲ ἐκ τοῦ πράττειν.

V, pag. 213: Ἀριστοτέλης δὲ δύνάμιν τεχνικὴν τοῦ περὶ ἕκαστον ἐνδεχομένου πιθανοῦ λόγον. οὐδ' οὗτος ἀποδεκτός, ἀρμόζει δὲ καὶ τῇ διαλεκτικῇ. III, pag. 611: ἢ κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην ῥητορικὴ ἐστὶ δύνάμις τεχνικὴ τοῦ περὶ ἕκαστον ἐνδεχομένου πιθανοῦ λόγον, ὃς ἡμάρτηται κατὰ τὸ ἐλλείπον μὴ ἔχον προσθεθειμένον τὸ πολιτικοῦ· συμπεριλαμβάνει γὰρ ἐντεῦθεν καὶ τὴν διαλεκτικὴν.

Discrimen quod inter dialecticam et rhetoricam est, ex his ipsis quae Arist. dicit, elucet, et pluribus in Rhet. Graec. tom. VII, p. 36—39 exponitur. Alex. quoque Aphrod. ad Top. p. 4 illud περὶ ἕκαστον quodammodo non satis agnoscit: καὶ ὁ ῥήτωρ δὲ εἰ καὶ μὴ περὶ παντὸς ὁμοίως τῷ διαλεκτικῷ, ἀλλ' οὖν οὐδ' αὐτὸς περὶ ἐν τι γένος ἀφωρισμένον. καὶ γὰρ περὶ ἰατρικῶν ὁ ῥήτωρ λέγει καὶ περὶ φιλοσόφων καὶ περὶ μουσικῶν, μάλιστα δὲ περὶ τῶν πολιτικῶν. δοκεῖ γὰρ τοῦ ῥήτορος οἰκεία ὕλη εἶναι

ἢ ἐν τοῖς πολιτικοῖς τε καὶ πρακτικοῖς, καὶ περὶ ἀπάντων περὶ ὧν ἂν λέγῃ καὶ αὐτὸς ἐκ πιθανῶν τινῶν καὶ ἐνδόξων τὰς ἐπιχειρήσεις ποιήσεται ὁμοίως τῷ διαλεκτικῷ. καὶ γὰρ αὐτὸς εἰς τὰ ἀντικείμενα ἐπιχειρεῖ τὸ αὐτὸ ποτὲ μὲν καλόν, ποτὲ δὲ οὐ καλόν, καὶ ποτὲ μὲν συμφέρον, ποτὲ δὲ μὴ, καὶ ποτὲ μὲν δίκαιον, ποτὲ δὲ μὴ δεικνύς, ὥστε κοινὸν αὐταῖς καὶ τοῦτο τὸ ὁμοίως πρὸς ἀμφοτέρων τὰ ἀντικείμενα ταῖς δυνάμεσι χρῆσθαι . . . κοινὸν γοῦν αὐταῖς τό τε μὴ περὶ ἓν τι γένος ἀφωρισμένον πραγματεύεσθαι καὶ τὸ δι' ἐνδόξων καὶ πιθανῶν καὶ μὴ δι' οἰκείων ἀρχῶν τῷ προκειμένῳ καὶ τὸ ὁμοίως περὶ τὰ ἀντικείμενα ἀλλήλοις εἶναι, διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων τῷ τὸν μὲν διαλεκτικὴν περὶ πᾶσαν ὕλην τῇ δυνάμει χρῆσθαι καὶ μὴ διεξοδικούς ποιεῖσθαι τοὺς λόγους, ἀλλ' ἐν ἐρωτήσῃ τε καὶ ἀποκρίσει, τὴν δὲ ῥητορικὴν μῆτε περὶ πᾶσαν ὕλην ὁμοίως εἶναι τῇ διαλεκτικῇ· περὶ γὰρ τὴν πολιτικὴν μᾶλλον ὁ ῥήτωρ, ὡς προείρηται καὶ διεξοδικῶς γε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χρῆται τῷ λόγῳ καὶ περὶ τῶν καθ' ἕκαστα μᾶλλον λέγει. πρὸς γὰρ τὰς περυστάσεις καὶ τὰς τύχας τε καὶ τοὺς καιροὺς καὶ τὰ πρόσωπα καὶ τοὺς τόπους καὶ τὰ τοιαῦτα τοὺς λόγους σχηματίζει ἄπερ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστά ἐστι, περὶ τῶν τοιούτων γὰρ αἴ τε δίκαι καὶ αἱ συμβουλαὶ καὶ τὰ ἐγκώμια . . . προσκειμένον δὲ τὸ περὶ παντὸς χωρίζει πῶς τῆς ῥητορικῆς τὴν διαλεκτικὴν. οὐ γὰρ ὁμοίως περὶ παντὸς προβλήματος ἢ ῥητορικῆ συλλογιστικῆ. ὕλη γὰρ μᾶλλον τῷ ῥήτορι τὰ ἠθικά τε καὶ πολιτικά προβλήματα ὡς προειρήκαμεν ἢ δι' ἐνδόξων πειρᾶται αὐτῇ ἀποδεικνύειν, κοινότερον δὲ τὸ περὶ παντὸς εἶπε καθόσον καὶ περὶ φυσικῶν καὶ περὶ ἠθικῶν καὶ περὶ λογικῶν προβλημάτων ὁ διαλεκτικὸς διαλαμβάνει. Illud μᾶλλον et μάλιστα optime sententiae Aristotelis convenit, reliqua tamen, etiamsi raro usitata non prorsus exclusae esse, ex eo quod rhetorica certo et definito non comprehendatur genere, apparet.

Non primus Aristoteles hanc definitionem protulisse videtur, quam ipse infirmat Top. VI, 12 p. 149: ἐνίοτε δ' ὀρίζονται οὐ τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα εὖ ἔχον ἢ τετελεσμένον. τοιοῦτος δ' ὁ τοῦ ῥήτορος καὶ ὁ τοῦ κλέπτου ὄρος,

εἴπερ ἐστὶ ῥήτωρ μὲν ὁ δυνάμενος τὸ ἐν ἐκάστῳ πιθανὸν θεωρεῖν καὶ μηδὲν παραλείπειν, κλέπτῃς δ' ὁ λάθρα λαμβάνων. δῆλον γὰρ ὅτι τοιοῦτος ὢν ἐκάτερος ὁ μὲν ἀγαθὸς ῥήτωρ ὁ δ' ἀγαθὸς κλέπτῃς ἔσται· οὐ γὰρ ὁ λάθρα λαμβάνων, ἀλλ' ὁ βουλόμενος λάθρα λαμβάνειν κλέπτῃς ἐστίν. Idem supra de vocabulo κλέπτῃς monitum IV, 5 p. 126, 30. Sed quod de homine dictum offendit, id ad rem, ad rhetoricam, translatum non offendet, quod ipse praecipit Top. VIII, 1 p. 156, 27; facile enim ἔνστασιν invenies, si dicis ὁ ὀργιζόμενος ὀρέγεται τιμωρίας διὰ φαινομένην ὀλιγορίαν, non invenies, si dixeris ὀργὴ ὄρεξις τιμωρίας διὰ φαινομένην ὀλιγορίαν.

Sextus Empiricus adv. Rhetores p. 290: Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ῥητορικῶν τεχνῶν ἀπλούστερον παραδίδωσι τὴν ῥητορικὴν τέχνην λόγων. καὶ ζητούμενου πρὸς αὐτὸν ὅτι καὶ ἡ ἰατρικὴ τέχνη ἐστὶ λόγων ἰατρικῶν ἀπολογούμενοί τινές φασιν ὅτι ἡ ἰατρικὴ τοὺς λόγους ἐφ' ἑτερόν τι ἀναφέρει τέλος καθάπερ τὴν ὑγίειαν, ἡ δὲ ῥητορικὴ ἄντικρὺς ἐστὶ λόγων τέχνη. καὶ ἄλλους δὲ ἐκτίθεται ὁ ἀνὴρ οὗτος ὄρους περὶ ὧν οὐκ ἀναγκαῖόν ἐστιν ἡμῖν λέγειν τοῖς μὴ προηγουμένως τὸν περὶ ῥητορικῆς διεξοδεύουσι λόγον. conf. p. 301. Nunquam Aristoteles rhetoricam τέχνην λόγων dixit neque alium artis finem quam quem hic legimus, tradidit; qui τέχνην λόγων dicebant, paucis comprehenderunt philosophi sententiam, cui ne quis quod Sextus affert, obiceret, auctor ipse substratum esse certum arti negans, cavet. Quomodo logici in Aristotelis definitione illud ἐνδεχόμενον tribus argumentis κενοῖς καὶ διαλεκτικοῖς confutarint, vide apud eundem Sext. Empir. p. 690 Bkk. seq.

De hac Aristotelis definitione et quas posterī excogitarunt, vid. quae in Mus. Rhen. XVIII, 481—526 accuratius exposuimus.

29 διδασκαλικὴ καὶ πειστικὴ] Plat. Gorg. p. 20 (255): ἡ ῥητορικὴ ἄρα, ὡς εἶοικε, πειθοῦς δημιουργὸς ἐστὶ πιστευτικῆς, ἀλλ' οὐ διδασκαλικῆς περὶ τὸ δίκαιόν τε καὶ ἄδικον. Ναί. Οὐδ' ἄρα διδασκαλικὸς ὁ ῥήτωρ ἐστὶ δικαστηρίων τε καὶ τῶν ἄλλων ὄχλων δικαίων τε πέρι καὶ ἀδίκων, ἀλλὰ πιστικὸς μόνον. οὐ γὰρ δήπου ὄχλον γ' ἂν

δύναται τοσοῦτον ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ διδάξαι οὕτω μεγάλα πρᾶγματα. De vocabulo πειστικὸς et πιστικὸς vid. Ast. h. l. pag. 50—55.

29 *ιατρικῆ*] Hanc et alias Plato cum rhetorica contulit p. 9 (450). 11 seqq. Arist. Ethic. Nicom. VI, 11: ἔστι δὲ καὶ ἡ σύνεσις καὶ ἡ ἀσυνείσα [leg. εὐσυνείσα] καθ' ἃς λέγομεν συνετοὺς καὶ ἀσυνέτους [leg. εὐσυνέτους] οὗθ' ὅλως τὸ αὐτὸ ἐπιστήμη ἢ δόξη (πάντες γὰρ ἂν ἦσαν συνετοί) οὔτε τις μία τῶν κατὰ μέρος ἐπιστημῶν, οἷον *ιατρικῆ* περὶ ὑγιεινῶν ἢ γεωμετρία περὶ μεγέθους. ubi vulgata cum bonis libris περὶ μεγέθη, mira casuum variatione, de qua conf. Bernhardy Syntax p. 201, Bonitz Ar. Stud. I, 19; etiam nostro loco A et vet. transl. ὑγιεινῶν καὶ νοσερῶν et ἀριθμῶν. III, 12: περὶ μὲν οὖν τῆς λέξεως εἴρηται καὶ κοινῇ περὶ πάντων καὶ ἰδίᾳ περὶ ἕκαστον γένος. III, 17 p. 1418, 2: ἡ μὲν γὰρ περὶ τὸ μέλλον . . ἡ δὲ περὶ ὄντων ἢ μὴ ὄντων. I, 4: ληπτέον περὶ ποῖα ἀγαθὰ . . ὁ συμβουλευὼν συμβουλεύει . . περὶ δὲ τούτων οὐκ ἔστι συμβουλή. Met. I, 3 p. 982, 7. 20 ex cod. A. — nos A secuti sumus, ceteri ὑγιεινὸν καὶ νοσερόν, item ἀριθμόν.

33 *περὶ τοῦ δοθέντος ὡς εἰπεῖν*] Sic loquitur, quia intelligit, materias esse quasdam valde remotas a studio oratoris et in quibus artificium dicendi minus valet; nec tamen non illic etiam, si illud tenet, videbit aliquid, quod possit ad id quod voluerit de illis probandum, arripere. Victorius. Intellige de quavis fere re, *περὶ παντός*, nam in universali sententia dicitur *ὡς εἰπεῖν*, conf. ad Poetic. cap. 6.

34 *οὐ περὶ τι γένος ἰδίου*] Cf. Rhet. Gracci II p. 71. VII p. 35.

35 *τῶν δὲ πίστεων αἱ μὲν ἄτεχνοί εἰσιν αἱ δ' ἔντεχνοι*] Auctor huius divisionis hic noster fuit, quam reliqui postea scriptores artis probarunt. Prima aetate Cicero ab ea dissentire coepit et audacter sibi errare videri dixit (de invent. II, 14, 47) illos qui suspicionum genus aliquod artificii non egere putarunt; ipse tamen postea cum melius de his iam rebus iudicare posset, errorem suum agnovit et sententiam Aristotelis secutus est. In II autem libro (27, 114) de oratore de his copiose disseruit. Quintilianus etiam libro V, 1 inquit:

κ6

ac prima quidem illa partitio ab Aristotele tradita consensum fere omnium meruit, alias esse probationes quas extra dicendi rationem acciperet orator, alias quas ex causa traheret ipse et quodammodo gigneret. Victorius. Conf. Riccob. ad I, 15 p. 176. Cicero quid sentiat, ipse dicit, Part. orat. 14, 48: *illa (arte) vero indigent, nec eo sine arte dicuntur, quod ita sunt, sed quod ea non parit oratoris ars, sed foris ad se delata tamen arte tractat et maxime in testibus.* Topic. 24. Victor p. 209 Or. 226. Anaximenes cap. 8. 15 solus a vulgari usu discedit: εἰσὶ δὲ δύο τρόποι τῶν πίστεων. γίνονται γὰρ αἱ μὲν ἐξ αὐτῶν τῶν λόγων καὶ τῶν πράξεων καὶ τῶν ἀνθρώπων, αἱ δὲ ἐπίθετοι τοῖς λεγομένοις καὶ τοῖς πραττομένοις. Cicero in part. orat. saepe assumpta dicit. Rhet. Gr. III, 457. IV, 95. V, 221. VII, 22. 190. Apsines IX, 502. 531. Minucianus IX, 601 seq. Vol. Hercul. coll. alt. III, 184: τῶν δὲ πίστεων τὰς μὲν ἀτέχνους κοινὰς πάντων ὑπάρχειν, τῶν δ' ἐντέχνων τὸ εἰκὸς καὶ τὸ σημεῖον καὶ τὸ τεκμήριον οὐδὲν αὐτοῖς προσήκειν, ἀλλὰ τὸ μὲν σημεῖον εἶναι τοῦ παρηκολουθηκότος ἴδιον οἷον τὸ μὲν ἐν νόσοις ἰατροῦ, τὸ δ' ἐν τοῖς περὶ πλεῖν χ(ειμῶ)σιν κυβερνήτου, παραπλησίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, τὸ δ' εἰκὸς τοῦ παραθεωρήσαντος πῶς τε . . . quibus nescio quis tangitur, conf. fol. 189.

36 ἄτεχνα δὲ λέγω] Cicero de orat. II, 116: *Ad probandum autem duplex est oratori subiecta materies, una rerum earum, quae non excogitantur ab oratore, sed in re positae ratione tractantur . . . quae non ab oratore pariuntur, sed ad oratorem a causa atque a reis deferuntur; altera est quae tota in disputatione et argumentatione oratoris collocata est.* vid. Arist. I, 15. Alexander apud inc. rhetorem in Notices et extraits XIV, 199: ἔργον δὲ τοῦ δήτορος ἐν ταῖς ἀτέχνους πίστεσι τὰ μὲν βοηθοῦντα ἀνέξῃσαι καὶ βεβαιῶσαι, τὰ δὲ καθ' ἡμῶν ἐπισμικρῶναι καὶ ὡς οὐκ ἀξιόπιστα διαβαλεῖν, τὸ δὲ ὅλον τούτων τῶν πίστεων ἢ μὲν εὕρεσις ἄτεχνος, ἢ δὲ χρῆσις ἐντεχνος. Iulius Victor cap. VI, 7.

37 οἷον μάρτυρες βάσανοι συγγραφαὶ καὶ ὅσα τοιαῦτα] I, 15: εἰσὶ δὲ πέντε τὸν ἀριθμόν, νόμοι μάρτυρες συνθῆκαι βάσανοι ὄρκος eaque ibi multis exponuntur.

1 τὰ δὲ εὐρεῖν] Muretus legit τὰ δὲ καὶ εὐρεῖν.
Riccobonus.

2 πίστεων τρία εἶδη ἐστίν] Dionys. Halic. de Lysia cap. 19. quem indicavit Victorius. Cic. de orat. II, 27, 115: *ita ratio omnis dicendi tribus ad persuadendum rebus est nixa, ut probemus vera esse ea quae defendimus, ut conciliemus nobis eos qui audiunt, ut animos eorum ad quemcunque causa postulabit motum, vocemus.* Item § 121. 310. 128; *meae totius orationis et istius ipsius in dicendo facultatis, quam modo Crassus in caelum verbis extulit, tres sunt rationes, ut ante dixi, una conciliandorum hominum, altera docendorum, tertia concitandorum; harum trium partium prima lenitatem orationis, secunda acumen, tertia vim desiderat; nam hoc necesse est, ut is qui nobis causam adiudicaturus sit, aut inclinatione voluntatis propendeat in nos, aut defensionis argumentis adducatur, aut animi permotione cogatur.* Orator. 128. orat. partit. 46. Quint. XI, 3, 154. Minucianus IX pag. 601: τῶν δὲ ἐντέχνων πίστεων αἱ μὲν εἰσιν ἠθικαί, αἱ δὲ παθητικάι, αἱ δὲ λογικαί αἱ αὐταὶ καὶ πραγματικάι. V, 506: τῶν δὲ πίστεων αἱ μὲν εἰσιν ἄτεχνοι, . . αἱ δὲ ἐντεχνοι, τῶν δὲ ἐντέχνων εἶδη τρία· αἱ μὲν γὰρ εἰσι λογικαί τε καὶ πρακτικάι (scrib. πραγματικάι), αἱ δὲ ἠθικαί, αἱ δὲ παθητικάι. λογικὴ μὲν οὖν πίστις ἐστὶ λόγος αὐτοῦ τοῦ πράγματος περὶ οὗ ὁ λόγος, τὰς ἀποδείξεις δι' ἐπιχειρημάτων ποιούμενος· ἠθικὴ δὲ πίστις ἐστὶ λόγος ἀπὸ τῆς τοῦ προσώπου ποιότητος τὴν πίστιν παρεχόμενος. παθητικὴ δὲ λόγος εἰς πάθος ὅπερ ὁ λέγων βούλεται, τὸν ἀκροατὴν ἐκτρέπων καὶ ἄνευ τῆς τῶν πραγμάτων ἀποδείξεως, οἷον ὀργὴν φθόρον ἔλεον εὐνοίαν.

ὅ διὰ μὲν οὖν τοῦ ἠθους] I, 8: ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον αἱ πίστεις γίνονται δι' ἀποδεικτικοῦ λόγου, ἀλλὰ καὶ δι' ἠθικοῦ, τῷ γὰρ ποιόν τινα φαίνεσθαι τὸν λέγοντα πιστεύομεν, τοῦτο δ' ἐστὶν ἂν ἀγαθὸς φαίνεται ἢ εὖνους ἢ ἄμφω, δέοι ἂν τὰ ἠθῆ τῶν πολιτειῶν ἐκάστης ἔχειν ἡμᾶς. II, 1. 12—14. Plat. Gorgias p. 143 (513): τῷ αὐτῶν γὰρ ἠθεὶ λεγομένων τῶν λόγων ἕκαστοι χαίρουσιν, τῷ δὲ ἀλλοτρίῳ ἄχθονται. Charmadas ap. Ciceron. de orat. I, 19, 87: *caput esse arbitrabatur oratoris, ut et ipsis apud quos*

ageret, talis, qualem se ipse optaret, videretur; id fieri vitae dignitate, de qua nihil rhetorici isti doctores in praeceptis suis reliquissent, et uti eorum qui audirent, sic afficerentur animi, ut eos affici vellet orator, quod item fieri nullo modo posse, nisi cognosceret is qui diceret, quot modis hominum mentes et quibus rebus et quo genere orationis in quamque partem moverentur. intelligit ἤθη et πάθη. Demosth. πα-
ραπρο. § 339 p. 450: ἔτι τοίνυν ὅταν μὲν ἰδητε δεινό-
τητα ἢ εὐφωσίαν ἢ τι τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ἀγαθῶν
ἐπὶ χρηστοῦ καὶ φιλοτίμου γεγενημένου ἀνθρώπου, συγ-
χαίρειν καὶ συνασκεῖν πάντας δεῖ. κοινὸν γὰρ ὑμῖν πᾶσι
τοῖς ἄλλοις τοῦτ' ἀγαθὸν γίγνεται· ὅταν δ' ἐπὶ δωροδό-
κου καὶ πονηροῦ καὶ παντὸς ἥττονος λήμματος, ἀποκλεί-
ειν καὶ πικρῶς καὶ ἐναντίως ἀκούειν, ὡς πονηρία δυνά-
μεως δόξαν εὐρομένη παρ' ὑμῶν ἐπὶ τὴν πόλιν ἐστίν.
ὄρατε δ' ἀφ' ὧν οὗτος εὐδοκιμεῖ, πηλίκα τῇ πόλει περι-
έστηκε πράγματα. αἱ μὲν τοίνυν ἄλλαι δυνάμεις ἐπικεικῶς
εἰσὶν αὐτάρκεις, ἢ δὲ τοῦ λέγειν, ἂν τὰ παρ' ὑμῶν τῶν
ἀκούοντων ἀντιστῆ, διακόπτεται. οὕτως οὖν ἀκούετε τού-
του ὡς πονηροῦ καὶ δωροδόκου καὶ οὐδ' ὅτιοῦν ἐροῦντος
ἀληθές. Fortasse nostrum locum intellexit Quintilianus V, 12,
p. 452 Burm.: *His quidam probationes adiciunt quas παθη-
τικὰς vocant, ductas ex affectibus; atque Aristoteles quidem
potissimum putat ex eo qui dicit, si sit vir optimus, quod ut
optimum est, ita longe quidem, sed sequitur tamen videri.*
Dicit enim auctor σχεδὸν ὡς ἔπος εἰπεῖν τὴν κυριωτάτην
ἔχει πίστιν τὸ ἤθος.

9 διὰ τὸν λόγον] *Vetus transl. oportet et accidere hoc
non per orationem, sed propter proopinari qualem quendam
esse dicentem, legisse itaque videtur συμβαίνειν μὴ διὰ τὸν
λόγον, ἀλλὰ διὰ τὸ προδεδοξάσθαι.* Reddendum id quod in
A apparet συμβαίνειν διὰ τοῦ λόγου, ἀλλὰ μὴ διὰ τοῦ,
ubique enim genitivus apparet.

10 οὐ γὰρ ὥσπερ ἔνιοι] *Vid. Muretus in Var. Lect. II, 1
et Lambini epistola in Mureti var. lect. tom. I p. 398 Rulmk.
qui corrigit, τεχνολογούντων οὐ οὐ τιθέασιν ἐν τῇ τέχνῃ
τὴν ἐπιείκειαν: non enim ita res se habet, ut quidam ma-
gistri, qui de arte scripserunt, existimant, qui non ponunt in*

iis quae sunt artis, probitatem dicentis. conf. Spald. ad Quintil. V, 12, 9. III, 2: οὐ γὰρ ὡς ἔφη Βρούσων, οὐδένα αἰσχρολογεῖν. Hanc Lambini emendationem probat Wolfius Auctar. ad Vat. Animadv. pag. 202. Nil mutandum; III, 17: ἔχοντα μὲν οὖν ἀποδείξεις καὶ ἡθικῶς λεκτέον καὶ ἀποδεικτικῶς, ἐὰν δὲ μὴ ἔχῃς ἐνθυμήματα, ἡθικῶς. καὶ μᾶλλον τῷ ἐπιεικεῖ ἀρομύττειν χρηστὸν φαίνεσθαι τὸν λόγον ἢ ἀκριβῆ.

13 σχεδὸν ὡς εἶπεῖν κυριωτάτην] Ita dixit, quod multo maioris et gravioris momenti est enthymema, quod ipse supra nominavit cap. 1: ὡς εἶπεῖν ἀπλῶς κυριωτάτου τῶν πίστεων. Isocrat. περὶ ἀντιδόσ. § 278—80: καὶ μὴν οὐδ' ὁ πείθειν τινὰς βουλόμενος ἀμελήσει τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ τούτῳ μάλιστα προσέξει τὸν νοῦν, ὅπως δόξαν ὡς ἐπιεικεστάτην λήψεται παρὰ τοῖς συμπολιτενομένοις. τίς γὰρ οὐκ οἶδε καὶ τοὺς λόγους ἀληθεστέρους δοκοῦντας εἶναι τοὺς ὑπὸ τῶν εὖ διακειμένων λεγομένους ἢ τοὺς ὑπὸ τῶν διαβεβλημένων καὶ τὰς πίστεις μείζον δυναμένας τὰς ἐκ τοῦ βίου γεγενημένας ἢ τὰς ὑπὸ τοῦ λόγου πεπορισμένας et quae sequuntur. Anaximenes cap. 39. Eurip. Πεκ. 297:

τὸ δ' ἀξίωμα κἄν κακῶς λέγῃς, τὸ σὸν
 πείσει. λόγος γὰρ ἐκ τ' ἀδοξούντων ἰών,
 κἂκ τῶν δοκούντων αὐτός, οὐ ταίτῳ σθένει.

Menander p. 201 M.:

τρόπος ἔσθ' ὁ πείθων τοῦ λέγοντος, οὐ λόγος.

Plut. Phoc. 5 (Demosth. 10): ὁ δὲ Δημοσθένης τῶν μὲν ἄλλων κατεφρόνει πολὺ ῥητόρων, ἀνισταμένου δὲ Φωκίωνος εἰώθει λέγειν ἄτρεμα πρὸς τοὺς φίλους· ἢ τῶν ἐμῶν λόγων κοπις πάρεστιν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἴσως πρὸς τὸ ἡθος ἀνοιστέον, ἐπεὶ καὶ ῥῆμα καὶ νεῦμα μόνον ἀνδρὸς ἀγαθοῦ μυρίοις ἐνθυμήμασι καὶ περιόδοις ἀντίρροπον ἔχει πίστιν. Aeschines κατὰ Τιμάρχου § 30: οὐδ' ὤετο δεῖν ὁ νομοθέτης τὸν ῥήτορα ἤκειν ἐπὶ τὸ βῆμα τῶν λόγων ἐπιμεληθέντα πρότερον, ἀλλ' οὐ βίου. καὶ παρὰ μὲν ἀνδρὸς καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ, κἄν πάνυ κακῶς καὶ ἀπλῶς ῥηθῆ, χροῆσιμα τὰ λεγόμενα ἠγήσατο εἶναι τοῖς ἀκούουσι, παρὰ δὲ ἀνθρώπου βδελυροῦ καὶ καταγελάστως μὲν κεχορημένου τῷ ἑαυτοῦ σώματι, αἰσχροῦς δὲ τὴν πατρώαν οὐσίαν κατεδηδοκότος, οὐδ' ἂν εὖ πάνυ λέγῃ συνοίσειν ἠγήσατο τοῖς

ἀκούουσι. § 179: *περὶ παραπρ.* § 150: *ἐκπέπληγμαι δὲ εἰ σὺ λοιδορεῖν Φίλωνα τολμᾶς, καὶ ταῦτα ἐν τοῖς ἐπιεικισταῖς Ἀθηναίων, οἳ δεῦρο εἰσεληλύθασι δικάζοντες ἔνεκα τοῦ βελτίστου τῆς πόλεως καὶ μᾶλλον προσέχουσι τοῖς βίοις ἡμῶν ἢ τοῖς λόγοις.*

15 οὐ γὰρ ὁμοίως ἀποδίδομεν] Vid. I, 1. II, 1. Tacit. dial. 31: *ex his fontibus etiam illa profuunt, ut facilius iram iudicis vel instiget vel leniat qui scit, quid sit ira, et promptius ad miserationem impellat qui scit, quid sit misericordia et quibus animi motibus concitetur, et quae porro adnotatu digna leguntur.*

18 *περὶ τῶν παθῶν*] Ita et v. 24, sed II, 22 p. 1396 b, 33 *παθημάτων*. Conf. Ueber die *κάθαρσις* p. 39.

19 *διὰ δὲ τῶν λόγων πιστεύουσιν*] Vetus translatio: *per orationes autem credimus* non interpretis ut videtur, sed librarii errore; verbum ipsum *πιστεύουσιν* hic aequae atque in praecedentibus *διὰ μὲν οὖν τοῦ ἡθους . . διὰ δὲ τῶν ἀκροατῶν*, in quibus intelligendum *πίστεις εἰσί*, omitti poterat. Singularem supra dixit numerum scribens *ἐν αὐτῷ τῷ λόγῳ*, h. e. sola oratione, nulla alia externa re assumpta; nam et priores species oratione efficiuntur, et genus est ad *διὰ τοῦ λόγου ποριζόμεναι πίστεις*; multitudinis numerum evitat A: *διὰ δὲ τὸν λόγον*, sed scribendum et hic *δι' αὐτοῦ δὲ τοῦ λόγου* vel *διὰ δ' αὐτοῦ τοῦ λόγου*. Idem Muretus sensit vertens: *oratione autem ipsa adducti credunt.*

20 *ἀληθὲς ἢ φαινόμενον*] Repetere auctor solet post verbum praecedens vocabulum, ut et hic eius usus *φαινόμενον ἀληθὲς* requirere videatur, I, 10 p. 1369 b, 26: *τὴν τῶν λυπηρῶν ἢ φαινομένων ἢ ἀπαλλαγῆν ἢ μετάληψιν*, quod tamen fortasse cum adiectivum supra saepius repetitum legatur, facilius feras. — *ἀληθὲς* addidit Bekker³, conf. über die Rhet. des Ar. p. 26.

21 *ταῦτα τὰ τρία*] *ἐνθύμημα, ἡθος, πάθος*, de quorum posterioribus duobus Charmadas ap. Ciceron. de orat. I, 19, 8 in verbis supra allatis pergit: *haec autem esse penitus in media philosophia retrusa atque abdita, quae isti rhetores ne primoribus quidem labris attigissent.* Haec Plato in Phaedro p. 86—95 (269—274) ab artium scriptoribus et oratoribus

flagitans adumbravit; sed primariae partis, enthymematis, expositio Aristotelis ingenio debetur.

23 τί τε ἕκαστόν ἐστι τῶν παθῶν καὶ ποιόν τι, καὶ ἐκ τίνων ἐγγίνεται καὶ πῶς] Accuratus infra II, 1: δεῖ δὲ διαιρεῖν τὰ περὶ ἕκαστον εἰς τρία. λέγω δ' οἷον περὶ ὀργῆς πῶς τε διακείμενοι ὀργίλοι εἰσὶ καὶ τίσιν εἰώθασιν ὀργίζεσθαι καὶ ἐπὶ ποίοις· εἰ γὰρ τὸ μὲν ἐν ἧ τὰ δύο ἔχοιμεν τούτων, ἅπαντα δὲ μὴ, ἀδύνατον ἂν εἶη τὴν ὀργὴν ἐμποιεῖν, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, qua tripartita ratione singulos affectus examinat.

26 παραφνές τι τῆς διαλεκτικῆς] Exspectamus παραφνάδα τινὰ ut Ethic. Nicom. I, 4. παραφνές μέρος τι in quibusdam libris legitur; id et Quintilianus invenisse videtur II, 17, 14: *Aristoteles, ut solet, quaerendi gratia quaedam subtilitatis suae argumenta excogitavit in Gryllo; sed idem et de arte rhetorica tris libros scripsit et in eorum primo non artem solum eam fatetur, sed ei particulam civilitatis sicut dialectices assignat, nisi sequens μόριον cum hoc nostro loco confundit.*

26 τῆς περὶ τὰ ἥθη πραγματείας] Ita optime restituit Victorius, cum in aliis πάθη legatur; laudavit I, 4: ὅπερ γὰρ καὶ πρότερον εἰρηκότες τυγχάνομεν, ἀληθές ἐστίν, ὅτι ἡ ῥητορικὴ σύγκειται μὲν ἐκ τῆς ἀναλυτικῆς καὶ τῆς περὶ τὰ ἥθη πολιτείας.

27 ὑποδύεται ὑπὸ τὸ σχῆμα τὸ τῆς πολιτικῆς ἢ ῥητορικῆς] Plat. Gorg. p. 39 (464): ἡ κολακευτικὴ . . . τέτραχα ἑαυτὴν διανείμασα, ὑποδύσα ὑπὸ ἕκαστον τῶν μορίων προσποιεῖται εἶναι τοῦτο ὅπερ ὑπέδν. Ibidem: ὑπὸ μὲν οὖν τὴν ἰατρικὴν ἢ ὀψοποικὴν ὑποδέδυκε καὶ προσποιεῖται τὰ βέλτιστα εἰδέναι. Aristot. Metaph. III, 2: οἱ γὰρ διαλεκτικοὶ καὶ σοφισταὶ τὸ αὐτὸ μὲν ὑποδύονται σχῆμα τῷ φιλοσόφῳ. Hanc Aristotelis sententiam si posteriores artium scriptores considerassent, civiles quaestiones (ἐν πολιτικῷ πράγματι) fini rhetoricae non addidissent. Ethic. Nicom. I, 1: τοιαύτη δ' ἡ πολιτικὴ φαίνεται . . . ὀρῶμεν δὲ καὶ τὰς ἐντιμοτάτας τῶν δυνάμεων ὑπὸ ταύτην οὔσας οἷον στρατηγικὴν, οἰκονομικὴν, ῥητορικὴν.

28 οἱ ἀντιποιούμενοι] Erant qui vel maioris politica rhe-

toricam facerent. Eth. Nicom. X, 10 de sophistis: οὐ γὰρ ἂν τὴν αὐτὴν τῆ ῥητορικῆ οὐδὲ χεῖρω ἐτίθεσαν, οὐδ' ἂν ᾤοντο ῥάδιον εἶναι τὸ νομοθετῆσαι συναγαρόντι τοὺς εὐδοκιμοῦντας τῶν νόμων, quae contra Isocratīs Antidos. § 79—83 dicta videntur.

31 καὶ ὁμοία] Vet. transl. *et similis*, et ita infra I, 4: ὁμοία δ' ἐστὶ τὰ μὲν τῆ διαλεκτικῆ, τὰ δὲ τοῖς σοφιστικοῖς λόγοις. Dativus facile ex genitivo intelligitur; ceteri ὁμοίωμα omnes praebent; μόριον supra neque dixit, nam παραφρῆς μέρους τι v. 26 ex coniectura illatum est, et parum accurate hoc nomine appellavit; quae enim ars μόριον dialecticae est, ei ἀντίστροφος esse non potest.

31 καθάπερ καὶ ἀρχόμενοι εἴπομεν] Intelligit prima huius libri verba.

32 ὠρισμένον] Supra semper ἀφωρισμένον dixit.

33 πῶς ἔχει] Non intelligo, et abundant haec verba.

35 τῶν δὲ διὰ τοῦ δεικνύναι] Hic incipit quaestio de probationibus, et nunc quidem primariae partis de enthymemate primum et secundum amplectens librum; in tertio λέξις et τάξις, elocutio et dispositio exponitur. Haec verba usque ad 6. 20. ἐν τοῖς μεθοδικοῖς εἴρηται καὶ ἐν τούτοις ὁμοίως ἔχει leguntur apud Dionys. Hal. ad Amm. cap. 7.

II. Sauppe in his quae sequuntur varia additamenta sibi invenisse videtur, quae hoc modo distinguit: περὶ μὲν οὖν τῆς δυνάμεως αὐτῶν, καὶ πῶς ἔχουσι πρὸς ἀλλήλας, εἴρηται σχεδὸν ἱκανῶς.

1.	2 a.	2 b.
πάντες δὲ τὰς πίστεις ποιοῦνται διὰ τοῦ δεικνύναι ἢ παραδείγματα λέγοντες ἢ ἐνθύμηματα, καὶ παρὰ ταῦτα οὐδέν· ὥστ' εἶπερ καὶ ὄλως ἀνάγκη συλλογισόμενον ἢ ἐπάγοντα δεικνύναι ὅτιοῦν (δῆλον δ' ἡμῖν τοῦτο ἐκ τῶν ἀναλυτικῶν) ἀναγκαῖον ἐκάτερον αὐτῶν ἐκατέρω τούτων τὸ αὐτὸ εἶναι.	τῶν δὲ διὰ τοῦ δεικνύναι ἢ φαίνεσθαι δεικνύναι καθάπερ ἐν τοῖς διαλεκτικοῖς τὸ μὲν ἐπαγωγὴ ἐστὶ τὸ δὲ συλλογισμὸς καὶ ἐνταῦθα ὁμοίως· ἐστὶ γὰρ τὸ μὲν παράδειγμα ἐπαγωγὴ, τὸ δ' ἐνθύμημα συλλογισμός.	καλῶ γὰρ ἐνθύμημα μὲν ῥητορικὸν συλλογισμόν, παράδειγμα δὲ ἐπαγωγὴν ῥητορικὴν.

Haec quomodo comprobem, non video; nam verbis nihil inest, quod praeter morem Aristotelis sit dictum aut iure vituperes, nisi quod v. 5 non πάντες δέ, sed πάντες γάρ exspectamus, quod dudum mihi adnotaveram, neque propter hanc particulam quam et Dionysius exhibet, tantas excitabimus turbas; saepissime hae commutantur.

35 δεικνύναι . . δεικνύναι] δεικνυσθαι . . δεικνυσθαι Dionysius.

36 ἐν τοῖς διαλεκτικοῖς] Dionysius ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς, (idque Muretus in versione, alterum in Var. Lect. II, 1.) neque memoriae esse errorem credas ex ipsius verbis quibus hanc Aristotelis sententiam praefatur: περὶ τε παραδειγμάτων προελόμενος λέγειν ὅτι τὴν αὐτὴν ταῦτ' ἔχει δύναμιν ταῖς ἐπαγωγαῖς καὶ τοῖς συλλογισμοῖς, ταῦτα περὶ τῆς ἀναλυτικῆς καὶ μεθοδικῆς πραγματείας τίθησι, ubi ab initio aliquid excidit et scribendum περὶ τε παραδειγμάτων καὶ ἐνθυμημάτων προελόμενος λέγειν, quod sensus flagitat. Utrumque probum et res eadem; cap. 4 ἔκ τε τῆς ἀναλυτικῆς ἐπιστήμης vet. transl. ex dialectica scientia. Vulgatum defendunt Thurot p. 250, Sauppe p. 60.

1 τὸ δὲ φαινόμενος συλλογισμὸς] Om. pr. A. sed ex-^{pag.}stat apud Dionysium et in vetere translatione; alii codices et 1356 b Dionysii libri plura omittunt, quos secutus est Muretus in versione et Var. Lect. II, 1; item alios de suo supplevisse lacunam, apparet ex iis quae in Puccii codice ap. Victorium leguntur: καθάπερ καὶ ἐν τοῖς δ. τὸ μὲν ἐπαγωγή ἐστὶ, τὸ δὲ συλλογισμὸς, οὕτως ἐν τῇ ῥητορικῇ τὸ μὲν ἐνθυμημα, τὸ δὲ παράδειγμα. Quodsi sensum recte attendimus, facile quid sit verum, disceptabimus; rhetorica non modo τὸ πιθανόν, sed etiam τὸ φαινόμενον πιθανόν excolit, idque ex eo maxime sequitur, quod τὰναντία δεῖ δύνασθαι πείθειν. Idem in arte dialectica est; quare cap. 1 dixit: πρὸς δὲ τούτοις, ὅτι αὐτῆς τό τε πιθανόν καὶ τὸ φαινόμενον ἰδεῖν πιθανόν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῆς διαλεκτικῆς συλλογισμὸν τε καὶ φαινόμενον συλλογισμὸν. et hoc ipso capite: δι' αὐτοῦ δὲ τοῦ λόγον πιστεύουσιν, ὅταν ἀληθὲς ἢ φαινόμενον δεῖξωμεν ἐκ τῶν περὶ ἕκαστα πιθανῶν. Ita-

que cum hic item dicat τῶν δὲ διὰ τοῦ δεικνύναι ἢ φαίνεσθαι δεικνύναι, ut supra v. 3 iam dixerat, imperfecta esset sententia, si id quod necessario illud φαίνεσθαι δεικνύναι requirit, desideraretur, id autem est τὸ δὲ φαινόμενον ἐνθύμημα φαινόμενος συλλογισμός. Constat igitur tria esse in arte dialectica, ἐπαγωγὴν, συλλογισμόν, φαινόμενον συλλογισμόν: eadem autem in rhetorica, quae illi ἀντίστροφος est, consideranda sunt; sunt vero haec, παράδειγμα quod respondet ἐπαγωγῇ, ἐνθύμημα idem quod συλλογισμός, et φαινόμενον ἐνθύμημα in rhetorica idem quod in dialectica φαινόμενος συλλογισμός, et Aristoteles ipse infra II, 24 τοῦ φαινομένου ἐνθυμήματος varia tradit praecepta; item I, 4 si dicit de rhetorica ὁμοία δ' ἐστὶ τὰ μὲν τῇ διαλεκτικῇ, τὰ δὲ τοῖς σοφιστικοῖς λόγοις, his ἐνθύμημα et φαινόμενον ἐνθύμημα intelligit. His rationibus moti iam dudum propter simile desinens lacunam huic loco inesse statuimus eamque his verbis (neque enim in his error esse potest) supplevimus: ἔστι γὰρ τὸ μὲν παράδειγμα ἐπαγωγῇ, τὸ δ' ἐνθύμημα συλλογισμός, τὸ δὲ φαινόμενον ἐνθύμημα φαινόμενος συλλογισμός. Postea integrum hoc comma praeter vocabulum ἐνθύμημα apud Dionysium l. l. servatum legimus, ubi editores haec quae in Aristotelis libris non inveniuntur, ut male inculcata uncis includunt. Neque offendit quod in seqq. quid sit φαινόμενον ἐνθύμημα, non explicetur; neque enim opus est, nam si scimus quid sit enthymema, fugere non potest quid sit id quod enthymema quidem videtur, sed non est.

Vituperat II. Sauppe hoc meum supplementum, qui codicem A sequi profiterar. In hoc si verba τὸ δὲ φαινόμενος συλλογισμός non exstarent, aut in marg. γρ. additum legeretur (nam pleraque omnia huius generis ex ingenio lectoris nata sunt), non recepissem; librarius vero codicis A multa verba incuria, quae deinde ipse supplebat, neglexit; quare cum illa facillime propter simile cadens exciderent, in ἀρχετύπω ea fuisse certum est. Si vero haec sana sunt, reliqua abesse non possunt.

2 ἔχει] Post ὁμοίως additum om. A, vet. transl. Dionysius.

3 παράδειγμα ἐπαγωγῆ, τὸ δ' ἐνθύμημα συλλογισμός] Topic. I, 12. Rhet. Graec. VI, 33 seqq. VII, 14. 36.

4 δ' γὰρ Dionysii libri.

4 ῥητορικὸν συλλογισμόν] Quintil. V, 14, 24: *enthymema ab aliis oratorius syllogismus, ab aliis pars dicitur enthymematis. Nec animadvertit hunc auctorem utroque modo ipsum appellare; hic enim aperte oratorium syllogismum, in extremo secundo τῶν προτέρων ἀναλυτικῶν inchoatum imperfectumque syllogismum eum vocavit ἀτελεῖ συλλογισμόν, partem syllogismi ut arbitror reddidit Quintilianus. Eodem capite (V, 10, 3) inquit: hunc alii rhetoricum syllogismum, alii imperfectum syllogismum vocaverunt. Victorius.*

7 πῶς] Post οὐδὲν om. A, neque eius vestigiū in vet. transl.; in Dionysii libris v. 6—8 ἢ παράδειγμα . . δεικνύναι propter simile desinens exciderunt.

8 ἀνάγκη συλλογιζόμενον ἢ ἐπάγοντα] Necessario reponendum ἀνάγκη ἢ συλλ., et ita cod. E.

8 ὅτιοῦν ἢ ὄντινοῦν] Muretus om. ἢ ὄντινοῦν ex varia lectione natum. Var. Lect. XV, 16. ad Tacit. Ann. tom. IV p. 65 Ruhnk.; desunt etiam apud Dionysium, et in codice E.

9 δῆλον δ' ἡμῖν τοῦτο ἐκ τῶν ἀναλυτικῶν] Analyt. prior. II, 23: ὅτι δὲ οὐ μόνον οἱ διαλεκτικοὶ καὶ ἀποδεικτικοὶ συλλογισμοὶ διὰ τῶν προειρημένων γίνονται σχημάτων, ἀλλὰ καὶ οἱ ῥητορικοὶ καὶ ἀπλῶς ἠτισοῦν πίστις καὶ ἡ καθ' ὅποιανοῦν μέθοδον, νῦν ἂν εἴη λεκτέον· ἅπαντα γὰρ πιστεύομεν ἢ διὰ συλλογισμοῦ ἢ ἐξ ἐπαγωγῆς, ubi quid sit ἐπαγωγῆ et παράδειγμα et in quo convenient et discrepent, accurate exponit. Analyt. poster. I, 1: πᾶσα διδασκαλία καὶ πᾶσα μάθησις διανοητικὴ ἐκ προὔπαρχούσης γίνεταί γνώσεως. φανερόν δὲ τοῦτο θεωροῦσιν ἐπὶ πασῶν· αἶ τε γὰρ μαθηματικὰ τῶν ἐπιστημῶν διὰ τούτου τοῦ τρόπου παραγίνονται καὶ τῶν ἄλλων ἐκάστη τεχνῶν. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τοὺς λόγους οἳ τε διὰ συλλογισμῶν καὶ οἳ δι' ἐπαγωγῆς· ἀμφοτέροι γὰρ διὰ προγιγνωσκομένων ποιοῦνται τὴν διδασκαλίαν, οἳ μὲν λαμβάνοντες ὡς παρὰ ξυνηέντων, οἳ δὲ δεικνύντες τὸ καθόλου διὰ τοῦ δῆλον εἶναι τὸ καθέκαστον. ὡσαύτως καὶ οἱ ῥητορικοὶ συμπείδουσιν· ἢ γὰρ διὰ παραδειγμάτων ὃ ἔστιν ἐπα-

γωγὴ ἢ δι' ἐνθυμημάτων ὅπερ ἐστὶ συλλογισμός. quem locum ipse laudat Ethic. Nic. VI, 3: ἐκ προοινωσκομένων δὲ πᾶσα διδασκαλία, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς λέγομεν· ἢ μὲν γὰρ δι' ἐπαγωγῆς, ἢ δὲ συλλογισμῶ.

10 αὐτῶν ἑκατέρω] Desunt ap. Dionys.; infra ὥστε ἀνάγκη τούτων ἑκάτερον ἑκατέρω ταύτῳ εἶναι. Porphyrius Isagoge cap. 3: ἐπεὶ τὸ γένος τινός ἐστὶ γένος καὶ τὸ εἶδος τινός ἐστὶν εἶδος, ἑκάτερον ἑκατέρου, ἀνάγκη καὶ ἐν τοῖς ἀμφοτέρων λόγοις κεχρηῆσθαι ἀμφοτέροις.

10 τίς δ' ἐστὶ διαφορὰ παραδείγματος καὶ ἐνθυμηματος, φανερόν ἐκ τῶν τοπικῶν] Syllogismi et inductionis in Topicis eiusque discriminis mentio fit non de industria, sed ὡς ἐν παρόδῳ I, 8. 12. 18. VIII, 1; enthymematis vero et exempli nusquam; enthymematis vocabulum in extrema ibi pagina semel legitur VIII, 14: δεῖ δὲ καὶ τὰς ἀπομνημονεύσεις καθόλου ποιῆσθαι τῶν λόγων κἂν ἢ διειλεγμένος ἐπὶ μέρους· οὕτω γὰρ καὶ πολλοὺς ἐξέσται τὸν ἕνα ποιεῖν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν ῥητορικοῖς ἐπὶ τῶν ἐνθυμημάτων., neque alio loco in illis libris rhetorica commemoratur. Haec difficultas solvi nequit, nisi quae ipse Aristoteles in topicis exposuisse affirmat, in nostris exemplis intercidisse credas; quominus enim verborum mutatione aut transpositione succurramus, Dionysii qui vulgatam lectionem in his reddit, auctoritas impedit. Muretus in versione sic coniungit: φανερόν ἐκ τῶν τοπικῶν. καθάπερ γὰρ ἐν τοῖς μεθοδικοῖς, καὶ ἐν τούτοις ὁμοίως ἔχει, ὅτι τὸ μὲν τὸ ἐπὶ πολλῶν κτλ.; delet itaque verba ἐκεῖ γὰρ περὶ συλλογισμοῦ καὶ ἐπαγωγῆς εἴρηται πρότερον tanquam interiectum glossema; qua violenta sententiarum transpositione sane fit, ut quae in Topicorum libris de analogia συλλογισμοῦ et ἐνθυμηματος, item ἐπαγωγῆς et παραδείγματος non legantur, ibi non sint quaerenda; translata enim sunt ad methodicos libros, vel potius ad artem logicam, omittit enim Muretus εἴρηται. Restat tamen eadem difficultas; quid enim intersit inter enthymema et exemplum, ex Topicis non perspicitur. Conf. Brandis Philol. IV, 13 seq.

Nuperrime I. Valilen et H. Sauppe, Topicorum mentionem de iis quae ibi non inveniuntur, removendam esse non dubii diverse h. l. tractaverunt; et illum quidem offendit, quod verba

hic *περὶ συλλογισμοῦ καὶ ἐπαγωγῆς* male sint illata, quae nulla est ratio, deinde quod ab Aristotele de aliis libris, ut hic de Topicis, non *εἴρηται πρότερον*, sed simpliciter *εἴρηται* dicatur, quod falsum est; his rationibus fretus acute hanc inserendis verbis medicinam excogitavit: *ἐκεῖ γὰρ περὶ συλλογισμοῦ καὶ ἐπαγωγῆς εἴρηται* (ὅτι δὲ ἐνθύμημα μὲν συλλογισμός, παράδειγμα δὲ ἐπαγωγή, εἴρηται) *πρότερον*, (ὥστε φανερόν) ὅτι τὸ μὲν ἐπὶ πολλῶν . . . Improbatur hoc supplendi studium Sauppium nec verbis addendis sed delendis succurrit, ne Aristoteles lectores fallat et ex Topicis quod ibi non legatur afferat, sic: *ἐκεῖ γὰρ περὶ συλλογισμοῦ καὶ ἐπαγωγῆς εἴρηται*, ὅτι τὸ μὲν, τὸ ἐπὶ πολλῶν καὶ ὁμοίων δείκνυσθαι ὅτι οὕτως ἔχει, [ἐκεῖ μὲν] *ἐπαγωγή ἐστίν*, [ἐνταῦθα δὲ παράδειγμα], τὸ δὲ τινῶν ὄντων ἕτερόν τι συμβαίνειν τῷ ταῦτα εἶναι ἢ καθόλου ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, [ἐκεῖ μὲν] *συλλογισμός* [ἐνταῦθα δὲ ἐνθύμημα] *καλεῖται*. Inclusa a quodam addita censet, qui necessariam mentionem *παραδείγματος* et *ἐνθυμήματος* duxit. Hanc rationem Vahleniana deteriore esse iudico; non enim apparet ex Topicis, *τίς ἐστὶ διαφορὰ παραδείγματος καὶ ἐνθυμήματος*, sed quid sit *συλλογισμός* et *ἐπαγωγή*. Id vero multo melius et disertius ut par est, in Analyticis expositum legitur; itaque haec, non Topica erant laudanda, quod Thurotum ut *φανερόν ἐκ τῶν Ἀναλυτικῶν* coniceret, movit, quod ne quis faceret, dudum ipse iam monui. Adde si illa deleveris, abesse, quod infra p. 1357 b, 26 dicit *καὶ περὶ ποῦ ἐπαγωγῆς*, nam haec sunt, quae ibi intelligit. Expeditius nuper rem gessit E. Heitz Die verlorenen Schriften des Arist. p. 83., qui integros versus 11—20 i. e. verba *ἐκ τῶν τοπικῶν* . . . ὁμοίως ἔχει mala manu additos delet.

12 *εἴρηται πρότερον*] Haec verba ab Aristotele, si prius dicta ex eodem libro repetantur, adhiberi Vahlen contendit, de aliis scriptis ita dici negat; nam nude *εἴρηται*, non *εἴρηται πρότερον* dici; in Politicis si legamus ὥσπερ ἐν τοῖς ἠθικοῖς *εἴρηται πρότερον*, haec cum Ethicis arctissime cohaerere, ut alterum quasi sit volumen eiusdem *πραγματείας*; probant hoc argumentum Sauppe, Heitz. Quae vero est ratio, qua moti hoc negemus? quid, nonne rhetorica quoque dia-

lecticis i. e. topicis item arctissime cohaeret? At observationem istam falsam esse exempla docent. De coelo I, 5 p. 272, 30: *δέδεικται γὰρ τοῦτο πρότερον ἐν τοῖς περὶ κινήσεως*, i. e. *Physic. VI, 7. VIII, 10.* — I, 6 p. 274, 22: *κατὰ τοὺς λόγους τοὺς ἐν τοῖς περὶ τὰς ἀρχὰς εἰρημένους ἡμῖν. διωρίσθη καὶ ἐκεῖ καθόλου πρότερον περὶ ἀπείρου πᾶς ἔστι καὶ πᾶς οὐκ ἔστι* (*Physic. IV*). — II, 13 p. 295, 5: *διώρι-σται πρότερον* (*Physic. VIII*). — III, 1: *ἐπέσκεπται πρότερον ἐν τοῖς περὶ κινήσεως λόγοις* (*Physic. VI*). — item III, 4 p. 302, 23: *περὶ ὧν εἴρηται πρότερον ἐν τοῖς περὶ χρόνου καὶ κινήσεως* (*Physic. IV et VI*). — *περὶ γεν. καὶ φθορᾶς I, 3 p. 318, 3: περὶ μὲν γὰρ ἐκείνης εἴρηται πρότερον ἐν τοῖς περὶ κινήσεως λόγοις. I, 5 p. 320 b, 28: εἴρηται ἐν ἑτέροις πρότερον* (*Physic. IV*). I, 6 p. 323, 3: *ὥσπερ διωρίσθη πρότερον* (*Physic. V, 3*). I, 8 p. 325 b, 33: *εἰρήκαμεν ἐν τοῖς πρότερον λόγοις* (*de coelo III, 1*). II, 9 fine *ἡμῖν δὲ καθόλου πρότερον εἴρηται περὶ τῶν αἰτίων* (*Physic. II, 3*). II, 10: *ὥσπερ εἴρηται πρότερον ἐν ἑτέροις* (*Physic. VII, 1. VIII*). — *Meteorolog. I, 3: εἴρηται μὲν οὖν πρότερον ἐν τοῖς περὶ τὸν ἄνω τόπον θεωρήμασι* (*de coelo II, 7*). *de anima I, 3: πρότερον εἴρηται* (*non ut recentiores putant I, 2, sed secundum Themistium, Philoponum, Simplicium Physic. VII, 1. VIII, 4 seqq.*). II, 11 p. 423 b, 29: *περὶ ὧν εἰρήκαμεν πρότερον ἐν τοῖς περὶ στοιχείων* (*de generat. et corrupt. conf. Ideler Meteorol. I, 537*). — *de somno I p. 454, 11: διωρισμένων δὲ περὶ τῶν λεγομένων ὡς μορίων τῆς ψυχῆς πρότερον ἐν ἑτέροις* (*de anima II, 3. III*). — *περὶ νεότητος 3 p. 468 b, 30: ἡ δὲ καρδία ὅτι ἔστιν ἀρχὴ τῶν φλεβῶν καὶ ἐν τοῖς περὶ τὰ μέρη τῶν ζώων εἴρηται πρότερον* (*de part. animal. II, 1—3*). — *περὶ ἀναπνοῆς c. 7 p. 474 b, 7: δι' ἣν δ' αἰτίαν εἴρηται πρότερον ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς* — *de partibus anim. II, 1: ὥσπερ ἐν ἑτέροις εἴρηται καὶ πρότερον* (*de generat. et corrupt.*) *et ibidem p. 647, 24: καθάπερ ἐν ἑτέροις εἴρηται πρότερον*, item II, 2 p. 648 b, 8: *καθάπερ γὰρ ἐν ἑτέροις εἴρηται πρότερον* (*de generat. et corr.*). — *περὶ ζώων κινήσεως 6: περὶ μὲν οὖν ψυχῆς . . . πρότερον εἴρηται ἐν τοῖς διωρισμένοις περὶ αὐτῆς . . . πῶς κινεῖ τὸ πρῶτον κινουῦν, διώρι-σται πρότερον ἐν τοῖς περὶ τῆς πρώτης φιλοσοφίας.*

de generat. animal. V, 1 p. 779 b, 22: ὥσπερ ἐλέχθη πρό-
τερον ἐν τοῖς περὶ τὰς αἰσθήσεις καὶ τούτων ἔτι πρό-
τερον ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς διωρισμένοις. ibidem V, 3
p. 782, 20: εἴρηται πρότερον ἐν ταῖς αἰτίαις ταῖς περὶ
τὰ μέρη τῶν ζώων (de partibus II, 14). Puto haec sufficere,
ne quis temere leges fingat, quibus fretus Aristotelis verba iure
corrigere videatur.

13 τὸ μὲν ἐπὶ] τὸ om. Dionysius.

13 τὸ ἐπὶ πολλῶν καὶ ὁμοίων δείκνυσθαι] Apud
Gaisf. ad v. 16 legimus: γραφ. ὀλίγων A. in margine legitur,
quod nescio quo referendum sit. Haec emendatio ad πολλῶν
pertinet, quia quis pauca iam sufficere nec multa requiri osten-
deret; pessime sane deteriores ἐπὶ τῶν πολλῶν.

15 τὸ δὲ τινῶν ὄντων ἕτερόν τι διὰ ταῦτα συμβαί-
νειν παρὰ ταῦτα τῷ ταῦτα εἶναι ἢ καθόλου ἢ ὡς ἐπὶ τὸ
πολὺ ἐκεῖ μὲν συλλογισμὸς ἐνταῦθα δὲ ἐνθύμημα κα-
λεῖται] Analyt. prior. I, 1: συλλογισμὸς δὲ ἐστὶ λόγος ἐν
ᾧ τεθέντων τινῶν ἕτερόν τι τῶν κειμένων ἐξ ἀνάγκης
συμβαίνει τῷ ταῦτα εἶναι. λέγω δὲ τῷ ταῦτα εἶναι τὸ
διὰ ταῦτα συμβαίνειν, τὸ δὲ διὰ ταῦτα συμβαίνειν, τὸ
μηδενὸς ἕξωθεν ὄρον προσδεῖν πρὸς τὸ γενέσθαι τὸ ἀναγ-
καῖον. Ergo utrumque nostro loco dedit et διὰ ταῦτα συμ-
βαίνειν et τῷ ταῦτα εἶναι, quam repetitionem id quod apud
Dionysium exstat, evitat παρὰ τὸ ταῦτ' εἶναι. Topic. I, 1:
ἐστὶ δὴ συλλογισμὸς λόγος ἐν ᾧ τεθέντων τινῶν ἕτερόν
τι τῶν κειμένων ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει διὰ τῶν κειμένων.
Sophist. elench. 1: ὁ μὲν γὰρ συλλογισμὸς ἐκ τινῶν ἐστὶ
τεθέντων ὥστε συνάγειν ἕτερον ἐξ ἀνάγκης τι τῶν κει-
μένων διὰ τῶν κειμένων. Verba ἐξ ἀνάγκης quae Alexander
ad Top. p. 9., quod reliqua etiam de inductione valeant, addita
esse dicit, hic desiderari mirum est; Victorius, fortasse, inquit,
quia enthymemata, quae a nota non certa propriaque ducun-
tur, ob vitium propositionum formaeve syllogismorum qua
continentur, id non habent, nec important necessitatem ali-
quam, ut ea etiam quae a verisimili proficiscuntur.

16 ταῦτα τῷ] τὸ Dionysii libri, sed proba sunt Aristo-
telis verba nec lectorem offendunt.

18 φανερόν δ' ὅτι] Haec verba usque ad ὁμοίως ἔχει

in Victorii commentario errore posita leguntur ante: τὸ δὲ τινῶν ὄντων. Scripti eius libri, quod propter Vaterum p. 25 monemus, vulgarem ordinem qui et apud Dionysium, servant. — δὲ καὶ ὅτι Vahlen.

18 ἀγαθὸν] Erasae vocis vestigia primae et ultimae syllabae tantum supersunt in A, et vet. tr. hoc voc. omittit. — ἀγαθὰ coniecit Sauppe.

18 εἶδος τῆς ῥητορείας] Vet. transl. *manifestum autem et quod utrumque habet species rhetorie. Sicut aut et methodicis* (Mscr. *aut et in topic. cod. Victor. autem et in topicis*) dictum est vix vera interpretis manus est, qui utraque habet bonum species scripsisse videtur, sed aperte ille in suo libro φανερόν δὲ καὶ ὅτι, quod Dionysius praebet, item ῥητορείας invenit, quod A et Dionysius exhibent, non ῥητορικῆς; atqui hoc repositum esse non miror. Offendit etiam articulus τὸ εἶδος, an fuit ἀγαθόν τι εἶδος? Magis mira est interpretis varietas in topicis; videntur igitur iam tum ut nostra aetate fuisse, qui male methodicos illos libros topicos nostros esse putarent.

19 ἐν τοῖς μεθοδικοῖς] In catalogo librorum Aristotelis ap. Diog. V, 23. Μεθοδικῶν α', β', γ', δ', ε', στ', ζ', η'. § 24. Μεθοδικὸν α'. sed alii aliter, vid. Heitz l. c. p. 81—4.

21 καὶ ῥήτορες ὁμοίως οἱ μὲν παραδειγματώδεις οἱ δὲ ἐνθυμηματικοί] Exciderunt haec propter vocabulum repetitum in edit. Ven. sed vix sine ratione om. Muretus in versione, fort. quia idem repeti putabat, quod secus est; genus iudiciale magis est ἐνθυμηματικὴ ῥητορεία quam παραδειγματώδης; contrarium genus deliberativum; tamen Demosthenes est ἐνθυμηματικός, Cicero magis παραδειγματώδης. Alexander ap. incertum rhetorem in Notices XIV, 199.

22 πιθανοὶ μὲν οὖν] Aristot. Probl. XVIII, 3: Διὰ τί τοῖς παραδείγμασι χαίρουσιν ἄνθρωποι ἐν ταῖς ῥητορείαις καὶ τοῖς λόγοις μᾶλλον τῶν ἐνθυμημάτων; ἢ ὅτι τῷ τε μανθάνειν χαίρουσιν καὶ τῷ ταχύ, ῥᾶον δὲ διὰ τῶν παραδειγμάτων καὶ τῶν λόγων μανθάνουσιν· ἃ γὰρ ἴσασιν, ἔστι ταῦτα καὶ ἐπὶ μέρους, τὰ δὲ ἐνθυμήματα ἀπόδειξις ἔστιν ἐκ τῶν καθόλου, ἃ ἤττον ἴσμεν ἢ τὰ μέρη. ἔτι οἷς ἂν μαρτυροῦσι πλείους, μᾶλλον πιστεύομεν, τὰ δὲ

παραδείγματα καὶ οἱ λόγοι μαρτυρίας εἰκόασιν, αἱ δὲ διὰ τῶν μαρτύρων ῥάδιοι πίστεως. ἔτι τὸ ὅμοιον μανθάνουσιν ἠδέως, τὸ δὲ παράδειγμα καὶ οἱ μῦθοι τὸ ὅμοιον δεικνύουσιν. Topic. I, 12: ἔστι δὲ ἡ μὲν ἐπαγωγή πιθανώτερα καὶ σαφεστέρα καὶ κατὰ τὴν αἴσθησιν γνωριμώτερα καὶ τοῖς πολλοῖς κοινόν, ὁ δὲ συλλογισμὸς βιαστικώτερος καὶ πρὸς τοὺς ἀντιλογικούς ἐνεργέστερος, ubi conf. Alex. p. 47, item VIII, 2 init.: χρηστέον δὲ ἐν τῷ διαλέγεσθαι τῷ μὲν συλλογισμῷ πρὸς τοὺς διαλεκτικούς μᾶλλον ἢ πρὸς τοὺς πολλούς, τῇ δ' ἐπαγωγῇ τούναντίον. VIII, 14 p. 160, 12: τὴν δὲ γυμνασίαν ἀποδοτέον τῶν μὲν ἐπακτικῶν πρὸς νέον, τῶν δὲ συλλογιστικῶν πρὸς ἔμπειρον. πειρατέον τε λαμβάνειν παρὰ μὲν τῶν συλλογιστικῶν τὰς προτάσεις, παρὰ δὲ τῶν ἐπακτικῶν τὰς παραβολάς· ἐν τούτῳ γὰρ ἐκάτεροι γεγυμνασμένοι εἰσίν. Analyt. prior. II, 23: καὶ τρόπον τινὰ ἀντίκειται ἡ ἐπαγωγή τῷ συλλογισμῷ· ὁ μὲν γὰρ διὰ τοῦ μέσου τὸ ἄκρον τῷ τρίτῳ δείκνυσιν, ἡ δὲ διὰ τοῦ τρίτου τὸ ἄκρον τῷ μέσῳ. φύσει μὲν οὖν πρότερος καὶ γνωριμώτερος ὁ διὰ τοῦ μέσου συλλογισμὸς, ἡμῖν δὲ ἐναργέστερος ὁ διὰ τῆς ἐπαγωγῆς.

23 θορυβοῦνται δὲ μᾶλλον] II, 23 fine: πάντων δὲ καὶ τῶν ἐλεγκτικῶν καὶ τῶν δεικτικῶν συλλογισμῶν θορυβεῖται μάλιστα τὰ τοιαῦτα, ὅσα ἀρχόμενα προορῶσι.

24 τὴν δ' αἰτίαν αὐτῶν] Muretus delet vocem αὐτῶν. Riccobonus p. 53.

25 ἐροῦμεν ὕστερον] II, 22—26. III, 17. I, 9 fine: ὅλως δὲ τῶν κοινῶν εἰδῶν ἅπασιν τοῖς λόγοις ἡ μὲν αὔξησις ἐπιτηδειοτάτη τοῖς ἐπιδεικτικοῖς· τὰς γὰρ πράξεις ὁμολογουμένας λαμβάνουσιν, ὥστε λοιπὸν μέγεθος περιθεῖναι καὶ κάλλος· τὰ δὲ παραδείγματα τοῖς συμβουλευτικοῖς· ἐκ γὰρ τῶν προγεγονότων τὰ μέλλοντα καταμαντευόμενοι κρίνομεν· τὰ δ' ἐνθυμήματα τοῖς δικανικοῖς· αἰτίαν γὰρ καὶ ἀπόδειξιν μάλιστα δέχεται τὸ γεγονὸς διὰ τὸ ἀσαφές.

28 οὐδεμία δὲ τέχνη σκοπεῖ τὸ καθ' ἕκαστον] Metaph. I, 1: αἴτιον δ' ὅτι ἡ μὲν ἐμπειρία τῶν καθ' ἕκαστόν ἐστι γυνῶσις, ἡ δὲ τέχνη τῶν καθ' ὅλου, αἱ δὲ πράξεις καὶ αἱ

γενέσεις πᾶσαι περὶ τὸ καθ' ἕκαστῶν εἰσιν. οὐ γὰρ ἄνθρωπον ὑγιάζει ὁ ἰατρούων, πλὴν ἄλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός, ἀλλὰ Καλλιαν ἢ Σωκράτην ἢ τῶν ἄλλων τινὰ τῶν οὕτω λεγομένων, ᾧ συμβέβηκε καὶ ἀνθρώπῳ εἶναι. Ethic. Nicom. I, 4 fine. cf. Rhet. II, 4.

33 [Ἰππία] Codd. Victorii et Monac. vet. transl. *Calliae*, sed ed. princ. Ἰππία.

τὸ τοιοῖσδε] Quidni et hic τὸ τοῖς τοιοῖσδε?

34 καὶ γὰρ ἐκείνη συλλογίζεται . . . εἰωθότων] Haec omnia Muretus in versione reiecit, quem sequitur Vaterus p. 27. et sane offendunt; neque enim dialectica συλλογίζεται ἐκ τῶν λόγου δεομένων, neque rhetorica ἐκ τῶν ἤδη βουλεύεσθαι εἰωθότων, sed illa quidem περὶ τῶν λόγου δεομένων, haec vero περὶ τῶν ἤδη βουλεύεσθαι εἰωθότων. Victorius, ad quem Riccobonus p. 55 provocat, nil docet. Neque tamen haec aliena manu inserta esse iure dixeris. Hoc est quod Aristoteles vult: neque ars dialectica, neque oratoria iis quae stulto alicui, sed quae plurimis hominibus certa aut probabilia videntur, utitur, ut inde ex his et de his praecepta sua expromat.

35 φαίνεται γὰρ ἅττα καὶ τοῖς παραληροῦσιν] Ethic. ad Eud. I, 3: πάσας μὲν οὖν τὰς δόξας ἐπισκοπεῖν ὅσας ἔχουσί τινες περὶ αὐτῆς, περιέρχον. πολλὰ γὰρ φαίνεται καὶ τοῖς παιδαρίοις καὶ τοῖς κάμνουσι καὶ παραφρονοῦσι, περὶ ὧν ἂν οὐθεις νοῦν ἔχων διαπορήσειεν. δέονται γὰρ οὐ λόγων. Victorius. Add. ad Nic. III, 5. Analyt. post. I, 30, ubi cur τοῦ ἀπὸ τύχης non sit ἐπιστήμη δι' ἀποδείξεως, docet.

pag.
1357

3 διὰ πολλῶν συνορᾶν] Muretus legit τὰ πόρρω συνορᾶν et vertit: *qui quae procul sita sunt videre non queunt*. Quid, si legatur τὰ διὰ πολλοῦ ut apud Thucyd. VI, 11 in oratione Niciae τὰ διὰ πλείστου. Requiritur tamen in genere iudiciali auditor praestantissimus et idoneus tum ad intelligendam argumentorum, quibus utuntur oratores, naturam, tum ad omnes legum enodationes cognoscendas, tum vero etiam ad supplendum legibus, si oporteat. Riccobonus. Est longam argumentationem vel ratiocinationem intelligere.

4 βουλευόμεθα δὲ περὶ τῶν φαινομένων] Cap. 4: ὁ συμβουλευῶν συμβουλεύει οὐ περὶ ἅπαντα, ἀλλ' ὅσα ἐν-

δέχεται καὶ γενέσθαι καὶ μὴ. ὅσα δὲ ἐξ ἀνάγκης ἦ ἔστιν ἢ ἔσται ἢ ἀδύνατον εἶναι ἢ γενέσθαι, περὶ δὲ τούτων οὐκ ἔστι συμβουλή. Ethic. Eudem. V, 5. Nicom. VI, 5: βουλευέται δ' οὐθεις περὶ τῶν ἀδυνάτων ἄλλως ἔχειν οὐδὲ τῶν μὴ ἐνδεχομένων αὐτῷ πράξει . . . καὶ οὐκ ἔστι βουλευσασθαι περὶ τῶν ἐξ ἀνάγκης ὄντων.

7 ἢ οὕτως ἐνδέχεται συμβουλεύειν] E varia lectione haec post πλέον addita esse primus vidit Muretus XII, 13, ut nil sit nisi οὐδὲν γὰρ πλέον, conf. Astius ad Plat. Phaedr. p. 386. Omisit Bekkerus ex A; exstant, sed corrupte in vetusta translatione, Mscr. *nihil enim at plus contingit sic conciliari vel concludere haec quidem ex*, Editio princ. *nihil enim plus haut sic contingit conciliari et concludere*. Recentior manus in A addidit ἢ οὕτως ἔχει.

10 τὸ μὲν μὴ εἶναι εὖεπακολούθητον] Vet. transl. *haec quidem non esse bene assequibilia*.

14 ὡς τὰ πολλὰ] Quidni et hic ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, quo solo infra utitur? — περὶ τε τῶν ἐνδεχομένων (καὶ) ὡς τὰ πολλὰ (συμβαίνόντων) deletis verbis ἔχειν ἄλλως, Vahlen sine causa.

15 ἔχειν ἄλλως] A, vet. tr. ἔχειν καὶ ἄλλως ceteri; particula non necessaria, sed facile inseri potuit, conf. v. 35. Paulo antea vero solus A περὶ τε τῶν, ceteri περὶ τῶν, at sequitur καὶ ἐξ ὀλίγων.

19 αὐτὸς γὰρ τοῦτο προστίθησιν ὁ ἀκροατής] Alexand. Aphrod. in Top. p. 7: τοιοῦτοι δὲ εἰσι καὶ οἱ ῥητορικοὶ συλλογισμοὶ οὓς ἐνθυμήματα λέγομεν. καὶ γὰρ ἐν ἐκείνοις δοκεῖ γίνεσθαι διὰ μιᾶς προτάσεως συλλογισμὸς τῷ τὴν ἑτέραν γνώριμον οὐσαν ὑπὸ τῶν δικαστῶν ἢ τῶν ἀκροατῶν προστίθεσθαι, οἷον οὗτος ἄξιός ἐστι κολάσεως· προδοτής γάρ. προστίθησι γὰρ ὁ δικαστής ὡς ἐναργὲς τὸ πάντα τὸν προδότην κολάσεως ἄξιον εἶναι. ἔχει γὰρ τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου λεγόμενόν τε καὶ τιθέμενον, διὸ οὐδὲ οἱ τοιοῦτοι κυρίως συλλογισμοί, ἀλλὰ τὸ ὅλον ῥητορικοὶ συλλογισμοί· ἐφ' ὧν οὖν μὴ γνώριμόν ἐστι τὸ παραλείπόμενον, οὐκ ἔστιν ἐπὶ τούτων οἷόν τε τὸν δι' ἐνθυμήματος γίνεσθαι συλλογισμόν, καὶ γὰρ καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος συλλογισμὸς σύνθεσίν τινα λόγων ἔοικε σημαί-

= 262!

νειν ὡσπερ καὶ ὁ συμψηφισμὸς ψήφων. Aristoteles infra II, 22: ὅτι μὲν οὖν τὸ ἐνθύμημα συλλογισμὸς ἐστίν, εἴρηται πρότερον, καὶ πῶς συλλογισμὸς καὶ τί διαφέρει τῶν διαλεκτικῶν· οὔτε γὰρ πόρρωθεν οὔτε πάντα δεῖ λαμβάνοντας συνάγειν· τὸ μὲν γὰρ ἀσαφὲς διὰ τὸ μῆκος, τὸ δὲ ἀδολεσχία διὰ τὸ φανερὰ λέγειν, ubi quae hic leguntur intelligit. Rhet. Graeci V, 403: διαφέρει δὲ συλλογισμὸς διαλεκτικὸς ἐνθυμήματος ὅτι ἐν μὲν τῷ συλλογισμῷ πάντα τὰ λήμματα τιθέντες κατὰ τὴν ἰδίαν τάξιν ἐπιφέρομεν τὸ συμπέρασμα, ἐν δὲ τῷ ἐνθυμήματι οὐ πάντα τὰ λήμματα τῆς ἐπιφορᾶς εἰπεῖν ἀναγκαῖον, ἀλλ' ἢ τὰ λήμματα παραλείπομεν ἢ τὴν ἐπιφορᾶν, οὔτε τάξει χρώμεθα, ὥστε πρότερον μὲν εἶναι τὰ λήμματα, ἐπὶ πᾶσι δὲ τὴν ἐπιφορᾶν, ἀλλ' ὡς ἂν τύχῃ τὸν λόγον εἰσφέρομεν. καὶ οὕτω μὲν Ἀλέξανδρος, Νεοκλῆς δὲ φησιν ὅτι ὁ μὲν συλλογισμὸς ἐκ λημμάτων καὶ ἐπιφορᾶς συνέστηκε, τὸ δὲ ἐνθύμημα παρὰ τὸ ἐπιχείρημα συνειλημμένως ἐκφέρεται καθ' ἐν ἀξίωμα ἤθους καὶ πάθους, ἔσθ' ὅτε συναναμειγμένων.

19 Δωριεύς . . . Ὀλύμπια νενίκηκεν] Thucyd. III, 8. Harpocrat. Δωριεύς ὄνομα παγκρατιαστοῦ. Clinton Fasti Pell. p. 68 Kr. Conf. Krause Olympia p. 8. 275.

20 ὅτι Ὀλύμπια γὰρ νενίκηκεν] γὰρ primus Victorius ex A et vet. tr. recepit, probantque Gaisford, Vahlen p. 558, Bekker³, ceteri omnes libri om. Recte puto, at proba est particula praemissa ἱκανὸν γὰρ εἰπεῖν ὅτι Ὀλύμπια νενίκηκεν.

22 ὀλίγα μὲν τῶν ἀναγκαίων] Quod rhetoricae sunt τὰ πιθανά, alius vero artis τάληθῆ et τὰκριβῆ. Ethic. Nicom. I, 1: πεπαιδευμένον γὰρ ἐστίν ἐπὶ τοσοῦτον τὰκριβὲς ἐπιζητεῖν καθ' ἕκαστον γένος, ἐφ' ὅσον ἢ τοῦ πράγματος φύσις ἐπιδέχεται. παραπλήσιον γὰρ φαίνεται μαθηματικῷ τε πιθανολογοῦντος ἀποδέχεσθαι καὶ ῥητορικὸν ἀποδείξεις ἀπαιτεῖν, quem locum ex Aristotele Proclus in Alcib. p. 23 Cr. et in Euclid. saepius laudat. Cicero de invent. I, 28.

23 ἐξ ὧν] Muretus legit περὶ ὧν de quibus. Riccobonus. Ne scilicet conclusio idem quod propositio reddat, conf. Vahlen; iam quae praecedunt, illud περὶ ὧν et ἐξ ὧν

distinguunt; quare nisi minus accurate auctorem scripsisse credas, περὶ ὧν, aut omissa praepositione ὧν dicendum erat, et verum vidisse censeo Muretum. Ceterum desideratur membrum, quod certe tacite addendum est; plena enim periodus haec est: ἐπεὶ δ' ἐστὶν ὀλίγα μὲν τῶν ἀναγκαίων . . . (τὰ δὲ πλεῖστα τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ), τὰ δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ . . . ἐκ τοιούτων ἀνάγκη . . . τὰ δ' ἀναγκαῖα ἐξ ἀναγκαίων, φανερόν ὅτι . . .

23 τὰ γὰρ πολλὰ . . . ἔχειν] Om. Muretus, conf. Wolfius ap. Vaterum p. 202. Iure haec defendit Vahlen.

27 τὰ δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συμβαίνοντα καὶ ἐνδεχόμενα] Offendant fort. aliquem verba καὶ ἐνδεχόμενα omissis ἄλλως ἔχειν; et om. Muretus, quem sequitur Vaterus, sed ἐνδεχόμενα intelligit quo sensu multa disputat in Analyticis, de iis rebus, quae fieri possunt et non possunt; ideo hos libros laudat, ubi Analyt. prior. I tractat τὸ ὑπάρχειν cap. 4. τὸ ἀναγκαῖον cap. 8. τὸ ἐνδεχόμενον cap. 13—14, et variam eorum coniunctionem usque ad cap. 23, et primo loco p. 29 b, 29 hoc docet: ἐπεὶ δὲ ἕτερόν ἐστὶν ὑπάρχειν τε καὶ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν, καὶ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν· πολλὰ γὰρ ὑπάρχει μὲν, οὐ μέντοι ἐξ ἀνάγκης, τὰ δ' οὔτ' ἐξ ἀνάγκης οὔθ' ὑπάρχει ὅλως, ἐνδέχεται δ' ὑπάρχειν, δῆλον ὅτι καὶ συλλογισμὸς ἐκάστου τούτων ἕτερος ἔσται, καὶ οὐχ ὁμοίως ἐχόντων τῶν ὄρων, ἀλλ' ὁ μὲν ἐξ ἀναγκαίων, ὁ δ' ἐξ ὑπαρχόντων, ὁ δ' ἐξ ἐνδεχομένων.

32 λέγεται γὰρ] Muretus λέγεται δέ, dicuntur autem. Riccobonus. Vet. transl. plurima autem ut in pluribus dicuntur. Enthymemata autem ex; invenit igitur in suo libro interpres ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λέγεται. τὰ δ' ἐνθυμήματα, atque sic A ap. Vict., qui Aldinum λέγονται hoc altero quoque loco in λέγεται adscripto R mutavit, Bekkerus λέγεται abesse dicit; id sive addis sive omittis, verum puto τὰ δ' ἐνθυμήματα, quod ceteri in λέγεται γὰρ ἐνθυμήματα mutarunt. Analyt. prior. II, 27: ἐνθύμημα μὲν οὖν ἐστὶ συλλογισμὸς ἐξ εἰκότων ἢ σημείων.

34 τὸ μὲν γὰρ εἰκὸς ἐστὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γινόμενον]

Muretus ap. Riccob. ἐστὶ τὸ ὡς, idque placet propter sequens ἀλλὰ τὸ περὶ. Analyt. pr. II, 27: εἰκὸς δὲ καὶ σημεῖον οὐ ταῦτόν ἐστιν, ἀλλὰ τὸ μὲν εἰκὸς ἐστὶ πρότασις ἔνδοξος, ὃ γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἴσασιν οὕτω γινόμενον ἢ μὴ γινόμενον ἢ ὄν ἢ μὴ ὄν, τοῦτ' ἐστὶν εἰκὸς, οἷον τὸ μισεῖν τοὺς φθινοῦντας ἢ τὸ φιλεῖν τοὺς ἐρωμένους., in quibus additamentum hoc loco datum περὶ τὰ ἐνδεχόμενα ἄλλως ἔχειν non necessarium; apparet enim et ex verbis πρότασις ἔνδοξος et ex re ipsa. Accuratiores itaque definitio haec est: εἰκὸς ἐστὶ τὸ περὶ τὰ ἐνδεχόμενα ἄλλως ἔχειν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γινόμενον, male igitur omittit Muretus et qui hunc sequitur Vaterus p. 29 verba, quae h. l. sensus flagitat, τὸ περὶ τὰ ἐνδεχόμενα ἄλλως ἔχειν. Infra II, 24: οὕτω καὶ ἐν τοῖς ῥητορικοῖς ἐστὶ φαινόμενον ἐνθύμημα παρὰ τὸ μὴ ἀπλῶς εἰκὸς, ἀλλὰ τι εἰκὸς. ἔστι δὲ τοῦτο οὐ καθόλου, ὥσπερ καὶ Ἀγάθων λέγει

τάχ' ἂν τις εἰκὸς αὐτὸ τοῦτ' εἶναι λέγοι,
βροτοῖσι πολλὰ τυγχάνειν οὐκ εἰκότα·

γίννεται γὰρ τὸ παρὰ τὸ εἰκὸς, ὥστ' εἰκὸς καὶ τὸ παρὰ τὸ εἰκὸς. εἰ δὲ τοῦτο, ἔσται τὸ μὴ εἰκὸς εἰκὸς, ἀλλ' οὐχ ἀπλῶς. ἀλλ' ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἐριστικῶν τὸ κατὰ τι καὶ πρὸς τι καὶ πῆ οὐ προστιθέμενα ποιεῖ τὴν συκοφαντίαν, καὶ ἐνταῦθα παρὰ τὸ εἰκὸς εἶναι μὴ ἀπλῶς, ἀλλὰ τι εἰκὸς. ἔστι δ' ἐκ τούτου τοῦ τόπου ἢ Κόρακος τέχνη συγκαίμενη. Aristotelem nostro loco hunc ipsum Coracem et qui hunc sequebantur, intelligere, non improbabile videtur. II, 25: αἰεὶ δὲ ἔχει ἔνστασιν τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. οὐ γὰρ ἂν ἦν εἰκὸς, ἀλλ' αἰεὶ καὶ ἀναγκαῖον. ibidem: ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐκ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἢ ὄντων ἢ δοκούντων συνηγμένα ἐνθύμηματα ἐκ τῶν εἰκότων. Anaximenes cap. 8: εἰκὸς μὲν οὖν ἐστὶν οὗ λεγομένου παραδείγματα ἐν ταῖς διανοαῖς ἔχουσιν οἱ ἀκούοντες. λέγω δ' οἷον εἴ τις φαίη τὴν πατρίδα βούλεσθαι μεγάλην εἶναι καὶ τοὺς οἰκείους εὖ πράττειν καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀτυχεῖν καὶ τὰ τούτοις ὅμοια συλλήβδην εἰκότα δόξειεν ἂν. ἕκαστος γὰρ τῶν ἀκούοντων σύνοιδεν αὐτὸς αὐτῷ περὶ τούτων καὶ τῶν τούτοις ὁμοιοτρόπων ἔχοντα τοιαύτας ἐπιθυμίας.

1 τῶν δὲ σημείων] Vid. Analytica prior. II, 27: σημείον ^{pag.} 1357 b
δὲ βούλεται εἶναι πρότασις ἀποδεικτικὴ ἢ ἀναγκαία ἢ
ἐνδοξός, ubi accuratius hanc doctrinam exponit.

3 τούτων δὲ τὸ μὲν ἀναγκαῖον τεκμήριον, τὸ δὲ μὴ
ἀναγκαῖον ἀνώνυμόν ἐστι κατὰ τὴν διαφορὰν] Analyt.
prior. II, 27, postquam quale esset σημείον ostendit, ἢ δὴ
οὕτω διαιρετέον τὸ σημείον, τούτων δὲ τὸ μέσον τεκμή-
ριον λητέον· τὸ γὰρ τεκμήριον τὸ εἰδέναι ποιοῦν φασὶν
εἶναι. τοιοῦτον δὲ μάλιστα τὸ μέσον, ἢ τὰ μὲν ἐκ τῶν
ἄκρων σημεία λεκτέον, τὸ δὲ ἐκ τοῦ μέσου τεκμήριον.
ἐνδοξότατον γὰρ καὶ μάλιστα ἀληθὲς τὸ διὰ τοῦ πρώτου
σχήματος. Quorum sententiam Pacius, ni fallor, recte ex-
plicuit; priorem rationem qua σημείον genus, τεκμήριον
speciem significat, et hic in Rhetoricis tradit.

4 ἀνώνυμόν ἐστι κατὰ τὴν διαφορὰν] III, 13: δεῖ δὲ
εἶδος τι λέγοντα καὶ διαφορὰν ὄνομα τίθεσθαι, εἰ δὲ
μὴ, γίνεται κενὸν καὶ ληρωδές. περὶ ἐρμηνείας 3: τὸ δὲ
οὐχ ὑγιαίνει καὶ τὸ οὐ κάμνει, οὐ ῥῆμα λέγω. προσση-
μαίνει μὲν γὰρ χρόνον καὶ αἰὲ κατὰ τινος ὑπάρχει. τῇ
δὲ διαφορᾷ ὄνομα οὐ κεῖται, ἀλλ' ἔστω ἀόριστον ῥῆμα.
Victorius.

6 διὸ καὶ τεκμήριον τὸ τοιοῦτον τῶν σημείων ἐστίν]
τεκμήρια et εἰκότα ex veterum rhetorum arte leguntur apud
Platonem in Phaedro p. 81 (266), σημεία ibi non apparent.
Anaximenes cap. 10. 13 utrumque novit et distinguit, sed alia
quam Aristoteles ratione: τεκμήριά ἐστιν ὅσα ἂν ἐναντίως
ἢ πεπραγμένα τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος καὶ ὅσα ὁ λόγος αὐτὸς
ἐαντῷ ἐναντιοῦται. tamen et hic dicit de signis: ποιεῖ δὲ
τῶν σημείων τὸ μὲν οἶεσθαι, τὸ δὲ εἰδέναι. κάλλιστον δὲ
τὸ εἰδέναι ποιοῦν, δεύτερον δὲ τὸ δόξαν πιθανωτάτην
ἐργαζόμενον. Aristotelem posteriores et rhetores et philo-
sophi secuti sunt; Rhet. Gr. V, p. 407: τῶν γὰρ ἀκολου-
θούτων τισὶν ὡς Ἀλέξανδρός φησιν, ἃ μὲν ἐν τῷ καθό-
λου καὶ αἰὲ ἀκολουθεῖ, οἷον εἰ καπνός ἐστιν ἐνταῦθα,
πῦρ ἐστὶν ἐνταῦθα· ἃ δὲ ὡς ἐπίπαν μὲν οὐκ ἀκολουθεῖ,
ἐπὶ πλεόν δέ, οἷον εἰ νότος ἐστίν, εὐπλοήσει, ἃ δὲ ἐπ'
ἔλαττον, οἷον εἰ τυμβωρύχος ἐστὶ, θησαυρῶ περιπεσεῖται.
τοῖς μὲν οὖν καθόλου αἰὲ ἀκολουθοῦσιν αἰὲ χρηστέον· ἐστι

γὰρ ἀναμφισβήτητον. ταῦτα δὲ καὶ τεκμήρια Ἀριστοτέλης καλεῖ, ὅτι τεκμήριόν φησι τὸ τέλος προσηγόρευται, τούτων δὲ κομισθέντων τέλος ἔχειν τὸ πρᾶγμα συμβαίνει. τοῖς δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἢ ἐπ' ἔλαττον ἀκολουθοῦσιν οὐ. χρηστέον δὲ ὅμως εἰ ἐκείνων ἀποροῦμεν· ταῦτα δὲ Ἀριστοτέλης σημεῖα καλεῖ. Conf. Quintil. V, 9. Gregor. Corinth. in Hermog. Rhet. VII p. 1142: διαφέρει τεκμήριον σημείου τῶ τὸ μὲν σημεῖον τῶν ἐνδεχομένων εἶναι καὶ τῶν θέσει θεωρουμένων, τὸ δὲ τεκμήριον τῶν φύσει παρεπομένων, ὥσπερ εἰ λέγοιμεν τεκμήριον μὲν τοῦ τετοκέσαι τὴν γυναικα τὸ γάλα ἔχειν καὶ πυρὸς τὸν καπνόν, σημεῖον δὲ τῆς μάχης τὰς ἐπὶ τοῖς δόρασι σημαίας. διαφέρουσι δὲ κἀν τούτῳ, ὅτι τεκμήρια μὲν τοῦ πράγματος ἐν ἧ καὶ δύο πολλάκις καὶ αὐτὰ κατὰ φύσιν, σημεῖα δὲ τοῦ αὐτοῦ πολλά. Marcellinus IV p. 410: τί δὲ διαφέρει παρὰ τε διαλεκτικοῖς τὸ ἀντίστροφον καὶ παρὰ τοῖς ῥήτορσι ζητητέον. ἔστι μὲν οὖν παρὰ τοῖς διαλεκτικοῖς τεκμήριον ἀληθὲς ἐν πρὸς ἐν συγκείμενον πάντως καὶ ἀντιστρέφει· τὸ δὲ παρὰ τοῖς ῥήτορσιν οὐκ ἀληθείας, ἀλλὰ πιθανότητος ἐχόμενον· οὔτε γὰρ ἀντιστρέφει οὔτε ἐν πρὸς ἐν ἔστιν, ἀλλὰ ἐν πρὸς πλείονα τέτακται, οἷον τεκμήριόν ἔστι τοῦτο, εἰ τέτοκε, γάλα ἔχει, καὶ ἀντιστρέφει, εἰ γάλα ἔχει τέτοκεν. τὸ δὲ παρὰ τοῖς ῥήτορσι σημεῖόν ἔστιν, εὐρηται χιλίας πανοπλίας ἔχων Περικλῆς καὶ κρίνεται τυραννίδος ἐπιθέσεως, πιθανὸν μὲν καὶ εἰκός, οὐ μὴν πάντως καὶ ἀληθὲς τὸ λεγόμενον. cf. p. 784.

8 τότε φέρειν οἶονται τεκμήριον ὡς δεδειγμένον καὶ πεπερασμένον] Victorius apte laudat Isocrat. Panegyri. § 101 (61): ἐγὼ δ' ἠροῦμαι πρῶτον μὲν οὐδὲν εἶναι τοῦτο σημεῖον ὡς κακῶς ἤρχομεν, εἴ τινες τῶν πολεμησάντων ἡμῖν σφόδρα φαίνονται κολασθέντες, ἀλλὰ πολὺ τὸδε μείζον τεκμήριον ὡς καλῶς διωκοῦμεν τὰ τῶν συμμάχων, ὅτι τῶν πόλεων τῶν ὑφ' ἡμῖν οὐσῶν οὐδεμία τοιαύταις συμφοραῖς περιέπεσεν. Sed discrimen illud non agnoscere videtur idem Isocrates ad Demon. § 2: ἀπέσταλκά σοι τόνδε τὸν λόγον δῶρον τεκμήριον μὲν τῆς πρὸς ἡμᾶς εὐνοίας, σημεῖον δὲ τῆς πρὸς Ἰππόνικον συνηθείας. § 13: ἐκεῖνο μὲν γὰρ τῆς τῶν χρημάτων εὐπορίας σημεῖον,

τοῦτο δὲ τῆς τῶν τρόπων κάλοκαγαθίας τεκμηρίον. Omnino hoc discrimen philosopho proprium oratores non observant, sic v. c. Dem. de fals. leg. 61 p. 360: μέγιστον σημείον. Lysias IV, 12: ὅσον . . σημείον τούτῳ, τοσοῦτον ἔμοι τεκμηρίον de eadem re. Rhetores haud raro Aristotelem sequuntur, ut Dionysius Halic. Lys. iud. cap. 19: τὰ τε σημεία τὰ παρεπόμενα τοῖς πράγμασι καὶ εἰς τεκμηρίων δόξαν ἀγαγεῖν δυνατώτατος.

9 τέκμαρ] Eustath. ad Il. H p. 665, 45: τεκμαίρεσθαι τὸ τελειοῦν ἀπὸ τοῦ τέκμαρ, ὃ δηλοῖ τὸ τέλος. τὸ μέντοι τεκμαίρεσθαι ἀντὶ τοῦ σημειοῦσθαι, ἀφ' οὗ καὶ τέκμαρ τὸ σημείον οἱ μεθ' Ὁμήρου λέγουσι. Antiqua lingua quam mox commemorat Aristoteles, non erat ab Homeri dialecto diversa. vid. Il. N, 20. Od. A, 373 et alibi. Homeri carmina ea aetate qua vixit Aristoteles propter vetustatem apud vulgus obscuriora fuisse aliunde constat, ex. gr. voc ἄποινα invenitur in Iiadis locis minimum viginti et sex, Olympiade tamen CVII, qua orationem c. Aristocratem habuit Demosthenes, ea Athenis prorsus obsolaverat. Dignus est Dem. locus qui hic proponatur. Vetarat (?) scilicet antiqua lex τοὺς ἀνδροφόνους . . μὴ λυμáινεσθαι μηδὲ ἀποιναῶν, quam sic explicare pergīt orator summus p. 630, 25: τὸ μὲν δὴ μὴ λυμáινεσθαι γνώριμον οἶδ' ὅτι πᾶσιν . . τὸ δὲ μηδ' ἀποιναῶν μὴ χρήματα πράττεσθαι· τὰ γὰρ χρήματα ἄποινα ὠνόμαζον οἱ παλαιοί. Adeo universe verum est, quod de Homeri tantum geographia scripsit Strabo VIII p. 484=513: τὰ δ' Ὁμήρου δεῖται σκέψεως κριτικῆς ποιητικῶς λέγοντος καὶ οὐ τὰ νῦν, ἀλλὰ τὰρχαῖα, ἃν ὁ χρόνος ἡμαύρωκε τὰ πολλά. Gaisford.

10 ἔστι δὲ τῶν σημείων τὸ μὲν ὡς τὸ καθ' ἕκαστον πρὸς τὸ καθόλου ᾧδε] Ex singulis universale concludunt, quod semper falsum est; quod Socrates δίκαιος et σοφὸς est, omnes sapientes iustos esse censent; qui syllogismus tertiae est figurae, quae nullam, nisi particularem admittit conclusionem,

(Γ) Σωκράτης δίκαιος (Α)

(Γ) Σωκράτης σοφός (Β)

(Β) σοφός τις δίκαιος (Α)

Idem fere exemplum in Analyticis prior. II, 27 de eadem re legitur: τὸ δ' ὅτι οἱ σοφοὶ σπουδαῖοι, Πιττακὸς γὰρ

σπουδαῖος, διὰ τοῦ ἐσχάτου. ἐφ' ᾧ *A* τὸ σπουδαῖον, ἐφ' ᾧ *B* οἱ σοφοί, ἐφ' ᾧ *Γ* Πιττακός. ἀληθὲς δὴ καὶ τὸ *A* καὶ τὸ *B* τοῦ *Γ* κατηγορησαί· πλὴν τὸ μὲν οὐ λέγουσι διὰ τὸ εἰδέναι, τὸ δὲ λαμβάνουσιν. et infra: ὁ δὲ διὰ τοῦ ἐσχάτου λύσιμος, κὰν ἀληθὲς ἦ τὸ συμπέρασμα, διὰ τὸ μὴ εἶναι καθόλου μηδὲ πρὸς τὸ πρᾶγμα τὸν συλλογισμόν· οὐ γὰρ εἰ Πίττακος σπουδαῖος, διὰ τοῦτο καὶ τοὺς ἄλλους ἀνάγκη σοφοῦς.

14 ἀσυλλόγιστον γὰρ] Π, 24: ἄλλος, τὸ ἐκ σημείου· ἀσυλλόγιστον γὰρ καὶ τοῦτο. Π, 25: ὅτι γὰρ ἀσυλλόγιστόν ἐστι πᾶν σημεῖον, δῆλον ἡμῖν ἐκ τῶν ἀναλυτικῶν.

14 τὸ δὲ οἶον εἴ τις εἴπειεν] Praecedenti sane hoc est oppositum; illud enim λυτὸν et ἀσυλλόγιστον, hoc ἀναγκαῖον. At non est exemplum ὡς τὸ καθ' ἕκαστον πρὸς τὸ καθόλου, sed alterius generis ὡς τὸ καθόλου πρὸς τὸ κατὰ μέρος. Est enim ex prima figura, quae si propositio vera est, nullo modo solvi potest:

(B)	πᾶς ὁ πυρέττων	νοσεῖ	(A)
(Γ)	οὗτος	πυρέττει	(B)
(Γ)	οὗτος	νοσεῖ.	(A)

vel ut in altero exemplo

πᾶσα γάλα	ἔχουσα	τέτοκε
αὕτη		γάλα ἔχει
αὕτη	τέτοκε.	

Et huius figurae terminum medium Aristoteles solum vocat τεκμήριον. Unde coniciat aliquis, sed sine certa ratione, haec τὸ δὲ οἶον — ἄλυτόν ἐστιν suo loco mota secundae figurae exemplo esse postponenda. Analyt. prior. II, 27: ὁ μὲν διὰ τοῦ πρῶτου σχήματος ἄλυτος, ἀν ἀληθῆς ἦ· καθόλου γάρ ἐστιν.

15 νοσεῖ, πυρέττει γὰρ] Plat. Phaed. p. 102 (105): εἰ γὰρ ἔροιο με ᾧ ἂν τί ἐν τῷ σώματι ἐγγένηται, θερμὸν ἔσται, οὐ τὴν ἀσφαλῆ σοι ἐρῶ ἀπόκρισιν ἐκείνην τὴν ἀμαθῆ, ὅτι ᾧ ἂν θερμότης, ἀλλὰ κομποτέραν ἐκ τῶν νῦν, ὅτι ᾧ ἂν πῦρ. οὐδὲ ἂν ἐρη, ᾧ ἂν σώματι τί ἐγγένηται, νοσήσει, οὐκ ἐρῶ ᾧ ἂν νόσος, ἀλλ' ᾧ ἂν πυρετός, οὐδ' ᾧ ἂν ἀριθμῷ τί ἐγγένηται, περιττός ἐσται, οὐκ ἐρῶ, ᾧ ἂν περιττότης, ἀλλ' ᾧ ἂν μονὰς καὶ τᾶλλα οὕτως.

Aleib. II p. 275 (139 seq.): καὶ γὰρ οἱ πυρέττοντες πάντες νοσοῦσιν, οὐ μέντοι οἱ νοσοῦντες πάντες πυρέττουσιν οὐδὲ ποδαγρῶσιν, οὐδέ γε ὀφθαλμιῶσιν, οἶμαι. ἀλλὰ νόσος μὲν πᾶν τὸ τοιοῦτόν ἐστι, διαφέρειν δὲ φασιν οὓς δὴ καλοῦμεν ἰατροὺς τὴν ἀπεργασίαν αὐτῶν.

15 τέτοκεν ὅτι γάλα ἔχει] Item solempne apud veteres exemplum, Rhet. Graec. IV, 410, quem locum supra dedimus, VI, 123. Iulius Victor p. 229. Platon. Menexenus p. 384 (237): μέγα δὲ τεκμήριον τούτῳ τῷ λόγῳ, ὅτι ἦδε ἔτεκεν ἢ γῆ τοὺς τῶνδὲ τε καὶ ἡμετέρους προγόνους· πᾶν γὰρ τὸ τεκὸν τροφήν ἔχει ἐπιτηδείαν ᾧ ἂν τέκη. ᾧ καὶ γυνὴ δῆλη τεκοῦσά τε ἀληθῶς καὶ μή, ἀλλ' ὑποβαλλομένη, εἰάν μὴ ἔχη πηγὰς τροφῆς τῷ γενομένῳ. Oratores imitans et irridens hoc simili abutitur Plato. Dionysius Antiq. XI, 34: ὃ δὲ πάντων τεκμήριον ἦν περιφανέστατον, ἕκ τε τῶν ἀνδρῶν πολλῶν καὶ γυναικῶν μαρτυρούμενον, οὐ μόνον ἐλευθέρων, ἀλλὰ καὶ δούλων, τοῦτ' ἔλεγον τελευτῶντες, ὅτι τῷ γάλακτι τῆς μητρὸς ἐτρόφη τὸ παιδίον· ἀμήχανον δ' εἶναι γάλακτος πληρωθῆναι μαστοὺς γυναικὶ μὴ τεκοῦσῃ. In Analyticis prior. II, 27 idem exemplum exponit: οἷον τὸ μὲν δεῖξαι κύουσιν διὰ τὸ γάλα ἔχειν ἐκ τοῦ πρώτου σχήματος· μέσον γὰρ τὸ γάλα ἔχειν ἐφ' ᾧ τὸ *A* κύειν, τὸ *B* γάλα ἔχειν, γυνὴ ἐφ' ᾧ *Γ*. At ipse Aristoteles hist. animal. III, 20 p. 522, 1: οὐ γίνεται δὲ γάλα πρὶν ἢ ἐγκυον γεννηται οὐδενὶ τῶν ζώων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ . . . μὴ ἐγκύοις δ' οὐσῆαι ὀλίγον μὲν ἀπ' ἰδεσμάτων τινῶν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ βδαλλομέναις ἤδη πρὸς βυτέραις προῆλθε καὶ τοσοῦτον ἤδη τισὶν ὥστ' ἐκτιθεῖσθαι τὸ παιδίον.

18 οἷον εἴ τις εἶπειεν, ὅτι πυρέττει, σημεῖον εἶναι· πυκνὸν γὰρ ἀναπνεῖ.] Videtur secundae esse figurae exemplum; at non est, neutra enim praemissarum est negans:

(*B*) πᾶς ὁ πυρέττων πυκνὸν ἀναπνεῖ (*A*)

(*Γ*) οὗτος πυκνὸν ἀναπνεῖ. (*A*)

e quibus nil consequitur. Analyt. prior. II, 27: τὸ δὲ κύειν ὅτι ὠχρὰ διὰ τοῦ μέσου σχήματος βούλεται εἶναι· ἐπεὶ γὰρ ἔπεται ταῖς κνούσαις τὸ ὠχρόν, ἀκολουθεῖ δὲ καὶ ταύτῃ, δεδειχθαι οἴονται ὅτι κύει. τὸ ὠχρόν ἐφ' οὗ τὸ *A*, τὸ κύειν ἐφ' οὗ *B*, γυνὴ ἐφ' οὗ *Γ*. et tum ὁ δὲ διὰ

τοῦ μέσου σχήματος ἀεὶ καὶ πάντως λύσιμος. οὐδέποτε γὰρ γίνεται συλλογισμὸς οὕτως ἐχόντων τῶν ὄρων· οὐ γὰρ εἴ ἢ κύνουσα ὠχρά, ὠχρὰ δὲ καὶ ἦδε, κύνειν ἀνάγκη ταύτην.

19 λυτὸν δὲ] γὰρ vet. tr.

21 τί σημεῖον καὶ τεκμήριον] Inserunt fort. ex vet. transl. τί post καί; male, nam et τεκμήριον est σημεῖον, et haec duo intelligit, si addit καὶ τί διαφέρουσιν, quae verba, si scribis καὶ τί τεκμήριον, etiam ad εἰκὸς pertinent; discrimen vero quod sit inter εἰκὸς et σημεῖον Arist. non attingit, de quo vid. Victorius p. 68—73. Riccobonus p. 67—73.

24 ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς] Anal. prior. II, 27.

25 περὶ αὐτῶν] Om. Muretus in versione, ex paraphrasi quadam invecta censet Vater. p. 29. vid. II, 11 fine. Non delenda sunt, sed ferenda, at magis ex usu nostri est περὶ πάντων, ut p. 480 b, 21: περὶ μὲν οὖν ζωῆς καὶ θανάτου . . . σχεδὸν εἴρηται περὶ πάντων. Histor. anim. VI, 18 p. 571 b, 3: περὶ μὲν οὖν ἄλλων ζώων . . . εἴρηται περὶ πάντων, cuius generis exempla ad Polit. II, 12 p. 1273 b, 29. conguessimus plura.

27 οὗθ' ὡς μέρος πρὸς ὅλον] Ut ἐπαγωγὴ quae hoc differt ab exemplo; illa enim ex singulis universum, haec singula concludit, ex simili simile, ex particulari particulare. Alex. Aphrod. p. 47: ἡ μὲν οὖν διὰ τοῦ καθόλου δεῖξις συλλογιστική, ἡ δὲ διὰ τῶν ὑπὸ τὸ καθόλου ἐπακτική, ὑποτάσσεται δὲ τῷ μὲν συλλογισμῷ τὸ ἐνθύμημα, τῇ δὲ ἐπαγωγῇ τὸ παράδειγμα, τὸ μὲν ἐνθύμημα ῥητορικὸς συλλογισμὸς ὄν, τὸ δὲ παράδειγμα ῥητορικὴ ἐπαγωγὴ. λέγει δὲ τὴν ἐπαγωγὴν εἶναι τὴν διὰ τῶν καθέκαστα ἐπὶ τὸ καθόλου πρόοδον. διὸ οὐχ ὑγιᾶς λέγουσιν οἱ λέγοντες τὴν ἐπαγωγὴν λόγον εἶναι τὴν ἀπὸ ὁμοίου ἐπὶ ὁμοίου· οὐ γὰρ ὁμοίου τὸ καθόλου τοῖς ὑπ' αὐτό, τῆς δὲ τοῦ καθόλου δείξεως χάριν ἢ ἐπαγωγὴ μάλιστα, ὁ δὲ ἀπὸ τῶν ὁμοίων ἐπὶ ὁμοίου λόγος μᾶλλον ἢ τὸ παράδειγμα σημαίνοι· ὁ γὰρ λόγος ὁ διὰ τῶν καθέκαστα τὸ καθόλου συνίστασθαι δεικνύς καὶ πιστούμενος οὗτός ἐστιν ἐπαγωγὴ. Aristoteles Analyt. prior. II, 24: φανερόν οὖν ὅτι τὸ παράδειγμα ἐστιν οὔτε ὡς ὅλον πρὸς μέρος, οὔτε ὡς μέρος πρὸς ὅλον, ἀλλ'

ὡς μέρος πρὸς μέρος, ὅταν ἄμφω μὲν ἢ ὑπὸ τὸ αὐτό, γνώριμον δὲ θάτερον, καὶ διαφέρει τῆς ἐπαγωγῆς, ὅτι ἢ μὲν ἐξ ἀπάντων τῶν ἀτόμων τὸ ἄκρον ἐδείκνυεν ὑπάρχειν τῷ μέσῳ καὶ πρὸς τὸ ἄκρον οὐ συνῆπτε τὸν συλλογισμόν, τὸ δὲ καὶ συνάπτει καὶ οὐκ ἐξ ἀπάντων δείκνυσι. Top. VIII, 1: τοῦτο δ' ἐστὶν ὅμοιον ἐπαγωγῇ, οὐ μὴν ταυτόν γε· ἐκεῖ μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν καθ' ἕκαστα τὸ καθόλου λαμβάνεται, ἐπὶ δὲ τῶν ὁμοίων οὐκ ἔστι τὸ λαμβανόμενον τὸ καθόλου ὑφ' ὃ πάντα τὰ ὁμοιά ἐστιν.

28 ὅμοιον πρὸς ὅμοιον] Muretus: similis ad similem. Victorius ex vet. transl. *et simile ad simile*, coniunctio vero deest in Mon. cod. et pr. ed.

31 ἐπεβούλευε τυραννίδι] Vid. Plat. Resp. p. 418 (566). Iul. Victor p. 221: *Ab exemplo, sicut hoc est: si custodes corporis Dionysio dederitis, idem faciet quod Pisistratus, qui quum a suis civibus custodes corpori postulasset, tyrannidem occupavit. Hoc enim manifestum est de Pisistrato, dubium autem erat de Dionysio.* Quintil. V, 11. David in Porphyry. Anecd. Cramer. Paris. IV, 442: ἡνίκα δὲ ἐκ τοῦ ἴσου τὸ ἴσον κανονίζομεν, λέγεται τὸ τοιοῦτον παράδειγμα, οἷον ὡς ἐπὶ τοῦ Διονυσίου. βουλόμενος γὰρ τις μὴ δοθῆναι τῷ Διονυσίῳ στρατόν, εἰσέρχεται καὶ κέχρηται παραδείγματι τῷ Πεισιστράτῳ λέγων ὅτι μὴ δῶμεν τῷ Διονυσίῳ στρατόν, ἵνα μὴ τυραννήσῃ ὡς ὁ Πεισίστρατος. Alexander et Neocles ap. incert. rhetorem in Notices XIV, 200: παράδειγμα δὲ ὡς Νεοκλῆς ἐμφερὲς καὶ ὅμοιον καὶ εἰκὸς τῷ ζητουμένῳ πράγματι, ἀφ' οὗ ὠρμημένος ἂν τις ἀξιῶσαι ὁμοίως τὰ ὅμοια φρονεῖν καὶ ἐπὶ τοῦ ζητουμένου, οἷον τοῦ τινὰ δορυφόρους λαμβάνοντα τυραννήσειν παράδειγμά ἐστι Πεισίστρατος καὶ Φάλαρις καὶ Διονύσιος. Ἀλέξανδρος οὕτως· παράδειγμά ἐστι λόγος ἐκ τῶν κατὰ μέρος ἦτοι ἐπὶ τὸ κατὰ μέρος ἐπάγων ἢ ἐπὶ τὸ καθόλου ἢ ἐκ τοῦ ὁμοίου ἐπὶ τὸ ὅμοιον, ὡς ἔχει τὰ προειρημένα. ὡς δὲ Ζήνων, παράδειγμά ἐστι γενομένου πράγματος ἀπομνημόνευσις εἰς ὁμοίωσιν τοῦ νῦν ζητουμένου. Exemplum ex historia sumptum esse docent Polit. verba III, 15 fine: Διονυσίῳ τις ὅτ' ἦται τοὺς φύλακας, συνεβούλευε τοῖς Συρακουσίοις διδόναι τοσοῦτους τοὺς φύλακας. Alexand.

Aphrod. in Arist. Analyt. pr. (25 b, 32) p. 18 Flor.: ὅταν μὲν οὖν μέρος ἐκ μέρους παραδεικνύμενον ἢ καὶ πιστούμενον, τὸ τοιοῦτον καὶ ἢ οὕτως γινομένη πίστις παράδειγμα καλεῖται, ὡς ὁ κωλύων Διονυσίῳ φυλακὴν διδόναι τοῦ σώματος Συρακουσίου αἰτοῦντι, ὡς εἰ λάβοι (ἐπι)θησομένου τῇ τυραννίδι καὶ πιστούμενος τοῦτο διὰ τοῦ ὅτι καὶ Πεισίστρατος αἰτήσας παρ' Ἀθηναίων λαβὼν ἐτυράννησε, καὶ Θεαγένης (Θεόγνους ed.) παρὰ Μεγαρέων. ἐκάτερον γὰρ τούτων, καὶ τὸ δεικνύμενον καὶ τὸ δι' οὗ δεικνύνται καὶ κωλύεται, μέρη ἐστὶ τοῦ ὅλου, ὅτι οἱ φυλακὴν αἰτοῦντες τοῦ σώματος πάντες ἐπιτίθενται τυραννίδι. Ceterum fingit Syracusanos de hac re deliberantes, ut verba docent ὃν οὐκ ἴσασί πω, unde praestat ἐπιβουλεύει quod sequitur vet. transl. et in E exstat.

32 Πεισίστρατος] Vid. Plut. Solon cap. 30.

33 Θεαγένης] Aristot. Polit. V, 5, ubi item tres istos tyrannos coniungit. — Andocides in tertia oratione pacem suadens, eorum sententiam qui ne illa facta respublica everteretur, metuebant, saepe pacem esse conciliatam, nec ullum inde reipublicae periculum illatum, imo maxima redundasse commoda exemplis confirmans refutat.

pag.
1358

3 καὶ μάλιστα λεληθυῖα σχεδὸν παρὰ πᾶσιν] Sic A, nec mirum ceteros omnes σχεδὸν πάντας correxisse, παντάπασιν Vahlen; talia singularia monenda et notanda potius quam movenda et emendanda. I, 10 p. 1368 b, 9: παρὰ πᾶσιν ὁμολογεῖσθαι. Demosth. p. 310: ἀλήθειαν παρὰ πᾶσι βεβαιούσαν.

5 ὥσπερ καὶ κατὰ τὴν διαλεκτικὴν μέθοδον τῶν συλλογισμῶν] Haec vertendo omisit Muretus; sunt quaedam enthymemata in ipsa rhetorica nulla alia re assumpta, quemadmodum etiam syllogismi fiunt quidam ex ipsa dialectica, alii aliunde sumuntur; intelligit τόπους. Iam Victorius sensit difficultatem et locum obscurum esse dicit, Muretum sequitur Vaterus p. 30, id facile probaveris, cum deteriores libri variant, alii verba μέθοδον τῶν συλλογισμῶν inserant post ῥητορικὴν, alii omittant. Neque me offendit, utramque artem hic denuo coniunctam repeti; id enim et infra semper urget. Quare equidem malim ὥσπερ καὶ κατὰ τὴν διαλεκτικὴν

τινες τῶν συλλογισμῶν. Vocabulum μέθοδον aequè mihi hic atque supra displicet. De re vide finem capituli, ubi similes Topicorum locos laudavimus. Coniicias verba μέθοδον τῶν συλλογισμῶν male hic repetita legi, quod librarius cod. Z haec omittens sensisse videtur; tum κατὰ σύνεσιν locus explicandus; nam in dialectica non sunt enthymemata. Verba illa tria a me quondam inclusa re satis incerta nunc uncis liberavi.

7 τὰς μὲν οὔσας τὰς δ' οὔπω κατειλημμένας] Cicero de orat. I, 42, 187: *omnia quae sunt conclusa nunc artibus, dispersa et dissipata quondam fuerunt.* Arist. Soph. el. 9 ubi de eodem discrimine loquitur: παρ' ὅποσα δὲ ἐλέγχονται οἱ ἐλεγχόμενοι, οὐ δεῖ πειραῖσθαι λαμβάνειν ἄνευ τῆς τῶν ὄντων ἐπιστήμης ἀπάντων· τοῦτο δ' οὐδεμιᾶς ἐστὶ τέχνης· ἅπειροι γὰρ ἴσως αἱ ἐπιστῆμαι. Categ. cap. 7 p. 7 b, 27. Polit. VII, 2 p. 1324 b, 22.

8 διὸ καὶ λανθάνουσί τε τοὺς ἀκροατάς] Muretus apud Riccob. p. 78: διὸ καὶ οἱ μᾶλλον ἀπτόμενοι ἢ κατὰ τρόπον λανθάνουσί τε καὶ μεταβαίνουσιν ἐξ αὐτῶν et vertit: Quo fit ut oratores interdum imprudentes ab officio et munere suo discedant, propius quam par est, ea de quibus dicunt attingentes. Similia Vaterus p. 30—32. Conf. Wolfius ap. eundem p. 203. κατὰ τρόπον cave coniungas cum voce μᾶλλον; tum enim particula ἢ quam et Reizius Lipsiensi exemplo inseruit, flagitatur; cohaeret cum verbo: si iusto magis ea quae non ipsorum, sed alius artis sunt, tractant, non mirum eos ab eo quod officium et munus artis rhetoricae est discedere; ἐξ αὐτῶν Victorius in scripto commentario proposuit, Muretus et Riccobonus vertunt; sed ἐξ αὐτῶν est ex arte rhetorica et dialectica, quas artissime cohaerere et idem docere monet. τοὺς ἀκροατάς optime omisit Muretus; non enim auditores, sed rhetores vel oratores sunt intelligendi. Infra cap. 4 eodem verbo μεταβαίνειν de eadem re utitur: ὅσῳ δ' ἂν τις ἢ τὴν διαλεκτικὴν ἢ ταύτην, μὴ καθάπερ ἂν δυνάμεις, ἀλλ' ἐπιστήμης πειραῖται κατασκευάζειν, λήσεται τὴν φύσιν αὐτῶν ἀφανίσας, τῷ μεταβαίνειν ἐπισκευάζων εἰς ἐπιστήμης ὑποκειμένων τινῶν πραγμάτων, ἀλλὰ μὴ μόνον λόγων.

11 *περὶ ὧν τοὺς τόπους λέγομεν*] Muretus ap. Riccob. *ὧν τὰ τε εἶδη καὶ τοὺς τόπους λέγομεν*: quorum et species et locos tradimus. Quam correctionem probat Riccob. verbis motus quae infra leguntur: *καθάπερ οὖν ἐν τοῖς τοπικοῖς καὶ ἐνταῦθα διααιρετέον, τῶν ἐνθυμημάτων τὰ τε εἶδη καὶ τοὺς τόπους ἐξ ὧν ληπτέον*, non enim solum ex locis ducuntur oratoria enthymemata, verum etiam ex formis suis; inde et Muretus eruisse videtur emendationem, quae Aristotelis sententiam evertit eique contraria est. Nam si quod modo dixit, alia sunt enthymemata et syllogismi ex ipsa dialectica et rhetorica hausta ideoque omnibus rebus ἀπτα, κοινά, quos τόπους (στοιχεῖα) nominat, alia vero non ex rhetorica aut dialectica, sed ex singulis artibus deprompta, quae εἶδη, ἰδίας προτάσεις appellat, verum est quod Aristoteles dicit: *διαλεκτικούς καὶ ῥητορικούς συλλογισμούς εἶναι περὶ ὧν τοὺς τόπους λέγομεν*, at falsissimum quod ex Mureti sententia dicitur hos syllogismos esse *ὧν τὰ τε εἶδη καὶ τοὺς τόπους λέγομεν*. Sunt quidem et τῶν εἰδῶν προτάσεις quos τόπους dicit II, 22: *σχεδὸν μὲν οὖν ἡμῖν περὶ ἐκάστων τῶν εἰδῶν τῶν χρησίμων καὶ ἀναγκαίων ἔχονται οἱ τόποι. ἐξειλεγμένοι γὰρ αἱ προτάσεις περὶ ἐκάστων εἰσιν, ὥστ' ἐξ ὧν δεῖ φέρειν τὰ ἐνθυμήματα τόπων περὶ ἀγαθοῦ ἢ κακοῦ ἢ καλοῦ ἢ αἰσχροῦ ἢ δικαίου ἢ ἀδίκου, καὶ περὶ τῶν ἡθῶν καὶ παθημάτων καὶ ἔξεων ὡσαύτως εἰλημμένοι ἡμῖν ὑπάρχουσι πρότερον οἱ τόποι*, at non κατὰ τὴν ῥητορικὴν ἢ τὴν διαλεκτικὴν, de quibus nunc loquitur, sed κατ' ἄλλας τέχνας καὶ δυνάμεις. Neque verum esset quod initio monuit et hic repetit, utramque artem esse οὐδεμιᾶς ἐπιστήμης ἀφωρισμένης. Conf. cap. 4. Obstant Mureti sententiae et seqq. *οὗτοι δ' εἰσίν*; dici debebat *οὗτοι μὲν γὰρ . . . εἶδη δέ*. Conf. Wolfius ap. Vaterum p. 203.

12 *οἱ κοινοὶ*] Α, *οἱ κοινοὶ* vet. tr. *οἱ κοινῆ* ceteros omnes praebere ex emendatione mirum non est, sed nulla est ratio, qua illud falsum esse censeamus.

13 *διαφερόντων εἶδει*] Articulum τῶ et hic et v. 16 deteriores inserunt, qui v. c. legitur Top. I, 5 p. 102, 31. Pol. III, 1 p. 1275, 36.

15 *οὐδὲν γὰρ μᾶλλον*] Non magis de iustis quam phy-

sicis, i. e. aequae de his quam illis, ne quis ἤττον flagitet.

17 ἴδια δέ] Victorius etiam ἴδια quod supra sit κοινή legi posse male putat, Muretus suam superiorem emendationem secutus scripsit εἶδη δὲ species autem, quod probabile videtur ex iis quae postea sequuntur; utrumque, si mendo vacat, paulo post: πλεῖστα τῶν ἐνθυμημάτων ἐκ τούτων τῶν εἰδῶν λεγόμενα τῶν κατὰ μέρος καὶ ἰδίῳν, ἐκ δὲ τῶν κοινῶν ἐλάττω. Ut igitur illa κοινά, sic haec ἴδια dicuntur. Exspectamus vero quod magis structurae conveniat: ἰδίους δὲ ὅσοι . . . εἰσιν, at apte εἶδη δ' ὅσα dici potuisse, negandum non est, hoc tamen discrimine, quod ἴδια hic dicuntur ἐκ τῶν περὶ ἕκαστον εἶδος καὶ γένος προτάσεων, infra vero εἶδη ipsae αἰ καθ' ἕκαστον γένος ἴδιαι προτάσεις sunt.

17 εἶδος καὶ γένος] Vet. tr. *speciem aut genus*.

21 ποιήσει] Vet. transl. *faciunt*, librarii errore. Plato Euthydem. p. 406 (278) de sophistarum dialectica: παιδιὰν δὲ λέγω διὰ ταῦτα, ὅτι εἰ καὶ πολλά τις ἢ καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα μάθοι, τὰ μὲν πράγματα οὐδὲν ἂν μᾶλλον εἰδείη πῆ ἔχει, προσπαίζειν δὲ οἷός τ' ἂν εἴη τοῖς ἀνθρώποις διὰ τὴν τῶν ὀνομάτων διαφορὰν ὑποσκελίζων καὶ ἀνατρέπων.

23 τὰς προτάσεις] His ταῦτα declarari et explicari putat Victorius, delet Muretus quod probat Vatèrus; βέλτιον correxit Bekkerus et ita cod. E, sed graece ita dici, exemplis convictus credam, unde alii βελτίους scripserunt, neque enim τὰς προτάσεις cum λήσει ποιήσας coniungere licet. Quid si τὰς προτάσεις explicet illud βελτίω, cum ἴδια sunt ἐκ τῶν προτάσεων? Sed vereor, ne verum viderit Muretus; tam enim h. l. haec verba abundant, quam infra v. 30 post ἐξ ὧν ληπτέον ea sunt apta et non minus προτάσεις quam ἐνθυμήματα intelligi possunt. λήσει ποιήσαντα Weil ap. Thurotum Rev. A. IV, 65, non inepte, sed is βελτίω esse in codice non attendit; nos quibus religio erat mutandi aut delendi, distinctione non post τὰς προτάσεις, sed antea posita loco succurrimus.

26 ἐκείνη ἔσται] Vet. transl. Mon. Vict. *illa scientia erit cuius*, ed. pr. *illa erectius* i. e. illa erit cuius.

27 λεγόμενα τῶν] λεγομένων τῶν ex Mureti versione Vahlen, at id potius τῶν λεγομένων dicendum erat.

29 ἐν τοῖς τοπικοῖς] Top. I, 1. 14. III, 5. (Sophist. el.) IX, 9, ubi de eadem re multis disserit: ὥστε πάντων δεήσει ἐπιστήμονα εἶναι· οἱ μὲν γὰρ ἔβονται παρὰ τὰς ἐν γεωμετρίᾳ ἀρχὰς καὶ τὰ τούτων συμπεράσματα, οἱ δὲ παρὰ τὰς ἐν ἰατρικῇ, οἱ δὲ παρὰ τὰς τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν. ἀλλὰ μὴν καὶ οἱ ψευδεῖς ἔλεγχοι ὁμοίως ἂν εἶεν ἐν ἀπειροῖς· καθ' ἐκάστην γὰρ τέχνην ἐστὶ ψευδῆς συλλογισμός, οἷον κατὰ γεωμετρίαν ὁ γεωμετρικός, καὶ κατὰ ἰατρικὴν ἰατρικός, λέγω δὲ τὸ κατὰ τέχνην τὸ κατὰ τὰς ἐκείνης ἀρχάς. δῆλον οὖν ὅτι οὐ πάντων τῶν ἐλέγχων, ἀλλὰ τῶν παρὰ τὴν διαλεκτικὴν ληπτέον τοὺς τόπους· οὗτοι γὰρ κοινοὶ πρὸς ἅπασαν τέχνην καὶ δύναμιν. καὶ τὸν μὲν καθ' ἐκάστην ἐπιστήμην ἔλεγχον τοῦ ἐπιστήμονος ἐστὶ θεωρεῖν, εἴτε μὴ ὦν φαίνεται, εἴτε ἐστὶ καὶ διὰ τί· τὸν δὲ ἐκ τῶν κοινῶν καὶ ὑπ' οὐδεμίαν τέχνην, τοῦ διαλεκτικοῦ . . . ὥστε φανερόν ὅτι τοῦ διαλεκτικοῦ ἐστὶ τὸ δύνασθαι λαβεῖν παρ' ὅποσα γίνεται διὰ τῶν κοινῶν ἢ ὦν ἔλεγχος ἢ φαινόμενος ἔλεγχος ἢ διαλεκτικός ἢ φαινόμενος διαλεκτικός ἢ πειραστικός. Item de hoc discrimine plura cap. 11 leguntur. Analyt. prior. I, 30.

33 πρότερον οὖν] Vet. tr. *primum quidem igitur . . prius* (ed. *primo*) *autem* i. e. πρῶτον μὲν οὖν . . πρότερον δέ.

CAP. III.

36 ἔστι δὲ τῆς ῥητορικῆς εἶδη τρία] Appellat εἶδη hic quod paulo supra γένην vocaverat. Victorius. Commutantur haec verba saepius apud auctorem nostrum. Polit. I, 8: ἐν μὲν οὖν εἶδος κτητικῆς κατὰ φύσιν τῆς οἰκονομικῆς μέρος ἐστίν, tum cap. 9: ἔστι δὲ γένος ἄλλο κτητικῆς ἢν μάλιστα καλοῦσι καὶ δίκαιον αὐτὸ καλεῖν χρηματιστικὴν. Ibidem I, 11: ὅσα ἀπὸ γῆς καὶ τῶν ἀπὸ γῆς γινομένων, ἀκάρπων μὲν χρησίμων δὲ οἷον ὑλοτομία τε καὶ πᾶσα μεταλλευτική. αὕτη δὲ πολλὰ ἤδη περιείληφε γένη· πολλὰ γὰρ εἶδη τῶν ἐκ γῆς μεταλλευομένων ἐστίν, ubi exspectas πολλὰ εἶδη περιείληφεν. IV, 4 p. 1290 b, 25—36., unde Themist. phys. IV, 5 p. 280, 2 dicit: ἔθος δὲ αὐτῶ

πολλάκις τοῖς εἵδεσιν ἀντὶ τῶν γενῶν κεχρησθαι. Sed in his et similibus parum refert, at nostro loco et quae praecedunt et quae sequuntur, Aristoteli non εἶδη, sed γένη scribendum fuisse docent. Conf. II, 1. 18. Erant quidem pauci qui haec εἶδη dicerent; Rhet. Graec. VII p. 111: τινὲς γένος λέγουσι τὴν λογικὴν ἐπιστήμην, εἶδη δὲ ταύτης ἰατρικὴν, ἀριθμητικὴν, ῥητορικὴν, ὅλα δὲ συμβουλευτικόν, δικανικόν, πανηγυρικόν . . . ἔνιοι δὲ γένος μὲν τὴν ῥητορικὴν, εἶδη δὲ συμβουλευτικόν, ὅλον δὲ τὸν λόγον. Et Hermog. περὶ μεθ. δεινοτ. 17: τριῶν οὐσῶν ἰδεῶν ῥητορικῆς, ubi Gregorius Corinth. VII p. 1269 nostrum locum, in quo εἶδη exstat, integrum affert; Rhet. Gr. IV p. 27. 713. V p. 335. IX p. 333. 722. II p. 121. Sed haec recentiorum erat sententia; veteres dicendi auctores omnes, Anaximenes, auctor ad Herennium, Cicero, Quintilianus, alii haec γένη, genera, nunquam εἶδη, species appellant. Quare Muretus, qui in comment. ad Cic. Catil. II p. 577 sine ulla suspitione utrumque laudaverat, recte mihi vertere videtur: sunt autem rhetorices genera numero tria; neque tamen in Graecis γένη correxerim (quod Bekker³ dedit), potius εἶδη vel τῆς ῥητορικῆς εἶδη glossema delendum esse puto.

Anaximenes init. duo agnoscit genera, *δημηγορικόν* et *δικανικόν*, sed inter species, εἶδη, apparet *ἐγκωμιαστικόν* et *ψεκτικόν* et hoc fort. ex priorum quorumdam sententia. Vid. Art. script. p. 13. Sex enim illas species iam Plato ap. Diog. III, 93—94 distinxisse dicitur. Tertium genus Isocrates ceteris magis explicuit (Quintil. III, 4). Atque illa in tria genera divisio et naturae et usui veterum tam apte convenit, ut Aristoteles eam non invenisse, sed traditam primus exposuisse videatur; Aristotelem posteriores secuti sunt. Incertus auctor in Rhet. Graec. IX p. 331: ὁ Ἀλέξανδρος φησιν, ὡς δύο ὄντων τῶν ἀνωτάτω προβλημάτων, θέσεώς τε καὶ ὑποθέσεως, καὶ τῆς μὲν θέσεως ζητήσεως οὐσης καθολικῆς ἀνευ προσώπου ὀρισμένου, ὑποθέσεως δὲ ζητήσεως ἐπὶ μέρους ἐν ὀρισμένοις προσώποις, τρεῖς αἱ διαφοραὶ κατὰ τὴν φύσιν· ζητοῦσι γὰρ ἅπαντες περὶ τῶν ἤδη γεγονότων ἢ περὶ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι ἢ περὶ τῶν ὄντων. οὐκοῦν τῶν πολιτικῶν λόγων τρεῖς εἰσὶν ὑποθέσεις,

ἐγκώμιον, συμβουλή, δίκη· διαφέρουσι δὲ αὐταὶ ἀλλήλων τοῖς χρόνοις, τοῖς πράγμασι, τοῖς τέλεσι, τοῖς ἀκροαταῖς, ἐφ' ὧν οἱ λόγοι γίνονται, quae deinde praeter τέλη, nam haec p. 332, 15 exciderunt, persequitur. Theo I, 11: τῆς γὰρ ὑποθέσεως εἶδη τρία, ἐγκωμιστικὸν ὅπερ ἐκάλουν ἐπιδεικτικὸν οἱ περὶ τὸν Ἀριστοτέλην, δικανικόν, συμβουλευτικόν. Conf. Philolog. XVIII, 611.

pag.
1358b

3 ἀνάγκη δὲ τὸν ἀκροατὴν ἢ θεωρὸν εἶναι ἢ κριτὴν] Incertus auctor Rhet. Graec. l. I.: τοῖς δὲ ἀκροαταῖς, ὅτι ἐν μὲν ταῖς συμβουλαῖς αὐθένται εἰσὶν οἱ ἀκρωόμενοι· βουλευόνται γὰρ τί αὐτοῖς πρακτέον ἐκείνοις καὶ τί μὴ πρακτέον. ἐν ταῖς δὲ δίκαις οἱ κριταί, ὡς περὶ ἰδίων σκεπτόμενοι, εἰ πέπρακται τὰ ὑπ' ἄλλων γενόμενα, κρίνουσιν, ἢ δικαίως ἢ οὔ. τὸ δὲ τῶν ἐγκωμίων εἶδος οὔτε αὐθέντας ἔχει οὔτε κριτάς, ἀλλὰ μόνον ἀκροατάς ὅθεν καὶ ἐπιδεικτικὸν τὸ τοιοῦτον κέκληται. Cicero part. orat. 3, 10: *aut auscultator est modo qui audit, aut disceptator, id est rei sententiaeque moderator, ita ut aut delectetur aut statuatur aliquid; statuit autem aut de praeteritis ut iudex, aut de futuris ut senatus; sic tria sunt genera iudicii, deliberationis, exornationis.* Quintilianus III, 7, 1 de laude et vituperatione: *quod genus videtur Aristoteles atque eum secutus Theophrastus a parte negotiali, hoc est πραγματικῆ removeisse totamque ad solos auditores relegasse, et id eius nominis, quod ab ostentatione ducitur, proprium est.*

4 ἔστι δ' ὁ μὲν περὶ τῶν μελλόντων κρίνων] Auctor incert l. I.: τοῖς μὲν δὴ χρόνοις διαφέρουσιν, ὅτι αἱ μὲν [εἰσι] δίκαι [καὶ] περὶ τῶν ἤδη γεγονότων, ἡ δὲ συμβουλή περὶ τῶν μελλόντων, οἱ δὲ ἔπαινοι περὶ τῶν ὄντων καὶ τῶν ἐσομένων· ἐπαινοῦμεν γὰρ οὐ μόνον εἰ τις ἔστιν ἀγαθός, ἀλλὰ καὶ εἰ προσδοκῶμεν ἔσεσθαι. τῇ δὲ τῶν χρόνων διαφορᾷ ἔπεται καὶ ἡ τῶν πραγμάτων· τὰ μὲν γὰρ γέγονε πράγματα, τὰ δὲ μέλλει, τὰ δ' ἐνέστηκεν. ἔτι δ' ἔστι τοῦ μὲν ἐγκωμίου ἔπαινος καὶ ψόγος, τῆς δὲ δίκης ἀπολογία καὶ κατηγορία, τῆς δὲ συμβουλῆς προτροπή καὶ ἀποτροπή. Conf. IV, 27—29. VI, 23.

5 ὁ δὲ τῆς δυνάμεως ὁ θεωρός] Λ, et qui articulum om. Gregor. Corinth. Rhet. VII p. 1269, reliqui addiderunt περὶ,

at haec non dependent ex verbo κρίνων, huius enim generis auditor non est κριτής, est θεωρός, sed ex voc. θεωρός, quare Gregorium et hic et supra ante δικαστής articulum recte om. puto; certe non video, cur ibi οἶον ὁ δικαστής dicatur, cum praecedat οἶον ἐκκλησιαστής neglecto articulo. De particula οἶον explicandi causa addita, nam non alius est in illo praeter ἐκκλησιαστήν, in hoc praeter κριτήν, vid. Waitzium ad Organon p. 280. Vet. transl. qui vero de potentia velut spectator, unde Morellius primus etiam οἶον, ut scilicet praecedentibus responderet, inseruit. II, 1: ἐπεὶ δὲ ἔνεκα κρίσεως ἐστὶν ἡ ῥητορικὴ· καὶ γὰρ τὰς συμβουλάς κρίνουσι καὶ ἡ δίκη κρίσις ἐστίν, ἀνάγκη hic tertium genus deest, quod κρίσις ei non convenit; ubi vid. not. II, 18.

13 χρόνοι δὲ ἐκάστου τούτων] ἐκάστοις infra v. 21. 30. Hic si abesset ἐκάστον, nemo desideraret.

13 τῷ μὲν συμβουλευόντι ὁ μέλλον] Demosth. ὑπὲρ Κτησιφ. § 192: ἀλλὰ μὴν τὸ μὲν παρεληλυθὸς ἀεὶ παρὰ πᾶσιν ἀφεῖται καὶ οὐδεὶς περὶ τούτου προτίθησιν οὐδαμοῦ βουλήν· τὸ δὲ μέλλον ἢ τὸ παρὸν τὴν τοῦ συμβούλου τάξιν ἀπαιτεῖ. τότε τοίνυν τὰ μὲν ἡμέλλεν, ὡς ἐδόκει, τῶν δεινῶν, τὰ δ' ἤδη παρῆν, ἐν οἷς τὴν προαίρεσίν μου σκοπεῖ τῆς πολιτείας, μὴ τὰ συμβάντα συγκοφάντει. Exord. 11: οἶομαι πάντας ὑμᾶς ὡ̄ ἄ. Ἀ. γιννώσκειν, ὅτι οὐ κρινουῦντες ἤκετε τήμερον οὐδένα τῶν ἀδικούντων, ἀλλὰ συμβουλευσόμενοι περὶ τῶν παρόντων. δεῖ τοίνυν τὰς μὲν κατηγορίας προέσθαι πάσας καὶ τότε ἐν ὑμῖν λέγειν καθ' ὅτου πέπεικεν ἕκαστος ἑαυτόν, ὅταν τινὰ κρίνωμεν· εἰ δὲ τίς τι χρησίμου ἢ συμφέρον εἰπεῖν ἔχοι, τοῦτο νῦν ἀποφαίνεσθαι. τὸ μὲν γὰρ κατηγορεῖν τοῖς πεπραγμένοις ἐγκαλούντων ἐστὶ, τὸ δὲ συμβουλευεῖν περὶ τῶν παρόντων καὶ γενησομένων προτίθεται κτλ. Conf. 20. De pace initio: οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι πρὸ τῶν πραγμάτων εἰώθασιν χρῆσθαι τῷ βουλευέσθαι, ὑμεῖς δὲ μετὰ τὰ πράγματα. Utrumque locum laudavit Gaisfordus.

18 κατὰ γὰρ τὰ ὑπάρχοντα ἐπαινοῦσιν] Notandum hoc, ne quis καὶ γὰρ corrigendum esse censeat.

20 τέλος] Posteriores haec dicunt τελικὰ κεφάλαια, vid.

index Rhet. Graec. Quintilianus IV, 4, 16: *Ne his quidem accesserim qui laudativam materiam honestorum, deliberativam utilium, iudiciale iustorum quaestione contineri putant, celeri magis ac rotunda usu distributione quam vera; stant enim quodammodo mutuis auxiliis omnia. Nam et in laude iustitia utilitasque tractatur et in consiliis honestas, et raro iudiciale inveneris causam, in cuius non parte aliquid eorum quae supra diximus, reperiatur.* Negligenter Aristotelem inspexit pro more suo; ut ibidem IV, 4, 1 male dicit Ar. nomine tantum alio concionalem pro deliberativa appellare, quod egregius editor defendere non debebat; raro enim dicit *δημηγορικόν*, plerumque *συμβουλευτικόν*. In Rhet. Gr. IV, 713. V, 335 haec divisio exstat

ΔΙΚΑΝΙΚΟΝ. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΝ. ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΝ.

δίκαιον	συμφέρον	καλόν
	(VI, 353)	
νόμιμον		πρέπον
(V, 347)	χρήσιμον	ἔνδοξον
δίκαιον	ἀναγκαῖον	
ἔθος	δυνατόν	
	ῥάδιον	
	ἐκβησόμενον	
	(V, 350. 353)	

21 τῷ μὲν συμβουλευόντι τὸ συμφέρον καὶ βλαβερόν] Cicero de invent. II, 51, 156: *in deliberativo autem Aristoteli placet utilitatem, nobis et honestatem et utilitatem.* Idem in secundo de oratore persequitur, sed in postremae aetatis libro part. orat. 24, 83 non recedit ab Aristotelis doctrina: *est igitur in deliberando finis utilitas.* Cf. Isocrat. Archid. 34 seqq. qui quod ibi e re est, *δίκαιον* finem esse dicit. Tacit. dial. 31: *haec sibi illi veteres persuadebant . . ut his artibus pectus implerent, in quibus de bonis ac malis, de honesto ac turpi, de iusto et iniusto disputatur; haec enim est oratori subiecta ad dicendum materia. Nam in iudiciis fere de aequitate, in deliberationibus † † de honestate dicimus, ita ut plerumque haec ipsa invicem misceantur, de quibus copiose et varie et ornate nemo dicere potest, nisi qui cognoverit naturam hu-*

manam et vim virtutum pravitatemque vitiorum et intellectum eorum, quae neque in virtutibus neque in vitiis numerantur, ubi lacunam à Mureto et Ursino rite expletam: *de utilitate, in laudationibus* recentiores non attenderunt. Anonym. in Anecd. Paris. IV, 411 Cram.: τῆς φηγορικῆς διελομένης ἑαυτὴν εἰς τρία, εἰς τὸ συμβουλευτικὸν καὶ δικανικὸν καὶ πανηγυρικὸν καὶ τέλος εἰπούσης εἶναι τοῦ μὲν συμβουλευτικοῦ τὸ συμφέρον, τοῦ δὲ δικανικοῦ τὸ δίκαιον, τοῦ (δὲ) πανηγυρικοῦ τὸ καλόν, καὶ ἐρωτώμενης τί τὸ ὄντως συμφέρον, τί τὸ ὄντως δίκαιον ἢ τί τὸ καλόν, αὐτῇ τοῦτο ἀγνοεῖν ὁμολογήσει, παραπέμψει δὲ ἡμᾶς τῷ πολιτικῷ φιλοσόφῳ. Is sane τὸ ὄντως δίκαιον καὶ συμφέρον, minus vero τὸ ὄντως καλὸν disceptabit, ut melius simpliciter τῷ φιλοσόφῳ dixisset.

24 ὡς χεῖρον] Cf. Brandis Philol. IV, 45.

32 ὅτι δ' ἀδικεῖ, οὐδέ ποτ' ἂν ὁμολογήσειεν] Si constitutio non coniecturalis est, sed iuridicialis; quaeritur enim tum, utrum iure an iniuria res sit facta. Auctor ad Herenn. II, 13. 19.

36 ὡς δ' οὐκ ἄδικον] Id est, quasi vero hoc iniustum non sit, τὸ δίκαιον, utrum hoc iure an iniuria faciant non curant vel considerant; poterat item scribere ὡς δὲ κἄδικον, non solum utile, sed et iniustum esse; negationem delet Wolfius ap. Vat. p. 204, et melius sane abest; fort. fuit ὡς δ' οὐ καλὸν ἢ ἄδικον. Integrum comma praecedentibus verbis τὰ μὲν ἄλλα πολλάκις προῖενται quasi ex abundantia additum, ut interdum fieri solet in primis in familiari sermone, ut Plat. Apolog. p. 95 (20): οὐ γὰρ δήπου σοῦ γε οὐδὲν τῶν ἄλλων περιττότερον πραγματευομένου ἔπειτα τοσαύτη φήμη τε καὶ λόγος γέγονεν, εἰ μὴ τι ἔπραττες ἄλλοῦν ἢ οἱ πολλοί, ubi vid. Engelhardt p. 156, quam abundantiam nimis severus Cobetus delevit. Nostri vero loci incommodum facile effugies, si ὡς γὰρ scripseris. Cf. Brandis l. l.

38 ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἐπαινοῦντες] Cf. quem laudat Victorius, Isocr. Paneg. § 53 seq.

3 οἶον Ἀχιλλέα] Plat. Symp. p. 383 (179): οὐκ ὥσπερ Ἀχιλλέα τὸν τῆς Θέτιδος υἱὸν ἐτίμησαν καὶ εἰς μακάρων νήσους ἀπέπεμψαν, ὅτι πεπυσμένος παρὰ τῆς μητρὸς ὡς

ἀποθανοῖτο ἀποκτείνας Ἐκτορα, μὴ ἀποκτείνας δὲ τοῦτον οἷκαδ' ἐλθὼν γηραιὸς τελευτήσοι, ἐτόλμησεν ἐλέσθαι βο-
ηθήσας τῷ ἔραστῇ Πατρόκλῳ καὶ τιμωρήσας οὐ μό-
νον ὑπεραποθανεῖν ἀλλὰ καὶ ἐπαποθανεῖν τετελενηκότι.
Victorius. Conf. ibid. p. 439 (208). Apolog. p. 112
seq. (28).

5 θάνατος κάλλιον] καλλίων vertit vet. interpres, non
male quidem, sed est ut Polit. VII, 4: ἡ δὲ πόλις αὐταρκες
aliaque plura apud Aristotelem.

11 προαχθήσεσθαι] πεπράχθαι AZ. An inde conicere
licet, in hoc quoque membro non aoristum προαχθῆναι, sed
concinmitate observata perfectum quod infra legimus, πεπράχ-
θαι Aristotelem dedisse?

12 οὐδὲ τὰ μὴ γενόμενα ἢ μὴ ἐσόμενα οὐχ οἷόν τε]
Aperte in his altera negatio οὐχ abundat, sed aliud interpres
in libro suo legisse videtur: vertit enim οὐδὲ τὰ γενόμενα ἢ
ἐσόμενα. Edit. princ. vero exhibet: *neque qui non fiebant aut
futura erant. Repetitam negationem ferri posse non puto;*
exempla quidem inter alios attulerunt Schoemannus ad Isaeum
XI, 29 p. 469 seq. Dobreeus Advers. I, 544 laudans Demosth.
p. 557, 5. 684, 15. 746, 25, sed haec aut alius sunt generis,
aut parum certa; in Aristotele quae inveniuntur, parum probant,
Ethic. Magn. I, 1 p. 1183, 33 qui auctor, si locus cor-
ruptus non est, negligens est. II, 7 fine. Eudem. VII, 13 p.
1246 b, 1: οὐδ' . . οὔτι. Physic. VIII, 5 p. 250, 16: οὐ
γὰρ εἰ . . οὐ κινήσει οὐδέν, sed delendum alterum οὐ ex
codd. De respirat. 14 p. 477 b, 22. Metaphys. A 10 p. 1075,
29. In nostro loco fortasse integrum comma οὐχ οἷόν τε
alia manu additum est; licet tamen eum conferre cum III, 17:
οὐδ' ὅταν ἡθικὸν τὸν λόγον, οὐ δεῖ ἐνθύμημά τι ζη-
τεῖν ἅμα.

14 ἀναγκαῖον καὶ τῷ συμβουλευόντι καὶ τῷ διαζο-
μένῳ καὶ τῷ ἐπιδεικτικῷ ἔχειν προτάσεις] Exspectamus et
hic et supra p. 1358 b, 17 ἐπιδεικνυμένῳ, nam verbum
concinmitas flagitat neque Aristoteles ἐπιδεικτικὸς de homine,
sed de re dicit. Tria illa verba saepius coniuncta leguntur,
ut II, 18: ἐξ ὧν τὰς πίστις φέρουσι καὶ συμβουλευόντες
καὶ ἐπιδεικνύμενοι καὶ ἀμφισβητοῦντες.

17 *καὶ ἐπαινοῦντες καὶ ψέγοντες καὶ προτρέποντες καὶ ἀποτρέποντες*] *Exspectamus καὶ προτρέποντες καὶ ἀποτρέποντες, καὶ ἐπαινοῦντες καὶ ψέγοντες, primum enim exponit deliberativum genus, tum demonstrativum, denique iudiciale, atque hoc ipso ordine sequitur eorum finis τὸ ἀγαθὸν ἢ τὸ κακόν, tum demum ἢ τὸ καλὸν ἢ τὸ αἰσχροῦν, denique ἢ τὸ δίκαιον ἢ τὸ ἄδικον; in praecedentibus vero quod rei magis convenit deliberativo generi iudiciale cohaeret, postremo succedit demonstrativum.*

20 *ἢ τὸ καλόν*] *Offendit ἢ et hic et postea ἢ τὸ δίκαιον, melius abesset, itaque deteriores initio quoque ponunt ἢ τὸ ἀγαθόν, quae coniectura haud mala est.*

24 *καὶ καθόλου καὶ περὶ ἐκάστου*] *Vid. II, 19, ubi horum legitur expositio et accuratissime τὰ κοινὰ examinari inutile esse dicit Aristoteles: τὸ δὲ παρὰ ταῦτά τι ζητεῖν περὶ μεγέθους ἀπλῶς καὶ ὑπεροχῆς κενολογεῖν ἐστίν. κυριώτερα γὰρ ἐστὶ πρὸς τὴν χρεῖαν τῶν καθόλου τὰ καθ' ἕκαστα τῶν πραγμάτων.*

25 *δικαίωμα*] *Cicero part. 28, 98: atque eius quidem generis finis est aequitas.*

26 *καὶ περὶ τῶν ἄλλων*] *Hoc est καλόν et αἰσχροῦν, unum enim restat genus demonstrativum; sed offendit quod ex deliberativo alterum modo ἀγαθόν, non item contrarium κακόν ut ex iudiciali ἀδίκημα ἢ δικαίωμα, attulerit. Equidem in illis περὶ τῶν ἄλλων non nisi genera intelligenda esse puto; id vero fit, si legimus οἶον τί μείζον ἢ ἔλαττον ἢ ἀδίκημα ἢ δικαίωμα, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων. Nihilominus vulgatam defendit expositio ipsa; cap. 7 agit περὶ τοῦ μείζονος ἀγαθοῦ καὶ τοῦ μᾶλλον συμφέροντος neque mentio ibi fit contrarii; cap. 14 περὶ ἀδικήματος μείζονος καὶ ἐλάττονος, tertium quod fine cap. 9 exspectamus, desideratur. Et similis locus est II, 26: τὸ δ' αὖξεν καὶ μειοῦν ἐστὶ πρὸς τὸ δεῖξαι ὅτι μέγα ἢ μικρόν, ὥσπερ καὶ ὅτι ἀγαθόν ἢ κακόν ἢ δίκαιον ἢ ἄδικον ἢ τῶν ἄλλων ὅτιοῦν. Hoc est καλόν ἢ αἰσχροῦν. Polit. I, 2: ὁ δὲ λόγος ἐπὶ τῷ δηλοῦν ἐστὶ τὸ συμφέρον καὶ τὸ βλαβερόν, ὥστε καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον. τοῦτο γὰρ πρὸς τὰλλα ζῶα τοῖς ἀνθρώποις ἴδιον, τὸ μόνον ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ*

καὶ δικαίου καὶ ἀδίκου καὶ τῶν ἄλλων αἰσθησὶν ἔχειν, ubi τῶν ἄλλων idem esse videtur quod supra τὸ συμφέρον καὶ τὸ βλαβερόν. Nostro loco ἀγαθὸν genus est quod species illas tres comprehendit, et ita auctor ipse de eadem re infra II, 19 p. 1393, 11: εἴρηται γὰρ ἐν τοῖς συμβουλευτικοῖς περὶ τε μεγέθους ἀγαθῶν καὶ περὶ τοῦ μείζονος ἀπλῶς καὶ ἐλάττονος, ὥστ' ἐπεὶ καθ' ἕκαστον τῶν λόγων τὸ προκειμένον τέλος ἀγαθόν ἐστίν, οἷον τὸ συμφέρον καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον, φανερόν ὅτι δι' ἐκείνων ληπτέον τὰς ἀυξήσεις πᾶσιν. Ergo ἀγαθὸν hic τὸ καθόλου significat, illa autem quod dixit περὶ ἐκάστου.

28 περὶ ὧν] Marg. A.: περὶ τῶν γ γενῶν τῆς ῥητορικῆς.

29 τρίτον δὲ περὶ ὧν αἰ δίκαι] Hoc ordine exponit, συμβουλευτικὸν γένος cap. 4—8. ἐπιδεικτικὸν cap. 9—12. δικανικὸν cap. 13—15. Causam propter quam prius explicet deliberativum genus quam iudiciale, ipse tradit cap. 1. Gravioris enim illud esse momenti et honestioris; hunc ordinem servat et Anaximenes alia ratione motus; cap. 2: καὶ πρῶτον μὲν τὰς προτροπὰς καὶ ἀποτροπὰς ἐπέιπερ ἐν ταῖς ἰδίαις ὁμιλίαις καὶ ταῖς κοιναῖς δημηγορίαις ἐν τοῖς μάλιστα αὐτῶν χρῆσις ἐστίν, διέλθοιμεν ἄν. Quod verum esse vix concedamus, vid. ad cap. 1. Cur vero medium sit demonstrativum, neque Anaximenes neque Aristoteles docet.

CAP. IV.

32 ὅσα ἐνδέχεται] Vid. supra ad cap. 2. Ethic. Nic. III, 4 seqq. ubi προαίρεσιν et βουλευτὸν accurate exponit et multa quae huc pertinent, leguntur. VI, 2: οὐθὲς δὲ βουλεύεται περὶ τῶν μὴ ἐνδεχομένων ἄλλως ἔχειν. VI, 7 p. 1141 b, 10. Magn. Mor. I, 34. Cicero de orat. II, 82, 336: sed quid fieri possit aut non possit, quidque etiam sit necesse aut non sit, in utraque re maxime est quaerendum; inciditur enim omnis deliberatio, si intelligitur non posse fieri aut si necessitas affertur; et qui id docuit, non videntibus aliis, is plurimum vidit. Isocrat. de pace § 8: χρῆ δὲ τοὺς νοῦν ἔχοντας περὶ μὲν ὧν ἴσασι μὴ βουλεύεσθαι (περίεργον

γὰρ) ἀλλὰ πράττειν ὡς ἐγνώκασι, περὶ ὧν δ' ἂν βουλευ-
ωνται, μὴ νομίζειν εἰδέναι τὸ συμβησόμενον, ἀλλ' ὡς
δόξῃ μὲν χρωμένους, ὅτι ἂν τύχη δὲ γενησόμενον, οὕτω
διανοεῖσθαι περὶ αὐτῶν, ὧν ὑμεῖς οὐδέτερον τυχάνετε
ποιοῦντες, ἀλλ' ὡς οἷόν τε ταραχωδέστατα διάκεισθε.

6 ἐμφρονεστέρας] Vet. transl. *illustrioris*, unde Morelius pag.
1359 b
interpretem ἐμφρονεστέρας legisse putat; supra cap. 2 ubi de
locis communibus loquitur rhetoricae propriis, qui oppositi
sunt εἶδεσι vel ταῖς καθ' ἕκαστον γένος ἰδίαις προτάσεσιν
dicit: κἀκεῖνα μὲν οὐ ποιήσει περὶ οὐδὲν γένος ἔμφρονα·
περὶ οὐδὲν γὰρ ὑποκείμενόν ἐστιν. Artem ipsam politicam
quasi maiori mente praeditam praedicat et ἐμφρονεστέραν dicit
ex Platonis animo, cui rhetorica ἄλογος τριβή, ergo ἄφρων
est, quae ipsa erat ἐμφρονεστάτη. Plat. Tim. p. 48 A: ὑπὸ
πειθοῦς ἔμφρονος.

7 πολλῶ δὲ πλείω] Ex Aristotelis doctrina praeter κοι-
νοὺς τόπους rhetoricae nihil proprium est; sed concessit etiam
τὰ ἐνθυμήματα τὰ κατ' ἄλλας τέχνας καὶ δυνάμεις, id est
τὰ εἶδη vel τὰ στοιχεῖα καὶ τὰς προτάσεις τῶν γενῶν. —
Non male δὲ legitur, cum haec altera sententia sic maiorem
contineat vim; sed concinnitatem membrorum restituit A qui
τε praestat, et ita vet. interpres, item C. Conf. Brandis Philol.
IV, 46. = nb

8 πρότερον] Cap. 2 p. 1356, 31.

10 ἀναλυτικῆς] Vet. transl. *dialectica* ut supra cap. 2:
ὥστε συμβαίνει τὴν ῥητορικὴν οἷον παραφυσίαι τῆς δια-
λεκτικῆς εἶναι καὶ τῆς περὶ τὰ ἥθη πραγματείας, ἣν δι-
καῖον ἐστὶ προσαγορεύειν πολιτικῆν. m. 7° ἀναλυτικῆς.
= nb

11 τὰ δὲ τοῖς σοφιστικοῖς λόγοις] Quod non modo τὸ
πιθανόν, sed etiam τὸ φαινόμενον πιθανόν considerat,
cap. 1 fine. Male igitur in marg. Ven. πολιτικοῖς (non ex
libris, sed ex coniectura) notatum legitur. Vid. ad p. 1356 b, 1.
Conf. Brandis Philol. IV, 46.

15 τῷ μεταβαίνειν ἐπισκευάζων] Vet. transl.: *eo quod*
transgrediatur insuper instituendo h. e. eo quod si haec ex-
struit et munit, in alias disciplinas transit. =

19 περὶ ἃ ἀγορεύουσιν] ὧν A superscripto ἄ. Auctor si

genetivum praetulisset, simpliciter ni fallor, *περὶ ὧν βουλευόνται πάντες καὶ ἀγορεύουσιν* scripsisset.

20 *πέντε τὸν ἀριθμὸν*] Theon progymn. cap. 12 p. 248 ed. Walz.: *εἶτα ἐκ τῆς περιοχῆς, ὅτι λόγῳ μὲν καὶ τῷ δοκεῖν ἐν τι μέλλει τῇ πόλει χαρίζεσθαι τὸ πολιτεύεσθαι, ἔργῳ δὲ πολλά ἐστι. κατὰ γὰρ τοὺς περὶ τὸν Ἀριστοτέλην ἀνάγκη τὸν πολιτευόμενον περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης συμβουλευῆσαι καὶ περὶ πόρου χρημάτων καὶ περὶ φυλακῆς τῆς χώρας καὶ περὶ τῶν εἰσαγωγίμων καὶ ἐξαγωγίμων, καὶ περὶ νομοθεσίας τε καὶ τῶν ἄλλων τοιούτων. Negligentius Syrianus Rhet. Gr. IV p. 722: πᾶσα δὲ συμβουλή, ὡς φησὶν Ἀριστοτέλης, περὶ τούτων γίνεται γενικῶς περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης, περὶ πόρου χρημάτων, περὶ εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς χρημάτων, περὶ οἰκισμοῦ πόλεως ἢ κατασκαφῆς, περὶ μεταναστάσεως, περὶ νόμων, περὶ τιμῆς. Sopater ibidem p. 743: κείται καθόλου τὸ συμφέρον ἐν κτήσει ἀγαθῶν ἢ φυλακῇ τούτων ἢ ἀποβολῇ τῶν κακῶν . . τοῦ δὲ συμφέροντος τὸ μὲν εἰς τοὺς κειμένους ἐστὶ νόμους, τὸ δὲ εἰς τοὺς πολεμίους, τὸ δὲ εἰς κτήσιν καὶ φόρων καὶ χρημάτων καὶ συμμαχῶν, τὸ δὲ εἰς ἐξαγωγίμων τε καὶ εἰσαγωγίμων καὶ ἰερῶν καὶ ἀναθημάτων κατάστασιν. Haec vero magis Anaximenem quam Aristotelem sequuntur; ille enim cap. 2: συμφέρον δ' ἐστὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν φυλακῇ ἢ τῶν μὴ προσόντων κτήσις ἢ τῶν ὑπαρχόντων κακῶν ἀποβολῇ ἢ τῶν προσδοκωμένων γενήσεσθαι βλαβερῶν διακάλυσις. et cap. 3 in deliberativo genere haec esse oratori notanda dicit: περὶ ἰερῶν, περὶ νόμων καὶ τῆς πολιτικῆς παρασκευῆς, περὶ τῶν πρὸς ἄλλας πόλεις συμμαχιῶν καὶ συμβολαίων, περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης, περὶ πόρου χρημάτων, ubi vid. adn. p. 118.*

22 *καὶ τῶν εἰσαγομένων καὶ ἐξαγομένων*] Conf. Demosth. pro Ctesiph. p. 276 § 145.

23 *περὶ μὲν πόρων*] Conf. Demosth. περὶ συμμοριῶν § 24—30. Phil. I § 29. Olynth. I § 19. Anaximenes cap. 3.

24 *τὸν μέλλοντα συμβουλευεῖν*] Sic A, ut p. 1360, 38 et alibi, *συμβουλευῆσαι* ceteri.

33 *περὶ δὲ πολέμου καὶ εἰρήνης*] Vid. Isocrat. Pane-

gyricus, Philippus, Symmachicus, Archidamus, Demosthenis orationes Philipp. Thucyd. I, 32—36. 37—43. 73—78. 80—86. Conf. infra II, 22.

34 *ὀπόση τε ὑπάρχει*] Vid. Isocrat. Archid. § 58—69. Antidos. de imperatoris virtutibus § 117 seqq.: *πρῶτον μὲν δύνασθαι γνῶναι πρὸς τίνας πολεμητέον καὶ τίνας συμμάχους ποιητέον· ἀρχὴ γὰρ αὕτη στρατηγίας ἐστίν, ἧς ἢν διαμάρτη τις, ἀνάγκη τὸν πόλεμον ἀσύμφορον καὶ χαλεπὸν καὶ περιέργον εἶναι.*

35 *ὑπάρξαι*] Conf. Brandis Phil. IV, 44. Nil mutandum.

5 *ἀπὸ γὰρ τῶν ὁμοίων τὰ ὅμοια γίνεσθαι πέφυκεν*] pag.
1360
Saepius Aristoteli repetita sententia.

6 *περὶ φυλακῆς τῆς χώρας*] Xenoph. Mem. III, 6, 10: *ἀλλὰ τοι περὶ γε φυλακῆς τῆς χώρας οἶδ' ὅτι σοι μεμέληκεν καὶ οἶσθα ὀπόσαι τε φυλακαὶ ἐπίκαιροὶ εἰσὶ καὶ ὀπόσαι μὴ, καὶ ὀπόσοι τε φρουροὶ ἱκανοὶ εἰσὶ καὶ ὀπόσοι μὴ εἰσὶ, καὶ τὰς μὲν ἐπικαίρους φυλακὰς συμβουλευσεις μερίζοντας ποιεῖν, τὰς δὲ περιττὰς ἀφαιρεῖν.*

12 *περὶ τροφῆς*] Ut Demosthenes in Leptinea de frumento ex Ponto Athenas importato.

καὶ ποία ἢ αὐτοῦ τε γιγνομένη καὶ εἰσαγῶγμος] Ut supra de copiis v. 34: *ὀπόση . . καὶ ποία*, de custodia v. 7: *τὸ πλήθος . . καὶ τὸ εἶδος*, et supra v. 24: *προσόδους . . τίνες καὶ πόσαι*, sed h. l. expectamus potius quantitatem quam qualitatem indicari; quae enim exportanda sint et importanda, deinde attinguntur; id omissio *ποία* fit, repetendum enim *πόση*; articulus *ἢ*, nisi post *καὶ* repetitur, item melius abest. Hoc alii sensisse videntur; vetus enim interpres vertit quod in margine A exstat: *καὶ πόση τε αὐτόθι γινομένη, καὶ πόση εἰσαγῶγμος*. In quibus et particulae positio et ter repetitum *πόση* displicet; *αὐτοῦ* adverbii loco positum probandum esse videtur, neque *αὐτῇ* vel *αὐτόθι* scribendum. *τίνων cum res*, non homines ad quos *πρὸς τούτους* referas, significet, ut neque repetitio fiat et omnia cohaereant, conicias *καὶ εἰσαγῶγμος* delendum esse, aut corrigendum *πόση δαπάνη ἱκανῇ τῇ πόλει καὶ ποία, ἢ αὐτοῦ τε γιγνομένη καὶ ἢ εἰσαγῶγμος, καὶ τίνων ἐξαγωγῆς* δέονται. postremis tribus ver-

Not.
ZE ? du miff
hanc s. f. i. a. s. h. e. .
2 n. 6

bis deletis, τ' om. B C. Sed haec quoque improbabilia sunt, neque tentandum quod in A traditum legimus.

19 *περὶ νομοθεσίας*] Demosth. adv. Leptinem, in Androtionem, Aristocrat., Timocratem. Isocrat. Antid. § 79—83., quem irridet Aristot. Nicom. Eth. X, 10.

24 *καὶ ἀνιέμενα καὶ ἐπιτεινόμενα*] Polit. V, 1 item de civitatibus: *ἵνα ἐπιταθῶσιν ἢ ἀνεθῶσιν*. Nicom. VI, 1: *ἐπιτείνει καὶ ἀνίησιν*.

26 *τέλος ἤξει εἰς ὀλιγαρχίαν*] Polit. V, 5.

27 *ὥσπερ καὶ ἡ γρουπότης*] Eadem de Republ. V, 9: *παρὰ πάντα δὲ ταῦτα δεῖ μὴ λανθάνειν, ὃ νῦν λανθάνει τὰς παρεκβεβηκυίας πολιτείας, τὸ μέσον· πολλὰ γὰρ τῶν δοκούντων δημοτικῶν λύει τὰς δημοκρατίας καὶ τῶν ὀλιγαρχικῶν τὰς ὀλιγαρχίας. οἱ δ' οἰόμενοι ταύτην εἶναι μίαν ἀρετὴν ἔλκουσιν εἰς τὴν ὑπερβολήν, ἀγνοοῦντες ὅτι καθάπερ εἷς ἐστὶ παρεκβεβηκυῖα μὲν τὴν εὐθύτητα τὴν καλλίστην πρὸς τὸ γρουπὸν ἢ τὸ σιμόν, ἀλλ' ὅμως ἔτι καλὴ καὶ χάριν ἔχουσα πρὸς τὴν ὄψιν, οὐ μὴν ἀλλ' ἐὰν ἐπιτείνῃ τις ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν ὑπερβολήν, πρῶτον μὲν ἀποβαλεῖ τὴν μετριότητα τοῦ μορίου, τέλος δ' οὕτως ὥστε μηδὲ εἶνα ποιήσῃ φαίνεσθαι διὰ τὴν ὑπεροχὴν καὶ τὴν ἔλλειψιν τῶν ἐναντίων· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἔχει καὶ περὶ τῶν ἄλλων μορίων. συμβαίνει δὴ τοῦτο καὶ περὶ τὰς ἄλλας πολιτείας. καὶ γὰρ ὀλιγαρχίαν καὶ δημοκρατίαν ἔστιν ὥστ' ἔχειν ἰκανῶς, καίπερ ἐξεστηκυίας τῆς βελτίστης τάξεως· ἐὰν δέ τις ἐπιτείνῃ μᾶλλον ἐκατέρωθεν αὐτῶν, πρῶτον μὲν χείρω ποιήσῃ τὴν πολιτείαν, τέλος δ' οὐδὲ πολιτείαν. διὸ δεῖ τοῦτο μὴ ἀγνοεῖν τὸν νομοθέτην καὶ τὸν πολιτικόν, ποῖα σώζει τῶν δημοτικῶν καὶ ποῖα φθείρει τὴν δημοκρατίαν καὶ ποῖα τῶν ὀλιγαρχικῶν τὴν ὀλιγαρχίαν.*

Hoc exemplum utrumque et τὸ γρουπὸν et τὸ σιμόν, veluti democratiam optimum statum transgredi et vitium vel *παρέκβασιν* esse ostendit; iam cum δημοκρατία et ἀνιέμενη σφόδρα et ἐπιτεινόμενη ipsa se perdat, minus apte de adunco et simo dicitur οὐ μόνον ἀνιέμενα ἔρχεται εἰς τὸ μέσον, non enim id agitur, neque eo sensu ἀνιέσθαι modo adhibitum est; sufficit enim haec verba postuisse: *ὥσπερ καὶ*

7. *Ulla* *gibbosa* *gibbosa* =
de = *gibbosa*, in *gibbosa* *gibbosa*
(det.) *gibbosa* 181 a 2.

ἢ γρουπότης καὶ ἢ σιμότης σφόδρα γρουπὴ γινομένη ἢ σιμὴ οὕτω διατίθεται.

32 [θεωροῦντι] Verbum auctori frequentissimum, sed h. l. satis superfluum, nec nisi θεωροῦντα scripseris, facile ceteris construendum.

32 τὰς παρὰ τοῖς ἄλλοις εἰδέναι] Ethic. Nicom. X, 10. Polit. IV, 2 et quae rem pluribus exponunt, 12—3.

34 αἰ τῆς γῆς περιόδοι] Intelligit non modo terrae peregrinationes, sed libros et commentarios in quibus, loci, mores hominum, leges, alia descripta erant, quod Victorius probat Arist. Meteor. I, 13: δῆλον δὲ τοῦτο τοῖς θεωμένοις τὰς τῆς γῆς περιόδους: ταύτας γὰρ ἐκ τοῦ πυνθάνεσθαι παρ' ἐκάστων οὕτως ἀνέγραψαν, ὅσων μὴ συμβέβηκεν αὐτόπτας γενέσθαι τοὺς λέγοντας. Sic Eudoxi tabulae γῆς περιόδου, aliaque.

36 τὰς τῶν . . γραφόντων ἱστορίας] Sic A, ut constructio mutetur et infinitivus χρησίμους εἶναι intelligatur; quod cum satis sit rarum, ceteros αἰ . . ἱστορίαί correxisse mirum non est.

38 περὶ ὧν μὲν οὖν ἔχειν δεῖ τὸν μέλλοντα συμβουλεύειν] δεῖ προτάσεις τὸν Vahlen. Ut supra p. 1359 b, 18: σχεδὸν γὰρ περὶ ὧν βουλευόμενοι πάντες . . dixit, sic h. l. simpliciter περὶ ὧν μὲν οὖν δεῖ συμβουλεύειν exspectamus; si quid vero in verbis mutandum est, λέγειν pro ἔχειν reponi sufficit.

2 λέγωμεν] λέγομεν A, ut II, 4 p. 1380 b, 35 ubi vid., ^{pag.} 1360 b contra supra p. 1355 b, 24 deteriores reddunt indicativum; ut in Platone sic in Aristotele saepissime optimi libri variant, conf. var. lect. Physic. V, 3. VIII, 8 ubi et Themistius λέγομεν νῦν. Meteor. II, 3 p. 339 b, 37. 340 b, 5. De sensu I p. 437, 6. 439, 17. Polit. IV, 16 p. 1300 b, 35. Poetic. 1. Sic infra I, 10 p. 1360 b, 30 A εἴπομεν pro εἶπωμεν.

CAP. V.

6 ἢ τ' εὐδαιμονία καὶ τὰ μόρια αὐτῆς] Ethic. Nic. I, 2: λέγωμεν δ' ἀναλαμβάνοντες ἐπειδὴ πᾶσα γυνῶσις καὶ προαίρεσις ἀγαθοῦ τινὸς ὀρέγεται, τί ἐστὶν οὗ λέγομεν τὴν πολιτικὴν ἐφίεσθαι καὶ τί τὸ πάντων ἀκρότατον τῶν

πρακτῶν ἀγαθῶν. ὀνόματι μὲν οὖν σχεδὸν ὑπὸ τῶν πλεί-
στων ὁμολογεῖται· τὴν γὰρ εὐδαιμονίαν καὶ οἱ πολλοὶ
καὶ οἱ χαριέντες λέγουσιν, τὸ δ' εὖ ζῆν καὶ τὸ εὖ πράτ-
τειν ταῦτόν ὑπολαμβάνουσι τῷ εὐδαιμονεῖν. Isocrat.
Nicoel. § 32: οὕτως ὁσίως καὶ καλῶς ἐπεμελήθη τῶν
πραγμάτων ὥστε μηδὲν ἐλλείπειν ἐξ ὧν οἶόν τ' ἦν ἀξή-
θηται καὶ πρὸς εὐδαιμονίαν ἐπιδοῦναι τὴν πόλιν. § 10.

8 τὰ μόρια ταύτης] Quidni et hic αὐτῆς, ut v. 7. 19.

12 μείζον] μείζον' rec. A, Toupius ap. Gaisford, at sic
εὐδαιμονία ipsi maior et minor gradus inesse dicitur; intel-
lige: ἢ τῶν μορίων τι.

14 ἔστω δὴ εὐδαιμονία] Quam ipse in Ethic. Nicom.
primo libro multis verbis confirmavit definitionem: εὐδαιμονία
ψυχῆς ἐνέργειά τις κατ' ἀρετὴν τελείαν, cf. cap. 13, non
memorat, sed alias priorum vulgo acceptas, neque enim hic
res erat disceptanda, congerit. In Plat. defin. quae feruntur,
p. 568 (412) haec exstant: εὐδαιμονία ἀγαθὸν ἐκ πάντων
ἀγαθῶν συγκείμενον. δύναμις αὐτάρκης πρὸς τὸ εὖ ζῆν.
τελειότης κατ' ἀρετὴν. ὠφέλεια αὐτάρκης ζωῆς. Plut. de
aud. poet. p. 24 F: οἱ φιλόσοφοι λέγουσι (εὐδαιμονίαν)
τὴν παντελεῖ τῶν ἀγαθῶν ἔξιν ἢ κῆσιν ἢ καὶ τελειότητα
βίου κατὰ φύσιν εὐροοῦντος. ubi conf. Wyttenb. Prior
finis iam Aristoteli notus, Ethic. Nicom. I, 9. Alexand. Aphrod.:
ὅτι οὐκ αὐτάρκης ἢ ἀρετὴ πρὸς εὐδαιμονίαν. p. 253, 6 Sylb.:
ἔτι εἰ αἱ κοιναὶ περὶ εὐδαιμονίας ἔννοιαι αὐτάρκειαν
τε αὐτὴν ζωῆς τίθενται· ἀνεπιδεῖ γὰρ τὸν εὐδαίμονα
προειλήφασιν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τὸ ἔσχατον τῶν
ὄρεκτῶν ὑπολαμβάνουσιν, ἀλλὰ καὶ τὸ ζῆν κατὰ φύ-
σιν καὶ τὸν κατὰ φύσιν βίον εὐδαιμονίαν λέγουσιν,
πρὸς δὲ τούτοις τὸ εὖ ζῆν καὶ τὸ εὖ βιοῦν καὶ τὴν
εὐζωίαν εὐδαιμονίαν φασὶν εἶναι, πρὸς μηδὲν δὲ τού-
των αὐτάρκης ἢ ἀρετῆς, οὐδ' ἂν πρὸς εὐδαιμονίαν αὐτάρ-
κης εἶη. Stoicorum definitiones vid. ap. Stob. ecl. eth. p.
138 seqq. Epicureorum ap. Wyttenb. ad Plut. p. 135 C.

15 αὐτάρκεια] Cf. Eth. Nic. I, 5, X, 7.

16 εὐθηνία] εὐσθένεια libri, unde εὐθένεια Morelius
correxuit, εὐθηνία Bekker.

19 αὐτῆς εἶναι μέρος εὐγένειαν] Quas hic nullo, ut

videtur, ordine proponit partes beatitudinis, alio statim exponit; saepius in id genus locis haereas; alii enim egregie sibi respondent, in aliis auctor ipse, non sine causa, ordinem invertit, *) tertii denique, quibus noster addendus est, pleraque confundunt; et nostro quidem loco ter eadem referuntur bona, primum quasi casu oblata, deinde ex divisione, denique ipsa rerum singularum sequitur expositio, quae quomodo differant, haec tabula ostendit:

v. 19—24:	v. 26—30:	v. 31 seqq.:
εὐγένεια,	τὰ περὶ ψυχὴν,	εὐγένεια,
πολυφιλία,	τὰ περὶ σῶμα,	εὐτεκνία,
χρηστοφιλία,	τὰ ἐκτός,	πολυτεκνία,
πλοῦτος,		πλοῦτος,
εὐτεκνία,	εὐγένεια,	εὐδοξία,
πολυτεκνία,	φίλοι,	τιμὴ,
εὐγηρία,	χρήματα,	σώματος ἀρεταί,
ἔτι αἱ τοῦ σώματος ἀρεταί,	τιμὴ,	ὕγεια,
ὕγεια,	ἔτι δὲ δυνάμεις,	κάλλος,
κάλλος,	τύχη.	ἰσχύς,
ἰσχύς,		μέγεθος,
μέγεθος,		ἀγωνιστικὴ
δύναμις ἀγ-		ἀρετή,
νωστικὴ,		εὐγηρία,
δόξα,		πολυφιλία,
τιμὴ,		χρηστοφιλία,
εὐτυχία,		εὐτυχία,
ἀρετή.		ἀρετή.

*) Exemplum dilucidum est Sophist. el. cap. 4 p. 166 b, 21: τῶν δ' ἔξω τῆς λέξεως παραλογισμῶν εἶδη ἔστιν ἑπτὰ, ἔν μὲν παρὰ τὸ συμβεβημὸς, δεῦτερον δὲ τὸ ἀπλῶς . . . τρίτον δὲ τὸ παρὰ τὴν τοῦ ἐλέγχου ἀγνοίαν, τέταρτον δὲ τὸ παρὰ τὸ ἐπόμενον, πέμπτον δὲ τὸ παρὰ τὸ ἐν ἀρχῇ λαμβάνειν, ἕκτον δὲ τὸ μὴ αἴτιον ὡς αἴτιον τιθῆναι, ἕβδομον δὲ τὸ τὰ πλείω ἐρωτήματα ἔν ποιεῖν. Sed Aristoteles hunc ordinem dedit: τέταρτον δὲ τὸ παρὰ τὸ ἐν ἀρχῇ λαμβάνειν, πέμπτον δὲ τὸ παρὰ τὸ ἐπόμενον, hoc enim ordine infra p. 167 singula exponit denuo quae cohaerent indicans v. 37: οἱ μὲν οὖν παρὰ τὸ ἐπόμενον καὶ παρὰ τὸ μὴ αἴτιον λόγοι τοιοῦτοί εἰσιν. Etiam in seqq. ubi haec solvit p. 168 b, 22 et p. 181 praecedit: παρὰ τὸ λαμβάνειν τὸ ἐν ἀρχῇ.

Qua in re corporis bona externis circumdata legi non sine ratione mireris; quodsi primo loco v. 22 verba *δόξαν, τιμήν, εὐτυχίαν* post *εὐγηρίαν* ponantur, apte omnia cohaerent. Praecedunt externa, sequuntur corporis bona, agmen claudit *ἀρετή*; iam explicat hunc ordinem dicens et interna, animi scilicet et corporis, et externa esse bona. Sed *εὐγηρία*, quae ex utroque genere constat (p. 1361 b, 26—35) et transitum facit, Aristotelem istum ordinem instituisse indicare videtur. Si *πλοῦτον* v. 20 omiseris, neque hoc vertit Muretus, primum sex enumerantur partes homini propiores, quibus corporis virtutes apte succedunt, tum externa sequuntur bona, postremo ipsa *ἀρετή*, quare Aristotelem hunc ordinem dedisse censeas: *ἔτι τὰς τοῦ σώματος ἀρετάς, πλοῦτον, δόξαν, τιμήν, εὐτυχίαν, ἀρετήν*. Singulas corporis virtutes hic enumerare neque opus fuit, cum infra p. 1361, 3 referantur, et a sequentibus non distinctae nexum interrumpunt. Sed ne quid temere h. l. transponamus, ipsa expositio nos monet, in qua item corporis bona externis interposita inveniuntur eademque ratione *εὐτυχία* excipit *ἀρετήν*.

23 *ἀρετήν*] Praeter AZ ceteri omnes, etiam vet. transl., addunt verba: *ἢ καὶ τὰ μέρη αὐτῆς, φρόνησιν, ἀνδρίαν, δικαιοσύνην, σωφροσύνην*, quae Platonis, non Aristotelis est virtutis divisio; hic enim infra cap. 9: *μέρη δ' ἀρετῆς δικαιοσύνη, ἀνδρία, σωφροσύνη, μεγαλοπρέπεια, μεγαλοψυχία, ἐλευθεριότης, πραότης, φρόνησις, σοφία*; praeterea capitis finis nil nisi *ἀρετήν* notatam esse ab Aristotele docet, denique displicet *ἢ καί*, item *ἀνάγκη αὐτῆς εἶναι μέρη . . . ἀρετήν ἢ καὶ τὰ μέρη αὐτῆς*. — Om. Bekker³.

25 *τά τ' ἐν αὐτῷ καὶ τὰ ἐκτὸς ἀγαθὰ*] Polit. VII, 1. Ethic. Nicom. I, 8: *νενεμημένων δὴ τῶν ἀγαθῶν τριχῆ καὶ τῶν μὲν ἐκτὸς λεγομένων, τῶν δὲ περὶ ψυχὴν καὶ σῶμα, τὰ περὶ ψυχὴν κυριώτατα λέγομεν καὶ μάλιστα ἀγαθὰ*. Saepius in Platonis dialogis haec invenitur divisio, Phileb. p. 213—215 (48). Alcib. I p. 362 (130). Legg. p. 319 (697). 357 (717). 370 (724). 403 (744). Epist. p. 487 (355). Anaximenes Rhet. cap. 2: *διαιρήσεις δὲ τὸ συμφέρον τοῖς μὲν ἰδιώταις εἰς σῶμα καὶ ψυχὴν καὶ τὰ ἐπίκτητα. σώματι μὲν οὖν ἐστὶ συμφέρον ὁμῶν, κάλλος*

F. de la Chapelle. Pol. VII. 1. (L'Amour de la Patrie.)

Falsche Operationen sind notwendig für die weitere
Führung, aber auch, die Operation soll nicht an
die Eigenschaften der Patienten angepasst werden.
Nicht nur die Eigenschaften, sondern auch die
die für die Operationen notwendig sind.
Die für die Operationen notwendigen sind nicht nur
Eigenschaften der Patienten, sondern auch die
Eigenschaften der Patienten in der Praxis.

ὕγεια, ψυχῇ δὲ ἀνδρία σοφία δικαιοσύνη, τὰ δ' ἐπίκτητα φίλοι χορήματα κτήματα. Rhet. Gr. IV, 738. Auct. ad Herenn. III, 10. Cic. Tuscul. V, 30: *tria genera bonorum, maxima animi, secunda corporis, externa tertia, ut Peripatetici, nec multo veteres Academici secus.* V, 27. de Finib. III, 13. Top. 23. Part. orat. 22. Ab his transiit ad grammaticos, ut ad Varronem de l. lat. p. 402 seq.

28 δυνάμεις] δύναμιν, civilem potentiam, intelligere videtur, diversam ab iis quae dixit καὶ χορήματα καὶ τιμή, infra non explicatam. Auct. ad Her. III, 10: *rerum externarum sunt ea quae casu aut fortuna secunda aut adversa accidere possunt ut genus, educatio, divitiae, potestates, gloriae, civitas, amicitiae et quae huiusmodi sunt et ea quae his sunt contraria.* Ethic. Eudem. VIII, 15: *τιμὴ καὶ πλοῦτος καὶ σώματος ἀρεταὶ καὶ εὐτυχία καὶ δυνάμεις ἀγαθὰ μὲν φύσει ἐστίν, ἐνδέχεται δ' εἶναι βλαβερά τισι διὰ τὰς ἕξεις.*

30 οὕτω γὰρ ἂν ἀσφαλέστατος ὁ βίος εἴη] Sic et vel. tr. sed A om. ἂν, et εἴη corr. Fuit igitur ἐστὶ vel ἔσται. // 2 =

31 εὐγένεια] Isocrat. Panegy. § 23—25. Plat. Menex. p. 382 seq. (237). Demosth. περὶ παραφρ. § 261. Epitaph. § 4. Hermann Lehrb. der gr. Staatsalt. 8, 6. Westermann Quaest. Dem. II, 56. Plato quomodo hac fabula τῶν αὐτοχθόνων in republica sua ad virtutem efficiendam sit usus, vide III, 159 (414 St.).

32 ἐπιφανεῖς] Displicet hoc loco positum vocabulum, quod statim repetitur, et ipsum ἡγεμόνας eos γνωρίμους fuisse ostendit. = 116

34 ἰδίᾳ δὲ εὐγένεια] Isocrat. Helen. § 44. de Paridis iudicio, quod Helenam et Iunonis imperio et Minervae virtuti praetulerit: *ἠπίστατο γὰρ τὰς μὲν ἄλλας εὐτυχίας ταχέως μεταπιπτούσας, τὴν δ' εὐγένειαν ἀεὶ τοῖς αὐτοῖς παραμένουσαν, ὥστε ταύτην μὲν τὴν ἀρεσιν ὑπὲρ ἅπαντος τοῦ γένους ἔσσεσθαι, τὰς δ' ἐτέρας δωρεὰς ὑπὲρ τοῦ χρόνου μόνον τοῦ καθ' αὐτόν.* Sed vix aliud magis idoneum exemplum, quod paucis tam multa comprehendat, invenitur, quam quod idem Isocrates de Euagora § 71: *τί γὰρ ἀπέλιπεν εὐδαιμονίας, ὅς τοιούτων μὲν προγόνων ἔτυχεν οἴων οὐδεὶς ἄλλος, πλὴν εἴ τις ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐκείνην*

γέγονεν, τοσοῦτον δὲ καὶ τῷ σώματι καὶ τῇ γνώμῃ τῶν ἄλλων διήνεγκεν, ὥστε μὴ μόνον Σαλαμῖνος, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀσίας ἀπάσης ἄξιος τυραννεῖν, κάλλιστα δὲ κτησάμενος τὴν βασιλείαν ἐν ταύτῃ διετέλεσε τὸν βίον, θνητὸς δὲ γενόμενος ἀθάνατον τὴν περὶ αὐτοῦ μνήμην κατέλιπε, τοσοῦτον δ' ἐβίω χρόνον, ὥστε μήτε τοῦ γήρωτος ἄμοιρος γενέσθαι μήτε τῶν νόσων μετασχεῖν τῶν διὰ ταύτην τὴν ἡλικίαν γιγνομένων, πρὸς δὲ τούτοις ὃ δοκεῖ σπανιώτατον εἶναι καὶ χαλεπώτατον, εὐπαιδίας τυχεῖν ἅμα καὶ πολυπαιδίας, οὐδὲ τούτου διήμαρτεν, ἀλλὰ καὶ τοῦτ' αὐτῷ συνέπεσεν. καὶ τὸ μέγιστον, ὅτι τῶν ἐξ αὐτοῦ γεγονότων οὐδένα κατέλιπεν ἰδιωτικοῖς ὀνόμασι προσαγορευόμενον, ἀλλὰ τὸν μὲν βασιλέα καλούμενον, τοὺς δὲ ἄνακτας, τὰς δὲ ἀνάσσας. Habes in his omnia fere congesta, quae Aristoteles enumerat. Isocrat. Euag. 13. Nicoel. 42.

35 γνησιότης ἀπ' ἀμφοῖν] Is enim civis erat Atheniensis qui γνήσιος ἐξ ἀμφοῖν natus est. Vid. quos laudat Hermann gr. Staatsalt. p. 253. Nota sunt quae de Demosthene Aeschines dicit, de hoc ille; sic Cicero a Catilina et Torquato inquitlinus dicebatur. Isocr. Nicoel. § 42.

36 τοὺς τε πρώτους γνωρίζουσ] Accusativus non habet quo referatur, neque γερονέναι ex v. 33 aliis in medio positus repetere licet, unde id vel simile verbum excidisse apparet.

pag.
1361

1 εὐτεκνία] Stoici apud Stob. ecl. eth. p. 130: ἔστι δὲ ἡ μὲν εὐτεκνία χοῆσις τέκνων κατὰ φύσιν ἔχουσα σπουδαία.

1 τῷ κοινῷ μὲν εὐτεκνία, νεότης ἂν ἢ πολλή καὶ ἀγαθή] Aut scribendum εὐτεκνία καὶ πολυτεκνία, ut statim sequitur ἰδίᾳ δὲ εὐτεκνία καὶ πολυτεκνία, aut quod praestat, delendum εὐτεκνία; utrumque enim praecedit et intelligitur; additum πολλή solam εὐτεκνίαν stare non posse docet.

2 ἀγαθὴ δὲ κατ' ἀρετὴν σώματος, οἷον μέγεθος κάλλος ἰσχὺν δύναμιν ἀγωνιστικὴν] κατ' ἀρετὴν in abstracto positum pro singulis virtutibus ut infra: θηλειῶν δὲ ἀρετὴ σώματος μὲν κάλλος καὶ μέγεθος, item σώματος δὲ ἀρετὴ ὑγίεια, ubi singulas virtutes enumerat; sed in his omnibus

praestat multitudinis numerus, neque dubito quin in postremo necessario ἀρεταί sit reponendum; praeterea nullam video rationem, /qua motus hic non idem quod supra et infra legitur, scripserit: οἷον ὑγίειαν, κάλλος, ἰσχύν, μέγεθος, δύναμιν ἁγωνιστικήν.

6 θηλειῶν δὲ ἀρετή] Desideratur masculorum definitio hoc loco; supra enim eorum virtutes enumeravit.

7 κάλλος] Isocr. Helen. § 54—58.

7 μέγεθος] Ethic. Nic. IV, 7: ἐν μεγέθει γὰρ ἡ μεγαλοψυχία ὥσπερ καὶ τὸ κάλλος ἐν μεγάλῳ σώματι, οἱ μικροὶ δ' ἀστεῖοι καὶ σύμμετροι, καλοὶ δ' οὐ. Poetic. 7: τὸ γὰρ καλὸν ἐν μεγέθει καὶ τάξει ἐστί. Polit. VII, 4: θείας γὰρ δὴ τοῦτο δυνάμεως ἔργον ἦτις καὶ τότε συνέχει τὸ πᾶν, ἐπεὶ τό γε καλὸν ἐν πλήθει καὶ μεγέθει εἶωθε γίνεσθαι. Conf. Ed. Müller Gesch. der Theorie der Kunst II, 102.

8 φιλεργία ἄνευ ἀνελευθερίας] Ethic. Nic. IV, 1: τὴν ἀνελευθερίαν προσάπτομεν αἰεὶ τοῖς μᾶλλον ἢ δεῖ περὶ χρήματα σπουδάξουσιν. Top. III, 2: φιλοπονεῖν ἀρνούμεθα ἢν' εὐφυνεῖς εἶναι δόξωμεν. Isocrat. πρὸς Νικοκλέα § 45: ὅπως γὰρ εἰ θέλομεν σκοπεῖν τὰς φύσεις τὰς τῶν ἀνθρώπων, εὐρήσομεν . . . δοκοῦντας καρτερικοὺς καὶ φιλοπόνους εἶναι τοὺς τῶν δεόντων τι ποιοῦντας.

10 ὅσοις γὰρ τὰ κατὰ γυναικας φαῦλα ὥσπερ Λακεδαιμονίοις, σχεδὸν κατὰ τὸ ἡμισυ οὐκ εὐδαιμονοῦσι] Polit. II, 9: ἔτι δ' ἡ περὶ τὰς γυναικας ἀνεσις καὶ πρὸς τὴν προαίρεσιν τῆς πολιτείας βλαβερά καὶ πρὸς εὐδαιμονίαν πόλεως. ὥσπερ γὰρ οἰκίας μέρος ἀνὴρ καὶ γυνή, δῆλον ὅτι καὶ πόλιν ἐγγὺς τοῦ δίχα διηρησθαι δεῖ νομίζειν εἷς τε τὸ τῶν ἀνδρῶν πλήθος καὶ τὸ γυναικῶν, ὥστ' ἐν ὅσαις πολιτείαις φαύλως ἔχει τὰ περὶ τὰς γυναικας, τὸ ἡμισυ τῆς πόλεως εἶναι δεῖ ἀνομοθέτητον, ὕπερ ἐκεῖ συμβέβηκεν. et quae plura ibi de hac re exponit, et I, 13 sine primi libri; sed ante nostrum iam Plato plus dimidia esse parte asseverans Legg. VI, 781 (468 Bkk.): οὐ γὰρ ἡμισυ μόνον ἐστίν, ὡς δόξειεν ἂν τὸ περὶ τὰς γυναικας ἀκοσμήτως περιορώμενον, ὅσφ δὲ

ἡ θήλεια ἡμῖν φύσις ἐστὶ πρὸς ἀρετὴν χείρων τῆς τῶν ἀρρένων, τοσοῦτῳ διαφέρει πρὸς τὸ πλεόν ἢ διπλάσιον εἶναι. et Rep. de eadem re V, 449 (216): μέγα γάρ τι οἰόμεθα φέρειν καὶ ὄλον εἰς πολιτείαν ὀρθῶς ἢ μὴ ὀρθῶς γιγνόμενον. Conf. legg. I, 637 (204). Hermann Staatsalterth. § 26, 20.

12 νομίματος πλήθος] Pol. I, 9: καὶ γὰρ τὸν πλοῦτον πολλάκις τιθέασι νομίματος πλήθος διὰ τὸ περι τοῦτ' εἶναι τὴν χρηματιστικὴν καὶ τὴν καπηλικὴν.

13 κτῆσις, ἔτι δὲ] A apud Victorium et vet. tr.: κτῆσις καὶ πλήθει καὶ μεγέθει καὶ κάλλει διαφερόντων, ἔτι δέ.

19 ὄρος δὲ ἀσφαλείας μὲν τὸ ἐνταῦθα καὶ οὕτω κεκτῆσθαι] Quae necessaria sunt in divitiis possidendis: ταῦτα δὲ πάντα καὶ ἀσφαλῆ καὶ ἐλευθέρια καὶ χρήσιμα, inverso ordine explicat; restat tertium ἀσφαλῆ quod postremum est; itaque μὲν non habet quod indicet, at verum esset, si quatuor notasset: ταῦτα δὲ πάντα καὶ οἰκεία καὶ ἀσφαλῆ καὶ ἐλευθέρια καὶ χρήσιμα; recte enim pergeret: ὄρος δὲ ἀσφαλείας μὲν τὸ . . τοῦ δὲ οἰκεία. Verum tamen illa verba: τοῦ τε οἰκεία εἶναι ἢ μὴ idem quod ἐφ' αὐτῷ εἶναι τὴν χρῆσιν αὐτῶν significare videntur, quamvis Aristotelem in his verba commutare vix credas; sed sive deles μὲν, sive superioribus οἰκεία inseris, scribendum est τοῦ δὲ οἰκεία εἶναι, quod in scripto libro, quo Victorius utebatur, exstat. Difficultatem illam sensit et sustulit Muretus; vertit enim supra: *eaque omnia ut et tuta sint et homine ingenio digna et utilia et propria*. Verba ἢ μὴ illi loco non apta aut delenda, aut post ἀπαλλοτριῶσαι ponenda sunt.

23 ὅλως δὲ τὸ πλουτεῖν ἐστὶν ἐν τῷ χρῆσθαι μᾶλλον ἢ ἐν τῷ κεκτῆσθαι] Ethic. Nicom. IV, 1: καὶ πλούτῳ δὴ χρῆσεται ἄριστα ὁ ἔχων τὴν περὶ τὰ χρήματα ἀρετὴν. οὗτος δ' ἐστὶν ὁ ἐλευθέριος. χρῆσις δ' εἶναι δοκεῖ χρημάτων δαπάνη καὶ δόσις, ἢ δὲ λῆψις καὶ φυλακὴ κτῆσις μᾶλλον. Isocr. ad Demon. § 27—8.

25 εὐδοξία] Supra in lemmate: δόξαν, τιμὴν quod idem est; sic cap. 6 τιμὴ δόξα, cap. 11 καὶ τιμὴ καὶ εὐδοξία.

32 ἢ ἐνταῦθα ἢ ποτέ] aut tunc vet. tr., et sane τότε rem melius et rectius indicat.

33 πολλοὶ γὰρ διὰ μικρὰ δοκοῦντα τιμῆς τυγχάνουσιν, ἀλλ' οἱ τόποι καὶ οἱ καιροὶ αἴτιοι] Vid. Demosth. adv. Leptin. § 41—46, unde haec notemus: Ἐπικέρδης ὁ Κυρηναῖος, ὅς εἶπερ τις ἄλλος τῶν εἰληφότων δικαίως ἤξιώθη ταύτης τῆς τιμῆς, οὐ τῷ μεγάλα ἢ θαυμάσια ἠλίκα δοῦναι, ἀλλὰ τῷ παρὰ τοιοῦτον καιρὸν ἐν ᾧ καὶ τῶν εὖ πεπονθότων ἔργον ἦν εὐρεῖν ἐθέλοντά τινα ὧν εὐεργέτητο μεμνησθαι. οὗτος γὰρ ἀνὴρ τοῖς ἀλοῦσι τότ' ἐν Σικελίᾳ τῶν πολιτῶν ἐν τοιαύτῃ συμφορᾷ καθεστηκόσιν ἔδωκε μνᾶς ἑκατὸν καὶ τοῦ μὴ τῷ λιμῷ πάντα αὐτοὺς ἀποθανεῖν αἰτιώτατος ἐγένετο σκοπεῖτε δὲ μὴ τοῦτο, εἰ μνᾶς ἑκατὸν καὶ πάλιν τάλαντον ἔδωκεν (οὐδὲ γὰρ τοὺς λαβόντας ἔγωγ' ἠγοῦμαι τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων θαυμάσαι), ἀλλὰ τὴν προθυμίαν καὶ τὸ αὐτὸν ἐπαγγελλόμενον ποιεῖν καὶ τοὺς καιροὺς ἐν οἷς. πάντες μὲν γὰρ εἰσιν ἴσως ἄξιοι χάριν ἀνταπολαμβάνειν οἱ προὔπαρχοντες τῷ ποιεῖν εὖ, μάλιστα δ' οἱ παρὰ τὰς χρείας, ὧν εἷς οὗτος ἀνὴρ ὧν φαίνεται.

33 ἀλλ' οἱ τόποι] Ita Isingr. Bekkerus ex A, in quo man. sec. ρ suprascriptis, Victorius tamen non notavit; imo ex coniectura marg. Florent. adscripsit: ἴσως τόποι *vide*. Ceteri omnes cum vet. transl. exhibent τρόποι; illud verum est, exponit enim praecedens ἐνταῦθα. Buhlius ex posteriore Victorii editione haec dedit: *Non sine causa autem suspicaretur aliquis hic pro τρόποι legi debere τόποι. Significavit Aristoteles locum ac tempus dicendo ἢ ἐνταῦθα ἢ ποτέ. Infra quoque ubi tradit locos maioris alicuius rei ostendendae, coniungit locum ac tempus (cap. 7); ait enim καὶ οἱ τόποι καὶ οἱ χρόνοι καὶ αἱ δυνάμεις. Nihil tamen varietatis invenit in libris calamo scriptis; vetus quoque translatio exprimit pervulgatam lectionem.* Vid. Fr. A. Wolfius apud Vaterum p. 205. Brandis Philol. IV, 42.

34 μέρη δὲ τιμῆς] *Θυσίαι*, exempla dant inscriptiones. *μνημαὶ ἐν μέτροις* Cicero pro Mil. 80. *ἄνευ μέτρων* ut Isocratis Euagoras, publici tituli quales in corpore Inscript. leguntur; *γέρα* ut *στέφανοι*. *προεδραῖαι*, vid. Hermann Lehrbuch p. 249. *τάφοι* Thuc. II, 34. *εἰκόνες* ut Harmodii, Aristogitonis, Cononis. Demosth. adv. Lept. § 70. Isocrat.

Euagor. § 57. Krüger Hist. phil. Studien p. 116. τροφαὶ δημόσιαι Hermann § 127. τὰ βαρβαρικά οἶον προσκυνήσεις καὶ ἐκστάσεις, vid. quem Gaisfordus laudat, Stanleius ad Aeschyli Pers. 152. 590. Agam. 928. Dorvillius ad Charit. p. 448 = 473.

39 καὶ οἱ φιλοχρήματοι καὶ οἱ φιλότιμοι] Saepius coniungit hos Aristoteles, cap. 6 fine. Top. VI, 8. Pol. II, 9, ubi quod singulis diebus confirmatum videmus, prodit, 1271, 16: καίτοι τῶν γ' ἀδικημάτων ἐκουσίῳ τὰ πλεῖστα συμβαίνει σχεδὸν διὰ φιλοτιμίαν καὶ διὰ φιλοχρηματίαν τοῖς ἀνθρώποις.

pag.
1361 b

3 σώματος δὲ ἀρετὴ ὑγίεια] Singulas corporis virtutes nunc exponit, unde scribendum est ἀρεταί.

5 Ἡρόδικος] Heind. ad Protag. p. 489. Ast ad Phaedrum p. 223. Plat. Reip. III, 406 A: Ἡρόδικος γὰρ παιδοτρίβης ὢν καὶ νοσώδης γενόμενος μῖξας γυμναστικὴν ἱατρικὴν ἀπέκναισε πρῶτον μὲν καὶ μάλιστα ἑαυτόν, ἔπειτ' ἄλλους ὕστερον πολλούς. πῆ δὴ; ἔφη. μακρόν, ἦν δ' ἐγώ, τὸν θάνατον αὐτῷ ποιήσας. παρακολουθῶν γὰρ τῷ νοσήματι θανασίμῳ ὄντι οὔτε ἰάσασθαι, οἶμαι, οἶός τ' ἦν ἑαυτόν, ἐν ἀσχολίᾳ τε πάντων ἰατρειόμενος διὰ βίου ἔξη ἀποκναιόμενος, εἴ τι τῆς εἰσθυίας διαίτης ἐκσταίῃ, δυσθανατῶν δὲ ὑπὸ σοφίας εἰς γῆρας ἀφίκετο.

5 εὐδαιμονίσειε] Primus edidit Morelius pro εὐδαιμονήσειε.

9 πρὸς ἀπόλαυσιν] Intelligere videtur τὴν πρὸς τοὺς ἄρρενας ὁμιλίαν, de qua εἰ φαύλως ἢ μὴ φαύλως se plura dicturum Polit. II, 10 profitetur, fecit hoc in optimo reipublicae statu, sed exciderunt. Hoc vero loco facile illa ambigua verba missa facias cum Mureto qui ea non vertit, nisi oppositio sequatur v. 12: ἡδὺν δὲ εἶναι δοκεῖν μετὰ φοβερότητος. Vix ea ex superioribus a, 17 male repetita hic leguntur.

14 ἄλυπον δὲ διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν ὢν τὸ γῆρας λωβᾶται] Top. III, 2: καὶ ἕκαστον ἐν ᾧ καιρῷ μείζον δύναται, ἐν τούτῳ καὶ αἰρετώτερον, οἶον τὸ ἀλύπως ἐν τῷ γῆρα μᾶλλον ἢ ἐν τῇ νεότητι· μείζον γὰρ ἐν τῷ γῆρα δύναται.

το βούρω γαίονα = ἄν ἄν ἴσῃ γροίτῃ
ἐπιδάμῃ. Δαίτι ἐν τοσούτοις γαίονα

16 ἀνάγκη δὲ κινεῖν ἕτερον ἢ ἔλκοντα ἢ ὠθοῦντα ἢ αἶροντα ἢ πιέζοντα ἢ συνθλίβοντα] Accurate haec multis examinantur Physic. VII, 2, unde hoc asseramus p. 243, 23: τὸ δ' ὑπ' ἄλλου κινούμενον τετραχῶς κινεῖται· αἱ γὰρ ὑφ' ἑτέρου κινήσεις τέτταρες εἰσιν, ὧσις, ἔλξις, ὄχησις, δίνησις· καὶ γὰρ τὰς ἄλλας πάσας εἰς ταύτας ἀνάγεσθαι συμβαίνει.

19 τοσοῦτῳ μεῖζονι] Id est, illud μεῖζον quo exsuperat, tantum sit, non maius, ut ne tardiores fiant corporis motus. μεῖζονι Fr. Wolfius ap. Vaterum p. 205 delendum censet, at tum τοσοῦτον ὥστε cum codice C scribendum est, Toupius apud Gaisf. τοσοῦτῳ μεῖζονι μεῖζων, quod vel grammatica respuit. Codices YZ τοσοῦτῳ μεῖζονα. Fefellit librarios et editores Aristotelis et cogitandi et scribendi ratio.

21 ἀγωνιστικὴ δὲ σώματος ἀρετὴ σύγκειται ἐκ μεγέθους καὶ ἰσχύος καὶ τάχους· καὶ γὰρ ὁ ταχὺς ἰσχυρὸς ἐστίν] Haec postrema verba Aristotelem καὶ τάχους omisisse, pertinet enim τάχος ad ἰσχύον, aperte ostendere videntur, neque velocitatem inter corporis virtutes enumeravit.

22 ἰσχυρὸς ἐστίν] *robustus quidem est* vel. tr. h. e. *quidam*, unde Morelius ἰσχυρὸς τίς ἐστίν, quod etiam apud Graecum interpretem extat, coniecit.

25 ὁ δ' ἀμφοτέροις τούτοις παγκρατιαστικός, ὁ δὲ πᾶσι πένταθλος] Scholion in r: ἐν τῷ Θ τῆς Ὀδυσσεΐας διδάσκει Ὅμηρος τὸ πένταθλον ὅπερ ἐστὶ δρόμος, πάλη, ἄλμα, δίσκος, ἀλλὰ δὴ καὶ ἡ πυκτικὴ. τούτοις πᾶσιν οἱ Φαίakes εὐδοκίμησαν. Od. VIII, 104—30. Simonides p. 203 Schneid.:

Ἴσθμια καὶ Πυθοῖ Διοφῶν ὁ Φίλωνος ἐνίκα

ἄλμα, ποδωκείην, δίσκον, ἄκοντα, πάλην.

Cf. schol. ad Soph. El. v. 685 Erf. Plut. Symp. II, 4: ὅτι γὰρ μέμικται τὸ παγκράτιον ἐκ τε πυγμαῖς καὶ πάλης δῆλον, ubi plura quae huc pertinent.

26 εὐγρηΐα] Stoici ap. Stobaeum ecl. ethic. p. 132: ἡ δ' εὐγρηΐα χρῆσις σπουδαία γήρατος (γήρωσις) κατὰ φύσιν ἔχουσα. p. 236: εὐγρηεῖν γὰρ εἶναι τὸ μετὰ ποιοῦ γήρωσις διεξάγειν κατ' ἀρετήν. Isocr. Euag. § 71.

30 καὶ πολυχρόνιος] *et non longaeuus* vet. tr., οὐδὲ πολυχρόνιος schol.

31 οὐτ' ἄνευ τύχης διαμείνειεν ἄν] *Vetus interpres et veteres editiones omnes ἄν εὐτυχίης, quod et dicendi usus Aristoteli communis refellit; nunquam enim repetita particula ἄν utitur.* Tamen neque apud Gaisfordum neque apud Bekkerum, qui ἄνευ τύχης exhibent, ex scriptis varietas enotata est; primus correxit Muretus Var. Lect. VII, 7 deleta etiam negatione οὐτε; cum εὐγηρία ex corporis virtutibus (quae sunt ὑγίεια et ἰσχύς) et ex fortuna constet, nunc illis notatis τύχη memoranda est; id vero fit, si cum Mureto distinguamus ἄνευ τύχης. Neque tamen omnia conveniunt; nam si corporis bona ipsa senectutem praesent (πολυχρόνιος), inutilis erit fortuna; imo quod hic negavit, statim concedit etiam sine corporis bonis esse vitae producendae rationem, ut sibi ipsi contraria dicat Aristoteles; has vero difficultates effugimus, si cum eodem Mureto negationem deleamus. Tamen facilius est medicina, si οὐτ' mutaveris in οὐκ. Duo tum sunt membra, quorum prius est: μὴ ἄνοσος γὰρ ὢν μηδὲ ἰσχυρὸς οὐκ ἔσται ἀπαθής οὐδ' ἄλνπος, alterum vero hoc: καὶ πολυχρόνιος οὐκ ἄνευ τύχης διαμείνειεν ἄν.

36 ὅτι ἔστιν ὁ τοιοῦτος φίλος] Vid. ad II, 4.

39 εὐτυχία] Vid. Ethic. Eudem. VII, 14.

pag.
1362

14 τότε διοριστέον] Cap. 9; Auct. ad Her. virtutem eiusque partes in deliberativo genere explicat III, 2.

CAP. VI.

18 βουλευόνται δὲ οὐ περὶ τοῦ τέλους ἀλλὰ περὶ τῶν πρὸς τὸ τέλος] Ethic. Nic. III, 5: βουλευόμεθα δ' οὐ περὶ τῶν τελῶν, ἀλλὰ περὶ τῶν πρὸς τὰ τέλη· οὐτε γὰρ ἰατρὸς βουλευέται εἰ ὑγιάσει, οὐτε δῆτωρ εἰ πείσει, οὐτε πολιτικός εἰ εὐνομίαν ποιήσει, οὐδὲ τῶν λοιπῶν οὐδεὶς περὶ τοῦ τέλους, ἀλλὰ θέμενοι τέλος τι, πῶς καὶ διὰ τίνων ἔσται σκοποῦσι, καὶ διὰ πλειόνων μὲν φαινομένου γίνεσθαι διὰ τίνος ῥᾶστα καὶ κάλλιστα ἐπισκοποῦσι, δι' ἑνὸς δ' ἐπιτελουμένου πῶς διὰ τούτου ἔσται κάκεινο διὰ τίνος,

ἕως ἂν ἔλθωσιν ἐπὶ τὸ πρῶτον αἴτιον, ὃ ἐν τῇ εὐρέσει ἔσχατόν ἐστιν.

18 βουλευόνται δὲ] Sententia ita procedit: ἐπεὶ δὲ πρό-
κειται . . σκοπὸς τὸ συμφέρον . . τὸ δὲ συμφέρον ἀγα-
θόν, ληπτέον, quae in medio posita leguntur, rationem cur
utile sit finis reddunt, unde δὲ falsum, verum autem esse quod
unus A servavit βουλευόνται γὰρ apparet.

21 ἔστω δὴ ἀγαθὸν ὃ ἂν αὐτὸ ἐαυτοῦ ἕνεκα ἢ αἰρε-
τόν] Plat. defin. p. 568: ἀγαθὸν τὸ αὐτοῦ ἕνεκεν. Ethic.
Eudem. VIII, 15: τῶν γὰρ ἀγαθῶν πάντων τέλος ἐστὶν ἃ
αὐτὰ αὐτῶν ἕνεκά ἐστιν αἰρετά. τούτων δὲ καλὰ ὅσα
δι' αὐτὰ ὄντα πάντα ἐπαινετά ἐστιν. Plura ex Stoicorum
plerumque doctrina praebet Stobaeus Ecl. ethic. p. 78: ἀγα-
θόν ἐστὶν ἀφ' οὗ συμβαίνει τὸ ὠφελεῖσθαι, καὶ οὗ πάντ'
ἐφίεται τὰ λόγον ἔχοντα προηγουμένως, καὶ ὃ ἦτοι κατὰ
φύσιν ἐστὶν ἢ ποιητικὸν τοῦ κατὰ φύσιν, καὶ τὸ ὀρεκτι-
κὸν κατὰ φύσιν, καὶ τὸ κινητικὸν τῆς κατὰ φύσιν ἐχού-
σης ὀρέξεως, καὶ καθ' ὃ ἕκαστον εὔ ἔχει ὅσον ἐπὶ τῇ
ἐκείνου παρουσίᾳ, ἢ ποιητικὸν ἐστὶ τοῦ τοιούτου, καὶ ὃ
ἦτοι δι' αὐτὸ ἐστὶν αἰρετὸν ἢ ποιητικὸν τοῦ αἰρετοῦ, καὶ
ὃ ἦτοι εὐδαιμονία ἐστὶν ἢ συμβαλλόμενον πρὸς εὐδαιμο-
νίαν, καὶ καθάπερ Στράτων τὸ τελειοῦν τὴν δύναμιν δι'
ἧς τῆς ἐνεργείας τυγχάνομεν. καὶ τὸ σωστικὸν τῆς ἐκά-
στου οὐσίας καθὸ κρατῆσει τῶν μερῶν τὰ μετέχοντα τῆς
τοιαύτης δυνάμεως, καὶ πολλαχῶς ἄλλως, deinde Platonis
sententia de bono exposita p. 80—86 sic pergit: Ἀριστοτέλης
τὴν μὲν τριάδα τῶν ἀγαθῶν καὶ τὸς ὁμοίως Πλάτωνι,
κατὰ τοὺς τρόπους δ' ἔτι τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ἐστὶ δι'
ἑαυτὰ αἰρετά, τὰ δὲ δι' ἕτερα· δι' ἑαυτὰ μὲν οὖν ἐστὶν
αἰρετά ὅσα πρὸς τὴν αἴρεσιν αὐτῶν οὐ δι' ἄλλο τι κινεῖ
ἢ προτρέπεται, τοιαῦτα δ' ἐστὶ ἢ τ' εὐδαιμονία καὶ τὸ
γένος τῶν ἀρετῶν καὶ τὰ σωματικὰ κατὰ φύσιν, ὑγεία,
εὐεξία, εὐαἰσθησία, κάλλος, τάχος, ἀρτιότης, ἰσχύς, τὰ
παραπλήσια τούτοις καὶ τῶν σωματικῶν ἡδοναὶ αἱ μηδε-
μίαν βλάβην ἐπιφέρουσαι. ταῦτα γὰρ ὁ νοῦν ἔχων ἔλοιτ'
ἂν (δι') αὐτά, κἂν μηδὲν ἄλλο κεχωρισμένον αὐτῶν περι-
ποιῇ. δι' ἄλλα δ' ἐστὶν αἰρετά τὰ δι' ἕτερόν τι κεχωρι-
σμένον αὐτῶν προζαλούμενα πρὸς τὴν αἴρεσιν, περίπατος,

γυμνασία, μάθησις, ἀνάγνωσις, ἰατροεῖα, θεραπεῖαι, τροφαί, σκέπαι· τούτων γὰρ οὐδὲν δι' αὐτὸ ληπτὸν, κατὰ δὲ τὴν ἀναφορὰν τὴν ἐφ' ἧ παρεχεται.

23 καὶ οὗ ἐφίεται πάντα] Vid. cap. 7 ubi haec omnia repetit; ex Eudoxi sententia Eth. Nic. X, 2: τὸ δὴ πᾶσιν ἀγαθὸν καὶ οὗ πάντ' ἐφίεται τὰγαθὸν εἶναι . . . οἱ δ' ἐνισταμένοι ὡς οὐκ ἀγαθὸν οὗ πάντ' ἐφίεται, μὴ οὐδὲν λέγῳσιν· ὃ γὰρ πᾶσι δοκεῖ, τοῦτ' εἶναί φαμεν. Top. III, 1: οἷον τὸ ἀγαθόν, πάντα γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ ἐφίεται. Eth. Nic. I, 1: πᾶσα τέχνη καὶ πᾶσα μέθοδος, ὁμοίως δὲ πρᾶξις τε καὶ προαίρεσις ἀγαθοῦ τινὸς ἐφίεσθαι δοκεῖ. διὸ καλῶς ἀπεφήναντο οὗ πάντ' ἐφίεται. Id confirmat Plato Phileb. p. 151 (21) ubi dicit τὰγαθὸν et τέλεον et ἱκανὸν esse. τότε γε μὴν ὡς οἶμαι περὶ αὐτοῦ ἀναγκαιότατον εἶναι λέγειν, ὡς πᾶν τὸ γιγνῶσκον αὐτὸ θηρεύει καὶ ἐφίεται βουλούμενον ἐλεῖν καὶ περὶ αὐτὸ κήσασθαι καὶ τῶν ἄλλων οὐδὲν φροντίζει πλὴν τῶν ἀποτελουμένων ἅμα ἀγαθοῖς. Porphyrii schol. in Aristotel. p. 6 Brand.

24 ἢ εἰ λάβοι νοῦν] Res iuanimatas intelligit, cap. 7: καὶ οὗ πάντ' ἐφίεται καὶ ὃ νοῦν ἂν καὶ φρόνησιν λαβόντα ἔλοιτο, ibidem: ὄρισται γὰρ ἀγαθὸν εἶναι ὃ λαβόντα τὰ πράγματα φρόνησιν ἔλοιτ' ἂν ἕκαστον, vid. Winckelmann ad Plat. Euthydemum p. 135. Valcken. ad Eur. Hipp. v. 417., inprimis prosopopoeias, ut legum apud Platonem, reipublicae apud Ciceronem, fort. etiam mortuorum ut in Isocr. Philippo § 105. infra I, 7 p. 1363 b, 14 ubi Vict. Aeschlyli Agam. v. 37, Eurip. Iph. T. 51 laudat.

καὶ ὅσα ὁ νοῦς ἂν ἐκάστω ἀποδοίη] Non modo quod cunctis, sed etiam quod singulis ratione praeditis haec ratio suadet, bonum est, id quoque verbis ὃ περὶ ἕκαστον νοῦς augetur. Male coniicit Vahlen: καὶ γὰρ ὡς ὁ νοῦς . . καὶ ὡς ὃ περὶ ἕκαστον νοῦς.

26 τοῦτό ἐστιν ἐκάστω ἀγαθόν] Parum apte haec verba nexum interrumpunt; nam omnes definitiones dependent ex primis verbis: ἔστω δὴ ἀγαθόν, sed propter ἐκάστω dedita opera addita videntur.

27 καὶ τὸ ποιητικὸν ἢ φυλακτικὸν τῶν τοιούτων, καὶ ᾧ ἀκολουθεῖ τὰ τοιαῦτα] Cap. 7 ubi haec repetit: καὶ τὸ

ποιητικὸν καὶ τὸ φυλακτικὸν ἢ ᾧ ἔπεται τὰ τοιαῦτα, quae varietas in Aristotele notanda, non tentanda est; nam in eodem membro variat ut ibidem cap. 7: ἀνάγκη τὰ τε πλείω τοῦ ἐνὸς καὶ τῶν ἐλαττόνων, συναριθμουμένου τοῦ ἐνὸς ἢ τῶν ἐλαττόνων μείζον ἀγαθὸν εἶναι. I, 12: καὶ οἷς ἂν τοῦναντίον τὸ μὲν λυπηρὸν ἤδη ἢ ἢ ἢ ζημία, τὸ δὲ ἡδὺ καὶ ὠφέλιμον ὕστερα καὶ χροσιώτερα, debebat dicere: ἢ ὠφέλιμον ὕστερον καὶ χροσιώτερον vel καὶ ἢ ζημία. I, 13: ὥστ' ἀνάγκη πάντα τὰ ἐγκλήματα ἢ πρὸς τὸ κοινὸν ἢ πρὸς τὸ ἴδιον εἶναι, ἢ καὶ ἀγνοοῦντος ἢ ἄκοντος, ἢ ἐκόντος καὶ εἰδότης, debebat scribere ἢ ἀγνοοῦντος καὶ ἄκοντος, ut Venetus Trineav. emendavit.

29 ἀκολουθεῖ δὲ διχῶς, ἢ γὰρ ἅμα ἢ ὕστερον] Tertium adhaeret infra cap. 7: ἔπεται δὲ ἢ τῷ ἅμα ἢ τῷ ἐφεξῆς ἢ τῇ δυνάμει . . . δυνάμει δὲ τῷ ἱεροσυλεῖν τὸ ἀποστερεῖν· ὁ γὰρ ἱεροσυλήσας κἂν ἀποστερήσειεν. Aliter de eadem re in Topic. III, 2: διχῶς δ' ἀπὸ τοῦ ἔπασθαι ἢ σκέψις. καὶ γὰρ πρότερον καὶ ὕστερον ἔπεται, οἷον τῷ μανθάνοντι τὸ μὲν ἀγνοεῖν πρότερον, τὸ δ' ἐπίστασθαι ὕστερον. βέλτιον δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ ὕστερον ἐπόμενον. Frustra quaerimus huius diversitatis rationem.

31 καὶ τὰ ποιητικὰ τριχῶς] Vix mihi persuadeo adverbium ab Aristotele additum esse; sunt enim multo plura quae conferant ad sanitatem restituendam vel servandam; exempla dare vult auctor, non specierum numerum tradere; additum videtur, quod praecedit διχῶς.

32 ὡς τὸ ὑγιαίνειν] ὑγμεινὸν est vocabulum πολλὰ χῶς λεγόμενον. Top. I, 15: ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ τὸ ὑγμεινὸν πλεοναχῶς, καὶ τὸ ὑγμεινῶς πλεοναχῶς, οἷον εἰ ὑγμεινὸν τὸ μὲν ὑγμείας ποιητικόν, τὸ δὲ φυλακτικόν, τὸ δὲ σημαντικόν. ubi Alex. p. 56: ποιητικὸν ὑγμείας ὡς τὸ φάρμακον, τὸ δὲ φυλακτικὸν ὡς δίαίτα, τὸ δὲ σημαντικὸν ὡς χρῶμα, σφυγμός, εὔπνοια. Metaph. III, 2: τὸ ὑγμεινὸν ἅπαν πρὸς ὑγμείαν, τὸ μὲν τῷ φυλάττειν, τὸ δὲ τῷ ποιεῖν, τὸ δὲ τῷ σημείον εἶναι τῆς ὑγμείας, τὸ δ' ὅτι δεκτικὸν αὐτῆς.

34 τὰς τε λήψεις τῶν ἀγαθῶν ἀγαθὰς εἶναι καὶ τὰς τῶν κακῶν ἀποβολὰς] Infra I, 10. Ethic. Nic. V, 7 p. 1131 b,

20. Anaximenes cap. 2: *συμφέρον δ' ἐστὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν φυλακὴ ἢ τῶν μὴ προσόντων κτήσις, ἢ τῶν ὑπαρχόντων κακῶν ἀποβολή ἢ τῶν προσδοκωμένων γενήσεσθαι βλαβερῶν διακώλυσις*, ubi vid. adu.

37 τὸ κακὸν ἔμα] ἔμα om. A, modo et ὑστερον deletur, quae ex v. 30 illata sunt; recte idem liber τὸ κακὸν i. e. notum quo utebatur, et omisso articulo ἀγαθόν, scil. novum aliquod.

pag.
1362b

1 τούτῳ] A, τοῦτο ceteri, τούτου Vahlen.

4 καὶ ποιητικὰ τῶν ἀγαθῶν εἰσὶ καὶ πρακτικὰ] Vid. Polit. I, 3 p. 1254, 2.

5 χωρὶς ἡτέρον] Infra cap. 9, ut aegre careamus quo vocabulo gaudet, ὑστερον.

5 καὶ τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι· πάντα γὰρ ἐφίεται τὰ ζῷα αὐτῆς τῇ φύσει] Vid. Ethic. Nicom. X, 2. VII, 14.

11 καὶ ἕνεκα αὐτοῦ πολλὰ αἰρούμεθα] Imo omnia, ut beatitudinem assequamur; necessario αὐτῆς reponendum est.

16 διὸ καὶ ἄριστον δοκεῖ εἶναι] Scolium intelligit ὑγαίνειν μὲν ἄριστον ἀνδρὶ θνατῶ, δεύτερον δὲ καλὸν φνὰν γενέσθαι, τὸ τρίτον δὲ πλουτεῖν ἀδόλως, καὶ τὸ τέταρτον ἡβᾶν μετὰ τῶν φίλων. Vid. scolium VII p. 25 ed. Ilgen. Adde epigramma: *λῶστον δ' ὑγαίνειν Ethic. Eudem. initio. Nicom. I, 9. Adde tetrametrum II, 21: ἀνδρὶ δ' ὑγαίνειν ἄριστόν ἐστιν, ὧς γ' ἡμῖν δοκεῖ.*

18 πλοῦτος· ἀρετὴ γὰρ κτήσεως] Eth. Nic. IV, 1: ὁ πλοῦτος δ' ἐστὶ τῶν χρησίμων, ἐκάστῳ δ' ἄριστα χρῆται ὁ ἔχων τὴν περὶ τοῦτο ἀρετὴν. καὶ πλούτῳ δὴ χρῆσεται ἄριστα ὁ ἔχων τὴν περὶ τὰ χρήματα ἀρετὴν.

21 καὶ ἀκολουθεῖ αὐτοῖς] Fortasse praestat αὐταῖς, saepe tamen utitur neutro genere Aristoteles praeter morem ceterorum auctorum, II, 6: *διὰ τοῦτο τοὺς ἀεὶ παρεσομένους μᾶλλον αἰσχύνονται καὶ τοὺς προσέχοντας αὐτοῖς διὰ τὸ ἐν ὀφθαλμοῖς ἀμφοτέρω. II, 8 p. 1385 b, 29.*

23 δύναμις τοῦ λέγειν, τοῦ πράττειν] Incipit ab animi virtutibus, transitum facit ad corporis bona, sequuntur denique externa. Quare quae nunc exponuntur, non optimo loco collocata sunt, et maxime mirum est postremum τὸ δίκαιον, cum

Γ 40 946 abn vops κλα³ λού² τεσσ² (10 4² 5² 6² 7²)

initio *δικαιοσύνη* sit nominata. Distinxit quidem supra v. 8 *τὴν ἡδονὴν* et τὰ ἡδέα causa addita, hic vero quid *δικαιοσύνη* et τὸ *δίκαιον* longe inter se disiuncta differant nil dictum est. p. 1367, 19. Num haec postea margini adscripta erant? certe egregie convenit, si τὰς ἔξεις sequuntur αἱ *δυνάμεις*, quarum postrema, τὸ *ζῆν*, aptum transitum ad *ὕγιαν*, i. e. ad corporis bona facit.

24 *μνημαί*] Multitudinis numerus displicet Victorio, Mureto, Vaterno; scribendum *μνήμη*.

29 *ἐν δὲ τοῖς ἀμφισβητησίμοις ἐκ τῶνδε οἱ συλλογισμοί*] Superiora sunt necessario bona *ἀνάγκη ἀγαθὰ εἶναι τὰδε*, haec ambigua et incerta; igitur conclusione ea bona esse demonstrandum est. Accurate omnia, quae in hac re oratorem adiuvant, Aristoteles congerit; recentiores vero rhetores, qui maxime philosophum neglexerunt, hic tamen in quibusdam secuti sunt, ut Syrianus ad Hermog. IV p. 739 (*ἐξετάσομεν δὲ τὸ συμφέρον διὰ τόπων ἑπτὰ*), Sopater IV p. 744, et qui eadem praebet anonymus, a Planude excerptus; V p. 350, quae fragmenta ex optimis libris rhetoricis qui Aristotelis vestigia premebant et dilatabant, hausta esse videntur; cum his conferas II, 23 expositos *τόπους*, qui item in Rhetoribus graecis apparent, et III, 18 caput *περὶ ἐρωτήσεως καὶ ἀποκρίσεως* ex eodem fonte translatum et nuper editum, ut hos libros Aristotelis quondam ab incerto auctore docte expositos esse ex illis fragmentis intelligas.

30 *ὃ τὸ ἐναντίοι κακόν, τοῦτ' ἀγαθόν*] Sopater IV p. 744: *ἐπιχειρήσομεν δὲ εἰς αὐτὰ ποιούμενοι τὴν ἐργασίαν ἀπὸ τῶνδε. πρῶτον ἀπὸ τῶν ἐναντίων. λέξομεν γὰρ ὅτι εἰ κακόν τὸ μὴ ἔχειν συμμάχους, δῆλον ὅτι τὸ ἔχειν ἀγαθόν καὶ εἰ ναῦς μὴ ἔχειν κακόν, συμφέρον τὸ ἔχειν.* Hic locus primus et frequentissimus, vid. II, 23. Anaxim. 2 sub finem.

Andocidea IV, 12: *ὥστ' εἶπερ ἡγείσθε πολίτην ἀγαθὸν Ἀριστείδην καὶ δίκαιον γερονέναι, τοῦτον προσήκει κάκιστον νομίζειν, ὡς τάναντία περὶ τῶν πόλεων ἐκείνῳ γινώσκοντα*, ubi etiam verba καὶ ἀδικιώτατον oppositionis gratia requirimus.

31 *καὶ οὗ τὸ ἐναντίον τοῖς ἐχθροῖς συμφέρει*] Se-

cundus locus; Syrianus IV p. 739: ἀπὸ τοῦ τοῖς ἐχθροῖς κακοῦ, ἡμῖν δὲ ὠφελίμου.

34 καὶ ὅλως ὃ οἱ ἐχθροὶ βούλονται ἢ ἐφ' ᾧ χαίρουσι, τούναντίον τούτῳ ὠφελίμον φαίνεται] Tertius locus; Syrianus Rhet. Gr. IV p. 739: ἀπὸ τοῦ τοῖς ἐχθροῖς ἠδέος, ἡμῖν δὲ ἀσυμφόρου. Ex Aristotele sumpta quae apud Socraticorum leguntur Rhet. Gr. IV p. 744. V p. 350: δεύτερον ἀπὸ τῆς τῶν πολεμίων ἐλπίδος τε καὶ δόξης, οἷς ἡμῖν συμβᾶσιν ἐκείνοι χαίρῃσιν, ταῦτα ἡμῖν ἀσύμφορα, ὡς παρὰ τῷ ποιητῇ [Il. α, 255]

ἢ κεν γηθήσαι Πριάμος Πριάμοιό τε παῖδες.*) καὶ πάλιν ἡμεῖς ἐροῦμεν ὅτι κάκεινοις δοκεῖ βέλτιστον εἶναι τοῦτο εἰ ποιήσασιν, ὡς καὶ Δημοσθένης ἐχρήσατο εἰπὼν· σκεψάμεθα δέ, τί ἂν εὔξαιτο Φίλιππος τούτῳ γενέσθαι τῷ στρατοπέδῳ; ἄρ' οὐ διαρπασθῆναι καὶ λυθῆναι; εἶτα συναγαγὼν τὸ νόημά φησιν· εἶθ' ἂν Φίλιππος εὔξαιτο τοῖς θεοῖς καὶ ἐξῆς. Integrum hoc exemplum quod ad illustrandum Aristotelem egregie veteres contulerunt, hoc est pro Chers. § 20 p. 94: εἰ γὰρ τις ἔροιτο Φίλιππον, εἰπέ μοι, πότερ' ἂν βούλοιο τούτους τοὺς στρατιώτας οὕς Διοπείδης νῦν ἔχει τοὺς ὁποιοῦστίνασθον (οὐδὲν γὰρ ἀντιλέγω), εὐθενεῖν καὶ παρ' Ἀθηναίοις εὐδοξεῖν καὶ πλείους γίνεσθαι τῆς πόλεως συναγωνιζομένης, ἢ διαβαλλόντων τινῶν καὶ κατηγορούντων διασπασθῆναι καὶ διαφθαρεῖν; τοῦτ' ἂν οἶμαι φήσειεν. εἶθ' ἂν Φίλιππος ἂν εὔξαιτο τοῖς θεοῖς, ταῦθ' ὑμῶν τινὲς ἐνθάδε πράττουσιν; εἶτα ἐτι ζητεῖτε, πόθεν τὰ τῆς πόλεως ἀπόλωλεν ἅπαντα; conf. Hermog. p. 72. pro Ctesiph. § 176 p. 286: εἰ μὲν τοίνυν προαιρησόμεθ' ἡμεῖς, ἔφην, ἐν τῷ παρόντι, εἴ τι δύσκολον πέπρακται Θηβαίοις πρὸς ἡμᾶς, τούτου μεμνησθαι καὶ ἀπιστεῖν αὐτοῖς ὡς ἐν τῇ τῶν ἐχθρῶν οὔσι μερίδι, πρῶτον μὲν ἂν εὔξαιτο Φίλιππος ποιήσομεν, εἶτα φοβοῦμαι μὴ προσδεξαμένων τῶν νῦν ἀνθεστηκότων αὐτῷ καὶ μιᾷ γνώμῃ πάντων φιλιππισάντων εἰς τὴν Ἀττικὴν ἔλθωσιν

* Eustathius ad Il. p. 379: τὸ δὲ δυσμενέεσσι μὲν χάριμα ἀποδεικνύει βαρὺ εἶναι τὸ ἐφ' ᾧ χαίρουσιν οἱ ἐχθροί· τοῦτο δὲ δηλοῦται καὶ ἐν τῷ ἢ που καγαλώωσιν οἱ Ἕλληνες καὶ ἐν τῷ ἢ κεν γηθήσαι Πριάμος.

ἀμφοτέροι. p. 294 § 198: καὶ ὅτω συνενηρόχασιν οἱ αὐτοὶ καιροὶ καὶ τοῖς τῆς πόλεως ἐχθροῖς, οὐκ ἔνι τοῦτον εὖνον εἶναι τῇ πατρίδι. Olynth. I p. 16 § 24: δεῖ τοίνυν ὑμᾶς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν ἀκαιρίαν τὴν ἐκείνου καιρὸν ὑμέτερον νομίσαντας ἐτοίμως συνάρασθαι τὰ πράγματα καὶ πρεσβενομένους ἐφ' ἃ δεῖ καὶ στρατευομένους αὐτοὺς καὶ παροξύνοντας τοὺς ἄλλους ἅπαντας, λογιζομένους, εἰ Φίλιππος λάβοι καθ' ἡμῶν τοιοῦτον καιρὸν καὶ πόλεμος γένοιτο πρὸς τῇ χώρᾳ, πῶς ἂν αὐτὸν οἴεσθε ἐτοίμως ἐφ' ὑμᾶς ἐλθεῖν; εἴτ' οὐκ αἰσχύνεσθε, εἰ μὴδ' ἃ πάθοιτ' ἂν, εἰ δύναιτ' ἐκεῖνος, ταῦτα ποιῆσαι καιρὸν ἔχοντες οὐ τολμήσετε; Lysias XXV, 21—4 qui egregius est locus. Andocides in Alcib. § 5 inter argumenta quibus ὀστρακισμοῦ legem improbat, hoc quoque affert: οἶμαι δὲ καὶ τοὺς φίλους ὑμῶν ἐν ταύτῃ μάλιστα τῇ ἡμέρᾳ λυπεῖσθαι καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἠδεσθαι, συνειδότας ὡς ἂν ἀγνοήσαντες ἐξελάσγητε τὸν βέλτιστον, δέκα ἐτῶν ἢ πόλις οὐδὲν ἀγαθὸν ὑπὸ τούτου τοῦ ἀνδρὸς πείσεται. Demosth. παραπρ. § 299 p. 437: καὶ τὴν πόλιν συνέχειν φησὶν ἡ μαντεία, ὅπως ἂν μίαν γνώμην ἔχουσιν ἅπαντες καὶ μὴ τοῖς ἐχθροῖς ἡδονὴν ποιῶσι. πότερον οὖν οἴεσθ' ἂν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν τοσαῦτα κακὰ εἰργασμένον σωθέντα ἢ δίκην δόντα ἡδονὴν Φιλίππῳ ποιῆσαι; ἐγὼ μὲν οἶμαι σωθέντα. φησὶ δὲ γε ἡ μαντεία δεῖν ὅπως ἂν μὴ χαίρωσιν οἱ ἐχθροὶ ποιεῖν. ἅπασι τοίνυν μιᾷ γνώμῃ παρακελεύεται κολάζειν τοὺς ὑπηρετηκότας τι τοῖς ἐχθροῖς ὁ Ζεὺς ἢ Διώνη πάντες οἱ θεοί. In Androt. § 77 (in Timocrat. § 185). Dinarchus in Demosth. § 36. 65: ὃν οἱ μὲν ἐχθροὶ καὶ κακόνοι τῆς πόλεως ζῆν ἂν βούλοιντο, συμφορὰν ἠγρούμενοι τῆς πόλεως εἶναι, ὅσοι δὲ εὖνοι τοῖς ὑμετέροις πράγμασι καὶ μεταπεσοῦσῆς τῆς τύχης ἐλπίζουσιν ἐπὶ τὸ βέλτιον ἂν τὰ τῆς πόλεως πράγματα ἐλθεῖν, τὴν ἀξίαν δίκην δόντα τῶν πεπραγμένων ἀπολωλέναι βούλονται καὶ ταῦτ' εὖχονται τοῖς θεοῖς. Demosth. Philipp. IV § 20: καὶ Φίλιππον δ' αὐτὸν οἶμαι οὐδὲν ἂν ἄλλο μὰ τοὺς θεοὺς εὖξασθαι ποιεῖν τὴν πόλιν ἢ ταῦτα ἃ νῦν ποιεῖτε. Aeschines in Ctesiph. § 147: τί γὰρ ἂν οἴεσθε Φίλιππον ἐν τοῖς τότε καιροῖς εὖξασθαι; οὐ χωρὶς μὲν

πρὸς τὴν πολιτικὴν δύναμιν, χωρὶς δ' ἐν Ἀμφίσει πρὸς τοὺς ξένους διαγωνίσασθαι, ἀθύμους δὲ τοὺς Ἑλληνας λαβεῖν τηλικαύτης πληγῆς γεγενημένης; καὶ τηλικούτων κακῶν αἴτιος γεγενημένος Δημοσθένης. Tacitus histor. I, 84: *Si Vitellio et satellitibus eius eligendi facultas detur, quem nobis animum, quas mentes imprecentur, quid aliud quam seditionem et discordiam optabunt? ne miles centurioni, ne centurio tribuno obsequatur, hinc confusi pedites equitesque in exitium ruamus.* Cicero pro Murena cap. 39 § 83, quem Victorius iam attulit: *Si L. Catilina cum suo consilio nefariorum hominum, quos secum eduxit, hac de re posset iudicare, condemnaret L. Murenam; si interficere posset, occideret. Idemne igitur delecti amplissimis ex ordinibus honestissimi atque sapientissimi viri iudicabunt, quod ille importunissimus gladiator, hostis rei publicae iudicaret?* Sinon ap. Virgil. Aen. II, 104 a Victorio laudatus: *Hoc Ithacus velit et magno mercentur Atridae.*

35 διὸ εἴρηται] A, εὔ ceteri inserunt, sine causa, cum haec omnia sint controversa, ἀμφισβητήσιμα, exemplum poetae afferre, non poetam laudare vult.

37 ὅθεν λέγεται ὡς τὰ κακὰ συνάγει τοὺς ἀνθρώπους] Pol. V, 5: *συνάγει γὰρ καὶ τοὺς ἐχθίστους ὁ κινδυνὸς φόβος*, ubi exempla plura narrantur.

pag.
1363

1 καὶ οὗ μὴ ἔστιν ὑπερβολή, τοῦτο ἀγαθόν, ὃ δ' ἂν ἦ μείζον ἢ δεῖ, κακόν] Quartus locus. Laudat τὸ μέσον, τὴν μεσότητα, quam rationem in Ethicis libris persequitur, quare posterius sic dicere poterat: ὃ δ' ἂν ἦ ὑπερβολή, κακόν, unde exspectamus potius καὶ ὃ μὴ ἔστιν ὑπερβολή, τοῦτο ἀγαθόν. Polit. VIII, 7 p. 1342 b, 14: *τὸ μέσον τῶν ὑπερβολῶν ἐπαινοῦμεν καὶ χρῆναι διώκειν φαμέν.* Alibi ὑπερβολή ipsa laudatur, ut Isocr. de bigis § 34.

2 καὶ οὗ ἔνεκα πολλὰ πεπύνηται ἢ δεδαπάνηται] Quintus locus; Syrianus Rhet. Gr. IV p. 739: *ἀπὸ τοῦ σφόδρα δεῖν ἐκείνων ἀντέχεσθαι ὑπὲρ ὧν πόρους τε παμπόλλους ἐπονήσαμεν καὶ χρήματα ἀνηλώσαμεν.* Sopater ibidem p. 744 et Anonymus tom. V p. 351: *τρίτον δι' ἃ πολλάκις κινδύνους πολλοὺς ὑπεμείναμεν καὶ χρήματα ἀνηλώσαμεν, τούτων ἔχεσθαι συμφέροι ὡς παρ' Ὀμήρῳ [II. β, 160]:*

καὶ δὲ κεν εὐχολὴν Πριάμῳ καὶ Τρωσὶ λίποιεν
 Ἀργείην Ἑλένην
 καὶ ἐξῆς. τοῦτο δὲ τινες καὶ ἀπὸ τοῦ ἐνδόξου φασὶν
 ἐπιχείρημα.

3 καὶ ὡς τέλος] καὶ (γὰρ) ὡς τέλος Vahlen über die
 Reihenfolge p. 156.

6 καὶ αἰσχρόν τοι δηρόν τε μένειν] II. β, 298.

6 καὶ ἡ παροιμία δὲ τὸ ἐπὶ θύραις τὴν ὑδρίαν] Pro-
 verbium quod a nullo notatum legimus; conf. Erasmi Adag.
 II, 1, 65; sensum superiora demonstrant exempla et indi-
 cavit Victorius; dicitur de iis, qui quod paene ad exitum per-
 duxerunt, labore defatigati relinquunt aut inane reddunt; aquam
 e loco remotiori petitam in foribus ipsis urceo incautius of-
 fenso profundunt.

7 καὶ οὗ πολλοὶ ἐφίενται, καὶ τὸ περιμάχητον φαινό-
 μενον] Sextus locus. Syrianus IV p. 739: ἀπὸ τῆς πάντων
 ἢ τῶν πλειόνων κρίσεως. Sopater p. 745, Anonymus V p.
 351: πέμπτον ἀπὸ τῆς τῶν πολλῶν κρίσεως, οἷον εἰ τύχοι
 ἐπὶ ἐλευθερίας εἰ πάντες ἐπιδιώκουσιν αὐτήν ἢ καὶ οἱ
 πλεῖστοι, τοῦτο καὶ ἡμῖν πρακτέον. Hi quoque loci scri-
 bendum esse probant: καὶ οὗ οἱ πολλοὶ ἐφίενται . . . οἱ δὲ
 πολλοὶ ὥσπερ πάντες φαίνονται; non enim πολλοί, sed οἱ
 πολλοὶ propius accedunt ad id, ut omnes esse videantur.
 Ethica Nicom. IX, 8: οἱ μὲν οὖν εἰς ὄνειδος ἄγοντες αὐτὸ
 φιλαύτους καλοῦσι τοὺς ἑαυτοῖς ἀπονέμοντας τὸ πλεῖον
 ἐν χρήμασι καὶ τιμαῖς καὶ ἡδοναῖς ταῖς σωματικαῖς· τού-
 των γὰρ οἱ πολλοὶ ὀρέγονται καὶ ἐσπουνδάκασιν περὶ
 αὐτὰ ὡς ἄριστα ὄντα, διὸ καὶ περιμάχητά ἐστιν . . .
 ὁ δ' ἐπιεικῆς πειθαρχεῖ τῷ νῷ· προήσεται γὰρ καὶ χρή-
 ματα καὶ τιμὰς καὶ ὅλως τὰ περιμάχητα ἀγαθὰ, περιποι-
 ούμενος ἑαυτῷ τὸ καλόν. Conf. Isocr. Helen. § 17. 40.
 infra I, 12 p. 1373, 27: καὶ ἂ πάντες ἢ πολλοὶ ἀδικεῖν
 εἰώθασιν. Ex contrario hoc argumento ostracismus malum
 esse docet Andocid. IV, 6: ῥάδιον δὲ καὶ ἐντεῦθεν γινῶναι
 τὸν νόμον πονηρὸν ὄντα· μόνοι γὰρ αὐτῷ τῶν Ἑλλήνων
 χρώμεθα, καὶ οὐδεμία τῶν ἄλλων πόλεων ἐθέλει μιμήσα-
 σθαί. καίτοι ταῦτα διέγνωσται ἄριστα τῶν δογματίων,

ἂ καὶ τοῖς πολλοῖς καὶ τοῖς ὀλίγοις ἀρμόττοντα μάλιστα τυγχάνει καὶ πλείστους ἐπιθυμητὰς ἔχει.

10 καὶ τὸ ἐπαινετόν] Septimus locus. Vid. Ethic. I, 12.

11 καὶ ὃ οἱ ἐχθροὶ καὶ οἱ φαῦλοι ἐπαινοῦσιν] Octavus locus; Syrianus IV p. 739: ἀφ' ὧν οἱ ἐχθροὶ θαυμάζουσιν. Sopater IV p. 745. Anonymus V p. 351: τέταρτον ἀφ' ὧν οἱ πολέμιοι ὑπέμειναν καὶ ἂ θαυμάζουσι καὶ δι' ἂ πολλοὺς πόνοὺς ὑφίστανται, ὑπὲρ τούτων καὶ ὑμῖν ἀγωνίσασθαι συμφέρει, ὡς Δημοσθένης ἐν τῷ περὶ στεφάνου (p. 247 § 67). τί ἔδει με συμβουλευῆσαι τῇ πόλει κινδύνου περιστάντος. καὶ τοῦτο κατασκευάζων ἐκ τοῦ Φιλίππου ἔλαβε τὰς ἀφορμὰς εἰπών· ἐώρων δὲ τὸν Φίλιππον πρὸς ὃν ἦν ἡμῖν ὁ ἀγὼν, ὑπὲρ δόξης τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένον, τὸ σκέλος πεπηρωμένον, τὴν κλεῖν καταεργότα. Malevoli sunt καὶ οἱ φαῦλοι et improbi, si Aristoteles hos addidit; offendit enim, quod verba quae causam indicant εἰ καὶ οἱ κακῶς πεπονθότες; non ad illos, sed ad vocabulum οἱ ἐχθροὶ pertinent; tum alio sensu infra legitur ὥσπερ καὶ φαῦλοι id quod κακοί, quare Muretum in versione illa verba iure omisisse censeo; vidit idem etiam Wolfius ap. Vaterum p. 206. Pseudodem. epitaph. § 20. Plat. Menex. p. 243 Steph. de Atheniensibus qui in Sicilia interierunt: ὧν οἱ ἐχθροὶ καὶ προσπολεμήσαντες πλείω ἐπαινον ἔχουσι σωφροσύνης καὶ ἀρετῆς ἢ τῶν ἄλλων οἱ φίλοι. — Conf. Brandis Philolog. IV, 41.

13 ὥσπερ καὶ φαῦλοι οὓς οἱ φίλοι ψέγουσι καὶ ἀγαθοὶ οὓς οἱ ἐχθροὶ μὴ ψέγουσιν] Qui ἐχθροὶ ἐπαινοῦσιν legunt, ut Aldus, Bekkerus, idem quod supra dictum est, repetunt; nil enim differt, seu hominem sive rem indicas, quod discrimen inesse qui correxerunt, putabant; accedit quod Simonidis versus intelligi non possit; revocanda itaque erat vetustior lectio μὴ ψέγουσιν. Locum bonos esse quos inimici laudent, Aristoteles invertit: quemadmodum et mali quos amici vituperant, quibus addit: et inimici non vituperant; sic enim Corinthii, se ab poeta ut φαύλους notatos esse, non iniuria censebant. Primus fuit Muretus, qui verba ἀγαθοὶ οὓς in versione omitteret; secutus est Vaterus p. 41—43. Syrianus I. I.

p. 739 ubi quid sit *συμφέρον*, locos affert, dicit: ἀπὸ τοῦ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν μὴ ψέγεσθαι. Optime vero A om. verba οὗς οἱ φίλοι ψέγουσι καὶ ἀγαθοί, in cuius margine apparent οὗς οἱ φίλοι ψέγουσι.

15 Κορίνθιοι ὑπὸ Σιμωνίδου ποιήσαντος] Welker Mus. Rhen. III, 3 p. 426. (tom. III fragm. CXXVIII ed. Lips.) Plut. Dion init.: Ἄρα γ', ὥσπερ ὁ Σιμωνίδης φησίν, ᾧ Σόσσιε Σενεκίων, τοῖς Κορινθίοις οὐ μηνίειν τὸ Ἴλιον ἐπιστρατεύσασι μετὰ τῶν Ἀχαιῶν, ὅτι κἀκείνοις οἱ περὶ Γλαῦκον ἐξ ἀρχῆς Κορίνθιοι γεγονότες συνεμάχουν προθύμως, οὕτως εἰκὸς τῇ Ἀκαδημίᾳ μῆτε Ῥωμαίους μῆτε Ἑλληνας ἐγκαλεῖν ἴσον φερομένους ἐκ τῆς γραφῆς ταύτης. Themist. cap. 5: πάλιν δέ ποτε τὸν Σιμωνίδην ἐπισκώπτων ἔλεγε νοῦν οὐκ ἔχειν, Κορινθίοις μὲν λοιδοροῦντα μεγάλην οἰκοῦντας πόλιν, αὐτοῦ δὲ ποιούμενον εἰκόνας οὕτως ὄντος αἰσχροῦ τὴν ὄψιν. Schol. Pind. Oly. XIII, 78: οἱ Κορίνθιοί φησιν ἐπ' ἀμφοτέρω τὰ μέρη ἠρίστευσαν ἐν Ἰλίῳ· καὶ γὰρ τοῖς Τρωσὶ συνεμάχησαν καὶ τοῖς Ἑλλησιν. Τρωσὶ μὲν Γλαῦκος τὸ γένος εἰς Βελλεροφόντην ἀνάγων τὸν Γλαῦκου τοῦ Σισύφου, τοῖς δὲ Ἀχαιοῖς Εὐχύνωρ Πολυῦδου τοῦ μάντεως. τοῦτο δὲ καὶ Σιμωνίδης εἶπε

Κορινθίοισι δ' οὐ μανίει τὸ Ἴλιον

οὐδὲ Δαναοί· ἀμφοτέροις γὰρ σύμμαχοι ἐγένοντο. ubi vid. Boeckh p. 279. Ex his scholiis sumpta sunt, quae Stephanus sine libri primi comment. p. 285 male sic descripsit: οὕτω δὲ καὶ Σιμωνίδης ἐποίησε· Κορινθίοις δ' οὐ μανίει οὐδὲ Δαναοῖς, τὸ Ἴλιον δηλαδή. Schneidewin Simonid. p. XXVIII, 106. Genuinum verbum praeter scholiastam Plutarchus, non Aristoteles servavit; in Aristotele Boeckhius corrigit Κορινθίοισι δ', sed cod. schol. Pindari legit Κορινθίοισιν οὐ, ut haereas, utrum sit praefendum. In marg. codicis C: ὑπέλαβον μὴ εἰδότες ὅτι ἀγαθοὶ οἷς οἱ ἐχθροὶ οὐ μέμφονται ἀλλ' ἐπαινοῦσιν.

16 καὶ ὁ τῶν φρονίμων τις ἢ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν προέκρινεν] Nonus locus; Syrianus p. 739: ἀπὸ τῆς τῶν ἐνδόξων κρίσεως. Sopater p. 745. Anonymus V p. 351: ἔκτον ἀπὸ τῆς τῶν ἐνδόξων κρίσεως, οἷον ὡς οἱ πρόγονοι τάδε ἔπραξαν, οὕτω καὶ ἡμεῖς ὡς παρ' Ὀμήρου

[Π. δ, 308]· ὧδε καὶ οἱ πρότεροι πόλιας καὶ τείχε' ἐπόρ-
θουν. Frequentissimus locus in arte rhetorica ἐκ κρίσεως
vel ἐκ κρίσεως ἐνδόξου dictus; causam dicit Aristoteles Eth.
Nic. III, 6: ὁ σπουδαῖος γὰρ ἕκαστα κρίνει ὀρθῶς καὶ ἐν
ἐκάστοις τάληθές αὐτῷ φαίνεται et quae seqq. — I, 5 p.
1361, 27: οὐ πάντες ἐφίενται ἢ οἱ πολλοὶ ἢ οἱ ἀγαθοὶ
ἢ οἱ φρόνιμοι. Male οὐρανίων pro φρονίμων coniecit
G. Wolff. Mus. Rhen. XIX, 631. Conf. l. ex Topicis ad p.
1364 b, 11.

18 καὶ Ἑλένην Θησεὺς καὶ Ἀλέξανδρον αἰθεαί] Isocr.
Helen. § 18. 41.

19 καὶ ὅλως τὰ προαιρετά] Decimus locus; quid sit
προαίρεσις, exponit Eth. Nic. III, 4. Sequitur nunc topica
ratio τῶν προαιρετῶν ex quatuordecim locis constans praeter
dicta, quae ipsa homines ut aliquid aggrediantur incitant.

20 τὰ τοῖς ἐχθροῖς κακὰ καὶ τὰ τοῖς φίλοις ἀγαθὰ] Top.
II, 7 p. 113, 2: τὸ τοὺς φίλους εὖ ποιεῖν τῷ τοὺς
ἐχθροὺς κακῶς οὐκ ἔστιν ἐναντίον· ἀμφοτέρω γὰρ αἰρετὰ
καὶ τοῦ αὐτοῦ ἦθους. Atque haec si Socraticos excipis, to-
tius antiquitatis erat sententia. Hoc est quod Demosthenes
vult, cuius locum recentiores de cor. 89 male explicant: τῆς
νῦν εἰρήνης, ἣν οὗτοι κατὰ τῆς πατρίδος τηροῦσιν οἱ χρη-
στοὶ ἐπὶ ταῖς μελλούσαις ἐλπίσιν, ὧν διαμάρτοιν καὶ
μετάσχοιεν ὧν ὑμεῖς οἱ τὰ βέλτιστα βουλόμενοι
τοὺς θεοὺς αἰτεῖτε, μὴ μεταδοῖεν ὑμῖν ὧν αὐτοὶ προ-
ήρηται. Precantur enim cives deos et orant, ut ipsis bona
contingant, inimicis mala.

21 καὶ τὰ δυνατά] Sic Isocrates Philippum docet, fieri
posse ut Graecorum disiunctas civitates conciliet, § 39—56
οὐκ ἀδύνατον, tum etiam ῥάδιον esse demonstrat § 57—87
hisque argumentis eum ad egregium illud opus perficiendum
cohortatur. § 118: χρὴ δὲ τοὺς μείζονος δόξης τῶν ἄλλων
ἐπιθυμοῦντας περιβάλλεσθαι μὲν τῇ διανοίᾳ τὰς πράξεις
δυνατὰς μὲν, εὐχῇ δ' ὁμοίας, ἐξεργάζεσθαι δὲ ζητεῖν αὐ-
τὰς ὅπως ἂν οἱ καιροὶ παραδιδῶσιν.

21 ταῦτα] A, sed in marg. δυνατὰ et sic vet. transl. et
Graec. interpres.

22 τὰ τε γενόμενα ἂν καὶ τὰ ῥαδίως γιγνόμενα] Ethic. Nic. III, 5: καὶ μὲν ἀδυνατῶ ἐντύχουσιν, ἀφίστανται, οἷον εἰ χρημάτων δεῖ, ταῦτα δὲ μὴ οἷόν τε πορισθῆναι· ἐὰν δὲ δυνατὸν φαίνεται, ἐργηροῦσι πρᾶττειν. δυνατὰ δὲ ἂ δι' ἡμῶν γένοιτ' ἂν· τὰ γὰρ διὰ τῶν φίλων, δι' ἡμῶν πῶς ἐστίν· ἢ γὰρ ἀρχὴ ἐν ἡμῖν. Poetic. 9: ἐπὶ δὲ τῆς τραγωδίας τῶν γενομένων ὀνομάτων ἀντέχονται. αἴτιον δ' ὅτι πιθανόν ἐστὶ τὸ δυνατόν. τὰ μὲν οὖν μὴ γενόμενα οὐπω πιστεύομεν εἶναι δυνατὰ, τὰ δὲ γενόμενα φανερόν ὅτι δυνατὰ· οὐ γὰρ ἂν ἐγένετο, εἰ ἦν ἀδύνατα. Mirum si Aristoteles hic primum neglexit, id quod factum est, fieri posse; si dixit γενόμενα ἂν, idem exprimit quod in Nic. ἂ δι' ἡμῶν γένοιτ' ἂν? at idem fere significat τὰ ῥαδίως γιγνόμενα. Melius abest illa particula, ni fallor. Anaxim. 1: δυνατὰ δὲ πάντα τὰ ἐνδεχόμενα γενέσθαι. Melius adhaeret vocabulum sequentibus τὰ ῥαδίως (ἂν) γιγνόμενα.

23 ῥάδια δὲ ὅσα ἢ ἄνευ λύπης ἢ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ· τὸ γὰρ χαλεπὸν ὀρίζεται ἢ λύπῃ ἢ πλήθει χρόνου] Cicero de invent. II, 56, 169: *Facile fieri id dicimus quod sine magno aut sine ullo labore, sumptu, molestia quam brevissimo tempore confici possit; difficile autem fieri quod quamquam laboris, sumptus, molestiae, longinquitatis indiget atque aut omnes aut plurimas aut maximas causas habet difficultatis, tamen his susceptis difficultatibus compleri atque ad exitum perduci potest.*

25 καὶ ἐὰν ὡς βούλονται] Si res ut volunt, est, facile aggrediuntur, προαιρετὸν est, ut Isocrates Philippum ad bellum Persis inferendum adhortatur; omnia enim quae ad expeditionem suscipiendam et perficiendam necessaria sint, Philippo ex animi sententia suppetere § 95—105. 137. 115: ἐστὶ δέ σοι πεισθέντι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις τυχεῖν δόξης, οἷας ἂν αὐτὸς βουληθῆς. — ὅσ' ἂν βούλωνται conicit Gaisf. Conf. I, 7 p. 1364, 30.

26 ἐὰν ἢ λανθάνῃ ἢ τιμωρία ἢ μικρὰ ἢ] Wolfius λανθάνῃ ἢ ἢ τιμωρία μικρὰ ἢ, sed tum λανθάνωσιν requiritur; difficultatem fugit vetus interpres τιμωρίαν molestiam vertens. Et sane nescio quid h. l. velit poena et vindicta, nam damni vel incommodi vis vocabulo non inest; neque tamen

aliud ille in codice suo invenit; fortasse delendum ἢ τιμωρία et intelligendum τὰ κακά.

27 καὶ τὰ ἴδια καὶ ἃ μηδεὶς καὶ τὰ περιττά· τιμὴ γὰρ οὕτω μᾶλλον] Id fiet, si Philippus Persas in suam potestatem redegerit § 140—3.

28 καὶ τὰ ἀρμόττιοντα αὐτοῖς] Convenit Philippo, ἄξιον est § 68—71, et κατὰ γένος ex Herculis genere prognato § 105—127 et κατὰ δύναμιν potentissimo regi § 137.

29 καὶ ὧν ἐλλείπειν οἴονται, κἂν μικρὰ ἦ] Sic Isocrates quae Philippus iam perfecit, quam quae perficienda restent, maiora esse dicit § 115.

31 καὶ τὰ εὐκατέργαστα] Pertinet ad δυνατόν et idem est quod ῥάδιον; iam Clearchus Persarum regem vicisset, nisi Cyrus nimio pugnandi ardore abreptus interiisset.

33 καὶ ἃ χαριοῦνται τοῖς φίλοις ἢ ἃ ἀπεχθήσονται τοῖς ἐχθροῖς] Repetit item quod supra iam dixerat: προαιροῦνται δὲ πράττειν τὰ τοῖς ἐχθροῖς κακά καὶ τὰ τοῖς φίλοις ἀγαθά. Leve enim interest discrimen, vix dignum quod commemoraret neque alicuo inserendum loco. Isocrat. Philippo § 130: διὸ δικαίως ἂν με πάντες ἐπαινοῖεν ὅτι διατετέλεκα προτρέπειν ἐπιχειρῶν οὓς ἂν ἐλπίσω μάλιστα δυνήσεσθαι τοὺς Ἑλληνας ἀγαθόν τι ποιῆσαι, τοὺς δὲ βαρβάρους ἀφελέσθαι τὴν ὑπάρχουσαν εὐδαιμονίαν. Oratores in exordio se amicorum et bonorum studio ductos ad causam dicendam ascendisse confiteri solent.

34 καὶ ὅσα οὓς θαυμάζουσι προαιροῦνται πράττειν] Isocrat. Phil. § 113: τούτου δ' ἔνεκά σοι περὶ τούτων διηγήθην, ἵνα γνῶς ὅτι σε τυγχάνω τῷ λόγῳ παρακαλῶν ἐπὶ τοιαύτας πράξεις, ἃς ἐπὶ τῶν ἔργων οἱ πρόγονοί σου φαίνονται κάλλιστα προκρίναντες.

35 καὶ πρὸς ἃ εὐφρεῖς εἰσὶ καὶ ἔμπειροι· ῥᾶον γὰρ κατορθώσκειν οἴονται] Philippus imperator belli peritus Isocr. § 97. 140. Aristot. Problem. XIX, 6: διὰ τί ἄπερ ἂν τινες προέλωνται ἐνδιατρίβουσι τούτοις ἐνίοτε φαύλοις οὓσι μᾶλλον ἢ ἐν σπονδαιοτέροις . . . ἢ ὅτι ἐν οἷς οἴεται ἕκαστος κρατιστεύειν, ταῦτα προαιρεῖται, ὃ δὲ αἰρεῖται, καὶ ἐπὶ τοῦτ' ἐπείξεται νέμων τὸ πλεῖστον ἡμέρας αὐτῷ μέρος, ἵν' αὐτὸς αὐτοῦ τυγχάνει κράτιστος

ᾧν. ὅτι δὲ ἂν τινες ἐξ ἀρχῆς προέλονται καὶ οἷς ἂν συν-
εθισθῶσιν, οὐδὲ κρίνειν ἔτι δύνανται τὰ βελτίω· διέφθα-
ται γὰρ ἡ διάνοια διὰ φανύλας προαιρέσεις, noti sunt Eur-
ipidis versus ex Antiopa inserti. Vid. Fragm. IX p. 72 Matth.

36 καὶ ἂ μὴδεις φαῦλος· ἐπαινετὰ γὰρ μάλλον.] Eu-
rip. Aeoli fragm. p. 11 Matth.:

μὴ πλοῦτον εἴπῃς· οὐχὶ θαναμάζω θεὸν
ὄν χῶ κάκιστος ῥαδίως ἐκτῆσατο.

Eadem Isocrates Philippo dicit § 133—6.

37 καὶ ᾧν ἐπιθυμοῦντες τυγχάνουσιν] Deliacum epi-
gramma Ethic. Nic. I, 9:

κάλλιστον τὸ δικαιοτάτον, λῶστον δ' ὑγιαίνειν,
ἥδιστον δὲ πέφυχ' οὗ τις ἐρᾷ τὸ τυχεῖν.

et poeta ap. Plut. de audiendis poetis cap. 11:

τόδ' ἔστι τὸ ζηλωτὸν ἀνθρώποις, ὅτῳ
τόξον μερίμνης εἰς ὃ βούλεται, πέση.

38 καὶ μάλιστα ἕκαστοι πρὸς ἂ τοιοῦτοι] Ethic. Nic. I,
9: τὸ μὲν γὰρ ἦδεσθαι τῶν ψυχικῶν, ἐκάστῳ δ' ἔστιν
ἡδὺ πρὸς ὃ λέγεται φιλοτιοῦτος, οἷον ἵππος μὲν τῷ φι-
λίπῳ, θέαμα δὲ τῷ φιλοθεώρῳ· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον
καὶ τὰ δίκαια τῷ φιλοδικαίῳ καὶ ὄλως τὰ κατ' ἀρετὴν τῷ
φιλαρέτῳ.

1 πρὸς ἂ τοιοῦτοι] φιλοτιοῦτοι Vahlen, qui hoc ne-
cessarium non esse ipse vidit. pag.
1363 b

3 περὶ μὲν οὖν ἀγαθοῦ καὶ τοῦ συμφέροντος ἐκ τού-
των ληπτέον τὰς πίστεις] Notandus articulus alteri voci prae-
positus, qui deest initio capitis: ληπτέον ἂν εἴη τὰ στοιχεῖα
περὶ ἀγαθοῦ καὶ συμφέροντος ἀπλῶς. Conf. cap. 10 finem.

CAP. VII.

5 Quod in fine tertii capitis considerandum esse monue-
rat, τὸ μείζον et ἔλαττον, nunc in deliberativo genere, cui
finis est τὰγαθὸν et τὸ συμφέρον, exponit et quid sit melius
et utilius ostendit; eundem locum initio tertii libri Topicorum,
in quo πότερον αἰρετώτερον ἢ βέλτιον δυοῖν ἢ πλειόνων
disquirat, accurate tractavit et mirum auctorem prioris exposi-
tionis nullam facere mentionem; nos singula singulis appone-

mus; exstant vero ibi plura quae hic desiderantur; fort. oratori minus necessaria esse censuit. Ceterum neque hic, neque in Topicis certum quendam ordinem quo haec congesta sint, agnoscere possumus; posteriores Peripatetici locorum divisionem quam Cicero in Top. in comparatione secutus est, instituisse videntur; spectatur autem ibi numerus, species, vis, quaedam etiam ad res aliquas affectio, quae quomodo disposita sint, ap. Cic. I. I. cap. 18 legatur. Rhetores haec in συγκρίσεως loco tractant, v. c. Theon cap. 9, p. 231—5. — Conf. Brandis Philol. IV, 15—8.

14 δ] ὁ A ap. Victorium, ex correct. ut I, 6 p. 1362, 24 est ὅσα. Idem λαβόντα ^{εσ} ^ν ἔλοιτο ap. Gaisf.

16 τέλος δ' ἐστὶν οὗ ἔνεκα τὰ ἄλλα] Metaphys. p. 994 b, 9: ἐτι δὲ τὸ οὗ ἔνεκα τέλος, τοιοῦτον δὲ ὁ μὴ ἄλλου ἔνεκα ἀλλὰ τᾶλλα ἐκείνου. Aristotelem alii secuti sunt, quos vid. ap. interpretes ad Ciceron. de finib. I, 30.

17 πρὸς αὐτὸν] Sic A, πρὸς αὐτὸ alii, conf. Bonitz I, 89.

18 ἀνάγκη τὰ τε πλείω τοῦ ἐνὸς καὶ τῶν ἐλαττόνων, συναριθμουμένου τοῦ ἐνὸς ἢ τῶν ἐλαττόνων, μείζον ἀγαθὸν εἶναι· ὑπερέχει γάρ, τὸ δὲ ἐνυπάρχον ὑπερέχεται] Primus locus; Top. III, 2 p. 117, 16: ἐτι τὰ πλείω ἀγαθὰ τῶν ἐλαττόνων ἢ ἀπλῶς ἢ ὅταν τὰ ἕτερα ἐν τοῖς ἑτέροις ὑπάρχη, τὰ ἐλάττω ἐν τοῖς πλείοσιν, ubi vid. Alexand. p. 129 qui apte Ethic. Nicom. I, 5 laudat: τὸ δ' αὐταρκες τίθεμεν ὁ μονούμενον αἰρετὸν ποιεῖ τὸν βίον καὶ μηδενὸς ἐνδεᾶ· τοιοῦτον δὲ τὴν εὐδαιμονίαν οἴομεθα εἶναι· ἐτι δὲ αἰρετωτάτην μὴ συναριθμουμένην, συναριθμουμένην δὲ δῆλον ὡς αἰρετωτέραν μετὰ τοῦ ἐλαχίστου τῶν ἀγαθῶν· ὑπεροχὴ γὰρ ἀγαθῶν γίνεται τὸ προστιθέμενον, ἀγαθῶν δὲ τὸ μείζον αἰρετωτέρον αἰεί. Adde Ethic. X, 2 ubi ἡδονή exponitur: προστιθεμένην τε ὀφροῦν τῶν ἀγαθῶν αἰρετωτέρον ποιεῖν οἷον τῷ δικαιοπραγεῖν καὶ σωφρονεῖν. καὶ αὐξῆσθαι δὴ τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ αὐτῷ. ἔοικε δὴ οὗτός γε ὁ λόγος τῶν ἀγαθῶν αὐτὴν ἀποφαίνειν καὶ οὐδὲν μᾶλλον ἑτέρου· πᾶν γὰρ μεθ' ἑτέρου ἀγαθοῦ αἰρετωτέρον ἢ μονούμενον. τοιοῦτῳ δὴ λόγῳ καὶ Πλάτων ἀναιρεῖ ὅτι οὐκ ἐστὶν ἡδονὴ τᾶγαθόν· αἰρετωτέρον γὰρ εἶναι τὸν ἡδὺν

βίον μετὰ φρονήσεως ἢ χωρίς, εἰ δὲ τὸ μικτὸν κρεῖττον, οὐκ εἶναι τὴν ἡδονὴν τάγαθόν· οὐδενὸς γὰρ προστεθέντος αὐτὸ τάγαθὸν αἰρετώτερον γίνεσθαι.

21 καὶ ἐὰν τὸ μέγιστον τοῦ μεγίστου ὑπερέχῃ, καὶ αὐτὰ αὐτῶν] Locus secundus; Topic. III, 2 p. 117 b, 33: ἔτι εἰ ἀπλῶς τοῦτο τούτου βέλτιον, καὶ τὸ βέλτιστον τῶν ἐν τούτῳ βέλτιον τοῦ ἐν τῷ ἑτέρῳ βελτίστον, οἷον εἰ βέλτιον ἄνθρωπος ἵππου, καὶ ὁ βέλτιστος ἄνθρωπος τοῦ βελτίστον ἵππου βελτίων. καὶ εἰ τὸ βέλτιστον τοῦ βελτίστον βέλτιον, καὶ ἀπλῶς τοῦτο τούτου βέλτιον, οἷον εἰ ὁ βέλτιστος ἄνθρωπος τοῦ βελτίστον ἵππου βελτίων, καὶ ἀπλῶς ἄνθρωπος ἵππου βελτίων. Eth. Eud. II, 1 p. 1219, 31.

28 καὶ ὅταν τόδε μὲν τῷδε ἔπηται, ἐκεῖνο δὲ τούτῳ μῆ] Tertius locus; Topic. III, 2 p. 117, 5: ἔτι ὅταν δύο τινὰ ἢ σφόδρα ἀλλήλοις παραπλήσια καὶ μῆ δυνώμεθα ὑπεροχὴν μηδεμίαν συνιδεῖν τοῦ ἑτέρου πρὸς τὸ ἕτερον, ὁρᾶν ἀπὸ τῶν παρεπομένων· ὧ γὰρ ἔπεται μείζον ἀγαθόν, τοῦθ' αἰρετώτερον. ἂν δ' ἢ τὰ ἐπόμενα κακά, ὧ τὸ ἔλαττον ἀκολουθεῖ κακόν, τοῦθ' αἰρετώτερον. ὄντων γὰρ ἀμφοτέρων αἰρετῶν οὐδὲν κωλύει δυσχερές τι παρέπεσθαι. διχῶς δ' ἀπὸ τοῦ ἔπεσθαι ἢ σκέψις· καὶ γὰρ πρότερον καὶ ὕστερον ἔπεται, οἷον τῷ μανθάνοντι τὸ μὲν ἀγνοεῖν πρότερον, τὸ δ' ἐπίστασθαι ὕστερον. βέλτιον δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ ὕστερον ἐπόμενον. λαμβάνειν οὖν τῶν ἐπομένων ὁπότερον ἂν ἢ χρήσιμον. Conf. quod supra ad cap. 6 adnotavimus.

33 καὶ τὰ ὑπερέχοντα τοῦ αὐτοῦ μείζονι μείζω· ἀνάγκη γὰρ ὑπερέχειν καὶ τοῦ μείζονος] Quartus locus; quae superant quod idem est cum maiore, ipsa maiora sunt. In Topicis hic locus non invenitur. Schol. ὑπερέχοντά τινος μείζονος μείζω.

35 καὶ τὰ μείζονος ἀγαθοῦ ποιητικὰ μείζω· τοῦτο γὰρ ἦν τὸ μείζονος ποιητικῶ εἶναι] Quintus locus; verba sunt integra, hoc dicit auctor: non mirum hoc maius esse bonum; diximus enim et sumpsimus maioris esse boni efficiens; quare si maius bonum non efficeret, non esset μείζονος ποιητικόν: denn das war es ja gerade, dass es das sei was ein grösseres Gut bewirke. Id erat monendum, ne in posterum haesitaret

(conf. Vater p. 45) aut ne quis simile inesse censeret quod infra legimus: ἀγαθὸν γὰρ ἦν οὐ πάντες ἐφίενται, ὥστε καὶ μείζον οὐ μᾶλλον. Dativus est quem dicimus Aristotelicum, de quo vid. Trendelenb. in Museo Rhen.

36 καὶ οὐ τὸ ποιητικὸν μείζον, ὡσαύτως] Sextus locus, quo superior retro agitur; supra enim causam efficientem tractavit, nunc id quod efficitur illa, exponit. Top. III, 1 p. 116 b, 26: ἔτι δύο ποιητικῶν, οὐ τὸ τέλος βέλτιον. ποιητικῶ δὲ καὶ τέλους ἐκ τοῦ ἀνάλογον, ὅταν πλείονι ὑπερέχη τὸ τέλος τοῦ τέλους ἢ ἐκεῖνο τοῦ οἰκείου ποιητικῶ, οἷον εἰ ἢ εὐδαιμονία πλείονι ὑπερέχει ὑγείας ἢ ὑγεία ὑγεινοῦ, τὸ ποιητικὸν εὐδαιμονίας βέλτιον ὑγείας. ὅσῳ γὰρ ἢ εὐδαιμονία ὑγείας ὑπερέχει, τοσοῦτῳ καὶ τὸ ποιητικὸν τὸ τῆς εὐδαιμονίας τοῦ ὑγεινοῦ ὑπερέχει. ἢ δὲ ὑγεία τοῦ ὑγεινοῦ ἐλάττονι ὑπερεῖχεν, ὥστε πλείονι ὑπερέχει τὸ ποιητικὸν εὐδαιμονίας τοῦ ὑγεινοῦ ἢ ἢ ὑγεία τοῦ ὑγεινοῦ. δῆλον ἄρα ὅτι αἰρετώτερον τὸ ποιητικὸν εὐδαιμονίας τῆς ὑγείας· τοῦ γὰρ αὐτοῦ πλείονι ὑπερέχει. ubi conf. Alex. p. 125.

pag.
1364

1 καὶ τὸ αἰρετώτερον καθ' αὐτὸ τοῦ μὴ καθ' αὐτό, οἷον ἰσχὺς ὑγεινοῦ] Septimus locus, in quo notandus est comparativus; exspectamus enim αἰρετόν, unde conicias καὶ αἰρετώτερον τὸ καθ' αὐτό; at in his omnibus intelligendum non αἰρετώτερον ut in Topicis, sed μείζον ἀγαθόν. Comparationis gradus hoc ipso in capite legitur infra καὶ τὸ πρὸς πολλὰ χρησιμώτερον, item καὶ τὸ ἀλυπτότερον καὶ τὸ μεθ' ἡδονῆς. ὑγεινοῦ non est ὑγείας, sed ὑγείας ποιητικῶ. Topic. III, 1 p. 116, 29: καὶ τὸ δι' αὐτὸ αἰρετόν τοῦ δι' ἕτερον αἰρετοῦ αἰρετώτερον, οἷον τὸ ὑγαίνειν τοῦ γυμνάζεσθαι· τὸ μὲν γὰρ δι' αὐτὸ αἰρετόν, τὸ δὲ δι' ἕτερον. καὶ τὸ καθ' αὐτὸ τοῦ κατὰ συμβεβηκός οἷον τὸ τοὺς φίλους δικαίους εἶναι τοῦ τοὺς ἐχθρούς. et quae plura ibi de hac re leguntur. Cicero Top. 18: quae propter se expetenda sunt, iis quae propter aliud.

3 καὶ ἢ τὸ μὲν τέλος, τὸ δὲ μὴ τέλος] Octavus locus; Topic. III, 1 p. 116 b, 22: καὶ τὸ τέλος τῶν πρὸς τὸ τέλος αἰρετώτερον δοκεῖ εἶναι καὶ δυοῖν τὸ ἔγγιον τοῦ τέλους. ubi Alexand. p. 124: ὑγεία μὲν αἰρετώτερον γυμνασίῳ,

περιπάτων, σιτίων, ὅλως διαίτης ὅτι ἢ μὲν τέλος, ταῦτα δ' ἐκείνης χάριν, καὶ εὐδαιμονία ἀρετῆς, ὑγείας, πλούτου, τῶν ἄλλων ἀγαθῶν· ἢ μὲν γὰρ τέλος, ταῦτα δ' ἐκείνης χάριν καὶ τὸ εἰδέναι τοῦ μανθάνειν καὶ τὸ κατὰ τὰς ἕξεις ἐνεργεῖν τοῦ τὰς ἕξεις ἔχειν.

5 καὶ τὸ ἦττον προσδεόμενον θατέρου ἢ ἐτέρων· ἀνταρκέστερον γάρ.] Nonus locus; Top. III, 2 p. 117, 37: καὶ ὁ πάντων ἐχόντων μηδὲν θατέρου δεόμεθα ἢ ὁ ἐχόντων προσδεόμεθα, τοῦ λοιποῦ καθάπερ ἐπὶ δικαιοσύνης καὶ ἀνδρίας· δικαίων μὲν γὰρ πάντων ὄντων οὐδὲν χρήσιμος ἢ ἀνδρία, ἀνδρείων δὲ πάντων ὄντων χρήσιμος ἢ δικαιοσύνη.

7 καὶ ὅταν τόδε μὲν ἄνευ τοῦδε μὴ ἢ ἢ μὴ δυνατὸν ἢ γενέσθαι, θάτερον δὲ ἄνευ τούτου] Decimus locus, iisdem verbis quibus tertius incipiens; cum vero ubique sit intelligendum μεῖζον ἀγαθόν vel μᾶλλον συμφέρον, invertitur hic ratio; nam dicendum erat . . . τοῦδε ἢ ἢ δυνατὸν ἢ γενέσθαι, θάτερον δὲ μὴ ἄνευ τούτου· ἀνταρκέστερον γάρ. Id nunquam fit, neque fieri potest, nisi ipse hanc inversionem indicat; quare deleto δὲ apodosin esse in verbis ἀνταρκέστερον τὸ μὴ προσδεόμενον credas, sed huiusmodi apodosin in hoc capite non invenitur, alius generis est v. c. ἀνάγκη ἔχειν p. 1364b, 14, 29, 35. Recte Morelius: *alius γὰρ quod et Hermolaus reddidit*, sed scripti et excusi omnes δὲ praebent.

10 κἂν ἢ ἀρχή, τὸ δὲ μὴ ἀρχή. κἂν ἢ αἴτιον, τὸ δ' οὐκ αἴτιον διὰ τὸ αὐτό] Locus undecimus et duodecimus, qui ex comparatione et inversione repetuntur.

14 καὶ ἀνάπαλιν δέ] Sic ex vet. transl. et cod. r cum Morelio scripsimus, quamvis et Victorius in A δὴ inveniri adnotaverit; si locus qui praecessit, invertitur, aut omnino cum oppositione quadam novum additur, Aristoteles καὶ — δέ, non καὶ — δὴ dicit, ut infra: καὶ ἀντικειμένως δὲ τῶν βελτιόνων αἱ ὑπερβολαὶ βελτίους . . . καὶ τῶν καλλιόνων δὲ ἢ τῶν βελτιόνων αἱ ἐπιθυμίαι βελτίους . . . καὶ τῶν σπουδαιοτέρων δὲ καὶ καλλιόνων αἱ ἐπιστῆμαι ἀνάλογον διὰ ταῦτα . . . καὶ τὸ συντιθέναι δὲ καὶ ἐποικοδομεῖν ut in A. repositum est et vet. transl. vertit; ceteri omittunt particulam; I, 9: καὶ κατὰ τὰς ἄλλας δὲ ἀρετὰς ὡσαύτως. Ibidem: καὶ εἰ παρὰ τὸ προσῆκον δὲ ἐπὶ τὸ βέλτιον, praecesserat enim:

καὶ ὅσα κατὰ τὸ προσῆκον. I, 11: καὶ τὸ μὴ βίαιον δέ, sed A. om. δέ, neque inest oppositio. Ibidem: καὶ περὶ τὰς ἐσπουδασμένας δὲ παιδίας ὁμοίως, praecedunt enim παιδίαὶ ἐριστικάι.

16 μεῖζόν ἐστι φαίνεσθαι] *Ultimum verbum cum Victorio ex vet. translatione et A (in cuius margine ab eadem manu repositum est) reducendum esse videtur; utrumque enim maius bonum videri potest, sed non esse. Supra αὐταρχέστερον δὲ τὸ μὴ δεόμενον, ὥστε φαίνεται μεῖζον ἀγαθόν.*

19 ὥσπερ ὁ Λεωδάμας] Vid. Ruhnken ad Rutil. Lup. histor. crit. Orat. p. 63. Wolf ad Leptin. p. 368. Leodamas oratoris consilium, imperatoris res gestas improbat.

22 πάλιν δὲ καὶ Χαβρίου] καὶ in A erasum deletumque et om. vet. tr. Idem fere est quod καὶ πάλιν δέ.

24 καὶ τὸ σπανιώτερον τοῦ ἀφθόνου] Locus decimus septimus, qui invertitur; de Pindari verbis ἄριστον μὲν ὕδωρ vid. Boeckhii Explicat. p. 103. Probl. 1, 14 p. 860 b, 35. Polit. VII, 11 p. 1330 b, 4—17. Ex Top. fort. huc pertinent III, 2 p. 117, 35: καὶ ὁ ἐν παντὶ καιρῷ ἢ ἐν τοῖς πλείστοις χρησιμώτερον, οἷον δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη ἀνδρίας. αἱ μὲν γὰρ αἰεὶ, ἢ δὲ ποτὲ χρησίμη. Cicero Top. 18: *rara vulgaribus.*

28 καὶ ὅλως τὸ χαλεπώτερον τοῦ ῥάονος] Locus undevicesimus; Topic. III, 2 p. 117b, 28: ἄλλος, τὸ ἐπιφανέστερον τοῦ ἤττον τοιούτου καὶ τὸ χαλεπώτερον· μᾶλλον γὰρ ἀγαπῶμεν ἔχοντες ἢ μὴ ἔστι ῥαδίως λαβεῖν. καὶ τὸ ἰδιαιτέρον τοῦ κοινοτέρου. καὶ τὸ τοῖς κακοῖς ἀκοινωνητότερον· αἰρετώτερον γὰρ ᾧ μηδεμία δυσχέρεια ἀκολουθεῖ ἢ ᾧ ἀκολουθεῖ. *ibiq. Alex. p. 133. Andocides II, 17—18 sua in rempublicam merita, quae exsul et vitae summo periculo et magnis expensis factis praestiterit § 10—16, civium muneribus et imperatorum officiis praeferenda esse dicit.*

29 ἄλλον δὲ τρόπον τὸ ῥᾶον τοῦ χαλεπωτέρου] Cicero Top. 18: *proclivis laboriosis.*

30 καὶ ᾧ τὸ ἐναντίον μεῖζον, καὶ οὐ ἢ στέρησις μείζων] Finem propositum deserit Aristoteles; utrum sit melius bonum, μεῖζον ἀγαθόν, quaerit, transit vero et hic et in seqq. ad contrarium, ut καὶ ὧν τὰ ἔργα καλλίω ἢ αἰσχίω, ubi

vet. transl. non inepte praebet ἢ βελτίω, quae adiectiva infra quoque coniuncta sunt, item καὶ ὧν καὶ αἱ κακίαι καὶ αἱ ἀρεταὶ μείζους, quae in universum quid sit maius, tractant; similiter contraria dantur infra: καὶ ὧν αἱ τιμαὶ μείζους . . . καὶ ὧν αἱ ζημίαι μείζους . . . ἔξει μέγεθος καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ δικαίων καὶ τῶν ἐναντίων. — Quae sequuntur, Bonitz I, 87 sic transponit: καὶ ἀρετὴ μὴ κακίας, καὶ κακία μὴ ἀρετῆς.

37 καὶ ὧν ἢ ὑπεροχὴ ἀρετωτέρα ἢ καλλίων] Locus vicesimus septimus et octavus. Top. III, 3 p. 118 b, 4: ἔτι οὗ ἢ ὑπερβολὴ τῆς ὑπερβολῆς ἀρετωτέρα, καὶ αὐτὸ ἀρετωτέρον, οἷον φιλία χρημάτων. ἀρετωτέρα γὰρ ἢ τῆς φιλίας ὑπερβολὴ τῆς τῶν χρημάτων. Itaque in nostro loco ne corrigamus v. c. ὥστε καὶ φιλία χρημάτων, coniungendum μᾶλλον, non cum κάλλιον ex Victorii sententia, sed cum adiectivis φιλέταιρον et φιλοχρήματον. Tamen sanus locus non videtur; exempla enim disiuncta et perverso ordine posita legimus; nam prius, ut aperte docent verba καὶ γὰρ ὄψις ὀσφρήσεως, si Aristoteles haec scripsit, non explicat praeceptum ὧν ἢ ὑπεροχὴ ἀρετωτέρα; debebat enim dicere ὥστε καὶ ὄψις vel simile, sed ad alterum pertinet praecedenti ἀντίστροφον praeceptum: τῶν βελτιόνων αἱ ὑπερβολαὶ βελτίους καὶ καλλιόνων καλλίους, ut hoc (καὶ ἀντικειμένως — καλλίους) exemplis praeponebatur et priori arctissime coniungendum esse coniciamus. At non propositionem, sed eius conversionem exemplis confirmari parum probabile est. — Vahlen corrigit: οἷον (εἰ) τὸ . . ., καὶ [γὰρ] ὄψις ὀσφρήσεως, in quo duo exempla vario modo exponi offendit; rectius verba sic transponuntur: οἷον ὄψις ὀσφρήσεως· καὶ γὰρ τὸ ἀκριβῶς ὁρᾶν ἀρετωτέρον τοῦ ὀσφραίνεσθαι. Tantas turbas movent hae voculae καὶ γὰρ.

1 φιλεταῖρον] Scrib. φιλέταιρον, et sic A ap. Vict., ut pag.
1364 b

II, 12: φιλέταιροι, ubi Bekkerus ex Q φιλεταῖροι attulit.

11 διὰ ταῦτα] Malim et hic διὰ ταῦτά vel ταῦτό. — Illud et Finckh in censura.

12 καὶ ὁ κρίνειαν ἂν ἢ κερκίασιν οἱ φρόνιμοι] Locus tricesimus tertius; Top. III, 1 p. 116, 14: καὶ ὁ μᾶλλον ἂν ἔλοιτο ὁ φρόνιμος ἢ ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ ἢ ὁ νόμος ὁ ὀρθὸς ἢ οἱ σπουδαῖοι περὶ ἕκαστα αἰρούμενοι ἢ τοιοῦτοί εἰσιν ἢ

οἱ ἐν ἐκάστῳ γένει ἐπιστήμονες ἢ ὅσα οἱ πλείους ἢ πάν-
τες οἷον ἐν ἰατρικῇ ἢ τεκτονικῇ ἃ οἱ πλείους τῶν ἰατρῶν
ἢ πάντες ἢ ὅσα ὅλως οἱ πλείους ἢ πάντες ἢ πάντα οἷον
τὰγαθόν· πάντα γὰρ τὰγαθοῦ ἐφίεται. δεῖ δ' ἄγειν πρὸς
ὅ τι ἂν ἢ χρήσιμον τὸ φηθησόμενον. ἔστι δ' ἀπλῶς μὲν
βέλτιον καὶ αἰρετώτερον τὸ κατὰ τὴν βελτίω ἐπιστήμην,
τινὶ δὲ τὸ κατὰ τὴν οἰκείαν.

13 ἀγαθὸν ἢ μείζον] Corrigendum cum Veneta edit. de-
leta particula ἢ; dici μείζον ἀγαθόν, non ἀγαθὸν μείζον putat
Vaterus p. 47, qui μείζον scribit deletis verbis ἀγαθὸν ἢ; au-
ctoris esse incuriam, qui simplex genus notet, non credo; infra:
ἐπεὶ δὲ τὸ χαλεπώτερον καὶ σπανιώτερον μείζον, καὶ οἱ
καιροὶ καὶ αἱ ἡλικίαι καὶ οἱ τόποι καὶ οἱ χρόνοι καὶ αἱ
δυνάμεις ποιοῦσι μεγάλα. Id est: augment ut maius sit bo-
num. Similiter I, 14 ubi quid sit ἀδίκημα μείζον exponit:
καὶ τὸ πολλάκις τὸ αὐτὸ ἀμαρτάνειν μέγα, ubi postremum
stare nequit.

15 καὶ γὰρ τί καὶ ποσὸν καὶ ποιόν] Hic verbo τί prae-
ter morem οὐσίαν indicat, quam alibi τὸ τί ἔστιν vel τόδε
τι dicere solet; in Nicom. I, 4 p. 1096, 24: καὶ γὰρ ἐν τῷ
τί λέγεται . . . καὶ ἐν τῷ ποιῶ . . . καὶ ἐν τῷ ποσῶ, sed
praecedat λέγεται καὶ ἐν τῷ τί ἔστι καὶ ἐν τῷ ποιῶ. Neque
hunc neque nostrum locum sanum esse puto.

16 ὡς ἂν . . . εἴποι] Fort. εἶπη quis correxerit quod
gravius sit, sed et quod sequitur et quod supra dictum hic
intelligit 1362, 24. 1363^b, 14 dissuadet.

18 τὰ πράγματα] Conf. Brandis Philol. IV, 41.

19 καὶ τὸ τοῖς βελτίοσιν ὑπάρχον, ἢ ἀπλῶς ἢ ἢ βελ-
τίους, οἷον ἢ ἀνδρία ἰσχύος] Locus tricesimus quartus; idem
cum aliis eiusdem generis in Topic. III, 1 p. 116 b, 12: καὶ
τὸ τῷ βελτίονι καὶ τιμιωτέρῳ ὑπάρχον αἰρετώτερον, οἷον
θεῶ ἢ ἀνθρώπων καὶ ψυχῇ ἢ σώματι. καὶ τὸ τοῦ βελτίο-
νος ἴδιον βέλτιον ἢ τὸ τοῦ χειρόνος, οἷον τὸ τοῦ θεοῦ ἢ
τὸ τοῦ ἀνθρώπου. κατὰ μὲν γὰρ τὰ κοινὰ ἐν ἀμφοτέροις
οὐδὲν διαφέρει ἀλλήλων, τοῖς δ' ἰδίους τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέ-
ρου ὑπερέχει, καὶ τὸ ἐν βελτίοσιν ἢ προτέροις ἢ τιμιωτέ-
ροις βέλτιον, οἷον ὑγεία ἰσχύος καὶ κάλλους. Cicero Top.
18: quae pluribus probata, quae ab optimo quoque laudata.

23 καὶ τὸ ἥδιον τοῦ ἥττον ἡδέος] Cicero Top. 18: *iucunda minus iucundis.*

24 καὶ αὐτοῦ ἔνεκα τοῦ ἥδεσθαι ὀρέγονται] Post finitum verbum in margine A additum ἥδεσθαι idque et vet. transl. praebet; scribendum potius αὐτοῦ, ut genitivus τοῦ ἥδεσθαι non ex praepositione, sed ex verbo finito dependeat.

27 καὶ τὸ κάλλιον τοῦ ἥττον καλοῦ] Locus tricesimus septimus. Huc referas quo argumento Isocratis Archidamus τὸ δίκαιον τοῦ συμφέροντος praestare docet; nam hic ipse quidem dicit quod hoc ἀγνοούμενον, illud vero πρόδηλον sit. § 37: ἔπειτα κάκεῖνο χρὴ σκοπεῖν· νυνὶ γὰρ περὶ μὲν τοῦ δικαίου πάντες τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχομεν, περὶ δὲ τοῦ συμφέροντος ἀντιλέγομεν. δυοῖν δὲ προτεινομένοις ἀγαθοῖν, καὶ τοῦ μὲν ὄντος προδήλου τοῦ δὲ ἀγνοουμένου, πῶς οὐκ ἂν ποιήσαιτε καταγέλαστον, εἰ τὸ μὲν ὁμολογούμενον ἀποδοκιμάσατε, τὸ δ' ἀμφισβητούμενον ἐλέσθαι δόξειεν ὑμῖν, ἄλλως τε καὶ τῆς αἰρέσεως τοσοῦτον διαφεροῦσης. ἐν μὲν γὰρ τοῖς ἐμοῖς λόγοις ἔνεστι μηδὲν μὲν προσέθαι τῶν ἡμετέρων αὐτῶν μηδ' αἰσχύνῃ μηδεμιᾶ τὴν πόλιν περιβαλεῖν, ὑπὲρ δὲ τῶν δικαίων κινδυνεύοντας ἐλπίζειν ἄμεινον ἀγωνιεῖσθαι τῶν ἐχθρῶν, ἐν δὲ τοῖς τούτων ἀφεστάναι μὲν ἤδη Μεσσηνίας, προεξαμαρτόντες δὲ τοῦτ' εἰς ὑμᾶς αὐτοὺς τυχὸν καὶ τοῦ συμφέροντος καὶ τοῦ δικαίου καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ὧν προσδοκᾶτε διαμαρτεῖν.

28 καὶ ὅσων αὐτοὶ αὐτοῖς ἢ φίλοις βούλονται αἴτιοι εἶναι μᾶλλον, ταῦτα μείζω ἀγαθὰ] Locus tricesimus octavus; Topic. III, 3 p. 118 b, 7: καὶ οὗ μᾶλλον ἂν ἔλοιτο αὐτὸς αὐτῷ αἴτιος εἶναι ἢ οὗ ἕτερον, οἷον τοὺς φίλους τῶν χρημάτων.

30 καὶ τὰ πολυχροσιώτερα τῶν ὀλιγοχροσιωτέρων καὶ τὰ βεβαιότερα τῶν μὴ βεβαιωτέρων] In Topic. III, 1 primus est locus et unus qui hic duo sunt: πρῶτον μὲν οὖν τὸ πολυχροσιώτερον ἢ βεβαιότερον αἰρετώτερον τοῦ ἥττον τοιούτου. Desiderantur ibi rationes hic allatae. Conf. Alex. ad Top. p. 117. Cicero Top. 18: *diuturniora bona brevioribus.* Isocrat. Helen. § 44 de Paridis iudicio quod Helenam Iunonis imperio et Minervae virtuti praetulerit: ἡπίστατο γὰρ

τὰς μὲν ἄλλας εὐτυχίας ταχέως μεταπιπτούσας, τὴν δ' εὐγένειαν αἰεὶ τοῖς αὐτοῖς παραμένουσιν, ὥστε ταύτης μὲν τὴν αἴρεσιν ὑπὲρ ἅπαντος τοῦ γένους ἔσσεσθαι, τὰς δ' ἐτέρας δωρεὰς ὑπὲρ τοῦ χρόνου μόνου τοῦ καθ' αὐτόν.

34 καὶ ὡς ἂν ἐκ τῶν συστοίχων καὶ τῶν ὁμοίων πτώσεων, καὶ τὰλλ' ἀκολουθεῖ] Locus quadragesimus primus; Top. III, 3 p. 118, 34: ἔτι ἀπὸ τῶν πτώσεων καὶ τῶν χρήσεων καὶ τῶν πράξεων καὶ τῶν ἔργων, καὶ ταῦτα δὲ ἀπ' ἐκείνων· ἀκολουθεῖ γὰρ ἀλλήλοις, οἷον εἰ τὸ δικαίως αἰρετώτερον τοῦ ἀνδρείως, καὶ ἡ δικαιοσύνη τῆς ἀνδρίας αἰρετώτερον· καὶ εἰ ἡ δικαιοσύνη τῆς ἀνδρίας αἰρετώτερον, καὶ τὸ δικαίως τοῦ ἀνδρείως. παραπλησίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Conf. Top. I, 15. II, 9. Cicero coniugationem, coniugata latine, graece, non Aristotelem, sed posteriores secutus συζυγίαν dicit Top. cap. 4 et 10, vid. infra ad II, 23.

38 καὶ ὁ πάντες αἰροῦνται τοῦ μὴ ὁ πάντες] Ita libri omnes ut videtur, apud Bekk. nulla varietas, mira sane verborum transpositione pro τοῦ ὁ μὴ πάντες, quod interpres latinus vertit, et schol. dat (primus ita scripsit Syll.). Tum in verbis καὶ ὁ οἱ πλείους ἢ οἱ ἐλάττους aegre pronomine post ἢ caremus; in explicatione verborum vero: ἀγαθὸν γὰρ ἦν οὗ πάντες ἐφίενται, ὥστε καὶ μείζον οὗ μᾶλλον nemo erit qui non sic sententiam expleat οὗ μᾶλλον πάντες ἐφίενται, ut maius sit bonum, quod omnes maiore vi quam quod minore cupiditate appetant; at hoc non congruit cum iis quae praecedunt, neque πάντες ἐφίενται, sed solum verbum intelligendum est, ut maius sit bonum quod plures quam quod pauciores appetant.

pag.
1365

2 καὶ ὁ οἱ ἀμφισβητοῦντες] Isocrat. Helen. § 48: θανάμῳ δ' εἴ τις οἴεται κακῶς βεβουλευῆσθαι τὸν μετὰ ταύτης ζῆν ἐλόμενον, ἧς ἔνεκα πολλοὶ τῶν ἡμιθέων ἀποθνήσκουσι ἢ θέλησαν. πῶς δ' οὐκ ἂν ἦν ἀνόητος, εἰ τὰς θεὰς εἰδὼς περὶ κάλλους φιλονεικούσας αὐτὸς κάλλους καταφρόνησε, καὶ μὴ ταύτην ἐνόμισε μερίστην εἶναι τῶν δωρεῶν, περὶ ἧς ἀκείνας ἐώρα μάλιστα σπουδαζούσας;

6 καὶ τὰ ἐπαινετώτερα· καλλίω γάρ] Locus quadragesimus septimus; Top. III, 1 p. 116 b, 37: ἔτι τὸ κάλλιον καθ' αὐτὸ καὶ τιμιώτερον καὶ ἐπαινετώτερον, οἷον φιλία

πλούτου καὶ δικαιοσύνη ἰσχύος. τὰ μὲν γὰρ καθ' αὐτὰ τῶν τιμῶν καὶ ἐπαινετῶν, τὰ δ' οὐ καθ' αὐτά, ἀλλὰ δι' ἕτερον. οὐδεὶς γὰρ τιμᾶ τὸν πλοῦτον, ἀλλὰ δι' ἕτερον, τὴν δὲ φιλίαν καθ' αὐτό, καὶ εἰ μηδὲν μέλλει ἡμῖν ἕτερον ἀπ' αὐτῆς ἔσεσθαι.

8 καὶ ὧν αἱ ζημίαι μείζους] Quibus rebus maiores poenae sunt constitutae, maiora sunt delicta, flagitia. At hoc non pertinet ad μείζον ἀγαθόν; propter contrarium ut alia quaedam in hoc capite addidisse videtur Aristoteles.

10 καὶ διαιρούμενα δὲ εἰς τὰ μέρη τὰ αὐτὰ μείζω φαίνεται] Locus quinquagesimus primus; haec διαίρεσις distributio Latinis est, vid. auct. ad Herenn. IV, 35.

11 ὑπερέχειν φαίνεται] Inserto ἢ A supra versum a man. sec.; ap. Vict. γρ. ὑπερέχει ἢ φαίνεται quod interpretes veritit; ante Victorium ὑπεροχῇ excusum legitur.

11 ὁ ποιητῆς φησὶ] Il. IX, 590 ut nunc versus leguntur:
καὶ τότε δὴ Μελέαγρον ἐϋζωνος παρὰκοιτις
λίσσει' ὀδυρομένη, καὶ οἱ κατέλεξεν ἅπαντα
κῆδε', ὅσ' ἀνθρώποισι πέλει, τῶν ἄστρ' ἀλόγη·
ἄνδρας μὲν κτείνουσι, πόλιν δέ τε πῦρ ἀμαθύνει,
τέκνα δέ τ' ἄλλοι ἄγουσι βαθυζώνους τε γυναικάς.
τοῦ δ' ὠρίνετο θυμὸς ἀκούοντος κακὰ ἔργα.

Heynius ad h. l. p. 667 λαοὶ μὲν φθινύθουσι memoriae errore ex Il. Z, 327 pro ἄνδρας μὲν κτείνουσι laudata putat; id parum probabile; vetustior est lectio quam in vulgarem vocem ἄνδρας mutarunt; simul magis animum movet κτείνουσι quam φθινύθουσι, quod facile ad interpolandum incitavit. Similem locum ex XXII, 61 apte Heynius confert. Hermog. περὶ μεθόδου δεινот. cap. 33 praeter Homerum Dem. de falsa legat. p. 361 § 65: ὅτε γὰρ νῦν ἐπορευόμεθα εἰς Δελφούς, ἐξ ἀνάγκης ἦν ὄραν ἡμῖν πάντα ταῦτα, οἰκίας κατεσκευασμένας, τείχη περιηρημένα, χώραν ἔρημον τῶν ἐν ἡλικίᾳ, γυναῖα δὲ καὶ παιδάρια ὀλίγα καὶ πρεσβύτας ἀνθρώπους οἰκτρούς. Ibidem § 291 p. 434: καὶ φήσας καταβαίνειν εἰς Πειραιᾶ δεῖν ἤδη καὶ χρήματ' εἰσφέρειν καὶ τὰ θεωρικὰ στρατιωτικὰ ποιεῖν ἢ χειροτονεῖν ἂ συνεῖπε μὲν οὗτος id est πολεμεῖν.

12 λέγουσαν] Intellige τὴν γυναῖκα, quo aegre cares; verbum ipsum om. A. Excidisse videtur subicetum.

16 καὶ τὸ συντιθέναι δὲ καὶ ἐποικοδομεῖν, ὥσπερ Ἐπίχαρμος] Interpretes Epicharmi laudant exempla ap. Aristot. περὶ ζῳῶν γενέσεως I, 18 p. 724: ἔτι δὲ παρὰ ταῦτα, ὡς Ἐπίχαρμος ποιεῖ τὴν ἐποικοδόμησιν, ἐκ τῆς διαβολῆς ἢ λαιδορίας, ἐκ δὲ ταύτης ἢ μάχῃ, ταῦτα δὲ πάντα ἐκ τινος ἢ ἀρχῆς τῆς κινήσεως. Metaph. IV, 1. 24. Athen. II p. 36: Ἐπίχαρμος δ' ἔφη

ἐκ μὲν θυσίας θοίνῃ * *

ἐκ δὲ θοίνης πόσις ἐγένετο. B. χάριεν, ὡς γέ μοι * *

A. ἐκ δὲ πόσιος κῶμος, ἐκ κώμου δ' ἐγένετο θουανία,

ἐκ δὲ θουανίας δίκη γένετ', ἐκ δίκης δὲ καταδίκη,

ἐκ δὲ καταδίκης πέδαι τε καὶ σφάκελος καὶ ζημία.

Buhlus ex Accoramboni adnotationibus (quas non vidimus, vid. Buhl. tom. I p. 327) p. 167 haec affert monstra: *Ipsius Epicharmi carminis in antiquissimo codice reperitur hoc fragmentum:*

• Ἐφώνης μὲν τὸν τύραννον ἠδὲ γυναῖκα·

οὐ μόνον τὸν τύραννον, καὶ τὴν γυναῖκα·

Ἄλλ' ἂν τὰ τέκνα.

Conficta haec puto ex scholiastae verbis: ἐφόνευσα τὸν τύραννον, οὐ μόνον δὲ τύραννον, ἀλλὰ καὶ τὸν τύραννον καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας καὶ τοὺς ἐφεξῆς τοὺς πέντε ἢ ἕξ τυχὸν μέχρι τῶν τριάκοντα, sed vereor, ne iste nobis nebulo impune imposuerit; aut multum fallor, aut sumpsit haec ex II, 24: πάλιν τὸ Πολυκράτους εἰς Θρασύβουλον, ὅτι τριάκοντα τυράννους κατέλυσεν. συντίθησι γάρ, ἢ τὸ ἐν τῷ Ὁρέστη τῷ Θεοδέκτον· ἐκ διαίρεσεως γάρ ἐστιν. Rhet. ad Alex. cap. 4 de amplificatione: χρῆ δὲ καὶ εἰκάζοντα συμβιβάζειν καὶ ἐποικοδομοῦντα τὸ ἕτερον ὡς ἐπὶ τὸ ἕτερον αὐξίειν τρόπῳ τοιῶδες· ὅστις δὲ τῶν φίλων κήδεταί, τοῦτον εἰκὸς καὶ τοὺς αὐτοῦ γονεῖς τιμᾶν, ὃς δὲ τοὺς γονεῖς τιμᾶ, οὗτος καὶ τὴν πατρίδα τὴν ἑαυτοῦ εὖ ποιεῖν βουλήσεται. Demosth. p. 1262: τὸ φανλότατον οἶμαι τὸ τῆς λαιδορίας πρὸ τοῦ τελευταίου καὶ δεινοτάτου προεῶραται, τοῦ μὴ φόνον γίνεσθαι μηδὲ κατὰ μικρὸν ὑπάγεσθαι ἐκ μὲν λαιδορίας εἰς πληγᾶς, ἐκ δὲ

πληγῶν εἰς τραύματα, ἐκ δὲ τραυμάτων εἰς θάνατον. Darius apud Herod. III, 82 de optimatibus: αὐτὸς γὰρ ἕκαστος βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι γνώμησί τε νικᾶν εἰς ἔχθρα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέονται, ἐξ ὧν στάσιες ἐγγίνονται, ἐκ δὲ τῶν στασιῶν φόνος, ἐκ δὲ τοῦ φόνου ἀπέβη εἰς μονναρχίην, καὶ ἐν τούτῳ διέδεξε ὄσφ ἐστὶ τοῦτο ἄριστον. Haec est figura quam Graeci κλίμακα, Latini gradationem dicunt. Vid. Weiske ad Longin. p. 302. Recte monet Hermogenes Rhet. III p. 386 Demosthenem praeter illum toties decantatum locum in orat. pro Ctesiph. vix usum esse, conf. Rhet. VIII, 557. 603. 642. Quintil. IX, 3, 54: *Gradatio apertio- rem habet artem et magis affectatam ideoque esse rarior debet.* Ἐκ Lysia et Lycurgo exempla sub epiploces nomine ap. Rutil. p. 114 Fr. leguntur; conf. Plat. Sophist. p. 224 Bkk. 261 Steph. De Latinis vid. Auct. ad Herenn. IV, 25. Cicero pro Milone § 61.

19 ἐπεὶ δὲ τὸ χαλεπώτερον καὶ σπανιώτερον μεῖζον] Locus quinquagesimus tertius; quae hic exponit omnia, τὸ μέγα, non τὸ μεῖζον, neque τὸ ἀγαθὸν modo, sed etiam contrarium demonstrant, ut supra iam monuimus. Top. I, 15 p. 107, 9: ἐνιαχοῦ δὲ τὸ πότε, οἷον τὸ ἐν τῷ καιρῷ ἀγαθόν· ἀγαθὸν γὰρ λέγεται τὸ ἐν τῷ καιρῷ. πολλάκις δὲ τὸ πόνον, οἷον ἐπὶ τοῦ μετρίου. λέγεται γὰρ καὶ τὸ μέτριον ἀγαθόν, ὥστε ὁμώνυμον τὸ ἀγαθόν. Themistius p. 141 Dind.: οὐδὲν γὰρ οὕτω βαρὺ τῶν τελουμένων, ὡς αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ μὴ ῥάδιον εἶναι, ἀλλὰ τὸ πότε καὶ πῶς καὶ τὸ μὴ ἐνθαδί, ἀλλ' ἐνθαδί καὶ τὸ μὴ εἰς αὔριον ἀλλ' αὐτίκα, ταῦτα ποιεῖ καὶ τὸ μικρὸν μέγα καὶ τὸ ῥᾶστον ἐργῶδες, καὶ τὸ δυοῖν ὀβολοῖν ἄξιον ταλάντου, ἃ νόμῳ μὲν διορίζειν οὐχ οἷόν τε· οὐ γὰρ δέχεσθαι πέφυκεν ἢ τούτων φύσις τύπον ἐστῶτα, νόμου δὲ δεῖ ἐμψύχου πρὸς τὸν καιρὸν ἕκαστον ἀρμοιτομένου, καὶ ἰδικοσύνης χθαμαλωτέρας ἀεὶ τὸ παρὸν τοῖς ὑπηκόοις εὖ τιθεμένης. Isocrates Antid. § 114 de Timothei factis: ἡβουλόμην δ' ἄν, ὥσπερ ἐξαριθμησαί τὰς πράξεις ῥάδιον γέγονεν, οὕτως οἷόν τ' εἶναι συντόμως δηλῶσαι τοὺς καιροὺς ἐν οἷς ἕκαστα τούτων ἐπράχθη, καὶ τὰ τῆς πόλεως ὡς εἶχε, καὶ τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν· πολὺ γὰρ ἂν ὑμῖν

αἴ τ' εὐεργεσίαι μείζους κάκεινος πλείονος ἄξιος ἔδοξεν εἶναι. Lycurg. in Leocrat. § 36: περὶ μὲν οὖν τῆς προκλήσεως καὶ τοῦ ἀδικήματος, ὅτι ὁμολογούμενόν ἐστιν, ἱκανῶς ὑμᾶς ἠγοῦμαι, ὧ ἄνδρες, μεμαθημένα· ἐν οἷς δὲ καιροῖς καὶ ἡλίκοις κινδύνοις τὴν πόλιν οὕσαν Λεωκράτης προδέδωκεν, ἀναμνηθεὶς ὑμᾶς βούλομαι quae § 37—45 amplificantur.

24 ὄθεν καὶ τὸ ἐπίγραμμα τῷ ὀλυμπιονίκῃ πρόσθε μὲν] Simonidis esse versus, monet Aristophanes grammatic. ap. Eust. Odys. Ξ p. 1761, 24: ὁ δὲ τὸν σάνναν τοῦτον παρασημανόμενος Ἀριστοφάνης ὁ γραμματικὸς καὶ ἄλλας ἐκτίθεται καινοφώνους λέξεις οἷον ἄσιλλαν, σκευῶς τι ἰχθυηρόν, οὗ χρῆσις παρὰ Σιμωνίδῃ ἐν τῷ

πρόσθε μὲν ἀμφ' ὄμοισιν ἔχων τρηχεῖαν ἄσιλλαν
ἰχθυῶς ἐξ Ἄργους ἐς Τεγέην ἔφερε.

Vid. Simonid. fragm. CIX Gaisf. ed. Lips. CCXXIII Schneid. Sed dubitare licet; nam Aristoteles infra cap. 9 haec repetens et novum exemplum addens dicit: καὶ εἰ παρὰ τὸ προσῆκον δὲ ἐπὶ τὸ βέλτιον καὶ τὸ κάλλιον, οἷον εἰ εὐτυχῶν μὲν μέτριος, ἀτυχῶν δὲ μεγαλόψυχος ἢ μείζων γιγνόμενος βελτίων καὶ καταλλακτικώτερος. τοιοῦτον δὲ τὸ τοῦ Ἰφικράτους, ἐξ οἷων εἰς οἷα, καὶ τὸ τοῦ ὀλυμπιονίκου, πρόσθε μὲν ἀμφ' ὄμοισιν ἔχων τραχεῖαν, καὶ τὸ τοῦ Σιμωνίδου, ἢ πατρός τε καὶ ἀνδρός ἀδελφῶν τ' οὕσα τυράννων. Aperte igitur illius epigrammatis auctorem diversum a Simonide esse statuit; fortasse incerti erat auctoris, ab aliis postea ad Simonidem translatum. Versus quem nova manus in A notavit: νῦν δὲ κράτος φέρομεν μέγα πᾶσιν ὀλυμπιονίκαις ex graeco scholiasta sumptus est, e cuius ineptissima enarratione haec sufficiant: εἰ δέ τις ἔρει, ὅτι φησὶν ὁ Ἰφικράτης νῦν δὲ κράτος φέρομαι ὀλυμπιονίκαις μετὰ πᾶσιν, ἀκούσεται, ὡς οὐδὲν ἀπεικὸς καὶ τὸν τοιοῦτον ἐν Ὀλυπίοις νικῆσαι· πολλοὶ γὰρ ἐκράτησαν τὸν ὀλυμπιακὸν ἀγῶνα κατ' ἔτος ἀγωνιζόμενοι.

29 καὶ τὸ αὐτοφυὲς τοῦ ἐπικτήτου· χαλεπώτερον γάρ.] Locus quinquagesimus quartus; Top. III, 1 p. 116 b, 10: καὶ τὸ φύσει τοῦ μὴ φύσει, οἷον ἢ δικαιοσύνη τοῦ δικαίου.

τὸ μὲν γὰρ φύσει, τὸ δὲ ἐπίκτητον. Hom. Od. XXII, 347
de Phemio:

αὐτοδίδακτος δ' εἰμί· θεὸς δέ μοι ἐν φρεσὶν οἴμας
παντοίας ἐνέφρυσεν· ἔοικα δέ τοι παραεΐδειν
ὥστε θεῶ· τῷ μὴ με λιλαίεο δειροτομῆσαι.

Pindarus Olymp. II, 96: σοφὸς ὁ πολλὰ εἰδὼς φνᾶ· μα-
θόντες δὲ λάβροι παγγλωσσία κόρακες ὡς ἄκραντα γαρούε-
τον Διὸς πρὸς ὄρουνα θεῖον. IX, 107: τὸ δὲ φνᾶ κρά-
τιστον ἅπαν, πολλοὶ δὲ διδασκαῖς ἀνθρώπων ἀρεταῖς
κλέος ὄρουσαν ἐλέσθαι. Nem. III, 68: συγγενεὶ δέ τις
εὐδοξία μέγα βρίθει· ὃς δὲ διδάκτ' ἔχει, ψεφηνὸς ἀνήρ.
Vid. Boeckhii expl. p. 133. Cicero Top. 18: *specie autem
comparantur, ut anteponantur innata atque insita assumptis
et adventiciis.*

31 καὶ τὸ μεγάλου μέγιστον μέρος, οἷον Περικλῆς
τὸν ἐπιτάφιον λέγων] III, 10: τῶν δὲ μεταφορῶν τετάρων
οὐσῶν εὐδοκιμοῦσι μάλιστα αἱ κατ' ἀναλογίαν, ὥσπερ Πε-
ρικλῆς ἔφη τὴν νεότητα τὴν ἀπολομένην ἐν τῷ πολέμῳ
οὕτως ἠφανίσθαι ἐκ τῆς πόλεως, ὥσπερ εἴ τις τὸ ἔαρ ἐκ
τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξέλοι. Ex oratione funebri sumpta, quam
Pericles in honorem militum in Samio bello caesorum habuit,
putant Göttling ad Arist. Polit. p. 327. Westerm. Quaest. De-
mosth. II p. 29, alii, nullo argumento confisi et parum pro-
babiliter illa expugnatione Atheniensium iuventutem excisam esse.
His conveniunt quae in Pseudo Demosth. Epitaphio leguntur
§ 24 p. 1396 (Westerm. l. l. p. 65): *μεγάλην μὲν οὖν
ἴσως ὑπερβολὴν δόξομεν λέγειν, ῥητέον δ' ὅμως· ὥσπερ
γὰρ εἴ τις ἐκ τοῦ καθεστηκότος κόσμου τὸ φῶς ἐξέλοι,
δυσχερῆς καὶ χαλεπὸς ἅπας ὁ λειπόμενος ἂν ἡμῖν βίος
γένοιτο, οὕτω τῶνδε τῶν ἀνδρῶν ἀναιρεθέντων ἐν σκοτῷ
καὶ πολλῇ δυσκλείᾳ πᾶς ὁ πρὸ τοῦ ζῆλος τῶν Ἑλλήνων
γένουεν.* Vid. Herodot. VII, 162. Euripidis locum Suppl. 447
laudavit Gaisf.:

πῶς οὖν ἔτ' ἂν γένοιτ' ἂν ἰσχυρὰ πόλις,
ὅταν τις ὡς λειμῶνος ἠρινοῦ στάχυν
τόλμας ἀφαιρῇ ἀπολωτίζη νέους;

33 καὶ τὰ ἐν χρεῖα μείζονι χρήσιμα, οἷον τὰ ἐν γῆραι

καὶ νόσοις] Locus quinquagesimus septimus; Top. III, 2 p. 117, 26: καὶ ἕκαστον ἐν ᾧ καιρῷ μείζον δύναται, ἐν τούτῳ καὶ αἰρετώτερον οἶον τὸ ἀλύπως ἐν τῷ γήρῳ μᾶλλον ἢ ἐν τῇ νεότητι· μείζον γὰρ ἐν τῷ γήρῳ δύναται. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ ἡ φρόνησις ἐν τῷ γήρῳ αἰρετώτερον· οὐδείς γὰρ τοὺς νέους αἰρεῖται ἡγεμόνας διὰ τὸ μὴ ἀξιούσιν φρονίμους εἶναι. ἡ δὲ ἀνδρία ἀνάπαλιν· ἐν τῇ νεότητι γὰρ ἀναγκαιοτέρα ἢ κατὰ τὴν ἀνδρίαν ἐνέργεια. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ σωφροσύνη· μᾶλλον γὰρ οἱ νέοι τῶν πρεσβυτέρων ὑπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν ἐνοχλοῦνται. Exempla vide supra cap. 5. Plataeenses ap. Thucyd. III, 56 ad Lacedaemonios de Thebanis: εἰ γὰρ τῷ αὐτίκα χρησίμῳ ὑμῶν τε καὶ ἐκείνων πολεμίῳ τὸ δίκαιον λήψεσθε, τοῦ μὲν ὀρθοῦ φανεῖσθε οὐκ ἀληθεῖς κριταὶ ὄντες, τὸ δὲ ξυμφέρον μᾶλλον θεραπεύοντες. καίτοι εἰ νῦν ὑμῖν ἀφέλιμοι δοκοῦσιν εἶναι, πολὺ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες τότε, ὅτε ἐν μείζονι κινδύνῳ ἦτε. νῦν μὲν γὰρ ἑτέροις ὑμεῖς ἐπέρχεσθε δεινοί, ἐν ἐκείνῳ δὲ τῷ καιρῷ, ὅτε πᾶσι δουλείαν ἐπέφερον ὁ βάρβαρος, οἶδε μετ' αὐτοῦ ἦσαν. καὶ δίκαιον ἡμῶν τῆς νῦν ἀμαρτίας, εἰ ἄρα ἡμάρτηται, ἀντιθεῖναι τὴν τότε προθυμίαν· καὶ μείζω τε πρὸς ἐλάσσω εὐρήσετε, καὶ ἐν καιροῖς οἷς σπάνιον ἦν τῶν Ἑλλήνων τινὰ ἀρετὴν τῇ Ξέρξῳ δυνάμει ἀντιτάξασθαι, ἐπηνοῦντό τε μᾶλλον οἱ μὴ τὰ ξύμφορα πρὸς τὴν ἔφοδον αὐτοῖς ἀσφαλείᾳ πράσσοντες, ἐθέλοντες δὲ τολμᾶν μετὰ κινδύνων τὰ βέλτιστα.

34 καὶ δυοῖν τὸ ἐγγύτερον τοῦ τέλους] Top. III, 1 p. 116 b, 22: καὶ τὸ τέλος τῶν πρὸς τὸ τέλος αἰρετώτερον δοκεῖ εἶναι καὶ δυοῖν τὸ ἔγγιον τοῦ τέλους.

35 καὶ τὸ αὐτῷ καὶ ἀπλῶς] Locus quinquagesimus octavus; hanc veram puto lectionem, quam cod. A. schol. et vet. transl. exhibet; id quod ipsi singillatim et simpliciter concludit, anteponendum illi quod aut ipsi soli, aut simpliciter tantum fructum fert. In Top. III, 1 aliud invenitur: καὶ τὸ ἀπλῶς ἀγαθὸν τοῦ τινὲ αἰρετώτερον, οἶον τὸ ὑγιάζεσθαι τοῦ τέμνεσθαι· τὸ μὲν γὰρ ἀπλῶς ἀγαθόν, τὸ δὲ τινὲ τῷ δεομένῳ τομῆς. a quo longius abest, vel potius contrarium est quod altera lectio significet: αὐτῷ ἢ ἀπλῶς; at hoc vix

graecum est et cum Bas. Isingr. *αὐτῷ τοῦ ἀπλῶς* scribendum esset. Coniunctio exstat et in Top. III, 2: *καὶ εἰ τὸ μὲν δι' ἑαυτὸ καὶ διὰ τὴν δόξαν αἰρετόν, τὸ δὲ διὰ θάτερον μόνον* — In A supra καὶ scriptum ἢ correctoris manu. Schol. gr. 15, 33: *καὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἀπλῶς. οὕτω μὲν φιλόσοφος γράφεσθαι βούλεται τὸ ῥητόν. γράφεται δὲ καὶ οὕτως καὶ τὸ αὐτὸ ἢ ἀπλῶς, καὶ τὴν μὲν πρώτην γραφήν οὕτως ὁ φιλόσοφος ἐξηγήσατο· καὶ τὸ αὐτὸ τὸ τε ὄν τέλος, καὶ ἀπλῶς, ἤγουν πρὸς ἄλλο τέλος ἀπονεῦον κρεῖττον καὶ μεῖζον τοῦ πρὸς ἄλλο μόνον συντελοῦντος καὶ μόνον πρὸς τέλος ἄγοντός τι, οὐ μὴν καὶ τέλους ὄντος.* Mira nescio cuius philosophi interpretatio. — *αὐτῷ τοῦ* (vel ἢ) *ἀπλῶς* Bonitz I p. 88.

35 *καὶ τὸ δυνατὸν τοῦ ἀδυνάτου*] Eadem verba in Top. III, 1 p. 116 b, 26, desideratur vero ibi ratio.

37 *καὶ τὰ ἐν τέλει τοῦ βίου· τέλη γὰρ μᾶλλον τὰ πρὸς τῷ τέλει*] Locus sexagesimus; Top. III, 1 p. 116, 23: *καὶ ὅλως τὸ πρὸς τὸ τοῦ βίου τέλος αἰρετώτερον μᾶλλον ἢ τὸ πρὸς ἄλλο τι οἷον τὸ πρὸς εὐδαιμονίαν συντεῖνον ἢ τὸ πρὸς φρόνησιν.* Sed aliud est τὰ πρὸς τὸ τέλος τοῦ βίου, aliud τὰ ἐν τέλει τοῦ βίου; hoc vero posterius nil aliud quam τὰ πρὸς τῷ τέλει, quare sensu caret lectio *τέλη γὰρ μᾶλλον ἢ τὰ πρὸς τῷ τέλει.* Muretus vertit: *Et ea quae in ipso vitae sine sunt. magis enim sunt fines. Et ea quae ad finem accedunt.* Duos igitur dedit locos et correxisse videtur: *τέλη γὰρ μᾶλλον. καὶ τὰ πρὸς τὸ τέλος.*

1 *καὶ τὰ πρὸς ἀλήθειαν τῶν πρὸς δόξαν.* ὅρος δὲ ^{pag.} 1365 b τοῦ πρὸς δόξαν, ὃ λανθάνειν μέλλων οὐκ ἂν ἔλοιτο.] Top. III, 3 p. 118 b, 20: *καὶ εἰ τὸ μὲν δι' αὐτό, τὸ δὲ διὰ τὴν δόξαν αἰρετόν, οἷον ὑγίεια κάλλους, ὅρος δὲ τοῦ πρὸς δόξαν τὸ μηδενὸς συνειδότης μὴ ἂν σπουδάσαι ὑπάρχειν.* ubi conf. Alex. p. 139.

5 *καὶ ὅσα εἶναι μᾶλλον ἢ δοκεῖν βούλονται· πρὸς ἀλήθειαν γὰρ μᾶλλον*] Ut Amphiarus ap. Aesch. septem cont. Theb. v. 577: *οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος ἀλλ' εἶναι θέλει.* Thrasyaechi sophistarumque sententiam de iustitia, qui τὸ δοκεῖν, non τὸ εἶναι sectandum esse dicebant, refellit; si

τὸ ὑγιαίνειν agitur, omnes τὸ εἶναι ἢ τὸ δοκεῖν αἰρετώτερον concedent. Conf. Alex. ad Top. p. 166. 181.

8 καὶ τὸ πρὸς πολλὰ χρησιμώτερον] Locus sexagesimus tertius; Topic. III, 3 p. 118 b, 27: ἔτι διελέσθαι ποσᾶς τὸ αἰρετὸν λέγεται καὶ τίνων χάριν, οἷον τοῦ συμφέροντος ἢ τοῦ καλοῦ ἢ τοῦ ἡδέος· τὸ γὰρ πρὸς ἅπαντα ἢ πρὸς τὰ πλείω χρήσιμον αἰρετώτερον ἂν ὑπάρχοι τοῦ μὴ ὁμοίως.

11 καὶ τὸ ἀλνπότερον καὶ τὸ μεθ' ἡδονῆς] Disiuncta haec leguntur in Top. III, 2 p. 117, 24: καὶ ταῦτά μεθ' ἡδονῆς μᾶλλον ἢ ἄνευ ἡδονῆς· καὶ ταῦτά μετ' ἀλνπίας μᾶλλον ἢ μετὰ λύπης. Hic vero utrumque coniungit, ut ratio quae sequitur, docet; inest enim simul ἀλνπία et ἡδονή, quare ὑπερέχει pro ὑπάρχει, quod vet. transl. praestat et in A. emendatum est, cum ἀγαθὸν sit additum, improbandum est. Utroque in loco Aristoteles indolentiam a voluptate distinguit; Alex. ad Top. p. 129: δῆλος δέ ἐστι τὴν ἀλνπίαν ἄλλο τι τῆς ἡδονῆς λέγων. Sed melius abest alterum τὸ quod pr. A om. et auctore Vahleno Bekker³. Sequens ὑπάρχει in A emendatum in ὑπερέχει, quod vet. tr. vertit, unde Vahlen ὥστε (ὑπερέχει, εἶπερ) ὑπάρχει supplet, quo facile caremus.

13 καὶ δυοῖν ὃ τῷ αὐτῷ προστιθέμενον μείζον τὸ ὄλον ποιεῖ] Top. III, 3 p. 118 b, 10: ἔτι ἐκ τῆς προσθέσεως εἰ τῷ αὐτῷ προστιθέμενόν τι τὸ ὄλον ποιεῖ αἰρετώτερον. Vid. Alex. p. 138.

14 καὶ ἃ μὴ λανθάνει παρόντα ἢ ἃ λανθάνει] Alterum ἃ quod Veneta inseruit, ex linguae indole abesse nequit. Sed nescio an ferendus sit infinitivus ἢ λανθάνειν, quod A praestat. Exemplum quod sequitur διὸ — δοκεῖν ab aliis alio modo tentatum, Vaterus p. 51 ex alio loco huc translatum putat. Divitiae quibus aliquis gaudet, facile cognoscuntur; non apparent in eo qui dives esse videtur, at non est; igitur maius bonum est τὸ πλουτεῖν τοῦ δοκεῖν; mirum tamen videtur de re tam certa illud φανείη ἄν, neque verba quae Veneta inserit τὸ πλουτεῖν καὶ δοκεῖν φανείη locum meliorem reddunt; haec ex schol. sumpta fol. 16, 11: καὶ τὸ

πλουτεῖν καὶ φαίνεσθαι μεῖζον τοῦ πλουτεῖν καὶ μὴ φαίνεσθαι. Conf. Brandis Philol. IV, 42.

17 καὶ τὸ ἀγαπητόν, καὶ τοῖς μὲν μόνον τοῖς δὲ μετ' ἄλλων] Sexagesimus septimus locus et ultimus; ut filius dilectus apud Homerum, μούνος, τηλύγετος ὃν τε Ζεὺς κῆρι φιλήσῃ. Cicero Top. 18: *desiderabilia iis quibus facile carere possis*. Stephanus I, 263: γράφεται καὶ οὕτως, ἀγαπητόν γὰρ ἂν εἴη μᾶλλον, εἰ μόνον εἴη ἢ μετ' ἄλλων. Haec sunt quae Gaisf. ex A male ad v. 8 χρησιμώτερον refert. γραφ. . . . ἂν εἴη μᾶλλον εἰ . . . ἢ μὴ . . . Punctis notata qui librum contulit, legere non poterat; sunt vero a manu rec., quae alibi in codice non apparet, haud dubie ex Stephano haec adscripta: γρ. ἀγαπητόν ἂν εἴη μᾶλλον εἰ μόνον εἴη ἢ μετ' ἄλλων. Conf. Brandis l. l.

18 ἂν τις τὸν ἑτερόφθαλμον τυφλώσῃ] Ut Polyphemum Ulixes; Locros fortasse intelligit Arist., de quibus Demosth. in Timocrat. p. 744: ὄντος γὰρ αὐτόθι νόμου, εἴαν τις ὀφθαλμὸν ἐκκόψῃ, ἀντεκκόψαι παρασχεῖν τὸν ἑαυτοῦ, καὶ οὐ χρημάτων τιμήσεως οὐδεμιᾶς, ἀπειλῆσαι τις λέγεται ἐχθρὸς ἐχθρῶ ἕνα ἔχοντι ὀφθαλμὸν ὅτι αὐτοῦ ἐκκόψει τοῦτον τὸν ἕνα. γενομένης δὲ ταύτης τῆς ἀπειλῆς χαλεπῶς ἐνεργῶν ὁ ἑτερόφθαλμος καὶ ἠγούμενος ἀβίωτον αὐτῷ εἶναι τὸν βίον τοῦτο παθόντι, λέγεται τολμησαί νόμον εἰσενεργεῖν, εἴαν τις ἕνα ἔχοντος ὀφθαλμὸν ἐκκόψῃ, ἄμφω ἀντεκκόψαι παρασχεῖν, ἵνα τῇ ἴσῃ συμφορᾷ ἀμφοτέροι χροῶνται.

CAP. VIII.

24 καὶ τὰ ἐκάστης ἔθῃ] ἦθη A, haec vero infra p. 1366, 8—16 indicantur.

26 τὸ σῶζον τὴν πολιτείαν] πόλιν deteriores, quod praefert Buhle; etiam παρεκβάσεις τῶν πολιτειῶν habent, quae ipsis conducunt, et si servari velint, negligenda non sunt.

26 ἔτι δέ] Non apte accedunt iis quae praecedunt; melius fort. ἐπεὶ δέ, cuius apodosis infra verbo ὥστε incipit.

27 ἢ τοῦ κυρίου ἀπόφασις] Aristoteli ἀπόφασις con-

trarium est καταφάσει, unde cum deterioribus libris ἀπόφανσις scribendum est.

27 τὰ δὲ κύρια] Vid. Polit. III, 5. 10. 12 p. 1283 b, 4: καθ' ἐκάστην μὲν οὖν πολιτείαν τῶν εἰρημένων ἀναμφισβήτητος ἢ κρίσις τίνας ἄρχειν δεῖ· τοῖς γὰρ κυρίοις διαφέρουσιν ἀλλήλων οἷον ἢ μὲν τῷ διὰ πλουσίων ἢ δὲ τῷ διὰ τῶν σπουδαίων ἀνδρῶν εἶναι καὶ τῶν ἄλλων ἐκάστη τὸν αὐτὸν τρόπον. IV, 8.

29 εἰσὶ δὲ πολιτεῖαι τέτταρες] Alia quidem civitatum divisio legitur in Polit. libris (conf. Ethic. Nic. VIII, 12. Eudem. VII, 9), quam accurate persequitur, sed hanc de quatuor priorum vulgarem fuisse sententiam ipse monet IV, 7. Exponit autem in his libris ex aliis scientiis auctor non singularia, sed nota et vulgata. Cf. III, 7.

31 τί ἐστὶν ἀεὶ] Ita Bekkerus ex A, sed in hoc est quod apud Gaisfordum inde notatum τί ἐστὶν ἄν εἰ, unde sec. manus τι ἄν εἴη fecit; vetus interpres vulgatam quam reliqui tenent ἄν εἴη vertit.

34 κατὰ τὴν παιδείαν] A, οἱ κατὰ παιδείαν ceteri, etiam in A οἱ ab alia m. additum est.

36 ἀνάγκη δὲ τούτους φαίνεσθαι ἀρίστους, ὅθεν καὶ τοῦνομα εἴληφε τοῦτο] Pol. III, 7: καλεῖν δ' εἰώθαμεν τῶν μὲν μοναρχιῶν τὴν πρὸς τὸ κοινὸν ἀποβλέπουσαν συμφέρον βασιλείαν, τὴν δὲ τῶν ὀλίγων μὲν πλειόνων δ' ἐνὸς ἀριστοκρατίαν ἢ διὰ τὸ τοὺς ἀρίστους ἄρχειν ἢ διὰ τὸ πρὸς τὸ ἄριστον τῇ πόλει καὶ τοῖς κοινωνοῦσιν αὐτῆς.

pag.
1366

1 τούτων δὲ ἢ μὲν κατὰ τάξιν τινὰ βασιλεία, ἢ δ' ἀόριστος τυραννίς] Nisi oppositio ipsa veritatem lectionis comprobaret, facile id quod in marg. A notatum est κατ' ἀξίαν τινὰ praeferres; ipse enim dicit Aristot. Polit. V, 10: καθάπερ οὖν εἴπομεν, ἢ βασιλεία τέτακται κατὰ τὴν ἀριστοκρατίαν. κατ' ἀξίαν γὰρ ἐστὶν ἢ κατ' ἰδίαν ἀρετὴν ἢ κατὰ γένους ἢ κατ' εὐεργεσίας ἢ κατὰ ταῦτά τε καὶ δύναμιν. Eaque est ratio, qua regis imperium et vim explicat III, 14—7, intelligit regnum quale antiquitus fuit, αὕτη δ' ἦν ἐκόντων μὲν, ἐπὶ τισὶ δ' ὠρισμένοις III, 14 p. 1285 b,

22 vel ut Thucyd. dicit I, 13: ἐπὶ ῥητοῖς γέρασι πατρικαὶ βασιλείαι.

2 τὸ δὴ τέλος] Non conclusio, sed transitus fit, unde δὲ praestat C ap. Gaisf. et Bas. sic et schol.

5 τὰ περὶ παιδείαν] Α, πρὸς ceteri pro περὶ.

6 τυραννίδος δὲ φυλακῆ] Excidit in codd. monarchiae finis; quod ex schol. in Venetam editionem aliasque transiit· βασιλείας δὲ τὸ ἐννόμως ἐπιστατεῖν (conf. Osann Beiträge z. Litter. II p. 20), non probe convenit et ut recte dicit Vatterus p. 54 et ante hunc iam Victorius, via est qua tenditur ad finem, non ipse finis, qui et in Polit. libris III, 14—17, ubi de regno disputat, desideratur. Reliqua ibi leguntur IV, 8: δοκεῖ δὲ ἀριστοκρατία μὲν εἶναι μάλιστα τὸ τὰς τιμὰς νε-νεμησθαι κατ' ἀρετὴν· ἀριστοκρατίας μὲν γὰρ ὄρος ἀρετῆ, ὀλιγαρχίας δὲ πλοῦτος, δῆμον δ' ἐλευθερία. Eth. Nicom. VIII, 12 ubi tres civitatum formas, βασιλείαν, ἀριστοκρατίαν, τιμοκρατίαν probat, παρέκβασις δὲ βασιλείας μὲν τυραννίς· ἄμφω γὰρ μοναρχίαι, διαφέρουσι δὲ πλεῖστον· ὁ μὲν γὰρ τύραννος τὸ ἐναντῶ συμφέρον σκοπεῖ, ὁ δὲ βασιλεὺς τὸ τῶν ἀρχομένων . . . τὰ ὠφέλιμα οὖν αὐτῶ μὲν οὐκ ἂν σκοποίη, τοῖς δ' ἀρχομένοις, ἢ δὲ τυραννίς ἐξ ἐναντίας ταύτη· τὸ γὰρ ἐναντῶ ἀγαθὸν διώκει. Sed hic finis non est βασιλείας; omnes enim status praeter egressus πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον tendunt, Polit. III, 7. Pertinent ad hunc locum Polit. III, 14 p. 1285, 24. V, 10: βούλεται δ' ὁ βασιλεὺς εἶναι φύλαξ, ὅπως οἱ μὲν κεκτημένοι τὰς οὐσίας μηθὲν ἄδικον πάσχωσιν, ὁ δὲ δῆμος μὴ ὑβρίζηται μηθέν. ἢ δὲ τυραννίς ὥσπερ εἴρηται πολλάκις, πρὸς οὐδὲν ἀποβλέπει κοινόν, εἰ μὴ τῆς ἰδίας ὠφελείας χάριν. ἔστι δὲ σκοπὸς τυραννικὸς μὲν τὸ ἡδύ, βασιλικὸς δὲ τὸ καλόν. διὸ καὶ τῶν πλεονεκτημάτων τὰ μὲν χρήματα τυραννικά, τὰ δ' εἰς τιμὴν βασιλικὰ μᾶλλον, καὶ φυλακῆ βασιλικῆ μὲν πολιτικῆ, τυραννικῆ δὲ διὰ ξένων. Ergo rex est, ut subditos conservet et felices reddat, ut ibidem, ἢ μὲν γὰρ βασιλεία πρὸς βοήθειαν τὴν ἀπὸ τοῦ δῆμον τοῖς ἐπιεικέσι γέρονε. Conf. Zell ad Ethic. p. 361. Themistius orat. p. 42 Dind. de rege et tyranno: ἀρχαὶ μὲν γὰρ ἄμφω ἀνθρώπων καὶ οὐχὶ τὸ μὲν ἵππων, τὸ δὲ ἀνθρώπων, ἀλλὰ

τὸ μὲν ξὺν ἀρετῇ καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῶν ἀρχομένων, τὸ δὲ ξὺν κακίᾳ καὶ ἐπὶ μόνῃ τῇ ἑαυτοῦ ἀπολαύσει, καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἄνθρωποι τὸ μὲν θεοειδὲς νομίζουσι καὶ μακάριον, τὸ δὲ πεφροιάσι καὶ ἐπαρῶνται. *Dixeris aristocratiae et regno eundem convenire finem, quod sane a veritate non multum abhorret, vid. Polit. IV, 2 p. 1289, 31; equidem ne video quidem quomodo φυλακὴ tyrannidis sit finis; regi aptior est, qui suos tueatur et conservet; sed simpliciter id neque dici neque intelligi potest; τυραννίδος vero hic μοναρχίας locum non tenere, non est quod moneamus. — Conf. Brandis Philol. IV, 43.*

11 τοῦτο δ' ἐστὶν ἂν ἀγαθὸς φαίνεται ἢ εὐνοὺς ἢ ἄμφω] *Desideratur, quod notandum, tertium φρόνιμος, ut docet locus II, 1: τοῦ μὲν οὖν αὐτοὺς εἶναι πιστοὺς τοὺς λέγοντας τρία ἐστὶ τὰ αἷτια· τὸσαῦτα γὰρ ἐστὶ δι' ἃ πιστεύομεν ἔξω τῶν ἀποδείξεων. ἐστὶ δὲ ταῦτα φρόνησις καὶ ἀρετὴ καὶ εὐνοία· διαψεύδονται γὰρ περὶ ὧν λέγουσιν ἢ συμβουλεύουσιν ἢ διὰ πάντα ταῦτα ἢ διὰ τούτων τι. . . καὶ παρὰ ταῦτα οὐδέν.* *Id non librarii culpa, sed auctoris incuria factum videtur, nisi ἀγαθὸς simul φρονήσεως notionem continere credas.*

14 διὰ τῶν αὐτῶν] *His nempe quae ad finem pertinent cumque afferunt; per eosdem locos vet. int. quem τόπον additum invenisse credas; at hi non intelliguntur.*

17 προτρέποντας ὡς ἐσομένων ἢ ὄντων] *Desideratur hic alterum membrum quod supra legitur c. 6: προτρέποντα ὡς ἐσομένων ἢ ὑπαρχόντων καὶ ὧν ἀποτρέποντα, ubi item omnes praeter A multitudinis numerum προτρέποντας . . ἀποτρέποντας praebent.*

19 ἔτι δὲ περὶ τῶν περὶ τὰς πολιτείας ἡθῶν καὶ νομίμων] *Repetit quae de hac re disputavit; caput quintum notatum verbis ὧν δεῖ ὀρέγεσθαι προτρέποντας ὡς ἐσομένων ἢ ὄντων, sextum verbis καὶ ἐκ τίνων δεῖ τὰς περὶ τοῦ συμφέροντος πίστεϊς λαμβάνειν, cui adhaeret septimum περὶ τοῦ μᾶλλον συμφέροντος, iam sequitur octavum caput; id si accurate indicare voluisset, dicendum erat: ἔτι δὲ περὶ τῶν πολιτειῶν καὶ τῶν περὶ τὰς πολιτείας ἐθῶν καὶ νομίμων καὶ συμφερόντων καὶ τῶν ἡθῶν; nam de his actum est; primum dicit: μέγιστον καὶ κυριώτατον ἀπάντων . . τὰς*

πολιτείας ἀπάσας λαβεῖν καὶ τὰ ἐκάστης ἔθνη καὶ νόμιμα καὶ συμφέροντα διελεῖν, quod in fine repetit: δῆλον οὖν ὅτι τὰ πρὸς τὸ τέλος ἐκάστης ἔθνη καὶ νόμιμα καὶ συμφέροντα διαιρετέον; deinde praeter haec τὰ ἦθη flagitantur: δέοι ἂν τὰ ἦθη τῶν πολιτειῶν ἐκάστης ἔχειν ἡμᾶς. Nunc haec duo paucis coniungit περὶ τῶν περὶ τὰς πολιτείας ἡθῶν καὶ νομίμων. Id notandum est, ne quis nostro in loco ἐθῶν corrigat, quod est in C, aut supra eum A ἡθῶν praeferat. In Polit. IV, 5 p. 1292 b, 14: διὰ δὲ τὸ ἦθος καὶ τὴν ἀγωγὴν et v. 16: τῇ δ' ἀγωγῇ καὶ τοῖς ἔθεσιν, quod non corrigendum est. Polit. IV, 5 p. 1292, 13: διὰ τὸ ἦθος καὶ τὴν ἀγωγὴν πολιτεῦσθαι δημοτικῶς, et statim deinde τῇ δ' ἀγωγῇ καὶ τοῖς ἔθεσιν ὀλιγαρχεῖσθαι μᾶλλον, quod non correxerim; nam τὰ ἔθνη efficiunt ἦθος.

CAP. IX.

23 περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας καὶ καλοῦ καὶ αἰσχροῦ] Neque κακία b, 1, neque αἰσχροὺν v. 35 memoratur, conf. ad b, 22.

27 ἥπερ ἦν δευτέρα πίστις] Id non dixit; sub finem praecedentis capituli non modo per argumenta, sed etiam per mores esse probationem monuit; initio vero secundi capituli primum mores, deinde affectus, postremum argumenta laudavit; ibidem tamen statim repetit eo ordine quem hic intelligit: τοῦ συλλογίσασθαι δυναμένου καὶ τοῦ θεωρῆσαι περὶ τὰ ἦθη καὶ τὰς ἀρετάς, καὶ τρίτον τοῦ περὶ τὰ πάθη. Ipse vero nunc primo libro ἀποδείξεις, secundo τὰ πάθη, vid. II, 1, denique II, 12 τὰ ἦθη exponit.

29 καὶ χωρὶς σπουδῆς καὶ μετὰ σπουδῆς ἐπαινεῖν πολλάκις οὐ μόνον ἄνθρωπον ἢ θεὸν ἀλλὰ καὶ ἄψυχα καὶ τῶν ἄλλων ζώων τὸ τυχόν] Veterum intelligit morem, qui ut ingenium exercebant, ridicula et absurda laudabant. Vid. Artium script. p. 75. Quintilianus III, 7, 6 de genere demonstrativo: quae materia praecipue quidem in deos et homines cadit; est tamen et aliorum animalium, etiam carentium anima.

34 καλὸν μὲν οὖν ἐστὶν ὃ ἂν δι' αὐτὸ αἰρετὸν ὄν

ἐπαινετὸν ἢ, ἢ ὃ ἂν ἀγαθὸν ὄν ἡδὺ ἢ, ὅτι ἀγαθόν] Supra cap. 7: τὸ γὰρ καλὸν ἐστὶν ἤτοι τὸ ἡδὺ ἢ τὸ καθ' αὐτὸ αἰρετόν. Ethic. Eudem. VII, 15 p. 1248 b, 18: τῶν γὰρ ἀγαθῶν πάντων τέλος ἐστὶν ἃ αὐτὰ αὐτῶν ἕνεκά ἐστὶν αἰρετά. τούτων δὲ καλὰ ὅσα δι' αὐτὰ ὄντα πάντα [αἰρετά?] ἐπαινετά ἐστὶν. ταῦτα γὰρ ἐστὶν ἐφ' ὧν αἴ τε πράξεις εἰσὶν ἐπαινεταὶ καὶ αὐτὰ ἐπαινετά, δικαιοσύνη καὶ αὐτὴ καὶ αἱ πράξεις. καὶ οἱ σώφρονες· ἐπαινετὴ γὰρ καὶ ἡ σωφροσύνη. ἀλλ' οὐχ ὑγίεια ἐπαινετόν· οὐδὲ γὰρ τὸ ἔργον. οὐδὲ τὸ ἰσχυρῶς· οὐδὲ γὰρ ἡ ἰσχύς. ἀλλ' ἀγαθὰ μὲν ἐπαινετά δ' οὐ . . . καλὰ δ' ἐστὶν αἴ τε ἀρεταὶ καὶ τὰ ἔργα τὰ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς. et quae alia ibi sequuntur. Alibi Aristoteles quid sit τὸ καλὸν non exponit et hic non nisi ea tradit, quae ad artem rhetoricam spectant. Vid. Eduard Müller Geschichte der Theorie der Kunst bei den Alten, II p. 95 seq. I p. 58 seqq. Plotinus περὶ καλοῦ, Plat. Defin. p. 571 (414) καλὸν τὸ ἀγαθόν. Plat. Gorg. p. 62 (475): καλῶς γε νῦν ὀρίζει, ὃ Σώκρατες, ἡδονῇ τε καὶ ἀγαθῷ ὀριζόμενος τὸ καλόν. Notanda igitur sunt, quae Stobaeus de Aristotelis ethica tradit Ecl. ethic. p. 72: σκοπούς δ' ὑποτίθεται τῆς ἐφέσεως τῶν ἀνθρωπίνων ὀρέξεων τρεῖς, τὸν τοῦ καλοῦ, τοῦ συμφέροντος, τοῦ ἡδέος. καλὸν μὲν οὖν ἐστὶν ἀρετὴ καὶ τὸ μέτοχον τῆς ἀρετῆς, ὥσπερ αὐτὸς ὁ σπουδαῖος, καὶ τὸ ἀπ' ἀρετῆς ἔργον, ὥστ' ἀγαθὸν τὸ καλόν, καὶ τὸ ἐπαινετὸν καὶ τὸ παρέχον ἐπαινετούς. συμφέρον δὲ τὸ πρὸς τὸ ζῆν εὐχρηστον, συμπαρατείνου δ' ἂν ἡ ἔννοια καὶ πρὸς τὸ εὖ ζῆν, τὰ δ' ἐστὶ τὰ κατὰ φύσιν ψυχῆς καὶ σώματος περὶ ὧν προείρηται. ἡδὺ δ' ἐστὶν οἰκεῖον ψυχῆς καὶ σώματος πάθος εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐκ τοῦ παρὰ φύσιν ἀγωγόν, ὥσπερ ὁ Πλάτων ἐν τῷ Τιμαίῳ ὀρίσατο. Cf. inuit. περὶ ἀρετῶν καὶ κακιῶν p. 1249, 26.

35 εἰ δὲ τοῦτο ἐστὶ τὸ καλόν] Fort. δῆ, vid. ad I, 1 p. 1354 b, 16.

36 ἀρετὴ δ' ἐστὶ μὲν δύναμις ὡς δοκεῖ ποριστικὴ ἀγαθῶν καὶ φυλακτικὴ] Ubique legimus ποιητικὴ apud Aristotelem, non ποριστικὴ, et saepe coniungit ποιητικὸν καὶ φυλακτικὸν ut supra I, 6. 7. Plat. Definit. p. 566 (411): ἀρετὴ διάθεσις ἢ βελτίστη· ἕξις θνητοῦ ζώου καθ' αὐτὴν

ἐπαινετή· ἕξις καθ' ἣν τὸ ἔχον ἀγαθὸν λέγεται· κοινωνία νόμων δικαία. διάθεσις καθ' ἣν τὸ διακείμενον τελείως σπουδαῖον λέγεται· ἕξις ποιητικῆ εὐνομίας. In Ethic. Nicom. II, 4—6 ἀρετὴν negans δύναμιν esse et ἕξιν genus demonstrans ita definit: ἀρετὴ ἕξις προαιρετικὴ ἐν μεσότητι οὕσα τῇ πρὸς ἡμᾶς ὠρισμένη λόγῳ καὶ ὡς ἂν ὁ φρόνιμος ὀρίσειεν.

2 μεγαλοπρέπεια, μεγαλοψυχία, ἐλευθεριότης, πρώ-^{pag.} 1366 b
της] Postrema desideratur in expositione, reliquae hoc ordine exponuntur: ἐλευθεριότης, μεγαλοψυχία, μεγαλοπρέπεια. Supra I, 6: δικαιοσύνη, ἀνδρία, σωφροσύνη, μεγαλοψυχία, μεγαλοπρέπεια καὶ αἱ ἄλλαι τοιαῦται ἕξεις. Isocrat. Hel. 31 Thesei virtutes enumerans εὐσέβειαν addit.

6 ἡ δὲ καὶ ἐν εἰρήνῃ] καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν εἰρήνῃ
vet. transl. et A ap. Victorium, Gaisf. 116
=

7 εἶτα ἡ ἐλευθεριότης] Edit. Isingr. εἶτα ἐλευθερίους. Riccobonus p. 138: Legimus καὶ τοὺς ἐλευθερίους. Id factum videtur quod multitudinis numerus sequitur, προῖενται καὶ ἀνταγωνίζονται, item quod οἱ ἀνδρείοι καὶ δικαῖοι praecedunt; sed ut ibi homines rei significatio sequitur ἡ μὲν . . ἡ δέ, ita hic rem hominum notio; adde cum propositio sit ἀνάγκη δὲ μερίστας εἶναι ἀρετὰς τὰς τοῖς ἄλλοις χρησιμωτάτας, optime legi εἶτα ἡ ἐλευθεριότης; nam in medio τοὺς δικαίους καὶ ἀνδρείους pro δικαιοσύνην καὶ ἀνδρίαν posuit. Quid sit Aristoteli ἐλευθεριότης vid. Eth. Nicom. IV, 1.

9 ἔστι δὲ δικαιοσύνη] Inter alias definitiones in Platon. p. 566 (411) hae leguntur: δικαιοσύνη ἕξις διανεμητικὴ τοῦ κατ' ἀξίαν ἐκάστῳ . . ἰσότης κοινωνικῆ. Ethic. Nicom. V, 1 seqq. Top. VI, 12 p. 149 b, 32.

10 καὶ ὡς ὁ νόμος] καὶ melius abest.

11 ἀνδρία δὲ] In Plat. defin. I. I.: ἕξις διαφυλακτικὴ λογισμῶν ὀρθῶν ἐν κινδύνοις . . ἕξις ἐμμενητικὴ νόμου. Ethic. Nicom. III, 9—12 huic virtuti et ἐλευθεριότητι deest vocabulum ἀρετῆ ceteris additum.

13 σωφροσύνη δὲ ἀρετῆ] E Plat. defin. I. I. huc pertinet: σωφροσύνη μετριότης τῆς ψυχῆς περὶ τὰς ἐν αὐτῇ κατὰ φύσιν γιγνομένας ἐπιθυμίας τε καὶ ἡδονάς. εὐαρ-

μοστία καὶ εὐταξία ψυχῆς πρὸς τὰς κατὰ φύσιν ἡδονὰς καὶ λύπας. Ethic. Nicom. III, 13. VI, 5.

15 ἀκολασία δὲ τούναντίον] Marg. Α-γραφ. ἀκρασία et ita vet. transl. *incontinentia*, sed Aristoteli ἀκολασία contrarium est; vid. Ethic. Nic. II, 8. VII, 7. Item ἐγκράτεια et ἀκρασία.

2 18 μικροψυχία δὲ τούναντίον] Repetitur idem in seqq.; neque bis idem Aristotelem sine causa dixisse putandum est; quare haec verba aliena manu addita censemus cum Mureto, qui haec non vertit, et cum Vaterno p. 55. Desunt in codice correcto C. Quid sit μεγαλοψυχία et eius contrarium, item μεγαλοπρέπεια (Isocr. πρὸς Νικοκλ. 19) et μικροπρέπεια vid. Ethic. Nicom. IV, 4—9. Conf. Analyt. post. II, 14 p. 97 b, 16.

20 φρόνησις] Plat. defin. p. 566 (411): φρόνησις δύναμις ποιητικὴ καθ' αὐτὴν τῆς ἀνθρώπου εὐδαιμονίας. ἐπιστήμη ἀγαθῶν καὶ κακῶν. διαθέσις καθ' ἣν κρῖνομεν τί πρακτέον καὶ τί οὐ πρακτέον. Ethic. Nic. VI, 5—13, ubi dicit τὴν φρόνησιν εἶναι μετὰ λόγου ἀληθῆ περὶ τὰ ἀνθρώπινα ἀγαθὰ πρακτικὴν. Deest huius virtuti contrarium, quod desiderari nequit; dicit enim περὶ μὲν οὖν ἀρετῆς καὶ κακίας, et ubique in prioribus additum legitur. Praeterea exspectantur quas supra notavit, πραότης, cui contrarium est ὀργή, Rhetor. II, 3. Ethic. Nicom. IV, 11, et σοφία, de qua infra I, 11 sine: ἔστι δ' ἡ σοφία πολλῶν καὶ θαυμαστῶν ἐπιστήμη. Prius ἠθικός, deinde διανοητικὰς memoravit ἀρετάς, nec fort. solam φρόνησιν et σοφίαν, vid. Nic. VI, 3.

22 περὶ μὲν οὖν ἀρετῆς καὶ κακίας καθόλου καὶ περὶ τῶν μορίων εἶρηται] Id verum non est, nam de vitio ne verbum quidem dixit, unde haud improbable fit, supra v. 1 ante μέρη δὲ ἀρετῆς excidisse: κακία δὲ τούναντίον.

29 ἀνάγκη ὅσα τε ἀνδρίας ἔργα] Male alii ἀνάγκη τε ὅσα. I, 7: ἀνάγκη τὰ τε πλείω τοῦ ἐνὸς . . . μείζον ἀγαθὸν εἶναι. Particula primum locum omnibus qui subsequuntur, coniungit; sic nostro in loco praecedit: φανερόν γὰρ ὅτι ἀνάγκη τὰ τε ποιητικὰ τῆς ἀρετῆς εἶναι καλὰ καὶ τὰ ἀπ' ἀρετῆς γινόμενα. I, 11: ἀνάγκη οὖν ἡδὺ εἶναι τό τε εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἰέναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ . . . καὶ τὰ ἔθνη.

F nl atuo u fot p mit upe upe kanas karšdos puzvofu,
rondu i upe džitje karšdos.

I, 6: τούτων δὲ κειμένων ἀνάγκη τὰς τε λήψεις τῶν ἀγαθῶν ἀγαθὰς εἶναι καὶ . . . II, 11: εἰ δ' ἐστὶ ζηλωτὰ τὰ ἐντιμα ἀγαθὰ, ἀνάγκη τὰς τε ἀρετὰς εἶναι τοιαύτας καὶ ὅσα τοῖς ἄλλοις ὠφέλιμα καὶ εὐεργετικά.

30 καὶ τὰ δίκαια καὶ τὰ δικαίως ἔργα, πάθη δὲ οὐ.] Hoc argumento sophistae abutebantur, Soph. el. cap. 25: ἄρα τὸ δίκαιον τοῦ ἀδίκου καὶ τὸ δικαίως τοῦ ἀδίκως αἰρετώτερον; ἀλλ' ἀποθανεῖν ἀδίκως αἰρετώτερον . . . οὐ γὰρ εἰ παθεῖν τι ἀδίκως αἰρετόν, τὸ ἀδίκως αἰρετώτερον τοῦ δικαίως. ἀλλ' ἀπλῶς μὲν τὸ δικαίως, τοδὶ μέντοι οὐδὲν κωλύει ἀδίκως ἢ δικαίως. Conf. II, 23.

36 αἰρετῶν] Schol. ἀρετῶν, γράφεται δὲ καὶ αἰρετῶν.

37 ὅσα ὑπὲρ τε πατρίδος τις ἐποίησε παριδῶν τὸ αὐτοῦ] Non optime haec adhaerent verbis καὶ τὰ ἀπλῶς ἀγαθὰ et quae his arcte connexa sunt, καὶ τὰ τῇ φύσει ἀγαθὰ, disiungunt, neque novum efficiunt locum; in his enim non τε, sed καὶ novum affert; itaque Puccii codex ap. Vict. καὶ ὅσα idque Muretus deletis verbis τὰ ἀπλῶς ἀγαθὰ vertit. Vahlen locum sic reddit: καὶ ὅσα μὴ . . . αἰρετῶν, (οἶον) ὅσα ὑπὲρ τε πατρίδος (καὶ πολιτῶν) τις . . . αὐτοῦ. καὶ τὰ τῇ φύσει ἀγαθὰ, dubius an ὑπὲρ τῆς πατρίδος, quod primus tacite Sylburgius iure scripserat, nec vet. tr. τε agnoscit, sit corrigendum. Postremorum verborum interpretationem esse καὶ τὰ ἀπλῶς ἀγαθὰ dicit, quod probandum non est. Incipit auctor locos sic referre: ἀνάγκη ὅσα τε ἀνδρίας . . . καὶ ἐφ' ὅσοις τὰ ἄθλα . . . καὶ ἐφ' ὅσοις τιμὴ . . . καὶ ὅσα μὴ αὐτοῦ ἔνεκα πράττει τις τῶν αἰρετῶν (καὶ τὰ ἀπλῶς ἀγαθὰ, ὅσα ὑπὲρ τε πατρίδος . . . καὶ τὰ τῇ φύσει ἀγαθὰ, καὶ ἂ μὴ αὐτῶ ἀγαθὰ . . .) καὶ ὅσα τεθνεῶτι . . . καὶ ὅσα ἔργα . . . καὶ ὅσα εὐπραγία . . . Tum mutata constructione triginta fere loci simpliciter adduntur v. c. καὶ τὰ εὐεργετήματα et his tantum in his istud relativum apparet v. 28 καὶ ὅσα σημεῖα, b 12 καὶ ὅσα κατὰ προσῆκον. Incommode itaque tres illi loci inclusi, quibus τὰ ἀγαθὰ considerantur, constructionem interrumpunt, at non interrumpunt, si exempla sunt et interpretatio τῶν αἰρετῶν; nam quae quis παριδῶν τὸ αὐτοῦ fecit pro patria, ἀπλῶς ἀγαθὸν est.

3 μαλλον ἔχει τὰ ζῶντι] Id Victorius ex ingenio resti-

tuit; libri omnes ζῶντα; illud sensus flagitat et quia praecedit ζῶντι, verum facile erat inventu. Theon progyni. p. 228: κα-
 λαι δέ εἰσι πράξεις καὶ αἱ μετὰ θάνατον ἐπαινούμεναι·
 τοὺς γὰρ ζῶντας εἰώθασι κολακεύειν, καὶ ἀνάπαλιν αἱ
 ζῶντων ἔτι ἡμῶν ἐγκωμιαζόμεναι, καὶ τὸν τῶν πολλῶν
 φθόνον ὑπερβαλλόμεναι· φθόνος γὰρ τοῖς ζῶσι κατὰ
 Θουκυδίδην πρὸς τὸ ἀντίπαλον. καὶ ἄς ἄλλων ἔνεκα
 καὶ μὴ ἑαυτῶν πράττομεν, καὶ τοῦ καλοῦ χάριν, ἀλλὰ μὴ
 διὰ τὸ συμφέρον ἢ τὸ ἡδύ, καὶ ἐφ' ὧν ὁ μὲν πόνος
 ἴδιος, ἢ δὲ ὠφέλεια κοινή, καὶ δι' ἃς οἱ πολλοὶ καὶ με-
 γάλα πάσχουσιν εὖ, καὶ ἄς χάριν εὐεργετῶν καὶ μᾶλλον
 τετελευτηκότων· διόπερ ἐπαινοῦνται καὶ αἱ πρὸ τῶν φί-
 λων τιμωραὶ καὶ κίνδυνοι.

3 καὶ ὅσα ἔργα τῶν ἄλλων ἔνεκα] Id non multum di-
 stat ab eo quod praecessit καὶ ὅσα μὴ αὐτοῦ ἔνεκα πράττει
 τις. Sic supra v. 34 ἐφ' ὅσοις τὰ ἄθλα τιμῆ, et infra v. 22
 καὶ νίκη καὶ τιμῆ τῶν καλῶν, et v. 25 καὶ οἷς τιμῆ ἀκο-
 λουθεῖ.

8 Σαπφώ] Poet. Minor. tom. III, p. 303. fragm. XXX.
 Neue fragm. LXII p. 75. Bergk p. 673.

9 τι Φειπήν] Digamma primus in codicum lectione agno-
 vit Blomfield in edit. fragm. Poet. min. I. I. Φειπήν Bergk.

11 αἱ δ' εἶχες ἐσθλῶν ἴμερον] Ita Bekkerus codicem
 Q, ut videtur, secutus; idem sane praestat Dresdens. codex
 apud Naekium ad Choer. p. 266. Bekkerus ex A ἦχες, Victo-
 rius vero ἱχες ἐς quod edidit, affert et supra versum: ἢ εἰ
 δὲ ἦχες. Varias emendationes virorum doct. Neue congressit
 p. 75, improbans ἱχες ἴμερον, hoc enim esse, voto potiri, de
 cuius veritate dubitamus; optimum sane est, Bekkerum sequi,
 quamvis repetitum ἔχειν non multum placeat et ratio quae
 nostrae aetati magis poetica videtur, facile iniri possit, αἱ δ'
 ἱχες ἐσθλῶν ἴμερον vel αἱ δ' ἱκέ σ' ἐσθλῶν ἴμερος*); alii
 fort. propter repetitum verbum ἔχειν maiorem oppositionem
 requirent: αἱ δ' εἰχέ σ' ἐσθλῶν ἴμερος. Bergkiius in lyricis
 poet. p. 673: ἦχες ἐσθλῶν ἴμερον.

*) Id sane postea Nauckium Philolog. IV, 3 p. 532 praetulisse
 vidi.

13 *κέν σε οὐκ εἶχεν*] Corruptam lectionem quam omnes libri tenent praeter Dresd. ap. Naekium, in quo οὐ *κᾶν χεν*, et Lipsiens. ap. Matthiaeum ad Alc. p. 41, ubi *κεν σοῦ*, mutavit Scaliger: *κεν οὐχί σ'*, Reizius in edit. Lips. (vid. praef. p. 3) et Matthiaeus l. l. *κέ σευ οὐκ*, Hermannus Elem. doctr. metr. p. 689 *κέ τευς οὐκ εἶχεν ὄππατ'*, alia vid. ap. Neue p. 75, qui δὲ *κέν σ' οὐκ* mavult; excidisse sane syllaba videtur brevis, illud δὲ nemo probabit. Bergkiius *κέ σ' οὐ κίχανεν ὄππατ' . . περὶ τῶ δικαίως*. Postremum certe necessarium non videtur. *κέ σ' οὐκ ἂν εἶχεν* Bekker³ cum Naekio.

15 *ἀγωνιῶσι*] Studium et angorem, quo ii qui negotium aliquod suscepturi sunt, percelluntur, exprimit; Muretus legit: *ἀγωνίζονται: pro quibus sine ullo timore decertant*. Male, vid. Fr. Wolfius ap. Vaterum p. 207.

20 *καὶ τὸ τοὺς ἐχθροὺς τιμωρεῖσθαι μᾶλλον καὶ μὴ καταλλάττεσθαι*] Videtur idem esse atque *μᾶλλον ἢ κατ.*, sed *μᾶλλον* in A neque in textu neque in margine legitur.

24 *καὶ ἂ μὴ ζῶντι ἔπεται καὶ οἷς τιμὴ ἀκολουθεῖ*] Haec haud parum offendant; supra enim eosdem locos notaverat: *καὶ ἐφ' ὅσοις τὰ ἄθλα τιμὴ καλὰ, καὶ ἐφ' ὅσοις τιμὴ μᾶλλον ἢ χρήματα*, item: *καὶ ὅσα τεθνεῶτι ἐνδέχεται ὑπάρχειν μᾶλλον ἢ ζῶντι· τὸ γὰρ αὐτοῦ ἔνεκα μᾶλλον ἔχει τὰ ζῶντι*. Sed comparationis gradus et imprimis verba *καλλίω· εὐμνημονευτότερα γάρ*, quid voluerit Aristoteles, aperte docent; non novi sunt loci, sed exempla quibus comparationem illam *καὶ τὰ μᾶλλον μᾶλλον* confirmat. Id sane exstat in lectione, quam Muretus secutus est, *καὶ τὰ μᾶλλον μᾶλλον*. *μᾶλλον δὲ καὶ ἂ μὴ ζῶντι ἔπεται*, eamque omnes libri praeter A et vet. transl. praestant; tale enim sensus flagitat; mirum tamen optimum codicem et veterem translationem haec verba omittere et facile alio modo succurras v. c. *καὶ τὰ μᾶλλον μᾶλλον· διὸ καί, vel καὶ γάρ*. Ne id quidem necessarium esse videtur, si locos quatuor qui sequuntur, deleta maiori distinctione arcte coniunxeris, ut omnes ad comparativum qui sequitur pertineant. Ne Aristotelem accuses, quod non ut in deliberativo et iudiciali, sic in laudativo genere seiunctam comparationem exposuerit, vid. eius excusatio II, 19 p. 1393, 8. — Pro οἷς alii *ῶ*, A *ἦ*, nec vet. tr. dati-

vum agnoscit, unde Vahlen verba καὶ ἡ τιμὴ ἀκολουθεῖ praecedentibus interpretandi causa addita et delenda esse censet.

29 ἐν Λακεδαιμόνι κομᾶν καλόν] Xenoph. de Rep. Laced. 11, 3: ἐφῆκε δὲ καὶ κομᾶν τοῖς ὑπὲρ τὴν ἡβητικὴν ἡλικίαν νομίζων οὕτω καὶ μείζους ἂν καὶ ἐλευθεριωτέρους καὶ γοργότερους φαίνεσθαι. Plut. Lyc. 22: ἡ κόμη τοὺς μὲν καλοὺς εὐπρεπεστέρους ποιεῖ, τοὺς δὲ αἰσχροὺς φοβρωτέρους. Hermann Staatsalterthümer § 30, 7.

31 καὶ τὸ μηδεμίαν ἐργάζεσθαι βάνανσον τέχνην] Aelian. V. H. VI, 6: βάνανσον δὲ εἰδέναι τέχνην ἄνδρα Λακεδαιμόνιον οὐκ ἐξῆν, ibique Perizon. Xenoph. Oecon. IV, 2: καὶ γὰρ αἱ βανανσικαὶ καλούμεναι καὶ ἐπίρρητοὶ εἶσι καὶ εἰκότως μέντοι πάννυ ἀδοξοῦνται πρὸς τῶν πόλεων κτλ. Valcken. ad Ammon. p. 215. Arist. Eth. Eud. I, 4: βανανσοὺς δὲ λέγω τὰς ἐδραίας καὶ μισθαρδικάς. Gaisford. Conf. Demosth. pro Ctesiph. p. 313 § 258. seq.

32 τὸ μὴ πρὸς ἄλλον ζῆν] I, 12: καὶ (ἀδικοῦσιν) οἷς χαριοῦνται ἢ φίλοις ἢ θαναταζομένοις ἢ ἐρωμένοις ἢ κυρίοις ἢ ὅλως πρὸς οὓς ζῶσιν αὐτοί. Ethic. Nic. IV, 8, ubi μεγαλόψυχον describit: καὶ πρὸς ἄλλον μὴ δύνασθαι ζῆν ἄλλ' ἢ πρὸς φίλον· δουλικὸν γάρ, διὸ καὶ πάντες οἱ κόλακες θητικὸι καὶ οἱ ταπεινοὶ κόλακες. Demosth. περὶ παραπρ. p. 411 § 226: τοῖς δὲ πρὸς ὑμᾶς ζῶσι καὶ τῆς παρ' ὑμῶν τιμῆς γλιχομένοις. Victorius.

33 ληπτέον δὲ καὶ τὰ σύγγενος τοῖς ὑπάρχουσιν ὡς ταῦτ' ὄντα] Quintilianus III, 7, 25 hunc Aristotelis locum intelligit: *Idem praecipit illud quoque, quod mox Cornelius Celsus prope supra modum invasit, quia sit quaedam virtutibus ac vitis vicinitas, utendum proxima derivatione verborum, ut pro temerario fortem, pro prodigo liberalem, pro avaro parcum vocemus, quae eadem etiam contra valent.* Tertium exemplum, secundo contrarium ipse addidit latinus auctor. Vide Isocrat. ad Nicocl. § 34. 46. Plato Rep. V p. 263 (474). Legg. V p. 380. Wyttenb. ad Plut. p. 44 F. Gesner ad Horat. Serm. I, 3, 48. Lucret. IV, 1154. Egregius locus Thucyd. III, 82: καὶ τὴν εἰθυδίαν ἀξίωσιν τῶν ὀνομάτων ἐς τὰ ἔργα ἀντήλλαξαν τῇ δικαιοσίῃ. τόλμα μὲν γὰρ ἀλόγιστος ἀνδρεία φιλέταιρος ἐνομισθή, μέλλησις δὲ

προμηθῆς δειλία εὐπρεπῆς, τὸ δὲ σῶφρον τοῦ ἀνάνδρου πρόσχημα, καὶ τὸ πρὸς ἅπαν ξυνετὸν ἐπὶ πᾶν ἀργόν, τὸ δ' ἐμπλήκτως ὄξυ ἀνδρὸς μοίρα προσετέθη, ἀσφάλεια δὲ τὸ ἐπιβουλεύσασθαι ἀποτροπῆς πρόφασις εὐλογος. quem locum iam Stephanus p. 266 haud dubie ex veterum commentariis, non ex suis copiis laudavit.

Loci hucusque enumerati id quod καλὸν est continent, et particula καὶ connectuntur; quae nunc sequuntur, ipsa pulcra non sunt, sed orator haec arripit et amplificat, ἄγει εἰς τὸ καλόν, ut ita videantur, etiam si non sunt. Diversa haec esse ab iis quae praecedunt, verborum constructio iam indicat: ληπτέον δὲ καὶ . . . σκοπεῖν δὲ καὶ . . . πειρατέον δεικνύουαι . . . χρηστέον δὲ καί, cum illa omnia particula καὶ comprehendantur.

34 οἷον τὸν εὐλαβῆ ψυχρὸν καὶ ἐπίβουλον] Egregie sic A; vet. interpres vertit: εὐλαβῆ καὶ εὐψυχρον δειλὸν καὶ ἐπίβουλον, idque pr. P; quod mutato εὐψυχρον ceteri cum schol. retinent.

35 καὶ τὸν ἀνάληγον πρᾶον] Alexand. in Topic. p. 85: μεταλαμβάνοντες ἀεὶ τὰ ὀνόματα εἰς τὰ ἐμφαντικώτερα, τὸ τέμνειν εἰς τὸ κατατέμνειν καὶ τὸ ἐσθίειν εἰς τὸ κατεσθίειν καὶ τὸ μειδιᾶν εἰς τὸ γελᾶν. μεταλαμβάνουσι δὲ καὶ τὸν πανοῦργον εἰς τὸν φρόνιμον, τὸν δὲ τολμηρὸν εἰς τὸν ἀνδρεῖον, καὶ τὸν μὲν πρᾶον εἰς τὸν ἀργόν καὶ ἀκίνητον, τὸν δὲ ἐλευθέριον εἰς τὸν ἄσωτον καὶ τὸν οἰκονομικὸν εἰς τὸν ἀνελεύθερον. οὕτω καὶ Καλλικλῆς ἐν τῷ Γοργία παρὰ τῷ Πλάτωνι τοὺς σῶφρονας εἰς τοὺς ἡλιθίους μεταλαμβάνει. Cicero part. orat. 23, 81.

Pro καὶ cod. A apud Gaisf. et vet. transl. ἦ, recte; primum enim exemplum est πρὸς φόγον, reliqua duo πρὸς ἔπαινον, unde alterum particula ἦ annectitur.

8 σκοπεῖν δὲ καὶ παρ' οἷς ὁ ἔπαινος] Vid. III, 14. ^{pag,} 1367b Quint. III, 7, 23: Interesse tamen Aristoteles putat, ubi quidque laudetur aut vituperetur; nam plurimum refert, qui sint audientium mores, quae publice recepta persuasio.

11 καὶ ὅλως δὲ τὸ τίμιον ἄγειν εἰς τὸ καλόν] Hic et sequens locus Demosthenis reipubl. administrandae rationem comprehendunt; semper τὸ τίμιον εἰς τὸ καλόν ἄγειν scite

callet et ἄξια τῶν προγόνων καὶ τῶν προὔπηρογμένων. esse docet.

17 καταλλακτικώτερος] Schol. πρακτικώτερος, γράφεται δὲ καὶ καταλλακτικώτερος. Vet. tr. in aliis *oprosior* (κατ' ἄλλα πρακτικώτερος?).

19 καὶ τὸ τοῦ Σιμωνίδου] Thucyd. VI, 59:

Ἄνδρὸς ἀριστεύσαντος ἐν Ἑλλάδι τῶν ἐφ' ἑαυτοῦ
Ἰππίου Ἀρχεδίκην ἥδε κέκευθε κόνις,
ἢ πατρός τε καὶ ἀνδρὸς ἀδελφῶν τ' οὔσα τυράννων
παίδων τ' οὐκ ἤρθη νοῦν ἐς ἀτασθαλίην.

Antholog. gr. tom. II p. 784 Iac. Simon. fragm. p. 165
Schn. Schol. graec. Stephani p. 267 Cr.: ἔνιοι ἔφασαν ὡς
τῆς Ἐκάβης ταῦτα τὰ ἔπη

ἢ πατρός τε καὶ ἀνδρὸς οὔσ' ἀδελφῶν τε τυράννων
δυσδαίμων γενόμεαν πασῶν οἰκτροτάτα.

Ita illi interpretes aliis imposuerunt! quod quis mala fide illatum esse crederet, quamvis Aristoteles ipse meliora suadeat, si Thucydides epigramma illud nobis non servasset? Atqui multa huic similia exstant exempla.

21 ἐπεὶ δ' ἐκ τῶν πράξεων ὁ ἔπαινος] Finitis locis, quibus quid sit καλόν, demonstratur, reliqua quae in laudatione sunt notanda, et in his imprimis προαίρεσιν et αὐξήσιν persequitur; quae enim hic et infra leguntur: χρηστέον δὲ καὶ τῶν αὐξητικῶν πολλοῖς, non loci sunt, qui τὸ καλόν exponant; inepte enim inserta esset disputatio de discrimine vocum ἔπαινος, ἐγκώμιον, μακαρισμός, εὐδαιμονισμός aliaque, sed aliam nunc aggreditur rem, vel potius in exponendo genere laudativo pergit. Comparisonem περὶ τοῦ μείζονος καλοῦ quae sequi debebat ut cap. 7 τὸ μείζον ἀγαθόν, cap. 14 τὸ μείζον δίκαιον, auctor neglexit, nisi quod in superiore expositione unum alterumve exemplum a comparisonem sumptum invenitur, ut καὶ αἱ τῶν φύσει σπουδαιοτέρων ἀρεταὶ καλλίους καὶ τὰ ἔργα, item καὶ τὰ μνημονευτὰ καὶ τὰ μᾶλλον μᾶλλον et quae ibi sequuntur; haec Aristotelem ipsum illam comparisonem omisisse demonstrant, ne librariorum incuria eam excidisse censeamus. Ideo vero illam comparisonem in genere deliberativo exposuit, quod ἀγαθόν in ceteris quo-

que generibus quasi finis attenditur, id ipse quo se excusaret, II, 19 fine monet.

23 *πολλάκις φαίνεσθαι πεπραχότα*] Vet. transl. et hic addit *κατὰ προαιρέσειν*, quod ut non malum, ita non necessarium esse videtur; facile enim intelligitur. Verba *χρήσιμον* δὲ . . . *πεπραχότα* Vahlen verbis *διὸ καὶ . . . ληπτέον* transponit; omnia apte cohaerent; si alicuius factum laudatur, eum saepe tale fecisse demonstrandum est; nam si multa eiusdem generis facta conseruntur, illud consilio, non casu natum videbitur.

24 *διὸ καὶ τὰ συμπτώματα καὶ τὰ ἀπὸ τύχης ὡς ἐν προαιρέσει ληπτέον*] Demosth. pro Ctesiphonte § 212 p. 298: *καίτοι τοσαύτη γ' ὑπερβολῇ συκοφαντίας οὗτος κέχρηται, ὥστ' εἰ μὲν τι τῶν θεόντων ἐπράχθη, τὸν καιρόν, οὐκ ἐμέ φησιν αἴτιον γεγενῆσθαι, τῶν δ' ὡς ἐτέρως συμβάντων ἀπάντων ἐμὲ καὶ τὴν ἐμὴν τύχην αἰτίαν εἶναι καὶ ὡς ἔοικεν, ὁ σύμβουλος καὶ ῥήτωρ ἐγὼ τῶν μὲν ἐκ λόγου καὶ τοῦ βουλευσασθαι πραχθέντων οὐδενὸς αὐτῶ συναίτιος εἶναι δοκῶ, τῶν δ' ἐν τοῖς ὄπλοις καὶ κατὰ τὴν στρατηγίαν ἀτυχηθέντων μόνος αἴτιος εἶναι. πῶς ἂν ὀμότερος συκοφάντης γένοιτ' ἢ καταρατότερος*; haec contra Aeschinis verba dicta p. 73 Steph. Tacitus ann. XVI, 6: *laudavitque ipse apud rostra formam eius et quod divinae infantis parens fuisset aliaque fortunae munera pro virtutibus*.

26 *ἔστι δ' ἔπαινος λόγος ἐμφανίζων μέγεθος ἀρετῆς*] Quatuor veterum definitiones ἐπαινῶν et ἐγκωμίων egregium incerti auctoris fragmentum in Rhet. Gr. IX p. 333—336 colligit, quarum postrema haec: *ἐνιοὶ δὲ οὕτως ὀρίζονται· ἔπαινος μὲν ἔστι λόγος ἐμφανίζων μέγεθος ἀρετῆς, ἐγκώμιον δὲ λόγος ἐμφανίζων πράξεις καλὰς, καὶ ὅτι τοὺς μὲν θεοὺς ἐπαινοῦντες τὴν παροῦσαν ἀρετὴν περὶ ὁμῶς σεμνύνειν, ἐγκωμιάζοντες δὲ ἀνθρώπους, οἷον τοὺς ἐν Μαραθῶνι μαχεσαμένους ἢ Σαλαμῖνι πράξεις ἀποφαίνομεν καλὰς*. Cf. Aphth. I p. 86. Arist. Ethic. Nic. I, 12 ubi plura, in quibus et haec: *ὁ μὲν γὰρ ἔπαινος τῆς ἀρετῆς· πρακτικοὶ γὰρ τῶν καλῶν ἀπὸ ταύτης, τὰ δ' ἐγκώμια τῶν ἔργων ὁμοίως καὶ τῶν σωματικῶν καὶ τῶν ψυχικῶν*. Ethic. Eud. II, 1 p. 1219, 8—16: *διὸ ἕτερον εὐδαιμονισμὸς καὶ ἔπαι-*

νος καὶ ἐγκώμιον· τὸ μὲν γὰρ ἐγκώμιον λόγος τοῦ καθ' ἕκαστον ἔργου, ὁ δ' ἔπαινος τοιοῦτον εἶναι καθόλου, ὁ δ' εὐδαιμονισμὸς τέλος. Theon progymn. 8: ἐγκώμιόν ἐστι λόγος ἐμφανίζων μέγεθος τῶν κατ' ἀρετὴν πράξεων καὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν περὶ τι ὠρισμένον πρόσωπον. Integer hic locus a verbis ἔστι δ' ἔπαινος usque ad κωλῦον μετατεθῆ̄ viginti versuum edit. Bekk. capax in omnibus codicibus libro III cap. 16 repetitus lacunam, quae ibi exstat, satis incommode explet, unde omnes ex uno corrupto exemplo descriptos esse apparet. Imo ne hic quidem apte positus est; quis enim non miretur, quod laudis in transeursu mentionem fecerit: ἐπεὶ δ' ἐκ τῶν πράξεων ὁ ἔπαινος, totam hanc expositionem, quale sit discrimen inter ἔπαινος et ἐγκώμιον, μακαρισμὸν et εὐδαιμονισμόν, inter ἔπαινον et ὑποθήκην, insertam legi? Nam postquam docuit, demonstrandum esse aliquem fecisse κατὰ προαίρεσιν, idque πολλάκις fecisse, arctissime huic adhaerent quae infra leguntur p. 1368, 10: χρηστέον δὲ καὶ τῶν ἀνῆξτικῶν πολλοῖς, οἷον εἰ μόνος ἢ πρῶτος . . πεποιήκεν. Et si dixeris, quod supra monuimus, omnibus illis sex locis qui sequuntur, solam ἀῦξησιν contineri, tamen ne sic quidem optime ordo procedit; illam expositionem potius initio capitis, non eo quo nunc legimus loco, expectamus. Ceterum nescio an praestet: ἔστι γὰρ ἔπαινος, sed et infra δ' legitur.

29 τὰ δὲ κύκλω εἰς πίστιν] Externa quae quasi orbem conficiencia et rem cingentia ad comprobendam illam assumuntur. Ethic. Nicom. III, 12: οὐ μὴν ἀλλὰ δόξειεν ἂν εἶναι τὸ κατὰ τὴν ἀνδρείαν τέλος ἡδύ, ὑπὸ τῶν κύκλω δ' ἀφανίζεσθαι. — Schol.: οἷον εὐγένειαν εὐῆδειαν, γράφεται δὲ καὶ παιδείαν, κάλλιον δὲ εἶναι παιδείαν διὰ τὸ ἐφεξῆς.

30 εἰκὸς γὰρ ἐξ ἀγαθῶν ἀγαθοὺς καὶ τὸν οὕτω τραφέντα τοιοῦτον εἶναι] Vet. transl. ἀγαθὸν vertit. Polit. I, 6: ἀξιούσι γὰρ ὥσπερ ἐξ ἀνθρώπου ἄνθρωπον καὶ ἐκ θηρίων γίνεσθαι θηρίον, οὕτω καὶ ἐξ ἀγαθῶν ἀγαθόν, ἡ δὲ φύσις βούλεται μὲν τοῦτο ποιεῖν πολλάκις, οὐ μόντοι [scrib. πολλάκις μέντοι οὐ] δύναται. Hermann Staatsalterth. § 57, 5.

32 σημεῖα τῆς ἔξεως] Quae sequuntur verba καὶ μὴ πεπραγότα, falsam esse lectionem πράξεως, quam A infra praebet, non minus quam res ipsa docent. Steph. I, 268: ἔξεως] οὕτω γραπτέον καὶ μὴ πράξεως, ὡς παρ' ἐνίοις τῶν ἀντιγράφων φέρεται.

πεπραγότα] Sic libri omnes etiam infra, πεπραχότα Bekker³ ut supra v. 23. Conf. ad p. 1392 b, 18. ἂν post ἐπαινοῦμεν quod A hic om. infra servatum est.

33 μακαρισμὸς δὲ καὶ εὐδαιμονισμὸς] Eadem dicit Ethic. Nicom. I, 12: εἰ δ' ἐστὶν ὁ ἔπαινος τῶν τοιούτων, δῆλον ὅτι τῶν ἀρίστων οὐκ ἔστιν ἔπαινος, ἀλλὰ μεῖζόν τι καὶ βέλτιον, καθάπερ καὶ φαίνεται· τοὺς τε γὰρ θεοὺς μακαρίζομεν καὶ εὐδαιμονίζομεν καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς θειοτάτους μακαρίζομεν. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἀγαθῶν· οὐδεὶς γὰρ τὴν εὐδαιμονίαν ἐπαινεῖ καθάπερ τὸ δίκαιον, ἀλλ' ὡς θειότερόν τι καὶ βέλτιον μακαρίζει. — Infra particula δὲ omissa est.

37 συμβουλεύειν] Infra ἑαυτόν.

2 εἶναι, δεῖ ταῦτα] A et vet. transl. Steph. schol. Cram. pag. 1368
p. 269, 8 εἶναι δεῖ, ταῦτα . . μετατιθέναι δεῖ καὶ στρέφειν. Ita ταῦτα locum et vim suam tenet; δεῖ autem, quod ceteri post μετατιθέναι omittunt, quater repetitum qui sermonis elegantiam sectantur, offendet, cui Aristoteles non studet; itaque alii h. l. deleverunt; infra vero tertio libro ubi idem locus recurrit, omnes recte δεῖ servant et ne quid ambigui sit, δεῖ εἶναι, ταῦτα transponunt.

4 αὐτόν] Infra ἑαυτόν.

Ἵ μέγα φρονῶν οὐ τοῖς διὰ τύχην ὑπάρχουσιν ἀλλὰ τοῖς δι' αὐτόν] Isocratis exemplum de Euagora § 45 ubi indolem et mores viri describit: ἅπαντα γὰρ τὸν χρόνον διετέλεσεν οὐδένα μὲν ἀδικῶν, τοὺς δὲ χρηστὸς τιμῶν, καὶ σφόδρα μὲν ἀπάντων ἄρχων, νομίμως δὲ τοὺς ἐξαιμαρτόντας κολάζων . . μέγα φρονῶν οὐκ ἐπὶ τοῖς διὰ τύχην, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς δι' αὐτὸν γιγνομένοις, τοὺς μὲν φίλους ταῖς εὐεργεσίαις ὑφ' αὐτῷ ποιούμενος, τοὺς δ' ἄλλους τῇ μεγαλοψυχίᾳ καταδουλούμενος κτλ. ut Bekk. ex Γ edidit; vulgo enim γιγνομένοις ἀγαθοῖς; aperte Aristoteles neutrum invenit; imo et illud ὑπάρχουσιν libro

tertio ubi hic locus repetitus legitur, desideratur nec est supra in ὑποθήκη; puto tamen nostrum et hic οὐκ ἐπὶ τοῖς . . ἀλλ' ἐπὶ*) scripsisse. Hunc locum iam Victorius indicavit, similem Gaisfordus ex Panath. § 32 quos πεπαιδευμένους appellat τοὺς μὴ διαφθειρομένους ὑπὸ τῶν εὐπραγιῶν μηδ' ἐξισταμένους αὐτῶν μηδ' ὑπερηφάνους γιγνομένους, ἀλλ' ἐμμένοντας τῇ τάξει τῇ τῶν εὖ φρονοούντων, καὶ μὴ μᾶλλον χαίροντας τοῖς διὰ τύχην ὑπάρξασιν ἀγαθοῖς ἢ τοῖς διὰ τὴν αὐτῶν φύσιν καὶ φρόνησιν ἐξ ἀρχῆς γιγνομένοις.

7 ὅταν ἐπαινεῖν βούλη] Infra ὅταν τε ἐπαινέσαι βούληθῆς.

8 ὑποθέσθαι] ὑποθῆσθαι infra A, idem postea μὴ κωλύον μὴ μετατεθῆ.

10 χρηστέον δὲ καὶ τῶν ἀνζητικῶν πολλοῖς] Rhet. ad Alex. c. 4. Quintil. III, 7, 16. Theon p. 228: ἐπαινεταὶ δὲ εἰσιν αἱ πράξεις καὶ αἱ διὰ τὸν καιρὸν καὶ εἰ μόνος ἔπραξέ τις ἢ πρῶτος, ἢ ὅτε οὐδεὶς, ἢ μᾶλλον τῶν ἄλλων, ἢ μετ' ὀλίγων ἢ ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν ἢ παρὰ τὴν ἐλπίδα ἢ μετὰ πόνων ἢ ὅσα ῥᾶστα ἢ τάχιστα ἐπράχθησαν.

11 ἢ καὶ ὁ μάλιστα πεποίηκεν] Recte Wolfius ap. Vatterum p. 209 ὁ delet. II, 7: μεγάλη δ' ἂν ἢ σφόδρα δεομένῳ ἢ μεγάλῳ καὶ χαλεπῶν ἢ ἐν καιροῖς τοιούτοις ἢ μόνος ἢ πρῶτος ἢ μάλιστα.

12 καὶ τὰ ἐκ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν] Isocr. Phil. § 137.

14 καὶ εἰ πολλάκις τὸ αὐτὸ κατώρθωκεν· μέγα γὰρ, καὶ οὐκ ἀπὸ τύχης ἀλλὰ δι' αὐτὸν ἂν δόξειεν] Isocr. Paneg. § 91: οἱ δ' ἡμέτεροι μάλιστα μὲν βουλόμενοι διαφυλάξαι τὴν παροῦσαν δόξαν καὶ πᾶσι ποιῆσαι φανερόν ὅτι καὶ τὸ πρότερον δι' ἀρετὴν ἀλλ' οὐ διὰ τύχην ἐνίκησαν.

16 εὗρηται καὶ κατεσκευάσθη] Offendit temporum mutatio, facile quidem et in Attico scriptore, nisi certa adest ratio ut Dem. de cor. 142 et alibi, vel necessario in integrum

*) Vet. transl. sane utroque loco in exhibet, sed haec infra bis hanc praepositionem praebet, quae Graecis deest.

restituenda, in Aristotele vero notanda potius quam emendanda. Vet. tr. *τιμῶντα ἂν διὰ* vertit.

17 οἶον εἰς Ἰππόλοχον] Historia incognita; item constructio satis mira, si integra est lectio, ut verba τὸ ἐν ἀγορᾷ σταθῆναι epexegeteos vim teneant. Sed recte Vaterus p. 59 coniecit: οἶον εἰς Ἰππόλοχον καὶ δι' Ἀρμόδιον, et idem incertus criticus in marg. ed. Morel. in bib. Bodleiana, unde Gaisfordus recepit. Melius praecedentibus alterum adhaeret exemplum sic: κατεσκευάσθη, οἶον δι' Ἀρμόδιον . . σταθῆναι, καὶ εἰς ὄν. De re vid. Plin. XXXIV, 4, 16. — οἶον εἰς Ἰππόλυτον corrigit G. Wolff Mus. Rhen. XIX p. 631. κατεσκευάσθη οἶον πρῶτον ἐγκώμιον ἐποιήθη εἰς Ἰππόλοχον καὶ (δι') Ἀρμόδιον Vahlen.

20 ὅπερ ὁ Ἰσοκράτης ἐποίει διὰ τὴν ἀσυνήθειαν τοῦ δικολογεῖν] Ita optimus codex; ceteri *συνήθειαν*, vet. interpretes vertit *συνήθειαν καὶ ἀσυνήθειαν*; hoc si praefers, nimium generis iudicialis usum quod suae aetatis oratores elaborabant, vituperat; si *ἀσυνήθειαν* legis, ipsum intelliges Isocratem, qui laudativo et deliberativo addictus generi, a forensi oratione prorsus abhorruit, quod ipse multis in Antidosi profitetur. Invehitur autem frequenter in auctores iudicialis orationis et quam profitetur artem, effert, eoque eius auditores maxime permovet. Vid. ad cap. 1. Falluntur qui Isocratem hoc loco vituperari putant. More suo finxit Stephanus iste p. 269, 26 Cram.: τὸ δὲ ἀντιπαραβάλλειν καὶ ὁ Ἰσοκράτης ἐποίει, ἡνίκα ὑπερηγῶρει τινὸς ἐν δικαστηρίῳ· ἀδέξιος γὰρ ὢν δικάζεσθαι οὗτος ὁ πανηγυρικότατος ἄνθρωπος, ὅτε ὑπερεμάχει τινὸς, παρέβαλε τοῦτον τὸν αὐτῷ προσφυγόντα ἢ μετὰ τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ ἢ καὶ μετ' ἄλλων τινῶν.

21 δεῖ δὲ πρὸς ἐνδόξους συγκρίνειν· αὐξητικὸν γὰρ καὶ καλόν, εἰ σπουδαίων βελτίων] Sic Isocrates Euagoram Cyro aliisque praestare dicit § 33—39: εἰ μὲν οὖν πρὸς ἕκαστον αὐτῶν τὰς πράξεις τὰς Εὐαγόρου παραβάλλοιμεν, οὗτ' ἂν ὁ λόγος ἴσως τοῖς καιροῖς ἀρμόσειεν, οὗτ' ἂν ὁ χρόνος τοῖς λεγομένοις ἀρκέσειεν· ἦν δὲ προελόμενοι τοὺς εὐδοκιμωτάτους ἐπὶ τούτων σκοπῶμεν, οὐδὲν μὲν χεῖρον ἐξετώμεν, πολὺ δὲ συντομώτερον διαλεχθήσο-

μεθα περὶ αὐτῶν. Adde § 65 seqq. Philippum cum Alcibiade, Dionysio, Conone, Cyro difficiliora molientibus comparat § 58—66, item priorum in Persas expeditiones § 95—105. Panathen. § 39—41: ἡγοῦμαι δὲ χρῆναι τοὺς βουλομένους ἐγκωμιάσαι τινὰ τῶν πόλεων ἀκριβῶς καὶ δικαίως μὴ μόνον περὶ αὐτῆς ποιεῖσθαι τοὺς λόγους ἧς προηρημένοι τυγχάνουσιν, ἀλλ' ὥσπερ τὴν πορφύραν καὶ τὸν χρυσὸν θεωροῦμεν καὶ δοκιμάζομεν ἕτερα παραδεικνύοντες τῶν καὶ τὴν ὄψιν ὁμοίαν ἐχόντων καὶ τῆς τιμῆς τῆς αὐτῆς ἀξιουμένων, οὕτω καὶ ταῖς πόλεσι παριστάναι, μὴ τὰς μικρὰς ταῖς μεγάλαις, μηδὲ τὰς πάντα τὸν χρόνον ὑφ' ἐτέροις οὔσας ταῖς ἄρχειν εἰθισμέναις, μηδὲ τὰς σώζεσθαι δεομένας πρὸς τὰς σώζειν δυναμένας, ἀλλὰ τὰς παραπλησίαν καὶ τὴν δύναμιν ἐχούσας καὶ περὶ τὰς αὐτὰς πράξεις γεγενημένας καὶ ταῖς ἐξουσίαις ὁμοίαις κεχρημένας· οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τῆς ἀληθείας τύχοιεν κτλ. Panegy. § 73: καὶ μηδεὶς οἰέσθω με ἀγνοεῖν ὅτι καὶ Λακεδαιμόνιοι περὶ τοὺς καιροὺς τούτους πολλῶν ἀγαθῶν αἰτιοὶ τοῖς Ἑλλησι κατέστησαν, ἀλλὰ διὰ τοῦτο καὶ μᾶλλον ἐπαινεῖν ἔχω τὴν πόλιν, ὅτι τοιούτων ἀνταγωνιστῶν τυχοῦσα τοσοῦτον αὐτῶν διήνεγκεν.

27 ἡ μὲν αὔξησις ἐπιτηδειοτάτη τοῖς ἐπιδεικτικοῖς] Isocrat. Busir. § 4. Nostrum locum intelligit Aristoteles II, 18: ἔστι δὲ τῶν κοινῶν τὸ μὲν αὔξειν οἰκειότατον τοῖς ἐπιδεικτικοῖς ὥσπερ εἴρηται, τὸ δὲ γεγονός τοῖς δικανικοῖς, περὶ τούτου γὰρ ἡ κρίσις, τὸ δὲ δυνατόν καὶ ἐσόμενον τοῖς συμβουλευτικοῖς. Anaxim. 6 ubi item quae omnibus generibus communia sunt recenset: δεύτερον δὲ τὰς αὔξεις καὶ ταπεινώσεις χρησίμους ἀναγκαῖον εἶναι παρὰ πάντα, μάλιστα δ' αὐτῶν ἐν τῷ ἐγκωμίῳ καὶ τοῖς φόγοις αἱ χρήσεις.

29 τὰ δὲ παραδείγματα τοῖς συμβουλευτικοῖς] Isocrat. ad Demon. § 34: βουλευόμενος παραδείγματα ποιοῦ τὰ παρεληλυθότα τῶν μελλόντων· τὸ γὰρ ἀφανὲς ἐκ τοῦ φανεροῦ ταχίστην ἔχει τὴν διάγνωσιν. Anaxim. I. c. τὰ τελικὰ κεφάλαια huic generi propria reddit. Infra III, 17: ἔστι δὲ τὰ μὲν παραδείγματα δημηγορικώτερα, τὰ δ' ἐνθυμήματα δικανικώτερα· ἡ μὲν γὰρ περὶ τὸ μέλλον, ὥστ'

ἐκ τῶν γενομένων ἀνάγκη παραδείγματα λέγειν, ἢ δὲ περὶ ὄντων ἢ μὴ ὄντων, οὐ μᾶλλον ἀπόδειξις ἔστι καὶ ἀνάγκη· ἔχει γὰρ τὸ γερονὸς ἀνάγκην.

32 τὰ δ' ἐνθυμήματα τοῖς δικανικοῖς] Anax. l. c.: τρίτον δὲ πίστεις αἷς ἀνάγκη μὲν πρὸς πάντα τὰ μέρη τῶν λόγων χρῆσθαι, χρησιμώταται δέ εἰσιν ἐν ταῖς κατηγορίαις καὶ ταῖς ἀπολογίαις· ταῦτα γὰρ πλείστης ἀντιλογίας δέονται, ubi quod Halmius Philolog. I p. 578 coniecit αἰτιολογίας, quamvis hoc σχῆμα sit λέξεως, Aristotelis verbis defendi videtur.

CAP. X.

1 περὶ δὲ] Hinc librum secundum incipiunt plures, quo-^{pag.}
rum NQ in marg.: κατὰ Λατίνους ἔτι καὶ ταῦτα τοῦ ἄ βι-^{1368 b}
βλίου εἰσίν. Intelligitur vet. translatio, conf. ad II, 1. III, 1.
histor. anim. p. 633 quae Bekk. ibi ex G affert. Comment. de
Ar. libro decimo hist. anim. p. 7. Strab. II, 5, 5 in margine
codicis legitur: ἀρχὴ τῆς γεωγραφίας τρίτος λόγος ἐνταῦθα
κατὰ Λατίνους i. e. Guarini versionem, vid. Kramer
I, 167.

3 δεῖ δὴ λαβεῖν] Sic h. l. omnes, non δέ.

6 ἔστω δὴ τὸ ἀδικεῖν τὸ βλάπτειν ἐκόντα παρὰ τὸν νόμον] Infra I, 13: ἔστω δὴ τὸ ἀδικεῖσθαι τὸ ὑπὸ ἐκόντος τὰ ἀδίκῃ πάσχειν· τὸ γὰρ ἀδικεῖν ὄριστα πρότερον ἐκούσιον εἶναι. Ethic. Nic. V, 10: ὄντων δὲ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων τῶν εἰρημένων ἀδικεῖ μὲν καὶ δικαιοπραγεῖ ὅταν ἐκόν τις αὐτὰ πράττη, ὅταν δ' ἄκων, οὐτ' ἀδικεῖ οὔτε δικαιοπραγεῖ ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός. οἷς γὰρ συμβεβήκε δικαίοις εἶναι ἢ ἀδίκοις πράττουσιν. ἀδίκημα δὲ καὶ δικαιοπραγῆμα ὄριστα τῷ ἐκούσιῳ καὶ ἀκωνσίῳ· ὅταν γὰρ ἐκούσιον ᾗ, ψέγεται, ἅμα δὲ καὶ ἀδίκημα τότ' ἐστίν· ὥστ' ἔσται τι ἄδικον μὲν, ἀδίκημα δ' οὔπω, εἰ μὴ τὸ ἐκούσιον προσῆ. Ibidem V, 11 sic τὸ ἀδικεῖν definit: βλάπτειν ἐκόντα τινὰ παρὰ τὴν ἐκείνου βούλησιν.

7 νόμος δ' ἐστίν ὁ μὲν ἴδιος ὁ δὲ κοινός] Infra I, 13: λέγω δὲ νόμον τὸν μὲν ἴδιον τὸν δὲ κοινόν, ἴδιον μὲν τὸν ἐκάστοις ὄρισμένον πρὸς αὐτοῦς καὶ τοῦτον τὸν μὲν

ἄγραφον, τὸν δὲ γεγραμμένον, κοινὸν δὲ τὸν κατὰ φύ-
σιν. Quae nostro loco non contraria sunt; quod enim infra
κατὰ φύσιν dicit, hic est παρὰ πᾶσιν, et si ibi propriae legi
addit ἄγραφα, non ea quae naturali legi insunt, sed mores
singulorum et consuetudines, ἔθνη, intelligit; in universum recte
dixeris, τὸν ἴδιον νόμον esse γεγραμμένον, τὸν κοινὸν vero
ἄγραφα continere.

10 ὅσα μὲν οὖν ἐκόντες, οὐ πάντα προαιρούμενοι]
Eth. Nicom. III, 4: ἡ προαίρεσις δὴ ἐκούσιον μὲν φαίνε-
ται, οὐ ταῦτόν δέ, ἀλλ' ἐπὶ πλεον τὸ ἐκούσιον· τοῦ μὲν
γὰρ ἐκούσιον καὶ παῖδες καὶ τᾶλλα ζῶα κοινωνεῖ, προαι-
ρέσεως δ' οὐ, καὶ τὰ ἐξαίφνης ἐκούσια μὲν λέγομεν,
κατὰ προαίρεσιν δ' οὐ. Rhet. I, 13: ἐκόντος καὶ εἰδότης
καὶ τούτων τὰ μὲν προελομένον τὰ δὲ διὰ πάθος.

11 εἰδότης] ἐκόντες καὶ εἰδότες Veneta ex schol.

15 περὶ δὲ τοῦτο] Particulam δὲ quam marg. A. cod. C
et vet. transl. (circa haec quae, περὶ ταῦτα ᾶ) omittit, de-
lendam esse monuit Fr. A. Wolfius ap. Vaterum p. 209: par-
ticulam δὲ vel in γε mutabis vel quod malim, abiciēs. Adde
Brandis Phil. IV, 42. Hoc grammatica suadet et proximum
est, sed licet, nisi quaedam excidisse credas, alia quoque ra-
tione succurrere, v. c.: ἀκρασία, εἴαν τινες ἔχῃσι . . . πλεί-
ους· περὶ γὰρ τοῦτο ὁ . . .

19 τοὺς γὰρ συγκινδυνεύσαντας ἐγκαταλιμπάνουσι διὰ
τὸν φόβον] Miretur aliquis huic uni exemplo rationem addi-
tam legi, in ceteris vero praetermitti; sed ipsius haec esse
auctoris, docent quae sequuntur, ubi non res in quibus (περὶ
ᾶ) iniusti sunt, sed propter quas (δι' ᾶ) alios iniuria affici-
unt, transitu facto et sententia mutata propter verba διὰ τὸν
φόβον assert. In A item γὰρ aute διὰ apparet; verba τοὺς
γὰρ συγκινδυνεύσαντας interpretationis causa scilicet addita
delere non licet nec particula ita postponitur, sed fort. fuit
ἐγκ. γὰρ τοὺς συγκ. vel. τοὺς συγκ. γὰρ ἐγκ.

21 ὁ δὲ πικρὸς] ὁ πικρὸς δὲ A (apud Vict. et Gaisf.)
schol., quae particula cur hoc uno loco postponatur, non liquet,
sed ex coniectura transposita in vulgarem ordinem videtur.

27 λοιπὸν δ' εἰπεῖν τίνος ἔνεκα καὶ πῶς ἔχοντες ἀδι-
κοῦσι καὶ τίνας. πρῶτον μὲν οὖν διελέμεθα τίνων ὄρε-

ρόμενοι καὶ ποῖα φεύγοντες ἐργειροῦσιν ἀδικεῖν] Horum primum τίνος ἔνεκα hoc et sequenti capite exponit, secundum cap. 12. usque ad b, 22. Tum sequitur tertium τοὺς τοιούτους, cui inserit et τὰ τοιαῦτα p. 1373, 27—38. Et primi quidem causam esse dicit τὸ συμφέρον et τὸ ἡδύ, conf. similia in Polit. V, 10—11, ubi cur regibus et tyrannis insidias struant, enumerat. Iam Isocrat. Antidos. § 217: *πρῶτον μὲν οὖν ὀρίσασθαι δεῖ τίνων ὀρεγόμενοι καὶ τίνος τυχεῖν βουλόμενοι τολμῶσί τινες ἀδικεῖν· ἦν γὰρ ταῦτα καλῶς περιλάβωμεν, ἄμεινον γνώσεσθε τὰς αἰτίας τὰς καθ' ἡμῶν λεγομένας, εἴτ' ἀληθεῖς εἰσὶν εἴτε ψευδεῖς. ἐγὼ μὲν οὖν ἡδονῆς ἢ κέρδους ἢ τιμῆς ἔνεκα φημι πάντας πάντα πράττειν· ἔξω γὰρ τούτων οὐδεμίαν ἐπιθυμίαν ὀρῶ τοῖς ἀνθρώποις ἐγγιγνομένην.* Cf. πρὸς Εὐθύτουν § 6. Atque hunc Antidoseos locum Aristotelem bene memoria tenuisse, docent quae II, 23 p. 1398, 29 leguntur.

30 ποῖα καὶ πόσα] *quot et quae* vet. intr. ut v. 1. 30 et fine capitis v. 29.

31 ὧν ἐφιέμενοι πάντες τοὺς πλησίον ἀδικουῦσι] Delectanda esse dicit Vahlen p. 562, inclusit Bekker³; me non offendunt haec verba et Aristotelis esse dico, quod sequens πάντες δὴ indicat.

32 πάντες δὴ πράττουσι πάντα τὰ μὲν οὐ δι' αὐτοὺς τὰ δὲ δι' αὐτούς] Sequitur divisio, ex qua haec forma existit, quam Victorius exhibuit:

πάντες πράττουσι πάντα					
οὐ δι' αὐτοὺς			δι' αὐτοὺς		
διὰ τύχην	ἐξ ἀνάγκης		δι' ἔθος	δι' ὄρεξιν	
	βία	φύσει	λογιστικὴν	ἄλογον	
			(βούλησιν)	ὀργὴν ἐπιθυμίαν.	

35 τὰ μὲν βία τὰ δὲ φύσει] In seqq. hunc tenet ordinem τὰ μὲν φύσει τὰ δὲ βία, etiam p. 1369, 6 deteriores libri διὰ βίαν διὰ φύσιν transponunt. Itaque verba illa locum suum hic mutant, alias nil interest, ut p. 1372 b, 17: *διὰ τύχην . . ἢ δι' ἀνάγκην ἢ διὰ φύσιν ἢ δι' ἔθος.*

1 τὰ δὲ δι' ὄρεξιν, καὶ τὰ μὲν διὰ λογιστικὴν ὄρε-

ξιν τὰ δὲ δι' ἀλόγιστον] καὶ om. A, unde auctorem scripsisse apparet, quod similiter cadente excidit, τὰ δὲ δι' ὄρεξιν, τῶν δὲ δι' ὄρεξιν τὰ μὲν, idque Victorii libri p a v praestant et ap. Gaisf. C, qui emendatricem manum perpessus est. Idem A deinde recte ex usu Aristotelis ἄλογον. Eadem ratione praecedit: τὰ μὲν διὰ τύχην πράττουσι, τὰ δ' ἐξ ἀνάγκης, τῶν δ' ἐξ ἀνάγκης τὰ μὲν βία, τὰ δὲ φύσει, ubi item alios omittere media verba mirum non est. Haec admodum probabilia, sed cum et sine illis oratio apte procedat, non prorsus necessaria.

2 ἔστι δ' ἡ μὲν βούλησις ἀγαθοῦ ὄρεξις] Ita optimus liber; cum vero in his, quid sit ὄρεξις λογιστική, ut infra ἀλόγους ὄρεξεις explicet, tale quid exspectamus: ἔστι δ' ἡ μὲν λογιστικὴ ὄρεξις βούλησις, ἡ δὲ βούλησις ἀγαθοῦ ὄρεξις. Omnes reliqui codices: ἔστι δὲ ἡ βούλησις μετὰ λόγου ὄρεξις ἀγαθοῦ, in quibus si cum vet. transl. ἀγαθοῦ, quod transpositum est in A, omittimus, id fere quod sensum explet legimus. Plat. Defin. p. 569 (413): βούλησις ἔφρασις μετὰ λόγου ὀρθοῦ. ὄρεξις εὐλογος (Diogen. VII, 116). ὄρεξις μετὰ λόγου κατὰ φύσιν. Facile ex seqq. accedere poterat ἀγαθοῦ. Nihilominus proba est definitio βούλησις ὄρεξις ἀγαθοῦ. Top. VI, 8: ἐὰν δ' ἢ πρὸς τι τὸ ὀριζόμενον ἢ καθ' αὐτὸ ἢ κατὰ τὸ γένος, σκοπεῖν εἰ μὴ εἴρηται ἐν τῷ ὀρισμῷ πρὸς ὃ λέγεται ἢ αὐτὸ ἢ κατὰ τὸ γένος, οἷον εἰ τὴν ἐπιστήμην ὀρίσατο ὑπόληψιν ἀμετάπειστον ἢ τὴν βούλησιν ὄρεξιν ἄλυπον. παντὸς γὰρ τοῦ πρὸς τι ἢ οὐσία πρὸς ἕτερον, ἐπειδὴ ταῦτόν ἦν ἐκάστω τῶν πρὸς τι τὸ εἶναι ὅπερ τὸ πρὸς τί πως ἔχειν. ἔδει οὖν τὴν ἐπιστήμην εἰπεῖν ὑπόληψιν ἐπιστητοῦ καὶ τὴν βούλησιν ὄρεξιν ἀγαθοῦ. Cf. quae sub finem ibidem p. 146 b, 36 seqq. ad convellendam hanc definitionem dialectice congerit. Ethic. Eudem. II, 7. Magn. Moral. I, 12: ἔστιν οὖν καθ' ὃ πράττομεν ὄρεξις, ὀρέξεως δ' ἔστιν εἶδη τρία, ἐπιθυμία θυμὸς βούλησις. Cicero Tuscul. IV, 6. Aristoteles in hac expositione alio vocabulo, μετὰ λόγου, pro eo quod initio posuit λογιστικὴν certe usus non est. Equidem puto etiam hic errorem ὁμοιοτελεύτῳ ortum esse: ἔστι δ' ἡ μὲν βούλησις, ἡ δὲ βούλησις ἀγαθοῦ ὄρεξις, facile enim ad

ἡ μὲν intelligitur λογιστικὴ ὄρεξις. Notandum vero ante haec in A legi ὄρος βουλήσεως, ut II, 19 ap. Gaisf. verba περὶ τῶν κοινῶν πίστεων in eodem libro textui inserta sunt.

- Monui in comment. acad. p. 55, unde Bekk.³ sic edidit: ἔστι δὲ ἡ μὲν βούλησις, (βούλησις δ') ἀγαθοῦ ὄρεξις. Infra non βούλησιν, sed semper λογισμὸν dicit. Vereor vero ne, ut μετὰ λόγον male sunt in aliis addita, sic etiam ἀγαθοῦ ὄρεξις melius exsulent et simpliciter fuerit ἔστι δὲ ἡ μὲν βούλησις . . . ἄλογοι δ' ὄρεξις . .

8 καθ' ἡλικίας ἢ ἔξεις ἢ ἄλλ' ἅττα τὰ πραττόμενα] II, 12: τὰ δὲ ἦθη ποιοί τινες κατὰ τὰ πάθη καὶ τὰς ἔξεις καὶ τὰς ἡλικίας καὶ τὰς τύχας, διέλθωμεν μετὰ ταῦτα. Post περιεργον addit vet. tr. *utique erit ἂν εἶη.*

11 δι' ὀργὴν καὶ ἐπιθυμίαν] *aut* vet. tr. ut praecedat ὀργίλοις εἶναι ἢ ἐπιθυμητικοῖς.

11 οὐδὲ διὰ πλοῦτον καὶ πενίαν] Non inepte deteriores libri DEQ οὐδὲ οἱ πλούσιοι καὶ πένητες διὰ, aegre enim his caremus; licet tamen ex iis quae sequuntur, haec verba intelligere, et auctori nostro, si supra haec dedisset, satis erat dicere τοῖς μὲν . . τοῖς δέ.

17 ἢ γὰρ διὰ λογισμὸν ἢ διὰ πάθος] πάθος intelligit τὸ ἄλογον; ἦθη ad ἔθος pertinent, Eth. Nic. II, 1.

22 δόξαι τε καὶ ἐπιθυμίαι] Etiam in somno, Eth. Nic. I, 13 p. 1102 b, 10: ἀργία γὰρ ἐστὶν ὁ ὕπνος . . πλὴν εἴπη κατὰ μικρὸν δεικνύνται τινες τῶν κινήσεων, καὶ ταύτη βελτίω γίνεται τὰ φαντάσματα τῶν ἐπιεικῶν ἢ τῶν τυχόντων.

30 ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον ἐροῦμεν] II, 1—17 ubi πάθη et ἦθη explicantur.

34 δῆλον δ' ἐκ τοῦ ὀρισμοῦ τῆς τύχης περὶ τούτων] Hoc est, quae sunt τὰ ἀπὸ τύχης, apertum est natura τύχης definita. Vide quae de hac re Physic. II, 5 leguntur, ubi etiam singula nostri loci verba explicantur. Ethic. Eud. VIII, 14: ἀλλὰ μὴν ἢ γε φύσις αἰτία ἢ τοῦ ἀεὶ ὡσαύτως ἢ τοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἢ δὲ τύχη τούναντίον. Ibidem p. 1247 b, 4: εἰ δ' ὁλόως ἐξαιρετέον καὶ οὐδὲν ἀπὸ τύχης φατέον γίνεσθαι, ἀλλ' ἡμεῖς ἄλλης οὔσης αἰτίας διὰ τὸ μὴ ὄραν τύχην εἶναι φασιν αἰτίαν, διὸ καὶ ὀρίζομενοι τὴν τύχην τι

θέασιν αἰτίαν ἀνάλογον ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ ὡς οὔσης
τινὸς φύσεως, in quibus Victorius ad nostr. loc. ἄλογον (quod
item in Magn. Mor. I, 1 p. 1182, 21 pro ἀνάλογον restituit,
ubi Bekk. sine varietate ἄλογον) corrigendum esse censet.

pag.
1369b

3 κατὰ φύσιν τινὰ ἢ ἄλλην αἰτίαν] Emendavit Vahlen
p. 50 φύσιν ἢ τινὰ, ut Muretus iam vertit. Quae παρὰ
φύσιν sunt, non sunt κατὰ φύσιν, sed fieri potest, ut ea
naturam quodammodo sequantur, ut h. l. non sine causa κατὰ
φύσιν τινὰ dictum esse videatur.

4 δόξειε δ' ἂν καὶ ἡ τύχη αἰτία εἶναι τῶν τοιούτων]
In quibus attende illud δόξειε δ' ἂν, Physic. II, 6 p. 197 b,
32: μάλιστα δ' ἐστὶ χωριζόμενον τὸ ἀπὸ τύχης ἐν τοῖς
φύσει γινομένοις· ὅταν γὰρ γένηται τι παρὰ φύσιν, τότε
οὐκ ἀπὸ τύχης, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπὸ ταύτομάτου γεγενῆσθαι
φασμέν. ἔστι δὲ καὶ τοῦτο ἕτερον, τοῦ μὲν γὰρ ἔξω τὸ
αἴτιον, τοῦ δ' ἐντός. Cf. Simpl. in Phys. fol. 79 b.

5 βία δὲ ὅσα παρ' ἐπιθυμίαν ἢ τοὺς λογισμοὺς γί-
γνεται δι' αὐτῶν τῶν πραττόντων] Ethic. Nic. III, 1: βί-
αιον δὲ οὗ ἢ ἀρχὴ ἔξωθεν, τιαύτη οὐσα ἐν ἢ μηδὲν συμ-
βάλλεται ὁ πρᾶττων ἢ ὁ πάσχων, οἷον εἰ πνεῦμα κομίσαι
ποι ἢ ἄνθρωποι κύριοι ὄντες. Eudem. II, 8. Metaphys. IV,
5. δι' delet Vahlen p. 58; aegre desideramus in fine ἢ πα-
σχόντων.

6 ἔθει ὅσα] ἔθει ὅτι A, quod propter concinnitatem mu-
tarunt, et mirum, si auctor mutavit, sive relativum sive parti-
culam voluit.

12 διαφέρει δὲ τιμωρία καὶ κόλασις] Vid. Heind. ad
Plat. Protag. p. 516. Wytttenbach. Eclog. Histor. p. 372 ad
Plutarch. 117 C p. 777. A. Gellius VI, 14.

16 ἔστι δὲ καὶ τὸ σύνηθες καὶ τὸ ἐθιστὸν ἐν τοῖς
ἡδέσις] Metaph. I ἔλαττον, 3. Plut. de sauit. tuenda p. 374 II:
εὖ γὰρ εἰρημένον τὸ Ἐλοῦ βίον τὸν ἄριστον, ἡδὺν δ' αὐ-
τὸν ἢ συνήθεια ποιήσει, Auct. ad Herem. IV, 17. Stobaeus
I, 29 Anthol.: Πυθαγόρας ἔφη ὅτι χρὴ βίον ἀρεῖσθαι τὸν
ἄριστον· ἡδὺν γὰρ αὐτὸν ἢ συνήθεια ποιήσει. Causam
affert in sequenti capite, ubi singulos locos enumerat: καὶ γὰρ
τὸ εἰθισμένον ὥσπερ πεφυκὸς ἡδὴ γίνονται· ὁμοιον γὰρ
τι τὸ ἔθος τῇ φύσει. Ibidem postea: καὶ τὸ ταῦτὰ πρᾶτ-

τειν πολλάκις ἡδύ· τὸ γὰρ σύνηθες ἡδὺ ἦν, quibus h. nostrum l. intelligit.

18 *συνεθισθῶσιν*] *συνεθίσωσιν* A, *ἐθισθῶσιν* ceteri, ut p. 1370, 13. Restitui passivum.

24 *τίθῃμι γὰρ καὶ τὴν τῶν κακῶν*] Id supra docuit I, 6: τούτων δὲ κειμένων ἀνάγκη τὰς τε λήψεις τῶν ἀγαθῶν ἀγαθὰς εἶναι καὶ τὰς τῶν κακῶν ἀποβολὰς· ἀκολουθεῖ γὰρ τῷ μὲν τὸ μὴ ἔχειν τὸ κακὸν ἅμα, τῷ δὲ τὸ ἔχειν τὸ ἀγαθὸν ὑστερον. καὶ ἢ ἀντ' ἐλάττονος ἀγαθοῦ μείζονος λῆψις καὶ ἀντὶ μείζονος κακοῦ ἐλάττονος. ᾧ γὰρ ὑπερέχει τὸ μείζον τοῦ ἐλάττονος, τοῦτο γίνεται τοῦ μὲν λῆψις τοῦ δ' ἀποβολή.

26 *τὴν τῶν λυπηρῶν ἢ φαινομένων*] *Exspectamus et hic additum λυπηρῶν*, vid. ad I, 2 p. 1356, 20.

31 *δεῖ δὲ νομίζειν ἱκανοὺς εἶναι τοὺς ὄρους, εἰὰν ᾧσι περὶ ἐκάστου μήτε ἀσαφεῖς μήτε ἀκριβεῖς*] In Top. VI, 1 ubi de natura definitionis quaerit, εἰ μὴ καλῶς ὠρισταί πως haec duo tradit vitia: ἔστι δὲ τοῦ μὴ καλῶς μέρη δύο, ἓν μὲν τὸ ἀσαφεῖ τῇ ἐρμηνεῖα κεχρησθῆναι· δεῖ γὰρ τὸν ὀριζόμενον ὡς ἐνδέχεται σαφεστάτη τῇ ἐρμηνεῖα κεχρησθῆναι, ἐπειδὴ τοῦ γνωρίσαι χάριν ἀποδίδοται ὁ ὀρισμός. δεῦτερον δὲ εἰ ἐπὶ πλέον εἴρηκε τὸν λόγον τοῦ δέοντος· πᾶν γὰρ τὸ προσκειμένον ἐν τῷ ὀρισμῷ περιέργον. Non sine causa h. l. lectores monet, ne si in aliis ipsius scriptis alias rerum inveniant definitiones, id multum mirentur aut offendantur.

CAP. XI.

33 *ὑποκείσθω δ' ἡμῖν*] *Scrib. δὴ ἡμῖν*, vid. ad I, 2 init. Recte in Nicom. Eth. V, 5 p. 1130 b, 8: *διώρισται δὴ τὸ ἄδικον τό τε παράνομον καὶ τὸ ἄνισον*, quamvis et hic optimus liber K δέ, dixerat enim p. 1129, 31: *εἰλήφθω δὴ ὁ ἄδικος ποσαχῶς λέγεται*.

33 *τὴν ἡδονὴν κίνησίν τινα τῆς ψυχῆς καὶ κατάστασιν ἀθρόαν καὶ αἰσθητὴν εἰς τὴν ὑπάρχουσαν φύσιν*] Hic quae modo de definitione dixit, adhibenda sunt; nam in Ethic. Nicom. VII, 12—13 et X, 2 seqq. vitiosam hanc esse docet

multis refellens (ut praeter Victorium ad h. l. etiam Madius ad Arist. poet. p. 73 monet) et veriore proponit hanc: ἡδονὴ ἐνέργεια τῆς κατὰ φύσιν ἕξεως ἀνεμπόδιστος. Conf. Zell ad Ethic. p. 314. Alex. in Top. p. 88: ζητουμένου εἰ ἡδονὴ ἀγαθόν, τῆς ἡδονῆς ἀποδοτέον πλείους ὄρους, τοῦτο μὲν ὅτι λεία κίνησις, τοῦτο δὲ ὅτι γένεσις εἰς φύσιν αἰσθητή, τοῦτο δὲ ὅτι ἄλογος διάχυσις, τοῦτο δὲ ὅτι ἐνέργεια τῆς κατὰ φύσιν ἕξεως ἀνεμπόδιστος ἦτοι τὸ παρακολουθοῦν τέλος ταῖς τελευταίαις ἐνεργείαις. πλειόνων γὰρ ἀποδοθέντων ὄρων ῥᾶον εὐπορήσομεν καὶ πρὸς τὸ ἀνασκευάζειν. ἔνεστι γοῦν ἐκ τῶν ἀποδιδομένων ὄρων περὶ τῆς ἡδονῆς καὶ ὅτι μὴ ἔστιν ἀγαθὸν ἐπιχειρεῖν καὶ ὅτι ἀγαθόν. Si quod praefatus est auctor, memoria teneamus, inde rhetoricos libros ante ethicos compositos esse, firmum argumentum non sumemus; traditam et sua aetate maxime comprobata definitionem secutus est Aristoteles; est autem Platonis in Philebo exposita, p. 174 seqq. (31); non κίνησιν quidem, sed αἰσθησιν dicit, at illam intelligit p. 180: τὸ δὲ ἐν ἐνὶ πάθει τῆν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα κοινῇ γιγνόμενον κοινῇ καὶ κινεῖσθαι, ταύτην δ' αὖ τῆν κίνησιν ὀνομάζων αἰσθησιν οὐκ ἀπὸ τρόπου φθέργοι' ἄν. Conf. Phileb. p. 199 (42). 205 (45).

35 εἰ δ' ἔστιν ἡδονή] Sic A, ceteri εἰ δὴ ἔστιν ἡ ἡδονή, e quibus non displicet δὴ, vid. ad cap. 1.

pag.
1370

3 τὸ τε εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἔναι] Histor. anim. VIII, 1 fine: τὸ δὲ κατὰ φύσιν ἡδύ, διώκει δὲ πάντα τὴν κατὰ φύσιν ἡδονήν. Ibid. cap. 2 p. 590, 10. Ethic. Nic. VII, 14.

5 καὶ τὰ ἔθῃ· καὶ γὰρ τὸ εἰθισμένον ὥσπερ πεφνκὸς ἦδη γίγνεται· ὁμοιον γὰρ τι τὸ ἔθος τῇ φύσει] Ethic. Nicom. VII, 11: ῥᾶον γὰρ ἔθος μετακινήσαι φύσεως. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τὸ ἔθος χαλεπόν, ὅτι τῇ φύσει ἔοικεν, ὥσπερ καὶ Εὐνήρως λέγει

φημί πολυχρόνιον μελέτην ἔμεναι, φίλε, καὶ δὴ ταύτην ἀνθρώποισι τελευτᾶσαν φύσιν εἶναι.

Theophrast. περὶ φυτῶν αἰτ. III, 9: ἰσχυρὸν δὲ ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις καὶ ἐν τούτοις τὸ ἔθος· οἶον γὰρ φύσις γίνεταί.

9 καὶ τὸ μὴ βίαιον· παρὰ φύσιν γὰρ ἡ βία] Metaphys. IV, 5: ἔτι τὸ βίαιον καὶ ἡ βία. τοῦτο δ' ἔστι τὸ παρὰ

τὴν ὀρμὴν καὶ τὴν προαίρεσιν ἐμποδίζον καὶ κωλυτικόν.
τὸ γὰρ βίαιον ἀναγκαῖον λέγεται· διὸ καὶ λυπηρόν, ὥσ-
περ καὶ Εὐηνός φησι

πάν γὰρ ἀναγκαῖον προᾶγμ' ἀνιαρόν ἔφν.

Ethic. Eudem. II, 7: δόξειε δ' ἂν πᾶν τὸ κατ' ἐπιθυμίαν
ἐκούσιον εἶναι· τὸ γὰρ ἀκούσιον πᾶν δοκεῖ εἶναι βίαιον,
τὸ δὲ βίαιον λυπηρόν καὶ πᾶν ὃ ἀναγκαζόμενοι ποιοῦσιν
ἢ πάσχουσιν ὥσπερ καὶ Εὐηνός φησι

πάν γὰρ ἀναγκαῖον προᾶγμ' ἀνιαρόν ἔφν.

ὥστ' εἴ τι λυπηρόν βίαιον, καὶ εἰ βίαιον λυπηρόν. Sic
versus exstat apud Theogn. v. 472 ubi legitur χρῆμ' ἀνη-
ρόν, a Platone in Phaedro p. 28 (240) et fortasse in Politic.
p. 353 (306) notatus. Cf. Welcker ad Theogn. v. 1202. —
Schol. fol. 22 b, 10: τοῦτο δὲ παρέφρασεν ὁ Ἀριστοτέλης
ἐκ τοῦ Εὐριπίδου λέγοντος

πάν τ' ἐξ ἀνάγκης δοῦλον ἔσται τοῖς σοφοῖς.

Vid. Orest. v. 482.

17 ἢ γὰρ ἐπιθυμία τοῦ ἠδέος ἔστιν ὄρεξις] De hac
definitione vid. Top. VI, 3. Soph. el. 13.

18 τῶν δὲ ἐπιθυμιῶν αἱ μὲν ἄλογοί εἰσιν αἱ δὲ μετὰ
λόγου] Ethic. Nicom. III, 13: τῶν δ' ἐπιθυμιῶν αἱ μὲν
κοινὰ δοκοῦσιν εἶναι, αἱ δ' ἴδιοι καὶ ἐπίθετοι, οἷον ἢ
μὲν τῆς τροφῆς φυσική· πᾶς γὰρ ἐπιθυμεῖ ὁ ἐνδεὴς ξη-
ραῖς ἢ ὑγραῖς τροφῆς, ὅτε δ' ἀμφοῖν, καὶ εὐνῆς, φησὶν
Ὁμηρος, ὁ νέος καὶ ἀκμάζων, τὸ δὲ τοιαῦδε ἢ τοιαῦδε,
οὐκέτι πᾶς, οὐδὲ τῶν αὐτῶν, διὸ φαίνεται ἡμέτερον εἶναι.
at supra cap. 10 p. 1369, 4 ἐπιθυμίαν esse ὄρεξιν ἄλογον,
non λογιστικὴν, ut mirum sit, nunc ἐπιθυμίας dici alias
ἀλόγους, alias μετὰ λόγου.

22 οἷον ἢ τροφῆς, δίψα καὶ πείνα καὶ καθ' ἕναστος
τροφῆς εἶδος ἐπιθυμία] Nominativum δίψα καὶ πείνα non
intelligo; haec enim non sunt ἐπιθυμίαι, sed eas efficiunt;
tum A apud Gaisf. πεινή exhibet. Item falsum est καθ' ἕνα-
στος τροφῆς εἶδος, haec enim voluptatis, non necessitatis
sunt, conf. postrema verba supra ex Nic. III, 13 laudata, et
τροφῆς in libris locum mutat; ceteri enim praeter A εἶδος
τροφῆς collocant; pertinent vero iam haec ad sensus, quibus
et illum quo generamus addit, unde apte A et αἱ, et deinde

περὶ τὰ post καὶ omittit, ut totus locus sic sit restituendus: οἶον ἢ τροφῆς δίψῃ καὶ πείνῃ, καὶ καθ' ἕκαστον εἶδος ἐπιθυμία (vel ἐπιθυμίας) καὶ περὶ τὰ γευστὰ καὶ ἀφροδίσια, καὶ ὅλως τὰ ἀπτά. Quodsi quis etiam verba καὶ ἀφροδίσια male inculcata esse censeat, equidem non mirabor; Stoicorum enim olent doctrinam nec alibi haec ita ab Aristotele afferri memini; at in his aperta, non severa requiritur disputatio et verba καὶ ὅλως illa defendunt; simpliciter enim erat scribendum: καὶ περὶ τὰ γευστὰ καὶ τὰ ἀπτά καὶ περὶ ὄσμῃν καὶ ἀκοῆν καὶ ὄψιν.

24 εὐωδίας] Cum Mureto delet Vahlen.

25 μετὰ λόγον δὲ ὅσα ἐκ τοῦ πεισθῆναι ἐπιθυμοῦσιν] Ut supra dixit ἀλόγους μὲν ὅσας μὴ . . ἐπιθυμοῦσιν, ita hic ὅσας dicendum erat, non ὅσα, nisi primariam notionem pluribus interpositis auctoris menti evanuisse dixeris.

27 ἐπεὶ δ' ἐστὶ τὸ ἠδεσθαι ἐν τῷ αἰσθάνεσθαι] Vid. Plat. Phileb. p. 178—88 (33—38). 193 (39). Ethic. Nic. IX, 7: ἠδεῖα δ' ἐστὶ τοῦ μὲν παρόντος ἢ ἐνέργεια, τοῦ δὲ μέλλοντος ἢ ἐλπίς, τοῦ δὲ γεγενημένου ἢ μνήμη, ἠδιστον δὲ τὸ κατὰ τὴν ἐνέργειαν καὶ φιλητὸν ὁμοίως. ibid. 4.

29 κἂν τῷ μεμνημένῳ] Non male A αἰ ἐν τῷ.

35 γενόμενα] A, γεγενημένα ceteri, quod praecedat correctum.

pag.
1370b

3 ὄθεν καὶ τοῦτ' εἴρηται] Eurip. Andromeda fragm. p. 52 Matth.:

οὐκ αἰσχρὸν οὐδὲν τῶν ἀναγκαίων βροτοῖς,
ἀλλ' ἠδύ τοι σωθέντα μεμνησθαι πόνων.

Nostrum versum legimus etiam ap. Themistium p. 67 Dind. — Homerus Od. XV, 398:

ναῖ δ' ἐνὶ κλισίῃ πίνοντέ τε δαινυμένω τε,
κῆδεσιν ἀλλήλων τερωάμεθα λενγαλέοισιν,
μνωμένω· μετὰ γάρ τε καὶ ἄλγεσι τέρεται ἀνῆρ,
ὅστις δὴ μάλα πολλὰ πάθη καὶ πόλλ' ἐπαληθῆ.

Nostro loco solus A μνησάμενος ὅτε, quod indicativum πάθεν qui in nullo legitur libro, sed ἕοργε tres Victoriani praebent, ἕοργει Ὦ apud Bekk., flagitat, ceteri μνήμενος ὅστις. Utrum hoc sit Aristotelis μνημονικὸν ἀμάρτημα, an ut alibi Homericae lectionis varietas, alii diiudicent.

6 τούτου δ' αἴτιον ὅτι ἡδὺ καὶ τὸ μὴ ἔχειν κακόν] Notanda est haec Aristotelis sententia; aliter Plato in Philebo p. 202 seq. (43).

9 ὅλως δ' ὅσα παρόντα εὐφραίνει, καὶ ἐλπίζοντας καὶ μεμνημένους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ] Melius verbum repetitum legitur, εὐφραίνει, ταῦτα εὐφραίνει

10 διὸ καὶ τὸ ὀργίζεσθαι ἡδύ, ὥσπερ καὶ Ὅμηρος ἐποίησε περὶ τοῦ θυμοῦ] Hom. Iliad. XVIII, 107:

ὡς ἔρις ἔκ τε θεῶν ἔκ τ' ἀνθρώπων ἀπόλοιο,
καὶ χόλος, ὅς τ' ἐφέηκε πολύφρονά περ χαλεπήναι,
ὅς τε πολὺν γλυκίων μέλιτος καταλειβομένοιο
ἀνδρῶν ἐν στήθεσιν ἀέξεται ἡύτε καπνός.

Infra Rhet. II, 2: ἀνάγκη πάσῃ ὀργῇ ἔπεσθαί τινα ἡδονὴν τὴν ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ τιμωρήσασθαι· ἡδὺ μὲν γὰρ τὸ οἶεσθαι τεύξεσθαι ὧν ἐφίεται, οὐδείς δὲ τῶν φαινομένων ἀδυνάτων ἐφίεται αὐτῷ, ὁ δ' ὀργιζόμενος ἐφίεται δυνατῶν αὐτῷ. διὸ καλῶς εἴρηται περὶ θυμοῦ ὅς τε πολὺν γλυκίων μέλιτος καταλειβομένοιο ἀνδρῶν ἐν στήθεσιν ἀέξεται· ἀκολουθεῖ γὰρ καὶ ἡδονὴ τις διὰ τε τοῦτο καὶ διότι διατρέβουσιν ἐν τῷ τιμωρεῖσθαι τῇ διανοίᾳ· ἢ οὖν τότε γινομένη φαντασία ἡδονὴν ἐμποιεῖ, ὥσπερ ἢ τῶν ἐνυπνίων. Conf. Phil. p. 214 (49). Poetae verba etiam in Platonis Phil. p. 211 (48); utroque in loco Aristoteles θυμόν, non qui in nostris libris Homeri legitur, χόλον laudat.

14 ἢ οὐκ ὀργίζονται] (ἀλλ') ἢ Bekker³.

16 ἢ ἐλπίζοντες ὡς τεύξονται] Conf. Plat. Phil. p. 184 (35 seq.). Ethic. Nicom. IX, 4: τῶν τε γὰρ πεπραγμένων ἐπιτεροπέις· αἱ μνημαὶ καὶ τῶν μελλόντων ἐλπίδες ἀγαθαί· αἱ τοιαῦται δ' ἡδεῖαι.

22 καὶ ἀρχὴ δὲ τοῦ ἔρωτος αὕτη γίννεται πᾶσιν] Plutarch. de prof. virt. sent. tom. VII p. 246 H.: ἔρωτος ἀρχομένου σημεῖόν ἐστιν οὐ τὸ χαίρειν τῷ καλῷ παρόντι, τοῦτο γὰρ κοινόν, ἀλλὰ τὸ δάκνεσθαι καὶ ἀλγεῖν ἀποσπώμενον. Hoc quidem vere atque multo melius quam quod in Aristotele legitur, dictum; indignum enim nec ferendum est illud ἔρωσι sententiae, qua incipientis amoris signum explicatur, illatum, nisi idem quod χαίρωσιν esse dixeris; primus

hoc vitium Fr. A. Wolfius apud Väterum p. 210 notavit litura locum sanans; displicet tamen *χαίρωσιν* in medio, *μεμνημένοι* in fine positum. Ethic. Nic. IX, 5: *ἔοικε δὴ ἀρχὴ φιλίας εἶναι ὡσπερ τοῦ ἐρᾶν ἢ διὰ τῆς ὕψεως ἡδονῆ· μὴ γὰρ προησθίεις τῇ ἰδέᾳ οὐθίεις ἐρᾶ, ὁ δὲ χαίρων τῷ εἶδει οὐθὲν μᾶλλον ἐρᾶ, ἀλλ' ὅταν καὶ ἀπόντα ποθῆ καὶ τῆς παρουσίας ἐπιθυμῆ. Ibidem cap. 12; intelligit proverbium Graecorum ἀπὸ τοῦ ὄρᾶν ἔρχεται ἐρᾶν. Unde conicias ὧσιν vel ἐπιθυμῶσιν; at sequentia verba διὸ καὶ ὅταν λυπηρὸς γένηται huc pertinent, ubi vet. tr. primae voci *utique* addit, quod nullius est momenti, varia autem ex A afferuntur; Victorius ibi prima manu exstare dicit διὸ λύπη προσγίνε-ται, idque addito καὶ apud Gaisf. adnotatur, at prima manus ibi scripsisse dicitur: διὸ καὶ ὅταν καὶ λύπη προσγένηται.*) Bekkerus denique: διὸ et ὅταν καὶ corr. A, et tum λύπη προσγένηται. Non dubitandum quin hic vera tradiderit et integer locus sic sit restituendus: ἀλλὰ καὶ ἀπόντος μεμνη-μένοις λύπη προσγένηται τῷ μὴ παρεῖναι. καὶ ἐν πέν-θεσι καὶ θρήνοις ὡσαύτως ἐπιγίγνεται τις ἡδονή. Quodsi καὶ in A certum est, ut videtur, propius accedit μεμνη-μένοι ὧσι, καὶ λύπη. Ceteri libri sic: μεμνημένοι ἐρῶσιν. διὸ καὶ ὅταν λυπηρὸς γένηται . . ἐν τοῖς πένθεσι καὶ θρήνοις ἐγγίγνεται . . A. Laubmann haec in A prima manu extare monet ἐρῶσιν δ . . . ὅτ᾿ ἀν καὶ λύπη προσγένηται, litterae post δ evanuerunt, unde alia manus *ιὸτι* addidit et vocabulo ὅτ᾿ ἀν deleto *γίνεται* scripsit.*

25 καὶ ἐν πένθεσι καὶ θρήνοις ὡσαύτως ἐπιγίγνεται τις ἡδονή] Ethic. Nicom. X, 5. Plat. Phil. p. 185 (36) et 208—17 (46—50), ubi haec *μικτὰ* esse docet, Phaed. p. 6. 8. Wyttenb. ad h. l. p. 132 Lips. Eurip. Iphig. Taur. v. 813 Seidl. Plut. Aemil. 33 fine. Bentl. ad Hor. Carm. II, 19, 7. ad Rhet. Graec. III, 311. IX, 17.

27 καὶ ἂ ἔπραττε καὶ οἶος ἦν] οἶα vertit vet. tr.

28 διὸ καὶ τοῦτ' εἰκότως εἴρηται, ὡς φάτο, τοῖσι δὲ πᾶσιν ὑφ' ἡμερον ὄρσε γόοιο] II. XXIII, 108. Od. IV, 113.

*) In scholiis quoque fol. 23, 10: διὸ καὶ ὅταν λύπη προσγί-νηται.

183. Sed rectius ad hanc rem declarandam uti poterat Homeri verbis Od. XIX, 471, quibus utitur Polybius Exc. Vat. IX, 1: τὴν δ' ἄμα χάσμα καὶ ἄλγος ἔλε φρένα.

34 ἢ ἡρέμα ἢ μαῖλλον] Alibi si μαῖλλον dicit, etiam ἦττον legimus, ut cum positivus ἡρέμα praecedat, fortasse aliquis μάλα praeferat.

1 τὰς μαχητικὰς καὶ τὰς ἐριστικὰς] Ita optime A; reliqui cum vet. transl. post καὶ τὰς inserunt ἀθλητικὰς καί, quo et res et ordo turbatur, unde Toupius Cur. in Suid. P. III p. 461 scripsit ἀθλητικὰς καὶ κηδαιριστικὰς καὶ ἀστραγαλίσεις, expulsis aut loco motis quae interiecta sunt; conf. Vater p. 63. Primum in universum ludos eorumque rationem notat τὰς παιδείας τὰς μαχητικὰς καὶ ἐριστικὰς, deinde huius generis exempla affert καὶ ἀστραγαλίσεις καὶ σφαιρίσεις etc. Hic neque ἀθλητικαῖς locus est, nisi forte cum Victorio quas pastores apud Theocritum et Virgilium exerceant, intelligas, neque ἀθλητικαῖς, quod Tyrwhittus coniecit in append. ad Toupii emend. IV, 422; exponit vero Aristoteles in usum oratorum quae vulgo in hominum vita fieri solent. Conf. Polit. VIII, 3 p. 1337 b, 38 seqq., ubi quod hic non legimus, τὸ σχολάζειν αὐτὸ ἔχειν δοκεῖν τὴν ἡδονὴν dicit. VIII, 5: πότερον παιδιᾶς ἔνεκα καὶ ἀναπαύσεως, (μετέχειν μουσικῆς) καθάπερ ὕπνου καὶ μέθης, ταῦτα γὰρ καθ' αὐτὰ μὲν οὔτε τῶν σπουδαίων, ἀλλ' ἡδέα καὶ ἄμα παύει μέριμναν.

3 καὶ περὶ τὰς ἐσπουδασμένας δὲ παιδιὰς ὁμοίως] Melius, ni fallor, περὶ abesset; cohaerent enim haec cum praecedentibus: ἐπεὶ δὲ τὸ νικᾶν ἡδύ, ἀνάγκη καὶ τὰς παιδιὰς ἡδείας εἶναι τὰς μαχητικὰς καὶ τὰς ἐριστικὰς.

7 καὶ ἡ δικανικὴ καὶ ἡ ἐριστικὴ] Probl. XVIII, 2. Sophist. el. 11.

8 καὶ τιμὴ καὶ εὐδοξία τῶν ἡδίστων] Ethic. Nicom. VIII, 9, ubi φιλίαν adiungit iis quae hic exponit: τὸ δὲ φιλεῖσθαι ἐγγυὲς εἶναι δοκεῖ τοῦ τιμᾶσθαι, οὗ δὲ οἱ πολλοὶ ἐφίενται. οὐ δι' αὐτὸ δ' εἰκόασιν αἰρεῖσθαι τὴν τιμὴν ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός. χαίρουσι γὰρ οἱ μὲν πολλοὶ ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς ἐξουσίαις τιμώμενοι διὰ τὴν ἐλπίδα . . οἱ δ' ὑπὸ τῶν ἐπιεικῶν καὶ εἰδότην ὀρεγόμενοι τιμῆς βεβαιῶσαι τὴν οἰκίαν δόξαν ἐφίενται περὶ αὐτῶν· χαίρουσι δὲ

pag.
1371

ὅτι εἰσὶν ἀγαθοὶ πιστεύοντες τῇ τῶν λεγόντων κρίσει. τῷ φιλεῖσθαι δὲ καθ' αὐτὸ χαίρουσιν. διὸ δόξειεν ἂν κρεῖττον εἶναι τοῦ τιμᾶσθαι καὶ ἢ φιλία καθ' αὐτήν αἰρετὴ εἶναι.

13 καὶ οἱ φρόνιμοι ἀφρόνων] Notemus articulum neglectum.

15 ἐπεὶ ὧν τις πολὺ καταφρονεῖ, ὥσπερ παιδίων ἢ θηρίων] II, 6: ὅλως δ' οὐκ αἰσχύνονται οὔθ' ὧν πολὺ καταφρονοῦσι τῆς δόξης τοῦ ἀληθεύειν, οὐδεὶς γὰρ παιδία καὶ θηρία αἰσχύνεται.

16 ἀλλ' εἶπερ, δι' ἄλλο τι] Frequens Aristoteli dicendi ratio, ut Eth. Nic. I, 11. VIII, 2. IX, 7. X, 3. 10; in Categ. cap. 6 p. 5, 10 Bekkerus emendavit: τῶν δὲ ἄλλων οὐδὲν καθ' αὐτὸ ἀλλ' εἰ ἄρα, κατὰ συμβεβηκός, libri omnes ἀλλ' ἢ ἄρα. cap. 8 p. 11, 28: τῶν δὲ καθ' ἕκαστα οὐδὲν αὐτὸ ὅπερ ἐστὶν ἑτέρον λέγεται. . . ἀλλ' εἰ ἄρα, κατὰ τὸ γένος.

21 καὶ τὸ θαυμάζεσθαι ἢ δὴ δι' αὐτὸ τὸ τιμᾶσθαι] Propter ipsum honorem, nulla alia ex causa vel commodo, quod inde percipere possumus; huius modi tamen comparatio inesse non videtur; exspectamus potius διὰ τὸ τιμᾶσθαι vel διὰ τὸ δι' αὐτὸ τιμᾶσθαι.

22 καὶ τὸ κολακεύεσθαι καὶ ὁ κόλαξ ἢ δὴ] Ethic. Nic. VIII, 9: οἱ πολλοὶ δὲ δοκοῦσι διὰ φιλοτιμίαν βούλεσθαι φιλεῖσθαι μᾶλλον ἢ φιλεῖν, διὸ φιλοκόλακες οἱ πολλοί· ὑπερεχόμενος γὰρ φίλος ὁ κόλαξ ἢ προσποιεῖται τοιοῦτος εἶναι καὶ μᾶλλον φιλεῖν ἢ φιλεῖσθαι. Eudem. VIII, 4: δῆλον δὲ καὶ διὰ τί ζητοῦσι μᾶλλον οἱ ἄνθρωποι τὴν καθ' ὑπεροχὴν φιλίαν τῆς κατ' ἰσότητα. ἅμα γὰρ οὕτως ὑπάρχει αὐτοῖς τό τε φιλεῖσθαι καὶ ἢ ὑπεροχῇ. διὸ ὁ κόλαξ παρ' ἐνίοις ἐντιμότερος τοῦ φίλου. ἄμφω γὰρ φαίνεσθαι ποιεῖ ὑπάρχειν τῷ κολακευομένῳ· μάλιστα δὲ οἱ φιλότιμοι τοιοῦτοι, τὸ γὰρ θαυμάζεσθαι ἐν ὑπεροχῇ.

25 καὶ τὸ μεταβάλλειν ἢ δὴ] Contrarium est praecedentis loci; quod si affertur, particula δὲ addi solet, vid ad cap. 7. Aliter fere hoc explicat Ethic. Nicom. VII, 15: οὐκ αἰεὶ δ' οὐθὲν ἢ δὴ τὸ αὐτὸ διὰ τὸ μὴ ἀπλῆν ἡμῶν εἶναι τὴν φύσιν, ἀλλ' ἐνεῖναι τι καὶ ἕτερον καθὸ φθαρτά, ὥστε ἂν τι θάτερον πράττη, τοῦτο τῇ ἑτέρῃ φύσει παρὰ φύ-

σιν, ὅταν δ' ἰσάζῃ, οὔτε λυπηρὸν δοκεῖ οὔθ' ἡδὺ τὸ πραττόμενον . . ἡδονὴ μᾶλλον ἐν ἡρεμίᾳ ἐστὶν ἢ ἐν κινήσει. μεταβολὴ δὲ πάντων γλυκύτατον κατὰ τὸν ποιητὴν διὰ πονηρίαν τινά· ὥσπερ γὰρ ἄνθρωπος εὐμετάβολος ὁ πονηρός, καὶ ἡ φύσις ἡ δεομένη μεταβολῆς· οὐ γὰρ ἀπλῆ οὐδ' ἐπιεικῆς.

27 ὅθεν εἴρηται μεταβολὴ πάντων γλυκύ] Eurip. Orest. v. 228:

ἢ καπὶ γαίας ἀρμόσαι πόδας θέλεις,
χρόνιον ἴχνος θείς; μεταβολὴ πάντων γλυκύ.

Cf. Rhet. Gr. V, 438.

32 τὸ ἐπιθυμεῖν μαθεῖν] Casu factum videatur, ut in Aldi libro alterum verbum, μαθεῖν, excideret. Metaph. I, 2. Conf. Müller Geschichte der Theorie der Kunst bei den Alten, tom. II p. 147. Deest vero etiam in E, et non modo desiderium τοῦ μαθεῖν facit, sed plura, v. c. ut tales fiamus qualis fuit quem admiramur; accedit nude dictum τὸ θαυμαστὸν ἐπιθυμητόν, ut verbum melius absit.

33 ὥστε τὸ θαυμαστὸν ἐπιθυμητόν] III, 2: θαυμασταὶ γὰρ τῶν ἀπόντων εἰσίν, ἡδὺ δὲ τὸ θαυμαστὸν. Poet. cap. 24: τὸ δὲ θαυμαστὸν ἡδὺ, σημεῖον δέ· πάντες γὰρ προστιθέντες ἀπαγγέλλουσιν ὡς χαριζόμενοι. — Articulus τὸ ante εἰς τὸ ex praecedenti facile intelligitur, necessario eum addendum esse censet Bonitz I, 89.

34 καὶ τὸ εὖ ποιεῖν . . , ἐπιτελεῖν] Hi duo loci non optime hic interpositi interrumpunt sequentem, qui artissime cohaeret ei, qui hos praecedit; adnotandum quoque est τὸ εὖποιητικὸν pro εὖ ποιεῖν, denique καὶ τὸ τὰ ἔλλιπῆ ἐπιτελεῖν infra b, 25 alia et meliore ratione confirmari, quamvis nemo id hoc loco absurdum esse dixerit.

6 οἷον τό τε μεμιμημένον ὥσπερ γραφικῆ] Artem di-^{pag.} 1371b
cūt quae efficit, et ea quae arte efficiuntur; sed utrumque μεμιμημένον appellari nequit; itaque recte, ni fallor, τό τε μιμούμενον correxerunt Twiningius (Aristotles treatise on poetry p. 186) et Tyrwhittus ad poet. § 6 p. 112, God. Hermanno probatum ad poet. p. 91 et Wyttenb. ad Plut. p. 18 A.; quo minus cum Vaterno p. 64: ὥσπερ γραφικῆ καὶ ἀνδριαντοποιία καὶ ποιητικῆ scribamus, praeter sensum incommodum etiam

particularum τε — καὶ usus impedit. In marg. cod. A scholion: καὶ ὁ Διονυσίος φησιν ὅτι τὰ πιθανὰ κρείττονά εἰσι τῶν ἀληθῶν ὥσπερ καὶ τὰ μιμήματα τῶν πρωτοτύπων, οἷον βοῦν μὲν ἰδεῖν τίκτουςαν οὐ θαυμαστόν, τὴν δὲ ποιηθεῖσαν τῷ Φειδίᾳ βοῦν τίκτουςαν ἰδεῖν θαυμαστόν. Verba notatu sane digna, si fide digna sunt; at vix auctor huius scholii aliis Dionysii scriptis usus est, quam quae nobis supersunt, in quibus hoc non invenitur. Egregie nostra verba explicat loc. poet. cap. 4: τὸ τε γὰρ μιμῆσθαι σύμφυτον τοῖς ἀνθρώποις ἐκ παιδῶν ἐστὶ, καὶ τούτῳ διαφέρουσι τῶν ἄλλων ζώων ὅτι μιμητικώτατόν ἐστι καὶ τὰς μαθήσεις ποιεῖται διὰ μιμήσεως τὰς πρώτας, καὶ τὸ χαίρειν τοῖς μιμήμασι πάντας. σημεῖον δὲ τούτου τὸ συμβαῖνον ἐπὶ τῶν ἔργων· ἂ γὰρ αὐτὰ λυπηρῶς ὀρωμεν, τούτων τὰς εἰκόνας τὰς μάλιστα ἠκριβωμένας χαίρομεν θεωροῦντες, οἷον θηρίων τε μορφᾶς τῶν ἀτιμοτάτων καὶ νεκρῶν. αἴτιον δὲ καὶ τούτου, ὅτι μανθάνειν οὐ μόνον τοῖς φιλοσόφοις ἠδιστόν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοίως· ἀλλ' ἐπὶ βραχὺ κοινωνοῦσιν αὐτοῦ. διὰ γὰρ τοῦτο χαίρουσι τὰς εἰκόνας ὀρωντες, ὅτι συμβαίνει θεωροῦντας μανθάνειν καὶ συλλογίζεσθαι τί ἕκαστον, οἷον ὅτι οὗτος ἐκεῖνος, ἐπεὶ ἐὰν μὴ τύχη προεωρακώς, οὐ διὰ μίμημα ποιήσει τὴν ἡδονὴν ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπεργασίαν ἢ τὴν χροιάν ἢ διὰ τοιαύτην τινὰ ἄλλην αἰτίαν. Eadem exemplis illustrata vide ap. Plut. de audiend. poetis cap. 3 p. 18 ibiq. Wyt.

10 καὶ αἱ περιπέτεια καὶ τὸ παρὰ μικρὸν σώζεσθαι] Vid. Poetic. cap. 11. Phys. ausc. II, 5, ubi quid sit τύχη ἀγαθὴ et φαύλη, quid εὐτυχία et ἀτυχία, exponit: διὸ καὶ τὸ παρὰ μικρὸν κακὸν ἢ ἀγαθὸν λαβεῖν μέγα, ἢ δυστυχεῖν ἢ ἀτυχεῖν ἐστὶ, ὅτι ὡς ὑπάρχον λέγει ἡ διάνοια· τὸ γὰρ παρὰ μικρὸν ὥσπερ οὐδὲν ἀπέχειν δοκεῖ.

15 ὡς ἤλιξ ἤλικα τέρπει] Integer versus ap. schol. in Plat. Phaedr. p. 314 Bkk.:

ἤλιξ ἤλικα τέρπε, γέρων δέ τε τέρπε γέροντα
ut recte Bekk. emendavit; in libris enim bis τέρπει, sed ἔτερπε legitur apud Niceph. Gregor. Hist. Byz. XIII, 11 p. 681 Bon. Conf. Heind. ad Plat. Phaedr. p. 230.

16 ὡς αἰεὶ τὸν ὁμοῖον] Odys. XVII, 218:

ὡς αἰεὶ τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον.

Ethic. Nic. VIII, 2: διαμφισβητεῖται δὲ περὶ αὐτῆς (φιλίας) οὐκ ὀλίγα. οἱ μὲν γὰρ ὁμοιότητά τινα τιθέασιν αὐτήν καὶ τοὺς ὁμοίους φίλους, ὅθεν τὸν ὁμοῖον φασιν ὡς τὸν ὁμοῖον καὶ κολοῖον ποτὶ κολοῖον καὶ ὅσα τοιαῦτα, οἱ δ' ἐξ ἐναντίας κεραιεῖς πάντας τοὺς τοιούτους ἀλλήλοις φασὶν εἶναι. Ethic. Eudem. VIII, 1: ἀπορεῖται δὲ πολλὰ περὶ τῆς φιλίας. δοκεῖ γὰρ τοῖς μὲν τὸ ὁμοῖον τῷ ὁμοίῳ εἶναι φίλον, ὅθεν εἴρηται, ὡς αἰεὶ τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον. καὶ γὰρ κολοῖός παρὰ κολοῖον. ἔγνω δὲ φῶρ τε φῶρα καὶ λύκος λύκον. Ethic. Magn. II, 11: πότερον γὰρ ἐστὶν ἢ φιλία ἐν τοῖς ὁμοίοις ὥσπερ δοκεῖ καὶ λέγεται; καὶ γὰρ κολοῖός φασι παρὰ κολοῖον ἰξάνει καὶ αἰεὶ τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον. Plut. de placit. phil. IV, 19: κολοῖός γὰρ παρὰ κολοῖον ἰξάνει καὶ αἰεὶ τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον. De lectione κολοῖός παρὰ κολοῖον non dubitandum; etiam in Nicom. Eth. codices quidam παρὰ, non ποτὶ quod vulgo et in Magn. Moral., neque in ἔγνω δὲ θῆρ θῆρα pro φῶρ φῶρα haeremus; sensum, non integrum versum notavit auctor.

19 ἐπεὶ δὲ . . μάλιστα δ' αὐτὸς πρὸς ἑαυτὸν ἕκαστος τοῦτο πέπονθεν, ἀνάγκη] Alterum δὲ om. vet. transl. et vertit unde necesse, quasi ὅθεν ante πέπονθεν exciderit; id si non invito interprete factum est, de suo eum dedisse arbitror, certe non est ex usu nostri auctoris, conf. finis capitulis v. 35.

20 φιλαύτους] Ethic. Nic. IX, 8. Magu. Moral. II, 13—14.

20 πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα ὑπάρχει πρὸς αὐτὸν μάλιστα] Haec non continent quod supra non sit dictum, ut rem non explicent, sed dicta repetant et confirment; neque πάντα τὰ τοιαῦτα aliud quam illud τοῦτο h. e. τὸ ὁμοῖον καὶ τὸ συγγενές significant. Etiam πρὸς αὐτὸν non habet quo referas, ut supra, v. c. si esset αὐτῷ πρὸς αὐτόν. Huic succurras simulque illud lenias, si παντὶ γὰρ scripseris.

24 καὶ φιλερασταί] Om. A., quod notandum, sed tamen delere non audeo.

24 φιλότεκνοι] Plat. Conv. p. 438 (208): μὴ οὖν θαύμαζε, εἰ τὸ αὐτοῦ ἀποβλάστημα φύσει πᾶν τιμᾷ ἀθανά-

σίας γὰρ χάριν παντὶ αὐτῇ ἢ σπουδῇ καὶ ὁ ἔρως ἔπεται.
Ethic. Nicom. IX, 7: πᾶς γὰρ τὸ οἰκεῖον ἔργον ἀγαπᾷ
μᾶλλον ἢ ἀγαπηθεῖν ἂν ὑπὸ τοῦ ἔργου ἐμψύχου γενομέ-
νου μάλιστα δ' ἴσως τοῦτο περὶ τοὺς ποιητὰς συμβαίνει·
ὑπεραγαπῶσι γὰρ οὗτοι τὰ οἰκεῖα ποιήματα στέργοντες
ᾧσπερ τέκνα.

25 καὶ τὰ ἔλλιπῆ ἐπιτελεῖν] Idem supra v. 4 melius
cum articulo καὶ τὸ τὰ

26 καὶ ἐπεὶ τὸ ἄρχειν ἡδιστον] Id si verum est, quod
facile credimus, cur τὸ ἄρχειν neglexit? Nullus enim prae-
cedit locus, qui τὸ ἄρχειν continet; tamen hoc necessario fla-
gitatur; nisi enim hoc ipsum sumpseris, alia ex eo derivare
et demonstrare non potes; praeterea iustus rerum ordo, qui
his postremis inest, interrumpitur: ex eo quod τὸ κατὰ φύ-
σιν ἡδύ, τὰ δὲ συγγενῆ κατὰ φύσιν, sequitur πάντα τὰ
συγγενῆ καὶ τὰ ὅμοια ἡδέα εἶναι, inde πάντας φιλαύτους
εἶναι, inde τὰ αὐτῶν ἡδέα εἶναι πᾶσι, διὸ καὶ φιλοκόλα-
κες καὶ φιλερασταὶ καὶ φιλότιμοι καὶ φιλότεκνοι, αὐτῶν
γὰρ ἔργα τὰ τέκνα, inde τὰ ἔλλιπῆ ἐπιτελεῖν ἡδύ αὐτῶν
γὰρ ἔργον ἡδὴ γίγνεται. Idem inseritur noster locus, qui non
habet quo cum praecedentibus cohaereat; at qui sequitur,
optime convenit: quod φιλότιμοι homines, sequitur τὸ ἐπι-
τιμᾶν τοῖς πέλας. Et in hoc loco optimus codex A et vetus
translatio veram quam nobis sit ingrediendum viam, demon-
strant, ibi enim verbis ἀνάγκη καὶ τὸ ἐπιτιμᾶν τοῖς πέλας
ἡδὺ εἶναι additur καὶ τὸ ἄρχειν, in vet. transl. *et subicere*
i. e. *subigere*. En adesi quod supra desideravimus, τὸ ἄρ-
χειν, sed incommode positum. Quodsi praecedens locus: καὶ
ἐπεὶ τὸ ἄρχειν — θαυμαστῶν ἐπιστήμη sequenti: ἔτι ἐπεὶ
φιλότιμοι — ἡδὺ εἶναι καὶ τὸ ἄρχειν postponitur, neque
verba illa ἐπεὶ τὸ ἄρχειν ἡδιστον difficultatem ullam prae-
bent; dixerat enim ἡδὺ εἶναι καὶ τὸ ἄρχειν, et omnia optime
cohaerent; nam et qui sequitur locus καὶ τὸ ἐν ᾧ βέλτιστος
δοκεῖ, non ex illo καὶ τὸ ἐπιτιμᾶν καὶ τὸ ἄρχειν, sed ex
eo, quocum idem coniunctus est, καὶ τὸ σοφὸν δοκεῖν dependet.

31 ᾧσπερ καὶ ὁ ποιητῆς φησι] Hanc lectionem codicis
A praetulimus: probabilius enim inde poetae nomen additum
esse et correctum ᾧσπερ καὶ ὁ Εὐριπίδης φησί, quam contra

ex hoc illud emendatum. Versus ex Euripidis Antiope sumpti a Platone, Aristotele (Probl. XIX, 6), Plutarcho laudantur. Vid. Matth. Fragm. Eur. p. 72.

33 *τυγχάνει*] Ita Bekk. ex A ut videtur; ex reliquis enim *τυγχάνη* notat, quamvis Victor., in cuius editione item indicativus legitur, in scripto commentario nihil monuerit. In plerisque locis in quibus h. l. laudatur, *τυγχάνη* scriptum est. Vid. Matth. l. l., qui coniunctivum probat, particula *ἄν* post relativa a poetis omissa; equidem nunquam *ἵνα ἄν* quod locum significet, legere memini, neque nisi certa afferuntur exempla, quae contrarium doceant, praeter indicativum alium probari posse modum puto.

35 *ἀνάγκη καὶ τὰ γελοῖα ἡδέα εἶναι*] Sic A, ceteri *ἀνάγκη* δὲ contra morem nostri scriptoris, cui *ἐπεὶ* . . . *ἀνάγκη καὶ* solemne est; sed offendere potest repetitum *τῶν ἡδέων* in protasi; neque istam medicinam adhibere licet, ut excidisse dicamus verba: *ἐπεὶ δὲ ὁ γέλως τῶν ἡδέων*. Imo si abesset hoc comma *καὶ ὁ γέλως τῶν ἡδέων*, nemo id desideraret. Ceterum postreimum h. l. decimo potius p. 1370 b, 34—38 adiungendum extra ordinem ab Aristotele fini adiectum esse censemus.

1 *διώριστα δὲ περὶ γελοίων χωρὶς ἐν τοῖς περὶ ποιητικῆς*] Itaque separatim et accurate in altera parte poeticae quae intercidit, de ridiculo disputavit, conf. ad III, 18. pag. 1372

2 *περὶ μὲν οὖν ἡδέων εἰρήσθω ταῦτα*] *τοσαῦτα* vet. transl. (*tanta*) ut I, 15 sine: *περὶ μὲν οὖν τῶν ἀτέχνων πίστεων εἰρήσθω τοσαῦτα*, sed haec om. A. II, 14. 21. ubi A et vet. transl. *ταῦτα*. 26. III, 15. Eth. Nic. IV, 3. VII, 5. illud II, 19. Eth. Nic. III, 15. *ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω* Eth. Nic. VIII, 16. IX, 12.

CAP. XII.

5 *αὐτοὶ μὲν οὖν ὅταν οἴωνται δυνατὸν εἶναι*] Quem ordinem in demonstrando quomodo affecti homines iniurias aliis inferant, eundem in exponendo servat; universale quidem illud *δυνατόν*, quod ceteris quoque orationis generibus convenit, hic missum facit, *τὸ ἑαυτοῖς* vero *δυνατόν* tractat inde

a verbis αὐτοὶ δ' οἴονται . . . ἢ μικροῖς ζημιούσιν. Quod hinc sequitur εἴτε ἂν λαθεῖν πράξαντες, exponitur infra: λαθητικοὶ δ' εἶσιν et quinque enumerantur loci; item verba ἢ μὴ λαθόντες μὴ δοῦναι δίκην explicantur: καὶ ὅσοις μὴ λανθάνουσιν . . . ὅ τι ἀπολέσῃ. Postremum denique ἢ δοῦναι μὲν ἀλλ' ἐλάττω τὴν ζημίαν εἶναι τοῦ κέρδους enarratur infra pluribus: καὶ οἷς τὰ μὲν κέρδη φανερὰ ἢ μεγάλα κτλ. Quae si consideramus, melius esset, ni fallor, si Arist. in verbis αὐτοὶ δ' οἴονται δυνατοὶ εἶναι μάλιστα ἀξήμιοι ἀδικεῖν οἱ εἰπεῖν δυνάμενοι illud μάλιστα ἀξήμιοι omisisset.

Similia sunt quae Isocrates de cura veteris Areopagi dicit § 46: ἡπίσταντο γὰρ ὅτι δύο τρόποι τυγχάνουσιν ὄντες οἱ καὶ προτρέποντες ἐπὶ τὰς ἀδικίας καὶ παύοντες τῶν πονηριῶν· παρ' οἷς μὲν γὰρ μήτε φυλακὴ μήτε ζημία τῶν τοιούτων καθέστηκε μὴθ' αἰ κρίσεις ἀκριβεῖς εἰσί, παρὰ τούτοις μὲν διαφθείρεσθαι καὶ τὰς ἐπιεικεῖς τῶν φύσεων, ὅπου δὲ μήτε λαθεῖν τοῖς ἀδικούσι θάδιόν ἐστι μήτε φανεροῖς γενομένοις συγγνώμης τυχεῖν, ἐνταῦθα δ' ἐξιτήλους γίνεσθαι τὰς κακοηθείας. ἅπερ ἐκεῖνοι γιγνώσκοντες ἀμφοτέροις κατεῖχον τοὺς πολίτας, καὶ ταῖς τιμωρίαις καὶ ταῖς ἐπιμελείαις· τοσοῦτου γὰρ ἔδεον αὐτοὺς λανθάνειν οἱ κακόν τι δεδρακότες, ὥστε καὶ τοὺς ἐπιδόξους ἀμαρτήσεσθαι τι προησθάνοντο.

7 εἴτε ἂν λαθεῖν πράξαντες ἢ] Haec graece non concoquo nec facile quis aptis confirmabit exemplis, sed recte distincta aperta fiunt εἴτ' ἂν λαθεῖν scil. οἴονται.

10 ἐν τοῖς ὕστερον φηθήσεται] II, 19.

11 αὐτοὶ δ' οἴονται δυνατοὶ εἶναι] αὐτοὶ oppositum est iis, quos iniuria afficiunt, v. 5. b 23. At h. l. alterum tractat eorum, quae supra monuit: ὅταν οἴονται εἶναι τὸ πρᾶγμα πραχθῆναι καὶ ἑαυτοῖς δυνατόν, quare et hic αὐτοῖς δ' . . . δυνατόν . . . conicias, etsi αὐτοὶ . . . δυνατοὶ idem esse atque αὐτοῖς . . . δυνατόν dixeris.

12 οἱ εἰπεῖν δυνάμενοι καὶ οἱ πρακτικοί] Vid. ad p. 1373, 4—5.

13 κἂν πολύφιλοι ᾤσιν, κἂν πλούσιοι] Isocrat. Trapéz. § 2 de mensariis: τοῖς ἀδικουμένοις δὲ πρὸς τοιούτους ἀνάγκη κινδυνεύειν, οἱ καὶ φίλους πολλοὺς κέκτην-

ται καὶ χρήματα πολλὰ διαχειρίζουσι καὶ πιστοὶ διὰ τὴν τέχνην δοκοῦσιν εἶναι.

19 προσκαταλλάττονται] Incerta manus in Victorii editione: *fort.* προκαταλλάττονται, ita C ap. Gaisf., ABE apud eundem καὶ πρὸς καταλλάττονται, quod usus linguae non admittit; illud verum videtur, malunt in amicitiam redire quam eos iudicio persequi, ne quis cavilletur, id nihil significare, nisi eos antea in gratiam redire, deinde vero adversarios iudicio persequi. Tamen et vulgata non habet quod accuses, praeterquam enim quod ἀφύλακτοι sunt, alterum accedit argumentum, facile eos conciliari; idque commendat τε . . καί.

22 οἷον ἀσθενὴς περὶ αἰκίας] Vide ad II, 24 p. 1402, 18 et Art. scriptores p. 32. Alterum exemplum καὶ ὁ πένης καὶ ὁ αἰσχροὸς περὶ μοιχείας augetur, si posterior articulus deletur, ut idem qui sit et πένης et αἰσχροὸς, stupri accusetur.

24 καὶ τὰ λίαν ἐν φανερωῷ καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς] Exspectamus cum praecedat οἷ τ' ἐναντίοι, item homines qui λαθητικοὶ sint, v. c. si quartus locus sequeretur aut quintus; nunc in secundo et tertio res, quas facile aggrediuntur, afferuntur, τὰ τοιαῦτα quae infra p. 1373, 27—37 enumerantur; licet tamen ad homines transferre, ut τὰ λίαν et τὰ τηλικαῦτα accusativus, non nominativus sit. Tum vet. tr. non observabiles, neutrum fuisse docent quae infra leguntur ἀφύλακτα γὰρ καὶ ταῦτα.

27 ὃ δὲ μηδεὶς πω ἠρρώσθηκεν, οὐδεὶς εὐλαβεῖται] Mirum si Aristoteles quae maxime addenda erant verba ἢ ἠδίκηται neglexit; prima enim sententia est: πάντες γὰρ τὰ εἰσθότα φυλάττονται ἀδικήματα, quibus exemplum ὥσπερ ἀρρώσθηματα inseritur, ut et de veritate articuli τὰ dubitare liceat, nisi structuram mutatam dixeris. Sed A πάντα, non πάντες habet, quod stare potest omissis καὶ τὰδικήματα. Quod vet. tr. his praemittit οὕτω, ex interpolatione additum.

30 ἐπιχειρῆσαι φυλαττομένοις] Homines intellige; nemo credat hos in eos, qui se diligenter munitos habeant, impetum esse facturos. Victorius in scripto comment. φυλαττομένους coniecit, quod et graecus interpr. legere videatur: διὰ τὸ μὴ δοκεῖν μηδ' ὅλως ἐπιχειρῆσαι ἀδικῆσαι ὡς φυλαττόμενοι

παρὰ τῶν ἐχθρῶν. Rectius φυλαττόμενοι, sed non necessarium.

33 ἢ τρόπος ἢ τόπος] Propria mutandi significatione dictum τρόπος; haec verba coniungere amant Graeci. Nos A secuti sumus ἢ τρόποις ἢ τόποις, fortasse etiam sequens διαθέσεις εὔποροι ferendum, neque singularis nominativus, quem ceteri exhibent, aut dativas reponendus.

34 διαφθοραὶ κριτῶν] Sufficit διαφθορά.

35 ἢ δι' ἀπορίαν μηδὲν ἔξει ὃ τι ἀπολέσῃ] Difficilis constructio, ut ex οἷς intelligas ὅς vel εἶ τις, melior fortasse si ἢ εἰ δι' scripseris. Id Bekker³ recepit.

36 καὶ οἷς τὰ μὲν κέρδη φανερά ἢ μεγάλα ἢ ἐγγύς] Isocrat. adv. Euthyn. § 6: ἀλλὰ μὴν καὶ ἐξ αὐτοῦ ἂν τις τοῦ πράγματος γνοίῃ ὅτι πολὺ μᾶλλον εἰκὸς ἦν Εὐθύουν λαβόντα ἐξαρνεῖσθαι ἢ Νικίαν μὴ δόντα αἰτιᾶσθαι. δῆλον γὰρ ὅτι πάντες κέρδους ἔνεκ' ἀδικοῦσιν. οἱ μὲν οὖν ἀποστεροῦντες ὥσπερ ἔνεκ' ἀδικοῦσιν ἔχουσιν, οἱ δ' ἐγκαλοῦντες οὐδ' εἰ λήψεσθαι μέλλονσιν ἴσασιν.

pag.
1372b

1 οἷον δοκεῖ ἢ τυραννίς] Eurip. Phoen. v. 534. ibiq. Valcken. (527), quem locum praeter alios et Dionysius Arch. IV, 29 imitatus est. Isocr. de bigis § 38.

5 ὥσπερ Ζήνωνι] Historia incognita.

11 οἷοι ἀναμάχεσθαι] Libri omnes οἷον, sed iam Victorius in Addendis et scripto comm. *puto legi debere οἷοι*, idem Vaterus p. 66, Bekk., vir doctus in Moreliana ap. Gaisf.

18 καὶ ὅλως ἀμαρτεῖν ἀλλὰ μὴ ἀδικεῖν] Vid. I, 13, ubi quod sit discrimen horum verborum exponit.

23 οἱ δ' ὡς οὐδὲν μᾶλλον ἀδοξοῦντες] Auctore A cum Victorio id reposuimus; ceteri libri δόξοντες, quod et Bekkerus servavit, neque propter oxymoron aliis displicebit; simpliciter tamen Aristotelis explicationi, quod in lemmate est, magis convenit.

24 αὐτοὶ μὲν οὖν οὕτως ἔχοντες ἐπιχειροῦσιν, ἀδικοῦσι δὲ τοὺς τοιούτους καὶ τὰ τοιαῦτα] Tertium et postremum aggreditur (cap. 10): τρίτον δὲ τοὺς ποίους καὶ πῶς ἔχοντας, sed novum, supra non notatum, καὶ τὰ τοιαῦτα i. e. ποῖα addit; sub finem enim huius capituli post duodeviginti locos expositos, quibus τοὺς ποίους ἀδικοῦσι tractat, quinque

alii adnectuntur, qui τὰ ποῖα exponunt. Caeterum post ἐπιχειροῦσιν aegre verbo ἀδικεῖν caremus. Conf. Vahlen p. 60.

25 ἢ εἰς τὰναγκαῖα ἢ εἰς ὑπεροχὴν ἢ εἰς ἀπόλαυσιν] Haec divisio eo maxime mira videtur, quod ipse modo dixerat: διχῶς δ' εἶσιν ἐνδεεῖς· ἢ γὰρ ὡς ἀναγκαίου ὥσπερ οἱ πένητες, ἢ ὡς ὑπερβολῆς ὥσπερ οἱ πλούσιοι; Aristotelem vero in eodem fere versu de eadem re aliter iudicasse probabile non est, et verba ἢ εἰς ἀπόλαυσιν pertinent ad ὑπεροχὴν vel ὑπερβολὴν non minus quam ad τὰναγκαῖα, melius igitur absunt.

Plures causae hoc Isocratis loco Trapezit. § 8 enumerantur: βουλομένου γὰρ ἐμοῦ κομίσασθαι τὰμαντοῦ καὶ πλεῖν εἰς Βυζάντιον, ἡγησάμενος οὗτος κάλλιστον αὐτῷ καιρὸν παραπεπτωκέναι (τὰ μὲν γὰρ χρήματα πολλὰ εἶναι τὰ παρ' αὐτῷ κείμενα καὶ ἄξι' ἀναισχυντίας, ἐμὲ δὲ πολλῶν ἀκούοντων ἔξαρονον γεγενῆσθαι μηδὲν κεκτῆσθαι, πᾶσι δ' εἶναι φανερὸν ἀπαιτούμενον καὶ ἐτέροις προσομολογοῦντα ὀφείλειν), καὶ πρὸς τούτοις, ὧ ἄνδρες δικασταί, ἐνόμιζεν, εἰ μὲν αὐτοῦ μένειν ἐπιχειροῖην, ἐκδοθήσεσθαι μ' ὑπὸ τῆς πόλεως Σατύρω, εἰ δ' ἄλλοσέ ποι τραποίμην, οὐδὲν μελήσειν αὐτῷ τῶν ἐμῶν λόγων, εἰ δ' εἰσπλευσοίμην, ἀποθανεῖσθαι με μετὰ τοῦ πατρός — ταῦτα λογιζόμενος διανοεῖτ' ἀποστερεῖν με τῶν χρημάτων.

27 οἷον οἱ συλῶντες τοὺς Καρχηδονίους] Gaisf. coniecit Καλκηδονίους, eandemque historiam tangi quae grammatico indicatur Bekk. Anecd. p. 303, 27: σῦλα δοῦναι κατὰ τῆς Χαλκηδονίων πόλεως· ἐπιγράψαι τὴν πόλιν ληστεῦσαι. Verba illa saepissime confundi constat, et maiorem fidem illa coniectura accipere videtur, quod vet. transl. dilucide Καλκεδονίους exhibet, expressumque in scholiis fol. 25, 2 Καλκηδονίους, quod explicatur ἦτοι τοὺς ἐν ἀφρικῇ, at parum hoc ei quod Aristoteles tradit, convenit; si enim unum tantum exemplum promit, posterius erat confirmandum, idque non male Carthaginensibus remotissimis comprobatur; sed utriusque rei exemplum exspectamus, quod est, si utrumque coniungamus τοὺς Καλκηδονίους ἢ Καρχηδονίους.

33 Μυσῶν λείαν] Vid. Harpocr. s. v. Interpres odire

valde vulgare proverbium quod non intellexit, ipse in μισεῖν λίαν emendasse videtur, libri enim omnes verum tenent.

33 καὶ τοὺς] A, καὶ οὓς ceteri, tum vero καὶ οὓς etiam A, conf. Bonitz I, 90.

35 καὶ τοὺς διαβεβλημένους ἢ εὐδιαβόλους] *et vet. transl., non aut.*

36 προαιροῦνται] ἐπεξιέναι addendum esse censet Vahlen, intelligendum id ex v. 30. 32.

37 ὧν οἱ μισούμενοι καὶ φθονούμενοί εἰσιν] ὡς pr. A ap. Gaisf. et vet. transl. *tanquam*. Isocrates Antid. § 142 —9: οὕτω γὰρ ἔφη τινὲς ὑπὸ τοῦ φθόνου καὶ τῶν ἀποριῶν ἐξηγροῦνται καὶ δυσμενῶς ἔχουσιν, ὥστ' οὐ ταῖς πονηρίαις ἀλλὰ ταῖς εὐπραγίαις πολεμοῦσι, καὶ μισοῦσιν οὐ μόνον τῶν ἀνθρώπων τοὺς ἐπιεικεστάτους, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων τὰ βέλτιστα, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις κακοῖς τοῖς μὲν ἀδικοῦσι συναγωνίζονται καὶ συγγνώμην ἔχουσιν, οἷς δ' ἂν φθονήσωσιν ἀπολλύουσιν, ἦνπερ δυνηθῶσι. ταῦτα δὲ δρωῦντες οὐκ ἀγνοοῦσι περὶ ὧν τὴν ψῆφον οἴσουσιν, ἀλλ' ἀδικήσειν μὲν ἐλπίζοντες, ὀφθήσεσθαι δ' οὐ προσδοκῶντες. *et quae sequuntur plurima, quibus docet cives probis et ipsis melioribus invidere facileque eos condemnare.*

37 καὶ πρὸς οὓς ἔχουσι πρόφασιν] Lysias Epitaph. § 48. Polit. V, 10 p. 1311 b, 10.

pag.
1373

1 ἢ προγόνων ἢ αὐτῶν ἢ φίλων] Hunc verborum ordinem mutat, ut supra p. 1372, 36: κέρδη φανερά ἢ μεγάλα ἢ ἔγγυς, et tum ζημίαι μικραὶ ἢ ἀφανεῖς ἢ πόρρω.

4 καὶ τοὺς ἐχθροὺς καὶ τοὺς φίλους] Theogn. v. 1219 —20. Lysias κατ' Ἄνδοκ. § 7: ὅς μόνος τῶν συγγενομένων Ἄνδοκίδη οὐκ ἐξηπατήθη ὑπ' ἀνδρὸς τοιούτου, ὅς τέχνην ταύτην ἔχει τοὺς μὲν ἐχθροὺς μηδὲν ποιεῖν κακόν, τοὺς δὲ φίλους ὅ τι ἂν δύνηται κακόν. De amicis hoc quo ipso argumentum inveniatur, id negare videtur Isocrat. adv. Euthyn. § 8—10, quo loco alia quoque aptissima reperiuntur: ἐτι δ' εἰ καὶ μηδὲν αὐτὸν ἐκώλυεν, ἀλλὰ καὶ ἐξῆν καὶ ἐβούλετο συκοφαντεῖν, ὥς οὐκ ἂν ἐπ' Εὐθύνου ἦλθε, ῥάδιον γινῶναι. οἱ γὰρ τοιαῦτα πράττειν ἐπιθυμοῦντες οὐκ ἀπὸ τῶν φίλων ἄρχονται, ἀλλὰ μετὰ τούτων ἐπὶ τοὺς

ἄλλους ἔρχονται, καὶ τούτοις ἐγκαλοῦσιν οὓς ἂν μὴτ' αἰσχύνωνται μὴτε δεδίωσι, καὶ οὓς ἂν ὀρωῶσι πλουσίους μὲν ἐρήμους δὲ καὶ ἀδυνάτους πράττειν. Εὐθύνην τοίνυν τάναντία τούτων ὑπάρχει· ἀνεψιὸς γὰρ ὢν Νικίου τυγχάνει, λέγειν δὲ καὶ πράττειν μᾶλλον δύναται τούτου, ἔτι δὲ χρήματα μὲν ὀλίγα, φίλους δὲ πολλοὺς κέκτηται. ὥστ' οὐκ ἔστιν ἐφ' ὄντινα ἂν ἦττον ἢ ἐπὶ τοῦτον ἦλθεν· ἐπεὶ ἔμοιγε δοκεῖ εἰδῶσι τὴν τούτων οἰκειότητα, οὐδ' ἂν Εὐθύνην Νικίαν ἀδικῆσαι, εἰ ἐξῆν ἄλλον τινὰ τοσαῦτα χρήματα ἀποστερεῖν. νῦν δ' ἀρχαιότερον ἦν αὐτοῖς τὸ προῶγμα· ἐγκαλεῖν μὲν γὰρ ἔξεστιν ἐξ ἀπάντων ἐκλεξάμενον, ἀποστερεῖν δ' οὐχ οἷόν τ' ἄλλον ἢ τὸν παρακαταθέμενον. ὥστε Νικίας μὲν συκοφαντεῖν ἐπιθυμῶν οὐκ ἂν ἐπὶ τοῦτον ἦλθεν, Εὐθύνην δ' ἀποστερεῖν ἐπιχειροῶν οὐκ ἂν ἄλλον εἶχεν.

5 καὶ τοὺς μὴ δεινοὺς εἰπεῖν ἢ προῶξαι] Isocrat. adv. Euthynum init.: οὐ προφάσεως ἀπορῶ δι' ἦντινα λέγω ὑπὲρ Νικίου τουτουῖ· καὶ γὰρ φίλος ὢν μοι τυγχάνει καὶ θεόμενος καὶ ἀδικούμενος καὶ ἀδύνατος εἰπεῖν, ὥστε διὰ ταῦτα πάντα ὑπὲρ αὐτοῦ λέγειν ἀναγκάζομαι, et quae ex eadem oratione modo attulimus, et § 5: οἶμαι οὖν ἅπαντας εἰδέναί ὅτι μάλιστα συκοφαντεῖν ἐπιχειροῦσιν οἱ λέγειν μὲν δεινοί, ἔχοντες δὲ μηδέν, τοὺς ἀδυνάτους μὲν εἰπεῖν, ἱκανοὺς δὲ χρήματα τελεῖν. Νικίας τοίνυν Εὐθύνην πλειῶν μὲν ἔχει, ἦττον δὲ δύναται λέγειν, ὥστε οὐκ ἔστι διότι ἂν ἐπὶ ἠρόθη ἀδίκως ἐπ' Εὐθύνην ἐλθεῖν.

14 βουλομένους ἢ ποιήσαντας] Haec fere non differant, nec quod A solus exhibet ποιήσαντας, cum iam πεποιηκότας praecedat, stare potest; si postrema duo verba abessent, nemo requireret, an fuit καί?

16 καὶ οἷς χαριοῦνται ἢ φίλοις] Et eos iniuria afficiunt, quibus laedendis aliorum gratiam incunt; οἷς non dativus, sed ablativus quem dicunt, est, idem ac si dixisset καὶ οὓς ἀδικοῦντες χαριοῦνται ἢ φίλοις; offendit haec ratio, quod hic unus est locus, quo relativum non ab ipso verbo regitur. — οὓς A exhibere Thurot Rev. Arch. IV, 299 dicit.

17 καὶ πρὸς οὓς ἔστιν ἐπεικειάς τυχεῖν] Idem supra de rebus dictum p. 1372 b, 13.

19 οἶον Κάλλιππος ἐποίησε τὰ περὶ Δίωνα] Plut. Dion. cap. 54 seqq. de sera num. vind. 7. Athen. XI p. 508.

23 ὥσπερ λέγεται Αἰνεσίδημος Γέλωνι πέμψαι] Historia aliunde non cognita; cum Gelon urbem nescio quam vastasset hominesque in servitatem abduxisset, ἄθλα ei, victori et corona digno, misit Leontinorum tyrannus Aenesidemus; ipsum enim hoc facere voluisse, sed Gelonem occupasse ideoque ab ipso dignum victoria censi donarique κοττάβιοις. Casaubonus ad Athen. XV, 1 p. 944 populi nomen excidisse aut τινὰς inserendum esse conicit; absolute loqui Aristoteli licet, ut monet Vaterus p. 67, quia id agitur rem gestam esse, non de iis adversus quos gesta sit. In A ad ἔφθασεν scriptum est Αἰνεσίδημος, ad αὐτὸς vero ὁ Γέλων contra linguae indolem. In schol. fol. 25 b, 6 haec ficta leguntur: Αἰνεσίδημος ἐσπούδασε κατασχεῖν τὴν Γέλην καὶ ἦδη ἐμελλε κρατῆσαι αὐτήν, εἶτα ἐλθὼν ὁ Γέλων προὔλαβε καὶ κατέσχευεν αὐτήν καὶ ἐπέμψε τῷ Αἰνεσίδῆμῳ κοττάβια χαρίζομενος ὡς μέλλουσι κατασχεῖν τὴν πόλιν καὶ ἐμποδισθέντι, ὅτι προέφθασε κατασχεῖν αὐτήν. Nec meliora apud Stephanum: ὥσπερ Αἰνεσίδημος Γέλωνι τῷ Συρακουσίων τυράννῳ ἐπέμψε σκυλάκια Μολοτικὰ λεγόμενα θηροκτόνα ἀνδραποδισαμένῳ τὴν Γέλαν, οὐ μὴν κατασχόντι. ἐπέμψε ταῦτα ὡς χάρισμα, ὅτι ἔφθασεν ἦτοι προέλαβε τὸν Γέλωνα καὶ κατέσχευεν τὴν Γέλαν, ὡς καὶ αὐτὸς μέλλων ἦτοι ὁ Γέλων, εἰ ἐδυνήθη. τινὲς δὲ τὸ ἀνάπαλιν εἶπον ἐπὶ Αἰνεσίδῆμον καὶ Γέλωνος, τὸ δ' ἀληθέστατον τῆς ἱστορίας γραφήσεται κάτω ἐν τῷ τέλει τοῦ λόγου. ὁ Αἰνεσίδημος εἰδὼς ὅτι μέλλει αὐτῷ ὁ Γέλων διὰ τὰ κοττάβια ἀδικεῖν ἔφθασεν αὐτῷ ταῦτα προπέμψαι. Quae infra de h. re p. 286 dicit, ex scholiis Pind. Olymp. 2, 29 descripta sunt. Omnes vero h. l. Αἰνεσίδημος, non Αἰνησίδημος scribunt.

26 ὥσπερ ἔφη Ἰάσων ὁ Θετταλὸς] Plut. πολιτ. παρ-αγγ. cap. 24. XII, 184 Nutt.: Ἰάσονος τοῦ Θετταλῶν μονάρχου γνώμην ἀπομνημονεύουσιν, ἐφ' οἷς ἐβιάζετο καὶ παρηγόλαι τινὰς αἰεί, ὡς ἀναγκαῖον ἀδικεῖν τὰ μικρὰ

τοὺς βουλομένους τὰ μεγάλα δικαιοπραγεῖν. Notum veterum proverbium ὁ τρώσας καὶ ἰάσεται. Iason igitur id, quod in Polit. V, 11 tyrannis suadet, faciebat ὅλως δὲ τὰς δοκούσας ἀτιμίας ἐξωνεῖσθαι μείζοσι τιμαῖς.

27 καὶ ἅ πάντες ἢ πολλοὶ ἀδικεῖν εἰώθασιν] Hic loci, quibus res quas facile perpetrant, explicat, incipiunt, ut supra dixit, τὰ τοιαῦτα ἀδικουσιν. Secundus locus supra, ubi homines quibus in rebus facile lateant, examinat, his verbis legitur: καὶ οἷς ὑπάρχει κρύψις ἢ τρόπος ἢ τόπος ἢ διάθεσις εὖπορος. Conf. ad I, 6 p. 1363, 7.

34 καὶ ὅσα αἰσχύνονται οἱ ἀδικηθέντες λέγειν, οἶον γυναικῶν οἰκείων ὕβρεις] Lysias πρὸς Σίμωνα § 3: μάλιστα δ' ἀγανακτῶ, ὃ βουλή, ὅτι περὶ τῶν τραυμάτων εἰπεῖν ἀναγκασθήσομαι πρὸς ὑμᾶς, ὑπὲρ ὧν ἐγὼ αἰσχυρόμενος, εἰ μέλλοιεν πολλοὶ μοι συνείσεσθαι, ἦνεσχόμην ἀδικούμενος. ἐπειδὴ δὲ Σίμων με εἰς τοιαύτην ἀνάγκην κατέστησεν, οὐδὲν ἀποκρυψάμενος ἅπαντα διηγήσομαι πρὸς ὑμᾶς τὰ πεπραγμένα. Vid. Cic. Phil. II, 38, 99.

35 καὶ ὅσα φιλοδικεῖν δόξειεν ἂν ὁ επεξιῶν] Quod ne videantur, maxime vitare student. Demosth. p. 1287, § 14: ἡμεῖς μὲν ταῦτα συνεχωροῦμεν οὐκ ἀγνοοῦντες, ὃ ἀ. δ., τὸ ἐκ τῆς συγγραφῆς δίκαιον, ἀλλ' ἡγούμενοι δεῖν ἐλαττοῦσθαι τι καὶ συγχωρεῖν, ὥστε μὴ δοκεῖν φιλόδικοι εἶναι. Conf. infra II, 23 p. 1400, 19. Isocrat. Antid. 26—28.

CAP. XIII.

3 ὥριστα δὴ τὰ δίκαια καὶ τὰ ἄδικα] Supra quidem ^{pag. 1373 b} cap. 9: ἔστι δὲ δικαιοσύνη μὲν ἀρετή, δι' ἣν τὰ αὐτῶν ἕκαστοι ἔχουσι καὶ ὡς ὁ νόμος, ἀδικία δέ, δι' ἣν τὰ ἀλλότρια οὐχ ὡς ὁ νόμος. Conf. cap. 10; sed quod expositum fuisse dicit, id non legimus; neque mirum; nunc enim plura de his disputat et πρὸς νόμους et πρὸς οὓς ἔστι. Itaque corruptum esse locum censeas et corrigendum esse ὥρισθω δὴ, vid. ad I, 2. At quae v. 19 exstant, id non suadent; ibi enim iterum imperativus esset reddendus; imo haec non ipse primus tradit, sed ab aliis dudum tradita refert, ut iure dicat ὥριστα δὴ. Vocabulum δύο locum vix habet: iustum et in-

iustum et secundum leges et secundum personas dupliciter (πρὸς τὸ κοινὸν καὶ τὸ ἴδιον) considerandum esse dicit.

ὃ καὶ τοῦτον τὸν μὲν ἄγραφον, τὸν δὲ γεγραμμένον] Lysias in Andocid. § 10: καίτοι Περικλέα ποτέ φασὶ παραινέσαι ὑμῖν περὶ τῶν ἀσεβούντων μὴ μόνον χρῆσθαι τοῖς γεγραμμένοις νόμοις περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀγράφοις, καθ' οὓς Εὐμολπίδα ἐξηγοῦνται, οὓς οὐδεὶς πω κύριος ἐγένετο καθελεῖν οὐδὲ ἐτόλμησεν ἀντειπεῖν, οὐδὲ αὐτὸν τὸν θέντα ἴσασιν. Demosth. pro cor. § 275 p. 317. in Aristocrat. § 61 p. 639. § 70 p. 643. § 85 p. 648. interpp. ad Cic. pro Mil. § 10. Aliena manu et haec et plurima huius capituli inserta esse censet Phil. Gumposch Ueber die Logik und logischen Schriften des Aristoteles Lips. 1839. p. 110—15, quo ostenderet exemplo rhetoricam quoque interpolatam esse editores non perspexisse; sed is neque morem Aristotelis cognitum habet, neque verba attendit, atque horrible dictu πρὸς οὓς ad νόμους refert et αὐτοὺς explicat, indeque auctori dicam dicit. Putat autem contraria haec esse iis, quae supra cap. 10 dixerat: Graeci omnes fere nude leges esse νόμους γεγραμμένους aut ἀγράφους pronuntiant, caute vero Aristoteles supra: νόμος δ' ἐστὶν ὁ μὲν ἴδιος ὁ δὲ κοινός. λέγω δὲ ἴδιον μὲν καθ' ὃν γεγραμμένον πολιτεύονται, κοινὸν δὲ ὅσα ἄγραφα παρὰ πᾶσιν ὁμολογεῖσθαι δοκεῖ. Nam rempublicam administrant secundum leges scriptas, unde minime necesse est nullas esse lites, quae non legibus scriptis, sed ἀγράφοις disceptentur, ex aequo et bono, ubi leges aut deficiant, aut causae ex iis non dependere videantur; idque Aristoteles rem accuratius executiens hoc capite docet, quare imprimis attendenda sunt quae infra p. 1375, 18 seqq. exponit.

7 ὃ μαντεύονται τι πάντες, φύσει κοινόν] τι praeter morem additum melius abest aut transponendum πάντες τι; tum ceteri fere omnes φυσικὸν pro φύσει κοινὸν ex interpretatione.

9 ἢ Σοφοκλέους Ἀντιγόνη] v. 450—60, integer locus legendus; quod in Sophocle scriptum est ταῦτα, Aristotelem in τοῦτο, ut locutioni suae verbum hoc responderet, commutasse iam Victorius animadvertit.

14 καὶ ὡς Ἐμπεδοκλῆς λέγει] v. 380 Sturz.

17 αὖ γῆς] Ita Bekk. Preller in Zeitschr. für Alterth. Wissensch. 1837 p. 158; improbat Victorius aerem intelligens, sed cum praecedat τοῦτο δὲ οὐ τισὶ μὲν δίκαιον τισὶ δ' οὐ δίκαιον, terrestrium notio abesse nequit.

18 καὶ ὡς ἐν τῷ Μεσσηνιακῷ λέγει Ἀλκιδάμας] Cum Sophoclis et Empedoclis verba laudaret, mirum esset, si praeter morem Alcidas sententiam reticuisset; sed egregia sunt quae scholia graeca exhibent ad locum nostrum et supplendum et interpretandum: ὡς ἐν τῷ Μεσσηνιακῷ λέγει Ἀλκιδάμας ὑπὲρ Μεσσηνίων ἀποστατησάντων Λακεδαιμονίων καὶ μὴ πειθομένων δουλεύειν, μελετᾷ καὶ λέγει Ἀλκιδάμας· Ἐλευθέρους ἀφῆκε πάντας ὁ θεός· οὐδένα δοῦλον ἢ φύσις πεποίηκεν. Iudicavit primus Vaterus; conf. II, 23. Artium scriptor. p. 175. Institut. de iure natur. § 2 ibiq. Schrad. Polit. I, 3: τοῖς δὲ (δοκεῖ) παρὰ φύσιν τὸ δεσπόζειν· νόμῳ γὰρ τὸν μὲν δοῦλον εἶναι, τὸν δὲ ἐλεύθερον, φύσει δ' οὐθέν διαφέρειν· διόπερ οὐδὲ δίκαιον· βίαιον γάρ. Simile aut secundum exemplum futillia ista scholia non servarunt; nam Choerili versus in his non leguntur, ut mirum sit, unde auctor id sumserit, et fidem impugnare liceat; sed aptissimum esse exemplum, negari non potest. Alcidas Meesseniacus Isocratis Ἀρχιδάμῳ oppositus erat.

18 πρὸς οὓς δὲ διώρισταί, διχῶς διώρισταί] Alterum verbum om. vet. transl., quod probat Vaterus p. 67. Ibi alia exstant: *et ad quos autem dupliciter sumitur iustum vel iniustum*, si modo interpretis haec sunt verba. In A est *δίχα ὄρισταί*. Apertum est Aristotelem priora verba non mutasse, neque *δίχα* pro *διχῶς*, neque *διώρισταί* pro *ὄρισταί* scripsisse; adde ad *πρὸς οὓς* intelligendum esse *ἐστὶ* neque *διώρισταί* dici posse, ut facile intelligas, antiquam sed corruptam lectionem fuisse *διώρισταί*, unde correctum et additum in A *δίχα ὄρισταί*; scribendum vero: *πρὸς οὓς δέ, διχῶς ὄρισταί*.

19 ἢ γὰρ πρὸς τὸ κοινὸν ἢ πρὸς ἓνα τῶν κοινωνούντων] Aut publica est causa aut privata, quam accusatores, quo

maiores esse iniurias persuadeant, in publicam mutare student, ut Demosth. adversus Midiam.

26 πρὸς ἄλλον καὶ πρὸς ἄλλους] De industria sic dictum: adversus alium, aut etiam plures, sed non omnes; neque ἢ pro καὶ flagituratur.

27 λέγωμεν τὰ λοιπά] A om. τὰ λοιπά, recte puto; nam λέγωμεν est hanc rem explicemus, initio facto ab eo, quid sit τὸ ἀδικεῖσθαι; facile illud quod sententiam clariorem redderet, addi potuit.

27 ἔστι δὲ] Alii δέ, quod quia nunc docere incipit, non convenit; fort. scribendum ἔστω δὲ, vid. ad I, 2. Tamen et vulgata non falsa est; id enim sequitur ex eo, quod supra docuit, activumque mutatur in passivum.

29 ὄρισταί πρότερον] I, 10.

35 ἢ καὶ ἀγνοοῦντος ἢ ἄκοντος] Accuratius scribendum erat ἢ ἀγνοοῦντος καὶ ἄκοντος, quod Venetus liber excusus praebet. Recte ἢ καὶ quod A servavit, Bekker³ transponit καὶ ἢ.

37 ῥηθήσεται ἐν τοῖς περὶ τὰ πάθη] II, 2.

38 εἴρηται πρότερον] I, 11—12.

38 ἐπεὶ δ' ὁμολογοῦντες πολλάκις πεπραχέναι] Factum concedunt, sed nominis est controversia, h. e. non est στάσις στοχαστική, constitutio coniecturalis, sed στάσις ὀριική, ex definitione, quid sit. Aristotelis aetate στάσεις nondum erant a praeceptoribus compositae et digestae; res ipsae vero dudum usitatae, ut v. c. illud δοῦναι et ἀποδοῦναι, λαβεῖν, ἀπολαβεῖν. Hic igitur dilucidus est locus, quo Aristoteles quem posteriores finitivum dicebant statum, exponit; conf. III, 15. 17, ubi item et coniecturalis et finitione constitutionis mentio fit. Ethic. Eudem. II, 3 p. 1221 b, 18: οὐ δεῖ δ' ἀγνοεῖν, ὅτι ἓνα τῶν λεγομένων οὐκ ἔστιν ἐν τῷ πῶς λαμβάνειν, ἂν πως λαμβάνηται τῷ μᾶλλον πάσχειν, οἷον μοιχὸς οὐ τῷ μᾶλλον ἢ δεῖ πρὸς τὰς γαμετὰς πλησιάζειν· οὐ γὰρ ἔστιν . . . ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ὕβρις. διὸ καὶ ἀμφισβητοῦσι συγγενέσθαι μὲν φάσκοντες, ἀλλ' οὐ μοιχεῦσαι· ἀγνοοῦντες γὰρ ἢ ἀναγκαζόμενοι, καὶ πατάξαι μὲν, ἀλλ' οὐκ ὕβρισαι. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα. Posteriores etiam Aristotelis auctoritate in constitutionibus enumerandis

abutebantur; mira sunt quae Quintilianus III, 6, 49 tradit: *Aristoteles in rhetoricis [etiam sic omne opus dividit in veritatem et petenda ac fugienda, quod est suasoriae, et de eodem atque alio; partiendo tamen ad hoc pervenit, ut] an sit? quale, quantum et quam multum sit? quaerendum putat. Quodam tamen loco finitionis quoque vim intelligit, quod dicit quaedam sic defendi: sustuli, sed non furtum feci; percussi, sed non iniuriam feci. Ita hunc locum H. Meyerus edidit, quae trium codicum auctoritate inclusit, spuria et ex alieno loco illata censens. Et sane his quot verba, tot insunt errores et menda. *) Quintilianus non ea quae eius interpretes ex Arist. I, 3 laudant, intelligit; ibi enim indicantur προτάσεις oratori necessariae, τὸ δυνατόν καὶ ἀδύνατον, εἰ γέρονεν ἢ μὴ γέρονεν, τὸ ἐσόμενον, μέγεθος et σμικρότης, de quibus plura II, 19. Si non temere haec finxit, ex his male intellectis locis Aristotelis divisio illa initium cepit, III, 15: ἄλλος τόπος, ὥστε πρὸς τὰ ἀμφισβητούμενα ἀπαντᾶν ἢ ὡς οὐκ ἔστιν ἢ ὡς οὐ βλαβερόν ἢ οὐ τούτω ἢ ὡς οὐ τηλικούτου ἢ οὐκ ἄδικον ἢ οὐ μέγα ἢ οὐκ αἰσχρόν ἢ οὐκ ἔχον μέγεθος. περὶ γὰρ τοιούτων ἢ ἀμφισβήτησις, ὥσπερ Ἰφικράτης πρὸς Ναυσικράτην· ἔφη γὰρ ποιῆσαι ὃ ἔλεγε καὶ βλάσαι, ἀλλ' οὐκ ἀδικεῖν. En alterum locum, quo finitionis vim Aristoteles intellexit! III, 17: ἀποδεικνύναι δὲ χρῆ,*

*) Digna sunt Victorii verba in comm. ad h. l. p. 205 quae hic redantur; invenit ille in Quint. libris: *an sit, quid, quale*, ipse coniungit: *an sit quid*, haec addens: „ita enim interpungi arbitror debere orationem, non ut in excusis nunc ipsius codicibus legitur, distincta a superioribus voce *quid*, tanquam quatuor status ponat ac definitivum ita appellet, nisi aliquis malit abundare particulam illam, cum paulo post aperte ipse affirmet, eum statum non frequentasse hunc auctorem: sibi ipsi enim adversatus esset. An sit igitur quid, id est cum quaeritur, an aliqua res facta sit. Quod vero primis verbis protulit de divisione horum librorum, diligenter est animadvertendum; neque enim video, quomodo id verum esse possit, ac vereor ne negligentiae hominis hoc quoque assignandum sit, nisi forte verum dicens intellexit finem iudicialis generis ac iustum ita appellavit, quo pacto sane veteres scriptores aliquando locuti sunt; debuit tamen contrarium quoque ipsius afferre, nam petenda ac fugienda, quae conducunt ac obsunt, videtur vocasse: in tertio vero prorsus haereo.“

ἐπεὶ περὶ τεττάρων ἢ ἀμφισβήτησις, περὶ τοῦ ἀμφισβη-
τουμένου φέροντα τὴν ἀπόδειξιν, οἶον εἰ ὅτι οὐ γέρονεν
ἀμφισβητεῖ, ἐν τῇ κρίσει δεῖ τούτου μάλιστα τὴν ἀπόδει-
ξιν φέρειν, εἰ δ' ὅτι οὐκ ἔβλαψεν, τούτου, καὶ ὅτι οὐ το-
σόνδε ἢ ὅτι δικαίως, ὡσαύτως καὶ περὶ τοῦ γενέσθαι
τοῦτο ἀμφισβήτησις. Graeci quoque Aristoteli quae in his
libris non inveniuntur, affingunt, Rhet. Gr. IV p. 294: καὶ
τὸν μὲν στοχασμὸν περὶ οὐσίας ἔχειν φασὶ τὴν ζήτησιν
ἐναντίως Ἀριστοτέλει· ἐκεῖνος γὰρ τὸν ὄρον περὶ οὐσίας
ἔχειν φησὶ τὴν ζήτησιν· ζητεῖσθαι γὰρ ἐν αὐτῷ εἰ οὗτός
ἐστὶν ὁ φονεὺς ἢ ὁ τύραννος.

Rhetores veterum orationes ex constitutionibus diiudica-
bant saepe ipsi incerti quid dicerent; sic auctor argumenti in
Lycurgi orat. haec refert: ἡ δὲ στάσις ὄρος ἀντονομά-
ζων· ὁμολογεῖ γὰρ καὶ Λεωκράτης ἀπολιπεῖν τὴν πόλιν,
οὐ μέντοι προδιδύναι. ἄλλοι στοχασμὸν ἀπὸ γνώ-
μης, ὡς τοῦ μὲν ἐξελθεῖν ὁμολογουμένου, ἀμφιβαλλομέ-
νης δὲ τῆς προαιρέσεως, ποία γνώμη ἐξῆλθεν, εἴτ' ἐπὶ
προδοσίᾳ εἴτ' ἐπ' ἐμπορίᾳ. ἄλλοι δὲ ἀντίστασιν· λέ-
γει γὰρ οὐκ ἐπὶ προδοσίᾳ τῆς πόλεως ἐξελθεῖν, ἀλλ' ἐπὶ
ἐμπορίᾳ. Haec non ex deperditis libris hausta, sed ex ora-
tionis § 55—58 ficta sunt.

pag.
1374

3 καὶ συγγενέσθαι ἀλλ' οὐ μοιχεῦσαι] Vid. in Neae-
ram § 64—71, ubi § 67 haec leguntur: κατὰ δὴ τοῦτον τὸν
νόμον γράφεται αὐτὸν ὁ Ἐπαίνετος, καὶ ὁμολογεῖ μὲν
χοῆσθαι τῇ ἀνθρώπῳ, οὐ μέντοι μοιχός γε εἶναι· οὔτε
γὰρ Στεφάνου θυγατέρα αὐτὴν εἶναι ἀλλὰ Νεαίρας, τὴν
τε μητέρα αὐτῆς συνειδέναί πλησιάζουσεν αὐτῷ, ἀνηλω-
κέναι τε πολλὰ εἰς αὐτάς, τρέφειν τε ὅποτε ἐπιδημήσειε
τὴν οἰκίαν ὄλην· τὸν τε νόμον ἐπὶ τούτοις παρεχόμενος,
ὃς οὐκ ἐξ' ἐπὶ ταύταις μοιχὸν λαβεῖν, ὁπόσαι ἂν ἐπ' ἐργα-
στηρίου καθῶνται ἢ ἐν τῇ ἀγορᾷ πωλώσι τι ἀποπεφα-
σμένως, ἐργαστήριον φάσκων καὶ τοῦτο εἶναι καὶ ἀπὸ τού-
των αὐτοὺς εὐπορεῖν μάλιστα. Ethic. Eud. I, 3 supra ad
b, 38 laudata verba.

4 ἢ κλέψαι μὲν ἀλλ' οὐχ ἱεροσυλῆσαι, οὐ γὰρ θεοῦ τι |
Idem exemplum praeceptores elaborarunt: Hermog. περὶ στασ.
cap. 4 p. 35. Sopater tom. VIII p. 102—105.

5 ἢ ἐπεργάσασθαι μὲν ἀλλ' οὐ δημοσίᾳ] Bekkerum fugisse videtur pr. A δημοσίαν exhibere, quod et Victorius testatur et apud Gaisf. indicatum est, et hoc est quod usus maxime requirit; terra enim imprimis intelligitur, quamvis alia quoque esse possint; sic Aeschines in Ctesiph. § 113 de Amphissensibus, apto exemplo ad hanc rem declarandam: ἐπειργάζοντο τὸ πεδίον καὶ τὸν λιμένα τὸν ἐξάριστον καὶ ἐπάρατον πάλιν ἐτείχισαν καὶ συνώκησαν, quod Diodorus XVI, 23 dicit: ἐπεργασάμενοι πολλὴν τῆς ἰεραῆς χώρας, ubi vid. Wessel. Demosth. de cor. § 150.

7 τὶ κλοπή, τί ὕβρις, τί μοιχεία] Caetera tria quid sit ἱεροσυλία, δημοσίαν ἐπεργάσασθαι, προδοσία, relinquit.

11 ἢ ἀμφισβήτησις] Ita A et vet. transl. et Bekkeri libri QYZ; deteriores περὶ οὗ ἢ ἀμφισβήτησις, at nominis est controversia et de nomine litigant, quia inde reum virum probum vel improbum esse ostenditur. Hoc dicit: haec omnia quae ex definitione aguntur, causam utrum sit aliquis iustus an iniustus, tractant. ἔστι δὲ πάντα τὰ τοιαῦτα ἢ περὶ τοῦ . . ἀμφισβήτησις, articulum vero a nomine suo saepius non disiungi notum est. Ethic. Nic. V, 10: ἔτι δὲ οὐδὲ περὶ τοῦ γενέσθαι ἢ μὴ ἀμφισβητεῖται, ἀλλὰ περὶ τοῦ δικαίου. Conf. III, 15.

15 οὐδὲ πάντως, εἰ λάθρα ἔλαβεν, ἔκλεψεν] Vid. Schrader ad Instit. p. 587. Alterum ἔκλεψε male additum, non enim hoc, sed ἔλαβε dicendum erat; recte hoc Bekkerus inclusit primum, deinde omisit.

18 ἐπεὶ δὲ τῶν δικαίων καὶ τῶν ἀδίκων ἦν δύο εἶδη] τοῦ ἰδίου νόμου, non item τοῦ κοινοῦ intelligere videtur ex divisione, quam initio capitis dederat, quamvis infra quae dicit τὰ καθ' ὑπερβολὴν ἀρετῆς καὶ κακίας, naturalem legem respicere credas. Illud si est, coniunctio in verbis τὰ δὲ τοῦ ἰδίου νόμου καὶ γεγραμμένου ἔλλειμμα erit delenda.

23 ἐφ' οἷς ὀνειδέη καὶ ἔπαινοι καὶ ἀτιμίαι καὶ τιμαὶ καὶ δωρεαί] Thucyd. II, 37.

30 ἐκόντων δ' ὅταν μὴ δύνωνται διορίσαι, ἀλλ' ἀναγκαῖον μὲν ἦ καθόλου εἰπεῖν] Non minus accurate de natura τοῦ ἐπιεικοῦς in Ethic. Nic. V, 14, unde haec describamus: ποιεῖ δὲ τὴν ἀπορίαν ὅτι τὸ ἐπιεικὲς δίκαιον μὲν

ἔστιν, οὐ τὸ κατὰ νόμον δέ, ἀλλ' ἐπανόρθωμα νομίμου δικαίου. αἴτιον δ' ὅτι ὁ μὲν νόμος καθόλου πᾶς, περὶ ἐνίων δ' οὐχ οἷόν τε ὀρθῶς εἰπεῖν καθόλου. ἐν οἷς οὖν ἀνάγκη μὲν εἰπεῖν καθόλου, μὴ οἷόν τε δὲ ὀρθῶς, τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πλεόν λαμβάνει ὁ νόμος, οὐκ ἄγνοῶν τὸ ἀμαρτανόμενον. καὶ ἔστιν οὐδὲν ἥττον ὀρθῶς· τὸ γὰρ ἀμαρτήματα οὐκ ἐν τῷ νόμῳ οὐδ' ἐν τῷ νομοθέτῃ, ἀλλ' ἐν τῇ φύσει τοῦ πράγματός ἐστιν. ὅταν οὖν λέγῃ μὲν ὁ νόμος καθόλου, συμβῆ δ' ἐπὶ τούτου παρὰ τὸ καθόλου, τότε ὀρθῶς ἔχει, ἢ παραλείπει ὁ νομοθέτης καὶ ἡμαρτεν ἀπλῶς εἰπὼν, ἐπανορθοῦν τὸ ἐλλειφθέν, ὃ κὰν ὁ νομοθέτης αὐτὸς οὕτως ἂν εἴποι ἐκεῖ παρών, καὶ εἰ ἦδει, ἐνομοθέτησεν ἂν. διὸ δίκαιον μὲν ἔστι καὶ βέλτιόν τινος δικαίου, οὐ τοῦ ἀπλῶς δὲ ἀλλὰ τοῦ διὰ τὸ ἀπλῶς ἀμαρτήματος. καὶ ἔστιν αὕτη ἢ φύσις ἢ τοῦ ἐπιεικοῦς, ἐπανόρθωμα νόμου, ἢ ἐλλεῖπει διὰ τὸ καθόλου. τοῦτο γὰρ αἴτιον καὶ τοῦ μὴ πάντα κατὰ νόμον εἶναι, ὅτι περὶ ἐνίων ἀδύνατον θέσθαι νόμον, ὥστε ψηφίσματος δεῖ.

35 ὥστε κὰν δακτύλιον ἔχων] Sext. Emp. adv. Rhet. 36 p. 296: ὅτε μὲν γὰρ παραινουσί τῷ ῥητῷ καὶ ταῖς φωναῖς τοῦ νομοθέτου προσέχειν ὡς σαφέσι καὶ μηδεμιᾶς ἐξηγήσεως δεομέναις, ὅτε δὲ ἀναστρέψαντες μηδὲ τῷ ῥητῷ μηδὲ ταῖς φωναῖς, ἀλλὰ τῇ διανοίᾳ κατακολουθεῖν. οὐδὲ γὰρ ὁ κολάζειν ἀξιοῦν τὸν ἐπανατεινόμενον τινι σίδηρον, τὸν ὀπωσοῦν ἐπανατεινόμενον, οἷον δακτύλιον ἢ ὁποῖον καθάπερ βελόνην, κολάζειν ἠξίωσεν· ἀλλ' ἐὰν τὴν διάνοιαν αὐτοῦ πολυπραγμονῶμεν, τὸν ἀνδροφονῆσαι τολμήσαντα, τεθελγῆναι τιμωρεῖσθαι. Conf. Lysias adv. Theonnestum X, 6—20 ubi § 7: ἐγὼ δὲ οἶμαι ὑμᾶς, ὧ ἄνδρες δικασταί, οὐ περὶ τῶν ὀνομάτων διαφέρεσθαι ἀλλὰ τῆς τούτων διανοίας . . . πολὺ γὰρ ἔργον ἦν τῷ νομοθέτῃ ἅπαντα τὰ ὀνόματα γράφειν ὅσα τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχει, ἀλλὰ περὶ ἐνὸς εἰπὼν περὶ πάντων ἐδήλωσεν.

pag.
1374b

2 εἰ δ' ἔστι τὸ εἰρημένον τὸ ἐπιεικές] Fort. δὴ ἔστι, vid. ad p. 1354 b, 16. Etiam pr. A ὠρισμένον probum est, p. 1383 b, 17: εἰ δὴ ἔστιν ἢ αἰσχύνῃ ἢ ὀρισθεῖσα.

3 καὶ ποιοὶ οὐκ ἐπιεικέες ἄνθρωποι] Muretus particulam negantem delet; perfectam fore sententiam, si legimus

καὶ ποῖοι ἐπιεικεῖς καὶ οὐκ ἐπιεικεῖς ἄνθρωποι, vidit Victorius; sed dubitare licet de integro hoc commate; in seqq. enim locos enumerat, qui docent quae sint ἐπιεικῆ; de hominibus vero infra nec vola nec vestigium; aliter Eth. Nic. V, 14, ubi et rem et homines considerat.

Ὅ καὶ τὸ τὰ ἁμαρτήματα καὶ τὰ ἀδικήματα μὴ τοῦ ἴσου ἀξιοῦν, μηδὲ τὰ ἁμαρτήματα καὶ τὰ ἀτυχήματα] Ethic. Nic. V, 10: τριῶν δὴ οὐσῶν βλαβῶν τῶν ἐν ταῖς κοινωσίαις, τὰ μὲν μετ' ἀγνοίας ἁμαρτημάτα ἐστίν, ὅταν μῆτε ὄν μῆτε ὄ μήτε ὄ μήτε οὐ ἔνεκα ὑπέλαβε πράξει· ἢ γὰρ οὐ βαλεῖν ἢ οὐ τούτω ἢ οὐ τοῦτον ἢ οὐ τούτου ἔνεκα ὤθηθη, ἀλλὰ συνέβη οὐχ οὐ ἔνεκα ὤθηθη, οἷον οὐχ ἵνα τρώσῃ ἀλλ' ἵνα κεντήσῃ, ἢ οὐχ ὄν ἢ οὐχ ὄς. ὅταν μὲν οὖν παραλόγως ἢ βλάβη γένηται, ἀτύχημα, ὅταν δὲ μὴ παραλόγως, ἄνευ δὲ κακίας, ἁμαρτημα· ἁμαρτάνει μὲν γὰρ ὅταν ἢ ἀρχὴ ἐν αὐτῷ ἢ τῆς αἰτίας, ἀτυχεῖ δ' ὅταν ἔξωθεν. ὅταν δὲ εἰδῶς μὲν μὴ προβουλευσας δέ, ἀδίκημα, οἷον ὅσα τε διὰ θυμὸν καὶ ἄλλα πάθη, ὅσα ἀναγκαῖα ἢ φυσικά, συμβαίνει τοῖς ἀνθρώποις· ταῦτα γὰρ βλέπτοντες καὶ ἁμαρτάνοντες ἀδικοῦσι μὲν, καὶ ἀδικήματά ἐστίν, οὐ μέντοι πῶ ἄδικοι διὰ ταῦτα οὐδὲ πονηροί· οὐ γὰρ διὰ μοχθηρίαν ἢ βλάβη· ὅταν δ' ἐκ προαιρέσεως, ἄδικος καὶ μοχθηρός· διὸ καλῶς τὰ ἐκ θυμοῦ οὐκ ἐκ προνοίας κρίνεται· οὐ γὰρ ἄρχει ὁ θυμῷ ποιῶν, ἀλλ' ὁ ὀργίσας. In quibus verbis notandum vocabulum ἁμαρτήματα duplici significatione et generali et speciali usurpari et quae dicuntur ἁμαρτήματα et quae ἀτυχήματα comprehendere, nisi forte initio ab aliena manu illatum est; itemque adverte diversum vocabuli ἀδίκημα usum in Rhetoricis et Ethicis. Add. Rhetor. ad Alexandrum cap. 5. Themistius p. 17 ibiq. Dind. Demosthenes pro Ctesiphonte § 274 p. 317: παρὰ μὲν τοίνυν τοῖς ἄλλοις ἔγωγ' ὄρω πᾶσιν ἀνθρώποις διωρισμένα καὶ τεταγμένα πως τὰ τοιαῦτα. ἀδικεῖ τις ἐκῶν ὀργῇ καὶ τιμωρία κατὰ τούτου. ἐξήμαρτέ τις ἄκων· συγγνώμη ἀντὶ τῆς τιμωρίας τούτω. οὐτ' ἀδικῶν τις οὐτ' ἐξαμαρτάνων εἰς τὰ πᾶσι δοκοῦντα συμφέρειν ἑαυτὸν δοῦς οὐ κατώρθωσε μεθ' ἀπάντων· οὐκ ὄνειδίξειν οὐδὲ λοιδορεῖσθαι τῷ τοιούτῳ δίκαιον, ἀλλὰ συνάχθεσθαι. φανή-

σεται τοίνυν ταῦτα πάντα οὕτως οὐ μόνον ἐν τοῖς νομίμοις, ἀλλὰ καὶ ἡ φύσις αὐτῇ τοῖς ἀγράφοις νόμοις καὶ τοῖς ἀνθρωπίνοις ἤθεσι διώρικεν. Αἰσχίνης τοίνυν τοσοῦτον ὑπερβέβληκεν ἅπαντας ἀνθρώπους ὁμοίητι καὶ συκοφαντία, ὥστε καὶ ὦν αὐτὸς ὡς ἀτυχημάτων ἐμémνητο, καὶ ταῦτ' ἐμοῦ κατηγορεῖ. Cleon ap. Thucyd. III, 40: οὐκοῦν δεῖ προθεῖναι ἐλπίδα οὔτε λόγῳ πιστὴν οὔτε χρήμασιν ἀνητήν ὡς ξυγγνώμην ἀμαρτεῖν ἀνθρωπίνως λήψονται. ἄκουτες μὲν γὰρ οὐκ ἔβλαψαν, εἰδότες δὲ ἐπεβούλευσαν· ξύγγνωμον δ' ἔστι τὸ ἀκούσιον. ubi vid. interpp.

5 τὰ ἀμαρτήματα καὶ] Haec vulgo post μηδὲ posita om. A, recte; nam non modo haec sed etiam ἀδικήματα intelligenda sunt, quod illis verbis omissis fit. Quae vero sequuntur ἔστι δ' ἀτυχήματα in eodem libro ὁμοιοτελεύτῳ exciderunt, si μὲν ὅσα sequitur, nec quod Victorius inde adscripsit τὰ μὲν γὰρ ὅσα.

10 τὰ γὰρ δι' ἐπιθυμίαν ἀπὸ πονηρίας] Om. A, vet. tr., nec in marg. usquam apparent; verborum similitudine haec non exciderunt, nec quisquam ea requirit, ut de eorum veritate dubitare liceat.

12 σκοπεῖν] In A deest hoc verbum post νομοθέτην; Bekk. vero alterum quod sequitur post νομοθέτου uncis inclusit.

12 καὶ μὴ πρὸς τὸν λόγον ἀλλὰ πρὸς τὴν διάνοιαν τοῦ νομοθέτου σκοπεῖν] Intelligit quod posteriores dicebant κατὰ φητόν καὶ κατὰ διάνοιαν, ex scripto et sententia. Hermog. cap. 9 p. 54. Auct. ad Herenn. I, 11. 19. II, 9. 13—14. Iul. Victor cap. 3.

15 μηδὲ ποῖός τις νῦν, ἀλλὰ ποῖός τις ἦν αἰεὶ ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ] Id est quod postea dicebant, probabile non solum ex causa, sed etiam ex vita, locus a Cicerone in orationibus semper accurate excussus. Auct. ad Herenn. II, 2 seqq.

20 καὶ τὸ εἰς δίαitan μᾶλλον ἢ εἰς δίκην βούλεσθαι ἰέναι] Ethic. Nicom. V, 14: φανερόν δ' ἐκ τούτου καὶ ὁ ἐπικηὴς τίς ἐστιν. ὁ γὰρ τῶν τοιούτων προαιρετικὸς καὶ πρακτικὸς καὶ ὁ μὴ ἀκριβοδίκαιος ἐπὶ τὸ χεῖρον ἀλλ' ἐλαττωτικὸς καίπερ ἔχων τὸν νόμον βοηθὸν ἐπιεικὴς ἐστι. Cicero pro

Rosc. Com. 4, 10 seqq. Demosth. in Dionysod. § 18 p. 1288: ταῦτα τοίνυν, ὧ ἄ. δ., προκαλεσαμένων ἡμῶν Διονυσόδωρον τουτονὶ πολλάκις, καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐκτιθέντων τὴν πρόκλησιν, εὐήθεις ἔφη παντελῶς ἡμᾶς εἶναι, εἰ ὑπολαμβάνομεν αὐτὸν οὕτως ἀλογίστως ἔχειν ὥστ' ἐπὶ διαιτητῆν βαδίζειν, προδήλου ὄντος ὅτι καταγνώσεται αὐτοῦ ἀποῦσαι τὰ χρήματα, ἔξὸν αὐτῷ ἐπὶ τὸ δικαστήριον ἤκειν φέροντα τὰργύριον, εἶτα εἰ μὲν δύνηται ὑμᾶς παρακρούσασθαι, ἀπιέναι τὰλλότρια ἔχοντα, εἰ δὲ μή, τῆνικαῦτα καταθεῖναι τὰ χρήματα, ὡς ἄνθρωπος οὐ τῷ δικαίῳ πιστεύων, ἀλλὰ διάπειραν ὑμῶν λαμβάνειν βουλόμενος.

CAP. XIV.

24 ἀδίκημα δὲ μεῖζον ὄσῳ] Ita Bekkerus ex A, ceteri ἀδικήματα δὲ μεῖζονα ὄσα. Verum docet capituli finis περὶ μὲν οὖν ἀδικήματος μεῖζονος καὶ ἐλάττονος εἴρηται.

25 διὸ καὶ τὰ ἐλάχιστα μέγιστα] καὶ om. A et vet. transl., neque opus est.

26 Καλλίστρατος] Conf. Rubuken Histor. crit. p. 59. Historia aliunde non cognita, unde verba varie interpretantur; Melanopus aut tres dimidiatos obelos deo dicatos fraude usus sustulit, ἡμιωβέλια, aut in rationibus relatis malitia usus minuta pecunia fraudavit sacelli aedificatores, ἡμιωβόλια. Illud suadere putant verba τρία ἡμιωβέλια ἰερά κλέψας, hoc flagitant verba παρελογίσατο τρία ἡμιωβέλια ἰερά τοὺς ναοποιούς, quae non significant quod Georg. Trapezuntius vertit: quod templi custodes (?) decepisset triaque vascula e sacris minimi ponderis sustulisset. Vid. Schneid. s. v. ἡμιωβόλιον. Muretus: quod eos qui templum faciendum redemerant, in singula capita sesquiobolo fraudasset. De suo interpres graecus finxit ἡμιωβελίον ἐστὶν εἶδος σταθμοῦ μικροῦ.

Lysias XXXII, 21 inter ea quibus avus et tutor Diogito nepotes et pupillos privavit, hoc quoque enumerat: εἰς Διονύσια τοίνυν, ὧ ἄνδρες δικασταί, οὐκ ἄτοπον γάρ μοι δοκεῖ καὶ περὶ τούτου μνησθῆναι, ἐκκαίδεκα δραχμῶν ἀπ-

ἐφαινευ ἐωνημένον ἀρνίου, καὶ τούτων τὰς ὀκτὼ δραχμὰς ἐλογίζετο τοῖς παισίν· ἐφ' οἷς ἡμεῖς οὐχ ἥμιστα ὠργίσθημεν. οὕτως, ὦ ἄνδρες, ἐν ταῖς μεγάλαις ζημίαις ἐνίοτε οὐχ ἦττον τὰ μικρὰ λυπεῖ τοὺς ἀδικουμένους· λίαν γὰρ φανερὰν τὴν πονηρίαν τῶν ἀδικούντων ἐπιδείκνυσιν. Referenda huc Isocratis oratio κατὰ Δοχίτου integra, in qua et alii loci ab Aristotele non indicati inveniuntur, ut temporis § 4, tum ἀδίκημα maius esse ὕβριν quam cetera ἀμαρτήματα hoc argumento: εὐρήσετε γὰρ τὰς μὲν ἄλλας ἀδικίας μέρος τι τοῦ βίου βλαπτούσας, τὴν δ' ὕβριν ὅλοις τοῖς πράγμασι λυμαινομένην § 9. quae Aristoteles attingit, § 5—8 leguntur: . . νῦν δ' οὐχ ὑπὲρ τῆς ἄλλης βλάβης τῆς ἐκ τῶν πληγῶν γενομένης, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς αἰκίας καὶ τῆς ἀτιμίας ἡμῶ παρ' αὐτοῦ δίκην ληψόμενος . . ὁρῶ δ' ὑμᾶς, ὅταν του καταγνώτε ἱεροσυλίαν ἢ κλοπὴν, οὐ πρὸς τὸ μέγεθος ὧν ἂν λάβωσι τὴν τίμησιν ποιουμένους, ἀλλ' ὁμοίως ἀπάντων θάνατον καταγιγνώσκοντας . .

27 ἐπὶ δικαιοσύνης δὲ τούναντίον] Vet. transl.: *in habitu autem iustitiae contrarium*. Num ἔξει invenit idque substantivum ἔξιν esse credidit, quod verbi futurum est, interpolatione insertum?

28 ἐκ τοῦ ἐνυπάρχειν τῇ δυνάμει] Non in re ipsa, sed in facultate, potentia causa est. Non malum quod praeter A ceteri omnes libri ὑπερέχειν, id correctum esse credas ab eo, qui initio capituli septimi ἐνυπάρχειν explicari verbo ὑπερέχεσθαι, non ὑπερέχειν memineral, neque auctorem sibi ipsum obstare voluit; sed conf. ibidem p. 1363 b, 29—34.

30 καὶ οὐ μὴ ἐστὶν ἴση τιμωρία, ἀλλὰ πᾶσα ἐλάττων] Demosth. pro Ctesiph. § 12 p. 229: τὰ μὲν οὖν κατηγορημένα πολλὰ περὶ ὧν ἐνίων μεγάλας καὶ τὰς ἐσχάτας οἱ νόμοι τάττουσι τιμωρίας . . τῶν μέντοι κατηγοριῶν καὶ τῶν αἰτιῶν τῶν εἰρημένων εἶπερ ἦσαν ἀληθεῖς, οὐκ ἐν τῇ πόλει δίκην ἀξίαν λαβεῖν οὐδ' ἐγγύς.

32 χαλεπὸν γὰρ καὶ ἀδύνατον] F. Portus: γὰρ τὸ ἀδύνατον, ne hoc quidem sufficit; debbat ratio procedere ut II, 5: πάντα δὲ τὰ φοβερὰ φοβερώτερα ὅσα ἂν ἀμαρτωσιν, ἐπανορθώσασθαι μὴ ἐνδέχεται, ἀλλ' ἢ ὅλως ἀδύνατα, ἢ μὴ ἐφ' ἑαυτοῖς ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις. καὶ ὧν

βοήθειαι μὴ εἶσιν ἢ μὴ ῥάδισαι. Itaque hoc quoque loco requirimus: καὶ οὗ μὴ ἐστὶν ἴσιν ἢ μὴ ῥάδισα· χαλεπὸν γὰρ ἢ ἀδύνατον. Si abesset hoc membrum, non requirerem. Vahlen cum Mureto: χαλεπὸν γὰρ πᾶν ἀνίατον.

33 ἢ γὰρ δίκη καὶ κόλασις ἴσιν] A κόλασις καὶ quod sane praestat, nam δίκην, non δίκην καὶ κόλασιν explicare vult; accedit κόλασιν ipsam esse ἴσιν, vid. Plat. Protag. p. 324 ibiq. interpr. Equidem vero auctorem simpliciter scripsisse puto ἢ γὰρ δίκη ἴσιν.

36 Σοφοκλῆς] Orator, de quo vid. Ruhnken Hist. crit. p. 43.

3 καὶ τὸ πολλάκις τὸ αὐτὸ ἀμαρτάνειν μέγα] Delendum est μέγα; non enim id quod sit μέγα, sed quod sit μεῖζον, quaeritur; ubique igitur comparativus aut additus aut intelligendus est; positivo gradui nullus est locus.

4 καὶ δι' ὃ ἂν ζητηθῆ καὶ εὐρεθῆ τὰ κωλύοντα καὶ ζημιούντα] Lysias XXII, 16 de dardanariis: οὕτω δὲ πάλα περὶ τῆς τούτων πανουργίας καὶ κακονοίας ἢ πόλις ἐγνωκεν, ὥστ' ἐπὶ μὲν τοῖς ἄλλοις ὠνίοις ἅπασιν τοὺς ἀγορανόμους φύλακας κατεστήσατε, ἐπὶ δὲ ταύτῃ μόνῃ τῇ τέχνῃ χωρὶς σιτοφύλακας ἀποκληροῦτε· καὶ πολλάκις ἤδη παρ' ἐκείνων πολιτῶν ὄντων δίκην τὴν μερίστην ἐλάβετε, ὅτι οὐχ οἷοί τ' ἦσαν τῆς τούτων πονηρίας ἐπικρατῆσαι. καίτοι τί χρὴ αὐτοὺς τοὺς ἀδικοῦντας ὑφ' ὑμῶν πάσχειν, ὅποτε καὶ τοὺς οὐ δυναμένους φυλάττειν ἀποκτείνετε; Isocrat. XX, 3: οὕτω δ' ἠγγήσαντο δεινὸν εἶναι τὸ τύπτειν ἀλλήλους, ὥστε καὶ περὶ τῆς κακηγορίας νόμον ἔθεσαν, ὃς κελεύει τοὺς λέγοντάς τι τῶν ἀπορρήτων πεντακοσίας δραχμὰς ὀφείλειν.

5 καὶ δι' οὓς τὸ δεσμωτήριον ᾠοδομήθη] Scil. puniti sunt, sed parum commode haec verba addita sunt; an fuit δι' οὓς καὶ τὸ?

7 καὶ ὃ οἱ ἀκούοντες φοβοῦνται μᾶλλον ἢ ἐλεοῦσιν] Cic. Tuscul. III, 27, 66 Vict. laudavit: constabat eos, qui concidentem vulneribus Gn. Pompeium vidissent, cum in illo ipso acerbissimo miserrimoque spectaculo sibi timerent, quod se classe hostium circumfusos viderent, nihil tum aliud egisse, nisi ut remiges hortarentur et ut salutem adipiscerentur fuga; posteaquam

Tyrum venissent, tum afflictar: lamentarique coepisse. Cf. II, 8 p. 1386, 19.

8 καὶ τὰ μὲν ῥητορικά ἐστὶ τοιαῦτα] Haec et quae sequuntur in medio posita non optimum locum tenent; neque μὲν quid sit, intelligo; conveniunt vero, si transitus est ad ea quae minus gravia rhetorica dicuntur argumenta, v. c.: καὶ τὰ μὲν . . . τὰ δὲ ῥητορικά ἐστὶ τοιαῦτα. A omittit δίκαια, quod facile explicationis causa addi poterat, post ἀνήρηκε.

12 ἀδικήσειεν] A, i. e. aliquis ψευδομαρτυρῶν, sed plures ἀδικήσαιεν, Q et in ἀδικήσειαν, ut multitudinis numerus scilicet servetur.

CAP. XV.

22 περὶ δὲ τῶν ἀτέχνων καλουμένων πίστειων] Vid. quae notavimus ad I, 2.

24 πέντε τὸν ἀριθμὸν] Quintil. V, 1 seqq.: *praeiudicia, rumores, tormenta, tabulae, iusiurandum, testes*, quibus addit Iul. Victor p. 209. 226: *responsa, omnia, vox aliqua emissa*. Anaximenes 8. 15—18: δόξα τοῦ λέγοντος, μάρτυρες, βάνοι, ὄρκοι.

25 περὶ νόμων εἴπωμεν] A, ceteri εἴπωμεν περὶ νόμων. Verbum hoc loco εἴβesse potest.

26 καὶ προτρέποντα καὶ ἀποτρέποντα] αἱ ἀτέχνοι πίστεις soli iudiciali generi conveniunt: ἴδιαι γὰρ αὐταὶ τῶν δικανικῶν, nullae igitur sunt deliberativo generi; at προτρέπειν et ἀποτρέπειν non nisi de suadendo et dissuadendo, i. e. de deliberatione dicitur; itaque ne et falsa et sibi contraria diceret Aristoteles, verba illa inclusimus. Non de lege ipsa aut suadenda aut dissuadenda hic agit, quod sane προτρέπειν et ἀποτρέπειν dicitur, sed lex quatenus facto (πράγματι) adversatur aut cum facto convenit, consideratur; id vero iudicialis, non deliberativi est generis.

27 φανερόν γὰρ ὅτι, εἰ μὲν ἐναντίος ἢ ὁ γεγραμμένος τῷ πράγματι] In utramque rem disputat et quae a re et quae contra rem afferri possunt, ut auctor ad Herenn. II, 6. 9—19. In Politic. II, 8 ubi Hippodami rempublicam examinat, p. 1268 b, 25 — 1269, 28 quod vix exspectas, excur-

sus argumenta, utrum in civitate *κινεῖν* liceat necne, in utramque partem congesta continens legitur, quem apte cum nostro loco conferes.

27 Qui Andocidem accusavit in Lysiae orat. VI, 9—11 contra impios praeter τὸς γεγραμμένους νόμους etiam ἀγράφοις utendum esse dicit: καίτοι Περικλέα ποτέ φασὶ παραίνεσαι ὑμῖν περὶ τῶν ἀσεβούντων, μὴ μόνον χρῆσθαι τοῖς γεγραμμένοις νόμοις περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀγράφοις, καθ' οὓς Εὐμολπίδαι ἐξηγοῦνται, οὓς οὐδείς πω κύριος ἐγένετο καθελεῖν οὐδὲ ἐτόλμησεν ἀντειπεῖν, οὐδὲ αὐτὸν τὸν θέντα ἴσασιν· ἠγρεῖσθαι γὰρ ἂν αὐτοὺς οὕτως οὐ μόνον τοῖς ἀνθρώποις ἀλλὰ καὶ τοῖς θεοῖς διδόναι δίκην. Andocides vero reus neque ἀγράφῳ νόμῳ esse utendum et legem abrogatam esse ostendit περὶ μυστηρίων § 71—89.

29 τῷ κοινῷ νόμῳ χρηστέον καὶ τοῖς ἐπιεικέσιν ὡς δικαιοτέροις] Sic ceteri libri, νόμῳ om. A et facile intelligitur; ex eo vero quod idem praebet ἐπιεικεστέροις καὶ δικαιοτέροις, vulgata nata videtur; talia ἐπιεικέστερα καὶ δικαιοτέρα ipse statim enumerat. Conferre licet quod deteriores omnes praeter A infra p. 1376 b, 25 exhibent: εἰ ἐναντία ἐστὶ τινὶ ἢ τῶν γεγραμμένων νόμων ἢ τῶν κοινῶν ἢ τοῖς δικαίοις ἢ καλοῖς.

30 γνώμη τῇ ἀρίστη] Ita Aristoteles et paulo post his: τό τε γνώμη τῇ ἀρίστη λεκτέον, item καὶ τοῦτ' ἐστὶ τὸ γνώμη τῇ ἀρίστη, et II, 25: τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ γνώμη τῇ ἀρίστη κρίνειν. Sed Polit. III, 16: ἀλλ' ἐπίτηδες παιδεύσας ὁ νόμος ἐφίστησι τὰ λοιπὰ τῇ δικαιοτάτῃ γνώμη κρίνειν καὶ διοικεῖν τοὺς ἄρχοντας, ut Demosthenes πρὸς Βοιωτὸν § 40 p. 1006 seq.: ἀλλὰ μὴν ὧν γ' ἂν μὴ ὧσι νόμοι, γνώμη τῇ δικαιοτάτῃ δικάσειν ὁμωμόκατε . . . ὧστε καὶ κατὰ τὴν δικαιοτάτην γνώμην καὶ κατὰ τοὺς νόμους καὶ κατὰ τοὺς ὄρκους καὶ κατὰ τὴν τούτου προσομολογίαν ἐγὼ μὲν μέτρια ὑμῶν δέομαι καὶ δίκαια. Adv. Eubulid. § 63 p. 1318: ἐκ τοῦ ὄρκου ἐξήλειψαν τὸ ψηφιεῖσθαι γνώμη τῇ δικαιοτάτῃ. Adv. Leptinem § 118 p. 492 seq.: χρὴ τοίνυν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κἀκεῖνο ἐνθυμείσθαι καὶ ὄραν ὅτι νῦν ὁμωμοκότες κατὰ τοὺς νόμους δικάσειν ἤκατε . . . καὶ περὶ ὧν ἂν νόμοι μὴ ὧσι,

γνώμη τῆ δικαιοτάτῃ κρινεῖν. καλῶς· τὸ τοίνυν τῆς γνώμης πρὸς ἅπαντα ἀνευρέγκατε τὸν νόμον. In quibus non modo illud δικαιοτάτῃ, sed verborum explicatio γνώμη τῆ δικαιοτάτῃ, quam orator exhibet, notanda et cum Aristotele componenda est. Pollux VIII, 10: ὁ δὲ ὄρκος ἦν τῶν δικαστῶν περὶ μὲν ὧν νόμοι εἰσί, κατὰ τοὺς νόμους ψηφιεῖσθαι, περὶ δὲ ὧν μὴ εἰσιν, γνώμη τῆ δικαιοτάτῃ, quae non leguntur in iudicium iureiurando ap. Demosth. p. 746. Attischer Process p. 128. Infra II, 25 Aristoteles id ἐκ τῶν εἰκότων κρίνειν esse confirmat, atque ita fere explicat Demosth. in Aristocr. § 96 p. 652: οὐκ ἄρα εὐοροκοῦσιν οἱ δικάσαντες αὐτό; ναί. πῶς; ἐγὼ διδάξω. γνώμη τῆ δικαιοτάτῃ δικάσειν ὁμωμόκασιν, ἣ δὲ τῆς γνώμης δόξα ἀφ' ὧν ἂν ἀκούσῃσι παρίσταται· ὅτε τοίνυν κατὰ ταύτην ἔθεντο τὴν ψῆφον, εὐσεβοῦσιν. πᾶς γὰρ ὁ μήτε δι' ἔχθραν μήτε δι' εὐνοίαν μήτε δι' ἄλλην ἄδικον πρόφασιν μηδεμίαν παρ' ἧ γιννώσκει θέμενος τὴν ψῆφον εὐσεβεῖ. εἰ γὰρ ἠγνόησέ τι διδασκόμενος τοῦ μὴ συνεῖναι δίκην οὐκ ὀφείλει δοῦναι, ἀλλ' εἰ τις εἰδὼς ἐκείνους προδέδωκεν ἢ ἑξαπατᾷ, οὗτός ἐστ' ἔνοχος τῆ ἀρᾷ.

35 τοῦ Κρέοντος] Om. A; additum ab erudito videtur ex fabula; intelligenda est scripta Creontis lex.

pag.
1375 b

1 οὐ γὰρ τι] Antig. v. 452:

οὐ γὰρ τι νῦν γε ἀχθές, ἀλλ' αἰεὶ ποτε
ζῆ ταῦτα, κούδεις οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη.
τούτων ἐγὼ οὐκ ἔμελλον ἀνδρὸς οὐδενὸς
φρόνημα δεῖσασ' ἐν θεοῖσι τὴν δίκην
δώσειν.

Mirum hunc Sophoclis locum supra modo I, 13 laudatum de nouo repeti, ut versus ab alio adiectos esse conicias; sed non eadem referuntur, et notandum Aristotelem in hoc capite ap- prime rhetorum vestigia premere, cum et quae ab re et quae contra rem argumenta conferri possint, pluribus exponat. — Versus e margine male illatos esse dicit Sauppis Dionysios u. Ar. p. 5 seq.

3 καὶ ὅτι τὸ δίκαιόν ἐστίν ἀληθές τε καὶ συμφέρον] Andocid. in Alcib. § 3—6 ὅστρακισμοῦ legem improbens sex argumentis allatis πονηρὸν esse νόμον docet.

5 καὶ ὅτι ὡςπερ ἀργυρογνώμων ὁ κριτής ἐστιν, ὅπως διακρίνη τὸ κίβδηλον δίκαιον καὶ τὸ ἀληθές] Demosth. adv. Leptin. § 167: θαυμάζω δ' ἔργωγε, εἰ τοῖς μὲν τὸ νόμισμα διαφθείρουσι θάνατος παρ' ὑμῖν ἐστὶν ἢ ζημία, τοῖς δ' ὅλην τὴν πόλιν κίβδηλον καὶ ἄπιστον ποιοῦσι λόγον δώσετε. Zell ad Ethic. Nic. p. 388 seq. His adde, si legibus nulla sit constituta poena, qua in re quid faciant iudices, Lysurgus in Leocrat. § 9 docet: τὸ μὲν γὰρ μέγιστον καὶ ἔσχατον τῶν τιμημάτων θάνατος, ἀναγκαῖον μὲν ἐκ τῶν νόμων ἐπιτίμιον, ἔλαττον δὲ τῶν Λεωκράτους ἀδικημάτων καθέστηκε. παρεῖσθαι δὲ τὴν ὑπὲρ τῶν τοιούτων τιμωρίαν συμβέβηκεν, ὃ ἄνδρες, οὐ διὰ ῥαθυμίας τῶν τότε νομοθετούντων, ἀλλὰ διὰ τὸ μήτ' ἐν τοῖς πρότερον χρόνοις γεγενῆσθαι τοιοῦτον μηδὲν μήτε ἐν τοῖς μέλλουσιν ἐπίδοξον εἶναι γενήσεσθαι. διὸ καὶ μάλιστα, ὃ ἄνδρες, δεῖ ὑμᾶς γενέσθαι μὴ μόνον τοῦ νῦν ἀδικήματος δικαστὰς ἀλλὰ καὶ νομοθέτας. ὅσα μὲν γὰρ τῶν ἀδικημάτων νόμος τις διώρικε, ῥάδιον τούτῳ κανόνι χρωμένους κολάζειν τοὺς παρανομοῦντας· ὅσα δὲ μὴ σφόδρα περιείληφεν ἐνὶ ὀνόματι προσαγορεύσας, μείζω δὲ τούτων τις ἠδίκηκεν, ἅπασι δὲ ὁμοίως ἔνοχός ἐστιν, ἀναγκαῖον τὴν ὑμετέραν κρίσιν καταλείπεσθαι παράδειγμα τοῖς ἐπιγιγνομένοις.

7 καὶ ὅτι βελτίονος ἀνδρὸς] Ethic. Nic. V, 14, quem locum supra cap. 13 p. 1374, 29 attulimus; melioris dicit, quia τὸ ἐπιεικὲς ipsum δίκαιον est καὶ βέλτιόν τινος δικαίου, οὐ τοῦ ἀπλῶς δέ, ἀλλὰ τοῦ διὰ τὸ ἀπλῶς ἀμαρτήματος.

8 καὶ εἴ ποιν ἐναντίος νόμῳ εὐδοκιμοῦντι ἢ καὶ αὐτὸς αὐτῷ] Controversia ex contrariis legibus, auct. ad Herenn. I, 20. II, 15, ubi accurate haec causa tractatur. Cic. de inv. II, 49. Est Graecorum ἀντινομία Hermog. p. 15. 56. Rhet. gr. IV, 262. 719. 815. V, 82. 201. 359. Victor p. 216.

11 καὶ εἰ ἀμφίβολος] Ex ambiguo. Auct. ad Her. I, 20. II, 16. ἀμφιβολία Hermog. p. 15. 62. (quam alii στάσιν esse negant Rhet. IV, 271. 843.) Victor p. 216.

13 καὶ εἰ τὰ μὲν πράγματα] Polit. II, 8.

17 τό τε γνώμη] Sic Bekker quod iam Vater suaserat, priores τότε. Ubi locos enumerare incipit, verbis τε . . . καὶ

. . και uti solet, p. 1363 b, 18. 1366 b, 25. 1370, 3. 1372, 22. 1374 b, 4.

18 *ἀλλ' ἴνα, ἐὰν ἀγνοήσῃ τί λέγει ὁ νόμος, μὴ ἐπι-
ορκῆ]* Demosthenes in Aristocr. § 96 p. 652 iudices multa
psephismata quae contra leges essent lata, probasse docens
eos sic ab omni defendit culpa: οὐκ ἄρα εὐορκοῦσιν οἱ δι-
κάσαντες αὐτό; ναί. πῶς; ἐγὼ διδάξω. γνώμη τῇ δικαιο-
τάτῃ δικάσειν ὁμωμόκασιν, ἣ δὲ τῆς γνώμης δόξα ἀφ' ὧν
ἂν ἀκούσωσι παρίσταται· ὅτε τοίνυν κατὰ ταύτην ἔθεντο
τὴν ψῆφον, εὐσεβοῦσιν. πᾶς γὰρ ὁ μῆτε δι' ἔχθραν μῆτε
δι' εὐνοϊαὴν μῆτε δι' ἄλλην ἄδικον πρόφασιν μηδεμίαν,
παρ' ἃ γινώσκει, θέμενος τὴν ψῆφον εὐσεβεῖ· εἰ γὰρ
ἠγνόησέ τι διδασκόμενος, τοῦ μὴ συνεῖναι δίκην οὐκ
ὀφείλει δοῦναι· ἀλλ' εἴ τις εἰδὼς ἐκείνους προδεδῶκεν ἢ
ἐξαπατᾷ, οὗτός ἐστ' ἔνοχος τῇ ἀρχῇ. διόπερ καταραῖται
καθ' ἐκάστην ἐκκλησίαν ὁ κῆρυξ οὐκ εἴ τινες ἐξηπατή-
θησαν, ἀλλ' εἴ τις ἐξαπατᾷ λέγων ἢ βουλὴν ἢ δῆμον ἢ
τὴν ἡλιαίαν.

19 *καὶ ὅτι οὐ τὸ ἀπλῶς ἀγαθὸν αἰρεῖται οὐδεὶς, ἀλλὰ
τὸ αὐτῷ]* Excogitatum est, ut Victorinus monet, hoc argumentum
contra superius illud τὸ δίκαιόν ἐστι ἀληθές τι καὶ συμφέ-
ρον, ἀλλ' οὐ τὸ δοκοῦν.

20 *καὶ ὅτι οὐδὲν διαφέρει ἢ μὴ κείσθαι ἢ μὴ χρῆ-
σθαι]* Supra enim dictum est: καὶ ὅτι τὸ γνώμη τῇ ἀρίστη
τοῦτ' ἐστὶ τὸ μὴ παντελῶς χρῆσθαι τοῖς γεγραμμένοις.
Idem argumentum infra de testibus: καὶ ὅτι οὐδὲν ἂν ἔδει
μαρτυριῶν, εἰ ἐκ τῶν λόγων ἱκανὸν ἦν θεωρηῆσαι.

22 *παρασοφίζεσθαι τὸν ἰατρόν]* Proverbium erat, ut h.
l. docet, dictum de eo, qui ipse imperitus peritum corrigere
vellet. Tum ἀμαρτία τοῦ ἰατροῦ genitivus obiectivus videtur
ex adagii verbis. Polit. II, 8 p. 1269, 18: οὐ γὰρ τοσοῦτον
ὀφελήσεται κινήσας, ὅσον βλαβήσεται τοῖς ἀρχουσιν ἀπει-
θεῖν ἐπιδοθεῖς. Cleon ap. Thuc. III, 37 de Atheniensibus: πάν-
των δὲ δεινότατον, εἰ βέβαιον ἡμῖν μηδὲν καθεστῆξει ὧν
ἂν δόξῃ πέρι, μηδὲ γνωσόμεθα ὅτι χεῖροσι νόμοις ἀκινή-
τοις χρωμένῃ πόλις κρείσσω ἐστὶν ἢ καλῶς ἔχουσιν ἀκύ-
ροις, ἀμαθία τε μετὰ σωφροσύνης ὀφελιμώτερον ἢ δεξιό-
της μετὰ ἀκολασίας, οὐ τε φαυλότεροι τῶν ἀνθρώπων πρός

τοὺς ξυνετωτέρους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖον ἄμεινον οἰκοῦσι τὰς πόλεις. οἱ μὲν γὰρ τῶν τε νόμων σοφώτεροι βούλονται φαίνεσθαι τῶν τε ἀεὶ λεγομένων ἐς τὸ κοινὸν περιγίγνεσθαι, ὡς ἐν ἄλλοις μείζουσιν οὐκ ἂν δηλώσαντες τὴν γνώμην, καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου τὰ πολλὰ σφάλλουσι τὰς πόλεις· οἱ δ' ἀπιστοῦντες τῇ ἑαυτῶν ξυνέσει ἀμαθέστεροι μὲν τῶν νόμων ἀξιοῦσιν εἶναι, ἀδυνατώτεροι δὲ τοῦ καλῶς εἰπόντος μέμψασθαι λόγον, κριταὶ δὲ ὄντες ἀπὸ τοῦ ἴσου μᾶλλον ἢ ἀγωνισταὶ ὀρθοῦνται τὰ πλείω. ὡς οὖν χρῆ καὶ ἡμᾶς ποιοῦντας, μὴ δεινότητι καὶ ξυνέσεως ἀγῶνι ἐπαιρομένους παρὰ δόξαν τῷ ὑμετέρῳ πλήθει παραινεῖν.

26 περὶ δὲ μαρτύρων] Vide ad Anaximenis cap. 15 p. 168—71.

27 μάρτυρές εἰσι διττοί, οἱ μὲν παλαιοὶ οἱ δὲ πρόσφατοι] Haec testium divisio posterioribus non probata est; Cic. part. cap. 2 testimonia divina ut oracula, auspicia, et humana esse dicit.

28 οἱ μὲν μετέχοντες τοῦ κινδύνου] Scholion in A: εἰς ὃν ὁ μαρτυρούμενος δηλονότι ἐμπίπτει.

29 τοὺς τε ποιητὰς] Ut Aeschines 3, 134 Hesiodi auctoritate velut vaticinio de Demosthene utitur.

30 οἶον Ἀθηναῖοι Ὀμήρῳ μάρτυρι ἐχρήσαντο περὶ Σαλαμῖνος] Il. II, 557:

Αἴας δ' ἐκ Σαλαμῖνος ἄγεν δυοκαίδεκα νῆας

[στῆσε δ' ἄγων, ἵν' Ἀθηναίων ἴσταντο φάλαγγες]

ubi vid. Heyne tom. IV p. 320. et quos laudat Plut. Sol. p. 83. Diogenes I, 48. ibiq. interpr. Strab. IX p. 603. Eustath. p. 263. 285. Alterum enim versum Solon inseruisse dicitur, Megarenses vero, quibuscum Athenienses de insula decertabant, refinxerunt:

Αἴας δ' ἐκ Σαλαμῖνος ἄγεν νέας ἕκ τε πολίχνης

ἕκ τ' Αἰγυριούσης, Νισαίης τε Τριπόδων τε.

Quintil. V, 11, 40: *neque est ignobile exemplum, Megareos ab Atheniensibus, cum de Salamine contenderent, victos Homeri versu, qui tamen ipse non in omni editione reperitur, significans Aiace[m] naves suas Atheniensibus iunxisse.*

31 καὶ Τενέδιοι ἔναρχος Περιάνδρω] Res aliunde non cognita.

32 καὶ Κλεοφῶν] Vid. Ruhnken Hist. crit. p. 44.

33 τοῖς Σόλωνος ἐλεγείοις ἐχορήσατο] Proclus ad Timaeum lib. I p. 25: Ἐξηκεστίδου παῖδες ἐγένοντο Σόλων καὶ Δρωπίδης καὶ Δρωπίδου μὲν Κριτίας, οὗ μνημονεύει καὶ Σόλων ἐν τῇ ποιήσει λέγων

εἰπέμεναι Κριτία ξαντότριχι πατρὸς ἀκούειν·

οὐ γὰρ ἀμαρτινὸν πέσειται ἡγεμόνι.

Vid. fragm. XXXII tom. III p. 146 Gaisf.; inde in marg. cod.

D εἰπέμεναι apparet; in scholiis εἰπεῖν τῷ exstat.

pag.
1376

1 οἶον Θεμιστοκλῆς, ὅτι ναυμαχητέον, τὸ ξύλινον τεῖχος λέγων] Ut Themistocles illud ξύλινον τεῖχος oraculi de pugna navali interpretans. Herod. VII, 141 ibiq. Wessel. Sic A, ceteri λέγει, incertum quid interpretes latinus dederit; is καὶ omittit ante οἱ χρησμολόγοι, quod interpretes oraculorum indicare videtur.

2 ἔτι καὶ αἱ παροιμίαι ὥσπερ εἴρηται, μαρτύριά ἐστιν]

Si verba significant ut supra diximus, nil est in praecedentibus quod huc referatur; at vero id ne potuit quidem dicere; cum enim qui antiqui sint testes, recenseat, primum poetas et alios, quorum sententiae vel indicia clara fuerunt, tum de futuris rebus oracula eorumque interpretes, novum nunc addit genus: ἔτι καὶ αἱ παροιμίαι. Itaque supra laudatum non erat, neque auctoris μνημονικὸν ἀμάρτημα dici potest. Victorius dubitans hanc explicationem proponit: praeterea vero ex eo quod dictum est, genere testimonia sunt, eumque sequitur Riccobonus p. 179; Muretus: et proverbialia quaeque vulgo iactata sunt, testimonia sunt, legisse videtur: ἔτι καὶ αἱ παροιμίαι καὶ τὸ ὥσπερ εἴρηται, acute quidem excogitatum, sed vix graece dictum. Usus est supra in locis enumerandis, unde argumenta sumuntur, poetarum et proverbiorum auctoritate I, 6 p. 1363, 6. I, 11, 12, quos si intelligeret, et praeter morem et obscure diceret; verba corrupta puto, v. c. si fuit ὥσπερ μαρτυρία ἐστὶν (noster dicit μαρτυρία, non μαρτύριον, ut si multitudinis numerus requireretur, cum C μαρτυρία εἶδὲν scribendum esset), ut supra I, 6: οἱ γὰρ πολλοὶ ὥσπερ πάντες φαίνονται. De interpr. 10 p. 20, 32: ὥσπερ ἀποφάσεις. Infra II, 21 p. 1395, 18 multi codices: ἔτι ἔναι τῶν παροιμιῶν καὶ γνῶμαί εἰσιν οἶον μαρτυ-

οῖαι Ἀττικὸς πάροικος, sed meliores παροικίαι praebent. I, 7 p. 1365, 7: ἢ γὰρ τιμὴ ὥσπερ ἀξία τις ἐστίν. II, 3: ὥσπερ εἰληφέναι γὰρ οἴονται τιμωρίαν.

5 μήποτ' εὖ ἔρδειν γέροντα] Integrum proverbium apud Suid. s. v. ἄχρηστα et μήποτε, Diogen. VI, 61. III, 89. Bodl. p. 30 Gaisf. corruptum et varia lectione refertum, sed constans tetrametris:

Μήποτ' εὖ ἔρδειν γέροντα,

Μηδὲ γυναικα μηδὲ παῖδα μηδὲ γείτονος κύνα,

Μηδὲ κυβερνήτην φίλυπνον, μηδὲ λάλον κωπηλάτην.

6 καὶ τὸ τοὺς υἱοὺς ἀναιρεῖν] Scilicet μαρτυρεῖ ἡ παροικία νήπιος, ne cum Fr. Wolfio ad Vateri Animadv. p. 210 τῶ scil. συμβουλευόντι corrigendum esse censeas.

7 νήπιος ὄς] Item infra II, 21; versus Stasini poetae ap. Clem. Alex. Strom. VI p. 451 Syll. Polyb. XXIV, 8, 8. et Excerpta Vatic. XXIV, 1. Suidas s. v. νήπιος et Φίλιππος; apud Polyb. et Suidam ubique υἱοὺς legitur, et sic h. l. solus Α, qui infra cum ceteris παῖδας praebet; deteriores nostro loco καταλείποι reddunt; epicorum usus coniunctivum καταλείπη suadet. Conf. Herodot. I, 155. Eurip. Androm. v. 518—523. Livius XL, 3. Dionys. 8, 80.

9 περὶ τῶν αὐτῶν] περὶ τούτων Α, ex eo quod praecedit, ut videtur, repetitum, sed fort. τοιούτων fuit.

10 Εὐβουλος ἐν τοῖς δικαστηρίοις] Vid. Ruhnken Histor. crit. p. 67. Multitudinis numerus saepius hoc dictum ab Eubulo in Charetem iactatum esse indicare videtur; sed huic obstat ἐχρήσατο; fort. ἐν τοῖς δικασταῖς. Infra κρείττων ὁ κίνδυνος ὁ ἐν δικασταῖς. Demosth. p. 813: ἀνάγκη ἐστὶν ἐν ὑμῖν παρ' αὐτοῦ πειραῖσθαι τῶν δικαίων τυγχάνειν. in Timocrat. § 207 p. 764.

10 ᾧ Πλάτων εἶπε πρὸς Ἀρχίβιον] Ἀγύρριον a Comico Platone vexatum hic reponendum esse censet Meineke histor. comicor. I p. 161, et sane Victorius ex Α ἀρχίβιον, Bekkerus ἀρτίβιον refert. Ad h. l. Gaisford, quem sequitur Mein., Proclum ad Hesiod. Op. v. 198 respexisse putat: καλῶς οὖν καὶ Πλάτων ἐρωτηθεὶς τί ποτε προσέγρονε τοῖς κατ' αὐτὸν ἀνθρώποις, ἀπεκρίνατο, μὴ αἰσχύνεσθαι κακούς ὄντας. De philosopho hoc dictum esse noli dubitare. Dativus ᾧ iure

attractionis in Aristotele vix probandus; repono δ̄ quod Q et A ap. Gaisf. (incerto ap. Bekk.).

11 ἐπιδέδωκεν ἐν τῇ πόλει] Valeken. ap. Ruhnkenium l. l. sublata syllaba quae abundet finem senarii esse censet ἐπιδέδωκεν τῇ πόλει; non licet in his hariolari. In A scholion: ἀναφανδὸν καὶ ἀνερευθριάστως πρᾶττοντες τὰ κακά.

13 οἱ μὲν οὖν τοιοῦτοι τούτων μόνον] Sunt οἱ μετέχοντες τοῦ κινδύνου, hi enim de his tantum testes, utrum res facta sit annon, res sit, an non sit, minime vero περὶ τοῦ ποῖον, unde multo rectius τούτων quod in A legitur, quam τῶν τοιούτων, quod ceteri libri praebent, dictum esse apparet. μόνων vet. tr. et Q. Auctor ad Herenn. II, 6, 9: *contra testes, vitae turpitudinem, testimoniorum inconstantiam: si aut fieri non potuisse dicemus aut non factum esse quod dicant, aut scire illos non potuisse, aut cupide dicere et argumentari*, ubi verissimum est postremum verbum; id enim significat eos non solum testimonia dicere, sed argumenta afferre et munus testium quod est εἰ γέγονεν ἢ μὴ, εἰ ἔστιν ἢ μὴ negligere et in illud περὶ τοῦ ποῖον transgredi. Optime hoc docet exemplum, quod auctor finxit IV, 35, 47: *accusatoris officium est, inferre crimina; defensoris diluere et propulsare; testis est dicere quae sciat aut audierit; quaesitoris est unumquemque horum in officio suo continere. Quare in causis si testem, praeterquam quod sciat aut audierit, argumentari et coniectura prosequi patieris, ius accusatoris cum iure testimonii commiscebis, testis improbi cupiditatem confirmabis, reo duplicem defensionem parabis.*

16 οἱ δ' ἄπωθεν καὶ περὶ τοιούτων πιστότατοι· πιστότατοι δ' οἱ παλαιοί] Prius comma Buhle uncis includit, alterum om. Muretus, οἱ ἄπωθεν testes ab actate nostra remoti vertens, de quo dubitandum; sunt enim ipsi πρόσφατοι, sed μὴ μετέχοντες τοῦ κινδύνου, quos supra τοὺς ἐκτός appellavit, tum verbis ὅσοι γνώριμοί τι κερκίασιν descripsit. Superlationis gradus priore loco ferri non potest, quod is deinde demum iure suo accedit, et in A περὶ τοιούτων ἂν ἀπιστότατοι, unde conicias περὶ τοιούτων ἂν ἄπιστοι εἶεν, πιστότατοι δέ. Thurot. delenda esse censet πιστότατοι δ' οἱ παλαιοί.

18 μάρτυρας μὲν μὴ ἔχοντι, ὅτι ἐκ τῶν εἰκότων δεῖ κρίνειν] Aeschines in Tim. § 91: εὐρίσκειται γὰρ ἡ ἀλήθεια ἐκ τῶν εἰκότων. Rhet. Gr. IV p. 329 seq. ubi inter alia: ἂν δέ γε μὴ ὧσιν μάρτυρες, αἰτεῖν χρὴ τὸν φεύγοντα καὶ διαβάλλειν τὴν πίστιν ὡς ἀσθενῆ τὴν μὴ ἐκ μαρτύρων, ἀλλ' ἐξ εἰκότων γιγνομένην. Isocratis oratio πρὸς Εὐθύνοῦν est ἀμάρτυρος, unde haec § 4 praemonet: ἀπόρως δ' ἔχει ἡμῖν τὸ πρᾶγμα. Νικίᾳ γὰρ οὔτε παρακατατιθεμένῳ τὰ χρεῖματα οὔτε κοιμιζομένῳ οὐδείς οὔτ' ἐλεύθερος οὔτε δοῦλος παρεγένετο, ὥστε μήτ' ἐκ βασιάνων μήτ' ἐκ μαρτύρων οἶόν τ' εἶναι γινῶναι περὶ αὐτῶν, ἀλλ' ἀνάγκη ἐκ τε κμηρίων καὶ ἡμᾶς διδάσκειν καὶ ὑμᾶς δικάζειν, ὁπότεροι ἀληθῆ λέγουσιν. Ubi quae sola εἰκότα sunt τεκμήρια dicit. Auct. ad Herenn. I, 7, 11. Hermog. p. 20. Hac ratione utuntur etiam ex abundantia, si testes ad-sunt, ostendentes etiamsi nullos haberent testes, causam probabiliter ex vita diiudicari posse. Isocrat. adv. Callim. § 16: ἡγοῦμαι δὲ εἰ μήτε ἡ δίκαια ἐγγεγόνει μήτε τῶν πεπραγμένων ἦσαν μάρτυρες, ἔδει δ' ἐκ τῶν εἰκότων σκοπεῖν, οὐδ' οὔτω χαλεπῶς ἂν ὑμᾶς γινῶναι τὰ δίκαια. εἰ μὲν γὰρ καὶ τοὺς ἄλλους ἀδικεῖν ἐτόλμων, εἰκότως ἂν μου κατεργινώσκετε καὶ περὶ τοῦτον ἔξαμαρτάνειν· νῦν δὲ οὐδένα φανήσομαι τῶν πολιτῶν οὔτε χρεῖμασι ζημιώσας οὔτε περὶ τοῦ σώματος εἰς κίνδυνον καταστήσας, οὔτ' ἐκ μὲν τῶν μετεχόντων τῆς πολιτείας ἐξαλείψας, εἰς δὲ τὸν μετὰ Λυσάνδρου κατάλογον ἐγγράψας. Cicero pro Caelio cap. 9, quem Vict. laudavit: *equidem vos abducam a testibus, neque huius iudicii veritatem, quae mutari nullo modo potest, in voluntate testium collocari sinam, quae facillime effingi, nullo negotio flecti ac detorqueri potest. Argumentis agemus, signis omni luce clarioribus crimina resellemus, res cum re, causa cum causa, ratio cum ratione pugnabit.*

26 ὥστε φανερόν ὅτι] In A pro ὥστε vitiose ὅτι exstat; aut ὥστε verum est, aut scribendum φανερόν οὖν ὅτι.

27 χρησίμης] Vid. ad I, 1 p. 1355, 20.

30 τὰ δ' ἄλλα περὶ μάρτυρος ἢ φίλου ἢ ἐχθροῦ ἢ μεταξὺ] Haec plerumque in quaestionem veniunt, ut ap.

Anax. qui haec sola considerat, Cicer. part. orat. § 47. 117. Haec, Arist. dicit, ex enthymematis de quibus II, 23. disceptanda sunt.

34 *περὶ δὲ τῶν συνθηκῶν*] Quintil. V, 5. Auct. ad Herenn. II, 20. Cic. de inv. II, 68.

Locus communis et amplificatio, *αὔξησις τῶν συνθηκῶν* Isocr. adv. Callim. (§ 27—32. 42—46.) Plataic. Demosthenis oratio *κατὰ Διονυσιοδώρου*.

34 *τοσαύτη τοῦ λόγου χρῆσις*] τῶν λόγων A, quod ipsum non falsum est et recepimus. Tum vero articulo inserto scribendum est *ὅσον τῷ αὔξειν*, quamvis *αὔξειν ἢ καθαιρεῖν* facile abesse possint.

pag.
1376b

4 *οἱ ἐπιγεγραμμένοι ἢ φυλάττοντες*] Schol. in A: *ἤτοι ἐπιγράψαντες, τὸ φυλάττοντες ἐπὶ τῆς ἀγράφου συνθήκης, τὸ δὲ ἐπιγεγραμμένοι ἐπὶ τῆς ἐγγράφου*. Minime puto; Cic. pro Archia cap. 5: *nam cum Appii tabulae negligentius asservatae dicerentur, Gabinii, quamdiu incolumis fuit, levitas, post damnationem calamitas, omnem tabularum fidem resignasset, Metellus tanta diligentia fuit, ut ad L. Lentulum praetorem et ad iudices venerit et unius nominis litura se commotum esse dixerit*.

5 *τούτοις αἱ συνθηκαὶ πισταὶ εἰσιν*] Quales subscriptores, tales et tabulae ipsae habentur; notandus est dicendi modus, qui nostrae magis quam graecae linguae convenit; expectamus enim *τοιαῦται αἱ συνθηκαὶ εἰσιν*, aut *φυλάττοντες ταύτας, αἱ συνθηκαὶ πισταὶ εἰσιν ἢ ἄπιστοι*.

6 *ὁμολογουμένης δ' εἶναι τῆς συνθήκης, οἰκείας μὲν οὔσης αὔξητέον*] Isocrat. adv. Callim. § 27: *ἐνθυμείσθε δὲ ὅτι περὶ τῶν μεγίστων ἤκετε δικάσοντας. περὶ γὰρ συνθηκῶν τὴν ψῆφον οἴσετε, ἃς οὐδὲ πάποτε οὔθ' ὑμῶν πρὸς ἑτέρους οὔτ' ἄλλοις πρὸς ὑμᾶς ἐλυσιτέλησε παραβῆναι, τοσαύτην δ' ἔχουσι δύναμιν ὥστε τὰ πλεῖστα τοῦ βίου καὶ τοῖς Ἑλλησι καὶ τοῖς βαρβάροις διὰ συνθηκῶν εἶναι. ταύταις γὰρ πιστεύοντες ὡς ἀλλήλους ἀφικνούμεθα καὶ ποριζόμεθα ὧν ἕκαστοι τυγχάνομεν δεόμενοι. μετὰ τούτων καὶ τὰ συμβόλαια τὰ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ποιούμεθα, καὶ τὰς ἰδίας ἔχθρας καὶ τοὺς κοινούς πολέμους διαλυόμεθα· τούτῳ μόνῳ κοινῶ πάντες ἄνθρωποι διατε-*

λοῦμεν χρώμενοι. ὥστε ἅπασιν μὲν προσήκει βοηθεῖν αὐ-
ταῖς, μάλιστα δ' ὑμῖν· ὑπόγνιον γὰρ ἔστιν ἕξ οὗ κατα-
πολεμηθέντες, ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς γενόμενοι, πολλῶν ἐπιθυ-
μησάντων διαφθεῖραι τὴν πόλιν εἰς ὄρκους καὶ συνθήκας
κατεφεύγομεν, ἃς εἰ Λακεδαιμόνιοι τολμῶεν παραβαίνειν,
σφόδρ' ἂν ἕκαστος ὑμῶν ἀγανακτήσειε. καίτοι πῶς οἶόν
τ' ἔστιν ἑτέρων κατηγορεῖν οἷς αὐτός τις ἔνοχος ἔστιν;
τῷ δ' ἂν δόξαιμεν ἀδικεῖσθαι παρὰ τὰς συνθήκας κακῶς
πάσχοντες, εἰ μὴδ' αὐτοὶ φαινοίμεθ' αὐτὰς περὶ πολλοῦ
ποιούμενοι; τίνας δὲ πίστεις πρὸς τοὺς ἄλλους εὐρήσο-
μεν, εἰ τὰς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς γεγενημένας οὕτως εἰκῆ λύ-
σομεν; et quae porro sequuntur usque ad § 35, item § 42
—47.

8 καὶ αἱ μὲν συνθήκαι οὐ ποιοῦσι τὸν νόμον κύριον] Muretus: *et pacta quidem non ita demum rata sunt, si cum lege consentiant, at leges pactis robur ac firmitatem tribuunt.* Non aliud legit, sed male negatio, quae sensum pessumdat, ibi inserta est.

9 οἱ δὲ νόμοι τὰς κατὰ τὸν νόμον συνθήκας] Α κατὰ νόμους, placet hic multitudinis numerus propter οἱ νόμοι.

15 ἂν δ' ἐναντία ἤ] Cic. pro Archia § 8: *hic tu tabulas desideras Heracleensium publicas, quas Italico bello incenso tabulario interisse omnes scimus. Est ridiculum ad ea quae habemus, nihil dicere, quaerere quae habere non possumus, et de hominum memoria tacere, literarum memoriam flagitare, et cum habeas amplissimi viri religionem, integerrimi municipii iusiurandum fidemque, ea quae depravari nullo modo possunt, repudiare; tabulas, quas idem dicis solere corrumpi, desiderare.* Celebratissimus locus Isocr. Panegyri. § 175—180, quo pacem Antalcida auctore factam συνθήκας esse negat necessarioque solvendam: ἀλλὰ γὰρ ἴσως διὰ τὰς συνθήκας ἄξιον ἐπισχεῖν; . . . καίτοι πῶς οὐ χρὴ διαλύειν ταύτας τὰς ὁμολογίας, ἕξ ὧν τοιαύτη δόξα γέγονεν, ὥστε ὁ μὲν βάρβαρος κήδεται τῆς Ἑλλάδος καὶ φύλαξ τῆς εἰρήνης ἔστιν, ἡμῶν δὲ τινές εἰσιν οἱ λυμαινόμενοι καὶ κακῶς ποιοῦντες αὐτήν; ὃ δὲ πάντων καταγελαστότατον, ὅτι τῶν γεγραμμένων ἐν ταῖς ὁμολογίαις τὰ χεῖριστα τυγχάνομεν διαφυλάττοντες. ἃ μὲν γὰρ αὐτονόμους ἀφίησι τὰς τε νήσους καὶ τὰς πόλεις τὰς ἐπὶ τῆς

Εὐρώπης, πάλαι λέλυται καὶ μάτην ἐν ταῖς στήλαις ἐστὶν ἃ δ' αἰσχύνῃν ἡμῖν φέροι καὶ πολλοὺς τῶν συμμάχων ἐκδέδωκε, ταῦτα δὲ κατὰ χώραν μένει καὶ πάντες αὐτὰ κύρια ποιούμεν, ἃ χρῆν ἀναιρεῖν καὶ μηδεμίαν ἔαν ἡμέραν, νομίζοντας προστάγματα καὶ μὴ συνθήκας εἶναι. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὅτι συνθῆκαι μὲν εἰσιν, αἷ τινες ἂν ἴσως καὶ κοινῶς ἀμφοτέροις ἔχωσι, προστάγματα δὲ τὰ τοὺς ἐτέροους ἐλαττοῦντα παρὰ τὸ δίκαιον; et quae plura in hanc rem ibi exponuntur. Acute C. Claudius in oratione ap. Dionysium XI, 11, qua Appio decemviro ut magistratum abdicet, suadet: ὁμολογίας δὲ καὶ πίστεις ἀπορρήτους εἶ τινὰς ἀλλήλοις δεδώκατε, θεοὺς ἐγγυητὰς ποιησάμενοι· τάχα γάρ τι καὶ τοιοῦτον ὑμῖν πέπρακται· φυλαττομένας μὲν ἀνοσίους εἶναι νόμιξε ὡς κατὰ πολιτῶν καὶ πατρίδος, καταλυομένας δὲ εὐσεβεῖς· θεοὶ γὰρ ἐπὶ καλαῖς καὶ δικαίαις παραλαμβάνεσθαι φιλοῦσιν ὁμολογίας, οὐκ ἐπ' αἰσχροῖς καὶ ἀδίκοις.

Quae contra συνθήκας dicuntur, valent eadem contra διαθήκας, conf. Isaeus I, 41—43, quo maioris faciendam esse ostenderet τὴν κατὰ γένος οἰκειότητα. ubi haec leguntur: διαθήκας δ' ἤδη πολλοὶ ψευδεῖς ἀπέφηναν, καὶ οἱ μὲν τὸ παράπαν οὐ γενομένας, ἐνίων δ' οὐκ ὀρθῶς βεβουλεμένων . . τὰς δὲ διαθήκας, αἷς οὗτοι πιστεύοντες ἡμᾶς συκοφαντοῦσιν, οὐδεὶς ὑμῶν οἶδε κυρίας γενομένας. . . τὰς δὲ διαθήκας ὑφ' ἡμῶν ἀμφισβητούμενας· οὗτοι γὰρ τὸ ἀνελεῖν αὐτὰς ἐκείνου βουλομένου διεκώλυσαν . . . πρὸς δὲ τούτοις ἐνθυμήθητε ὅτι αὐτὰς ἔλυσε μὲν Κλεώνυμος εὖ φρονῶν, διέθετο δὲ ὀργισθεὶς καὶ οὐκ ὀρθῶς βεβουλεμένος· ὥστε πάντων ἂν εἴη δεινότατον, εἰ κυριωτέραν αὐτοῦ τὴν ὀργὴν ἢ τὴν διάνοιαν ποιήσετε.

20 εἶθ' ὅτι τοῦ δικαίου ἐστὶ βραβευτῆς ὁ δικαστής] Vid. Schoem. ad Isacum p. 426.

21 οὐκ οὖν τοῦτο σκεπτέον, ἀλλ' ὡς δικαιότερον] τοῦτο intellige συνθήκας, sed ταύτας potius scribendum est.

22 μεταστρέψαι] Facile corrumpuntur et interpolantur pacta, Isocr. Trapez. § 33—34.

24 σκοπεῖν] Om. vet. transl. σκοπεῖν δεῖ C, tum ἐστὶ τινι τῶν, ceteri τινί ἐστιν ἢ τῶν. Hic quoque verbum facile

abest, sed mira interpolatio in sequentibus inuasit ceteros libros; nam pro eo quod ex A nunc legimus τῶν γεγραμμένων ἢ τοῖς οἰκείοις ἢ τοῖς ἀλλοτριόις, ἔπειτα, ceteri omnes cum vet. transl. τοῖς ἢ δικαίοις καλοῖς. ἔτι τε — ap. Bekk. δικαίοις ἢ καλοῖς

27 αἱ γὰρ ὕστεραι κύρια] A, quae rite dicta in ceteris sic ad amussim suppleta sunt ἢ γὰρ αἱ ὕστεραι κύρια, ἄκνυροι δὲ αἱ πρότεραι.

32 αἱ δὲ βάσανοι μαρτυροῦναι τινές εἰσιν] Anaxim. cap. 17, ubi eadem, quae hic Arist. tradit; Auct. ad Herenn. II, 10. Cic. part. orat. 50. 117. Top. 74. Quintil. V, 4. Victor p. 227. Exempla contra quaestiones Cic. pro Sulla § 78: a quaestionibus Isocrat. Trapezit. alii, quos ad Anaxim. p. 171—174 laudavimus.

6 δεῖ δ' ἔχειν ἐπαναφέρειν ἐπὶ τοιαῦτα γεγενημένα pag.
1377 παραδείγματα] Cicero part. § 50: *atque haec exemplis firmanda sunt.*

7 ἃ ἴσασι οἱ κρίνοντες] De his, quae post haec in plerisque libris, etiam in A leguntur, Victorius: „Plures vero hinc versus sustuli, qui cum ab Aldino exemplari abessent, in libro postea Venetiis excuso accreverant. Delevi autem, quia adulterinos putavi; aut enim ex alio scriptore artis haec pars sumpta est, aut scholion olim fuit, quod importune post in contextum verborum Aristotelis translatum sit; vidi namque scriptos quoque libros, in quibus legeretur; in vetere tamen translatione vestigium eius nullum. Qui accurate quae supra a philosopho iam tradita erant, perpendet, ipsius haec non esse, manifesto intelliget; cuncta enim ille, quae ad quaestiones pertinentia dicere voluerat, iam explicaverat, nec aliquid desiderari videbatur; sententia vero, quae his verbis exponitur, superioribus continetur; vox etiam iuncta illic est, quae sermonem Aristotelis non redolet, et omnis denique haec locutio locutionis ipsius dissimilis videtur. Quibus omnibus de causis aliisque spero consilium meum probatum iri, qui ea hinc sustulerim.“ Sunt autem verba, quae quod in A exstant, uncis inclusa retinuimus; omiserat iam Aldus, et desunt in D E m. Conf. Brandis Phil. IV, 43.

8 περὶ δ' ὄρκων] Anaximenes cap. 17 pauca, neque cum

his quae Aristoteles dat, comparanda praebet, vid. adnot. p. 174—176; Cicero de offic. III, 104. Quintil. V, 6, qui Arist. divisionem sequitur (Iul. Victor p. 227.): *iusiurandum litigatores aut offerunt suum aut non recipiunt oblatum, aut ab adversario exigunt, aut recusant cum ab ipsis exigitur*. In quibus singulis exponendis multa cum nostro auctore conveniunt; conf. quem Gaisf. laudat, Valesium ad Harpocr. p. 278.

Isocrat. ad. Demon. § 23: ὄρκον ἐπακτὸν προσδέχου διὰ δύο προφάσεις, ἢ σεαυτὸν αἰτίας αἰσχροῦς ἀπολύων, ἢ φίλους ἐκ μεγάλων κινδύνων διασώζων. ἔνεκα δὲ χρημάτων μηδένα θεῶν ὁμόσης, μηδ' ἂν εὐορκεῖν μέλλης· δόξεις γὰρ τοῖς μὲν ἐπιορκεῖν, τοῖς δὲ φιλοχρημάτων ἔχειν.

10 δίδωσι μὲν] μὲν om. A. vet. transl. QZ. et abesse potest; concinnitatis causa additum esse videtur, quae in sequentibus cum cura observatur.

10 ἔτι ἄλλως παρὰ ταῦτα] ἄλλως omi. vet. transl. Tum οὗτος, quod inclusit Buhle, offendit, sed probum est, si supra v. 8 περὶ δ' ὄρκου legatur, non ὄρκων. Singularem numerum initio quoque p. 1375, 25 indicaverat.

11 οὐ δίδωσι μὲν οὖν] διδόναι ὄρκον est iusiurandum alicui deferre. Singula non eo, quo indicavit, sed inverso fere ordine exponit sic: οὐ δίδωσι, οὐ λαμβάνει, λαμβάνει, δίδωσι; tum coniuncta sequuntur: λαμβάνει μὲν, δίδωσι δ' οὐ, et δίδωσι μὲν, οὐ λαμβάνει δέ; denique de facto iureiurando agit, εἰ ὁμώμοσται οὗτος, primum ὑπ' αὐτοῦ, deinde ὑπ' ἐκείνου. Haec enim infra explicantur verbis: εἰ ἂν δὲ ἢ γεγεννημένος ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐναντίος et tum εἰ ἂν δὲ τῷ ἀντιδίκῳ ἢ ὁμωμοσμένος, ut nihil sit quod in his requiras.

11 ὅτι ῥαδίως ἐπιορκοῦσιν] Aeschin. 3, 99. 150: διώμνυτο τὴν Ἀθηναίαν, ἣν, ὡς ἔοικε, Φειδίας ἐνεργολαβεῖν εἰργάσατο καὶ ἐνεπιορκεῖν Δημοσθένει.

13 τοὺς δὲ μὴ ὁμόσαντος οἶεται καταδικάσειν] Ita Victorius emendavit locum, eumque editores secuti sunt; libri omnes ὁμόσαντας, quod sensum pervertit; graecus schol. verum interpretatur: εἰ δὲ μὴ ὁμόσει, ἴσως ἂν καταδικασθῆ. Accusator putat, si reus iuraverit, nihil eum redditurum esse

et iudices, si iusiurandum non dederit, eum condemnaturos esse. — καταδικάσειν, ὡς οὕτως ὁ κίνδυνος Vahlen p. 88.

18 οὕτως δὲ δι' ἀρετήν] Sic A ap. Vict.; δ' οὐ δι' ap. Bekk. οὐδὲ δι' primitus in eo fuisse ap. Gaisf.

19 καὶ τὸ τοῦ Ξενοφάνους ἀρμόττει] Conf. Brandis comment. Eleat. p. 71. Probum et pium virum ab improbo ad irrandum provocari minime decet; idem enim est ac si robustus invalidum ad rem viribus disceptandam provocaret. Aristotelem non attendit Quintilianus V, 6, qui in recusando hoc innum relinquit putat, ut invidiam sibi quaeri ab adversario dicat atque id agi, ut in causa in qua vincere non possit, queri possit; tres rationes philosophus affert.

22 καὶ τὸ τοῦ Ξενοφάνους μεταστρέψαντα] Iustum enim est, qui deos metuat, hos testes invocare eorumque auxilium implorare; impium vero, hoc non audere.

26 εἰ δὲ δίδωσιν, ὅτι εὐσεβῆς] Demosth. p. 1243 § 27: καὶ οὗτος, ὧς φησιν, ὡς χρηστῶ μὲν αὐτῶ ὄντι καὶ οὐδὲν ψευσαμένῳ ὄρκον ἐδίδου, ὡς περὶ πονηροῦ δὲ καὶ ἀπαλείφοντος ἀπὸ τῶν παρακαταθηκῶν νυνὶ διαλέγεται; κἀκεῖνος οὐτ' ὁμόσαι θέλων, ὡς οὗτός φησιν, οὐτ' ἀποδιδούς οὐκ εὐθὺς ἂν ὠφλήκει;

27 καὶ ὅτι οὐδὲν δεῖ αὐτὸν ἄλλων κριτῶν δεῖσθαι] Quintilianus l. 1.: *at is qui defert, agere modeste videtur, cum litis adversarium iudicem faciat et eum, cuius cognitio est, onere liberet, qui profecto alieno iureiurando stari quam suo malit.* δικαστῶν A, non κριτῶν, sed hoc melius convenit sequenti κρίσιν, tanto magis mirum ibi δικαστῶν apparere.

28 τούτῳ γὰρ δίδωσι κρίσιν] Sic A, ceteri omnes αὐτῶ. κρίνειν, vet. transl. *ipsis enim dat iudicium*, quorum primum mendum librarii esse censui; nunc apud Stephanum legimus p. 283: *ἐνια οὖν τῶν ἀντιγραφῶν ἔχουσιν αὐτῶ γὰρ δίδωσι κρίνειν, ἄλλα δὲ ἔχουσιν αὐτοῖς γὰρ δίδωσι κρίνειν, τὸ μὲν οὖν αὐτοῖς νόει ἀντὶ τοῦ τοῖς θεοῖς.* Aperte adversarius intelligendus est.

29 περὶ ὧν ἄλλους ἀξιοῖ ὁμύναει] ἀξιοῦσιν A, recte; qui unum adversarium intelligebant, id quod in universum dictum erat, in ἀξιοῖ mutabant.

30 συνδυαζομένων] Bonitz I, 90, συνδυαζόμενον libri.

pag.
1377b

2 ἀνάγκη] Hoc alterum post λόγους positum om. A; abesse potest, sed additum non displicet.

3 εἰάν δὲ ἡ γεγενημένος ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐναντίος] Ita optime A et vet. transl.; priori hoc additum scholion, quod recte rem exponit: τοῦτο λέγει πρὸς τὸ εἰρημένον ἄνωθεν, ὅτι ἔστιν ἄλλως παρὰ ταῦτα, εἰ ὁμώμοσται οὗτος. τὰ γὰρ περὶ τῆς διαίρεσεως τοῦ ὄρκου ἐπληρώθη. — In ceteris misera exstat interpolatio: δῆλον δὲ ἂν ἡ ἠπατημένος ὑπ' αὐτοῦ ὁ ἐναντίος. — Ceterum Vict. et Gaisf. ὑφ' αὐτοῦ ex A notant.

4 ὅτι οὐκ ἐπιρκία] ἐπιρκήσει A, id falsum, nam res facta refertur, unde verbum aut ἐπιώρκησεν, aut ἐπιρκεῖ esse debet.

6 καὶ τὸ ἐπιρκεῖν, ὅτι ἔστι τὸ τῇ διανοίᾳ ἀλλ' οὐ τῷ στόματι] Secundum Euripidis verba: ἡ γλῶσσ' ὁμώμοχ', ἡ δὲ φρὴν ἀνώμοτος. Cicero de offic. III, 107 seq. cap. 29.

7 εἰάν δὲ τῷ ἀντιδίκῳ ἡ ὑπεναντίος καὶ ὁμωμοσμένος] Lectionem codicis A, qui solus verba ὑπεναντίος καὶ servat, restituumus; insunt enim vestigia integrae lectionis. Si cum ceteris illa omittimus, falsa est sententia; nam non de quovis iureiurando adversario ea, quae sequuntur, opponi possunt, sed si illud violavit; itaque hoc intelligere debes, quod vix fieri potest, ex praecedentibus, ubi recte: εἰάν δὲ ἡ γεγενημένος ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐναντίος. Non sine ratione hic positum ὑπεναντίος, idque ipsum mihi auctoris magis quam interpretis manum prodere videtur; est enim: contra adversarium haec promas, si vel leviter iusiurandum violaverit; itaque verba potius καὶ ὁμωμοσμένος male addita sunt, neque enim haec desiderantur, aut illa sic transponenda: εἰάν δὲ τῷ ἀντιδίκῳ ἡ ὁμωμοσμένος καὶ ὑπεναντίος.

10 ἀξιοῦσιν] Sic et tum ἐμμένουσιν auctore A restituumus; maior enim vis inest, si contra adversarios proferuntur, quam si is, qui haec dicit, ipse se comprehendit.

11 περὶ μὲν . . τοσαῦτα] A solus omittit.

LIBER SECUNDUS.

CAP. I.

15] τρίτον NV et Vaticanus 265, quorum N in margine: κατὰ λατίνους ἐντεῦθεν ἄρχεται τὸ β βιβλίον, addit Q: κατὰ δὲ ἔλληνας ἄρχεται τὸ γ βιβλίον. recte A: τέλος Ἀριστοτέλους τέχνης ῥητορικῆς ᾱ. Ἀριστοτέλους τέχνη ῥητορικῆ β̄. Inde corrigenda quae supra I p. 170 de A diximus.

18 καὶ ποῖαι δόξαι καὶ προτάσεις] Vocabulo δόξα nondum in hac re usus est, apto quo arti rhetoricae non ἀληθές, sed ἐνδοξον solum inesse ostendatur; infra II, 18 de eadem re: περὶ ἀπάντων δ' αὐτῶν εἰλημμέναι δόξαι καὶ προτάσεις εἰσίν.

20 ὡς περὶ ἕκαστον εἰπεῖν ἰδίᾳ τὸ γένος τῶν λόγων] Muretus: ὡς περὶ ἕκαστον ἐπιειπεῖν, quod non intelligo; et vix sanus est locus, praeter A omnes ante ὡς inserunt λέγεται, corruptam lectionem in libro suo invenit latinus interpres, is enim vertit: *est dicere propter genus, ἐστὶν εἰπεῖν διὰ τὸ γένος* (vix enim *proprie* vertit). Id quoque quaerere licet, an non haec sententia ex ταῦτ' ἐστὶν dependeat, ut sequentia parentheseos locum fere teneant. Probus esset sensus: ut qui his utantur propositionibus, in omnibus tribus generibus verba facere et perorare possint. Ita vero explicare non licet, nisi δύνασθαι vel simile verbum addideris. Mihi corrigendum videtur ἐνθυμήματα πρὸς τὸ περὶ ἕκαστον εἰπεῖν et acendum illud ἰδίᾳ, intelligit enim τὰ εἶδη, τὰς καθ' ἕκαστον γένος ἰδίᾳς προτάσεις, has enim enarravit, non τὰς κοινὰς ὁμοίως πάντων, vid. p. 1358, 31. Sic κοινῇ p. 1392, 2.

21 καὶ γὰρ τὰς συμβουλὰς κρίνουσι καὶ ἡ δίκη κρίσις ἐστίν] Genus tertium cur hic non noletur, apparet ex I,

3: *ἀνάγκη δὲ τὸν ἀκροατὴν ἢ θεωρὸν εἶναι ἢ κριτὴν, κριτὴν δὲ ἢ τῶν γεγενημένων ἢ τῶν μελλόντων.* Tamen et hic dicitur κρίνειν, I, 1: *ὁ δ' ἐκκλησιαστῆς καὶ δικαστῆς ἤδη περὶ παρόντων καὶ ἀφωρισμένων κρίνουσι.* Sed et quae II, 18 leguntur, κρίσιν minus ad demonstrativum genus pertinere demonstrant: *ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν τοῖς ἐπιδεικτικοῖς· ὥσπερ γὰρ πρὸς κριτὴν τὸν θεωρὸν ὁ λόγος συνέστηκεν.* Ὡς δὲ μόνος ἐστὶν ἀπλῶς κριτῆς ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἀγῶσιν ὁ τὰ ζητούμενα κρίνων· *τά τε γὰρ ἀμφισβητούμενα ζητεῖται πῶς ἔχει καὶ περὶ ὧν βουλευόνται.* Quare tertium genus auctor iure suo et addere et omittere poterat.

23 *ἀποδεικτικὸς]* Ut infra v. 8 ἔξω τῶν ἀποδείξεων, at nondum absolvit; restat enim altera pars, quae non minus ad docendum pertinet, οἱ τόποι cap. 18—25.

24 *ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ποιὸν τινα καὶ τὸν κριτὴν κατασκευάζει]* Demosth. παραπρ. § 340 p. 450: *αἱ μὲν τοίνυν ἄλλαι δυνάμεις ἐπιεικῶς εἰσὶν ἀντάρκεις, ἡ δὲ τοῦ λέγειν, ἂν τὰ παρ' ὑμῶν τῶν ἀκονόντων ἀντιστῆ, διακόπτεται.*

28 *ἔχειν πῶς]* πῶς διακεῖσθαι A, ut utrumque verbum aliena manu insertum videatur; deerat fortasse in vetusto codice verbum, quod cum linguae ratio flagitare videretur, alii alio modo suppleverunt. Excusi libri vet. transl. revera om. *habere*, nos verbum ex codd. restituimus.

31 *τὸ δὲ διακεῖσθαι πῶς τὸν ἀκροατὴν εἰς τὰς δίκας]* Ideo artium scriptores magis ad genus iudiciale, quam quod multo praestantius esset, deliberativum illustrandum operam navasse, I, 1 monuit.

pag.
1378

5 *καὶ ἔσεσθαι καὶ ἀγαθὸν ἔσεσθαι φαίνεται]* Alterum ἔσεσθαι om. BC, potius prima καὶ ἔσεσθαι abundant.

5 *τῷ δ' ἀπαθεῖ]* i. e. qui nulla cupiditate ductus est, ὁ μὴ ἐπιθυμῶν; fingitur qualis ipse sit auditor, quem tum movere studet orator, quare nullus est locus lectioni τῷ δ' ἀπειθεῖ.

9 *ἔστι δὲ ταῦτα φρόνησις καὶ ἀρετὴ καὶ εὖνοια]* Socrates in Platonis Gorgia p. 87 (487): *ἐννοῶ γὰρ ὅτι τὸν μέλλοντα βασανεῖν ἱκανῶς ψυχῆς πέρι ὀρθῶς τε ζώσης καὶ μὴ τρία ἄρα δεῖ ἔχειν ἂ σὺ πάντα ἔχεις ἐπιστήμην*

τε καὶ εὐνοίαν καὶ παρρησίαν. eaque ibi Socrates multis accuratè more suo exponit. Cicero de offic. II, 9, 33: *fides autem ut habeatur, duabus rebus effici potest, si existimabimur adepti coniunctam cum iustitia prudentiam; nam et iis fidem habemus, quos plus intelligere quam nos arbitramur quosque et futura prospicere credimus et quum res agatur in discrimenque ventum sit, expedire rem et consilium ex tempore capere posse; hanc enim utilem homines existimant veramque prudentiam. Iustis autem et fidis hominibus, id est, bonis viris, ita fides habetur, ut nulla sit in iis fraudis iniuriaeque suspicio; itaque his salutem nostram, his fortunas, his liberos rectissime committi arbitramur.* Conf. I, 2. Tria illa insunt verbis Periclis ap. Thucyd. II, 60: καίτοι ἐμοὶ τοιούτω ἀνδρὶ ὀργίξεσθε, ὅς οὐδενὸς οἶομαι ἤσσω εἶναι γνῶναί τε τὰ δέοντα καὶ ἐρμηνεῦσαι ταῦτα, φιλόπολις τε καὶ χρημάτων κρείσσων. ὅ τε γὰρ γνούς καὶ μὴ σαφῶς διδάξας ἐν ἴσῳ καὶ εἰ μὴ ἐνεθυμήθη· ὅ τε ἔχων ἀμφοτέρα, τῇ δὲ πόλει δύσνους, οὐκ ἂν ὁμοίως τι οἰκείως φράζοι· προσόντος δὲ καὶ τοῦδε, χρήμασι δὲ νικωμένου, τὰ ξύμπαντα τούτου ἑνὸς ἂν πωλοῖτο. Vide, ne hunc celeberrimum locum primus Aristoteles attenderit. Conf. ad Anax. p. 243. Demosth. exordium de pace, Aeschin. in Ctesiph. 170. 174.

9 διαψεύδονται] Fallunt, falsum sequuntur, neque recte iudicant; commune verbum, singularia sequuntur, οὐκ ὀρθῶς δοξάζουσιν, οὐ τὰ δοκοῦντα λέγουσιν, ἐνδέχεται μὴ τὰ βέλτιστα συμβουλεύειν γινώσκοντας. Vid. Muret. var. lect. VIII, 14.

10 περὶ ὧν λέγουσιν ἢ συμβουλεύουσιν] Postrema duo verba me offendunt, quae unum genus deliberativum spectant, cum λέγουσιν omnia tria comprehendat.

17 ἐκ τῶν περὶ τὰς ἀρετὰς διηρημένων ληπτέον] I, 9. σπουδαῖον adiectivum esse vocabuli ἀρετῆς, ipse monet caeteg. cap. 6.

19 ἐν τοῖς περὶ τὰ πάθη] Aristoteles primus haec posterioribus fere neglecta elaboravit. Philod. de rhet. vol. herc. III, 185: εἰ τὸ κυριώτατον ἐν τῷ κατανοῆσαι διὰ τίνων καὶ γεννᾶται καὶ καταπραῦνεται ταῦτα, τοῦτο δὲ μόνον

ὡς οὐ προσήκον ἑαυτοῖς οὐκ ἐγχειρῆσαι τοὺς δῆτορας ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους μετενεργεῖν τὰ λοιπὰ μετενηνοχότας.

20 λεκτέον νῦν] νῦν om. A. neque opus est, nunc dicendum vet. transl.

20 ἔστι δὲ τὰ πάθη] Ethic. Nic. II, 4: λέγω δὲ πάθη μὲν ἐπιθυμίαν, ὀργήν, φόβον, θράσος, φθόνον, χαράν, φιλίαν, μῖσος, πόθον, ζῆλον, ἔλεον, ὅλως οἷς ἔπεται ἡδονὴ ἢ λύπη. Ethic. Eudem. II, 2: λέγω δὲ πάθη μὲν τὰ τοιαῦτα, θυμόν, φόβον, αἰδῶ, ἐπιθυμίαν, ὅλως οἷς ἔπεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἢ αἰσθητικὴ ἡδονὴ ἢ λύπη καθ' αὐτά. Neque tamen ideo corrigendum in Rhetor. λύπη ἢ ἡδονή, vid. Vaterus p. 76, neque in Nicom. χάριν, quam in nostris libris explicat; utrumque est πάθος.

23 δεῖ δὲ διαιρεῖν τὰ περὶ ἕκαστον εἰς τρία] τὰ om. A. Eandem triplicem divisionem supra I, 10—12 in expositione generis iudicialis dederat; hanc intelligit infra verbis v. 30: καὶ διέλωμεν τὸν εἰρημένον τρόπον, ne διέλθωμεν ibi corrigas. Tripartitam hanc divisionem, quam in singulis flagitat, exhibet rite cap. 5 φόβος, 6 αἰσχύνη, 7 ἔλεος et νέμεσις, 10 φθόνος, 11 ζῆλος. Tacite vero omittit πράοτης cap. 3 illud διὰ τίνων, duo [modo profitetur φιλία cap. 4 τίνας φιλοῦσι καὶ μισοῦσι καὶ διὰ τί.

29 περὶ τούτων] A et vet. tr., ἐπὶ τούτων ceteri.

CAP. II.

31 ἔστω δὴ ὀργὴ ὄρεξις μετὰ λύπης τιμωρίας φαινομένης διὰ φαινομένην ὀλιγωρίαν] Tradita erat ab aliis haec definitio, vid. Topic. VIII, 1 p. 156, 27 seqq., ubi docet facile impugnari hunc finem, si dicis: ὁ ὀργιζόμενος ὀρέγεται τιμωρίας διὰ φαινομένην ὀλιγωρίαν, minus vero, si est ἡ ὀργὴ ὄρεξις τιμωρίας διὰ φαινομένην ὀλιγωρίαν. Ethic. Nic. V, 10. Erat et alia definitio: ὀργὴ λύπη μεθ' ὑπολήψεως τοῦ ὀλιγορεῖσθαι, de qua vid. Top. VI, 13 p. 151, 15. IV, 5 p. 125 b, 29. In Platon. defin. p. 573 (415): ὀργὴ παράκλησις τοῦ θυμικοῦ εἰς τὸ τιμωρεῖσθαι. Aristot. περὶ ψυχῆς I, 1: διαφερόντως δ' ἂν ὀρίσαιντο φυσικός τε καὶ διαλεκτικός ἕκαστον αὐτῶν, οἷον ὀργὴ τί ἐστίν· ὁ μὲν

γὰρ ὄρεξιν ἀντιληψέως ἢ τι τοιοῦτον, ὁ δὲ ξέσιν τοῦ περὶ καρδίαν αἵματος καὶ θερμοῦ. Nostrum Stoici probaverunt: *Ira est libido puniendi eius, qui videatur laesisse iniuria*. Cicero Tuscul. IV, cap. 9 § 21. 44., quam definitionem Victorius et Muretus ex Diogene graece exhibent: ἡ ὄργη ἐπιθυμία τιμωρίας τοῦ δοκοῦντος ἡδίκηκεναι οὐ προσηκόντως. Stobaeus ecl. eth. p. 176: ὄργη ἐστὶν ἐπιθυμία τιμωρήσασθαι τὸν δοκοῦντα ἡδίκηκεναι παρὰ τὸ προσῆκον. Ut aptum est φαινομένην, ita offendit φαινομένης, nam ὄρεξις certe est τιμωρίας, non τιμωρίας φαινομένης, nec in ceteris locis qui definiunt iram, adumbrata ultio apparet.

32 τῶν εἰς αὐτὸν ἢ τῶν αὐτοῦ, τοῦ ὀλιγορεῖν μὴ προσήκοντος] Ita Bekkerus ex A, quae vix sana sunt; sensus esse debet qui in vulgata lectione, quam omnes cum vet. transl. ceteri libri praeter A servant: τῶν εἰς αὐτὸν ἢ εἰς αὐτοῦ τινὰ μὴ προσηκόντως, exstat: quod aut ipse aut qui vel quae ipsi curae sunt, negligi videntur; unde coniicias, nisi verba ἢ τῶν αὐτοῦ ex iis, quae infra leguntur καὶ ὅτι αὐτὸν ἢ τῶν αὐτοῦ τι πεποιήκεν, importune inculcata sunt, auctorem dedisse: αὐτοῦ ἢ τῶν εἰς αὐτόν, mireris vero et hic cur non quod alibi simpliciter sit ἢ αὐτοῦ ἢ τῶν αὐτοῦ. Ex A ap. Gaisf. haec afferuntur: τῶν εἰς αὐτὸν ἢ αὐτὸς ἢ τῶν αὐτοῦ τοῦ ὀλιγορεῖν, sed ἢ αὐτὸς *delevit recentior manus*. Et sane ibi exstant ἢ αὐτός, quae non delenda, sed corrigenda sunt et verbis ἢ αὐτοῦ ἢ τῶν αὐτοῦ explicatur quod praecedit τῶν εἰς αὐτόν.

34 ἀνάγκη τὸν ὀργιζόμενον ὀργίξεσθαι ἀεὶ τῶν καθ' ἕκαστόν τινα, οἷον Κλέωνι ἀλλ' οὐκ ἀνθρώπῳ] II, 4: καὶ ἢ μὲν ὄργη ἀεὶ περὶ τὰ καθ' ἕκαστα, οἷον Καλλιᾶ ἢ Σωκράτει, τὸ δὲ μῖσος καὶ πρὸς τὰ γένη· τὸν γὰρ κλέπτῃν μισεῖ καὶ τὸν συκοφάντην ἅπας.

- 1 καὶ πάσῃ ὄργῃ ἐπεσθαί τινα ἡδονήν] Haec et quae sequuntur supra iam I, 11 eodem modo exposuerat. pag. 1378 b

5 δυνατῶν αὐτῶ] Acute omittit Muretus in versione, probante Vaterno p. 79; nam hoc probandum est, iratum quod ultionis spe ductus est, laetitia perfundi. Tamen si Muretum sequeris, restat ter repetitum ἐφίεται et verba ipsa ambigua

fiunt. Totum hoc membrum δ δ' δ ργιζόμενος — α ύτῳ languidum aliena manu illatum videtur.

6 δ ς τε πολὺ γλυκίων] II. Σ, 109, vid. ad p. 1370 b, 11.

13 τ ρία δ' ϵ στίν] Non apodosis est, in qua δὲ ponitur, vid. supra ad I, 1 p. 1355, 10, sed haec omnia cohaerent: ϵ πει δ' ἡ ὀλιγωρία ϵ στίν ϵ νέργεια δόξης . . τ ρία δ' ϵ στίν εἶδη ὀλιγωρίας . . προσήκειν δ' οἴονται πολυωρεῖσθαι . . φανερόν οὖν ϵ κ τούτων ἦδη. Ita Polit. I, 12—13: ϵ πει δὲ . . φανερόν τοίνυν δ τι. Deteriores omittunt δ' — sic etiam Thurot.

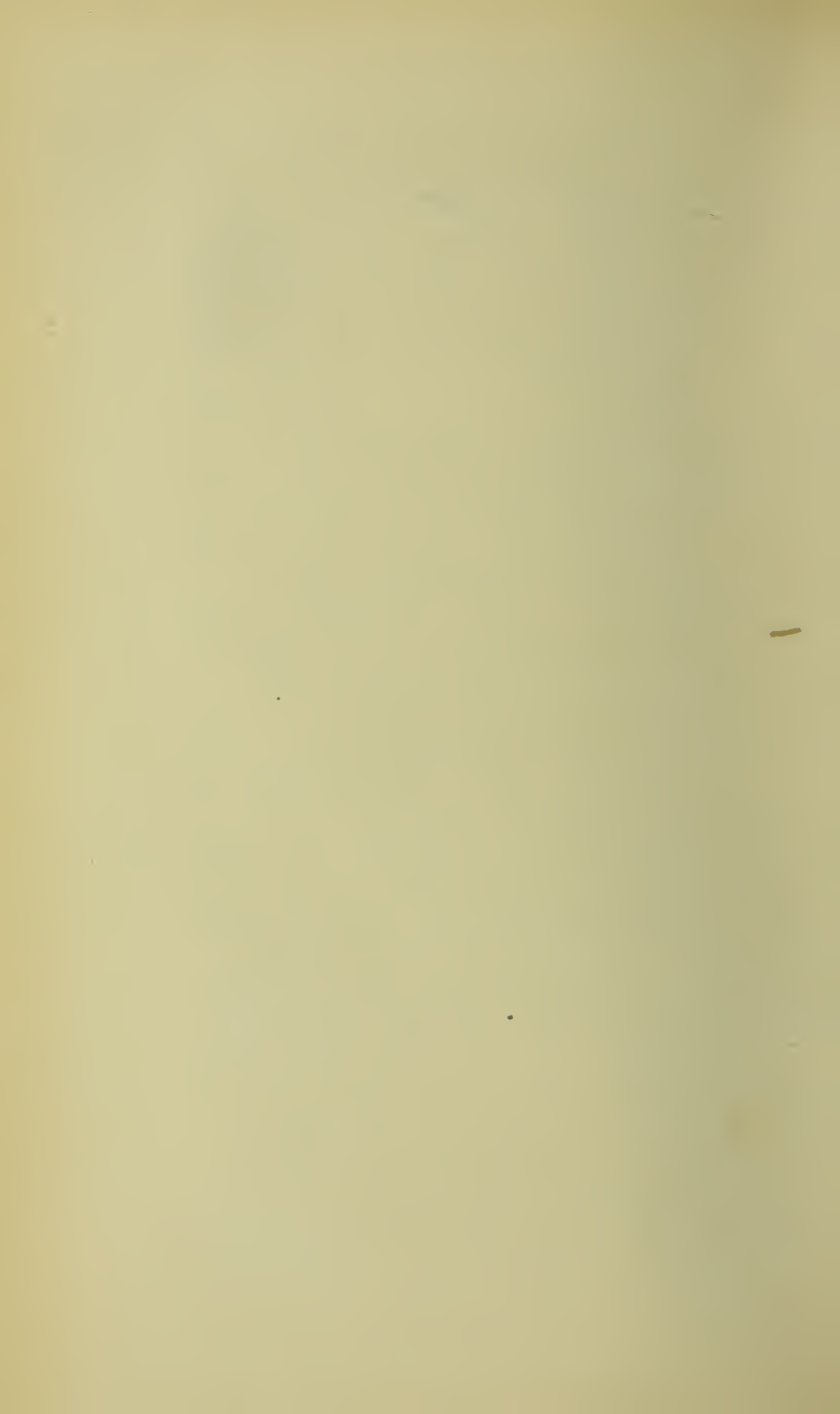
16 τῶν δὲ μηδενὸς ἀξίων ὀλιγοροῦσιν] Ut nexus sententiae constet, inserendum καταφρονοῦντες. Sententia enim sic procedit: ὅσων γὰρ καταφρονοῦσι ταῦτα οἴονται μηδενὸς ἀξία, quibus praemissis recte sequitur quod nunc legimus Bekker³ μηδενὸς ἀξίων in καταφρονονμένων mutavit.

17 φαίνεται καταφρονεῖν] Delet Vahlen p. 561, inclusit Bekker³; me in nostro auctore hoc minus offendit; ceterum καταφρονοῶν scribens non est quod reprehendas.

19 ϵ πει οὖν οὐχ ἵνα α ύτῳ τι] Mirum in A legi μή. Sic et II, 5 p. 1382 b, 32 μηδὲ male pro οὐδέ, sed etiam v. 24 similiter μή ἵνα apparet, et quaerendum an non nostro loco μή sit ferendum. p. 1386 b, 20: τὸ δὲ μή δ τι. 1385, 18. 1388, 32: οὐχ δ τι. Conf. ad p. 1383 b, 22.

23 ϵ στι γὰρ ὕβρις τὸ πρᾶττειν καὶ λέγειν] Sic A; ceteri omnes τὸ βλάπτειν καὶ λυπεῖν. Etiam verbis et oratione ὕβρις fieri potest. Demosth. pro Ctesiph. § 12: τοῦ δὲ παρόντος ἀγαῶνος ἢ προαίρεσις αὐτὴ ϵ χθροῦ μὲν ϵ πήρειαν ϵ χει καὶ ὕβριν καὶ λοιδορίαν καὶ προπηλακισμὸν ὁμοῦ καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα. Aristot. infra: ὀργίζονται δὲ τοῖς καταγελωῶσι καὶ χλευάζουσι καὶ σκώπτουσιν· ὕβρίζουσι γὰρ. Platon. definit. p. 573 (415): ὕβρις ἀδικία πρὸς ἀτιμίαν φέρουσα.

25 μή ἵνα τι γίγνηται α ύτῳ ἄλλο ἢ ὅτι ϵ γένετο, ἀλλ' ὅπως ἦσθῆ] Non ut utilitatem inde praeter libidinem accipiat, neque ut par pari referat; infra: ἀνάγκη δὲ τοιαῦτα εἶναι ἢ μήτε ἀντὶ τινὸς μήτ' ὠφέλιμα τοῖς ποιοῦσιν· ἦδη γὰρ δοκεῖ δι' ὕβριν. Itaque ἢ ὅτι ϵ γένετο non est: quam quod factum est. In vet. transl. et aliis deterioribus libris

tria haec verba desunt, ὁμοιοτελεύτῳ ni fallor, nam sententiam horum flagitari docent quae statim sequuntur.

32 διὸ λέγει ὀργιζόμενος ὁ Ἀχιλλεύς] II. I, 355:

ἦ γὰρ μὲν Ἀτρείδης εὐρυκρείων Ἀγαμέμνων
ἠτίμησεν· ἔλὼν γὰρ ἔχει γέρας αὐτὸς ἀπούρας.

Sequens versus IX, 648:

ἀλλὰ μοι οἰδάνεται κραδίη χόλω, ὅπποτ' ἐκείνων
μνήσομαι, ὥς μὲν ἀσύφηλον ἐν Ἀργείοισιν ἔρεξεν
Ἀτρείδης, ὥσει τιν' ἀτίμητον μετανάστην.

Est enim *honoratus Achilles* Horat. epist. ad. Pis. v. 120.

1 ἐν ᾧ ἂν ταύτῳ ὑπερέχη πολὺ] Non intelligo illud ταύτῳ, A exhibet ταῦτα; at id significat: penes quem haec multum abundant, et nexum conturbat; nam ἐν ᾧ rem significat, ut seqq. ἐν χορήμασιν, ἐν τῷ λέγειν docent. Offendit h. I. transitus a multitudinis numero in singularem; itaque vide ne sit legendum: ἐν ᾧ ἂν τις ὑπερέχη πολὺ. Vetus translatio: *in ipso in quo excedunt multum*, sed vix ita scripsit interpres, et *in ipso* om. cod. Mon. Cod. C ap. Gaisf. αὐτός, quod non ineptum est. Vir doctus in marg. exempli Morellii apud eundem ἕκαστος.

pag.
1379

3 διὸ εἴρηται θυμὸς] II. II, 196:

μὴ τι χολωσάμενος ῥέξη κακὸν νῆας Ἀχαιῶν.
θυμὸς δὲ μέγας ἐστὶ διοτρεφέος βασιλῆος,
τιμὴ δ' ἐκ Διὸς ἐστὶ, φιλεῖ δὲ ἐμνηστία Ζεύς.

Sequens versus I, 82:

κρείσσων γὰρ βασιλεύς, ὅτε χῶσεται ἀνδρὶ χέρονι·
εἶπερ γὰρ τε χόλον γε καὶ αὐτῆμαρ καταπέψη,
ἀλλὰ τε καὶ μετόπισθεν ἔχει κότον, ὄφρα τελέσση,
ἐν στήθεσσι ἐοῖσι· σὺ δὲ φράσαι εἴ με σαώσεις.

Multitudinis numerus in priore loco διοτρεφέων βασιλῆων erat et in Zenodoti editione; alterius loci auctoritate et Stoici utebantur, Diogen. VII, 1, 114.

13 εἴαν τε μὴ, ὁμοίως] Similiter quasi κατ' εὐθυωρίαν adversaretur.

15 οὕτως ἔχοντα] Id est τὸν λυπούμενον ideoque ἐφιέμενόν τινος. Latinus interpres aperte in libro suo invenit ἔχων, quod in Q exstat, alii ἔχον exhibent, ut non inepte coniciat: οὕτως ἔχων τούτοις πᾶσιν ὀργίζεται.

15 διὸ κάμνοντες, πεινόμενοι, ἐρῶντες] Novum insertum est in exemplis: πολεμῶν δὲ τοῖς πρὸς τὸν πόλεμον, ut ante ἐρῶντες excidisse πολεμοῦντες non immerito suspiceris. Inseruit Bekker³.

16 ἐπιθυμοῦντές τι καὶ μὴ κατορθοῦντες] Ita A, ceteri τι omittunt, recte, quamvis et τε καὶ aptum esset.

18 μάλιστα μὲν] μὲν om. A; additum videtur, quod alterum membrum sequatur: ἔτι δ' ἐὰν τάναντία τύχη προσδεχόμενος, sed hoc refertur ad v. 10: ὅταν λυπῶνται.

27 καὶ ποῦ καὶ πότε] Placet hic ordo, καὶ πότε καὶ ποῦ alii; videtur enim ἀνάπαλιν posuisse auctor, primum ποῖαι, postremum enim est ἡλικίαι, tum ποῦ quod διαθέσεις innuit, denique πότε, quo καὶ ὄροι καὶ χρόνοι indicantur.

pag.
1379 b

2 ἐν τούτοις] Non habent quocum haec verba coniungantur; primi viderunt Basilienses editores hanc difficultatem, verba ἐν τούτοις ἐν οἷς σκώπτονται post ἢ μὴ δοκεῖν annectentes; at ibi illa non desiderantur, hic flagitantur; Wolfius apud Vaterum p. 211 corrigit melius ἐαντοῖς vel αὐτοῖς. Mihi ex mala interpretatione addita videntur: pronomen ex superioribus intelligitur. Conf. Brandis Philol. IV, 46.

3 καὶ τοῖς φίλοις μᾶλλον ἢ τοῖς μὴ φίλοις] Polit. VII, 7: ὁ θυμὸς ἐστὶν ὁ ποιῶν τὸ φιλητικόν· αὕτη γὰρ ἐστὶν ἡ τῆς ψυχῆς δύναμις ἣ φιλοῦμεν. σημεῖον δέ· πρὸς γὰρ τοὺς συνήθεις καὶ φίλους ὁ θυμὸς αἴρεται μᾶλλον ἢ πρὸς τοὺς ἀγνωστας, ὀλιγωρεῖσθαι νομίσας. . . . οὐ καλῶς δ' ἔχει λέγειν χαλεποὺς εἶναι πρὸς τοὺς ἀγνωστας· πρὸς οὐδένα γὰρ εἶναι χρὴ τοιοῦτον, οὐδ' εἶσιν οἱ μεγαλόψυχοι τὴν φύσιν ἄγριοι, πλὴν πρὸς τοὺς ἀδικοῦντας. τοῦτο δὲ μᾶλλον ἔτι πρὸς τοὺς συνήθεις πάσχουσιν, ὅπερ εἴρηται πρότερον, ἂν ἀδικεῖσθαι νομίσωσιν. καὶ τοῦτο συμβαίνει κατὰ λόγον· παρ' οἷς γὰρ ὀφείλεσθαι δεῖν τὴν εὐεργεσίαν ὑπολαμβάνουσι, πρὸς τῷ βλάβει καὶ ταύτης ἀποστερεῖσθαι νομίζουσιν, ὅθεν εἴρηται

χαλεποὶ γὰρ πόλεμοι ἀδελφῶν

καὶ

οἳ τοι πέρα στέρξαντες, οἱ δὲ καὶ πέρα
μισοῦσιν.

9 οἱ μὲν ὡς ἡττόνων οἱ δ' ὡς παρ' ἡττόνων] Acu-

men captat auctor; alteri qui ipsi inferiores illis adversantur, eos quasi sint inferiores, alteri vero, οἱ μὴ ἀντιποιοῦντες εὖ μηδὲ τὴν ἴσῃν ἀνταποδιδόντες, quasi ab inferioribus acceperint, despiciere videntur.

11 τῆς ὀλιγορίας πρὸς τοὺς μὴ προσήκοντας] Scil. ὀλιγορεῖν, ex definitionis verbis τοῦ ὀλιγορεῖν μὴ προσήκοντος facile quis τῆς ὀλιγορίας πρὸς αὐτοὺς μὴ προσήκουσης coniciat, sed res eadem est.

15 ὁ Ἀντιφῶντος Πλήξιππος] In Meleagro, Athenaeus XV p. 673 F. Meineke histor. comitor. p. 315. Schol. 31, 14: ὥσπερ ὁ Πλήξιππος ἐλυπήθη κατὰ τοῦ Μελεάγρου, ὅτι ἀνεψιὸς ὦν αὐτοῦ ὁ Μελέαγρος οὐκ ἠσθάνθη, ὅτι θέλει τοῦ Καλυδωνίου χοίρου τὸ δέρμα καὶ τὴν κεφαλὴν ὄν ἐφόνευσεν ὁ Μελέαγρος. δέδωκε δὲ ταύτην ὁ Μ. τῇ ἐρωμένῃ αὐτοῦ τῇ Ἀταλάντῃ. ἔδει γοῦν διὰ τοῦτο τὸν Πλήξιππον ὀργισθῆναι.

20 διὸ καὶ τοῖς κακὰ ἀγγέλλουσιν ὀργίζονται] Aeschyl. Pers. v. 259. Soph. Antig. 277. Eurip. Or. 844.

21 καὶ τοῖς ἢ ἀκούουσι περὶ αὐτῶν ἢ θεωμένοις τὰ αὐτῶν φαῦλα] Quae sequuntur, docent eos intelligi, qui libenter eorum mala audiunt aut aspiciunt, nec ipsi commoveantur. II, 4, ubi quos homines amicos deligant, exponit: καὶ τοὺς μὴ κακολόγους μηδὲ εἰδότας μήτε τὰ τῶν πλησίον κακὰ μήτε τὰ αὐτῶν, ἀλλὰ τὰγαθὰ· ὁ γὰρ ἀγαθὸς τοῦτο δρᾷ, qui non curiose aliorum mala exquirunt et alta tenent memoria.

25 πρὸς οὓς θαυμάζουσιν] Abundat πρὸς, deteriores etiam postea ἢ πρὸς οὓς αἰσχύνονται.

29 καὶ τοῖς χάριν μὴ ἀποδιδούσιν] Idem fere quod supra legitur: καὶ τοῖς μὴ ἀντιποιοῦσιν εὖ μηδὲ τὴν ἴσῃν ἀνταποδιδούσιν. Quibuscum hoc erat coniungendum; vix enim dignum est quod novum conficiat locum, sed idem accidit II, 4 p. 1381, 8. 16, item 31 et b, 2.

34 ποιητικὸν δ' ὀργῆς καὶ ἡ λήθη] Hoc non secundi generis est οἷς ὀργίζονται, sed tertii διὰ ποῖα ὀργίζονται, cuius plura iam praecessisse particula καὶ iudicat; facile itaque, ut h. l. maiorem esse lacunam statuas, adducaris; ipse enim Aristoteles in exordio quod de affectibus dedit, II, 1 monuit:

δεῖ δὲ διαιρεῖν τὰ περὶ ἕκαστον εἰς τρία· λέγω δ' οἶον περὶ ὀργῆς πῶς τε διακείμενοι ὀργίλοι εἰσὶ καὶ τίσιν εἰώθασιν ὀργίζεσθαι καὶ ἐπὶ ποίοις· εἰ γὰρ τὸ μὲν ἐν ἧ τὰ δύο ἔχομεν τούτων, ἅπαντα δὲ μὴ, ἀδύνατον ἂν εἴη τὴν ὀργὴν ἐμποιεῖν. Nihil tamen excidit; in his enim quae secundū sunt ordinis, causa qua moti irascuntur, addita est, ut haec omnia aequae in tertium ordinem sint referenda. Dedita opera postremum ita finxit, ut tertii quoque mentionem faceret; poterat enim et hic dicere: et iis qui obliviscuntur, irascuntur. Aristoteles ipse artissimum nexum verbis indicat: οἷς μὲν οὖν ὀργίζονται καὶ ὡς ἔχοντες καὶ διὰ ποῖα ἅμα εἴρηται. Accedit, statim ab initio ubi ὀλιγωρίας species enumerantur et propter quas res homines magni aestimari velint, illud ἐπὶ ποίοις prae ceteris esse notatum. Similiter de amicitia cap. 4, postquam quos ament, docuit, addit: ποιητικὰ δὲ φιλίας χάρις καὶ τὸ μὴ δεηθέντος ποιῆσαι καὶ τὸ ποιήσαντα μὴ δηλώσαι. II, 10 postquam qui invident, exposuit, non multis res propter quas invident, et homines quibus invident, enarrat; haec enim illis iam illustrata esse: ἐφ' οἷς δὲ φθονοῦσιν, τὰ μὲν ἀγαθὰ εἴρηται· ἐφ' ὅσοις γὰρ φιλοδοξοῦσι καὶ φιλοτιμοῦνται ἔργοις ἢ κτήμασι καὶ ὀρέγονται δόξης καὶ ὅσα εὐτυχήματά ἐστι, σχεδὸν περὶ πάντα φθόνος ἐστὶ . . . φανερόν δὲ καὶ οἷς φθονοῦσιν· ἅμα γὰρ εἴρηται.

pag.
1380

1 καὶ διὰ ποῖα, ἅμα εἴρηται] Apertior oratio esset: καὶ ὡς ἔχοντες (ταῦτ' ἐστὶ, τούτοις δὲ) καὶ διὰ ποῖα ἅμα εἴρηται, vel ἔχοντες (εἴρηται, φανερόν δὲ) καὶ διὰ ποῖα· ἅμα (γὰρ) εἴρηται, ut II, 10, quem locum modo attulimus.

2 δῆλον δ' ὅτι δέοι ἂν κατασκευάζειν τῷ λόγῳ τοιούτους] Cap. 3: δῆλον οὖν ὅτι τοῖς καταπραῦνειν βουλομένοις ἐκ τούτων τῶν τόπων λεκτέον, αὐτοὺς μὲν παρασκευάζουσι τοιούτους, οἷς δ' ὀργίζονται, ἢ φοβερούς ἢ αἰσχύνης ἀξίους. Sed h. l. oppositio legitur, qua necesse est scribatur αὐτοὺς μὲν. Aristoteles in his et similibus nude intelligit ἡμᾶς, ut v. c. II, 5: ὥστε δεῖ τοιούτους παρασκευάζειν, ὅταν ἢ βέλτιον τὸ φοβεῖσθαι αὐτούς, ὅτι τοιοῦτοί εἰσιν οἷοι παθεῖν. II, 7: δῆλον ὅτι ἐκ τούτων παρασκευαστέον, τοὺς μὲν δεικνύντας ἢ ὄντας ἢ γεγεννη-

μένους ἐν τοιαύτῃ δεήσει καὶ λύπῃ. Quare ante κατασκευάζειν iure A αὐτὸν omittit; ceterum in illis locis παρασκευάζειν legi adverte.

CAP. III.

5 ἐπεὶ δὲ τὸ ὀργίζεσθαι . . τῷ . . ὀργῇ πραότητι] Sequitur delinitio, quae irae contraria est; melius ergo sic: ἐπεὶ δὲ τῷ ὀργίζεσθαι ἐναντίον τὸ πραῦνεσθαι καὶ ὀργῇ πραότης, ληπτέον πῶς ἔχοντες προῶοί εἰσι. Nam haec πραότης primaria est notio; et sane ex A Bekkerus notavit: τῷ ὀργίζεσθαι ἐναντίον τό, quod reposuimus; II, 11: καταφρονοῦσι δὲ τῶν ἐναντίων· ἐναντίον γὰρ ζήλω καταφρονησίς ἐστι καὶ τὸ ζηλοῦν τῷ καταφρονεῖν, vides et hic verbum et substantivum, sed haud probanda varietate, coniunctum; correxit iam Victorius καὶ τῷ ζηλοῦν τὸ καταφρονεῖν.

6 πῶς ἔχοντες] Alii, sed non Α, πῶς τ' ἔχοντες, ut II, 1: λέγω δ' οἷον περὶ ὀργῆς πῶς τε διακειμένοι ὀργίλοι εἰσὶ καὶ τίσιν εἰώθασιν ὀργίζεσθαι καὶ ἐπὶ ποίοις. II, 2: φανερόν οὖν ἐκ τούτων ἤδη πῶς τ' ἔχοντες ὀργίζονται αὐτοὶ καὶ τίσι καὶ διὰ ποῖα. II, 9: πρῶτον μὲν οὖν περὶ τοῦ νεμεσᾶν λέγωμεν τίσι τε νεμεσῶσι καὶ ἐπὶ τίσι καὶ πῶς ἔχοντες αὐτοί, εἶτα μετὰ ταῦτα περὶ τῶν ἄλλων, ubi τε ex Α accessit.

7 ἔστω δὴ πρᾶνσις κατάστασις καὶ ἡρέμησις ὀργῆς] Topic. IV, 5: διαμαρτάνουσι δὲ καὶ οἱ τὴν ἕξιν εἰς τὴν ἀκολουθοῦσαν δύναμιν τάττοντες οἷον τὴν πραότητα ἐγκράτειαν ὀργῆς καὶ τὴν ἀνδρίαν καὶ τὴν δικαιοσύνην φόβων καὶ κερδῶν ἐγκράτειαν· ἀνδρεῖος μὲν γὰρ καὶ προῶος ὁ ἀπαθής λέγεται, ἐγκρατῆς δὲ ὁ πάσχων καὶ μὴ ἀγόμενος. Ethic. Nicom. IV, 11. Plat. defin. p. 567 (412): πραότης κατάστασις κινήσεως τῆς ὑπ' ὀργῆς. κρᾶσις ψυχῆς σύμμετρος.

25 καὶ οἱ κύνες δηλοῦσιν οὐ δάκνοντες τοὺς καθίζοντας] Odyss. XIV, 29:

ἔξαπίνης δ' Ὀδυσῆα ἴδον κύνες ὑλακόμωροι·
οἱ μὲν κεκλήγοντες ἐπέδρομον· αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
ἔξετο κερδοσύνη, σκῆπτρον δέ οἱ ἔκπεσε χειρός.

ubi schol.: φυσικὸν βοήθημα πρὸς ἀποτροπὴν κυνῶν τὸ καθεσθῆναι καὶ προέσθαι τὴν ῥάβδον. Antigonus histor. mirab. 24 p. 68 West. Idem de leonibus Plin. VIII, 19, 48.

26 πρὸς τοὺς σπουδάζοντας] τοὺς vel del. vel αὐτοὺς scrib. censet Bonitz I, 92.

31 ὅλως δ' ἐκ τῶν ἐναντίων δεῖ σκοπεῖν τὰ πραῦν-
τικὰ] Quae his praecedunt, iam supra de ira congescit, quo fit, ut omnia ibi laudata in mentem revocet. Melius hic locus supra legeretur, ubi ὀλιγορίας mentio fit, ne idem repeteretur. Adverte etiam vocem τὰ πραῦντικά rem non personam significantem, ut illam saepe huic adhaerere intelligas. A secuti πραῦνοντα recepimus, Vahlen p. 52 hoc improbat.

32 ἕως γὰρ ἂν οὕτως ἔχωσιν] γὰρ om. A, arcte enim haec cohaerent cum his quae praecedunt.

pag.
1380 b

5 ἔτι κερουονικότες] Antiphon V, 71: μὴ οὖν ὕστερον τοῦτο γινῶτε, ἀναίτιόν με ὄντα ἀπολέσαντες, ἀλλὰ πρότερόν γ' εὖ βουλευσασθε καὶ μὴ μετ' ὀργῆς καὶ διαβολῆς, ὡς τούτων οὐκ ἂν γένοιτο ἕτεροι πονηρότεροι σύμβουλοι. οὐ γὰρ ἔστιν ὅ τι ὀργιζόμενος ἄνθρωπος ἂν γνοίη· αὐτὸ γὰρ ᾧ βουλεύεται, τὴν γνώμην διαφθείρει τοῦ ἀνθρώπου. μέγα τι ἡμέρα παρ' ἡμέραν γιγνομένη γνώμην, ᾧ ἄνδρες, ἐξ ὀργῆς μεταστῆσαι καὶ τὴν ἀλήθειαν εὐρεῖν τῶν γεγενημένων. Demosth. Prooemia 6 p. 1422. Cleon ap. Thuc. III, 38: ἐγὼ μὲν οὖν ὁ αὐτός εἰμι τῇ γνώμῃ καὶ θαυμάζω μὲν τῶν προθέντων αὐτίδης περὶ Μυτιληναίων λέγειν καὶ χρόνου διατριβὴν ἐμποησάντων, ὅ ἐστι πρὸς τῶν ἡδικοκτότων μᾶλλον· ὁ γὰρ παθὼν τῷ δράσαντι ἀμβλυτέρα τῇ ὀργῇ ἐπεξέρχεται, ἀμύνασθαι δὲ τῷ παθεῖν ὅτι ἐγγυτάτω κείμενον ἀντίπαλον ὃν μάλιστα τὴν τιμωρίαν ἀναλαμβάνει.

8 διὸ εὖ Φιλοκράτης] Notus ille orator, foederis cum Philippo CVIII, 2 Olymp. icti auctor, de quo multa in Aeschinis et Demosthenis orationibus leguntur; fort. in hac ipsa causa reus dictum illud protulit. Lysias ὑπὲρ τῶν Ἀριστοφάνους χρημάτων § 6: ἀκούω γὰρ ἔρωγε καὶ ὑμῶν δὲ τοὺς πολλοὺς οἶμαι εἰδέναί, ὅτι πάντων δεινότατόν ἐστι διαβολή. μάλιστα δὲ τοῦτο ἔχει ἂν τις ἰδεῖν, ὅταν πολλοὶ ἐπὶ τῇ αὐτῇ αἰτίᾳ εἰς ἀγῶνα καταστῶσιν. ὡς γὰρ

ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ τελευταῖοι κρινόμενοι σώζονται· πεπαν-
 μένοι γὰρ τῆς ὀργῆς αὐτῶν ἀκροῦσθε, καὶ τοὺς ἐλέγχους
 ἤδη θέλοντες ἀποδέχεσθαι. Demosth. epist. de reditu p.
 1470: ἐξ ὧν πάντων δηλόν ἐστιν ὅτι καιρῶ τινὶ ληφθεὶς
 καὶ οὐκ ἀδικήματι τῇ πρὸς ἅπαντας τοὺς ἐν ταῖς αἰτίαις
 ὀργῇ περιπέπτωκα ἀδίκως τῷ πρῶτος εἰσιέναι. Isocrates
 περὶ ἀντιδ. § 19.

12 οἷον συνέβη ἐπὶ Ἐργοφίλου] Conf. de rei huius
 usu Schol. Aristoph. Ran. 358. Ergophilus praetor Athe-
 niensium, auctore Harpocrat. item Callisthenes ex Aeschin.
 παραπρ. § 30 notus; conf. Westermannus de Callisthene I
 p. 23.

14 καὶ ἐὰν ἐλεῶσι καὶ] Bekkerus ex A, quod Victorium
 fugit; vulgatan enim lectionem ἔλωσι, quam ceteri omnes te-
 nent, ex illo libro non mutavit; ἔλωσι si de iudiciis intelli-
 gendum est rei que maiorem dant poenam, quam ipsi afferre
 voluissent, dici non potest ὥσπερ εἰληφέναι γὰρ οἴονται
 τιμωρίαν; haec enim ipsa vera est poena, quam de reo iudi-
 cium sumsit. Placet itaque ἐλεῶσι, modo ne credas illa verba
 sola locum efficere; nam si misericordia moventur, omnino
 non irascuntur, nisi forte et alia cumulare velis ut καὶ ἐὰν
 φιλωσι et similia; addendum enim, qua re ad misericordiam
 ducuntur; id vero fit, si quae sequuntur, his arctius conuectamur
 et καὶ delemus. Adde, si καὶ ἐὰν μείζον κακὸν πε-
 πονθότες ὧσιν novum esse locum censes, iam mutato subiecto
 non significari eos, de quibus auctor agit: πῶς ἔχοντες προῶοί
 εἰσιν. Possis et sic καὶ ἐὰν ἐλεῶσι καὶ μείζον coniungere,
 nisi quod tum cum aliis libris ἢ ὀργιζόμενοι scribendum
 erit. II, 4: ὁ μὲν γὰρ ὀργιζόμενος λυπεῖται, ὁ δὲ μισῶν
 οὐ. καὶ ὁ μὲν πολλῶν ἂν γενομένων ἐλεήσειεν, ὁ δ' οὐδε-
 νός. Vetus translatio: *et si absorbentur et*, quod quale sit, si
 infra II, 20 p. 1394, 1 ἀναλώσουσι verbo *absorbentur* reddi
 memineris, perspicies; non in codice invenisse, sed ex con-
 iectura vertisse videtur καὶ ἐὰν ἀναλώσωσι: *et si absor-
 beant*.

17 οὐ γίνεταί ἢ ὀργή πρὸς τὸ δίκαιον] A, γὰρ post
 γίνεταί ceteri inserunt; Vahlen p. 56 totum membrum de-
 lendum esse censet.

19 διὸ δεῖ τῷ λόγῳ προκολάζειν] Decet verbis castigare, antequam puniamus. Conf. Mur. Var. lect. VIII, 2.

21 ἢ γὰρ ὀργὴ τῶν καθ' ἕκαστόν ἐστι] A πρὸς τὸν καθ' ἕκαστον, recte, nam hominibus irascuntur; quamvis et neutrum ferri possit, II, 4 p. 1382, 5: καὶ ἡ μὲν ὀργὴ αἰεὶ περὶ τὰ καθ' ἕκαστα οἶον Καλλιαν ἢ Σωκράτην, τὸ δὲ μῖσος καὶ πρὸς τὰ γένη.

22 διὸ ὀρθῶς πεποιήται] Odys. IX, 504:

Κύκλωψ, αἶ κέν τίς σε καταδνητῶν ἀνθρώπων
ὀφθαλμοῦ εἶρηται ἀεικελίην ἀλαωτύν,
φάσθαι, Ὀδυσσῆα πτολιπόρθιον ἐξαλαῶσαι,
νιδὸν Λαέρτεω, Ἰθάκῃ ἐνὶ οἴκῳ ἔχοντα.

Quo fit, ut magis Cyclops ira accendatur; nos ab ulciscendi studio facilius desistimus, si quos ulcisci volumus, neque a nobis sibi malum afferrī neque cur afferatur, sensuros esse putamus.

27 διὸ εὖ περὶ τοῦ Ἐκτορος ὁ ποιητής] II. XXIV, 54, ubi Apollo loquitur. αἰκίζει A ap. Vict. αἰκίζεις ap. Gaisf. sed εις primae manus non videtur, ambiguum esse dicit Bekk.

30 δῆλον οὖν] Rerum quibus moti conciliantur, quod initio capitis v. 7 professus est καὶ διὰ τίνων προὔνουνται, ne mentionem quidem fecit; nihil tamen excidit, conf. ad a, 31. 1382 b, 34.

31 αὐτούς] Ita Bekkerus, sed scribendum αὐτούς; intelligit enim τοὺς ὀργιζομένους.

CAP. IV.

34 τίνας δὲ φιλοῦσι καὶ μισοῦσι, καὶ διὰ τί] Mirum in hoc uno loco, quod nulli ceterorum affectuum in principio expositionis deest, tertium καὶ πῶς ἔχοντες desiderari; certe nullam rationem, qua motus Aristoteles ipse illud omiserit, invenimus. — Polit. V, 10 p. 1312 b, 25 seq. Isocr. Antid. 31.

35 λέγωμεν] λέγομεν A. Indicativum in Aristotele interdum Bekkerus ex optimo libro in textum recepit, ut Analyt. prior. I, 13 p. 32, 17. ibidem b 4. 24. Vid. ad p. 1360 b, 2.

35 ἔστω δὴ τὸ φιλεῖν] Eandem definitionem supra I, 5 dedit: πολυφιλία δὲ καὶ χρηστοφιλία οὐκ ἄδρα τοῦ φί-

λου ὠρισμένου, ὅτι ἐστὶν ὁ τοιοῦτος φίλος ὅστις ἂ οἴεται ἀγαθὰ εἶναι ἐκείνῳ, πρακτικός ἐστὶν αὐτῶν δι' ἐκείνον. Diog. Laert. V, 1, 31 de Aristotele: τὴν φιλίαν ὠρίζετο ἰσότητα εὐνοίας ἀντιστρόφου. Conf. VII, 1, 124. Ethic. Nicom. liber VIII et IX amicitiam tractant, vid. Zellius p. 330. 338, ibi VIII, 2: τῷ δὲ φίλῳ φασὶ δεῖν βούλεσθαι τὰγαθὰ ἐκείνου ἕνεκα, τοὺς δὲ βουλομένους οὕτω τὰγαθὰ εὐνοὺς λέγουσιν, ἐὰν μὴ ταῦτό καὶ παρ' ἐκείνου γίννηται· εὐνοίαν γὰρ (μὴ λανθάνουσαν) ἐν ἀντιπεπονθόσι φιλίαν εἶναι. Arist. Topic. IV, 5, ibique Alex. p. 137. Platon. defin. p. 568 (413): φιλία ὁμόνοια ὑπὲρ καλῶν καὶ δικαίων. προαίρεσις βίου τοῦ αὐτοῦ. ὁμοδοξία περὶ προαιρέσεως καὶ πράξεως. ὁμόνοια περὶ βίου κοινωνίαν μετ' εὐνοίας. κοινωνία τοῦ εὖ ποιῆσαι καὶ παθεῖν.

1 φίλος δ' ἐστὶν ὁ φιλῶν καὶ ἀντιφιλούμενος] Sensu pag. 1381
activo et passivo, de quo vid. Platonis dialogus Lysis.

2 οἴονται δὲ] Imo γάρ, conf. var. b 27.

8 καὶ οἷς δὴ ταῦτὰ ἀγαθὰ καὶ κακὰ] Demosth. pro cor. § 35 de Aeschine: οὐ γὰρ τὰ ῥήματα τὰς οἰκειότητος ἔφη βεβαιοῦν, μάλα σεμνῶς ὀνομάζων, ἀλλὰ τὸ ταυτὰ συμφέρειν. συμφέρειν δὲ Φιλίππῳ καὶ Φωκεῦσι καὶ ὑμῖν ὁμοίως ἅπασι τῆς ἀναλγησίας καὶ τῆς βαρύτητος ἀπαλλαγῆναι τῆς τῶν Θεβαίων. Ethic. Nic. VIII, 5 p. 1157, 25. Iphig. Taur. v. 587. Dio Cassius in Nov. Coll. Maii tom. II p. 170. 537.

9 καὶ οἱ τοῖς αὐτοῖς φίλοι, καὶ οἱ τοῖς αὐτοῖς ἐχθροί] Debebat accusativum ponere, quum haec omnia ex verbis: τούτων δὲ ὑποκειμένων ἀνάγκη φίλον εἶναι dependeant; nunc φίλοι εἰσὶν intelligit, ideo statim in seqq. verbum φιλοῦσιν addidit; dativus est infra καὶ τοῖς . . φιλοῦσιν, quod praecedunt τούτους ἢ φιλοῦσιν ἢ βούλονται φίλοι εἶναι. Sic et I, 9 incipiunt Topica: ἀνάγκη τὰ τε ποιητικὰ τῆς ἀρετῆς εἶναι καλὰ, et tum transitus in nominativum fit: καὶ αἱ τῶν φύσει σπουδαιοτέρων ἀρεταὶ καλλίους καὶ τὰ ἔργα, et sic porro, item II, 5. Conf. Wannowskii de casibus abs. p. 180, qui ex Aristotele locos qui nil probant affert. Praestat relativum, non articulum intelligi et bis scribi καὶ οἷ

10 ὥστε ἅπερ αὐτῷ καὶ ἄλλῳ βουλόμενος] Nota articulum ὁ ex vulgari usu addendum hic omissum esse. Isocrat.

Panath. § 54: οἱ μὲν γὰρ ἡμέτεροι πατέρες ἔπειθον τοὺς συμμαχοὺς ποιεῖσθαι πολιτείαν ταύτην, ἣνπερ αὐτοὶ διετέλουν ἀγαπῶντες, ὃ σημεῖόν ἐστιν εὐνοίας καὶ φιλίας, ὅταν τινὲς παραινῶσι τοῖς ἄλλοις χρῆσθαι τούτοις, ἅπερ ἂν σφίσι αὐτοῖς συμφέρειν ὑπολάβωσιν.

14 ἢ οὖς] Cf. Brandis Philol. IV, 46.

21 διὸ τοὺς ἐλευθερίους καὶ ἀνδρείους τιμῶσι] Ethic. Nicom. IV, 1: φιλοῦνται δὲ σχεδὸν μάλιστα οἱ ἐλευθέριοι τῶν ἀπ' ἀρετῆς· ὠφέλιμοι γάρ, τοῦτο δ' ἐν τῇ δόσει. Dicit autem τιμῶσι, quod hos quidem et diligunt.

22 καὶ τοὺς δικαίους· τοιούτους δ' ὑπολαμβάνουσι τοὺς μὴ ἀφ' ἐτέρων ζῶντας] Arist. Oecon. cap. 2: κτήσεως δὲ πρώτη ἐπιμέλεια ἢ κατὰ φύσιν· κατὰ φύσιν δὲ γεωργία προτέρα, καὶ δεύτεραι ὅσαι ἀπὸ τῆς γῆς οἶον μεταλλευτική καὶ εἴ τις ἄλλη τοιαύτη. ἢ δὲ γεωργικὴ μάλιστα ὅτι δικαία· οὐ γὰρ ἀπ' ἀνθρώπων οὐθ' ἐκόντων ὥσπερ καπηλεία καὶ αἱ μισθαργίαι, οὐτ' ἀκόντων ὥσπερ αἱ πολεμικαί, ἔτι δὲ καὶ τῶν κατὰ φύσιν. φύσει γὰρ ἀπὸ τῆς μητρὸς ἢ τροφῆ πάσιν ἐστίν, ὥστε καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀπὸ τῆς γῆς. πρὸς δὲ τούτοις καὶ πρὸς ἀνδρίαν συμβάλλεται μέγала. Cato de re rust. praefat.

24 καὶ τῶν ἄλλων οἱ αὐτουργοὶ μάλιστα] Aliorum etiam opificum qui ipsimet opus faciunt, neque servorum opera utuntur; aliter Muretus qui vertit: et ex his ii praecipue qui agros colunt, maximeque qui suos. τῶν ἄλλων omittens agricolas intelligit; contemptae enim erant βάνανσοι τέχναι et qui his incumbebant.

29 ἢ ἐν τοῖς θαυμάζουσιν αὐτούς] Si verum est quod in A exstat ἢ ἐν οἷς θαυμάζουσιν αὐτοῖς, idem quod praecedit, dicitur et alterumutrum membrum inane est; huiusmodi paraphrases in Aristotelis libris plures restant, varie emendatae; vulgata lectio proba videtur, cum oppositionem aptam reddat. At si ἐν πάσιν βελτίστοις θαυμαζομένοις res, non homines indicat, ferri non potest εὐδόκιμοι . . ἐν τοῖς θαυμάζουσιν αὐτούς. Aptus vero erit sensus, si scribimus: ἢ ἐν οἷς θαυμάζονται αὐτοί. Sed is locus infra recurrit.

30 ἔτι τοὺς ἡδέεις συνδιαγαγεῖν καὶ συνδημερεῦσαι] Ethic. Nicom. VIII, 6: οὐδέεις δὲ δύναται συνημερεῦειν τῷ

λυπηρῶ οὐδὲ τῶ μὴ ἡδεῖ . . οὐδὲν γὰρ οὕτως ἐστὶ φίλον ὡς τὸ συζῆν. ὠφελείας μὲν γὰρ οἱ ἐνδεεῖς ὀρέγονται, συννημερεύειν καὶ οἱ μακάριοι.

34 καὶ οἱ ἐπιδέξιοι καὶ τωθάσαι καὶ ὑπομεῖναι] Non novus est locus, in quo nominativus medius inter accusativos positus offenderet, sed additamentum praecedentium: τοιοῦτοι δ' οἱ εὐκολοι. Transitum in nominativum defendere studet Wannowskius de casibus abs. p. 189., vid. ad v. 9. Pro τωθάσαι exstat in A τῶ παῖσαι, in B τωθαῖσαι, ubi rec. manus γρ. τὸ παῖσαι. Verum quidem videtur τωθάσαι, sive ex coniectura inventum, sive ex meliore libro restitutum, sed mirum articulum τῶ sequenti verbo additum legi. Schol. 32, 35: καὶ οἱ ἐπιδέξιοι καὶ εἰς τὸ παῖσαι καὶ εἰς τὸ δύνασθαι ὑπομεῖναι, εἴ τις ἀντιπαίση ἢ ὑβρίση, ἥτοι ὁ ὑβρίζων καὶ ὑβριζόμενος ἀνεχόμενοι· καὶ γὰρ ἀμφοτέροι οἱ τωθάζοντες καὶ τωθαζόμενοι ἀνεχόμενοι σπένδουσιν ἐπὶ ταῦτά τῶ πλησίον. Aperte is in libro suo τῶ παῖσαι καὶ τῶ invenit, in quo explicando cum verbo τωθάζειν utatur, inde hoc in textum relatam esse puto; restitui igitur veterem lectionem.

7 καὶ τοὺς μὴ κακολόγους μηδὲ εἰδότας μήτε τὰ τῶν ^{pag.} _{1381 b} πλησίον κακὰ μήτε τὰ αὐτῶν] Qualem philosophum describit Plato Theaet. p. 242 (173). — αὐτῶν correxit Bonitz I, 92.

9 ταῦτα] A, τοῦτο ceteri.

16 γίγνεται γὰρ οὕτω καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ] Illud καὶ quod Victorius ex A pro vulgato τὸ notavit, ipsius est poetae, Hesiodi op. et d. v. 15:

καὶ κεραμεῖ κεραμεὺς κοτέει καὶ τέκτονι τέκτων,
καὶ πτωχὸς πτωχῶ φθονέει καὶ αἰοιδὸς αἰοιδῶ.

Infra II, 10: ὄθεν εἰρηται καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ. Polit. V, 10 p. 1312 b, 5: καθ' Ἡσίοδον, ὡς κεραμεῖ κεραμεὺς.

20 μὴ καταφρονοῦντες] II, 6: ὅπως δ' οὐκ αἰσχύνονται οὗθ' ὧν πολὺ καταφρονοῦσι τῆς δόξης τοῦ ἀληθεύειν (οὐδεὶς γὰρ παιδία καὶ θηρία αἰσχύνεται) οὔτε ταῦτά τοὺς γνωρίμους καὶ τοὺς ἀγνωστας, ἀλλὰ τοὺς μὲν γνωρίμους τὰ πρὸς ἀλήθειαν δοκοῦντα, τοὺς δὲ ἄπωθεν τὰ πρὸς τὸν νόμον.

25 καὶ τοῖς ὁμοίως καὶ τοὺς ἀπόντας καὶ τοὺς παρ-

όντας φιλοῦσιν] An dativum praetulit, ne accusativorum multitudo offenderet? Concinnitas requirit καὶ τοὺς . . φιλοῦντας, sed verbum φιλοῦσιν relativam suadet sententiam, qualem Bas. Isingr. dedit καὶ οὐ ὁμοίως . . cf. Bonitz I, 91.

28 ἐγκαταλιπόντας] A, et sane supra p. 1368 b, 19 ἐγκαταλιμπάνουσι exstat, infra vero p. 1417, 5 ἐγκαταλείπειν legimus. ἐγκαταλείποντας ceteri codices.

30 πρὸς αὐτούς] Bonitz I, 91, πρὸς ἑαυτοὺς libri, idem cum Mureto οἱ καὶ pro vulgato καὶ οἱ.

34 οὓς θαρροῦμεν] A, οἷς ceteri, conf. Bonitz I. I.

34 εἶδη δὲ φιλίας ἑταιρεία οἰκειότης συγγένεια καὶ ὅσα τοιαῦτα] Diog. Laert. V, 1, 31: τὴν τε φιλίαν ὠρίζετο ἰσότητα εὐνοίας ἀντιστρόφου, ταύτης δὲ τὴν μὲν εἶναι συγγενικήν, τὴν δὲ ἐρωτικήν, τὴν δὲ ξενικήν. Conf. Stob. II, 7 p. 130 H. Nicom. Ethic. VIII, 5 ibiq. interpr.

pag.
1382

2 δεῖ θεωρεῖν] A ἐστὶ θεωρεῖν, quod ipsum probum est.

3 ὀργὴ μὲν οὖν ἐστίν] Expectamus cum primum excutiat, etiam ἐπηρρασμὸν et διαβολὴν sequi, de quibus nihil dicitur.

6 οἷον Καλλία ἢ Σωκράτει] Necessario cum aliis accusativus reddendus est.

7 τὸ δ' ἀνίατον] Aliter, ut videtur, Pericles ap. Thucyd. II, 64: τὸ δὲ μισεῖσθαι καὶ λυπηροὺς εἶναι ἐν τῷ παρόντι πᾶσι μὲν ὑπῆρξε· δὴ ὅσοι ἑτέρων ἠξίωσαν ἄρχειν· ὅστις δ' ἐπὶ μεγίστοις τὸ ἐπίφθονον λαμβάνει, ὀρθῶς βουλευέται. μῖσος μὲν γὰρ οὐκ ἐπὶ πολὺ ἀντέχει, ἢ δὲ παραντίκα τε λαμπρότης καὶ ἐς τὸ ἔπειτα δόξα ἀείμνηστος καταλείπεται. Sed ne oratorem amplificare rem dicam, et oppositio rem extenuat et schol. non male dicit: διαλύεται γὰρ ἢ θανάτῳ ἢ ἄλλῳ τινί.

8 αἰσθεσθαι] Sic veteres editiones in Poetic. cap. 16: τῷ αἰσθεσθαι τι ἰδόντα, vid. Buttmann. II p. 68. Schneider ad Plat. Pol. III p. 248. var. lect. in Plat. Theaet. p. 265, 13. αἰσθεσθαι pro αἰσθάνεσθαι edidit Bekkerus ex codd. Analyt. post. II, 2 p. 90, 28.

12 καὶ τὸ μὲν μετὰ λύπης, τὸ δ' οὐ μετὰ λύπης] Polit. V, 10 p. 1312 b, 25: μόριον δέ τι τοῦ μίσους καὶ τὴν ὀργὴν δεῖ τιθέναι· τρόπον γὰρ τινα τῶν αὐτῶν αἰτία γί-

νεται πράξεων. πολλάκις δὲ καὶ πρακτικώτερον τοῦ μίσους· συντονώτερον γὰρ ἐπιτίθενται διὰ τὸ μὴ χρῆσθαι λογισμῶ τὸ πάθος. μάλιστα δὲ συμβαίνει τοῖς θυμοῖς ἀκολουθεῖν διὰ τὴν ὕβριν, δι' ἣν αἰτίαν ἢ τε Πεισιστρατιδῶν κατελύθη τυραννὶς καὶ πολλαὶ τῶν ἄλλων. ἀλλὰ μᾶλλον τὸ μῖσος· ἢ μὲν γὰρ ὀργὴ μετὰ λύπης πάρεστιν, ὥστε οὐ ῥᾶδιον λογίζεσθαι, ἢ δ' ἔχθρα ἄνευ λύπης.

14 καὶ ὁ μὲν πολλῶν ἄν γενομένων ἐλεήσειεν, ὁ δ' οὐδενός] Exemplum supra legimus cap. 3: καὶ ἐὰν ἐλεῶσιν, ἐὰν μεῖζον κακὸν πεπονθότες ὦσιν ἢ οἱ ὀργιζόμενοι ἄν ἔδρασαν. Sed illud οὐδενός oppositum videtur vocabulo πολλῶν, quod non est; nulla enim re is qui odit ad misericordiam ducitur; sententia flagitat ὁ δ' οὐ' vel οὐδαμῶς.

CAP. V.

21 ἔστω δὴ φόβος] Plat. definit. p. 573 (415): φόβος ἔκπληξις ψυχῆς ἐπὶ κακοῦ προσδοκία. Arist. Nic. Eth. III, 9: φοβούμεθα δὲ δηλονότι τὰ φοβερά, ταῦτα δ' ἐστὶν ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν κακά· διὸ καὶ τὸν φόβον ὀρίζονται προσδοκίαν κακοῦ. Stoici ap. Stob. ecl. eth. p. 172: φόβον δ' εἶναι ἔκκλισιν ἀπειθῆ λόγῳ, αἴτιον δ' αὐτοῦ τὸ δοξάζειν κακὸν ἐπιφέρεισθαι τῆς δόξης τὸ κινητικὸν καὶ πρόσφατον ἐχούσης τοῦ ὄντως αὐτὸ φευκτὸν εἶναι.

22 οὐ γὰρ πάντα τὰ κακὰ φοβοῦνται, οἷον εἰ ἔσται ἄδικος ἢ βραδύς] Haec enim mala non sentiunt homines, ut paulo ante dixit: ἔστι δὲ τὰ μὲν λυπηρὰ αἰσθητὰ πάντα, τὰ δὲ μάλιστα κακὰ ἤκιστα αἰσθητὰ ἀδικία καὶ ἀφροσύνη· οὐδὲν γὰρ λυπεῖ ἢ παρῶσιν τῆς κακίας.

24 ἀλλ' ὅσα λύπας μεγάλας ἢ φθορὰς δύναται] I, 9: οὕτω μὲν οὖν λεχθὲν ὑποθήκην δύναται, ὡδὶ δ' ἔπαινον.

32 τοῦτο γὰρ ἐστὶ κίνδυνος, φοβεροῦ πλησιασμός] Ethic. Eudem. III, 1 p. 1229 b, 10: καὶ γὰρ κίνδυνος ἐπὶ τοῖς τοιούτοις λέγεται μόνοις τῶν φοβερῶν, ὅταν πλησίον ἦ τὸ τῆς τοιαύτης φθορᾶς ποιητικόν, φαίνεται δὲ κίνδυνος, ὅταν πλησίον φαίνεται (vulgo φαίνεται).

4 ἐπεὶ δ' οἱ πολλοὶ χεῖρους καὶ ἥττους] Huic rei quae

pag.
1382b

sit metuenda, φοβερόν, quum addit et homines quos metua-

mus, aptum transitum, quo homines qui sint metuendi, φοβεροί, enumeret, sibi invenisse videtur; sunt autem decem loci qui hos exponunt, quibus enarratis denuo ad res, φοβερά, redit. Itaque in hoc affectu ποῖα φοβοῦνται καὶ τίνας non separatim examinat, sed posterius priori insertum legimus. Similiter cap. 8 postquam quorum homines nos miseret, denuo res quasdam quae misericordiam commovent, subiicit καὶ τὰ γερονότα ἄρτι ἢ μέλλοντα et quae sequuntur. Haec monemus, ne quis versus infra positos 22—27 huc reponendos esse censeat, ut et τὰ φοβερά et οἱ φοβεροὶ separatim exponantur; transitum enim ad novam speciem faciunt sane verba ἐπεὶ δὲ cap. 6 p. 1384, 23. cap. 9 p. 1387, 16.

7 συνειδότες πεποιηκότι τι δεινὸν] τι om. A. Viet. Lys. de caede Eratosth. 44: οὔτε συνήδει κακὸν οὐδὲν ὃ ἐγὼ δεδιῶς μὴ τις πύθῃται ἐπεθύμουν αὐτὸν ἀπολέσαι.

13 ὑπέκειτο γὰρ τὸ τοιοῦτο φοβερόν] Intelligit quae supra dixit verba: καὶ ἀδικία δύναμιν ἔχουσα· τῷ προαιρεῖσθαι γὰρ ὁ ἄδικος ἄδικος. item: καὶ φόβος τῶν δυναμένων τι ποιῆσαι· ἐν παρασκευῇ γὰρ ἀνάγκη εἶναι καὶ τὸν τοιοῦτον.

16 καὶ οὕς φοβοῦνται οἱ κρείττους αὐτῶν, διὰ ταῦτό] Idem fere quod locus praecedens hic continet, nisi quod ibi obiective qui potentioribus terribiles sunt (etiamsi eos non metuunt), hic subiective quos illi metuunt (etiamsi non terribiles sunt), notantur; mirum acumen in re, ut videtur, minime necessaria.

18 καὶ οἱ τοῖς ἥττοσιν αὐτῶν ἐπιτιθέμενοι] Muretus cum vet. transl. κρείττοσιν legendum esse dicit; id vero praecedenti loco dictum est, nam si potentiores sustulerunt, impetus in eos fecerunt et insidias struxerunt. Tum ut recte monet Vaterus p. 89, ἀξήθεντες obstat.

20 οὐχ οἱ ὀξύθυμοι καὶ παρορησιαστικοί, ἀλλ' οἱ προῶι καὶ εἴρωνες καὶ πανοῦργοι] Eurip. Med. v. 310—15:

λέγεις ἀκούσαι μαλθὰκ', ἀλλ' εἴσω φρενῶν
ὄρωδιά μοι, μὴ τι βουλεύσῃ κακόν.
τοσῶδε δ' ἤσσον ἢ πάρος πέποιθά σοι·
γυνή γὰρ ὀξύθυμος, ὡς δ' αὐτῶς ἀνήρ,
ῥῶων φυλάσσειν ἢ σιωπηλὸς σοφός.

21 ἄδηλοι γὰρ εἰ ἐγγύς] ἢ Λ, alii οἱ, vet. tr. et schol. fol. 34b, 22 ἦ, quod explicat ἦτοι ὡς ἐγγίζοντες.

23 ὅσα ἀμαρτάνουσιν ἐπανορθώσασθαι μὴ ἐνδέχεται] Ex A scripsimus pro vulgato ἂν ἀμαρτῶσιν, participium hic requirimus.

26 ὡς δ' ἀπλῶς εἰπεῖν, φοβερά ἐστὶν ὅσα ἐφ' ἐτέρων γιγνόμενα ἢ μέλλοντα ἐλεεινά ἐστὶν] Idem cap. 8 de misericordia: ὅλως γὰρ καὶ ἐνταῦθα δεῖ λαβεῖν ὅτι ὅσα ἐφ' αὐτῶν φοβοῦνται, ταῦτα ἐπ' ἄλλων γιγνόμενα ἐλεοῦσιν.

28 τὰ μὲν οὖν φοβερά καὶ ἃ φοβοῦνται, σχεδὸν ὡς εἰπεῖν τὰ μέγιστα ταῦτ' ἐστίν] Finita prima et secunda parte, ποῖα φοβοῦνται καὶ τίνας, tertiam πῶς ἔχοντες ag-greditur; unde fortasse scribendum esse credas καὶ οὐς φο-βοῦνται, ne illi τίνας φοβοῦνται desint; tamen incertam esse hanc coniecturam et Aristotelem τὰ φοβερά sola notare vo-luisse, quae infra leguntur, evincunt: ἐπεὶ δὲ περὶ φόβου φανερόν τί ἐστὶ, καὶ τῶν φοβερῶν, καὶ ὡς ἕκαστοι ἔχον-τες δεδίασι, φανερόν ἐκ τούτων καὶ τὸ θαρραεῖν τί ἐστὶ καὶ περὶ ποῖα θαρραλέοι καὶ πῶς διακείμενοι θαρραλέοι εἰσίν. Vides et hic utrobique, item in expositione τοῦ θαρραεῖν quae sequitur, secundum illum locum omissum. Non optime verba καὶ ἃ φοβοῦνται adiecta esse, adnotare licet; nusquam enim hoc verbo usus est, ubique intelligendum aut additum est φοβερά vel φοβεροί.

32 οὐδὲ ταῦτα ἃ μὴ οἴονται παθεῖν] Quod addere solet Aristoteles ἂν et in iis quae sequuntur, praeter verbum finitum οἴονται nil additum legitur, suspectum fit h. l. παθεῖν; certo erit delendum, si auctor eundem ordinem quem infra sequitur, et hic servavit; ibi enim persona rem praecedit: καὶ τοῦς ὑπὸ τούτων καὶ ταῦτα καὶ τότε, item καὶ ὑπὸ τοιούτων ὑφ' ὧν οὐκ ᾤοντο, καὶ ταῦτα καὶ τότε ὅτε οὐκ ᾤοντο.

8 ὥστε δεῖ τοιούτους παρασκευάζειν] Vid. Demosth. pag. 1383

Phil. III.

12 καὶ ταῦτα καὶ τότε ὅτε οὐκ ᾤοντο] Aegre deside-ramus quod post καὶ ταῦτα hic deest: ἃ οὐκ ᾤοντο, vel ἃ καὶ ὅτε.

17 τῷ φόβῳ καὶ τὸ θαρραλέον] Desunt in libris, sup-plevit Veneta, ex ingenio puto, et apte quidem sed non ne-

cessario sunt addita; auctori enim nostro si θάρσει opponitur τὸ φοβερόν sufficit.

19 ἔστι δὲ θαρραλέα τὰ τε δεινὰ πόρρω ὄντα καὶ τὰ θαρραλέα ἐγγύς] Mirum videtur θαρραλέα, quod definiendum erat, expositioni ipsi illatum; facile hoc effugit, si σωτηρία vel ἐναντία scripsit; sed haec minus curat.

30 ὥσπερ ἐν τοῖς κατὰ θάλατταν κινδύνοις . . . διὰ τὴν ἐμπειρίαν] Ethic. Nicom. III, 9: οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν θαλάττῃ καὶ ἐν νόσοις ἀδεῆς ὁ ἀνδρεῖος, οὐχ οὕτω δὲ ὡς οἱ θαλάττιοι· οἱ μὲν γὰρ ἀπεγνωκάσι τὴν σωτηρίαν καὶ τὸν θάνατον τὸν τοιοῦτον δυσχεραίνουσιν, οἱ δὲ εὐ-ἐλπίδες εἰσι παρὰ τὴν ἐμπειρίαν.

pag.
1383 b

2 ταῦτα δ' ἐστὶ πλῆθος χρημάτων καὶ ἰσχύς σωμα-
των καὶ φίλων] Militum copias intelligit. ἰσχύς καὶ πλῆ-
θος χρημάτων καὶ Thurot.

5 ἢ μὴ τοιούτους περὶ ὧν φοβοῦνται] A: ὧσιν μηδένα ἢ μὴ πολλοὺς ἢ μὴ τούτους ἢ περὶ, id probum videtur si τούτους παρ' ὧν φοβοῦνται scripserit.

5 καὶ ὅλως ἂν τὰ πρὸς θεοὺς αὐτοῖς καλῶς ἔχη] Xenoph. Cyrop. I, 6, 2. III, 3, 34. Demosth. Olynth. II, 22: πολὺ γὰρ πλείους ἀφορμὰς εἰς τὸ τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὐνοίαν ἔχειν ὀρῶ ἡμῖν ἐνούσας ἢ ἐκείνῳ.

9 ἢ μὴδὲν ἂν παθεῖν μὴδὲ πείσεσθαι] Neque nunc, neque in futurum pati; quae dicendi ratio magis postremae graecitati quam Aristoteli convenit; postrema duo verba delenda esse puto.

CAP. VI.

13 ἔστω δὴ αἰσχύνη] Ethic. Nicom. IV, 15: περὶ δὲ αἰδοῦς ὧς τινος ἀρετῆς οὐ προσήκει λέγειν· πάθει γὰρ μᾶλλον ἔοικεν ἢ ἔξει. ὀρίζεται γοῦν φόβος τις ἀδοξίας, ἀποτελεῖται δὲ τῷ περὶ τὰ δεινὰ φόβῳ παραπλήσιον· ἐρυθραίνονται γὰρ οἱ αἰσχυρόμενοι, οἱ δὲ τὸν θάνατον φοβούμενοι ὠχρῶσιν. σωματικὰ δὴ φαίνεται πῶς ἀμφοτέρω εἶναι, ὅπερ δοκεῖ πάθους μᾶλλον ἢ ἔξεως εἶναι. Definitio, quam hic Ar. memorat, legitur in Platonic: definit. p.

573 (416): *αἰσχύνῃ φόβος ἐπὶ προσδοκίᾳ ἀδοξίας*. Stoicis est φόβος ἀδοξίας Diogen. VII, 1, 112 ibiq. Menag. p. 303.

20 *τοιαῦτα δ' ἐστὶν ὅσα ἀπὸ κακίας ἔργα ἐστίν*] Primum quae sunt ἔργα, tum quae sunt σημεῖα exponit; haec causa est, cur, postquam dixit: ἀπὸ αἰσχροκερδειας γὰρ καὶ ἀνελευθερίας, hanc alteram denuo memorat; quae enim sunt signa eius, asserit: πάντα γὰρ ἀνελευθερίας ταῦτα σημεῖα. Tum utramque coniungit: ὁμοίως δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐκάστης τῶν τοῦ ἡθους κακιῶν τὰ ἔργα καὶ τὰ σημεῖα καὶ τὰ ὅμοια· αἰσχρὰ γὰρ καὶ αἰσχρυντικά.

22 *καὶ τὸ ἀποστερηῆσαι παρακαταθήκην*] ἢ ἀδικῆσαι addit A, neque causa, cur haec deleantur, quod genus ipsum indicent; pertinent enim ad ipsam παρακαταθήκην, potes aliquem fort. non omnino illa privare ἀποστερεῖν, sed nihilo minus in ea re iniuria afficere ἀδικεῖν.

23 *καὶ τὸ συγγενέσθαι οἷς οὐ δεῖ ἢ ὅπου οὐ δεῖ ἢ ὅτε μὴ δεῖ*] Mirum μὴ positum pro οὐ, sed cod. A integrum membrum ἢ ὅτε μὴ δεῖ omittit. Ethic. Nicom. II, 2 p. 1104 b, 21: δι' ἡδονὰς δὲ καὶ λύπας φαῦλαι γίνονται τῷ διώκειν ταύτας καὶ φεύγειν ἢ ἄς μὴ δεῖ ἢ ὅτε οὐ δεῖ ἢ ὡς οὐ δεῖ ἢ ὅσαχῶς ἄλλως ὑπὸ τοῦ λόγου διορίζεται τὰ τοιαῦτα. III, 14: οὐδ' ὅτε μὴ δεῖ. IV, 2 p. 1120 b, 20: οὐ μὴν δώσει γ· οἷς οὐ δεῖ οὐδ' ὅτε μὴ δεῖ οὐδ' ὅσα ἄλλα τοιαῦτα.

32 *τὸ δ' ἐπαινεῖν παρόντα κολακείας, καὶ*] καὶ τὸ ἐπαινεῖν παρόντα καὶ Vahlen, unde Bekker³ κολακείας inclusit; me repetitum vocabulum κολακείας . . κολακείας γὰρ σημεῖα non magis offendit, quam quod modo praecedit v. 26: ἀπὸ . . ἀνελευθερίας . . πάντα γὰρ ἀνελευθερίας ταῦτα σημεῖα.

10 *ἀναίσχρυντα*] A, αἰσχρυντικά ceteri. γὰρ post αἰσχρὰ pag. 1384 om. Muretus, quod probat Vahlen p. 52.

29 *θαυμάζεσθαι μὲν οὖν βούλονται*] Explicat supra dicta quinque genera; iam hic tria coniungere voluit: τοὺς θαυμάζοντας καὶ οὓς θαυμάζει καὶ ὑφ' ὧν βούλεται θαυμάζεσθαι, primum vero hic omittit, quod ad hoc non pertinent quae dicuntur.

35 *καὶ τὰ ἐν ὀφθαλμοῖς καὶ τὰ ἐν φανερωῷ μᾶλλον*]

Rem hic notat, ubi personam exspectamus; statim vero ab illa in hanc transit: *διὰ τοῦτο τοὺς αἰεὶ παρεσομένους μάλ- λον αἰσχύνονται*. Similiter infra transitum facit et rem inserit: *αἰσχύνονται δ' οὐ μόνον αὐτὰ τὰ φηθέντα αἰσχυν- τηλά*, sed et hic illico ad homines revertitur: *ὁμοίως δὲ οὐ τοὺς εἰρημένους μόνον αἰσχύνονται*.

36 τὸ ἐν ὀφθαλμοῖς εἶναι αἰδῶ] Eurip. Cresph. fragm. p. 129 Matth.: *αἰδῶς ἐν ὀφθαλμοῖσι γίγνεται, τέκνον*.

pag.
1384b

3 καὶ τοὺς μὴ συγγνωμονικοὺς τοῖς φαινομένοις ἀμαρ- τάνειν] Haec si sana et ut nunc leguntur, ex auctoris manu pro- fecta sunt, loco suo mota sunt; quae enim sequuntur et rationem reddunt, non explicant *τοὺς μὴ συγγνωμονικούς*, sed *τοὺς μὴ περὶ ταῦτὰ ἐνόχους*. Quare illa verba aut post *δῆλον ὅτι νεμεσᾶ* ponenda aut quod malim, praecedenti loco praep- onenda sunt. Ceteri libri praeter A et vet. tr. sic: *δῆλον γὰρ τοῖς φαινομένοις ἀμαρτάνειν τάναντία δοκεῖν (δοκεῖ) τούτοις, καὶ τοὺς μὴ συγγνωμονικούς. ἂ γάρ τις*. In Schol. 35, 16: *καὶ μὴ συγγνωμονοῦντας* legitur.

6 οὐδὲν γὰρ διαφέρει μὴ δοκεῖν ἢ μὴ ἐξαγγέλλειν] Si quis alius rerum turpium conscius est easque reticet, idem est ac si nulla ei turpitudine inesse videatur; quare cum οὐδεὶς τῆς δόξης φροντίζει ἀλλ' ἢ διὰ τοὺς δοξάζοντας, eos qui mala non enunciant, non verentur. — *μὴ ἰδεῖν ἢ μὴ* Bo- nitz I, 93.

14 ἠδοξηκότες] ἠξιωκότες deteriores; schol. 35, 26: *γράφεται καὶ οὐδὲν πως ἠδοξηκότες*.

16 διὸ εὖ ἔχει ἢ τοῦ Εὐριπίδου ἀπόκρισις πρὸς τοὺς Συρακοσίους] Schol. graec.: *Εὐριπίδης πρὸς τοὺς Συρακοσίους πρεσβεὺς ἀποσταλεις καὶ περὶ εἰρήνης καὶ φι- λίας δεόμενος, ὡς ἐκείνοι ἀνένευον, εἶπεν· ἔδει, ἄνδρες Συρακοῦσιοι, εἰ καὶ δι' οὐδὲν ἄλλο, ἀλλά γε διὰ τὸ ἄρτι ὑμῶν δέεσθαι, αἰσχύνεσθαι ἡμᾶς ὡς θαυμάζοντας*. De veritate huius narrationis parum constat et facile ex Aristotelis verbis eam fingere potuit scholiasta aut alius, a quo hic ac- ceptam retulit; multo minus quod Rubnkenius Hist. crit. p. 70 dicit, reponendum esse *Ἰπερίδου*. Huius viri auctoritatem Aristoteles nunquam laudat, neque de eius legatione ad Syra- cusanos pro republica suscepta quidquam traditum est. Post

infelicem expeditionis eventum (Thuc. VII, 87) Euripidem Siculis celebratum poetam (Plut. Nic. cap. 29), qui de captivis cum Syracusanis ageret, ab Atheniensibus, antequam ad Archelaum veniret, legatum missum esse non improbabile est. Alium Euripidem, trierarchum (Demosth. πρὸς Πολυκλ. § 68), intelligit Droysen de Pseudeponymis in Zeitschr. für Alterth. 1839, 9 p. 931.

23 ὦν πολὺ καταφρονοῦσι τῆς δόξης τοῦ ἀληθεύειν] Muretus om. τοῦ ἀληθεύειν, et sic supra: καὶ ὦν μὴ καταφρονεῖ τῆς δόξης.

24 οὐδεὶς γὰρ παιδία καὶ θηρία αἰσχύνεται] I, 11: ἐπεὶ ὦν τις πολὺ καταφρονεῖ, ὥσπερ παιδίων ἢ θηρίων, οὐδὲν μέλει τῆς τούτων τιμῆς ἢ τῆς δόξης αὐτῆς γε τῆς δόξης χάριν, ἀλλ' εἶπερ, δι' ἄλλο τι.

26 ἀλλὰ τοὺς μὲν γνωρίζουσ τὰ πρὸς ἀλήθειαν δοκοῦντα] Vid. II, 4. Aliter Ethic. Nic. IV, 15: εἰ δ' ἐστὶ τὰ μὲν κατ' ἀλήθειαν αἰσχροὶ τὰ δὲ κατὰ δόξαν, οὐθὲν διαφέρει· οὐδέτερα γὰρ πρακτέα, ὥστ' οὐκ αἰσχυντέον, ibi quae facere debent homines, hic quae facere solent, exponit.

32 ὥσπερ Κυδίας περὶ τῆς Σάμου κληρουχίας ἐδημηγόρησεν] Olymp. CVII, 1 (352) archonte Aristodemo, vid. Rubnk. Histor. crit. p. 74. Clinton Fasti Hellen. p. 142. Usus est orator conformatione, προσωποποιῶν, qua auditores ab iniusta agrorum divisione deterreret.

• 36 διὸ καὶ ὀραῖσθαι ἀτυχοῦντες ὑπὸ τῶν ζηλούντων ποτὲ οὐ βούλονται] Eurip. Hecub. v. 962—970.

1 καὶ ὅταν ἔχωσιν ἃ καταισχύνοσιν ἔργα καὶ πράγματα ἢ αὐτῶν ἢ προγόνων] Vulgo καταισχυνοῦσιν, A καταισχύνωσιν, futurum neque h. l. neque paulo post, ubi A καὶ ὅλως ὑπὲρ ὦν αἰσχυνοῦνται, aptum est, neque multitudinis numerus probandus esse videtur; plurima enim id genus exempla quae in vulgatis Aristotelis editionibus leguntur, nunc ex Bekkeri libris emendata sunt.

9 αἰσχυνηροί] h. l. A, sed p. 1389, 29. 1390, 2 αἰσχυνηλοί, 1384 b, 19 αἰσχυνηλά sine varietate.

12 ἐγκαλυπτομένους] Vid. Astius ad Plat. Phaedr. p. 305.

CAP. VII.

16 ἢ πῶς αὐτοὶ ἔχοντες] Ubique in hac tripartita divisione καὶ, nunquam ἢ, legimus, haud dubie hic quoque restituendum, et ita vet. transl., si huic fides praestanda est, nam saepissime *et et aut* confunduntur.

17 ἔστω δὴ χάρις] Platon. defin. p. 570 (413): χάρις εὐεργεσία ἐκούσιος, ἀπόδοσις ἀγαθοῦ, ὑπουργία ἐν καιρῷ.

18 ὑπουργεῖν δεομένῳ] A ap. Bekkerum et Gaisf.: ἔχειν ὑπουργία δεομένων, idem sed omissio ἔχειν ex eodem libro Victorius, simul ibi vulgatam repositam esse monet; infinitivus si deest, coniungendum est λέγεται ὁ ἔχων χάριν, ut vertit vet. interpr. lat., non ut Victorius aliique χάριν ὑπουργεῖν, quibus ὁ ἔχων est qui possidet quo quis eget. Unde Aristotelem ἔχειν ὑπουργίαν δεομένῳ scripsisse coniciamus; explicat enim illud ἔχειν χάριν et facile in simplex verbum transire potuit; infra idem est: ἀνάγκη οὖν μάλιστα μὲν εἰς ταῦτα ἔχειν τὴν ὑπουργίαν. χάριν scholion esse censet Vaterus p. 93, quod χάριν ὑπουργεῖν coniungit. Sed ubique noster in definiendo substantivo iterum substantivo, non verbo utitur, ut hic quoque ἔστω δὴ χάρις . . ὑπουργία δεομένῳ verum esse appareat, non ὑπουργεῖν. Inseruntur autem verba καθ' ἣν ὁ ἔχων λέγεται χάριν ἔχειν, quod vocabulum est πολλαχῶς λεγόμενον, in quibus si ὁ ἔχων abesset, nemo requireret. Verbum fortasse et ideo redditum, quod infra ἢ μόνος ἢ πρῶτος id flagitent.

20 ἂν ἢ] Ita A, alii cum vet. transl. ἂν ἢ, quo verbum ὑπουργῆ intelligatur, cui apte tum μόνος ἢ πρῶτος conveniunt, at in definitione est ὑπουργία, idque genitivus ἢ μεγάλων καὶ χαλεπῶν flagitat, ex hoc enim, non ex δεομένῳ genitivus dependet; verbum autem ex illo substantivo ad nominativos intelligendum est.

28 δεήσεως] A, vet. tr., Oricellarius ap. Vict., de quo vid. Vict. prael. ad Nic. αἰσθησεως schol. E, αἰτήσεως ceteri.

28 κεχαρισμένοι] Gratiam inierunt, quae alias nulla esset, sed exspectamus: magnam gratiam ineunt, magnum beneficium contulisse videntur. κεχαρισμένον A.

28 οἶον ὁ ἐν *Λυκείῳ* τὸν φορμὸν δούς] Res nobis plane ignota et inaudita. Schol. p. 35 b, 41: *κἂν γὰρ μικρὰ ἢ χάρις, ἀλλ' οὖν μεγάλη αὐτῷ ἐνομίσθη, ὃς ἀποκεκλεισμένῳ ὄντι καὶ δι' αὐτοῦ ἐξελεθόντι. ἐν τείχει γὰρ ἢ πύργῳ ἦν τις ἀποκεκλεισμένος, εἶτα διερχόμενος τις καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἐναπόκλειστον ἀφῆκε φορμὸν εἰς τὸν πύργον, οὗ ἐντὸς ἐμβληθεὶς καθῆκεν ἑαυτὸν διὰ τοῦ πύργου ἢ τοῦ τείχους.* Verba ipsa haec ficta esse docent, nec meliora Stahr Arist. I, 108.

29 εἰς ταῦτα] Haec quae diximus; igitur fortasse non cum Bekkero ταῦτά, quod et Victorius editionis margini addidit, scribendum; alia res est infra.

31 καὶ οἷς καὶ ἐφ' οἷς] Ex A dedimus, quo tripartita illa divisio recte observatur, ceteri non οἷς, sed ὅτε exhibent, infelici emendatione illatum, quod auctor in praecedentibus hoc maxime exponit.

33 ἐν τοιαύτῃ] ἐν τῇ αὐτῇ A et deinde ἐν τῇ τοιαύτῃ. Utrobique ἐν τῇ αὐτῇ praefendum videtur.

35 ἢ ὑπηρετοῦντας] ἢ libri om., et Bas. Isingr. prima dedit (nam supra deteriores libri ὑπηρετῆσαι, non ὑπηρετηκότας), nos ex vet. transl. cod. Mon. at exhibente ibi ἢ fuisse scriptum docemur, fort. supra quoque ἢ ὑπηρετηκότας ponendum est, ut praecedit ἢ ὄντας ἢ γεγεννημένους.

2 τοῦτο δ' οὐκ ἦν χάρις] Ne γὰρ corrigas, II, 13 p. ^{pag.} 1385b 1390, 22: τοῦτο δ' ἦν ἐλεητικόν. II, 3 p. 1380 b, 18: ἢ δ' ὄργῃ τοῦτο ἦν et 22. III, 2 p. 1404 b, 37: αὕτη δ' ἦν ἢ τοῦ ῥητορικοῦ λόγου ἀρετή.

3 ἢ ὅτι ἀπέδωκαν ἀλλ' οὐκ ἔδωκαν] Vid. Voemel proleg. in orat. de Halonneso p. 31 seq.

4 εἶτ' εἰδότες εἶτε μὴ] εἶτ' εἰδῶς εἶτε μὴ εἰδῶς A, quem singularem aptis exemplis confirmare non possum, sed facile inde multitudinis numerum correctum esse apparet.

6 καὶ περὶ ἀπάσας τὰς κατηγορίας σκεπτέον] Haec quoque usum et utilitatem categoriarum, quibus loci communes inveniuntur, indicant.

CAP. VIII.

13 ἔστω δὴ ἔλεος] Zeno et Stoicia p. Diog. Laert. VII, 1 § 111: καὶ τὴν μὲν λύπην εἶναι συστολὴν ἄλογον· εἶδη δὲ αὐτῆς ἔλεον, φθόνον, ζῆλον, ζηλοτυπίαν, ἄχθος, ἐνόχλησιν, ἀνίαν, ὀδύνην, σύγχυσις. ἔλεον μὲν οὖν εἶναι λύπην ὡς ἐπ' ἀναξίως κακοπαθοῦντι, φθόνον δὲ λύπην ἐπ' ἀλλοτριόις ἀγαθοῖς. Cicero Tuscul. IV, 8, 18: *miseri-cordia est aegritudo ex miseria alterius, iniuria laborantis: nemo enim parricidae aut proditoris supplicio misericordia commovetur.* Conf. Stob. ecl. eth. p. 180.

13 ἐπὶ φαινομένῳ κακῷ φθαρτικῷ καὶ λυπηρῷ] Si φθαρτικὸν est, item est λυπηρὸν; at misericordiam commo-vet non modo φαινόμενον κακὸν φθαρτικόν, sed et κακὸν λυπηρὸν, quare reponendum, quod vetus interpres latinus et Muretus vertunt, φθαρτικῷ ἢ λυπηρῷ. II, 5: ἔστω δὴ φόβος λύπη τις ἢ ταραχὴ ἐκ φαντασίας μέλλοντος κακοῦ φθαρτικοῦ ἢ λυπηροῦ. οὐ γὰρ πάντα τὰ κακὰ φοβοῦνται οἷον εἰ ἔσται ἄδικος ἢ βραδύς, ἀλλ' ὅσα λύπας μεγά-λας ἢ φθορὰς δύνανται.

29 αὐτοῦ τε γὰρ ταῦτα] Cur transitus in singularem fit nec αὐτῶν dicit?

30 καὶ οἱ μῆτε ἐν ἀνδρίας πάθει ὄντες] His respon-dent μῆτ' αὖ φοβούμενοι σφόδρα, id est qui non in ὑπερ-βολῇ sint fortitudinis; at quid sibi volunt in medio interpo-sita verba μῆτ' ἐν ὑβριστικῇ διαθέσει? imprimis cum sequatur ἀλλ' οἱ μετὰ τούτων. Quorum vero? eorum scilicet, qui τεταπεινωμένοι et qui ὑβρισταὶ sunt; quare neque or-dine suo haec collocata et quaedam excidisse puto. Neutro genere cur dicat ἀλόγιστα γὰρ . . ταῦτα, non intelligo.

pag.
1386

1 καὶ ὅλως δὴ ὅταν] Plerumque dicit καὶ ὅλως vel ὅλως δέ; raro invenitur utrumque coniunctum καὶ ὅλως δέ, ut I, 9. II, 23, rarissime καὶ ὅλως δὴ, ut Pol. V, 4, p. 1304, 33. Ethic. Nic. X, 10 p. 1131 b, 14. Hoc loco δὴ ex A, quamvis taceat Bekkerus de QYZ, editiones et codices Victorii et Gaisf. δὲ exhibent.

3 συμβεβηκότα ἢ αὐτῷ ἢ τῶν αὐτοῦ, ἢ ἐλπίζει γε-νέσθαι ἢ αὐτῷ ἢ τῶν αὐτοῦ] Hoc graece probari non pot-

est; dicere solet ἢ αὐτῶ ἢ τῶν αὐτοῦ τινί, facilius possis ἢ τῶ τῶν αὐτοῦ. Particulam ἢ ante secundum αὐτῶ om. A et vet. transl., sed similis locus III, 15: ἢ αὐτὸς ἢ τῶν ἐργύς, ubi vet. tr. τις addit.

5 ὅσα τε γὰρ τῶν λυπηρῶν καὶ ὀδυνηρῶν φθαρτικά, πάντα ἔλεεινά, καὶ ὅσα ἀναιρετικά] Incertum est, quale sit discrimen inter φθαρτικά et ἀναιρετικά; imo ipse ex his tria diversa exponit τὰ ὀδυνηρά, τὰ φθαρτικά, denique ὧν ἢ τύχη αἰτία κακῶν. Praeterea primum membrum falsum continet; non enim modo quae φθαρτικά sunt, sed et quae λυπηρά vel ὀδυνηρά, neque φθαρτικά vel ἀναιρετικά sunt, misericordiam commovent; ipse enim definiit ἐπὶ φαινομένῳ κακῶ φθαρτικῶ καὶ λυπηρῶ. Has difficultates sensit et sustulit Muretus, qui in versione φθαρτικά omisit; hoc enim omittit, non ut Riccobonus p. 221 dicit καὶ ὅσα ἀναιρετικά — Conf. Vahlen p. 60, qui φθαρτικά margini propter ἀναιρετικά adscriptum dicens delet, idem vero ad poetic. II p. 21, 81 transponens corrigit: καὶ ὅσα ἀναιρετικά καὶ φθαρτικά . .

7 ἔστι δ' ὀδυνηρὰ μὲν καὶ φθαρτικά] Haec supra disiuncta in unum coniunxit; Rhet. Gr. VII p. 702: οἰκτός γε μὴν οἷς τὰ ἀνήκεστα συμβέβηκε πεπονθέναι παρακολουθεῖ ἥτοι ἐχθροῦ τινὸς ἐπηρεία ἢ ἄλλως φύσεως ἀνάγκη et quae ibi sani auctoris leguntur verba.

12 ὄθεν προσῆκεν ἀγαθόν τι πράξει, κακόν τι συμβῆναι] Id est ut εὖ πράξει; similiter ἀγαθά, πονηρὰ πράττειν, sed verum puto quod Vahlen coniecit ὑπάρξει.

14 οἷον Διοπίθει τὰ παρὰ βασιλέως τεθνεῶτι κατέπεμφθη] Ergo vir clarus, haud ignotus intelligendus est, neque de imperatore Diopithe ab aliis accusato, a Demosthene defenso Ol. CIX, 4, fort. ipso illo iudicio damnato, dubitandum esse videtur. Schol. 36 b, 28: οἷον ὁ Διοπάθης ἔπαθ' ἐτι κακόν, ἤγουν τὸ ἐξορισθῆναι παρὰ βασιλέως, καὶ ὅτε ἤδη ἐργίzen ἢ βασιλικὴ πρόσταξις, ἢ συμπαθοῦσα αὐτὸν καὶ ἐπανακαλουμένη τῆς ἐξορίας καὶ ἤδη ἤλθεν εἰς τὸν τόπον, ἐνθα ἐξορίσθη, ἀπέθανεν ὁ Διοπάθης. Hoc est fabulam fingere, ne tacuisse videaris.

17 ἔλεοῦσι δέ] Quorum misereri deceat, paucis compre-

hendit Isocrat. de bigis § 48: *δικαίως δ' ἂν ὑφ' ὑμῶν ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων ἐλεηθεῖην, εἰ καὶ τῷ λόγῳ τυγχάνω μὴ δυνάμενος ἐπὶ τοῦθ' ὑμᾶς ἄγειν, εἴπερ χρηὸν τούτους ἐλεεῖν τοὺς ἀδίκως μὲν κινδυνεύοντας, περὶ δὲ τῶν μεγίστων ἀγωνιζομένους, ἀναξίως δ' αὐτῶν καὶ τῶν προγόνων πράττοντας, πλείστων δὲ χρημάτων ἀπεστερημένους καὶ μεγίστη μεταβολῇ τοῦ βίου χρωμένους.*

20 διὸ καὶ Ἄμασις] Imo Psammenitus eius filius. Herodotus in Thalia III, 14. Quare Aristotelis notandum est *μνημονικὸν ἀμάρτημα*; sic Ethicorum II, 9 ait Calypsonem dicere apud Homerum ea quae Ulixes dicit, at Eustratius et Victorius III, 3. Var. lect. Circen esse ait. Sic Gellius XV, 8. Aiace pro Hectore a Cicerone dictum, sic Agamemnonem pro Ulixē in II, 30 de divinatione, quod notavit Politianus; sic Ajax pro Ulixē in eodem II, 39 de divinatione [conf. Muret. Var. Lect. III, 6]. Sic in oratore Eupolin pro Aristophane; sic Plutarchus in Nicia Cleonem pro Agoracrito. Muretus. Jam Victorius, aut *μνημονικὸν ἀμάρτημα*, inquit, est, aut alios rerum gestarum auctores, ab Herodoto dissentientes secutus Aristoteles diversa prodidit. Posterius non probabile, quod Herodotus ipsi satis notus et prae ceteris fide dignus erat, et verba ipsa eadem apud Herodotum et Aristotelem, aliunde sumptam non esse historiam suadent. Quum in A scriptum sit addito articulo ὁ Ἄμασις, errorem facile sustuleris corrigens ὁ Ἀμάσιος, Amasidis filius; multo clarior enim filio, qui dimidium anni regnavit, erat pater quadraginta quatuor annos Aegyptiorum rex; sed nomen ipsum ab Aristotele neglectum esse non puto; dixisset ut saepius Herodotus: *διὸ καὶ Ψαμμήνιτος ὁ Ἀμάσιος*. In Polit. II, 6 in Platonis legibus Socratem loqui dicit, qui Ἀθηναῖος ξένος est; ibidem Platonem possessionem *μέχρι πενταπλασίας* augeri concedere monet, item II, 7, at Plato dixit *μέχρι τετραπλασίον*, qui in re graviore multo gravior est error neque tollendus, nisi Aristotelem quintam partem excludere et in altero loco ex priore male *πενταπλασίαν* pro *τετραπλασίαν* invectum dixeris. Ibidem III, 13 et V, 10 in narratione item ex Herodoto V, 92 sumpta Periandrum et Thrasybulum confundit. Cf. ad III, 9 p. 1409, 27.

21 τοῦτο μὲν γὰρ ἐλεεινόν, ἐκεῖνο δὲ δεινόν] Psamenitus ipse apud Herodotum a Cambyse interrogatus respondet: ὦ παῖ Κύρου, τὰ μὲν οἰκηῖα ἦν μέζω κακὰ ἢ ὥστε ἀνακλαίειν· τὸ δὲ τοῦ ἐταίρου πένθος ἄξιον ἦν δακρῦων, ὃς ἐκ πολλῶν τε καὶ εὐδαιμόνων ἐκπεσῶν ἐς πτωχηῖν ἀπίκται ἐπὶ γήραος οὐδῶ. Conf. Benth. ad Hor. Carm. I, 3, 18.

23 ἔτι ἐλεοῦσιν ἐγγὺς αὐτοῖς τοῦ δεινοῦ ὄντος] Primo loco haec adiecta sunt; haec enim cohaerent: ἐλεοῦσι δὲ τοὺς τε γνωρίμους . . . καὶ τοὺς ὁμοίους ἐλεοῦσι. Hoc dicit, homines adhuc misericordia commoveri, si δεινὸν illud appropinquat; nam si iam adest, ea omnis removetur et metu exstinguitur. — Rectius Vahlen aliquid excidisse censet, v. c. χροῖσιμον· (οὐ γὰρ) ἔτι ἐλεοῦσιν. Difficultatem ii, qui αὐτοῖς mutarunt in αὐτοῦ (sic omnes praeter A), senserunt; iam enim alii, non ipsi intelliguntur.

24 καὶ τοὺς ὁμοίους ἐλεοῦσι] Cleon ap. Thuc. III, 40: μηδὲ τρισὶ τοῖς ἀξυμφορωτάτοις τῇ ἀρχῇ, οἴκῳ καὶ ἡδονῇ λόγων καὶ ἐπιεικείᾳ, ἀμαρτάνειν. ἔλεός τε γὰρ πρὸς τοὺς ὁμοίους δίκαιος ἀντιδίδοσθαι καὶ μὴ πρὸς τοὺς οὗτ' ἀντοικτιοῦντας ἐξ ἀνάγκης τε καθεστῶτας ἀεὶ πολεμίους.

27 ὅλως γὰρ καὶ ἐνταῦθα δεῖ λαβεῖν ὅτι, ὅσα ἐφ' αὐτῶν φοβοῦνται, ταῦτα ἐπ' ἄλλων γιγνόμενα ἐλεοῦσιν] Intelligit quae supra dixit cap. 5: ὡς δ' ἀπλῶς εἰπεῖν, φοβερὰ ἐστὶν ὅσα ἐφ' ἐτέρων γιγνόμενα ἢ μέλλοντα ἐλεεινά ἐστὶν.

32 τοὺς συναπεργαζομένους σχήμασι] Poetic. 17: ὅσα δὲ δυνατὸν καὶ τοῖς σχήμασι συναπεργαζόμενον· πιθανώτατοι γὰρ ἀπὸ τῆς αὐτῆς φύσεως οἱ ἐν τοῖς πάθεσιν εἶσιν.

32 ἐσθῆσει] Vahlen p. 558, Bekker³ ex A αἰσθήσει, ceteri ἐσθῆτι, at statim sequitur ἐσθῆτας sine varietate, et sic alibi, ut dubitare liceat; potius multitudinis numerus ἐσθῆσι reponendus est, quod in pronuntiatione ab αἰσθήσει non discrepat. Tum ceteri praeter A et vet. tr.: ὅλως τῇ ὑποκρίσει. — Alia nunc ipse Vahlen proponit ad Arist. poet. II, 79 — 81: καὶ φωναῖς καὶ ὅλως ἐν ὑποκρίσει καὶ αἰσθήσει, quod non probo.

pag.
1386 b

1 καὶ τὰ γεγονότα ἄρτι ἢ μέλλοντα διὰ ταχέων] Postquam homines simulatione, si quacunque ratione mala dilucide ante oculos ponunt, διὰ τὸ ἐγγυὲς φαίνεσθαι maiorem misericordiam commovere monuit, idem de rebus valere addit: ἅπαντα γὰρ διὰ τὸ ἐγγυὲς φαίνεσθαι μᾶλλον ποιεῖ τὸν ἔλεον. A om. τά, ceteri deinde διὰ τὸ αὐτὸ

2 καὶ τὰς πράξεις] Ante καὶ λόγους ponit v. 3 Thurot, quod probat Vahlen l. l. p. 80, nec ineptum est.

6 ἔλεεινόν] Non A, qui cum vet. tr. solus id servat, sed ceteri om.

8 καὶ ὡς ἀναξίου ὄντος] A vet. tr., ceteri male τε inserunt ante ὄντος, ut καὶ delendum esset; proba videtur lectio neque ὡς καὶ transponendum.

CAP. IX.

9 ὁ καλοῦσι νεμεσᾶν] Ethic. Nicom. II, 7: νέμεσις δὲ μεσότης φθόνου καὶ ἐπικαιρεκακίας. εἰδὶ δὲ περὶ λύπην καὶ ἡδονὴν τὰς ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι τοῖς πέλας γινομένας· ὁ μὲν γὰρ νεμεσητικὸς λυπεῖται ἐπὶ τοῖς ἀναξίως εὖ πράττουσιν, ὁ δὲ φθονερός ὑπερβάλλον τοῦτον ἐπὶ πᾶσι λυπεῖται, ὁ δ' ἐπικαιρέκακος τοσοῦτον ἐλλείπει τοῦ λυπεῖσθαι ὥστε καὶ χαίρειν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων καὶ ἄλλοθι καιρὸς ἔσται. quibus rhetoricam indicare videtur. Ethic. magn. I, 28: νέμεσις δ' ἐστὶ μεσότης φθονερίας καὶ ἐπικαιρεκακίας· ἀμφοτέραι γὰρ αὗται ψεκταί εἰσιν, ὁ δὲ νεμεσητικὸς ἐπαινετός. ἔστι δὲ ἡ νέμεσις περὶ ἀγαθὰ ἃ τυγχάνει ὑπάρχοντα ἀναξίω ὄντι λύπη τις. νεμεσητικὸς οὖν ὁ ἐπὶ τοῖς τοιούτοις λυπητικὸς, καὶ αὐτὸς γε πάλιν οὗτος λυπησεται, ἂν τινα ἴδῃ κακῶς πράττουσα ἀναξίον ὄντα. ἡ μὲν οὖν νέμεσις καὶ ὁ νεμεσητικὸς ἴσως τοιούτος, ὁ δὲ γε φθονερός ἐναντίος τούτῳ· ἀπλῶς γὰρ ἂν τε ἄξιος ἦ, ἂν τε μὴ τοῦ εὖ πράττειν, λυπηθήσεται. ὁμοίως τούτῳ ὁ ἐπικαιρέκακος ἡσθήσεται κακῶς πράττοντι καὶ τῷ ἀξίῳ καὶ τῷ ἀναξίῳ, ὁ δὲ γε νεμεσητικὸς οὐ· ἀλλὰ μεσότης τίς ἐστὶ τούτων. Ethic. Eudem. III, 7. Pseudoplut. vita Homeri cap. CXXXII: πάλιν δὲ τῶν περὶ Ἀριστοτέλην ἀστεῖα πάδη ἡγούμενων τὴν νέμεσιν καὶ τὸν ἔλεον· τὸ γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς

δάκνεσθαι ἐπὶ τοῖς πλησίον, εἰ παρ' ἀξίαν εὐτυχοῦσι, νέ-
μεσις καλεῖται, τὸ δὲ λυπεῖσθαι, εἰ παρ' ἀξίαν δυστυχοῦ-
σιν, ἔλεος λέγεται· ταῦτα καὶ Ὅμηρος προσήκειν τοῖς ἀγα-
θοῖς νομίζει, ὅπου καὶ τῷ Διὶ ἀνατίθησιν αὐτά· ποιεῖ γὰρ
ἄλλα τε καὶ ταῦτα.

Αἴαντος δ' ἀλέεινε μάχην Τελαμωνιάδαο,

Ζεὺς γάρ οἱ νεμέσασχ' ὅτ' ἀμείνονι φωτὶ μάχοιτο.

Haec ex ipso nostro vel ex alio gemino loco hausta sunt, quod
alter versus ab Aristotele solo notatus docet.

15 ἄδικον γὰρ τὸ παρὰ τὴν ἀξίαν γιγνόμενον, διὸ
καὶ τοῖς θεοῖς ἀποδίδομεν τὸ νεμεσᾶν] Ethic. Eudem. III, 7:
ὁ μὲν φθόνος τὸ λυπεῖσθαι ἐπὶ τοῖς κατ' ἀξίαν εὖ πρᾶτ-
τουσὶν ἔστι, τὸ δὲ τοῦ ἐπιχαιροεκάκου πάθος ἐπὶ τὸ αὐτὸ
ἀνώνυμον, ἀλλ' ὁ ἔχων δηλός, ἐπὶ τῷ χαίρειν ταῖς παρὰ
τὴν ἀξίαν κακοπραγίαις, μὴ χαίρειν δὲ ἐπὶ ταῖς ἀξίαις.
μέσος δὲ τούτων ὁ νεμεσητικός καὶ ὁ ἐκάλουσι οἱ ἀρχαῖοι
τὴν νέμεσιν, διὸ καὶ θεὸν οἴονται εἶναι τὴν νέμεσιν.

16 δόξειε δ' ἂν καὶ ὁ φθόνος . . ταυτὸν τῷ νεμεσᾶν,
ἔστι δ' ἕτερον] Top. II, 2: ἄλλος (τόπος) τὸ λόγους ποιεῖν
τοῦ τε συμβεβηκότος καὶ ᾧ συμβέβηκεν, ἢ ἀμφοτέρων καθ'
ἐκάτερον ἢ τοῦ ἐτέρου, εἶτα σκοπεῖν εἴ τι μὴ ἀληθὲς ἐν
τοῖς λόγοις ὡς ἀληθὲς εἰληπται, οἷον . . εἰ φθονερός ὁ
σπουδαῖος, τίς ὁ φθονερός καὶ τίς ὁ φθόνος; εἰ γὰρ ὁ
φθόνος ἔστι λύπη ἐπὶ φαινομένη εὐπραγία τῶν ἐπιεικῶν
τινός, δηλὸν ὅτι ὁ σπουδαῖος οὐ φθονερός· φαῦλος γὰρ
ἂν εἴη. καὶ εἰ ὁ νεμεσητικός φθονερός, τίς ἐκότερος αὐ-
τῶν; οὕτω γὰρ καταφανὲς ἔσται, πότερον ἀληθὲς ἢ ψευ-
δος τὸ ῥηθὲν, οἷον εἰ φθονερός μὲν ὁ λυπούμενος ἐπὶ
ταῖς τῶν ἀγαθῶν εὐπραγίαις, νεμεσητικός δ' ὁ λυπούμε-
νος ἐπὶ ταῖς τῶν κακῶν εὐπραγίαις, δηλὸν ὅτι οὐκ ἂν
εἴη φθονερός ὁ νεμεσητικός. Cicero ad Atticum V, 19, 3:
ut libet, sed plane gaudeo, quoniam τὸ νεμεσᾶν interest τοῦ
φθονεῖν. Conf. Gaisf. ad Schol. Hesiod. Op. v. 198.

19 εἰς εὐπραγίαν] ἐπὶ εὐπραγία A, sed fuisse videtur
εὐπραγίαν. Gaisf.

20 τὸ δὲ μὴ ὅτι αὐτῷ τι συμβήσεται ἕτερον, ἀλλὰ
δι' αὐτὸν τὸν πλησίον] II, 10: εἶπερ ἔστιν ὁ φθόνος λύπη
τις ἐπὶ εὐπραγία φαινόμενη τῶν εἰρημένων ἀγαθῶν περι

τοὺς ὁμοίους, μὴ ἵνα τι αὐτῶ, ἀλλὰ δι' ἐκείνους. Aristoteles ipse ἕτερον interpretatur φαῦλον, vid. Valcken. Diatr. p. 112.

28 οἷον τοὺς πατραλοίας καὶ μαιφόνους] Cicero Tuscul. IV, 8, 18: *miseriordia est aegritudo ex miseria alterius, iniuria laborantis; nemo enim parricidae aut proditoris supplicio misericordia commovetur.*

pag.
1387

16 ἐπεὶ δὴ δὲ τὸ ἀρχαῖον ἐγγύς τι φαίνεται τοῦ φύσει] Aliis in locis, in quibus transitum facit, non dicit ἐπειδὴ δέ, sed ἐπεὶ δέ, ut II, 5: ἐπεὶ δ' οἱ πολλοὶ χεῖρους καὶ ἥττους τοῦ κερδαίνειν, ibidem: ἐπεὶ δὲ περὶ φόβον φανερόν τί ἐστι καὶ τῶν φοβερῶν. II, 6: ἐπεὶ δὲ περὶ ἀδοξίας φαντασία ἐστὶν ἢ αἰσχύνῃ. II, 8: ἐπεὶ δ' ἐγγύς φαινόμενα τὰ πάθη ἐλεεινά ἐστιν. II, 1: ἐπεὶ δ' ἡ ὀλιγορία ἐστὶν ἐνέργεια δόξης. II, 10: ἐπεὶ δὲ πρὸς τοὺς ἀγωνιστὰς καὶ ἀντεραστὰς καὶ ὅλως τοὺς τῶν αὐτῶν ἐφιεμένους φιλοτιμοῦνται. ubi editiones Aldi aliorumque ἐπειδὴ δέ.

22 καὶ ἐὰν διὰ ταῦτ'] Sic ex A scripsimus, non quod in ceteris, καὶ; si novus incipit locus, qualis hic est, con- tractionem non legimus; semel tantum supra cap. 8 exstat: καὶ οἷωνταί τινες εἶναι ἐπιεικεῖς.

29 ὄπλα ὄν] A, ceteri omnes ὄπλων, deinde post γάμοι ceteri διαφέροντες, A solus ἀρμόττοντες, quod non calami lapsu ex repetito verbo natum est, imo id correctum in id quod flagitari videbatur. Hoc dicit, ut sunt arma pulchra, v. c. Achillis, quae fortem virum, non iustum ornant, et nuptiae, quae nobiles, non pecuniosis conveniunt. — ὄπλων . . καὶ γάμοι (λαμπροὶ) ἀρμόττοντες Vahlen. Conf. Bonitz III, 78.

30 καὶ γάμοι διαφέροντες οὐ τοῖς νεωστὶ πλουσίοις ἀλλὰ τοῖς εὐγενέσι] Cuius rei exemplum est quod fortasse in animo habuit auctor, Alcibiades apud Isocr. de bigis § 31: μετὰ δὲ ταῦτα τὴν μητέρα τὴν ἐμὴν ἐγγμεν· ἡγοῦμαι γὰρ καὶ ταύτην ἀριστεῖον αὐτὸν λαβεῖν. ὁ γὰρ πατὴρ αὐτῆς Ἰσπώνικος, πλούτῳ μὲν πρῶτος ὢν τῶν Ἑλλήνων, γένει δ' οὐδενὸς ὕστερος τῶν πολιτῶν, τιμώμενος δὲ καὶ θαυμαζόμενος μάλιστα τῶν ἐφ' αὐτοῦ, μετὰ προικὸς δὲ πλειστής καὶ δόξης μεγίστης ἐκδιδοὺς τὴν θυγατέρα, καὶ τοῦ γάμου τυχεῖν εὐχομένων μὲν ἀπάντων ἀξιούντων δὲ τῶν

πρώτων, τὸν πατέρα τὸν ἐμὸν ἐξ ἀπάντων ἐκλεξάμενος κηδεστὴν ἐπεθύμησε ποιήσασθαι.

33 ὅθεν καὶ τοῦτ' εἴρηται] Iliad. XI, 540 de Hectore: ἀντὰρ ὁ τῶν ἄλλων ἐπεπωλεῖτο στίχας ἀνδρῶν ἔρχεῖ τ' ἄορί τε μεγάλοισί τε χερμαδίοισιν· Αἴαντος δ' ἀλέεινε μάχην Τελαμωνιάδαο.

[Ζεὺς γὰρ οἱ νεμεσᾶθ', ὅτ' ἀμείνουι φωτὶ μάχοιτο.]

Postremum versum Aristoteles servavit, ex Aristotele, ut supra vidimus, Pseudoplut. vit. Hom. cap. 132. et Plutarchus, vid. Heynius ad h. l.

3 οἷς μὲν οὖν νεμεσῶσι καὶ δι' ἅ, ἐκ τούτων δῆλον] pag. 1387 b
pr. A τοῖς et tum διὰ τί. Non mirum, si τοῖς, unde vulgata venit οἷς, natum sit ex τίσι ut supra v. 6, neque multitudinis numerus διὰ τίνα, qui in ceteris locis legitur, necessario requiritur. Neque tamen nostra oratio offendit, quae item variat II, 10 p. 1388, 23: δῆλον δὲ καὶ οἷς χαίρουσιν . . . καὶ ἐπὶ τίσι, si iure ibi Bekkerus ἐφ' ante οἷς delevit. II, 11: τὰ ποῖα καὶ ἐπὶ τίσιν, ut cap. 2. 5. 6. 8.

7 δεύτερον δ', ἂν ὄντες ἀγαθοὶ καὶ σπουδαῖοι τυγχάνωσιν] Muretus negationem inserendam esse censet, dicit enim: lege οὐ τυγχάνουσιν, debebat scribere μὴ τυγχάνωσι. Offendit egregium virum quod eadem quae in praecedentibus, sententia inesse videatur; nam qui sunt ἄξιοι τῶν μεγίστων ἀγαθῶν, aperte ἀγαθοὶ et σπουδαῖοι sunt; itaque sensum quaesivit quem ipse vertit: qui cum boni gravesque viri sint, ea non consequuntur, quae contraria sunt verbis καὶ ταῦτα κεκτημένοι. Sed hoc ipsum in vulgata lectione est; ex illis enim καὶ ταῦτα κεκτημένοι hic intelligendi sunt et ii qui illa non possident; neque Aristoteles hoc loco μὴ τυγχάνωσιν, sed μὴ κεκτημένοι ὄσιν vel ἔχωσιν vel simile dixisset.

CAP. X.

22 εἶπερ ἐστὶν ὁ φθόνος λύπη τις ἐπὶ εὐπραγία φαινομένη τῶν εἰρημένων ἀγαθῶν περὶ τοὺς ὁμοίους, μὴ ἴνα τι αὐτῶ, ἀλλὰ δι' ἐκείνους] Plat. defīn. p. 574 (416): φθόνος λύπη ἐπὶ φίλων ἀγαθοῖς ἢ οὗσιν ἢ γεγενημένοις. Conf. Plat. Phileb. p. 215 seq. (49); supra II, 9 Aristoteles:

λύπη μὲν γὰρ ταραχώδης καὶ ὁ φθόνος ἐστὶ καὶ εἰς εὐ-
 πραγίαν, ἀλλ' οὐ τοῦ ἀναξίου ἀλλὰ τοῦ ἴσου καὶ ὁμοίου.
 τὸ δὲ μὴ ὅτι αὐτῷ τι συμβήσεται ἕτερον, ἀλλὰ δι' αὐτὸν
 τὸν πλησίον, ἅπασιν ὁμοίως δεῖ ὑπάρχειν· οὐ γὰρ ἔτι
 ἔσται τὸ μὲν νέμεσις τὸ δὲ φθόνος, ἀλλὰ φόβος, ἐὰν διὰ
 τοῦτο ἢ λύπη ὑπάρχη καὶ ἢ ταραχή, ὅτι αὐτῷ τι ἔσται
 φαῦλον ἀπὸ τῆς ἐκείνου εὐπραξίας. Hoc posterius neces-
 sarium videtur et quamquam a Zenone ap. Diog. VII, 111
 (φθόνος λύπη ἐπ' ἄλλοις ἀγαθοῖς) omissum, a Cicerone
 non sine vi notatum est, Tusc. Quaest. IV, 8, 17: *invidentiam*
esse dicunt aegritudinem susceptam propter alterius res se-
cundas, quae nihil noceant invidenti. Nam si qui doleat
eius rebus secundis, a quo ipse laedatur, non recte dicatur
invidere, ut si Hectori Agamemno; qui autem, cui alterius
commoda nihil noceant, tamen eum doleat his frui, is invidet
profecto. Id si Aristoteles in hac definitione non neglexit, la-
 tet in verbis μὴ ἵνα τι αὐτῷ, unde Muretus probante Vaterno
 p. 98 μὴ ἵνα μή τι αὐτῷ, idque non ut ne quid eveniat ei
 qui invidet, sed eorum ipsorum causa quibus invidetur; pote-
 rat probabilius quod supra μὴ ὅτι τι αὐτῷ. Nobis nihil mu-
 tandum esse videtur; qui enim alii invidet, non propter se
 quod ipse illis bonis frui velit, sed quod alius secundis rebus
 utatur, invidet; abest invidentia, si ille omnibus bonis privatur,
 etiamsi nihil in ipsum inde redundaverit; quare oppositus est
 φθόνος ζήλω, hic enim οὐχ ὅτι ἄλλω ἀλλ' ὅτι οὐχὶ καὶ
 αὐτῷ ἐστίν. Idque notare voluit Aristoteles. Qui vero alii
 invidet simulque malum timet, non propter illum, sed propter
 se ipsum ita affectus est, unde abit φθόνος et nascitur φόβος.

27 καὶ οἷς μικροῦ ἑλλείπει τὸ μὴ πάντα ὑπάρχειν] Desunt exempla, quibus docti hoc graece dictum credamus pro eo quod iam Bas. editores restituerunt μικρὸν ἑλλείπει τοῦ. Hoc postremum τοῦ et Victorius in commentario coniecit; Muretus μικρὸν ἑλλείπει τό.

pag.
1388

7 τὸ συγγενὲς γὰρ καὶ φθονεῖν ἐπίσταται] Schol. p. 37 b, 28: τοῦ Αἰσχύλου τοῦ ποιητοῦ ἐστίν.

13 ὁσαύτως καὶ πρὸς τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα] Sic ex A reposuimus; ceteri omnes πρὸς τούτους καὶ περὶ, quibus nullus inest sensus; nam si τούτους intelligit quos nominavit,

dici nequit ὡσαύτως. Muretus vertit: talibus et ob talia non invident; at intelligendum est φιλοτιμοῦνται, neque negativam sententiam, sed positivam explicant, unde melius haec superioribus inserta legerentur: φιλοτιμοῦνται γὰρ πρὸς τοὺς εἰρημέ-
 νους, ὡσαύτως καὶ πρὸς τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα, πρὸς δὲ τοὺς

18 εἰσὶ δὲ καὶ οὗτοι ἐγγύς καὶ ὅμοιοι] Aegre articulo ante ἐγγύς, quem iam Vaterus p. 99 desideravit, caremus.

23 καὶ τοῖς ταχὺ οἱ μήπω τυχόντες ἢ μὴ τυχόντες φθοροῦσιν] Hoc loco membrum illud cum A inseruimus; simile enim est ei quod praecedit; ceteri libri hoc colon statim post Hesiodi verba inculcant, neque μήπω, sed ἢ μόλις, quod ut vocabulo ταχὺ accurata esset oppositio, correctum videtur, exhibent.

24 δῆλον δὲ καὶ ἐφ' οἷς χαίρουσιν οἱ τοιοῦτοι καὶ ἐπὶ τίσι καὶ πῶς ἔχοντες] ἐφ' om. Bekker³; sed ἐφ' οἷς rem, non personam designat, melius igitur alteram coniunctionem inclusisset; at hoc verbum et de re et de persona dicitur χαίρειν ἐπὶ τινι, ut supra II, 9: δεῖ γὰρ χαίρειν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, ὡς δ' αὐτῶς καὶ ἐπὶ τοῖς εὖ πράττουσι κατ' ἀξίαν.

25 ὡς γὰρ οὐκ ἔχοντες λυποῦνται, οὕτως ἔχοντες ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις ἡσθήσονται] Ex A Bekkerus οὐκ edidit, ceteri libri μὴ praebent; acute Muretus negationem delet probante Wolfio ap. Vaterum p. 211: nam quomodo affecti dolent alienis bonis, eodem modo affecti gaudebunt contrariis. At quis φθόνον et ἐπι-
 χαιρεκακίαν idem esse πάθος dixerit? est quidem τοῦ αὐτοῦ ἡθους, sed non eiusdem affectus. Itaque simplicissimum esset: ὡς γὰρ λυποῦνται, οὕτως ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις ἡσθήσονται.

27 ἀξιοῦμενοι] ἀξιοῦντες Bonitz I, 94.

CAP. XI.

30 εἰ γὰρ ἐστὶ ζῆλος λύπη τις ἐπὶ φαινομένη παρου-
 σία ἀγαθῶν ἐντίμων καὶ ἐνδεχομένων αὐτῷ λαβεῖν περὶ
 τοὺς ὁμοίους τῆ φύσει] Zeno ap. Diogen. VII, 111: ζῆλον
 δὲ λύπην ἐπὶ τῷ ἄλλῳ παρεῖναι ὧν αὐτὸς ἐπιθυμεῖ, in
 quibus Victorius quod editio princ. praestat, ὧν αὐτὸς ἔχει,
 emendat μὴ ἔχει. Cicero Tuscul. disput. IV, 8, 17: aemula-
 tio aegritudo, si eo quod concupierit, alius potiat, ipse ca-

reat. Ap. Stobaeum ecl. eth. p. 178: ζῆλος λύπη ἐπὶ τῷ ἑτέρου ἐπιτυγχάνειν ὧν αὐτὸς ἐπιθυμεῖ, αὐτὸν δὲ μή. λέγεσθαι δὲ καὶ ἑτέρως ζῆλον μακαρισμοῦ ἔνδειαν καὶ τῆν ἄλλου μίμησιν ὡς ἂν κρείττους.

36 ἀνάγκη δὴ ζηλωτικούς μὲν εἶναι] Alii δέ, quod nihil est; notandum δὴ insertum, ut de coelo I, 7 p. 276, 15.

pag.
1388 b

2 οὐδείς γὰρ ἀξιοῖ τὰ φαινόμενα ἀδύνατα] Muretus probante Vatero p. 100 ante haec ex definitione verba inserit: ἐνδεχόμενον (scrib. ἐνδεχομένον) αὐτοῖς λαβεῖν, addenda enim constare haec ex superioribus et ex iis quae sequuntur. Quae si adiecta essent, omnia melius cohaerent; nunc cum iam in definitione dicta sint, ἀπὸ κοινοῦ intelligamus; Aristoteles omisit, quo magis oppositio appareret: ἀνάγκη ζηλωτικούς εἶναι τοὺς ἀξιούοντας αὐτοὺς ἀγαθῶν ὧν μὴ ἔχουσιν . . . καὶ οἷς ὑπάρχει τοιαῦτα ἀγαθὰ, igitur aemulantur et qui non possident et qui possident.

4 ἔστι γὰρ ταῦτα] Ethic. Nic. IV, 7 fine: αἱ γὰρ δυναστεῖαι καὶ ὁ πλοῦτος διὰ τὴν τιμὴν ἔστιν αἰρετά· οἱ γοῦν ἔχοντες αὐτὰ τιμᾶσθαι δι' αὐτῶν βούλονται. — δὲ pro γὰρ coniicit Thurot.

6 ὡς γὰρ προσήκον αὐτοῖς ἀγαθοῖς εἶναι, ὅτι προσῆκε τοῖς ἀγαθῶς ἔχουσι, ζηλοῦσι τὰ τοιαῦτα τῶν ἀγαθῶν] Quod putant ipsos decere probos esse viros, bonis enim illis abundare probos decere, hi quoque ζηλωτικοὶ sunt et bona illa in aliis admirantur; sed quaerendum de τοῖς ἀγαθῶς ἔχουσι. Multum turbant in his interpretes; Muretus corrigit: ὡς προσήκον αὐτοῖς ἀγαθοῖς εἶναι, ὅτι προσήκει τοῖς ἔχουσι τὰ τοιαῦτα τῶν ἀγαθῶν. In quibus si quid placeat, quod coniungit verba: ὅτι προσῆκε τοῖς ἀγαθῶς ἔχουσι τὰ τοιαῦτα τῶν ἀγαθῶν, ζηλοῦσι, probes. Vaterus p. 100: ὅτι προσήκον ἀγαθοῖς εἶναι τοῖς ἀγαθῶς ἔχουσι, reliqua ex scholio addita censet, e quibus, cur haec bona admirentur, nemo perspicit. Schol. 38, 15: ζηλοῦσι γὰρ τοιαῦτα ἀγαθὰ διὰ τὸ οἰεσθαι ἀγαθοὺς εἶναι καὶ διὰ τὸ ἔχειν (τὰ ἔχειν) τὰ ἀγαθὰ ἃ προσήκει ἔχειν τοὺς ἀγαθούς, unde Vahlen p. 566 coniicit, Bekker³ recepit: ὅτι ἃ προσῆκε τοῖς ἀγαθοῖς ἔχουσι. Quidni etiam προσήκει? si ἀγαθῶς ἔχουσι, i. e. ἀγαθοῖς, probum est, vulgata retinenda; scholiasta enim auctoris verba

non repetit, sed suo more explanat. Certum vero est ἀγαθῶς Top. V, 7 p. 136 b, 28. Stephanus p. 290: ὡς γὰρ προσῆκον αὐτοῖς ἀγαθοῖς εἶναι. ζηλοῦσι γὰρ οἱ ζηλοῦντες τοὺς τὰ ἀγαθὰ ἔχοντας ἀγαθοὺς, ὅτι καὶ ἑαυτοῖς ἀγαθοῖς οὐσι προσῆκεν αὐτὰ ἔχειν. συντακτέον οὖν καὶ οὕτως, εἰ βούλει, διὰ τὸ σαφέστερον. ζηλοῦσι γὰρ, λείπει τοὺς τὰ ἀγαθὰ εὐτυχήσαντας ἔχειν, ὡς προσῆκον αὐτοῖς ἀγαθοῖς εἶναι: διὰ τοῦτο γὰρ ζηλοῦσιν ὡς ἀγαθοὶ καὶ αὐτοί. εἶτα εἶπε ὅτι προσῆκε τοῖς ἀγαθῶς ἔχουσιν τὰ τοιαῦτα τῶν ἀγαθῶν, ἡγούρουν τὰ ζηλωτά. Is non aliud quam quod legimus invenit. Conf. Brandis Philol. IV, 46.

10 εἰ δ' ἐστὶ ζηλωτὰ τὰ ἐντιμα ἀγαθὰ] Isocrat. Antid. § 142—149.

21 καὶ ὧν ἔπαινοι καὶ ἐργάμια λέγονται ἢ ὑπὸ ποιητῶν ἢ λογογράφων] Isocrat. Euag. § 40: τὸν δὴ τὸ κάλλιστον τῶν ὄντων κάλλιστα κτησάμενον τίς ἂν ῥήτωρ ἢ ποιητὴς ἢ λόγων εὐρετὴς ἀξίως τῶν πεπραγμένων ἐπαινέσειεν; ante Bekkerum ἢ ῥήτωρ, haud dubie praeter ἢ etiam ῥήτωρ est delendum; ipse enim alibi poetam et oratorem componit, ut Philipp. § 109: περὶ δὲ τῶν ἄλλων τῶν τῆ ψυχῆ προσόντων ἀγαθῶν οὔτε τῶν ποιητῶν οὔτε τῶν λογοποιῶν οὐδεμίαν φανήσεται μνειάν πεποιημένος. § 144: οὐδεὶς ἂν οὔτε λόγων εὐρετὴς οὔτε ποιητὴς ἐπαινέσειεν. Ad Nicocl. § 7. 13. 48.

23 καὶ τὸ ζηλοῦν τῷ καταφρονεῖν] Substantivo verbum addit, in quo item concinnitas servanda est, unde reponendum quod Victorius tacite edidit: καὶ τῷ ζηλοῦν τὸ καταφρονεῖν. Vid. ad II, 3. Receptit Bekker³.

29 δι' ὧν μὲν οὖν τὰ πάθη ἐγγίγνεται καὶ διαλύεται, ἐξ ὧν αἱ πίστεις γίνονται περὶ αὐτῶν εἴρηται] Ita Bekkerus distinxit, quo fit, ut ἐξ ὧν et περὶ αὐτῶν in eodem membro ad idem vocabulum παθῶν pertineat, quod fieri nequit; Cod. Y et Basilienses editores coniungunt duas sententias: καὶ ἐξ ὧν; at non fiunt πίστεις de affectibus, sed ut I, 2 monuit, ex iis. Iam cum quod ceteri distinguunt, περὶ αὐτῶν εἴρηται, contra Aristotelis morem toties repetitum sit, περὶ αὐτῶν mala manu additum esse coniicias; legimus tamen I, 2:

ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς διώρισται περὶ αὐτῶν, expectamus vero h. l. περὶ τούτων.

CAP. XII.

31 Τὰ δὲ ἥθη ποῖοί τινες κατὰ τὰ πάθη καὶ τὰς ἕξεις καὶ τὰς ἡλικίας καὶ τὰς τύχας, διέλθωμεν μετὰ ταῦτα.]
 Quam tripartitam supra I, 2 argumentationem ostenderat: τῶν δὲ διὰ τοῦ λόγου ποριζομένων πίστεων τρία εἶδη ἐστίν· αἱ μὲν γὰρ εἰσιν ἐν τῷ ἥθει τοῦ λέγοντος, αἱ δὲ ἐν τῷ τὸν ἀκροατὴν διαθεῖναι πως, αἱ δὲ ἐν αὐτῷ τῷ λόγῳ διὰ τοῦ δεικνύναι ἢ φαίνεσθαι δεικνύναι. Conf. I, 8. 9. III, 1. Postquam primo libro, quae ex re ipsa ducta singulis generibus conveniunt, docuit (quae enim omnibus communia sunt, infra exponuntur post τὰ πάθη et ἥθη), in secundo τὰ πάθη aggressus est; restat tertia pars, ἥθη, magni sane momenti, nam ut ipse dicit I, 2: σχεδὸν ὡς εἰπεῖν κυρωτώτην ἔχει πίστιν τὸ ἥθος. Ipsorum auditorum indolem oratorem perspectam cognitamque tenere necesse est, quo facilius oratione accommodata ad illorum animos viam sibi muniat, ut ipse auctor est II, 13: τῶν μὲν οὖν νέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων τὰ ἥθη τοιαῦτα, ὥστ' ἐπεὶ ἀποδέχονται πάντες τοὺς τῷ σφετέρῳ ἥθει λεγομένους λόγους καὶ τοὺς ὁμοίους, οὐκ ἄδηλον πῶς χρώμενοι τοῖς λόγοις τοιοῦτοι φανοῦνται καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ λόγοι. Inde veram esse codicum lectionem et improbandam apparet eam, quam vetusta translatio sequitur: τὰ δὲ ἥθη ποῖοί τινες καὶ τὰ πάθη καὶ τὰς ἕξεις κατὰ τὰς ἡλικίας, quamque Muretus Vaterus, p. 101 — 103 aliique probarunt. Similiter in Ethic. Eudem. II, 2 τὰ ἥθη considerantur κατὰ τὰ πάθη vel κατὰ τὰς δυνάμεις τῶν παθημάτων et κατὰ τὰς ἕξεις. Integer locus haud parum nostrum adiuvat: λεκτέον δὴ κατὰ τί τῆς ψυχῆς ποί' ἄττα ἥθη. ἔσται δὲ κατὰ τε τὰς δυνάμεις τῶν παθημάτων καθ' ἃς ὡς παθητικοὶ λέγονται, καὶ κατὰ τὰς ἕξεις καθ' ἃς πρὸς τὰ πάθη ταῦτα λέγονται τῷ πάσχειν πως ἢ ἀπαθεῖς εἶναι. μετὰ ταῦτα ἢ διαίρεσις ἐν τοῖς ἀπηλλαγμένοις τῶν παθημάτων καὶ τῶν δυνάμεων καὶ τῶν

ἔξεων. λέγω δὲ πάθη μὲν τὰ τοιαῦτα, θυμὸν φόβον αἰδῶ ἐπιθυμίαν, ὅλως οἷς ἔπεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἢ αἰσθητικῇ ἡδονῇ ἢ λύπῃ καθ' αὐτά. καὶ κατὰ μὲν ταῦτα οὐκ ἔστι ποιότης, ἀλλὰ πάσχει κατὰ δὲ τὰς δυνάμεις ποιότης. λέγω δὲ τὰς δυνάμεις καθ' ἃς λέγονται κατὰ τὰ πάθη οἱ ἐνεργοῦντες, οἷον ὀργίλος ἀνάλγητος ἐρωτικὸς αἰσχυρ-τηλὸς ἀναισχύνητος. ἔξεις δὲ εἰσιν ὅσαι αἰτιαὶ εἰσι τοῦ ταῦτα ἢ κατὰ λόγον ὑπάρχειν ἢ ἐναντίως οἷον ἀνδρεία σωφροσύνη δειλία ἀκολασία. Ex quatuor rationibus considerari mores: κατὰ τὰ πάθη καὶ τὰς ἔξεις καὶ τὰς ἡλικίας καὶ τὰς τύχας, singularis horum vocabulorum explanatio docet; et ideo postremum posuit mores, ne in affectibus eadem, quae in moribus exposuisset, essent repetenda; qualis enim esset iratus, amans, alii, satis declaravit. Non minus supra in exponendis virtutibus et vitiis, quem locum ipse laudat, morum mentionem fecit, unde et illa pars, quae τὰς ἔξεις continet, omitti poterat, sic enim I, 9: μετὰ δὲ ταῦτα λέγωμεν περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας καὶ καλοῦ καὶ αἰσχροῦ· οὔτοι γὰρ σκοποὶ τῶ ἐπαινοῦντι καὶ ψέγοντι· συμβήσεται γὰρ ἅμα περὶ τούτων λέγοντας κάκεῖνα δηλοῦν, ἐξ ὧν ποιοὶ τινες ὑποληφθησόμεθα κατὰ τὸ ἦθος, ἥπερ ἦν δευτέρω πίστις· ἐκ γὰρ τῶν αὐτῶν ἡμᾶς τε καὶ ἄλλον ἀξιόπιστον δυνησόμεθα ποιεῖν πρὸς ἀρετὴν. Reliqua igitur sunt quae exponat, τὰ ἦθη κατὰ τὰς ἡλικίας καὶ τὰς τύχας cap. 12—17. Mira sunt quae Quintilianus V, 10 p. 400 Burm. in hoc libro invenisse sibi visus est: *debet etiam nota esse recte argumenta tractaturo vis et natura omnium rerum et quid quaeque earum plerumque efficiat. hinc enim sunt quae εἰκότα dicuntur; credibilium autem genera sunt tria . . . ideoque Aristoteles in secundo de arte Rhetorica libro diligentissime est exsecutus, quid cuique rei et quid cuique homini soleat accidere et quas res quosque homines, quibus rebus aut hominibus vel conciliasset vel alienasset ipsa natura, ut divitias quid sequatur aut ambitum aut superstitionem, quid boni probent, quid mali petant, quid milites, quid rustici, quo quaeque modo res vitari vel appeti soleat. verum hoc exsequi mitto; non enim longum tantum, sed etiam impossibile ac potius infinitum est; praeterea positum*

in communi omnium intellectu; si quis tamen desideravit, a quo peteret, ostendi. Crederes alium hunc de rhetorica librum aut dormitantem eum qui superstes est, evoluisse, unde et Muretus tom. III p. 767 Ruhnk.: puto eum nimis confisum esse memoriae suae; sed omnino negligenter hos libros tractavit, unde tot eius de his errores, neque iniuria a Petro Victorio ad h. l. p. 333 vehementer castigatur.

34 *περὶ ὧν εἰρήκαμεν πρότερον*] Melius abest *πρότερον*, modo enim de his disputavit neque medium aliud insertum legitur, et statim sequitur item *πρότερον*, recte positum. Conf. Düntzer zu Ar. Poetik p. 54. Neque sufficit novam hoc capite incipere quaestionem de moribus, separatam ab affectibus, ut histor. anim. IV, 1 p. 523, 33, ubi novus incipit liber, item libro V. Sunt tamen pauci loci, qui contra afferri possint; VIII, 1 p. 588 b, 11 pertinent ad v. 5. VIII, 17 p. 600 b, 18 intelligit quae ibidem a, 30, at sunt quaedam interiecta. Pol. I, 10 p. 1258, 34 intelligit quae v. 21 leguntur. Quid, si verba *περὶ ὧν εἰρήκαμεν πρότερον* et *εἴρηται δὲ περὶ τούτων πρότερον* varietas sit lectionis eiusdem loci?

36 *καὶ ποῖα προαιροῦνται*] I, 6 p. 1363, 19. Virtutes exposuit I, 9.

37 *ἡλικία δ' εἰσὶ νεότης καὶ ἀκμὴ καὶ γῆρας*] Naturae ordinem hic sequitur; ipse propter oppositionem contrariam sic exponit: *νεότης καὶ γῆρας καὶ ἀκμὴ* et cap. 14 fine: *περὶ μὲν οὖν νεότητος καὶ γῆρας καὶ ἀκμῆς ποίων ἡθῶν ἐστὶν ἕκαστον, εἰρήσθω τοσαῦτα.*

pag.
1389

1 *τύχην δὲ λέγω εὐγένειαν καὶ πλοῦτον καὶ δυνάμεις*] Eodem ordine haec exponuntur cap. 15—17, sed multitudinis numerus vocabuli *δύναμεις* ibi non apparet; Muretus et hic *δύναμιν* vertit. *τύχην* quod ex A et vet. transl. restitutum est pro *τύχας*, quod superioribus convenit, abstracte intelligendum, ut II, 17: *περὶ μὲν οὖν τῶν καθ' ἡλικίαν καὶ τύχην ἡθῶν εἴρηται.*

3 *οἱ μὲν οὖν νέοι τὰ ἥθη εἰδὼν ἐπιθυμητικοί, καὶ οἷοι ποιεῖν ὧν ἂν ἐπιθυμήσωσιν*] Topic. III, 2: *καὶ ἕκαστον ἐν ᾧ καιρῷ μείζον δύνатаι, ἐν τούτῳ καὶ αἰρετώτερον, οἷον τὸ ἀλύπως ἐν τῷ γῆρα μᾶλλον ἢ ἐν τῇ νεότητι· μείζον γὰρ ἐν τῷ γῆρα δύνатаι. κατὰ ταῦτα δὲ*

καὶ ἡ φρόνησις ἐν τῷ γήρᾳ αἰρετώτερον· οὐδεὶς γὰρ τοὺς νέους αἰρεῖται ἡγεμόνας διὰ τὸ μὴ ἀξιοῦν φρονίμους εἶναι. ἡ δ' ἀνδρία ἀνάπαλιν· ἐν τῇ νεότητι γὰρ ἀναγκαιοτέρα ἡ κατὰ τὴν ἀνδρίαν ἐνέργεια. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ σωφροσύνη· μᾶλλον γὰρ οἱ νέοι τῶν πρεσβυτέρων ὑπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν ἐνοχλοῦνται.

3 οἷοι ποιεῖν ὧν ἂν ἐπιθυμήσωσιν] Solus A ᾧ, quod rarius et praeter morem in vulgarem usum correctum est.

4 καὶ τῶν περὶ τὸ σῶμα ἐπιθυμιῶν μάλιστα ἀκολουθητικοί εἶσι τῇ περὶ τὰ ἀφροδίσια καὶ ἀκρατεῖς ταύτης] τῇ pro ταῖς, quod in A et vet. transl., vel τῆς, quod in reliquis libris est, emendavit Victorius in script. comment. Bentleius ad Horat. Serm. II, 5, 79, conf. Wolfius ap. Vater. p. 212. Singularem flagitat ταύτης, isque melius sententiae convenit, ne τούτων corrigas, quamvis ut ἡδοναί, sic et ἐπιθυμίαι ἀφροδισίων dicatur, Ethic. Nicom. VII, 5: θυμὸς γὰρ καὶ ἐπιθυμίαι ἀφροδισίων καὶ ἔνια τῶν τοιούτων ἐπιδήλως καὶ τὸ σῶμα μεθιστᾶσιν, ἐνίοις δὲ καὶ μανίας ποιοῦσιν. De re Ethic. Nic. III, 13: τῶν δ' ἐπιθυμιῶν αἱ μὲν κοιναὶ δοκοῦσιν εἶναι, αἱ δ' ἴδιοι καὶ ἐπίθετοι, οἷον ἡ μὲν τῆς τροφῆς φυσικὴ . . καὶ εὐνῆς φησὶν Ὅμηρος ὁ νέος καὶ ἀκμάζων, τὸ δὲ τοιαῦδε ἢ τοιαῦδε, οὐκέτι πᾶς, οὐδὲ τῶν αὐτῶν. VIII, 3. Eudem. VII, 2.

Isocr. Nicocles § 44: χρῆ δὲ δοκιμάζειν τὰς ἀρετὰς οὐκ ἐν ταῖς αὐταῖς ιδέαις ἀπάσας, ἀλλὰ τὴν μὲν δικαιοσύνην ἐν ταῖς ἀπορίαις, τὴν δὲ σωφροσύνην ἐν ταῖς δυναστείαις, τὴν δ' ἐγκράτειαν ἐν ταῖς τῶν νεωτέρων ἡλικίαις . . ἐκράτησα ταύτην ἔχων τὴν ἡλικίαν, ἐν ἧ' τοὺς πλείστους ἂν εὐροίμεν πλεῖστα περὶ τὰς πράξεις ἐξαμαρτάνοντας, atque eius σωφροσύνην ostenderat § 36—42.

6 εὐμετάβολοι δὲ καὶ ἀψίκοροι πρὸς τὰς ἐπιθυμίας] Horat. ad Pison. v. 165.

10 καὶ οἷοι ἀκολουθεῖν τῇ ὀρμῇ] Non cuivis impetui, sed ei cuius origo θυμὸς est, ut praestet quod in A legitur ὀρμῇ. Id mutatum esse videtur propter praecedens ὀξύθυμοι, ut τῇ ὀρμῇ idem sit quod τῇ ὀξύτητι τοῦ θυμοῦ.

13 μᾶλλον] Maxime vet. tr. τὸ φιλότιμον et φιλότι-

κον tam arcte cohaerent, ut μάλιστα non desideretur. Eadem varietas b, 33.

15 φιλοχρηματοί δὲ ἤκιστα] Plat. Rep. VIII p. 386 (549): οὐκοῦν καὶ χρημάτων ὁ τοιοῦτος νέος μὲν ἂν καταφρονοῖ ἄν, ὅσῳ δὲ πρεσβύτερος γίγνοιτο, μᾶλλον αἰεὶ ἀσπάξοιτο ἂν τῷ τε μετέχειν τῆς τοῦ φιλοχρημάτου φύσεως καὶ μὴ εἶναι εἰλικρινῆς πρὸς ἀρετὴν διὰ τὸ ἀπολειφθῆναι τοῦ ἀρίστου φύλακος; Horatius: *utilium tardus provisor, prodigius aeris*. Arist. Ethic. Nicom. IV, 2: ἐλευθεριώτεροι δὲ εἶναι δοκοῦσιν οἱ μὴ κτησάμενοι ἀλλὰ παραλαμβάνοντες τὴν οὐσίαν· ἄπειροί τε γὰρ τῆς ἐνδείας καὶ πάντες ἀγαπᾶσι μᾶλλον τὰ αὐτῶν ἔργα ὥσπερ οἱ γονεῖς καὶ οἱ ποιηταί.

16 ὥσπερ τὸ Πιττακοῦ ἔχει ἀπόφθεγμα εἰς Ἀμφιάραον] Intercidit Pittaci dictum; fictas nugas schol. affert: ὁ Πιττακὸς ἐδίδου τῷ Ἀμφιαράῳ τῷ μάντει χρήματα, ὁ δ' οὐκ ἠθέλησε λαβεῖν, ὅθεν καὶ ὁ Πιττακὸς λέγει πρὸς αὐτόν, σὺ δ' οὐπω χρυσῶν ἔρωτος ἐγεύσω. ἦ γὰρ ἂν χεῖρας ἐτοίμους εἶχες λαβεῖν. Stephanus p. 290: ὥσπερ ἔχει τὸ τοῦ Πιττακοῦ πρὸς Ἀμφιάραον. ὁ Πιττακὸς ὡς εἰκοι τραγωδίαν ἐμελέτησεν εἰς Ἀμφιάραον ἐκεῖνον τὸν στρατηγικώτατον καὶ μαντικώτατον. οὗτος γὰρ ἔγνω ὡς ἐν τῷ Θηβαϊκῷ ἀναιρεθῆσεται πολέμῳ ὡς μάντις. διὸ τοῦτο μηνυόμενος παρὰ τοῦ Ἀδράστου ἐλθεῖν εἰς τὸν πόλεμον οὐκ ὑπήκουσεν, ἕως τῆ ἀντὶ γυναικὶ Ἐριφύλῃ ἔστειλε χρυσέους κόσμους καὶ χρήματα πρὸς Ἀμφιάραον, ὁ δὲ ταῦτα οὐκ ἐδέξατο. τοῦτο γοῦν μελετῶν ὁ Πιττακὸς ἀπεφθέρξατο περὶ τοῦ χρυσοῦ.

17 καὶ οὐ κακοῖθεις ἀλλ' εὐήθεις] Plat. Rep. III p. 149 (409): διὸ δὴ καὶ εὐήθεις νέοι ὄντες οἱ ἐπιεικεῖς φαίνονται καὶ εὐεξαπάτητοι ὑπὸ τῶν ἀδίκων ἅτε οὐκ ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς παραδείγματα ὁμοιοπαθῆ τοῖς πονηροῖς. In his vocabulis εὐήθεις et κακοῖθεις ludit Plato Rep. III p. 134 (400), Demosth. pro Ctesiph. § 11.

19 καὶ εὐέλπιδες· ὥσπερ γὰρ οἱ οἰνωμένοι, οὕτω διάθερμοί εἰσιν οἱ νέοι ὑπὸ τῆς φύσεως] Aristot. Probl. p. 955, 1: τὸ δὲ θερμὸν τὸ περὶ τὸν τόπον, ᾧ φρονοῦμεν καὶ ἐλπίζομεν, ποιεῖ εὐθύμους, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὸ πί-

νειν εἰς μέθην πάντες ἔχουσι προθύμως, ὅτι πάντα ὁ οἶνος ὁ πολὺς εὐέλπιδας ποιεῖ, καθάπερ ἡ νεότης τοὺς παῖδας. τὸ μὲν γὰρ γῆρας δύσελπί ἐστίν, ἡ δὲ νεότης ἐλπίδος πλήρης.

25 τῇ γὰρ πρώτῃ ἡμέρᾳ] Ut seq. capite de senibus: καὶ φιλόζωοι καὶ μάλιστα ἐπὶ τῇ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ διὰ τὸ τοῦ ἀπόντος εἶναι τὴν ἐπιθυμίαν. Significat primum et postremum tempus, initium et finem vitae. Ceterum Bekkerus egregie ad οἶονται, quod ineptum est, adnotavit: *an οἶον τε?* Certissima est emendatio. Idem vitium infra II, 23 p. 1398 b, 23.

26 καὶ εὐεξαπάτητοὶ εἶσι] Vet. tr. καὶ ἐξαπάτητοι δ' εἶσι, id ut in topicis libri primi et alibi saepius occurrit, ita neque hoc neque sequenti capite invenitur. Huius contrarium in senum descriptione non apparet, cetera omnia recte sibi respondent; hic vero de iuvenibus desiderantur contrarie dicta, quae de senibus p. 1389 b, 32 leguntur, καὶ φιλόζωοι . . nam quod deinde sequitur καὶ φίλαντοι μᾶλλον ἢ δεῖ oppositum est verbis καὶ φιλόφιλοι καὶ φιλέταιροι. At etiam iuvenes φιλόζωοι sunt nec vitae contemptores, sed ita ut τὸ καλὸν pluris faciant, cuius exemplum est Achilles p. 1359, 2. Quare hoc non multum requiritur.

28 τό τε ἐλπίζειν ἀγαθὸν τι θαρραλέον ἐστίν] Ulricus notante Vaterno p. 104 emendat θαρραλέον, ut aequae atque in praecedente persona notetur, quod ut non falsum, sic necessarium non est.

29 καὶ αἰσχυντηλοί· οὐ γὰρ πω καλὰ ἔτερα ὑπολαμβάνουσιν, ἀλλὰ πεπαίδενται ὑπὸ τοῦ νόμου μόνον] Non nisi iusta et proba a parentibus acceperunt et docti sunt; ipsi nondum experti sunt alia multa esse honesta. Muretus: nondum enim percipiunt, quae pulchra sunt expetenda esse, sed a lege tantum instituti sunt; adnotans haec: itaque ubi spes est latendi, facile admittunt in se turpia. Correxisse videtur, nescio quo iure: τὰ καλὰ αἰρετά. Ulricus ἀλλ' ἂ πεπαίδενται parum apte scribit; ex usu enim esset ἢ ἂ

31 οὔτε γὰρ ὑπὸ τοῦ βίου πω τεταπεινώνονται] Sic Bekkerus correxit, et corr. D, deteriores ποτε, A et vet. transl.

οὐπω, neque similem locum, in quo οὐ . . οὐπω proxime coniuncta leguntur, invenire memini; alius enim generis est Analyt. post. I, 5: διὰ τοῦτο οὐδ' ἄν τις δείξει καθ' ἕκαστον τὸ τρίγωνον ἀποδείξει ἢ μιᾶ ἢ ἑτέρῃ ὅτι δύο ὀρθὰς ἔχει ἕκαστον, τὸ ἰσόπλευρον χωρὶς καὶ τὸ σκαληνὸν καὶ τὸ ἰσοσκελές, οὐπω οἶδε τὸ τρίγωνον ὅτι δύο ὀρθαῖς. Fortasse οὐπω aliena manu insertum est, supra quoque v. 21: ἅμα δὲ καὶ διὰ τὸ μήπω πολλὰ ἀποτετυχηκέναι et A et vet. transl. exhibent μὴ πολλά. Simpliciter etiam ex contrario infra de senibus cap. 13: καὶ μικρόψυχοι διὰ τὸ τεταπεινώσθαι ὑπὸ τοῦ βίου.

37 καὶ φιλόφιλοι] Ethic. Nicom. VIII, 3: μάλιστα δ' ἐν τοῖς πρεσβύταις ἢ τοιαύτη (πρὸς τὸ συμφέρον) δοκεῖ φιλία γίνεσθαι (οὐ γὰρ τὸ ἡδὺ οἱ τηλικούτοι διώκουσιν ἀλλὰ τὸ ὠφέλιμον), καὶ τῶν ἐν ἀκμῇ καὶ νέων ὅσοι τὸ συμφέρον διώκουσιν. οὐ πάντ' οἱ τοιοῦτοι οὐδὲ συζῶσι μετ' ἀλλήλων· ἐνίοτε γὰρ οὐδ' εἰσὶν ἡδεῖς· οὐδὲ δὴ προσδέονται τῆς τοιαύτης ὁμιλίας, εἰ μὴ ὠφέλιμοι ᾧσιν· ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ εἰσὶν ἡδεῖς ἐφ' ὅσον ἐλπίδας ἔχουσιν ἀγαθοῦ. ἢ δὲ τῶν νέων φιλία δι' ἡδονὴν εἶναι δοκεῖ· κατὰ πάθος γὰρ οὗτοι ζῶσι, καὶ μάλιστα διώκουσι τὸ ἡδὺ αὐτοῖς καὶ τὸ παρόν· τῆς ἡλικίας δὲ μεταπιπτούσης καὶ τὰ ἡδέα γίνεται ἕτερα. διὸ ταχέως γίνονται φίλοι καὶ παύονται· ἅμα γὰρ τῷ ἡδεῖ ἢ φιλία μεταπίπτει, τῆς δὲ τοιαύτης ἡδονῆς ταχεῖα ἢ μεταβολή. καὶ ἐρωτικὸν δ' οἱ νέοι· κατὰ πάθος γὰρ καὶ δι' ἡδονὴν τὸ πολὺ τῆς ἐρωτικῆς· διόπερ φιλοῦσι καὶ ταχέως παύονται, πολλάκις τῆς αὐτῆς ἡμέρας μεταπίπτοντες. συνημερεύειν δὲ καὶ συζῆν οὗτοι βούλονται· γίνεται γὰρ αὐτοῖς τὸ κατὰ φιλίαν οὕτως. Ethic. Eudem. VII, 2 p. 1236, 38.

A et vet. transl.: καὶ φιλόφιλοι καὶ φίλοι καὶ φιλέταιροι, in quo alia compositio latere videtur, v. c. φιλερασταὶ vel simile. Conf. p. 1250 b, 33. Ceteri καὶ φίλοι omittunt. — φιλοίκειοι correxit Vahlen, recepit Bekker³ ex p. 1251 b, 35: ἔτι δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα οἷον φιλοίκειον εἶναι καὶ φιλόφιλον, φιλέταιρον, φιλόξενον, φιλάνθρωπον καὶ φιλόκαλον.

ad Diogen. I, 41. Heind. ad Plat. Protag. p. 584. Astius p. 166. Schol. Eurip. Hipp. 264.

7 τοῦτο γὰρ αἰτιόν ἐστι καὶ τοῦ πάντα ἄγαν] Quod prava hac opinione, se omnia intelligere, ducuntur neque ut senes, cauti et dubii agunt, etiam in rebus gerendis modum excedunt, quare huius mali ille fons est; mala enim sententia mala facta parit. I. M. Gesnerus in Chrestomathia graeca scribit: τούτου γὰρ αἰτιόν ἐστι καὶ τὸ πάντα ἄγαν, et sane si in omnibus modum excedunt, et in his transsiliunt, quod si voluisset auctor, nulla apparet causa, cur id adderet, et si addidisset, scripsisset καὶ γὰρ τούτου. Conf. Vaterus p. 106.

7 καὶ τὰ ἀδικήματα ἀδικοῦσιν εἰς ὕβριν καὶ οὐ κακουργίαν] καὶ ante οὐ om. A., unde coniicias: εἰς ὕβριν, οὐκ εἰς κακουργίαν, ita vet. tr. in contumeliam, non in nequitiam, et infra cap. 13 p. 1390, 18: καὶ τὰδικήματα ἀδικοῦσιν εἰς κακουργίαν, οὐκ εἰς ὕβριν, at vero etiam hic quod omisit Bekkerus, ex A apud Victorium et Gaisf. enotatum est οὐχ ὕβριν, ut altero loco εἰς ὕβριν, οὐ κακουργίαν, altero εἰς κακουργίαν, οὐχ ὕβριν scribendum esse dubitare non liceat.

12 εὐτράπελοι] Α φιλευτράπελοι, id et p. 1251, 20, neque obstat, quod cap. 13 p. 1390, 23 οὐκ εὐτράπελοι senes dicuntur; unde hic locus correctus esse videtur, sed potius ibi quoque οὐ φιλευτράπελοι scribendum erit quam id quod A praestat, hic negligendum, cap. 17 p. 1391, 22: φιλοτιμότεροι γὰρ καὶ ἀνδρωδέστεροί εἰσι, idem Α φιλανδρωδέστεροι. Cf. Isocr. Areop. § 49.

13 τὸ μὲν οὖν τῶν νέων τοιοῦτόν ἐστιν ἡθός] Haec desunt in vet. transl. fortasse casu; nam propter est repetitum (et ceteri libri ἡθός ἐστιν scribunt) facile excidere poterant. Non negligendum tamen infra cum senioribus iuniores coniunctos esse: τῶν μὲν οὖν νέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων τὰ ἡθῆ τοιαῦτα. Equidem de veritate huius commatis non dubito.

CAP. XIII.

16 ἡμαρτηκέναι] ἐξημαρτηκέναι A, quod gravius est.

17 ἥττόν τε ἄγαν] Minus autem valde vet. tr. male.

Oppositum est quod supra de iuvenibus dictum est: πάντα γὰρ ἄγαν πράττουσιν. Unde minus recte facili quidem structura, sed deteriore sententia edit. Par. et Rassow observ. crit. in Arist. p. 32 ἄγανται.

18 ἀμφισβητοῦντες] ἀμφιδοξοῦντες A et vet. tr. egregie, mutatum haud dubie, quod rem controversam flagitarēt, a qua et contra quam disputarent dubii et ambigui.

23 διὰ ταῦτα] Sic Ulricus et Vaterus, scil. quod sunt ἄπιστοι et καχύποπτοι, ceteri ταῦτα.

23 ἀλλὰ κατὰ τὴν Βίαντος ὑποθήμην καὶ φιλοῦσιν ὡς μισήσοντες καὶ μισοῦσιν ὡς φιλήσοντες] Cap. 21: δεῖ φιλεῖν οὐχ ὥσπερ φασίν, ἀλλ' ὡς αἰεὶ φιλήσοντα· ἐπιβούλου γὰρ θάτερον. ἢ ὥδε. οὐκ ἀρέσκει δέ μοι τὸ λεγόμενον· δεῖ γὰρ τὸν γ' ἀληθινὸν φίλον ὡς φιλήσοντα αἰεὶ φιλεῖν. καὶ οὐδὲ τὸ μηδὲν ἄγαν. δεῖ γὰρ τοὺς γε κακοὺς ἄγαν μισεῖν. Diogen. I, 87 de Biante: ἔλεγε τὸν βίον οὕτω μετρεῖν ὡς καὶ πολὺν καὶ ὀλίγον χρόνον βιωσομένους καὶ φιλεῖν ὡς μισήσοντας· τοὺς γὰρ πλείστους εἶναι κακοὺς. In quibus contrarium καὶ μισεῖν ὡς φιλήσοντας fortasse de industria omissum est; parum enim ratio addita his conveniet; omittit et Cicero de amicitia cap. 16: *negabat ullam vocem inimiciorem amicitiae potuisse reperiri quam eius qui dixisset, ita amare oportere ut si aliquando esset osurus, nec vero se adduci posse, ut hoc quemadmodum putaretur, a Biante dictum esse crederet, qui sapiens habitus esset unus e septem; impuri cuiusdam aut ambitiosi aut omnia ad suam potentiam revocantis esse sententiam.* ibique interpp. Sed Scipio, ut Aristoteles infra cap. 21, contrariam sententiae partem sciens negligere potuit, ne quem vituperaret, et laudare cogeretur. Integrum Biantis praeceptum Sophoclis Ajax v. 676—682 probat, ubi vid. Lobeckius, et Demosthenes in Aristocr. p. 660 § 122: ἔστι γὰρ οὐχ ὑγαινόντων, οἶμαι, ἀνθρώπων οὗθ' ὅταν τινὰ ὑπειλήφωσι φίλον, οὕτω πιστεύειν ὥστε, ἂν ἀδικεῖν ἐπιχειρῇ, τὸ ἀμύνασθαι σφῶν αὐτῶν ἀφελέσθαι, οὗθ' ὅταν ἐχθρὸν τινα ἠγάωνται, οὕτως αὖ μισεῖν ὥστ', ἐὰν παυσάμενος βούληται φίλος εἶναι, τὸ ποιεῖν ἐξεῖναι ταῦτα κωλύσαι· ἀλλ' ἄχρη τοῦτου καὶ φιλεῖν, οἶμαι, χρὴ καὶ μισεῖν, μηδετέρου τὸν καιρὸν ὑπεροβάλλοντας.

27 καὶ ἀνελευθέροι] Horat.: *quaerit et inventis miser abstinet ac timet uti*. Ethic. Nicom. IV, 3 p. 1121 b, 12: ἡ δ' ἀνελευθερία ἀνιάτος ἐστίν· δοκεῖ γὰρ τὸ γῆρας καὶ πᾶσα ἀδυναμία ἀνελευθέρους ποιεῖν, καὶ συμφυέστερον τοῖς ἀνθρώποις τῆς ἀσωτίας· οἱ γὰρ πολλοὶ φιλοχρήματοι μᾶλλον ἢ δοτικοί. IX, 7: ἔτι δὲ τὰ ἐπιπόνως γενόμενα πάντες μᾶλλον στέργουσιν, οἷον καὶ τὰ χρήματα οἱ κτησάμενοι τῶν παραλαβόντων. Plat. de rep. p. 330 St.: ἔδοξας οὐ σφόδρα ἀγαπᾶν τὰ χρήματα, τοῦτο δὲ ποιοῦσιν ὡς τὸ πολὺ οἱ ἂν μὴ αὐτὸι κτήσωνται· οἱ δὲ κτησάμενοι διπλῆ ἢ οἱ ἄλλοι ἀσπάζονται αὐτά. ὥσπερ γὰρ οἱ ποιηταὶ τὰ αὐτῶν ποιήματα καὶ οἱ πατέρες τοὺς παῖδας ἀγαπᾶσι, ταύτη τε δὴ καὶ οἱ χρηματισάμενοι περὶ τὰ χρήματα σπουδάζουσιν ὡς ἔργον ἑαυτῶν, καὶ κατὰ τὴν χροίαν ἤπερ οἱ ἄλλοι. conf. ibi interpr. Thucyd. II, 44: τὸ γὰρ φιλότιμον ἀγῆρων μόνον, καὶ οὐκ ἐν τῷ ἀχρείῳ τῆς ἡλικίας τὸ κερδαίνειν, ὥσπερ τινὲς φασί, μᾶλλον τέρπει, ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι.

30 καὶ δειλοὶ καὶ πάντα προφοβητικοί] Vid. Bentr. ad Hor. art. poet. v. 172:

*vel quod res omnes timide gelideque ministrat,
dilatator, spe longus, iners, pavidusque futuri.*

32 ὥστε προωδοποίηκε τὸ γῆρας τῇ δειλίᾳ· καὶ γὰρ ὁ φόβος κατάψυξις τίς ἐστίν] Probl. XXX p. 954 b, 10: ὥστε φοβερόν τι ὅταν εἰσαγγελθῆ, ἐὰν μὲν ψυχροτέρας οὔσης τῆς κρᾶσεως τύχη, δειλὸν ποιεῖ· προωδοπεποίηκε γὰρ τῷ φόβῳ καὶ ὁ φόβος καταψύχει. δηλοῦσι δὲ οἱ περιφοβοὶ. τρέμουσι γὰρ. ubi in verbo repetitum augmentum observa, quod et h. l. in A sec. manus restituit; idem locus vocabulum ὁ φόβος in vet. tr. fortuito desiderari docet.

33 καὶ μάλιστα] καὶ μᾶλλον A, vet. tr.

35 καὶ οὗ δὲ ἐνδεεῖς, τούτου μάλιστα ἐπιθυμεῖν] δὲ accessit ex A, invenit et interpres, sed locum mutavit: *hoc autem maxime*, delendum potius est καὶ aut ante μάλιστα ponendum. Ex eodem A infinitivus redditus est, ceteri ἐπιθυμοῦσι.

35 καὶ φίλαντοι μᾶλλον ἢ δεῖ] φίλαντοι A et vet. tr., ceteri φιλαίτιοι, id si probamus, nil senes φιλάτους esse

dictum est; atque id requiritur, dicit enim in sequenti loco διὰ τὸ φίλαντοί εἶναι.

37 τὸ μὲν γὰρ συμφέρον αὐτῷ ἀγαθόν ἐστὶ, τὸ δὲ καλὸν ἀπλῶς] I, 6 p. 1365, 35. I, 9 p. 1366 b, 37 seqq.

pag.
1390

7 καὶ ζῶσι τῇ μνήμῃ μᾶλλον ἢ τῇ ἐλπίδι] Pericles ap. Thucyd. II, 44 occisorum patres aetate iam proveciores quam qui alios procreent filios, his verbis consolatur: ὅσοι δ' αὖ παρηβήκατε, τὸν τε πλείονα κέρδος ὃν εὐντυχεῖτε βίον ἡγεῖσθε καὶ τόνδε βραχὺν ἔσσεσθαι, καὶ τῇ τῶνδε εὐκλείᾳ κουφίζεσθε. τὸ γὰρ φιλότιμον ἀγῆρων μόνον, καὶ οὐκ ἐν τῷ ἀχρείῳ τῆς ἡλικίας τὸ κερδαίνειν, ὥσπερ τινὲς φασί, μᾶλλον τέρεπει, ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι. Quibus et quae infra dicit Ar. senes πρακτικούς esse κατὰ τὸ κέρδος, optime illustrantur.

13 ὥστε οὗτ' ἐπιθυμητικοὶ οὗτε πρακτικοὶ κατὰ τὰς ἐπιθυμίας] Transponunt A et vet. tr. πρακτικοὶ οὗτ' ἐπιθυμητικοί, quod non probandum; respondent enim quae de iuvenibus supra sunt dicta εἰσὶν ἐπιθυμητικοὶ καὶ οἷοι ποιεῖν ὧν ἂν ἐπιθυμήσωσιν. Sed paulo post iidem recte διὸ σωφρονικοὶ omissa particula καί, qua facile caremus.

18 καὶ τὰδικήματα ἀδικοῦσιν εἰς κακουργίαν, οὐκ εἰς ὕβριν] Praeter A et vet. transl. ceteri omnes ἀδικίαν, non κακουργίαν. Tum vero scribe ex A οὐχ ὕβριν, vid. ad cap. 12 p. 1389 b, 7.

23 φιλογέλοιοι] Ut statim dicit τῷ φιλογέλῳ, ita supra cap. 12 fine de iisdem φιλογέλῳ, ut mira sit adiectivi variatio, accedit in A exstare φιλόγελοι, an forma φιλόγελοφ usus est Aristoteles, ut Athenaeus φιλόγελος ὄντας p. 261 d, ubi alii φιλογέλῳτας? ex ipso Aristotele apud Stobaeum I, 18 (p. 1251, 19) φιλόγελων εἶναι, ubi Barocc. φιλογέλοιον. III, 2 p. 1405, 13 A νέοι pro νέφω praebet.

CAP. XIV.

30 ὑπερβολήν] Quod in utraque aetate nimium et ideo malum est; poterat item dicere: ἐκατέρων ἀφαιροῦντες τὴν ὑπερβολήν καὶ τὴν ἔλλειψιν, ut infra: ὅσα δ' ὑπερβάλλουσιν ἢ ἐλλείπουσι.

3 και σώφρονες μετ' ἀνδρίας και ἀνδρεῖοι μετὰ σω-^{pag.} 1390 b
φροσύνης] Coniungunt quae plerumque disiuncta sunt, ut Pe-
ricles de Atheniensibus apud Thuc. II, 40: φιλοκαλοῦμεν
γὰρ μετ' εὐτελείας και φιλοσοφοῦμεν ἄνευ μαλακίας.

10 ἀκμάζει δὲ τὸ μὲν σῶμα ἀπὸ τῶν τριάκοντα ἐτῶν
μέχρι τῶν πεντεκαιτριάκοντα, ἡ δὲ ψυχὴ περὶ τὰ ἐνὸς
δεῖν πεντήκοντα] Solonem secutus est, qui septenarium nu-
merum ad hominum aetates dividendas adhibuit fragm. XIV, 7:

τῆ δὲ τετάρτῃ πᾶς τις ἐν ἑβδομάδ' ἐστὶν ἄριστος
ἰσχύν, οἳ τ' ἄνδρες σήματ' ἔχουσ' ἀρετῆς.

et tum v. 11:

τῆ δ' ἕκτῃ περὶ πάντα καταρτύεται νόος ἀνδρός,
οὐδ' ἔρδειν ἔθ' ὁμῶς ἔργ' ἀπάλαμνα θέλει.

ἑπτὰ δὲ νοῦν και γλῶσσαν ἐν ἑβδομάσει μέρ' ἄριστος
ὀκτώ τ' ἀμφοτέρων τέσσαρα και δέκ' ἔτη.

Vid. Hippocratis aliorumque divisiones ap. Censorinum de die
natali cap. 14 ibiq. Lindenbr. p. 96. Solonis versus, quos a
Christiano vel Iudaeo confictos censuit Porsonus, ab Aristotele
indicari Polit. VII, 16 monuit iam Victorius: διὸ κατὰ τὴν
διανοίας ἀκμὴν, αὕτη δ' ἐστὶν ἐν τοῖς πλείστοις ἦνπερ
τῶν ποιητῶν τινὲς εἰρήκασιν οἱ μετροῦντες ταῖς ἑβδομάσει
τὴν ἡλικίαν, περὶ τὸν χρόνον τὸν τῶν πεντήκοντα ἐτῶν.
Ex his videatur improbandum esse quod A et vet. transl.
ψυχὴ ἐνὸς δεῖ πεντήκοντα praebent, omissis περὶ τὰ; id
enim contra Solonis sententiam animum a tricesimo usque ad
undequinquagesimum annum maxime vigere significaret. Aristot.
Pol. VII, 17 fine: δύο δ' εἰσὶν ἡλικίαι, πρὸς ἃς ἀναγκαῖον
διηρῆσθαι τὴν παιδείαν, μετὰ τὴν ἀπὸ τῶν ἑπτὰ μέχρι
ἡβῆς και πάλιν μετὰ τὴν ἀφ' ἡβῆς μέχρι τῶν ἐνὸς και
εἴκοσιν ἐτῶν. οἱ γὰρ ταῖς ἑβδομάσει διαιροῦντες τὰς ἡλι-
κίας ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λέγουσιν οὐ καλῶς, δεῖ δὲ τῆ διαι-
ρέσει τῆς φύσεως ἐπακολουθεῖν. In quibus Muretus tom.
III p. 766 R. corrigit οὐ κακῶς, ne inconstans sit Aristoteles,
qui et hic et alibi illorum rationem sequitur et probat. Mihi
doctus quidam ex ingenio verba περὶ τὰ inseruisse videtur.
Dionysius 4, 29: οὐ πολὺ ἀποδέη πεντηκονταετῆς εἶναι,
κράτιστα δὲ ἄνθρωποι φρονεῖν πεφύκασιν οἱ περὶ ταύτην
μάλιστα γενόμενοι τὴν ἡλικίαν. et 31 de eodem: ὅτε γ'

εἰς τὴν κρατίστην παρεγενόμενῃ τοῦ σώματος καὶ τῆς φρονήσεως ἀκμῆν, τριάκοντα γεγονῶς ἐτῶν. Vides Dionysium hunc Aristotelis locum secutum esse. Macrob. somn. Scip. I, 6, 75: *notandum vero quod cum numerus septem se multiplicat, facit aetatem, quae proprie perfecta et habetur et dicitur, adeo ut illius aetatis homo, utpote qui perfectionem et attigerit iam et necdum praeterierit, et consilio aptus sit nec ab exercitio virium alienus habeatur.* Schol. 39, 20: *περὶ τὴν πέμπτην ἡλικίαν ἀκμάζει τὸ σῶμα· πεντάκις γὰρ ἐπτά λε, περὶ δὲ τῷ τέλει τῆς ἐβδόμης ἡλικίας παρακμάζει ἡ ψυχὴ ἐπτάκις ἐπτά, τεσσαρακονταεννέα.*

CAP. XV.

19 ἢ δ' εὐγένεια ἐντιμότης τις προγόνων ἐστίν] τις om. A et vet. transl. Polit. IV, 8: ἢ γὰρ εὐγένειά ἐστὶν ἀρχαῖος πλοῦτος καὶ ἀρετῆ. III, 13: εὐγένεια γὰρ ἐστὶν ἀρετῆ γένους.

20 καὶ καταφρονητικὸν καὶ τῶν ὁμοίων] Alterum καὶ si iure positum est, significat nobiles vel alios item nobilitate praestantes, sed ipsorum maioribus non pares contemnere; nam si horum maiores eosdem magistratus vel imperia gesserunt, neque tamen aequae longinquo temporis spatio distant, cum illis contendere non possunt et contemnuntur, unde ταῦτα, non ταῦτα et Victorius in scriptis commentariis et Vaterus p. 108 coniecerant; sed non opus, ταῦτα enim omnia quae ad nobilitatem pertinent, comprehendit.

21 ἐντιμότερα καὶ εὐαλαζόνευστα] et magis iactabilia vet. tr. Comparativum, nisi ipse interpres primus dedit, propter concinnitatem alteri adiectivo illatum fuisse puto.

22 ἔστι δὲ εὐγενὲς μὲν κατὰ τὴν τοῦ γένους ἀρετήν, γενναῖον δὲ κατὰ τὸ μὴ ἐξίστασθαι τῆς φύσεως] περὶ τὰ ζῶα ἱστορ. I, 1 p. 488, 18: εὐγενὲς μὲν γὰρ ἐστὶ τὸ ἐξ ἀγαθοῦ γένους, γενναῖον δὲ τὸ μὴ ἐξιστάμενον ἐκ τῆς αὐτοῦ φύσεως. Polit. III, 13 p. 1283, 34: οἱ δ' ἐλεύθεροι καὶ εὐγενεῖς ὡς ἐγγὺς ἀλλήλων· πολῖται γὰρ μᾶλλον οἱ γενναιότεροι τῶν ἀγεννῶν . . . εὐγένεια γὰρ ἐστὶν ἀρετῆ γένους.

23 ὃ περὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οὐ συμβαίνει τοῖς εὐγενέσιν, ἀλλ' εἰσὶν οἱ πολλοὶ εὐτελεῖς] Eurip. Heraclid. v. 325:

εὐγενῆς δ' ἄν' Ἑλλάδα
σάζεις πατρώαν δόξαν· ἐξ ἑσθλῶν δὲ φύς,
οὐδὲν κακίων τυγχάνεις γεγὼς πατρός,
παύρων μετ' ἄλλων. ἓνα γὰρ ἐν πολλοῖς ἴσως
εὔροις ἄν, ὅστις ἐστὶ μὴ χείρων πατρός.

25 φορὰ γὰρ τίς ἐστὶν ἐν τοῖς γένεσιν ἀνδρῶν ὥσπερ ἐν τοῖς κατὰ τὰς χώρας γιγνομένοις] Pindari locos Gaisf. laudavit Nem. VI, 15: τεκμαίρει καὶ νυν Ἀλκιμίδας τὸ συγγενὲς ἰδεῖν Ἄγχι καρποφόροις ἀρούραισιν, αἴτ' ἀμειβόμεναι Τόκα μὲν ὦν βίον ἀνδράσιν ἐπηετανὸν ἐκ πεδίων ἔδοσαν, Τόκα δ' αὐτ' ἀναπανσάμεναι σθένος ἔμαρψαν. Item XI, 47 seqq., inde translatio ad alios nata est, ut Demostheni φορὰ προδοτῶν.

28 κἄπειτα πάλιν ἀναδίδωσιν] ἀναδιδόναί de terrae proventu dictum, iam Victorius recte explicuit: posteaque rursus intervallo aliquo temporis edit ac gignit industrios item et insignes viros; id autem dixit quod modo τὸ ἐξίστασθαι φύσεως nobilebus solempne esse monuerat, ἀλλ' εἰσὶν οἱ πολλοὶ εὐτελεῖς. Alii contra usum verbi intransitivo sensu: retro ferri, flaccescere, ut ἐπιδοῦναι explicant.

28 ἐξίσταται δὲ τὰ μὲν εὐφυνᾶ γένη εἰς μανικώτερα ἦθη] Poet. 17: διὸ εὐφροῦς ἢ ποιητικὴ ἐστὶν ἢ μανικοῦ.

30 τὰ δὲ στάσιμα εἰς ἀβελτερίαν καὶ νωθρότητα, οἷον οἱ ἀπὸ Κίμωνος καὶ Περικλέους καὶ Σωκράτους] De Cimonia filiiis nil traditum legimus; Periclis Paralus et Xanthippus stupidi, ἡλιθίω, dicuntur Plat. Alcib. I p. 334 (118). Conf. Heind. ad Protag. p. 481. De Socratis filiiis Plut. Cat. mai. cap. 20: ἐπεὶ καὶ Σωκράτους οὐδὲν ἄλλο θαυμάζειν τοῦ παλαιοῦ πλὴν ὅτι γυναικὶ χαλεπῇ καὶ παισὶν ἀποπλήγτοις χρώμενος ἐπεικῶς καὶ πράως διετέλεσε. Aliorum exempla passim in Platonis dialogis, v. c. Lachete leguntur. Eadem vitia μανίαν et νωθρότητα alio modo liberis insitam et innatam invenit Plato Politico p. 363 (310), illam si fortes ex fortium genere, hanc si modesti et iusti, κόσμιοι, ex horum genere uxores ducunt: οἱ μὲν που κόσμιοι τὸ σφέτερον αὐτῶν ἦθος ζητοῦσι καὶ κατὰ δύναμιν γαμοῦσί τε παρὰ τούτων

καὶ τὰς ἐκδιδομένας παρ' αὐτῶν εἰς τούτους ἐκπέμπουσιν
 πάλιν· ὡς δ' αὐτῶς τὸ περὶ τὴν ἀνδρίαν γένος δρᾶ, τὴν
 αὐτοῦ μεταδιῶκον φύσιν, δέον ποιεῖν ἀμφοτέρω τὰ γένη
 τούτων τὸνναντίον ἅπαν. NE. ΣΩ. πῶς καὶ διὰ τί; ΞΕ.
 διότι πέφυκεν ἀνδρία τε ἐν πολλαῖς γενέσεσιν ἄμικτος
 γεννωμένη σῶφρονι φύσει κατὰ μὲν ἀρχὰς ἀκμάζειν ῥώμῃ,
 τελευτῶσα δὲ ἔξανθεῖν παντάπασι μανίαις. NE. εἰκός. ΞΕ.
 ἢ δὲ αἰδοῦς γε αὖ λίαν πλήρης ψυχὴ καὶ ἀκέραστος τόλ-
 μης ἀνδρείας, ἐπὶ γενεᾷς πολλὰς οὕτω γεννηθεῖσα, νοθε-
 στέρα φύεσθαι τοῦ καιροῦ καὶ ἀποτελευτῶσα δὴ παντά-
 πασιν ἀναπηροῦσθαι.

Articulus oī, quem A omittit, facile ex praecedentibus in-
 telligitur, unde ceteris libris redditum esse putō.

CAP. XVI.

33 ὑπερήφανοι, πάσχοντές τι] οἱ πάσχοντές τι Ulricus
 apud Vaterum articulo inserto, quo non opus est; subiectum
 enim ex τῷ πλούτῳ intelligitur οἱ πλούσιοι, quorum mores
 divitiis mutantur.

pag.
1391

1 ὁ γὰρ πλοῦτος] δὲ YZ apud Bekkerum, at idem in A
 apud Victorium et Gaisf.; cui accedit vet. transl.

9 ὅθεν καὶ τὸ Σιμωνίδου εἴρηται]. Hunc igitur in-
 telligit, ut Victorius iam indicavit, Plato Rep. VI p. 283 (489):
 οὐ γὰρ ἔχει φύσιν κυβερνήτην ναυτῶν δεῖσθαι ἄρχεσθαι
 ὑφ' αὐτοῦ, οὐδὲ τοὺς σοφοὺς ἐπὶ τὰς τῶν πλουσίων θύ-
 ρας ἰέναι, ἀλλ' ὁ τοῦτο κομψευσάμενος ἐψεύσατο, τὸ δὲ
 ἀληθὲς πέφυκεν, εἴαν τε πλούσιος εἴαν τε πένης κάμνη,
 ἀναγκαῖον εἶναι ἐπὶ ἰατρῶν θύρας ἰέναι καὶ πάντα τὸν
 ἄρχεσθαι δεόμενον ἐπὶ τὰς τοῦ ἄρχειν δυναμένου, οὐ τὸν
 ἄρχοντα δεῖσθαι τῶν ἀρχομένων ἄρχεσθαι, οὐ ἂν τῇ ἀλη-
 θεῖα τι ὄφελος ἦ. ubi vid. schol. et Schleierm. p. 566; pri-
 mus ibi Aristotelem contulit Schneiderus. Stob. Serm. LXXXIX:
 Σιμωνίδης ἐρωτηθεὶς πότερον αἰρετώτερον πλοῦτος ἢ σο-
 φία, οὐκ οἶδα, ἔφη, ὁρῶ γὰρ τοὺς σοφοὺς ἐπὶ τὰς τῶν
 πλουσίων θύρας φοιτῶντας. Diogenes Laert. II, 69 de Ari-
 stippo: ἐρωτηθεὶς ὑπὸ Διονυσίου διὰ τί οἱ μὲν φιλόσοφοι
 ἐπὶ τὰς τῶν πλουσίων θύρας ἔρχονται, οἱ δὲ πλούσιοι

ἐπὶ τὰς τῶν φιλοσόφων οὐκέτι, ἔφη, ὅτι οἱ μὲν ἴσασιν ὧν δέονται, οἱ δὲ οὐκ ἴσασιν.

14 ἀνοήτου εὐδαίμονος ἦθος ὁ πλοῦτος ἐστίν] A secundum Bekkerum et Victorium ἦθος πλοῦτος, apud Gaisf. vero: ἦθος πλούτου, sed emendavit recentior ut videtur manus πλοῦτος. Accedit auctoritas vet. transl. *insensati felices mores divitiarum sunt*, idque verum puto, exponit enim τῷ πλούτῳ ἃ ἔπεται ἦθη, idque paucis sic explanat, ut qui mores sint ἀνοήτου εὐδαίμονος, iidem et πλούτου esse inveniuntur.

CAP. XVII.

22 φιλανθρωδέστεροι] A vet. tr., ἀνθρωδέστεροι ceteri, conf. ad p. 1389 b, 11. Vulgatam probat Vahlen p. 51.

24 ὅσα ἐξουσία αὐτοῖς] Bekkerus tacite ἐξουσί' αὐτοῖς scripsit; in A ἐξουσι exstare apud Gaisf. legimus, sed et ibi recte emendatum est ἐξουσία.

27 ποιεῖ γὰρ σεμνοτέρους τὸ ἀξίωμα] Sic ex A et vet. transl. scripsimus; ceteri ἐμφανεστέρους.

30 κατὰ μόριά τε] Sic A apud Vict. et Gaisf., item vet. transl. *secundum partes quidem*; κατὰ τε μόρια ex A tacite Bekkerus. Structura quodammodo mutata pergīt in verbis καὶ ἔτι εἰς. Quam hic sub finem εὐτυχίαν attingit, supra cap. 12 in universum comprehendit.

4 ἀγαθὰ] Post γιγνόμενα om. A et inclusit Gaisfordus. pag.
1391 b

7 οἷον πένητος καὶ ἀτυχοῦς ἦθος καὶ ἀδυνάτου] Non ex ordine haec posita sunt, et omisit τὸν ἀγενῆ, praeterea εὐτυχίας contrarium supra II, 12 δυστυχίαν dixit. Verbis: περὶ μὲν οὖν τῶν καθ' ἡλικίαν καὶ τύχην ἦθῶν εἴρηται comprehendit cap. 12—17, ita ut ἡλικίαν iterum inserat, ut cap. 13 iuniores, cap. 14 iuniores et seniores; melius esse credas τῶν κατὰ τύχην ἦθῶν, quod contraria hic indicantur, sed illud necessarium est, si quae initio sequentis capituli diximus, vera sunt; omnia enim de moribus dicta coniungit, nam τὰ ἦθη κατὰ τὰ πάθη καὶ τὰς ἕξεις cap. 12 indicata sunt, addit vero quae sola restant τὰ κατὰ τὰς πολιτείας.

CAP. XVIII.

8 ἐπεὶ δ' ἡ τῶν πιθανῶν λόγων χοῆσις πρὸς κρίσιν ἐστὶ] Impedita loci structura; Muretus apodosin verbis λοιπὸν ἡμῖν διελθεῖν incipere statuit idque multis defendere studet Vaterus p. 111—116; Victorius vero ut schol. graecus verbis ὥστε διωρισμένον ἂν εἶη, idque probabilius videtur; haec enim tractationem de moribus claudunt et cur finita sit docent. Quae deinde sequuntur, alius sunt generis et transitum ad ea, quae omnibus generibus communia sunt, faciunt, h. e. novum prorsus, quod nulla ratione cum praecedentibus cohaeret, tractant. Hoc dicit Aristoteles: cum oratio sit de qua iudicetur (II, 1), idque fiat et in deliberativo genere et in iudiciali, item quodammodo in demonstrativo, revera tamen iudicium sit non nisi ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἀγῶσιν (id est iudiciali et deliberativo), fortasse requiras τὰ τῶν πολιτειῶν ἥθη, sed cum de his iam supra dictum sit, disputatio de moribus finita est. Aristoteles, si longior est protasis, quae incipit vocabulis ἐπεὶ δὲ vel similibus, interdum sententiarum vi et impetu ita abripitur, ut quae apodosin reddere debebant, conclusionis locum teneant. Vid. Zellius ad Ethic. p. 324. περὶ ποιητικῆς cap. 9: ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον τελείας ἐστὶ πράξεως ἢ μίμησις ἀλλὰ καὶ φοβερῶν καὶ ἐλεινῶν, ταῦτα δὲ γίνεται καὶ μάλιστα ὅταν γένηται παρὰ τὴν δόξαν δι' ἄλληλα . . . ὥστε ἀνάγκη τοὺς τοιοῦτους εἶναι καλλιούς μύθους, ubi recte et Madius p. 139 et Victorius p. 102 apodosin agnoverunt; conf. Herm. ad Vigerum nro. 242. ibidem cap. 7: ἔτι δ' ἐπεὶ τὸ καλὸν καὶ ζῶον καὶ ἅπαν πρᾶγμα δ' συνέστηκεν ἔκ τινων, οὐ μόνον ταῦτα τεταγμένα δεῖ ἔχειν, ἀλλὰ καὶ μέγεθος ὑπάρχειν μὴ τὸ τυχόν . . . ὥστε δεῖ καθάπερ ἐπὶ τῶν σωμάτων καὶ ἐπὶ ζώων ἔχειν μὲν μέγεθος, τοῦτο δὲ εὐσύνοπτον εἶναι, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν μύθων ἔχειν μὲν μῆκος, τοῦτο δ' εὐννημόνευτον εἶναι. Analyt. poster. I, 25 p. 86 b, 30: ἔτι εἰ ἀρχὴ συλλογισμοῦ ἢ καθόλου πρότασις ἄμεσος . . . ὥστε βελτίων ἢ ἀρχὴ τῆς δεικτικῆς ἢ τῆς στερητικῆς, ἢ δὲ βελτίωσιν ἀρχαῖς χωρὶς μὲν βελτίων. Alia res est ibidem p. 85 b, 23—27, ubi Ἄ εἰ omittit. Magna Moral. II, 7 p. 1205 b, 2. II, 11 p. 1211,

22. Physic. VI, 1 p. 231 b, 28: *εἰ δὴ ἀνάγκη . . . ὥστε εἰ μὲν.* *ibidem:* *εἰ οὖν ἀνάγκη ἢ ἡρεμεῖν ἢ κινεῖσθαι πᾶν, ἡρεμεῖ δὲ καθ' ἕκαστον τῶν ΑΒΓ, ὥστ' ἔσται τι συνεχῶς ἡρεμοῦν ἅμα καὶ κινούμενον.* nisi hic potius apodosis in seqq. *ἐνδέχοιτ' ἄν.* De coelo II, 5 p. 287, 32: *εἰ γὰρ . . . ὥστε κἂν διὰ τούτου (scrib. τοῦτο) φανερόν εἴη ὅτι σφαιροειδῆς ἔστιν ὁ οὐρανός.* III, 1 p. 299 b, 18. De anima II, 2 p. 414, 4—13, ubi male *ἐπεὶ* in *ἔτι* mutandum esse censet Trend. III, 9 ibiq. Trend. p. 531. De memoria I p. 449, 31: *ἐπεὶ δὲ . . . ὥστε φανερόν.* De somno 2 p. 455, 15: *ἐπεὶ δὲ . . . πρῶτον μὲν ἐπειδὴ λέγομεν . . . ὥστε ἀναγκαῖον.* De part. animal. II, 1 p. 646, 24—b, 5. [vid. Bonitz Arist. Stud. III, 106.]

Haec quidem grammaticae sufficiunt arti, non vero sententiae, quae qualis sit, vid. in comment. acad. Ueber die Rh. d. Ar. p. 30—40, haud probata Brandisio Gesch. der gr. Phil. III, 1 p. 195, Thuroto Études p. 228—236, defensa a Vahleno p. 65—76. Ibi Aristotelem *τοῖς εἶδεσι* I, 4—15 simul ut par erat *τοὺς τόπους* II, 18—26 coniunxisse et hac prima parte absoluta secundam et tertiam, i. e. *τὰ πάθη* et *ἡθῆ* aggressum esse docuimus. Haec enim ita cohaerent: *περὶ μὲν οὖν τῶν καθ' ἡλικίαν καὶ τύχην ἡθῶν εἴρηται· τὰ γὰρ . . . ἀδυνάτου, περὶ δὲ τῶν κατὰ τὰς πολιτείας ἡθῶν ἐν τοῖς συμβουλευτικοῖς εἴρηται πρότερον, ὥστε . . . ποιητέον. ἐπεὶ δὲ περὶ ἕκαστον μὲν γένος.* Quae vero in medio posita sunt v. 8—20: *ἐπεὶ δ' ἢ . . . βουλευόνται,* si cum II, 1 contuleris, potius dicta esse credas quibus affectus indicaret; sic enim ibi eadem protasi praemissa: *ἐπεὶ δ' ἔνεκα κρίσεως ἔστιν ἡ ῥητορικὴ (καὶ γὰρ τὰς συμβουλὰς κρίνουσι καὶ ἡ δίκη κρίσις ἔστί), ἀνάγκη μὴ μόνον πρὸς τὸν λόγον ὁρᾶν, ὅπως ἀποδεικτικὸς ἔσται, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ποιοῦν τινα καὶ τὸν κριτὴν κατασκευάζειν.* In iis quae nunc leguntur, neque consequens est apodosis ex iis quae praecedunt, et minus aptum videtur, Aristotelem quod I, 8: *τὰ κατὰ τὰς πολιτείας ἡθῆ* attigerit politicorumque librorum mentionem fecerit, profiteri lectores iam scire *πῶς τε καὶ διὰ τίνων* τοὺς λόγους ἡθικὸς ποιητέον, at iure hoc confirmat, si haec fini praecedentis capitis adhaerent. Ad vulgatum ordinem de-

pendendum iure uti potes verbis III, 1 v. 35: καὶ κατὰ τοὺς πολιτικούς ἀγαῶνας διὰ τὴν μοχθηρίαν τῶν πολι-
τειῶν, si sanum est postremum vocabulum.

10 *ἐάν τε πρὸς ἕνα*] Quidni πρὸς [πολλοὺς ἢ πρὸς] ἕνα vel πρὸς [πολλούς, ἂν τε πρὸς] ἕνα?

12 *ὃν δεῖ*] A, γὰρ inserunt ceteri.

13 *ἐάν τε πρὸς ἀμφισβητοῦντα ἐάν τε πρὸς ὑπόθεσιν λέγει τις*] Fictas, ni fallor, intelligit iudicialis generis causas, quales sunt Antiphontis tetralogiae.

21 *ἐν τοῖς συμβουλευτικοῖς εἴρηται πρότερον*] I, 8.

26 *ἔτι δ' ἐξ ὧν ἡθικὸς τοὺς λόγους ἐνδέχεται ποιεῖν*] Mirum hic desiderari τὰ πάθη, et nullam video causam, qua illa desint; nam et supra I, 2 tria, πάθη, ἡθῆ et πίστεις δι' αὐτοῦ τοῦ λόγου indicavit, et ipse haec examinavit. Num igitur excidit hoc scripsitque παθητικούς καὶ ἡθικούς, vel quod facilius lacunam explicaret, ἡθικὸς καὶ παθητικούς, an latiori sensu dixit ἡθικούς, ut cap. 12: ἡθῆ κατὰ τὰ πάθη, quod non facit II, 22 p. 1396 b, 33? — Haec potius aliena manu addita delenda sunt.

28 *πᾶσι γὰρ ἀναγκαῖον τὰ περὶ τοῦ δυνατοῦ καὶ ἀδυνατοῦ προσχρῆσθαι ἐν τοῖς λόγοις*] προσχρῆσθαι Reiz, quo accusativus τὰ defendatur, verbo parum apto. I, 3: ἔχειν προτάσεις περὶ δυνατοῦ καὶ ἀδυνατοῦ. Sed in A exstat τό, ut articulus cum verbo προσχρῆσθαι sit coniungendus.

33 *καὶ συμβουλευόντες ἢ ἀποτρέποντες καὶ ἐπαινοῦντες ἢ ψέγοντες καὶ κατηγοροῦντες ἢ ἀπολογούμενοι*] Sic A et vet. transl., quod si verum est, συμβουλευόντες idem esset atque προτρέποντες, id quod constanti usui auctoris nostri contrarium est; unde aut corrigendum καὶ προτρέποντες ἢ ἀποτρέποντες, aut deletis verbis ἢ ἀποτρέποντες (et in cod. Monac. vet. transl. verba *et dehortantes* sane desiderantur) scribendum καὶ συμβουλευόντες καὶ ἐπαινοῦντες, quo facilius vetustior lectio explicatur, et similiter Aristoteles II, 22: καὶ γὰρ συμβουλευόντα τῷ Ἀχιλλεῖ καὶ ἐπαινοῦντα καὶ ψέγοντα καὶ κατηγοροῦντα καὶ ἀπολογούμενον ὑπὲρ αὐτοῦ τὰ ὑπάρχοντα ἢ δοκοῦντα ὑπάρχειν ληπτέον, ἴν' ἐκ τούτων λέγωμεν ἐπαινοῦντες ἢ ψέγοντες εἴ τι καλὸν ἢ αἰσχρὸν ὑπάρχει, κατηγοροῦντες δ' ἢ ἀπολογούμενοι εἴ τι

δίκαιον ἢ ἄδικον, συμβουλευόντες δ' εἴ τι συμφέρον ἢ βλαβερόν. et quae his praecedunt: πῶς ἂν δυναίμεθα συμβουλευεῖν Ἀθηναίος . . . ἢ ἐπαινεῖν . . . ὁμοίως δὲ ψέγουσιν . . . ὡς δ' αὐτως καὶ οἱ κατηγοροῦντες καὶ οἱ ἀπολογούμενοι.

2 εἴ τι ἔχομεν] Mire sane additum hoc commation, quod pag.
1392 ideo codices praeter A et vet. transl. omittunt. De his enim se dicturum esse, supra iam I, 2 fine professus est.

3 ὅπως τὰ λοιπὰ προσθέντες ἀποδῶμεν] Quaeenam sunt τὰ λοιπὰ? Fortasse intelliges ipsos τόπους, quasi verba sic transposita essent: τούτων δὲ διορισθέντων, ὅπως τὰ λοιπὰ προσθέντες ἀποδῶμεν τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν, περὶ τε ἐνθυμημάτων κοινῇ πειραθῶμεν εἰπεῖν, εἴ τι ἔχομεν, καὶ περὶ παραδειγμάτων. At linguae indoles id non admittit, quod si esset, verba τὰ λοιπὰ προσθέντες desiderarentur. λέξιν et τάξιν intelligere non licet; nulla enim horum ἐξ ἀρχῆς πρόθεσις, conf. II, 26 fine. Priorem interpretationem sequuntur Maioragius, Riccobonus, et ipse Brandis p. 7, alteram idem Riccobonus proposuit, qui verbis I, 1 p. 1355 b, 22: πῶς τε καὶ ἐκ τίνων tres rhetoricae partes indicatas esse censet. Coniicias τοὺς τόπους cap. 23—24 singularim relatos notari, de quibus dicit cap. 22 fine: ἔτι δ' ἄλλον τρόπον καθόλου περὶ ἀπάντων λάβωμεν καὶ λέγωμεν. Sed haec arcte ἐνθυμημάσιν adhaerent nec ab his separari possunt, p. 1395 b, 20; aequè arcte his adhaerent quas fortasse intelligas λύσεις καὶ ἐνστάσεις cap. 25, de quibus p. 1397, 4: δηλωθέντων δὲ τούτων (i. e. τῶν τόπων) περὶ τῶν λύσεων καὶ ἐνστάσεων διορίσωμεν, ut has verbis τὰ λοιπὰ προσθέντες significari valde dubitem. Non negligendum tamen p. 1396 b, 29—a, 6 longiorem transitum ad locos ipsos legi, ut res nova magnique momenti eo indicari videatur. Unum solum sufficit, quod ex operis initio intelligimus et exspectamus, ut expositis εἴδεσι et τόποις, h. e. ταῖς δι' αὐτοῦ τοῦ λόγου πίστεσι, iam τὰς παθητικὰς καὶ ἡθικὰς πίστεις aggrediatur; haec enim sola quae tractentur supersunt, haec est eius ἡ ἐξ ἀρχῆς πρόθεσις. — Maioragii interpretationem sequitur Vahlen p. 73. Conf. comm. acad. p. 36—37.

5 τὸ μὲν αὖξιν οἰκειότατον τοῖς ἐπιδεικτικοῖς, ὥσπερ εἴρηται] Vid. I, 9.

7 περὶ τούτων γὰρ ἡ κρίσις] Om. Muretus sine ratione, nisi quod melius esset scriptum τούτου quam τούτων, in quo γεγονότα intelligendum est.

CAP. XIX.

8 περὶ δυνατοῦ καὶ ἀδυνατοῦ] Alia ratione posteriores h. l. tractarunt, vid. schol. in Hermogen. tom. IV p. 747 seqq.

11 ἢ γὰρ αὐτὴ δύναμις τῶν ἐναντίων, ἢ ἐναντία] ἢ ἐναντία Muretus Var. lect. VIII, 8 ex Aldina et calamo notatis libris (quos vereor ne non sint) corrigit, quod loci sensum pervertit neque Lambino tom. I p. 401 Ruhnk. persuasit, neque Vaterno p. 117. Ethic. Nicom. V, 1: οὐδὲ γὰρ τὸν αὐτὸν ἔχει τρόπον ἐπὶ τῆς τῶν ἐπιστημῶν καὶ δυνάμεων καὶ ἐπὶ τῶν ἔξεων· δύναμις μὲν γὰρ καὶ ἐπιστήμη δοκεῖ τῶν ἐναντίων ἢ αὐτὴ εἶναι, ἔξις δ' ἢ ἐναντία τῶν ἐναντίων οὐ, ubi item corrigendum ἢ ἐναντία.

12 καὶ τὸ ὅμοιον] Simpliciter ut modo τὸ ἐναντίον dictum pro καὶ τὸ ὅμοιον. Alii male ἀνόμοιον.

13 καὶ εἰ τὸ χαλεπώτερον δυνατὸν, καὶ τὸ ῥᾶον] Id Isocrates in Philippo docet; quod suadet Philippo, non modo δυνατὸν esse § 39—56, sed etiam ῥᾶδιον § 57—87; alios enim difficiliora perfecisse Philippo inferiores. Egregium exemplum de industria factum in Alcidas. περὶ σοφιστῶν p. 79 seq. R.: ἔπειτα τοῖς μὲν λέγειν δεινοῖς οὐδεὶς ἂν φρονῶν ἀπιστήσειεν ὡς οὐ μικρὸν τὴν τῆς ψυχῆς ἔξιν μεταρροθμίσαντες ἐπιεικῶς λογογραφήσουσι, τοῖς δὲ γράφειν ἡσκημένοις οὐδεὶς ἂν πιστεύσειεν ὡς ἐπὶ τῆς αὐτῆς δυνάμεως καὶ λέγειν οἷοί τε ἔσονται. τοὺς μὲν γὰρ τὰ χαλεπὰ τῶν ἔργων ἐπιτελοῦντας εἰκός, ὅταν ἐπὶ τὰ ῥᾶω τὴν γνώμην μεταστήσωσιν, εὐπόρως μεταχειρίσασθαι τὴν τῶν πραγμάτων ἀπεργασίαν, τοῖς δὲ τὰ ῥᾶδια γεγυμνασμένοις ἀντίτυπος καὶ προσάντης ἢ τῶν χαλεπωτέρων ἐπιμέλεια καθίσταται. Id quod deinde multis confirmatur exemplis, quae hic describere longum est, non tamen sine voluptate apud auctorem ipsum legentur.

15 *χαλεπώτερον γὰρ καλήν οἰκίαν ἢ οἰκίαν εἶναι]* Topic. VI, 1: *πρωτον μὲν οὖν ἐπισκεπτέον εἰ μὴ καλῶς ὄρισταί· ῥᾶον γὰρ ὀτιοῦν ποιῆσαι ἢ καλῶς ποιῆσαι.* Ethic. Magn. I, 3: *μετὰ τοῦτο τοίνυν τοῦτ' εἰάν τις σκοπῆ ἐπὶ τῶν ἐπιστημῶν πασῶν, ὅψεται οὐκ ἄλλην μὲν ποιούσαν οἰκίαν, ἄλλην δὲ σπονδαίαν οἰκίαν, ἀλλὰ τὴν οἰκοδομικὴν, καὶ οὗ ποιητικὸς ὁ οἰκοδόμος, ἢ τούτου ἀρετὴ τοῦ αὐτοῦ τούτου ποιητικῆ. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων.* Utrumque locum laudavit Schraderus.

18 *οἶον τὸ σύμμετρον τὴν διάμετρον εἶναι οὗτ' ἂν ἄρξαιτο γίνεσθαι οὔτε γίννεται]* Vid. Euclid. Elem. X, 117, ubi hoc multis illustratur, conf. Plat. Rep. p. 623 (510), Muretus ad Aristot. Ethic. III, 5 tom. III p. 270. R. Hoc exemplum ab Aristotele frequentatur, Analyt. prior. I, 23. 31. 44. II, 17. poster. I, 2. 33. Soph. el. 9. 17. Top. I, 15. Ethic. Eud. II, 10 p. 1226, 3. Phys. IV, 12 p. 221 b, 25. 222, 5. De coelo I, 11. 12. De gener. anim. II, 6 p. 742 b, 27. Metaphys. I, 2 fine. IV, 7. 12 (p. 1019 b, 24.). 29. Θ, 4. 10.

23 *καὶ ἀρχὴ γὰρ ἐκείνη]* A, ceteri καὶ om., sed proba est particula, non solum δυνατὸν hoc est, quod πρότερον, sed etiam quod ἀρχή, de quo v. 16 dictum.

26 *δυνατὸν ταῦτα καὶ εἶναι καὶ γενέσθαι]* Ita et vet. transl.; sed A *δυνατὰ ταῦτα καὶ ἐστὶ καὶ γίννεται*, quod correctum esse non miror, et tamen fortasse ipse auctor scripsit.

31 *ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ]* Haec h. l. posita nemo desideret; nam partes, si totum inde confectum est, fieri posse par est, sed ex partibus non facile semper totum conficitur.

31 *εἰ γὰρ πρόσχισμα καὶ κεφαλὴς καὶ χιτῶν δύναται γενέσθαι, καὶ ὑποδήματα δυνατὸν γενέσθαι]* Calceamenti partes nobis incertae enumerantur, ut in Xenophontis Cyrop. VIII, 2, 5: *ἐν δὲ ταῖς μεγάλαις πόλεσι διὰ τὸ πολλοὺς ἐκάστου δεῖσθαι ἀρκεῖ καὶ μία ἐκάστῳ τέχνη εἰς τὸ τρέφεσθαι, πολλάκις δὲ οὐδ' ὅλη μία. ἀλλ' ὑποδήματα ὁ μὲν νευρορραφῶν μόνον τρέφεται, ὁ δὲ σχίζων, ὁ δὲ χιτῶνας μόνον συντέμνων, ὁ δὲ γε τούτων οὐδὲν ποιῶν, ἀλλὰ συντιθεὶς ταῦτα.* ubi vid. Schneid. et in lexic. s. v. πρόσχισμα. Problem. XXX, 8 p. 956 b, 3: *οὐκ ἔστιν ἐν*

ἄλλη τέχνη ἐκ τούτου ποιήσουσα πλὴν ὡς μέρους, οἶον ἢ σκυτικὴ ὑπόδημα ἐκ προσχίσματος. Schol. p. 40 b, 4: πρόσχισμα λέγεται τὸ ἔμπροσθεν τῆς τραχηλαίας τοῦ ὑποκαμίσου, κεφαλῆς δὲ ἢ τραχηλαία. καὶ πάλιν ἐπὶ τοῦ καληγίου πρόσχισμα τὸ κοιλόν, κεφαλῆς δὲ τὸ καύκαλον. Vet. tr. *indumentum*, unde alii ὑπενδύματα correxerunt.

33 καὶ χιτῶν] Post κεφαλῆς A, vet. transl. item BCY omittunt, ceteri ex praecedenti suppleverunt.

34 καὶ εἰ τὸ γένος ὅλον τῶν δυνατῶν γενέσθαι] ὅλον non male Muretus omittit, malim γένος δυνατὸν γενέσθαι, quod posterius in Victorii libro p exstat.

pag.
1392 b

7 ὄθεν καὶ Ἀγάθωνι εἴρηται] Omnes libri praeter E Q m in utroque versu τύχη scribunt; illi in posteriore τέχνη praestant, quod probavit Muretus ad h. l. III p. 769. Bekkerus, alii. Verum viderunt qui ut Isingr. Camot. Maioragius, Grotius in Excerptis trag. p. 437., Dobreeus in Adversar. priori versui τέχνη intulerunt, quod verba ipsa flagitant; πράσσει enim dicitur, quod nostro studio et contentione fit, προσγίγνεσθαι quod sine ulla opera nostra fit; idem et articulus priori versui praepositus probat, neque cur sit corrigendum χροῖ τέχνη cum Porsono ad Eur. Medeam v. 1090 et Elmsleio ibid. v. 1062, videmus. Accedit in A non esse infinitivum, sed πράσσει, quod de homine dictum est; nescimus vero quae praecedunt. Mire a sensu verborum aberravit Reisigius ad Oedip. Colon. p. 177; sophistas Agathon secutus est, qui omnia φύσει aut τύχη aut τέχνη fieri affirmaverant, vid. Plat. Legg. X, 185 (888). IV, 341 (709). Astius ad h. l. p. 207. Simplic. ad Arist. Phys. fol. 80 b. Rhetor. Graec. VI, 47. VII, 94. van Heusde Initia II, 1, 17. Lobeck Aglaoph. p. 388. De generat. II, 6 p. 334, 2, ubi vulgo male τέχνης, Bekk. ex codd. τύχης restituit.

11 ὅσπερ καὶ Ἰσοκράτης ἔφη] Isocratis dictum de Euthyno aliunde ignotum; adde ipsius Aristotelis de Isocrate αἰσχρὸν σιωπᾶν, Ἰσοκράτην δ' εἶν λέγειν. Schol. gr. εὐθύνοος, B C Q εὐθύμος, quae varietas haud ignota est Stephano in Cram. Anecd. I, 290, qui male orationem ἀμάρτυρον huc transtulit et more suo nugas fingit; συνηγορεῖ

τοίνυν ὁ Ἴσοκράτης ὁ ῥήτωρ τῷ Νικίᾳ κατ' Εὐθύνου (γράφεται καὶ Εὐθύμος ὄνομα κύριον) εἰπών, οὐ δύνασάι τι εὐρεῖν. Demosth. Aristocrat. § 107—109.

15 εἰ δὲ γέρονεν ἢ μὴ γέρονεν] A om. postrema ἢ μὴ γέρονεν, quae ut facile excidere poterant, ita si absunt, non desiderantur; attingit enim in fine περὶ δὲ τοῦ μὴ γερονέναι, simpliciterque dicit infra περὶ δὲ τοῦ ἐσομένου, ubi nemo addet καὶ μὴ ἐσομένου, etsi nihil in fine sequitur. Sufficit igitur initio capitis dixisse περὶ δυνατοῦ καὶ ἀδυνατοῦ.

17 καὶ εἰ τὸ ὕστερον εἰωθὸς γίνεσθαι γέρονεν, καὶ τὸ πρότερον γέρονεν, οἷον εἰ ἐπιλέλησται, καὶ ἔμαθέ ποτε τοῦτο] Idem locus fere sub finem legitur: καὶ εἰ ὅσα ὕστερον πεφυκὲι γίνεσθαι . . καὶ τὸ πρότερον . . γέρονεν, ut hic inter τὸ εἰωθὸς et πεφυκὸς distinguat. Illud quoque attendendum est, infra ubi τὸ ἐσόμενον eisdem locos quos τὸ γερονὸς continere notat, praeter primum et secundum omnes repeti.

19 καὶ εἰ ἐδύνατο καὶ ἐβούλετο, πέπραχεν] Sic Bekkerus ex A, deteriores libri πέπραχεν, de quo quae Götting ad Oeconom. p. 95. affert exempla Poet. cap. 11. Nicom. Eth. X, 9 p. 1179, 11, parum firma sunt; conf. ad I, 9 p. 1367 b, 32.

21 ἔτι εἰ ἐβούλετο καὶ μηδὲν τῶν ἔξω ἐκώλυεν] Praecedenti hic locus arcte cohaeret, ideo ἔτι dixit. At quale est discrimen? nam si praecedit καὶ εἰ ἐδύνατο καὶ ἐβούλετο, πέπραχεν, idem iam transpositis verbis redit καὶ εἰ ἐβούλετο καὶ ἐδύνατο, nihil aliud enim volunt verba καὶ μηδὲν τῶν ἔξω ἐκώλυεν, at nulla vis est in transpositione verborum neque ea sensum mutat. Deinde in verbis καὶ εἰ ἐδύνατο καὶ ὠργίζετο A et vet. tr. δυνατόν, quod correctum esse, non mirum. Locus interpolatione corruptus. ὄρεξιν auctor explicat, quae et λογιστικὴ et ἄλογος est, quarum illa βούλησιν, haec ὄργην et ἐπιθυμίαν continet, vel secundum Platonem λογισμὸν θυμὸν ἐπιθυμίαν, vid. ad I, 10 p. 1369, 2. Iam includas et deleas additamenta, et sanus est locus: καὶ εἰ ἐδύνατο καὶ ἐβούλετο, πέπραχεν . . ἔτι εἰ [ἐβούλετο καὶ] μηδὲν τῶν ἔξω ἐκώλυεν [καὶ εἰ δυνατόν] καὶ ὠργίζετο, καὶ εἰ ἐδύνατο καὶ ἐπεθύμει. Hoc

confirmant quae statim de futuro repetit: *τό τε γὰρ ἐν δυνάμει καὶ βουλήσει ὃν ἔσται καὶ τὰ ἐν ἐπιθυμίᾳ καὶ ὀργῇ [καὶ λογισμῷ] μετὰ δυνάμεως ὄντα*, in quibus iterum verba *καὶ λογισμῷ* male inserta esse vides, idque perspexit iam doctus vir, nam in codice D illa desunt.

25 *καὶ εἰ ἔμελλε γίνεσθαι καὶ ποιεῖν*] Quod hic hominem modo denotat, verba sufficiunt: *καὶ εἰ ἔμελλε ποιεῖν*. Infra rem significat: *ὡς γὰρ ἐπὶ τὸ πολὺ γίνεται μᾶλλον τὰ μέλλοντα ἢ τὰ μὴ μέλλοντα*.

28 *καὶ εἰ ἐπέρασε, καὶ ἔπραξεν*] Si puellam tentavit, etiam vitia vitavit. Alterum *καὶ* A om., et ex praecedenti facile intelligitur.

34 *φανερὸν ὅτι ἐκ τῶν ἐναντίων τοῖς εἰρημένοις*] Sic A et vet. tr. Si verbum additur, probum est, ut v. 13: *περὶ δὲ ἀδυνάτου δῆλον ὅτι ἐκ τῶν ἐναντίων τοῖς εἰρημένοις ὑπάρχει*. At nostro loco verbum desideratur, unde non male ceteri particulam omittunt.

33 *καὶ περὶ τοῦ ἐσομένου ἐκ τῶν αὐτῶν δῆλον*] Vid. ad v. 15. Vet. tr. *et de futuro quidem*. Nullum hic video locum particulae *μέν*, quae nobis indicet v. 8: *περὶ δὲ μεγέθους*, magis illa verba adhaerent iis, quae de praeterito locutus est.

pag.
1393

2 *καὶ τὰ ἐν ἐπιθυμίᾳ καὶ ὀργῇ καὶ λογισμῷ μετὰ δυνάμεως ὄντα*] Delenda sunt *καὶ λογισμῷ* et om. D, vid. ad p. 1392 b, 21.

3 *διὰ ταῦτα καὶ εἰ ἐν ὀργῇ τοῦ ποιεῖν*] *διὰ* et *εἰ* omittit A, neque consecutio *διὰ ταῦτα*, quae emendatione illata videtur, neque nude positum *ταῦτα*, praecedentibus artissime adhaerens eaque repetens pro *ταῦτά τε δὴ καὶ*, placet. Malim simpliciter *καὶ τὰ ἐν ὀργῇ*, iam Veneta τὸ inseruit, nam Aldina *καὶ ἐν* exhibet.

5 *τὰ μέλλοντα ἢ τὰ μὴ μέλλοντα*] Prius *μέλλοντα* om. A; probarem, si alterum deesset.

11 *εἴρηται γὰρ ἐν τοῖς συμβουλευτικοῖς*] I, 7. Ceterum ibi non ἀπλῶς disputavit περὶ τοῦ μείζονος καὶ ἐλάττονος, sed de maiore et minore bono, at separatim et de industria illud tractavit. Adverte hoc loco ἀγαθὸν commune omnium generum esse vocabulum, in quo velut species sunt *συμφέρον, καλόν, δίκαιον*, ita ut huius comparatione exposita simul, quid

sit μείζον vel ἔλαττον συμφέρον, καλόν, δίκαιον, intelligamus neque longa horum singulorum demonstratio requiratur. At in primo libro ἀγαθόν et κακόν idem quod συμφέρον et βλαβερόν valet et I, 14 accurate quaestionem περὶ ἀδικήματος μείζονος καὶ ἐλάττονος excussit. Vid. ad I, 3 p. 1359, 26.

16 τὸ δὲ παρὰ ταῦτα ἔτι ζητεῖν περὶ μεγέθους ἀπλῶς καὶ ὑπεροχῆς κενολογεῖν ἐστίν] Hoc quidem vere dictum, sed ipse supra id flagitavit I, 3: δῆλον ὅτι δέοι ἂν καὶ περὶ μεγέθους καὶ μικρότητος καὶ τοῦ μείζονος καὶ τοῦ ἐλάττονος προτάσεις ἔχειν καὶ καθόλου καὶ περὶ ἐκάστου οἶον τί μείζον ἀγαθόν ἢ ἔλαττον, ἢ ἀδικήμα ἢ δικαίωμα, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων.

CAP. XX.

22 λοιπὸν δὲ περὶ τῶν κοινῶν πίστεων ἅπασιν εἰπεῖν, ἐπέπερ εἴρηται περὶ τῶν ἰδίων] Transitum facit his verbis ab iis argumentis, quae singulis adhaerent generibus, ad ea, quae omnibus communia sunt; at quomodo hoc fieri potest, cum iam capite decimo octavo communia aggressus sit: λοιπὸν ἡμῖν διελεθεῖν περὶ τῶν κοινῶν, quae enim praecedenti capite tractata sunt, τὸ δυνατόν, τὸ γεγονός, τὸ ἐσόμενον, τὸ μέγεθος aequae atque haec quae sequuntur, omnibus communia sunt. Itaque vis et discrimen in vocabulo πίστεων latere videtur; illae sunt προτάσεις, e quibus fidem quaerunt, haec, exemplum et enthymema, ipsa sunt πίστεις. Sed vix cuiquam haec ratio sufficiet, nam haec omnia ad fidem faciendam auditoribus adhibentur; nihil requirimus, nisi quod supra dictum est p. 1392, 1: λοιπὸν δὲ περὶ ἐνθυμήματος καὶ παραδείγματος εἰπεῖν· ἢ γὰρ γνώμη, vel λοιπὸν δὲ περὶ τῶν ἄλλων κοινῶν πίστεων ἅπασιν εἰπεῖν, παραδείγματος καὶ ἐνθυμήματος· ἢ γὰρ . . .

25 παράδειγμα] Vid. Plat. Politic. p. 291 (278), Zeno in Rhet. Graec. V, 396.

27 ἢ δ' ἐπαγωγὴ ἀρχή] Quia exemplum ipsum sine inductione non est et antequam cum alio conferas, universale animo concepisti cui exemplum adiungas; id docuit Analyt. prior. II, 24. poster. II. fine: δῆλον δὲ ὅτι ἡμῖν τὰ πρώτα

ἐπαγωγῇ γνωρίζειν ἀναγκαῖον, καὶ γὰρ ἡ αἰσθησις οὕτω τὸ καθόλου ἐμποιεῖ. Ethic. Nic. VI, 3: ἐκ προοριγνωσκομένων δὲ πᾶσα διδασκαλία . . ἡ μὲν γὰρ δι' ἐπαγωγῆς, ἡ δὲ συλλογισμῶ. ἡ μὲν δὴ ἐπαγωγή ἀρχή ἐστι καὶ τῶν καθόλου, ὁ δὲ συλλογισμὸς ἐκ τῶν καθόλου.

30 παραβολῇ] Rhet. Graec. VI, 34. VII, 25. 1150. Alexand. in Aristot. Top. p. 254.

31 οἷον οἱ Αἰσώπειοι καὶ Λιβυκοί] Vid. Theon cap. 3, ubi λιβυστικοὶ male scriptum est. Rhet. Gr. I, 10. II, 11. 164.

31 ἔστι δὲ τὸ μὲν παράδειγμα τοιόνδε τι] Quod re vera exemplum est et vulgo dicitur, indicat; at παράδειγμα Aristoteli genus est tres comprehendens species, quarum prima nunc confirmanda est; illam vero v. 28 descripsit τὸ λέγειν πράγματα προγεγενημένα. Iam vide quid in A exstet; ibi non παράδειγμα est, sed παραδείγματα λέγειν, ut certissima sit emendatio τὸ μὲν πράγματα λέγειν τοιόνδε τι. Verbum προγεγενημένα aut intelligendum est quod equidem puto, aut hic quoque repetitum excidit. Infra quoque p. 1394, 7 τὰ διὰ τῶν πραγμάτων simpliciter dictum occurrit.

35 Δαρειός] Cf. ad Herodot. II, 110. A et vet. transl.: πρότερον Δαρειὸς οὐ πρότερον, ceteri, cum utrumque orationem asperam et ineptam reddat, prius omiserunt. Alterutro certe facile caremus; Vahlen p. 567 prius propter sequens καὶ πάλιν dictum censet; imo oppositum, si sanum est, fingitur verbis ὥστε καὶ οὗτος, in quibus latet καὶ νῦν οὗτος, quod deteriores addunt. In Aristotele talia magis notanda quam emendanda sunt. Tum A ἔλαβεν, non λαβεῖν, ut et infra πρὶν ἔλαβεν.

pag.
1393b

2 ὥστε καὶ οὗτος ἐὰν λάβῃ, διαβήσεται, διὸ οὐκ ἐπι-
τραπετέον] Artaxerxes III ad Aegyptum subigendam incitatus legatos ad Graecos, qui auxiliares milites peterent, misit; concesserunt Argivi et Thebani, negarunt Athenienses et Lacedaemonii: Aegyptus devicta est Olymp. CVII, 3 = 350. Ideo Max. Schmidt in commentatione de tempore, quo ab Aristotele hi libri conscripti et editi sint, p. 20 hoc exemplum ab auctore artem rhetoricam profitente illo ipso tempore, quo Graeci utrum regem adiuvarent necne, ambigebant, prolatum esse censet. Ut in Rhetoricis, sic in Analyticis prior. II, 24, item quid sit

παράδειγμα docens, ex historia sumsit exemplum: τὸ τοῦς Ἀθηναίους πρὸς τοῦς Θηβαίους ὁμόρους πολεμεῖν κακόν· Θηβαίοις γὰρ οὐ συνήνεγκεν ὁ πρὸς Φωκεῖς πόλεμος. Sed ex neutro tempus quo scripta sunt, definiam, nisi quod haec non ante Phocense bellum finitum, illa non ante Artaxerxis expeditionem in Aegyptum susceptam dicta esse constat; at poterat et multo post his exemplis uti. Isocrat. Panath. § 159: καὶ τοσοῦτον ἀπολειφθέντες τῆς τοῦ βαρβάρου φρονήσεως . . ἢ μὲν Ἀργείων καὶ Θηβαίων Αἴγυπτον αὐτῶ συνκατεπολέμησεν, ἔν' ὡς μεγίστην ἔχων δύναμιν ἐπιβουλεύη τοῖς Ἕλλησιν, ἡμεῖς δὲ καὶ Σπαρτιαῖται, συμμαχίας ἡμῖν ὑπαρχούσης, ἀλλοτριώτερον ἔχομεν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς κτλ. Conf. Droysen Z. f. Alterth. 1839, 9 p. 935.

3 παραβολὴ δὲ τὰ Σωκρατικά, οἷον εἴ τις λέγοι ὅτι οὐ δεῖ κληρωτοὺς ἄρχεῖν] Ipsius hoc Socratis dictum ab accusatoribus inter crimina relatum, Xenoph. Memorab. I, 2, 9: ἀλλὰ, νῆ Δία, ὁ κατήγορος ἔφη, ὑπερορᾶν ἐποίει τῶν καθεστῶτων νόμων τοὺς συνόντας, λέγων ὡς μωρὸν εἶη τοὺς μὲν τῆς πόλεως ἄρχοντας ἀπὸ κνάμοι καθιστάναι, κυβερνήτη δὲ μηδένα ἐθέλειν χρῆσθαι κυαμεντῶ μηδὲ τέκτονι μηδ' αὐλητῇ μηδ' ἐπ' ἄλλα τοιαῦτα, ἃ πολλῶ ἐλάττονας βλάβας ἀμαρτανόμενα ποιεῖ τῶν περὶ τὴν πόλιν ἀμαρτανομένων.

5 ὥσπερ ἂν εἴ τις τοὺς ἀθλητὰς κληροῖη μὴ οἱ ἂν δύνωνται ἀγωνίζεσθαι ἀλλ' οἱ ἂν λάχωσιν] A et vet. tr. οἱ μὴ δύνανται, sufficit fortasse negationis transpositio μὴ οἱ δύνανται.

7 ὡς δέον τὸν λαχόντα ἀλλὰ μὴ τὸν ἐπιστάμενον] οὐ δέον A omissio μῆ. An fuit ὡς οὐ δέον τὸν ἐπιστάμενον ἀλλὰ τὸν λαχόντα? — Ita et Vahlen p. 64.

8 λόγος δέ, οἷος ὁ Στησιχόρου περὶ Φαλάριδος καὶ Αἰσώπου ὑπὲρ τοῦ δημαγωγοῦ] Vid. Aesopi fabul. p. 206—209 ed. Corai., qui aliorum imitationes addidit; prior enim legitur apud Conon. narr. 42. et ap. Plut. Arat. c. 38. de vitando aere alieno c. 7. XII, 215 H., altera apud Plut. εἰ προσβ. πολιτ. § 16. et Ioseph. Arch. VII p. 811. De Stesichori aetate, nam quae hic de Phalaride, apud Cononem de Gelone traduntur, vid. Bentleii Phalar. p. 168 seqq. Kleine

Stesichori fragg. p. 17—20. 110. Boeckhiius in Corp. Inscr. II p. 319. Similis narratio Tiberii ap. Dionem in Nova Collect. Maii II, p. 553—554 § 80: ὅτι Τιβερίος οὐκ εὐχερῶς παρέλυε τῆς ἡγεμονίας τοὺς ὑπ' αὐτοῦ προβαλλομένους καὶ πρὸς τοὺς τοῦτο μεμφομένους ἔλεγε τοιάνδε παραβολήν· ἄνθρωπός τις ἦν τοὺς πόδας ἔχων ἡλωμένους· τῶν δὲ μυϊῶν ἐπικαθημένων αὐτοῖς καὶ κεντούντων τὸν ἄνθρωπον, οὐκ ἀπεσόβει ταύτας· ὡς δὲ τις τοῦτο ποιεῖν ἐπεχείρησεν, ἄνθρωπε, ἀνεβόησεν, ἄφες αὐτὰς μήπως τούτων αἰ ἐκορέσθησαν διαχθεισῶν ἕτεραι ἀντεπέλθωσι λιμώτουςαι καὶ μείζους μοι προξενήσωσι τὰς ὀδύνας· τοῦτο δὲ ἔλεγε περὶ τῶν ἡγεμόνων, ὅτι χρονίζοντες καὶ κορεννύμενοι πρῶτον τοῖς ἀρχομένοις προσφέρονται. Ceterum vel ex his exemplis fabularum origo patet ad certam quandam rem in republica demonstrandam inventarum; postea singulari illa causa neglecta iam omnibus hominibus usui esse poterant, et morales esse coeperant. Denique Aesopum non servum, sed civem fuisse, qui in concione verba faceret aliorumque causam diceret, docemur. Hic est priscus ille dicendi et horridus modus, quem Livius 2, 32 tradit.

15 τὸν ἄνθρωπον] τινὰ A et vet. transl. quod minus convenit, sed melius fortasse et τὸν abesset, ut ἵππος, ἔλαφος abstracte positum est.

16 αὐτοῦ κολάσαι] αὐτὸν τιμωρήσασθαι A, verbum ne ter idem repeteretur, mutatum esse videtur. Conf. Vahlen p. 63.

17 συνομολογήσαντος δὲ καὶ ἀναβάντος] Adverte subiectum mutatum, unde in Q συνομολογήσατο, debebat vero συνομολόγησε καί, vel συνομολογήσαντο.

19 ἐδούλευσεν ἤδη] ἤδη om. A, recte puto, sed tum et v. 23 in δουλεύετε ἤδη delendum est; necessaria vero illa particula v. 21 ἔχετε ἤδη, ut A et vet. tr.; ceteri enim ἤδη ἔχετε. Conf. v. 30.

24 συνηγορῶν δημαγωγῶ κρινομένῳ] A δημηγορῶν κρινομένῳ δημαγωγῶ, vet. transl. *populum alloquens cum iudicaretur rector populi*, hoc est quod flagitatur δημηγορῶν κρινομένου δημαγογοῦ, in quo δημηγορῶν, quod vix ex voc. δημαγωγῶ aut v. 2 λόγοι δημηγορικοὶ natum est, praeter

morem de iudicio dictum est, sed propter id ipsum in vulgare *συνηγορῶν* correctum videtur. Vulgatam probat Finckh.

27 καὶ κυνοραϊστὰς πολλοὺς ἔχεσθαι αὐτῆς] Plut. *εἰ προεβυτ. πολιτ.* cap. 16: ἡ μὲν γὰρ Αἰσώπειος ἀλώπηξ τὸν ἐχίνον οὐκ εἶα τοὺς κρότυνας αὐτῆς ἀφελεῖν βουλόμενον· ἂν γὰρ τούτους, ἔφη, μεστοὺς ἀπαλλάξῃς, ἔτεροι προσίασι πεινῶντες.

31 εἰάν δὲ τούτους ἀφέλη] ἀφέληται A, quod nisi praemisso *τις* stare nequit, sed offendit supra activum ἀφέλοι, hic medium positum ἀφέλη.

32 ἔφη ᾧ] om. A, vet. tr., in ceteris post ὑμᾶς posita.

34 τοῦτον] om. vet. tr.

1 τὰ κοινὰ κλέπτοντες] *reliqua* vet. tr. ex emendatione pag.
1394 natum videtur, quod supra est τὸ λοιπὸν αἶμα, cui responderet τὰ λοιπὰ κοινά.

6 ῥᾶω μὲν οὖν πορίσασθαι τὰ διὰ τῶν λόγων, χρησιμώτερα δὲ πρὸς τὸ βουλευσασθαι τὰ διὰ τῶν πραγμάτων] Non recte haec vituperat acutissimus Lessingius de fabulae natura XVIII p. 203—207. Non attendit enim verba quae hic maximi sunt momenti πρὸς τὸ βουλευσασθαι. Qui enim ipsi de re ambigua deliberant, his facilius exemplo quam fabula persuadeas; causam indicat Aristoteles de poet. cap. 9, ubi cur tragici veras quam fictas historias sequi malint, docet: αἴτιον ὅτι πιθανόν ἐστι τὸ δυνατόν. τὰ μὲν οὖν μὴ γενόμενα οὐπω πιστεύομεν εἶναι δυνατά, τὰ δὲ γενόμενα φανερόν ὅτι δυνατά· οὐ γὰρ ἂν ἐγένετο, εἰ ἦν ἀδύνατα. Recte vero in A et C ῥᾶον, ex hoc enim infinitivus dependet, mutatum quod *χρησιμώτερα* sequitur. Paulo supra v. 5 ῥᾶον in vet. tr. vertitur *facere*, i. e. *facile*, ut eum ῥᾶδιον invenisse credas.

10 δεῖ δὲ χρῆσθαι τοῖς παραδείγμασι] Arist. probl. 18, 3. p. 916 b, 26: διὰ τί τοῖς παραδείγμασι χαίρουσιν οἱ ἄνθρωποι ἐν ταῖς ῥητορείαις καὶ τοῖς λόγοις μᾶλλον τῶν ἐνθυμημάτων; ἢ ὅτι τῶ τε μανθάνειν χαίρουσι καὶ τῶ ταχύ; ῥᾶον δὲ διὰ τῶν παραδειγμάτων καὶ τῶν λόγων μανθάνουσιν, ἃ γὰρ ἴσασι ἐστι ταῦτα καὶ ἐπὶ μέρους· τὰ δὲ ἐνθυμήματα ἀπόδειξις ἐστὶν ἐκ τῶν καθόλου ἃ ἦντον ἴσμεν ἢ τὰ μέρος. ἔτι οἷς ἂν μαρτυρῶσι πλείους,

μᾶλλον πιστεύομεν, τὰ δὲ παραδείγματα καὶ οἱ λόγοι μαρτυρίας εἰκόασιν, αἱ δὲ διὰ τῶν μαρτύρων ῥᾶδιοι πίστεις. ἔτι τὸ ὅμοιον μανθάνουσιν ἠδέως, τὰ δὲ παραδείγματα καὶ οἱ μῦθοι τὸ ὅμοιον δεικνύουσι.

10 μῆ] οὐκ Α, quasi esset τὸν οὐκ ἔχοντα, quod a correctoribus in μῆ mutatum esse mirum non est.

12 τοῖς δὲ ῥητορικοῖς] Acute τῆς δὲ ῥητορικῆς C idque verum puto.

16 μάρτυς γὰρ πιστὸς καὶ εἷς χρήσιμος] At utilem esse vel unum testem non quaeritur, sed unum sufficere nec plures requiri. Α non πιστὸς sed χρηστὸς, quod illo interpretabantur; neque vero Aristotelem . . . χρηστὸς . . . χρήσιμος scripsisse puto; equidem corrigo μάρτυς γὰρ χρηστὸς καὶ εἷς ἀπόχρη. Id Vahlen p. 64 improbat.

CAP. XXI.

22 ἔστι δὲ γνώμη ἀπόφανσις] Quae sequuntur Gregor. Corinth. in Hermog. Rhet. Graec. VII p. 1154 excerpisit, sed nescio quo errore Theophrastum, non Aristotelem auctorem dicit: δῆλον γὰρ ὅτι γνώμας τοὺς λόγους πάντες τοὺς καθολικοὺς ὀνομάζουσι· κατὰ γὰρ τὸν Θεόφραστον γνώμη ἐστὶ καθόλου ἀπόφανσις [scrib. ἀπόφανσις] ἐν τοῖς πρακτέοις· εἰσὶ δὲ τούτων αἱ μὲν παράδοξοι, αἱ δὲ ἔνδοξοι, αἱ δὲ ἀμφισβητούμεναι. καὶ αἱ μὲν παράδοξοι δέονται κατασκευῶν, οἷα ἐστὶν αὕτη, χρῆ δ' οὐποθ' ὅστις κτλ. Doxopater II, 288: Σώπατρος δὲ πάλιν οὕτω καὶ αὐτὸς τὴν γνώμην ὀρίζειται· γνώμη ἐστὶν ἀπόφανσις καθολικὴ περὶ ποιότητα πραγμάτων ἢ προσώπων ἢ τοῦ συναμφοτέρου . . . καθ' ἑτέρους δὲ τινὰς πάλιν γνώμη ἐστὶ καθολικὴν συμβουλήν τινα καὶ παραίνεσιν ἔχουσα πρὸς τι τῶν ἐν τῷ βίῳ χρησίμων. Paucis et dilucide exposuit Anaximenes cap. 12: γνώμη δ' ἐστὶ μὲν ὡς ἐν κεφαλαίῳ καθ' ὅλων τῶν πραγμάτων δόγματος ἰδίου δήλωσις, δύο δὲ τρόποι τῶν γνωμῶν εἰσὶν, ὁ μὲν ἔνδοξος ὁ δὲ παράδοξος. ὅταν μὲν οὖν ἔνδοξον λέγης, οὐδὲν δεῖ τὰς αἰτίας φέρειν· οὔτε γὰρ ἀγνοεῖται τὸ λεγόμενον οὔτ' ἀπιστεῖται· ὅταν δὲ παράδοξον λέγης, χρῆ φράζειν τὰς αἰτίας συντόμως, ἵνα τὴν

ἀδολεσχίαν καὶ τὴν ἀπιστίαν διαφύγῃς. Digna sunt quae cum Aristotele conferantur schol. in Hermog. V p. 422: καὶ γνωμικὸν μὲν ἐστὶν ἀπόφανσις περὶ τῶν καθόλου, διδάσκουσα ὅποιά ἐστι τὰ πράγματα ἢ ὅποια δεῖ εἶναι δίκαια ἢ συμφέροντα ἄνευ ὠρισμένων ὀνομάτων· αἱ γὰρ ἐν ταῖς ὠρισμέναις τέχναις ἀποφάνσεις οὐ γινώμει, οἷον σημεῖον οὐ μέρος οὐδέν, καὶ δις δύο τέσσαρα, ἀλλ' ὅσα περὶ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν γνωμοτυποῦμεν τοῦ δικαίου καὶ τοῦ συμφέροντος καὶ ὅσα οὐδεμιᾶς τέχνης ἀφωρισμένα οἶον [Eurip. Phoen. v. 414]

εὖ πράττε, τὰ φίλων δ' οὐδέν, ἣν τις δυστυχή. καὶ τὸ [Dem. p. 16]· τὸ γὰρ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίνεται. καὶ πάλιν, οὐδὲ γὰρ οἷόν τε τοὺς ἐπ' εὐσεβείᾳ διαφέροντας μὴ καὶ κινδυνεύειν αἰρεῖσθαι τῆς εὐσεβείας ἔνεκα· πᾶσι γὰρ τοῖς ἐπ' εὐσεβείᾳ διαφέρουσι καὶ τὸ κινδυνεύειν [καὶ] θέλειν ὑπὲρ τοῦ μένειν ὁμοίους ἀναγκαῖόν τι γίνεται. ταῦτα μὲν ὅποιά ἐστι σημαίνει τὰ πράγματα, ὅποια δὲ δεῖ εἶναι ὡς τοῦτο, εἰ γὰρ ἀθανάτου δόξης τυχεῖν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐθέλετε, χρὴ πᾶν ὑμᾶς ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας παθεῖν ἢ προσέσθαι ταῦτα φαῦλά τινα φοβηθέντας καὶ πρόσκαιρα. Idem auctor VII p. 765: γνώμη δέ ἐστιν, ὡς φησὶν Ἀλέξανδρος, καθολικὴ ἀπόφανσις περὶ τῶν πραγμάτων οὕτως ἐχόντων ἢ ἔχειν ὀφειλόντων. τῶν δὲ γνωμῶν ἔνια μὲν χωρὶς ἀποδείξεως λέγονται οἷον, εἰς οἰωνὸς ἄριστος, αἱ δὲ μετὰ ἀποδείξεως. τούτων δὲ αἱ μὲν λεληθυῖαν ἔχουσι τὴν ἀπόδειξιν, αἱ δὲ φανεράν, λεληθυῖαν μὲν ὡς αἱ τοιαῦται [Eurip. Fragm. p. 126 M.]

ἔδει γὰρ ἡμᾶς σύλλογον ποιουμένους
τὸν φύντα θρηνεῖν εἰς ὅσ' ἔρχεται κακά,
τὸν δ' αὖ θανόντα καὶ πόνων πεπανμένον
χαίροντας εὐφημοῦντας ἐκπέμπειν δόμων.

τοῦ μὲν γὰρ τὸν φύντα θρηνεῖν ἀπόδειξις τὸ εἰς ὅσ' ἔρχεται κακά, ὡσαύτως καὶ τοῦ ἐπὶ θανόντι χαίρειν τὸ πόνων λελασμένον. φανεράν δὲ ἔχουσιν αἱ τοιαῦται τὴν ἀπόδειξιν, ἔστι μήτηρ πατρὸς φιλοτεκνοτέρα, ἣ μὲν γὰρ αὐτῆς οἶδεν ὄντα, ὁ δὲ οἶεται [Aristot. Ethic. Nicom. VIII, 14. IX, 7]. διαφέρει δὲ γνώμης ἐνθύμημα ὡς Ἀλέξαν-

δρός φησι· τῆς μὲν ἀναποδείκτου προδήλως διαφέρει τῷ ἐκείνην μὲν ψιλήν εἶναι ἀπόφανσιν, τὸ δὲ ὥσπερ συλλογισμόν τινα, τῆς δὲ ἀποδεδειγμένης ἢ τὰ μέρη τῶν ὄλων· ἐμπεριέχεται γὰρ τῇ γνώμῃ τὸ ἐνθύμημα, μέρος δὲ ἐκείνου καθὸ ἢ ἀπόφανσις ἀποδέδεικται.

A exhibet δ' ἡ γνώμη, sed articulo nullus locus, ut et hic fuisse credam ἔστω δὴ γνώμη, idem liber cum vet. tr. οὐ μέντοι οὔτε περί, cui aptum est quod deteriores codices deinde praebent οὔτε περὶ πάντων καθόλου, sed neque hi prius οὔτε agnoscunt, et A sic pergit καὶ οὐ περὶ πάντων, neglecto postremo vocabulo, quod facile intelligitur, ut nesciam quomodo illud οὔτε defendam.

26 ὥστ' ἐπεὶ τὰ ἐνθύμηματα ὁ περὶ τούτων συλλογισμός ἐστι, σχεδὸν τὰ τε συμπεράσματα τῶν ἐνθύμημάτων καὶ αἱ ἀρχαὶ ἀφαιρεθέντος τοῦ συλλογισμοῦ γνώμαί εἰσιν] Idem aliis verbis, quae non Aristotelis, sed Stoicorum doctrinam indicant, ex Neocle schol. Rhet. Graec. VII p. 765, ubi et de syllogismo notatu haud indigna plura leguntur, tradit: τῶν δὲ ἐνθύμημάτων ὅποσα μὲν κατὰ τῶν συνεχόντων τὴν καθήγησιν πρόεισι, καθολικῶς ὡς φησι Νεοκλῆς, ἐξενεχθέντα, γνώμαι εὐθύς γίνονται· ὅποσα δὲ καὶ τὸ καθηρούμενον τοῦ ζητουμένου περιείληφε, πάντως περιέχει (τὸ) γνωμικῶς ἐξηγέσθαι δυνάμενον· ἀπλῶς γὰρ, φησί, τὸ ἐπισυυδέον τὴν καθήγησιν ἐν συλλογισμῷ καθολικῶς ἐξενεχθὲν γνώμη γίνεται, καὶ ἀνάπαλιν δὲ ἀπὸ πάσης γνώμης ἐνθύμημα δύναται γενέσθαι.

Cod. A et vet. transl. περὶ τοιούτων, quod apud Bekkerum non adnotatum est, pro περὶ τούτων.

29 χρῆ δ' οὐ ποτ', ὅς τις] Eurip. Medea v. 296 seqq., ubi vid. interpp. παρ' ἀστῶν ex A, apud Eurip. πρὸς ἀστῶν. Antipho. VI, 10.

pag.
1394 b

2 οὐκ ἔστιν ὅς τις πάντ' ἀνῆρ εὐδαιμονεῖ] Ex Euripidis Stheneboea initium prologi, vid. Aristoph. Ran. v. 1250. Fraggm. p. 329. Ratio sententiae haec addita est:

ἢ γὰρ πεφνκῶς ἐσθλὸς οὐκ ἔχει βίον,
ἢ δυσγενῆς ὦν πλουσίαν ἀροῖ πλάκα.

Omisit auctor hos versus; nam de sententia, non de enthymemate loquitur, unde necessario non erant addendi, ceterum

οὐ μόνον ἀλλ' καὶ πάντων] ἢ Alai. Legg. 821. A. J. Procl.
οὐ γὰρ οὐδ' ὅτιον εἶναι - Protog. 331 E οὐ
γένεται οὐδ' αὖ ὡς εἶναι ὁμοίως ὁμοίως.
οὐ γὰρ ἴσους -
Hyl. Alai. n. 1355 ὁ 8 ὅτι - οὐ γὰρ ὅτι οὐδ' ἴσους -
καὶ ὅτι ἴσους. -

de l'antiquité, voir le voyage d'Ormus, voir
les cartes avec le nom de
Plato Pharon 231 C.

satis noti tunc temporis; quare rationem librariorum negligentia excidisse non puto.

4 οὐκ ἔστιν ἀνδρῶν ὅς τις ἔστ' ἐλεύθερος] Eurip. Hecub. v. 858, ubi exstat ἔστι θνητῶν.

7 ἀνάγκη τέτταρα εἶδη εἶναι γνώμης] Quatuor illae species sunt:

γνώμη	
μετ' ἐπιλόγου	ἄνευ ἐπιλόγου
ἐνθυμημάτος ἐνθυμηματικάι μέρος μὲν, οὐκ ἐνθυ- μημάτος δὲ μέρος	διὰ τὸ προ- ἄμα λεγόμεναι εγνωσθαι δὴλαί ἐπιβλέ- ψασιν

Sufficit vero prior divisio in duas partes, quam sequuntur Anaximenes cap. 12. Auctor ad Herennium IV, 17, 24, malimque Aristoteles scripsisset δύο εἶδη.

9 ἀποδείξεως μὲν οὖν δεόμεναι] Greg. Corinth. in Hermog. VII p. 1154: τὰς δὲ ἐνδόξους χρὴ λέγειν ἄνευ ἀποδείξεως οἷον, ἀνδρὶ δ' ὑγιαίνειν ἄριστόν ἐστι. Conf. Arist. Eth. Nic. I, 9.

13 ἀνδρὶ δ' ὑγιαίνειν] Stephanus p. 291: Σιμωνίδου ἐστὶν ἀπὸ τῶν σκολιῶν αὐτοῦ ἐπῶν, οἱ δ' Ἐπιχάρμου. Huius esse dicit Meineke Comic. graec. III, 169 ἐμὴν προήμην corrigens. Schneidew. Philolog. III, 21. A et vet. tr., quod Bekkerum fugit, ὑγιαίνειν μὲν ἄριστον, invitis numeris, sed iidem statim non male φαίνεται μὲν γάρ, ceteri μὲν om.

16 οὐδείς ἐραστής ὅς τις οὐκ ἀεὶ φιλεῖ] Eurip. Troad. v. 1061, ubi vid. Seidl.; Euripidis libri οὐκ ἔστ' scribunt, οὐδείς item Arist. Ethic. Eud. VII, 2.

22 ἀθάνατον ὀργὴν μὴ φύλασσε θνητὸς ὦν] Legebatur inter monostichos versus, nisi quod ἔχθραν, non ὀργὴν, nescio unde excusum erat, sed Brunckius poet. guom. p. 301 Sch. nimia levitate ductus Christianum auctorem esse putans, ex illa sylloge facessere iussit; at disputaverat multum Bentleius Phalar. p. 257. 266 seqq. Euripides in Philoct. p. 286 M.:

ὥσπερ δὲ θνητὸν καὶ τὸ σῶμ' ἡμῶν ἔφω,
οὕτω προσήκει μηδὲ τὴν ὀργὴν ἔχειν
ἀθάνατον, ὅστις σωφρονεῖν ἐπίσταται.

Dionys. Arch. V, 4: ἀνθρώπους δ' ὄντας μηδὲν ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν φρονεῖν μηδ' ἀθανάτους ἔχειν τὰς ὀργὰς ἐν θνητοῖς σώμασιν. VIII, 50. Phal. epist. LI: θνητοὺς γὰρ ὄντας ἀθάνατον ὀργὴν ἔχειν, ὡς φασὶ τινες, οὐ προσήκει, e quibus Porsonus ad Med. v. 138 οὔτοι corrigens senarios fecit.

23 δεῖν αἰεὶ φυλάττειν τὴν ὀργὴν] A δεῖν φυλάττειν, et vocabulum αἰεὶ om. etiam vet. tr.; verba vero τὴν ὀργὴν deesse apud Vict. et Gaisf. adnotatum est, tacet Bekkerus; verum puto μὴ δεῖν φυλάττειν, pertinent enim haec ad prima versus verba ἀθάνατον ὀργὴν iisque adnexa esse cogites, sic nihil requiritur. Sequens quoque λέγει post διὰ τί deest in A et vet. tr. eoque facile caremus, ut τὸ διὰ τί eadem sit forma qua γνώμη.

24 ὁμοιον δὲ καὶ τὸ] ὁμοίως A, vet. transl., quod minus aptum videbatur, ideoque correctum est; etiam τὸ om. A.

25 θνατὰ χρὴ τὸν θνατόν, οὐκ ἀθάνατα τὸν θνατόν φρονεῖν] Arist. Ethic. Nic. X, 7: οὐ χρὴ δὲ κατὰ τοὺς παραινούντας ἀνθρώπινα φρονεῖν ἄνθρωπον ὄντα οὐδὲ θνητὰ τὸν θνητόν, ἀλλὰ ἐφ' ὅσον ἐνδέχεται ἀθανατίζειν καὶ πάντα ποιεῖν πρὸς τὸ ζῆν, ubi vid. Zell p. 458. Similiter hunc versum corrigit Isocrat. ad Demon. § 32: ἀθάνατα μὲν φρόνει τῷ μεγαλόψυχος εἶναι, θνητὰ δὲ τῷ συμμέτρως τῶν ὑπαρχόντων ἀπολαύειν. Si Epicharmi est versus, male vulgares formas θνητὰ atque θνητόν exhibet A, sed facile aliquis, si Attici est poetae, propter concinnitatem vocis ἀθάνατα doricam formam inferre poterat, quam ceteri omnes praeferunt.

27 καὶ περὶ ποῖον ἕκαστον ἀρμόττει] Sic omnes libri, et vet. transl. EM circa quale, Victorii vero codex circa qualia; tacite Victorius genitivum ποίων reddidit, qui initio capitis legitur quemque ea quae sequuntur confirmare videntur; utroque tamen loco verbum χρῆσθαι, quod hic non apparet, ibi additum legi negligendum non est.

32 περὶ δὲ τῶν μὴ παραδόξων ἀδήλων δὲ] Gregorius Corinth. in Hermog. Rhet. Gr. VII p. 1155: τῶν δὲ μὴ παραδόξων, ἀδήλων δὲ καὶ ἀμφιβόλων προστιθέναι δεῖ τὰς αἰτίας σὺν ἀποφθέγμασιν, οἷον εἴ τις λέγει ὅπερ Στησί-

χορος εἶπεν ὅτι οὐ δεῖ ὑβριστὰς εἶναι, ὅπως μὴ οἱ τέτιγες αὐτοῖς χαμόθεν ἄσσωσιν· ἐὰν γὰρ ὦσιν οἱ ὑβρίζοντες δυνατώτεροι, δενδροτομήσουσι τὴν χώραν ἅπασαν τοσοῦτον, ὥστε μηδὲ τοὺς τέτιγας ἔχειν ἔνθα καθεσθέντες ἄσσωσιν. In quibus Aristotelis verba non religiose descripta vides, et ne de interpretatione dubites, Gregorius scripsit: ἐὰν γὰρ ὦσιν ὑβρίζοντες, οἱ δυνατώτεροι δενδ., ut explicat Demetrius de elocut. § 243., qui Dionysio hoc dictum § 99 tribuit; Stesichorum auctorem esse Aristoteles et infra III, 11 repetit, conf. Goeller ad Demetr. p. 116. Eustath. ad II. III, 151. Kleine ad Stesich. p. 113.

2 χαμόθεν] χαμᾶθεν Cobet Novae lect. p. 150.

pag.
1395

2 ἀρμόττει δὲ γνωμολογεῖν] Auct. ad Herenn. IV, 17: *sententias interponi raro convenit, ut rei actores, non vivendi praeceptores esse videamur.* Quintil. VIII, 5 p. 721 B: *in hoc genere custodiendum est et id quidem ubique, ne crebrae sint, ne palam falsae, quales frequenter ab iis dicuntur, qui haec καθολικὰ vocant et quidquid pro causa videtur, quasi indubitatum pronuntiant, et ne passim et a quocumque dicantur; magis enim decent eos, in quibus est auctoritas, ut rei pondus etiam persona confirmet; quis enim ferat puerum aut adolescentulum aut etiam ignobilem, si iudicet in dicendo et quodammodo praecipiat?*

3 πρεσβυτέροις] πρεσβυτέρων A, unde Q πρεσβυτέρω, singularis numerus etiam in vet. transl., veteres editiones πρεσβύτερον exhibent.

7 καὶ ῥαδίως ἀποφαίνονται] καθόλου addendum censet Vahlen p. 12, sic male ter redit idem vocabulum. γνώμας ex γνωμοτύποι facile intelligitur.

8 καθόλου δὲ μὴ ὄντος καθόλου εἰπεῖν] Quae Anaximeni cap. 12 est γνώμη ἐξ ὑπερβολῆς, argumentis aut anteponenda aut postponenda.

13 οἷον παρακαλοῦντι ἐπὶ τὸ κινδυνεύειν μὴ θνησάμενους, εἰς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης] II. XII, 243. Epaminondam intelligere videtur, quem ante pugnam Leuctricam infelici omine cum exercitu urbe egressum versum illum, quo militum animos confirmaret, protulisse Diodorus XV, 52 narrat. Cic. Cat. maior. 4: *Quintus Fabius Maximus augur*

cum esset, dicere ausus est, optimis auspiciis ea geri, quae pro rei publicae salute gererentur; quae contra rem publicam fierent, contra auspicia fieri.

14 καὶ ἐπὶ τὸ ἥττους ὄντας ξυνὸς Ἐυνάλιος] II. XVIII, 309. Ne cum Wolfio et Gaisfordo corrupta haec censeas, ex iis quae praecedunt, intellige ἐπὶ τὸ κινδυνεύειν.

17 νήπιος ὃς πατέρα κτείνας παῖδας καταλείπει] Stasini versus, de quo vid. ad I, 15.

19 Ἀττικὸς πάροιχος] De molestis vicinis, ut facile coniciamus, proverbium, Zenob. II, 28 ibique interpp. confer modo quae de Atheniensibus ipsis dicuntur in Isocr. Antid. § 300.

19 δεῖ δὲ τὰς γνώμας λέγειν καὶ παρὰ τὰ δεδημοσιευμένα] Non intelligo articulum τὰς, neque quae dicuntur, γνώμαι sunt; praecipit enim pervulgatas sententias interdum impugnandas esse. πάντα pro παρὰ τὰ A, quod recte emendatum esse non dubito; sed τὰς γνώμας male illatum et delendum esse videtur, nisi forte malis καὶ παρὰ τὰς δεδημοσιευμένας γνώμας, λέγω δὲ δεδημοσιευμένας.

22 εἰρημένη ἦ] Ita Bekkerus ex coniectura, quam confirmat C, ἦ enim om. A, ceteri ἐστίν, unde eorum interpolatam originem, agnoscere licet.

24 οὗτος γοῦν εἰ ἐγίγνωσκεν ἑαυτόν, οὐκ ἂν ποτε στρατηγεῖν ἠξίωσεν] Acute hoc Victorius ab eo dictum censeat, qui Iphicratem humili loco natum laudavit contra eos, qui illi ignobilitatem obiicerent.

25 τὸ δὲ ἦθος βέλτιον] Lysias XX, 33: καὶ μηδαμῶς τοῖς λέγουσι βεβαιώσητε λόγον τὸν πάντων πονηρότατον· λέγεται γὰρ τοὺς κακῶς πεπονθότας μεμνησθαι μᾶλλον ἢ τοὺς εὖ. τίς γὰρ ἔτι θελήσει χρηστός εἶναι . .

pag.
1395b

2 διὰ τὴν φορτικότητα τῶν ἀκροατῶν] Vid. Zell ad Ethic. Nicom. p. 20 ibiq. Muretus.

2 χαίρουσι γὰρ] Auct. ad Herennium IV, 17 de raro interpositis sententiis: *quum ita interponentur, multum afferent ornamentis; necesse est enim eam comprobet tacitus auditor, quum ad causam videat accommodari rem certam ex vita et moribus sumptam.*

9 οὐδὲν γειτονίας χαλεπότερον] Demosth. in Calliclem inuit. p. 1272: οὐκ ἦν ἄρ', ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χαλεπότε-

ρον οὐδὲν ἢ γείτονος πονηροῦ καὶ πλεονέκτου τυχεῖν, ὅπερ ἐμοὶ νυνὶ συμβέβηκεν, ubi ἄρα vulgatum fuisse proverbium indicat. Isocr. Plat. § 18. ὅτι post εἰπόντος, quod hanc sententiam introducat, om. A et vet. tr., idque abesse potest, etiamsi sequatur ἢ ὅτι

10 οὐδὲν ἡλιθιώτερον τεκνοποιίας] Conf. Gellius II, 23 ibique Menander:

ᾧ τρις κακοδαίμων ὅστις ἂν πένης γαμεῖ
καὶ παιδοποιεῖθ', ὡς ἀλόγιστός ἐστ' ἀνήρ.

12 ταύτην τε δὴ ἔχει μίαν χρῆσιν] Ita recte Bekkerus ex varietate restituit, δὲ δὴ ἔχειν μίαν χρῆσιν A, ceteri τε δεῖ μίαν χρῆσιν ἔχειν, vet. transl. hunc autem oportet unum habere usum ei, quod in sententias loqui. Repetit supra dicta βοήθειαν μεγάλην μίαν μὲν δὴ διὰ, ubi δὴ A et vet. tr. recte omittunt, et transitum facit . . τε δὴ . . καὶ . . quod frequentatum Herodoto, Pausaniae, Straboni, aliis, saepe in libris depravatum.

14 ἦθος δ' ἔχουσιν οἱ λόγοι ἐν ὅσοις δῆλη ἢ προαιρέσεις] Vid. III, 16. Poet. 6 ibique Tyrw. p. 127. Item cap. 15, et substantivum etiam infra v. 17 in A, qui προαιρέσεων, non προαιρετῶν exhibet.

19 εἰρήσθω τσαῦτα] ταῦτα A, vet. tr., vid. ad I, 11 fine.

CAP. XXII.

22 ἐκατέρον] ἐκάτερον A, non male, haec enim duae diversae sunt species.

23 εἴρηται πρότερον] I, 2 p. 1356 b, 3, neque ibi τις, quod A recte omittit, post συλλογισμὸς apparet.

28 ὥσπερ φασὶν οἱ ποιηταὶ τοὺς ἀπαιδεύτους παρ' ὄχλῳ μουσικωτέρους λέγειν] Eurip. Hippolyt. v. 989:

ἐγὼ δ' ἄκομπος εἰς ὄχλον δοῦναι λόγον,
εἰς ἡλικας δὲ κωλίγους σοφώτερος.

ἔχει δὲ μοῦραν καὶ τόδ'· οἱ γὰρ ἐν σοφοῖς
φαῦλοι παρ' ὄχλῳ μουσικώτεροι λέγειν.

ibique Valcken; ex A aliisque cum Victorio dedimus adiectivum, non adverbium μουσικωτέρας, quod Bekkerus scripsit

et vulgatae rationi dicendi magis convenit; Aristoteles ipsius poetae verba eorumque structuram reddere voluit.

pag.
1396

1 καὶ τοῦτο δ' ὅτι οὕτω φαίνεται, δῆλον εἶναι ἢ πᾶσιν ἢ τοῖς πλείστοις] A et vet. tr. δὴ ὅτι . . εἶναι ἅπασιν. Infinitivi εἶναι . . συνάγειν dependent ex ὥστε.

4 πρῶτον μὲν οὖν δεῖ λαβεῖν] Quidnam? nam id considerari videtur; omnia vero quae sequuntur plurima uno tenore cohaerent et v. 33 denuo ad prima recurrit: ὥστε . . φανερόν ὅτι ἀναγκαῖον . . πρῶτον περὶ ἕκαστον ἔχειν ἐξειλεγμένα κτλ.

8 εἰ πολεμητέον ἢ μὴ πολεμητέον] Postrema tria verba om. A et vet. tr. inclusitque Gaisfordus; propter verbum repetitum casu exciderunt, nam necessaria sunt, quod συμβουλεύειν et προτρέπειν et ἀποτρέπειν significat atque utrumque indicandum est.

10 πότερον ναυτικὴ ἢ πεζικὴ] Scrib. πεζή.

11 ἔτι δὲ τίνας πολέμους πεπολεμήκασιν καὶ πῶς] Eadem supra ubi eandem rem tractavit I, 4: ἔτι δὲ πολέμους τίνας καὶ πῶς πεπολέμηκεν. Tamen hic A exhibet εἴτε τινάς, quod ex illo loco fort. correctum est, sed offendit τινάς praepositum, an fuit εἴτα τίνας?

14 τὰ ὑπὲρ Ἡρακλειδῶν πραχθέντα] A τῶν Ἡρακλειδῶν λεχθέντα, vet. tr. aut ea quae pro Heraclidibus producta, probo verbum illud, ut τὰ μυθολογούμενα a rebus gestis discernantur.

19 τοὺς πρὸς τὸν βάρβαρον συμμαχεσαμένους καὶ ἀριστεύσαντας] Transponit A: ἀριστεύσαντας καὶ συμμαχεσαμένους, quod ab aliis improbatum esse non mirum.

20 ἠνδραποδίσαντο Αἰγινήτας καὶ Ποτιδαίετας καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα] De Aeginetis vid. Thucyd. II, 27. IV, 5. Diodor. XII, 44. de Potidaeatis Thuc. II, 70. Diod. XII, 46. Praeterea intellige Meliorum, Scionaeorum, Toronaeorum mala ab Atheniensibus inlata.

21 καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον ἀμάρτημα ὑπάρχει αὐτοῖς] Ποσ apertissime dis ταυτόν, et alterutrum vacat; utrum ipse ὁ σοφὸς Ἀριστοτέλης corrigens dederit posterius, an interpolator, disceptare nolo, mihi quod brevius est, placet. — Sufficit fort. alterum καὶ deletum.

24 *περὶ Ἀθηναίων ἢ Λακεδαιμονίων*] καὶ *Λακ.* Bekkerus ex Q et A affert, at A ap. Gaisf. praebet: *περὶ Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων*, atque ita etiam vet. transl., idque corrigendum fuisse apparet, aequae atque *ἀνθρώπους ἢ θεούς*, quod in A legitur.

30 *εἴ τι συμφέρον*] *τι* om. A, nec opus tertium repetitum hic legi.

32 *οἷον περὶ δικαιοσύνης, εἰ ἀγαθὸν ἢ μὴ ἀγαθόν*] Postrema tria verba om. A, casu ut videtur; auctor Platonis reipublicae argumentum his attingit.

34 *πάντες*] *οἱ πάντες* A, num *ἅπαντες*?

3 *καὶ διὰ τοῦ λόγου δῆλον ὅτι*] Non opus est γὰρ inseri ante *ὅτι*, quod omnes praeter A praebent. *διὰ τοῦ λόγου* idem est quod supra I, 2 p. 1356, 4. 19.

4 *φανερὸν ὅτι ἀναγκαῖον, ὥσπερ ἐν τοῖς τοπικοῖς, πρῶτον περὶ ἕκαστον ἔχειν*] Necessesse est oratorem non minus quam dialecticum sibi rerum, de quibus agendum est, scientiam acquirere. Topic. I, 14: *τὰς δὲ διαγραφὰς ποιεῖσθαι ἐπὶ ἕκαστου γένους ὑποτιθέντας χωρὶς, οἷον περὶ ἀγαθοῦ ἢ περὶ ζώου καὶ περὶ ἀγαθοῦ παντὸς ἀρξάμενον ἀπὸ τοῦ τί ἐστὶ*. Primus Topicorum liber imprimis hanc rem tractat. Analyt. prior. I, 30: *καθ' ἕκαστον δὲ δεῖ ἐκλέγειν τῶν ὄντων οἷον περὶ ἀγαθοῦ ἢ ἐπιστήμης*. Muretus in versione *περὶ ἕκαστον* omisit, sine causa, quamvis alterum *περὶ* omitti possit.

7 *ἀποβλέποντα*] Paulo post Bekkerus tacite *περιγραφάφοντας* ex solo A, putō; plures enim *περιγραφάφοντα* cum vet. tr.; concinnitas utroque loco idem flagitat, et multitudinis numerus praestat, si haec dependeant e verbis *πάντες οὕτω φαίνονται ἀποδεικνύντες*, id vero neque necessarium est et singulari auctor saepe utitur, ut supra v. 25, accedit, sic demum verum esse, quod A v. 10 praebet *ἔχη*, unde *περιγραφάφοντα* scribimus.

10 *ἔχεται*] *ἔχη* A eique convenit *δεικνύναι*, unde concinnitas ἄν τις *πλείω ἔχη*, ne hoc quidem necessarium est; intelligitur enim ille *ἀποβλέπων* et *περιγράφων*.

12 *λέγω δὲ κοινὰ μὲν*] *λέγομεν* δὲ *κοινὰ* A secundum Bekkerum, quod errore factum est, disertim enim Victorius non

hoc ibi legi, sed λέγω δὲ κοινὰ μὲν, idemque ex varietate ap. Gaisf. apparet, atque ita vet. transl. Itaque pro A scribendum erit QYZ.

18 καὶ τὸν Κύκνον] Pindar. Olymp. II, 90 de Achille:
ὃς Ἔκτορ' ἔσφαλε, Τροίας
ἄμαχον ἀστραβῆ κίονα, Κύκνον τε θανάτῳ πόρην,
Ἄουῶς τε παῖδ' Αἰθίοπα.

19 καὶ ὅτι νεώτατος καὶ οὐκ ἔνορκος ὢν ἐστράτευ-
σεν] Pausanias III, 24, 10 seq.

20 εἷς μὲν οὖν τρόπος τῆς ἐκλογῆς καὶ πρῶτος οὗτος ὁ τοπικός] A et vet. transl. οὖν τόπος. Intelligit quae de rerum cognitione oratori necessaria hucusque exposuit, eamque maximi esse momenti denuo indicavit: πρῶτον μὲν οὖν δεῖ λαβεῖν ὅτι . . ἀναγκαῖον καὶ τὰ τοῦτῳ ἔχειν ὑπάρχοντα, item: φανερόν ὅτι ἀναγκαῖον ὥσπερ ἐν τοῖς τοπικοῖς, πρῶτον περὶ ἕκαστον ἔχειν ἐξειλεγμένα. Iure itaque et hic πρῶτος οὗτος. τρόπος vero cum Bekkero aliisque restituendum erat, non tam quod supra est τίνα τρόπον δεῖ ζητεῖν, ut Muretus censet, sed quod hic τόπος non est, tum quod paulo post ubi alterum quod restat, τοὺς τόπους, aggreditur, dicit: ἔτι δ' ἄλλον τρόπον καθόλου περὶ ἀπάντων λάβωμεν. Unde et verba ὁ τοπικός cum Mureto (qui corrigit: εἷς μὲν οὖν τῆς ἐκλογῆς καὶ πρῶτος οὗτος ὁ τρόπος) tollenda puto, e varietate nata; alii enim et hic ὁ τόπος legunt. Mihi τῆς ἐκλογῆς admodum displicet, non enim sequitur ἄλλος τρόπος τῆς ἐκλογῆς καὶ δεύτερος, debebatque dicere τρόπος ὁ τῆς ἐκλογῆς. Vocabulum insertum videtur, atque auctor, nam καὶ in A non exstat, scripsisse: εἷς μὲν οὖν τρόπος πρῶτος οὗτος, ut enthymemata ad quamcunque rem exponendam inveniamus. Analyt. post. I, 22: εἷς μὲν οὖν τρόπος λέγεται ἀποδείξεως οὗτος. ἔτι δὲ ἄλλος εἶ κτλ. II, 8 p. 93, 9. Cum altera ratio non statim addatur: ἔτι δ' ἄλλον . . λάβωμεν καὶ τὰ στοιχεῖα τῶν ἐνθυμημάτων λέγωμεν, verba nude posita τὰ δὲ στοιχεῖα τ. ἐ. λ. sane offendunt, melius ferenda, si νῦν inseritur verbo, quod transitum ad τόπους indicet.

22 πρῶτον δ' εἰπόμεν περὶ ὧν ἀναγκαῖον εἰπεῖν πρῶτον] III, 1: τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐξηγήθη κατὰ φύσιν ὅπερ πέφυκε πρῶτον. Poetic. 1: λέγωμεν ἀρξάμενοι κατὰ φύ-

σιν πρώτον ἀπὸ τῶν πρώτων. Sophist. elench. 1: λέγωμεν ἀρξάμενοι κατὰ φύσιν ἀπὸ τῶν πρώτων, ubi πρώτον fortasse librariorum culpa deest. De partib. animal. I, 5 fine: τὰς δ' αἰτίας πειραθῶμεν εἰπεῖν περὶ τε τῶν κοινῶν καὶ τῶν ἰδίων ἀρξάμενοι καθάπερ διωρίσαμεν πρώτον ἀπὸ τῶν πρώτων. περὶ αἰσθητῶν p. 436, 5: τὰ μὲν οὖν εἰρημένα περὶ ψυχῆς ὑποκείσθω, περὶ δὲ τῶν λοιπῶν λέγωμεν καὶ πρώτον περὶ τῶν πρώτων. Ethic. Eud. I, 7: πεπροοιμισμένων δὲ καὶ τούτων λέγωμεν ἀρξάμενοι πρώτον ἀπὸ τῶν πρώτων. Polit. II, 1: ἀρχὴν δὲ πρώτον ποιητέον ἢπερ πέφυκεν ἀρχὴ ταύτης τῆς σκέψεως. Physic. VIII, 10: ὅτι τοῦτ' ἀμερὲς ἀναγκαῖον εἶναι καὶ μηδὲν ἔχειν μέγεθος νῦν λέγωμεν, πρώτον περὶ τῶν προτέρων αὐτοῦ διορίσαντες. Sic h. l. omnes libri, non πρώτων.

23 ἔστι γὰρ τῶν ἐνθυμημάτων εἶδη δύο· τὰ μὲν γὰρ δεικτικά ἐστὶν ὅτι ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν, τὰ δ' ἐλεγκτικά] III, 17. Rhet. Graec. V, 406. VII, 766: ἔτι τῶν ἐνθυμημάτων τὰ μὲν ἐστὶν ἐλεγκτικά, τὰ δὲ δεικτικά. δεικτικά μὲν οὖν τὰ κατ' ἔμφασιν ἀκολουθίας προϊόντα, οἷον τὸ γὰρ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίνεται. ἐλεγκτικά δὲ τὰ κατ' ἔμφασιν μάχης ὡς ἔχει ἐπὶ τοῦ Ἀνκούργου· οὐ γὰρ Σόλων μὲν αὐτὸ παρέλιπεν, Ἀντοκλῆς δὲ εὔρετο [εὔρεν?]. τὸ δ' αὐτό φησι (Ἀλέξανδρος) διάνοημα ἑτέρως δύναται μεταχειρίζεσθαι τῆς αὐτῆς γινομένης διαφορᾶς· τὰ μὲν γὰρ δεικτικά πρὸς πρᾶγμά τι συνίσταται, τὰ δὲ ἐλεγκτικά πρὸς πρόσωπον. ἐπεὶ δὲ πᾶν ἐνθύμημα ὡς ἔφαμεν, ἢ ἐκ μάχης ἢ ἐξ ἀκολουθίας γίνεται, ἀναγκαῖον περὶ ἀκολουθίας καὶ μάχης εἰπεῖν. ἔνιοι μὲν οὖν τῶν περὶ ταῦτα δεινῶν, ὡς Ἀλέξανδρος φησιν, οὐδεμίαν διαφορὰν οἴονται τούτων εἶναι, ἄλλοι δὲ ἀπὸ τῶν ἐξ αὐτῶν προδήλως δεικνύουσι ὅτι οὐκ ἔστι ταῦτά ἄλλ' ἕτερα. Ex Alexandro, Neocle aliisque turbidis rivis quae ex fonte ipso melius haurire poterant, posteriores sumserunt; vix credas his Aristotelis libros de rhetorica notos fuisse.

25 ὥσπερ ἐν τοῖς διαλεκτικοῖς ἔλεγχος καὶ συλλογισμός] Analyt. prior. II, 20. Soph. el. 1. 6. 9.

28 τὸ δὲ ἐλεγκτικὸν τὸ τὰ ἀνομολογούμενα συνάγειν]

Ut in Organo dicit: συλλογισμὸς μετ' ἀντιφάσεως τοῦ συμπεράσματος, vel ἀντιφάσεως συλλογισμὸς, vel ut infra II, 23. III, 9: συναγωγὴ τῶν ἀντικειμένων.

29 περὶ ἐκάστων τῶν εἰδῶν τῶν χρησίμων καὶ ἀναγκαιῶν] ἕκαστον scribendum quod coniecerunt Victorius, Muretus, Bublius, et ita vet. transl. ἕκαστα BCDE.

33 καὶ περὶ τῶν ἡθῶν καὶ παθημάτων καὶ ἕξεων ὡς-αὐτως εἰλημμένοι ἡμῖν ὑπάρχουσι πρότερον οἱ τόποι] Quod supra II, 18 indicavit, hic repetit; exposuit εἶδη (de quibus vid. I, 2 finem), h. e. τὸ ἀγαθὸν καὶ κακόν, τὸ καλὸν καὶ αἰσχρόν, τὸ δίκαιον καὶ ἄδικον, item τὰ πάθη et ἡθῆ eorumque locos tractavit; iam aggreditur τόπους. Unde quorumdam librorum lectionem, quam Muretus probavit, εἰδικῶν παθημάτων nullum praebere sensum apparet, sed admodum me offendunt verba καὶ ἕξεων; neque enim disertim ἕξεις exposuit (vid. I, 9. II, 12 ibiq. not.), neque necessariam rhetoricae partem esse unquam monuit, ut iis quae hucusque accurate illustrata erant, nullo iure ἕξεις adderet. Quod deteriores libri praebent ἐξ ᾧ, nihil nisi corruptum ἕξεων est. παθημάτων pro παθῶν ex usu Aristotelis est, vid. Ueber die κάθαρσις p. 38 seqq., sed morum et affectuum mentio hic abundat nec, si supra dicta cap. 18 vera sunt, ferri potest. Haec sufficiunt ἐξειλεγμένοι . . . ἕκαστον, ἐξ ᾧ . . . περὶ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ, καὶ καλοῦ καὶ αἰσχροῦ, καὶ δικαίου καὶ ἀδίκου. vel si particula sana est . . . ἕκαστον, ὧστ' ἐξ ᾧ . . . ἀδίκου ἡμῖν ὑπάρχουσιν, sive addito sive neglecto εἰλημμένοι, nam in A exstat εἰλημμένων. Conf. comment. p. 37 seq. Vahlen p. 75.

pag.
1397

1 ἔτι δ' ἄλλον τρόπον καθόλου περὶ ἀπάντων λάβω-μεν] Locos non uni alterive generi, hos enim singulos iam exposuit, sed omnibus tribus communes enumerare vult, ut totius inventionis divisio docet, vid. II, 18. I, 2, ubi exemplum est ὁ τοῦ μᾶλλον καὶ ἥττον τόπος. Inveniuntur tamen in sequenti capite loci, qui ex hoc numero excludendi et ex Aristotelis consilio parum recte inserti sunt, ut locus XX: ἄλλος κοινὸς καὶ τοῖς ἀμφισβητοῦσι καὶ τοῖς συμβουλευούσι, et XXVII: ἄλλος ἐκ τῶν ἀμαρτηθέντων κατηγορεῖν καὶ ἀπολογεῖσθαι, quibus auctor ipse, cui generi utilis sit locus vel

inutilis, indicat; idem et de aliis dixeris, v. c. XXIII: ἄλλος τοῖς προδιαβεβλημένοις καὶ ἀνθρώποις καὶ πράγμασιν ἢ δοκοῦσι τὸ λέγειν τὴν αἰτίαν τοῦ παραδόξου parum convenit generi deliberativo, neque XXV: ἄλλος εἰ ἐνεδέχτο βέλτιον ἄλλως ἢ ἐνδέχεται ὧν ἢ συμβουλεύει ἢ πράττει ἢ πέπραχε σκοπεῖν demonstrativo generi aptus et ab ipso auctore ad unum genus iudiciale translatus est, cui soli convenit et locus VI: ἄλλος ἐκ τῶν εἰρημένων καθ' αὐτοὺς πρὸς τὸν εἰπόντα. Haec Aristotelem non minus quam ceteros rhetores vel invitum inprimis genus iudiciale excoluisse demonstrant. Quae communia essent omnibus, iam a prima rhetoricae aetate disquirebantur, vid. Anaxim. cap. 7 seqq.; Aristotelem vero praeter auctorem in Rhet. Gr. V, 404 nemo secutus est; posteriores tamen hanc rem non prorsus neglexisse, sed ut coniecere licet, ex philosophorum disciplina via et ratione prosequentes excussisse, quae apud Ciceronem aliosque (de quibus vid. seq. adnot.) leguntur, probant; multa cum singula magis curarent genera, in exornationum vel figurarum numerum, inprimis σχημάτων τῆς διανοίας, relata sunt.

CAP. XXIII.

7 ἔστι δ' εἷς μὲν τόπος τῶν δεικτικῶν ἐκ τῶν ἐναντιῶν] In Rhet. Gr. V, 404. VII, 762, ex Neoclis ut videtur, vel Alexandri libris loci XXI, qui maxime cum Aristotele conveniunt, enumerantur: τόποι δὲ ἐνθυμηματικοὶ εἴκοσιν εἷς· πρῶτος ὁ ἐκ τοῦ ἐναντίου λαμβανόμενος. ἀκολουθεῖ γὰρ τὰ ἐναντία τοῖς ἐναντίοις· καὶ γὰρ εἰ ἡ σωφροσύνη καλὸν, αἰσχρὸν ἢ ἀκολασία, καὶ εἰ αἰσχρὸν ἢ ἀδικία, καλὸν ἢ δικαιοσύνη. Praeterea ut, quantum in hac re veteres praestiterint, intelligas, quamvis longius ab auctore nostro discedant, accurate confereudi sunt XVII illi loci, qui apud Apsinem IX, 522—527 et XXXI qui apud Minucianum IX, 604—613 exstant; certum ordinem, nam Aristotelem talem non observasse mireris, secuti sunt ex Stoicorum ut videtur disciplina Cicero de orat. II, 162—177. orat. part. 7. de invent. II, 14—71. Quintil. V, 10, 20—100. Cicero de oratore libro II, qui hoc caput intelligit 36, 152: *sed Aristoteles is quem maxime ego*

admiror, proposuit quosdam locos, ex quibus omnis argumenti via non modo ad philosophorum disputationem, sed etiam ad hanc, qua in causis utimur, inveniretur, nescio ex quorum libris oratori locos congescit, II, 162—172. conf. partit. orat. 2, 7. in quibus et hic legitur: iam ex contrario, si Gracchus nefarie, praeclare Opimius. Aristotelis exempla vertit Quintilianus V, 10 p. 419: ex contrariis: frugalitas bonum; luxuria enim malum. si malorum causa bellum est, erit emendatio pax. si veniam meretur, qui imprudens nocuit, non meretur praemium, qui imprudens profuit. Aristotel. Top. II, 9: σκοπεῖν δὲ μὴ μόνον ἐπ’ αὐτοῦ τοῦ εἰρημένου, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐναντίου τὸ ἐναντίον, οἷον ὅτι τὸ ἀγαθὸν οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἡδύ· οὐδὲ γὰρ τὸ κακὸν λυπηρόν· ἢ εἰ τοῦτο, κακῆνο. καὶ εἰ ἡ δικαιοσύνη ἐπιστήμη, καὶ ἡ ἀδικία ἄγνοια· καὶ εἰ τὸ δίκαιως ἐπιστημονικῶς καὶ ἐμπείρως, τὸ ἀδίκως ἀγνοοῦντως καὶ ἀπείρως. εἰ δὲ ταῦτα μὴ, οὐδ’ ἐκεῖνα, μᾶλλον γὰρ ἂν φανεῖν τὸ ἀδίκως ἐμπείρως ἢ ἀπείρως. Conf. III, 6., ubi haec exempla: ὁμοίως γὰρ ἔνδοξον τὸ ἀξιῶσαι εἰ πᾶσα ἡδονὴ ἀγαθόν, καὶ λύπην πᾶσαν εἶναι κακὸν τῷ εἶ τις ἡδονὴ ἀγαθόν, καὶ λύπην εἶναι τινα κακόν. ἔτι εἶ τις αἰσθησις μὴ ἔστι δύναμις, καὶ ἀναισθησία τις οὐκ ἔστιν ἀδυναμία. Conf. Brandis Philol. IV, 18 seqq.

Exemplum aptissimum est Aristophanis Ran. v. 1467, ubi Euripides haec dicit:

εἰ τῶν πολιτῶν οἶσι νῦν πιστεύομεν,
τούτοις ἀπιστήσαιμεν, οἷς δ’ οὐ χρώμεθα,
τούτοισι χρῆσάμεσθα, σωθῆίμεν ἄν.
εἰ νῦν γε δυστυχοῦμεν ἐν τούτοισι, πῶς
τὰναντί’ ἂν πράξαντες οὐ σωζοίμεθ’ ἄν;

Lysias XVI, 11. XVIII, 17. Demosth. παραπρ. § 214 p. 407. Alcibiades ap. Thucyd. VI, 92: γνόντας τοῦτον δὴ τὸν ὑφ’ ἀπάντων προβαλλόμενον λόγον, ὡς εἰ πολέμιός γε ἂν σφόδρα ἐβλαπτον, καὶ φίλος ἂν ἱκανῶς ὠφελοίην, ὅσῳ τὰ μὲν Ἀθηναίων οἶδα, τὰ δ’ ὑμέτερα ἤκαζον.

11 ἢ ὡς ἐν τῷ Μεσσηνιακῷ] Alcidas, vid. ad I, 13, qui ut Isocratis Archidamus bellum, in eadem re pacem suasit. Conf. Isocrat. περὶ εἰρήνης § 19 seqq. Demosth. προοίμια p. 1419: προῶτον μὲν οὖν ὑμᾶς ἐκεῖνο ἐγνωκέναι

δεῖ, ὡς οὐδὲν ὦν ἐποιεῖτε ἐπὶ τοῦ πολεμεῖν ὄντες τοῦ λοιποῦ πρακτέον ἐστίν, ἀλλὰ πάντα τάναντία· εἰ γὰρ ἐκεῖνα φαῦλα πεποίηκε τὰ πράγματα, τάναντία εἰκὸς βελτίω ποιῆσαι. Thucydides IV, 62: τὴν δὲ ὑπὸ πάντων ὁμολογουμένην ἄριστον εἶναι εἰρήνην πῶς οὐ χρὴ καὶ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ποιήσασθαι; ἢ δοκεῖτε, εἰ τῷ τι ἔστιν ἀγαθὸν ἢ εἰ τῷ τάναντία, οὐχ ἡσυχία μᾶλλον ἢ πόλεμος τὸ μὲν παύσαι ἂν ἐκατέρω, τὸ δὲ ξυνδιασῶσαι, καὶ τὰς τιμὰς καὶ λαμπρότητας ἀκινδυνότερας ἔχειν τὴν εἰρήνην, ἄλλα τε ὅσα ἐν μήκει λόγων ἂν τις διέλθοι ὥσπερ περὶ τοῦ πολεμεῖν;

13 εἶπερ γὰρ οὐδὲ τοῖς κακῶς δεδρακόσιν] Elmsleius ad Eurip. Med. v. 87 p. 83 Lips. aptissimam particulam εἶπερ, quae et sequenti inest exemplo, ne εἰ . . οὐδὲ coniungatur, corrigit in ἐπεὶ γάρ; possis et εἶπερ γε μηδέ, sed neutrum necessarium puto. Praeterea pro πίπτειν, quod veteres edd. exhibent, πίνειν conicit; eandem coniecturam Victorius margini exempli sui, antequam veterem codicem contulerat, unde πεσεῖν editum est, adscripsit. Exemplum hoc ante Quintilianum, cuius verba supra leguntur, vix ex Aristotele dedit Cicero de invent. I, 30, 47: *in contrariis hoc modo; nam si iis, qui imprudentes laeserunt, ignosci convenit, iis, qui necessario profuerunt, haberi gratiam non oportet.* Α τοῖς κακῶς πεπραχόσιν, contra linguae usum, idem in fine προσῆγον εἶναι, ceteri προσῆγόν ἐστι, ut infinitivus dependeat ex eo quod praecessit; ut enim εἶναι mutatum esse in ἐστι facile apparet, ita contrarium vix tibi persuadeas.

15 ἂν] Α, εἰγ' ceteri.

16 προσῆγον εἶναι] Α, προσῆγόν ἐστι ceteri.

17 ἀλλ' εἶπερ ἔστιν ἐν βροτοῖς] Schol.: *Εὐριπίδης ταῦτά φησι πρὸς τὸν Θυέστην, ὃς ταῦτά φησι πρὸς τὸν Ἀτρεά τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.* Ad Thyestem Musgravius, ad Cressas refert Matthiae Fragm. IX p. 134. Ante haec verba ex coniectura quidem καί, quod transitum significaret, addiderunt; infra III, 9 multi Isocratis loci nulla coniunctione interiecta congesti leguntur. — Aeschines παραπο. § 6: ἐγὼ δ' ἐπ' αὐτῷ τούτῳ δικαίως ἂν ὑπολαμβάνω μάλιστα σώζεσθαι· εἰ γὰρ ὁ καταγνοὺς ἑαυτοῦ καὶ μὴ παρῶν ἀδικεῖ, ὅ γε ἀπογνοὺς καὶ τὸ σῶμα τοῖς νόμοις καὶ τοῖς πολίταις

παραδοὺς οὐκ ἀδικεῖ. Saepe Antiphon hac ἐκ τοῦ ἐναντίου sententia utitur: si adversario hoc praesto esset argumentum, magnae esset contra me auctoritatis indicium; nunc igitur idem contra istum eandem habere vim decet. I § 11—12, ubi eadem sententia aliis verbis repetita est, II, β, 4. V, 38. 84. VI, 27. Lysias IV, 12. VII, 23. 36—37. Andocides I, 23 seq.: ἀλλὰ γὰρ λόγον ἀνοσιώτερον καὶ ἀπιστότερον οὐδένας πάποτ' ἐγὼ εἰπόντας οἶδα, οἱ τοῦτο μόνον ἡγήσαντο δεῖν, τολμῆσαι κατηγορῆσαι· εἰ δ' ἐλεγχθῆσονται ψευδομένοι, οὐδὲν αὐτοῖς ἐμέλησεν. ὥσπερ οὖν, εἰ ἀληθῆ ἦν ταῦτα ἃ με κατηγορήσαν, ἐμοὶ ἂν ὠργίξεσθε καὶ ἤξιούτε δίκην τὴν μερίστην ἐπιτιθέναι, οὕτως ἀξιῶ ὑμᾶς, γιγνώσκοντας ὅτι ψεύδονται, πονηροὺς τε αὐτοὺς νομίζειν χρῆσθαι τε τεκμηρίῳ ὅτι εἰ τὰ δεινότερα τῶν κατηγορηθέντων περιφανῶς ἐλέγχονται ψευδομένοι, ἢ που τά γε πολλῶ φανλότερα ῥαδίως ὑμῖν ἀποδείξω ψευδομένους αὐτούς. Ibidem § 102. Isaeus VIII, 32.

19 συμβαίνειν] συμβαίνει A, quod durius quidem est, sed defendi potest.

20 ἄλλος ἐκ τῶν ὁμοίων πτώσεων] Secundus locus; vid. supra ad I, 7 p. 1364, 34. I, 9 p. 1366 b, 30. Arist. Top. II, 9, ubi quid sint πτώσεις et συστοιχία explicat: δοκεῖ δὲ τὰ κατὰ τὰς πτώσεις σύστοιχα εἶναι, οἷον τὸ μὲν δικαίως τῆ δικαιοσύνη, τὸ δὲ ἀνδρείως τῆ ἀνδρεία. σύστοιχα δὲ λέγεται τὰ κατὰ τὴν αὐτὴν συστοιχίαν ἅπαντα, οἷον δικαιοσύνη, δίκαιος, δικαίως. III, 6. IV, 3: πάλιν ἐπὶ πτώσεων καὶ τῶν συστοίχων εἰ ὁμοίως ἀκολουθοῦσι καὶ ἀναροῦντι καὶ κατασκευάζοντι· ἅμα γὰρ ἐνὶ καὶ πᾶσιν ὑπάρχει ἢ οὐχ ὑπάρχει, οἷον εἰ ἡ δικαιοσύνη ἐπιστήμη τις, καὶ τὸ δικαίως ἐπιστημόνως καὶ ὁ δίκαιος ἐπιστήμων· ἐὰν δὲ τούτων τι μὴ, οὐδὲ τῶν λοιπῶν οὐδέν. Alexand. in Top. p. 169. Cicero Top. cap. 4: *coniugata dicuntur quae sunt ex verbis eiusdem generis. eiusdem autem generis verba, quae orta ab uno varie commutantur ut sapiens, sapienter, sapientia. haec verborum coniugatio συζυγία dicitur, ex qua huiusmodi est argumentum: si compascuus ager est, ius est compascere.* Non Aristotelem, qui semper συστοιχίαν dicit, sed posteriores, in primis Stoicos, intelligit; *coniuncta* appellat de orat. II, 166

seq. part. orat. 7. Quintil. V, 10. p. 422: *his illud adūcere ridiculum putarem, nisi eo Cicero uteretur, quod coniugatum vocant ut eos, qui rem iustam faciant, iuste facere, quod certe non eget probatione. Vides Quintilianum Aristotelis libros non evolvisse.*

Aristotel. Pol. V, 9 p. 1309, 37: *εἰ γὰρ μὴ ταῦτόν τὸ δίκαιον κατὰ πάσας τὰς πολιτείας, ἀνάγκη καὶ τῆς δικαιοσύνης εἶναι διαφορᾶς.* Phys. III, 3 p. 203 b, 16: *οὐ μὴν ἀλλ' οὐδ' εἰ ἡ διδάξις τῇ μαθήσει τὸ αὐτό, καὶ τὸ μανθάνειν τῷ διδάσκειν, ὥσπερ οὐδ' εἰ ἡ διάστασις μία τῶν διεστηγῶτων, καὶ τὸ διύστασθαι ἐνθένδε ἐκεῖσε ἀκείθεν δεῦρο ἐν καὶ τὸ αὐτό.*

22 νῦν δ' οὐχ αἰρετὸν τὸ δικαίως ἀποθανεῖν] *Supra* I, 9: *ἀνάγκη ὅσα τε ἀνδρίας ἔργα ἢ σημεῖα ἀνδρίας ἢ ἀνδρείως πέπρακται καλὰ εἶναι, καὶ τὰ δίκαια καὶ τὰ δικάως ἔργα, πάθη δὲ οὐ'. ἐν μόνῃ γὰρ ταύτῃ τῶν ἀρετῶν οὐκ αἰεὶ τὸ δικαίως καλόν, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ζημιουῦσθαι αἰσχροὺν τὸ δικαίως μᾶλλον ἢ τὸ ἀδίκως.*

23 ἄλλος ἐκ τῶν πρὸς ἄλληλα] *Tertius locus; Rhet. Gr. V, 40: τρίτος ὁ ἐκ τοῦ πρὸς τι, οἷον εἰ γὰρ μὴ ὑμῖν τὰ φαῦλα προστάσσειν παράνομον, οὐδὲ ἐμοὶ τὸ πεισθέντα ἐργάσασθαι.* Minucianus IX p. 611: *ἀπὸ τοῦ πρὸς τι, εἰ αὐτῇ μεμοίχεται, καὶ ὁ συνελθὼν αὐτῇ μοιχὸς ἐστίν, ὡς ἐπὶ τοῦ μεταπεψμαμένου τὴν ἑαυτοῦ γυναικα. καὶ παρὰ Δημοσθένει [p. 376], εἰ Φιλοκράτης πέφηνε πυροπωλῶν ἢ ξυληγῶν τὸ χρυσίον ἐπὶ τῶν τραπεζῶν καταλλαττόμενος καὶ τούτων κοινωνῶν τῶν πραγμάτων Αἰσχίνης, εὐδὴλον ὅτι καὶ οὗτος δεδωροδόκηκεν.* Quintil. V, 10 p. 420: *illa quoque quae ex rebus mutuam confirmationem praestantibus ducuntur, quae proprii generis videri quidam volunt et vocant ἐκ τῶν πρὸς ἄλληλα, Cicero ex rebus sub eandem rationem venientibus, fortiter consequentibus iunxerim: si portorium Rhodiis locare honestum est, et Hermacreonti conducere et quod discere honestum, et docere.* Vid. Cic. de invent. I, 30, 47. *Integrum fere hunc locum: ἄλλος ἐκ τῶν . . . ἀποκτεινάντων Νικάνορα Dionysius Halic. ad Ammaeum de Dem. et Arist. cap. 12, ut ipse dicit, κατὰ λέξιν descripsit; sed multa a nostris libris discrepant; illud iam mirum,*

Dionysium totam paragraphum, in qua haud pauca iure omittere poterat, describentem postrema verba, quae ad ipsam Demosthenis causam pertinerent: *ἐπεὶ γὰρ . . . ἀποθανεῖν*, neglexisse; quae si in libro suo invenit, salvo sensu omittenda non erant; nunc enim Demosthenis causa aeque atque Theodectis locus in Alcmaeone paralogismi non verum exemplum est. Praeterea alia prorsus quam quae in nostris exemplis leguntur, apud Dionysium exstant: *ἔστι δὲ τοῦτο παραλογίσασθαι. οὐ γὰρ εἰ δικαίως ἔπαθεν ἄν, καὶ δικαίως ὑπὸ τούτου πέπονθεν [ὡς ὁ φόνου ἄξια ποιήσας πατήρ εἰ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἑαυτοῦ τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἀπάγεται]*, διὸ δεῖ σκοπεῖν χωρὶς εἰ ἄξιός ὁ παθὼν παθεῖν καὶ ὁ ποιήσας ποιῆσαι, εἶτα χρῆσθαι ὀποτέρως ἂν ἀρμόττη· ἐνίστε γὰρ διαφωνεῖ τὸ τοιοῦτον, ὥσπερ ἐν τῷ Ἀλκμαίῳ τῷ Θεοδέκτου καὶ οἷον ἢ περὶ Δημοσθένους δίκη καὶ τῶν ἀποκτεινάντων Νικάνορα. At hoc non Dionysii, sed librariorum culpa factum videtur; nam cod. B apud Grosium apertum emblemata *ὡς ὁ φόνου . . . ἀπάγεται* non habet, pergens διὸ δεῖ — Vid. Sauppe Dionysios u. Aristoteles p. 7—13.

Aeschines in Ctesiph. § 188, qui locus etiam ex contrario est: *εἰ τοῦτ' ἔχει καλῶς, ἐκείνο αἰσχυρῶς· εἰ ἐκεῖνοι κατ' ἄξια ἐτιμήθησαν, οὗτος ἀνάξιος ὢν στεφανοῦται*. Lysias XII, 57: *λαβόντες γὰρ τὰς ἀρχὰς καὶ τὴν πόλιν ἀμφοτέροις ἐπολέμουν, τοῖς τε τριάκοντα πάντα κακὰ εἰργασμένοις καὶ ὑμῖν πάντα κακὰ πεπονθόσι. καίτοι τοῦτο πᾶσι δῆλον ἦν, ὅτι εἰ μὲν ἐκεῖνοι δικαίως ἔφευγον, ὑμεῖς ἀδίκως, εἰ δ' ὑμεῖς ἀδίκως, οἱ τριάκοντα δικαίως· οὐ γὰρ δὴ ἐτέρων ἔργων αἰτίαν λαβόντες ἐκ τῆς πόλεως ἐξέπεσον, ἀλλὰ τούτων*. XXVI, 15: *καὶ εἰ μὲν τόνδε ἀποδοκιμάσετε, δόξετε κάκεινον δικαίως ἂν ἀποδοκιμάσαι· ἐὰν δὲ μὴ τόνδε, οὐδ' ἐκεῖνον δικαίως*.

24 *καλῶς ἢ δικαίως]* καὶ pro ἢ deteriores, idque apud Dionysium exstat, sed huius codices omnes propter simile cadens verba *ὑπάρχει τὸ καλῶς ἢ δικαίως ποιῆσαι* θατέρω omittunt; suppletus igitur locus est ex veteribus Aristotelis editionibus.

25 *ὡς ὁ τελώνης Διομέδων περὶ τῶν τελῶν]* Hermaeontis ad Rhodios dictum apud Cicer. Rhet. I, 30, 47: *nam*

si Rhodiis turpe non est portorium locare, ne Hermacreonti quidem turpe est conducere, ex hoc Quintil., cuius verba vide supra. Apud Dionysium excusum *περὶ τῶν τελωνῶν*, sed omnes codices haec ignorant verba, haud dubie ex veteribus Aristotelis editionibus translata.

27 οὐδ'] Soloece A *μηδ'*, ex praecedentibus male repetitum.

27 τὸ ἀνεῖσθαι] Articulum omittunt duo libri Dionysii, alii τὶ exhibent.

28 καὶ εἰ τῷ ποιήσαντι, καὶ τῷ πεπονθότι] Haec post *ποιήσαντι* libri deteriores. At quid haec repetita sibi volunt, cum initio ea exposita legantur? Necessario sunt delenda idque postea auctoritate codicis A confirmatum vidimus, qui haec omnia omittit, nisi quod postremum verbum quod praecedit *ποιήσαντι* sic exhibet, *πέισαντι ἢ ποιήσαντι*. Vides corruptum quod erat, emendatum simul textui illatum esse. Apud Dionysium: *δικαίως ὑπάρχει τῷ πεπραγμένῳ ὑπάρξει καὶ τῷ ποιήσαντι ἢ ποιῶντι*. Nil scripsit philosophus, nisi *καὶ τῷ ποιήσαντι*.

30 ἔστι δ' ἐν τούτῳ παραλογίσασθαι] Idem infra II, 24, ubi eiusdem Theodectis exemplum ex Oreste allatum est: *ὄλος δὲ ὁ τόπος παραλογιστικός . . ἢ τὸ ἐν τῷ Ὁρέστῃ τῷ Θεοδέκτου· ἐκ διαιρέσεως γὰρ ἐστὶ. δίκαιόν ἐστιν ἦτις ἂν κτείνῃ πόσιν ἀποθνήσκειν ταύτην, καὶ τῷ πατρὶ γε τιμωρεῖν τὸν νιόν· οὐκοῦν καὶ ταῦτα πέπρακται· συντεθέντα γὰρ ἴσως οὐκέτι δίκαιον*. Eadem in Euripidis fabula ab Tyndareo et ab Oreste v. 490—604 in utramque partem disputantur, ubi similes versus inveniuntur, ut:

*θυγάτηρ δ' ἐμὴ θανοῦσ' ἔπραξεν ἔνδικα,
ἀλλ' οὐχὶ πρὸς τοῦδ' εἰκὸς ἦν αὐτὴν θανεῖν.*

vel ut Orestes dicit:

*ἐγὼ δ' ἀνόςιός εἰμι μητέρα κτανών,
ὄσιος δέ γ' ἔτερον ὄνομα τιμωρῶν πατρὶ.*

et paulo post:

*τοῦτον κατέκτειν', ἐπὶ δ' ἔθυσα μητέρα,
ἀνόςια μὲν δρωῶν, ἀλλὰ τιμωρῶν πατρὶ.*

et Dioscuri in *Electra* v. 1241 ad Orestem:

δίκαια μὲν νῦν ἦδ' ἔχει, σὺ δ' οὐχὶ δρωῶς.

A poetis hoc exemplum ad rhetores transiit, vid. auct. ad Herenn. I, 16, 26. Cicer. de invent. I, 13, 18 seq.

30 ἐν τούτῳ] τοῦτο A et Dionysius, ut sit: id potest in errorem inducere, fallere, sed vix aliud sonare puto nisi: hoc est vel significat fallere, ut non mirer, inde factum esse ἐν τούτῳ, p. 1400 b, 2: ἔστι δὲ τοῦτο ψεῦδος.

30 εἰ γὰρ δικαίως ἔπαθεν τι, δικαίως πέπονθεν, ἀλλ' ἴσως οὐχ ὑπὸ σοῦ] Sic A, Dionysius ἔπαθεν ἄν, ceteri cum vet. tr. ἀπέθανε. Delenda esse δικαίως πέπονθεν Sauppe vidit.

pag.
1397 b

2 ἀρμόττει] ἄν ἀρμόττη deteriores cum Dionysio, conf. p. 1397 b, 17, ubi eadem varietas. III, 6.

2 ἐνίοτε] Plures Dionysii libri ἐνίοις, qui voluerunt ἐν ἐνίοις.

4 οὗ τις] οὔτος A, *aliquis* vet. tr.; recte emendatum puto; tum vero A non δ' sed δεῖ, tr. vet. omittit, in quo nescio quid latet. Fortasse integer versus, qui sequebatur, fuit:

στρυγούσιν, ἀλλὰ διαλαβόντα χροὴ σκοπεῖν.

Poetae verba v. 4—7 μητέρα . . κτανεῖν omisit Dionysius.

7—11 καὶ οἶον . . ἀποθανόντα] Haec suo loco mota, quamvis et Dionysius eundem ordinem servaverit, non enim ad Alcmaeonis exemplum ficta sunt, aut deleta καὶ inserenda v. 28 sunt post τῷ ποιήσαντι (utriusque generis exemplum est, prius τοῦ δικαίως πεπονθότος, alterum τοῦ δικαίως ποιήσαντος), aut quod particula οἶον in A omissa suadet et II. Sauppe p. 12 praefert, verba καὶ ἡ περὶ Δημοσθένους . . . ἀποθανόντα adiungenda sunt superioribus v. 27: οὐδ' ἡμῖν τὸ ὠνεῖσθαι. Neque verba v. 25—27: καὶ εἰ κελεῦσαι . . ὠνεῖσθαι interposita placent, nam arcte cohaerent θατέρῳ τὸ πεπονθέναι. || καὶ εἰ τῷ πεπονθότι . . τῷ ποιήσαντι. Tum demum apte sequuntur: καὶ εἰ κελεῦσαι . . ὠνεῖσθαι || καὶ ἡ περὶ Δημοσθένους . . ἀποθανόντα.

7 καὶ οἶον ἡ περὶ Δημοσθένους δίκη καὶ τῶν ἀποκτεινάντων Νικάνορα] Dionysius l. c.: τίς οὖν ἔστιν ἡ Δημοσθένους δίκη καὶ τῶν ἀποκτεινάντων Νικάνορα, περὶ ἧς ὁ φιλόσοφος γέγραφε, ἐν ἧ τὸ κυριώτατον τῆς ἀμφισβητήσεως κεφάλαιον ἐκ τοῦ πρὸς ἄλληλα; ἢ ἡ πρὸς

Αἰσχίνην ὑπὲρ Κτησιφῶντος τοῦ παρασχόντος Δημοσθένει τὸ περὶ τοῦ στεφάνου ψήφισμα καὶ τὴν τῶν παρὰ νόμων φεύγοντος γραφὴν; ἐν ταύτῃ γὰρ τὸ ζητούμενον οὐ τὸ κοινόν, εἰ τιμῶν καὶ στεφάνων ἄξιός ἦν Δημοσθένης ἐπιδιδούς ἐκ τῶν ἰδίων κτημάτων τὴν εἰς τὰ τεῖχη δαπάνην· ἀλλ' εἰ καθ' ὃν χρόνον ὑπεύθυνος ἦν, κωλύοντος τοῦ νόμου τοὺς ὑπευθύνους στεφανοῦν. τὸ γὰρ ἐκ τῶν πρὸς ἄλληλα τοῦτ' ἔστιν εἰ ὥσπερ τῷ δῆμῳ τὸ δοῦναι, οὕτω καὶ τῷ ὑπευθύνῳ τὸ λαβεῖν τὸν στέφανον ἐξῆν. ἐγὼ μὲν οὖν ταύτης οἴομαι τῆς δίκης μεμνηῆσθαι τὸν Ἀριστοτέλην. εἰ δέ τις ἐρεῖ ὅτι περὶ τῆς τῶν δώρων ἦν ἐπ' Ἀντικλέους ἄρχοντος ἀπελογήσατο περὶ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτήν, πολλῶν νεωτέρας ἔτι ποιήσει τὰς Ἀριστοτέλους τέχνας τῶν Δημοσθένους ἀγῶνων. Vix infelicius eruditi viri invenies iudicium; at hoc certissime constat, Dionysium verba, quae rationem τοῦ ἐκ τῶν πρὸς ἄλληλα continent: ἐπεὶ γὰρ δικαίως ἐκρίθησαν ἀποκτείνειν, δικαίως ἔδοξεν ἀποθανεῖν, in libro suo non invenisse, minime autem casu quodam neglexisse; non enim ipse aliam et prorsus alienam quaesivisset. Imo etiam sequens exemplum de Thebano occiso in Dionysii codice de-erat; nam et totum locum ἐκ τοῦ πρὸς ἄλληλα transscribere in animo erat, et si legisset, rationem ex hac causa ad praecedentem, qua Demosthenes notatur, facile transtulisset. Iam cum haec exempla ab ipso Aristotele addita esse non sit dubitandum, nam illustrant supra dicta: καὶ εἰ τῷ πεπονθότι . . . καὶ τῷ πεπονθότι, Dionysius minus integro exemplo usus deceptus esse videtur. Causa ipsa Demosthenis incerta est, nec coniecturam facere licet, ut fortasse intelligatur quod apud Aeschinem in Timarch. § 170 seqq. et Dinarchum in Dem. § 30 non dissimile exstat; interfecit, ut dicebant inimici, suadente Demosthene Aristarchus non sine maxima crudelitate Nicodemum: Νικόδημος δ' ὁ Ἀφιδναῖος ὑπ' Ἀριστάρχου τετελεύτηκε βιαίῳ θανάτῳ ἐκκοπεῖς ὁ δέιλαιος ἀμφοτέρους τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν γλῶτταν ἀποτμηθεῖς. Absolutus quidem est Demosthenes, sed obstat Aristarchum condemnatum solum patrium mutasse; igitur ne haec quidem causa intelligi videtur; imperatorem, non oratorem Demosthenem intel-

ligendum esse putat Victorius. — Conf. Arn. Schäfer Demosth. II, 98, Sauppe p. 11.

Ut schol. fides appareat eiusque fingendi libido, haec afferamus, fol. 43 b, 28 Νικάνορα] τοῦ Ἀλεξάνδρου τελευτήσαντος ἐν Μακεδονίᾳ διηγήθη εἰς πολλὰς ἀρχάς, καὶ Νικάνωρ Μακεδῶν ἦν. λαβὼν καὶ αὐτὸς μέρος τῆς Μακεδονίας καὶ ἄρχων ἐν αὐτῇ ἔσπευδε καταδουλώσαι τὴν Ἑλλάδα. τέως γοῦν ἀνηρέθη παρὰ τῶν συγγενῶν. ὁ γοῦν δῆτωρ δικάζεται εἰς πρόσωπον τοῦ Νικάνορος μετὰ τῶν ἀποκτεινάντων τὸν Νικάνορα. ἐπεὶ γὰρ ἐκρίθησαν δικαίως . . ἀποθανεῖν ὁ Νικάνωρ, ἀλλὰ μὴν οὐ δίκαιον ἦν ἀποθανεῖν παρὰ τῶν ὁμογενῶν· δίκαιον γὰρ ἦν θανεῖν παρὰ τῶν Ἑλλήνων, οὓς καὶ καταδουλοῦν ἔσπευδεν, οὐ μὴν δὲ παρὰ τῶν ὁμογενῶν. Hoc est Aristotelem interpretari et enarrare!

9 καὶ περὶ τοῦ Θήβησιν ἀποθανόντος] Interpres graecus: Θήβησιν θανὼν ἦν ὁ Τιμόλαος, περὶ οὗ ἐκέλευσε ὁ κατηγορούμενος κρῖναι καὶ ἐξετάσαι, εἰ δίκαιος ἦν οὗτος ἀποθανεῖν, ἐπεὶ οὐκ ἄδικόν ἐστιν ἀποκτεῖναι τὸν δικαίως ἀποθανόντα. Hunc finem patriae proditor si habuisset, Demosthenes id non silentio transiisset. Euphronem, cuius historia apud Xenoph. Hellen. VII, 3, 4—12 exstat, intelligendum esse vidit Victorius, ubi et haec leguntur § 12: οἱ μὲν οὖν Θηβαῖοι ταῦτα ἀκούσαντες ἔγνωσαν δίκαια τὸν Εὐφρονα πεπονθέναι.

10 ἐκέλευσε κρῖναι] κελεύει κρῖνεσθαι A et vet. tr., reus scil., qui ibi § 10: νῦν δὲ . . οὐ δικαίως φησὶ τις αὐτὸν τεθνάναι;

12 ἄλλος ἐκ τοῦ μᾶλλον καὶ ἥττον] Quartus locus, qui tripertitus est ἐκ τοῦ μᾶλλον, ἐκ τοῦ ἥττον, et εἰ μήτε μᾶλλον μήτε ἥττον. Hos Aristoteles coniungit, unde dicit ἔτι; novus si incipit locus, additum est ἄλλος. Theoni I, 225 est σύγκρισις μείζονι, ἐλάττονι, ἴσῳ. Cicero quoque de orat. II, 40, 172 rerum contentionem ex maiore, minore et pari coniungit, item part. orat. 7. Minucianus IX p. 608, Apsines p. 522. Unum modo locum habet auctor Rhet. Gr. V, 404: πέμπτος ἐκ τοῦ μᾶλλον καὶ ἥττον, οἷον εἰ γὰρ υἱὸν ἀπέκτεινεν ἴδιον, πῶς ἄλλοτριόν φείσεται. In Topic.

II, 10 quatuor τοῦ μᾶλλον καὶ ἥττον modi afferuntur, in quibus qui huc pertinent sunt: ἄλλος ἐνὸς περὶ δύο λεγομένου εἰ ᾧ μᾶλλον εἰκὸς ὑπάρχειν μὴ ὑπάρχει, οὐδ' ᾧ ἥττον καὶ εἰ ᾧ ἥττον εἰκὸς ὑπάρχειν ὑπάρχει, καὶ ᾧ μᾶλλον.

15 τὸ δ' ὅτι τοὺς πλησίον τύπτει ὅς γε καὶ τὸν πατέρα τύπτει] Victorius: Hoc exemplum esset argumentationis ex maiori Ciceroni, quo tamen philosophus, quomodo quis ex minore argumentetur, docet; caederet etiam propinquos, qui patrem caedit. Quid uterque secutus sit, manifestum est. Cum maius flagitium sit, patrem quam propinquos caedere, existimat Cicero vere, qui a caedendo patre sibi non temperat, a caedendis etiam propinquis sibi temperaturum non esse ideoque ex maiore genus hoc argumenti vocat. Aristoteles cum boni viri officium sit nemini vim afferre cumque iniuria ab omni abesse debeat, si tamen ibi manet, ubi minus esse debebat, illic etiam existet, ubi frequentius esse consuevit, et haec causa est, cur εἰ τὸ ἥττον ὑπάρχει appellarit a minoreque eam significari voluerit. Haec Victorius eumque secuti sunt Muretus, Maioragius, alii; improbat hanc explicationem Vaterus p. 128. Videtur enim exemplum esse a maiore ad minus, non quod flagitatur, a minore ad maius; hoc alterum exemplum a minore ad maius procedit, si relativum transponimus: ὅτι ὅς γε τοὺς πλησίον τύπτει, καὶ τὸν πατέρα τύπτει. Et hoc haud improbable videatur, nisi hoc loco varietas memoratu dignissima in A exstaret; nam in eo post δέη δεῖξαι haec sententia alia ratione verbis τύπτει ὅτι . . . δεῖ δεῖξαι explicatur; et hic unus est locus in Rhetoricis, qui maiorem varietatem prodit, quales in Categoriis, Topicis, aliis plures esse alibi docuimus. Duplicem sententiae formam iuxta positam melius perspicimus:

τὸ δ' ὅτι τοὺς πλησίον τύπτει ὅς γε καὶ τὸν πατέρα
τύπτει ἐκ τοῦ κατὰ τύπτει ὅτι εἰ τὸ ἥττον ὑπάρχει, καὶ
τὸ ἥττον ὑπάρχει, καὶ τὸ μᾶλλον ὑπάρχει· τοὺς γὰρ πατέ-
ρα μᾶλλον ὑπάρχει. καθ' ἣρας ἥττον τύπτουσιν ἢ τοὺς πλη-
σίον. ἢ δὴ οὕτως ἢ εἰ ᾧ μᾶλλον
ὀπότερον ἂν δέη δεῖ- ὑπάρχει, μὴ ὑπάρχει, ἢ ᾧ ἥττον εἰ
ξαι ὑπάρχει ὀπότερον δεῖ δεῖξαι.

εἶθ' ὅτι ὑπάρχει εἶθ' ὅτι οὐ.

Quam alteram plenior formam recentior manus in A, qui

solus haec nobis servavit, delenda censuit, et partim eradendo paene delevit, quo factum, ut Victorius silentio hoc transiret. Priore loco *κατὰ* correctum et repositum est *εἰ*; praepositio vera est, si scripseris *κατὰ τὸ εἰ τὸ ἦττον*, articulus vero, qui ante *μᾶλλον* desideratur, rite abesse non potest. Id si probas, abundat *ἐκ τοῦ*, quod ipsum altero loco requiritur, nam *τὸ δ' ὅτι . . ὅτι* vix ferendum est, at probum est *τὸ δ' ὅτι . . ἐκ τοῦ ὅτι*. Iam ratio addita *τοὺς γὰρ πατέρας ἦττον τύπτουσιν ἢ τοὺς πλησίον*, quae supra ex nostrae aetatis iudicio attulimus, vera non esse evincit, et nihil corrigendum esse docet; quod raro fit, *ἦττον*, quod frequentius accidit, *μᾶλλον* dicitur. Formula autem vere Aristotelica nec, si recte memini, aliis usitata est *ἢ δὴ οὕτως ἤ*, vel inserto verbo *ἢ δὴ οὕτως . . ἤ*, si aliam divisionem sequitur et novum addit; Rhet. III, 7: *ἢ δὴ οὕτω δοκεῖ, ἢ μετ' εἰρωνείας*. III, 19. Analyt. prior. II, 27. post. I, 6. Sophist. el. 6. Ethic. Nicom. X, 2. et omissio *οὕτω* de generat. anim. p. 734, 5. idem de anima III, 11 fine, ubi nunc omnes *ἤδη αὕτη κινεῖ ἢ δόξα, οὐχ ἢ καθόλου, ἢ ἄμφω*. Distinguit auctor et hic; exemplum enim allatum continet solum *τὸ ἦττον* et *μᾶλλον*, nunc considerat *ῥ' μᾶλλον* aut *ῥ' ἦττον ὑπάρχει*, cuius generis sane primum iam erat exemplum. In verbis advertendum *ῥ' μᾶλλον ὑπάρχει*, melius supra *ἂν ὑπάρχοι*, in Topicis *εἰκὸς ὑπάρχειν*, finitum verbum requirimus et postea, ut integrum sit *ἢ ῥ' ἦττον ὑπάρχει, εἰ ὑπάρχει*. Tum melius *ἂν δέη* priore loco, Bekkerus pronominis *ὁπότερον* primam tantum litteram invenit deletis post *ὀ* litteris octo vel novem, ut et hic spatium sit particulae. Denique verba *εἰθ' ὅτι ὑπάρχει, εἰθ' ὅτι οὐ* utrique loco convenire et necessaria esse vix adnotare opus est. Num scholion est, quod in A solo exstat? id quo minus credas, iam integra allata sententia impedit, quum si explicatio esset, pauca sufficerent verba; equidem mihi in his veriore auctoris manum agnoscere videor. — Integrum locum Sauppe p. 4 sic reddit: *τὸ δ' ὅτι τοὺς πλησίον τύπτει, ὅς γε καὶ τὸν πατέρα τύπτει ἐκ τοῦ ὅτι εἰ τὸ ἦττον ὑπάρχει, καὶ τὸ μᾶλλον ὑπάρχει· τοὺς γὰρ πατέρας ἦττον τύπτουσιν ἢ τοὺς πλησίον. ἢ δὴ οὕτως ἢ εἰ ὁ μᾶλλον ὑπάρχει, μὴ ὑπάρχει, [οὐδ' ὁ ἦττον]*,

ἢ ᾧ ἦττον, εἰ ὑπάρχει, [καὶ ᾧ μᾶλλον ὑπάρχει], ὁπότερον [δὴ] δεῖ δεῖξαι, εἴθ' ὅτι ὑπάρχει εἴθ' ὅτι οὐ.

Dinarchus postquam Demosthenem § 41 seqq. argento corruptum minora et leviora, v. c. ut peregrini civitatem adipiscerentur, perfecisse multis exemplis monstravit, Harpali aurum libentem accepisse inde concludit § 45: πρὸς τῆς Ἀθηνᾶς, οἷσθε αὐτὸν ἀργύριον μὲν χαίρειν λαμβάνοντα, χρυσίου δ' εἴκοσι τάλαντα οὐκ ἂν λαβεῖν; ἢ κατὰ μικρὸν μὲν δωροδοκεῖν, ἀθρόον δ' οὐκ ἂν προσδέξασθαι τοσοῦτον λῆμμα; Andocid. IV, 15: καίτοι ὅστις ὑβρίζει γυναικὰ τὴν ἑαυτοῦ καὶ τῷ κηδεστῇ θάνατον ἐπιβουλεύει, τί χρὴ προσδοκᾶν τοῦτον περὶ τοὺς ἐντυχόντας τῶν πολιτῶν διαπραττεσθαι; πάντες γὰρ ἄνθρωποι τοὺς οἰκείους τῶν ἀλλοτρίων ποιοῦνται περὶ πλείονος. Demosth. in Cononem p. 1264 § 23: εἰ γὰρ οὕτω τοὺς ἑαυτοῦ προῆκται παῖδας ὥστ' ἐναντίον ἐξαμαρτάνοντας ἑαυτοῦ, καὶ ταῦτα ἐφ' ὧν ἐνίοις θάνατος ἢ ζημία κεῖται, μήτε φοβεῖσθαι μήτ' αἰσχύνεσθαι, τί τοῦτον οὐκ ἂν εἰκότως παθεῖν οἷσθε; ἐγὼ μὲν γὰρ ἠγοῦμαι ταῦτ' εἶναι σημεῖα τοῦ μηδὲ τοῦτον τὸν ἑαυτοῦ πατέρα αἰσχύνεσθαι· εἰ γὰρ ἐκείνον αὐτὸς ἐτίμα καὶ ἐδεδίει, κἂν τούτους αὐτὸν ἠξίου. Lysias I, 31. VII, 26. XXXI, 22—23. Isaeus VIII, 33. ibidem 30—31. Demosth. Mid. 9. Isocr. Antid. 166. Plat. 52.

19 καὶ σὸς μὲν οἰκτρὸς] Incerti poetae versus. Schol. gr.: οἶμαι ταῦτα πρὸς τὴν Ἀλθαίαν λέγειν τὸν Οἰνέα λυπούμενην δι' ἀδελφὸν αὐτῆς ἀναιρεθέντα παρὰ Μελεάγρου καὶ διὰ τὸν πατέρα αὐτῆς λυπούμενον. φησὶ γοῦν, εἰ λυπεῖται πατήρ σου διὰ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, οὐ δεῖ καμῆ πάνν λυπεῖσθαι ὡς ἀπολέσαντα τὸν υἱόν μου; Si Euripidis sunt versus, usque ad mortem Meleagri fabulam perductam esse constat. Conf. Matth. IX p. 224. Bekkerum sequor, qui verba τὸν Ἑλλάδος uncinis ut glossema inclusit; inepta enim sunt, etiamsi numeri haec initio sequentis versus posita admittunt. Corruptorum librorum lectionem Fr. A. Wolfius apud Vaterum p. 207, ut metrum constaret, sic transposuit:

Οἰνέος ἄρ' οὐχί, τὸν Ἑλλάδος ἀπολέσας γόνον
κλεινότατον;

Verum vidit iam vir doctus in edit. Morell. apud Gaisford.

21 εἰ μὴδὲ Θησεύς] A vet. transl.; μὴ ceteri, Stephanus p. 298.

23 καὶ εἰ μὴδ' οἱ ἄλλοι τεχνῖται φαῦλοι, οὐδ' οἱ φιλόσοφοι] Haec sententia ex Isocratis antidosi sumpta est, ubi philosophiam (i. e. artem rhetoricam) contra diversos accusatores defendit, § 209—214. — μὴδ' ἄλλοι A, neque articulus flagitatur.

24 καὶ εἰ μὴδ' οἱ στρατηγοὶ φαῦλοι ὅτι ἤττωνται πολλάκις, οὐδ' οἱ σοφισταί] Ita solus C, si ex silentio apud Gaisf. conicere licet, cod. p. Victorii ἤττακοῦνται, vet. tr. vincuntur, unde vulgatum ἤττωνται interpolatum esse puto. θανατοῦνται A, ἀποθανοῦνται EQ, θανοῦνται BDYZ. Equidem lectionem codicis antiqui A probo, si mali non sunt imperatores, quod ab Atheniensibus capitis condemnati sunt, etiam philosophi eadem poena puniti mali non sunt habendi. Certum exemplum incerti auctoris in animo habet, an Isocratis Antidosin intelligit, qui § 101 seqq. Timotheum condemnatum laudat, cuius amicitia usus ipse se defendat?

27 ἄλλος ἐκ τοῦ τὸν χρόνον σκοπεῖν] Locus quintus, quem integrum Dionysius ep. ad Ammaeum cap. 11 repetit. Rhet. Gr. V, 405: τρισκαιδέκατος ὁ ἐκ τῶν καιρῶν, οἷον εἰ τοῖς μέλλουσιν ἄκαιρος ἢ νίκη, καὶ τοῖς ἤδη νενικηκόσι. Minucianus IX, 607. Apsines IX, 525: ἢ ἀπὸ τοῦ παρελθόντος χρόνου τὸ μὴ γενόμενον, οἷον ἂν ἦν εἰ ἐγένετο, ὡς ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην, ὑμεῖς τιμῶντές ποτε Ἰφικράτην καὶ ἄλλους τινὰς εὖ πεποιήκατε. εἶτα ἐπάγει ἐνθυμημά τι, εἰ τοίνυν ὥσπερ δι' Ἰφικράτην καὶ Πολύστρατον καὶ ἄλλους τινὰς εὖ πεποιήκατε, δι' αὐτὸν οὕτως εἰ καὶ Χαβρίας ἤξιωσεν ὑμᾶς τούτων εὖ ποιῆσαι τινὰς οὓς νῦν αἰτιώμενοι πάντας ἀφαιρεῖσθαι κελεύουσιν, οὐκ ἂν ἐδώκατε; ἐγὼ μὲν οἶμαι. εἶτα πάλιν ἢ ἐπαγωγὴ ἐνθυμηματικῶς, ἴδιον δὲ ἐνθυμημάτος δορυμύτητος δόξαν ἀποτελεῖν καὶ ἔστιν ἀγωνιστικόν τε ἅμα καὶ ἐλεγκτικόν. ἤδη δὲ καὶ παραδείγμα ἐνθυμηματικῶς εἰσάγεται οἷόν ἐστιν, εἰ γὰρ ὅθ' ἤκομεν Εὐβοεῦσιν. Demosthenis locus adv. Lept. § 85 p. 482 Iphicratis exemplo plane geminus, dignus qui hic integer describatur, ut qua ratione orator hanc argumenti sedem illustraverit, omnes intelligat: ἐγὼ δ' ἔτι τοῦτ' εἰπεῖν ὑπὲρ

Χαβρίου βούλομαι. ὑμεῖς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τιμῶντές ποτε Ἰφικράτην οὐ μόνον αὐτὸν ἐτιμῆσατε, ἀλλὰ καὶ δι' ἐκεῖνον Στράβακα καὶ Πολύστρατον· καὶ πάλιν Τιμόθεον διδόντες τὴν δωρεάν δι' ἐκεῖνον ἐδώκατε καὶ Κλεάρχῳ καὶ τισὶν ἄλλοις πολιτείαν. Χαβρίας δ' αὐτὸς ἐτιμῆθη παρ' ὑμῖν μόνος. εἰ δὴ τότε, ὅθ' εὐρίσκετο τὴν δωρεάν, ἠξίωσεν ὑμᾶς, ὥσπερ δι' Ἰφικράτην καὶ Τιμόθεον εὖ τινας πεποιήκατε, οὕτω καὶ δι' αὐτὸν εὖ ποιῆσαι τούτων τινὰς τῶν εὐρημένων τὴν ἀτέλειαν, οὓς νῦν οὗτοι μεμφομένοι πάντας ἀφαιρεῖσθαι κελεύουσιν ὁμοίως, οὐκ ἂν ἐδώκατε ταύτην αὐτῷ τὴν χάριν; ἔγωγε ἠγοῦμαι. εἴθ' οἷς δι' ἐκεῖνον ἂν τότ' ἐδώκατε δωρεάν, διὰ τούτους νῦν αὐτὸν ἐκεῖνον ἀφαιρήσεσθε τὴν ἀτέλειαν; ἀλλ' ἄλογον. οὐδὲ γὰρ ὑμῖν ἀρομύττει δοκεῖν παρὰ μὲν τὰς εὐεργεσίας οὕτω προχείρως ἔχειν, ὥστε μὴ μόνον αὐτοὺς τοὺς εὐεργέτας τιμᾶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκείνων φίλους, ἐπειδὴν δὲ χρόνος διέλθῃ βραχύς, καὶ ὅσα αὐτοῖς δεδώκατε, ταῦτ' ἀφαιρεῖσθαι. Non diversus est alius locus, quem Apsines l. l. eodem exemplo probavit: ἢ κατὰ πρόσληψιν, οἷον εἰ περὶ εὐεργέτου λέγοις, φέρε, εἰ δὲ πρὶν προᾶξαι καθυπέσχετο πράξειν εἰ λάβοι γε τὰς δωρεάς, οὐκ ἂν ὑπέσχεσθε δώσῃν; ἂ τοίνυν καὶ πρὶν ἢ παθεῖν δεδώκατε [leg. ἐδώκατε] ἂν ἢ δώσῃν ὑπέσχεσθε, ταῦτα παθόντες οὐ δώσετε; Hermogenes de invent. III, 11 hoc πλαστὸν ἐπιχείρημα dicit et idem exemplum laudat: εἰ μὲν ἐπ' ἀγαθῷ τινὶ πραχθέντι δωρεάν αἰτεῖς καὶ πλάττεις, οὕτως· εἰ δὲ πρὶν ποιῆσαι τὸ ἀγαθὸν ἦτουν τὴν δωρεάν, οὐκ ἂν μοι ἔδοτε, οὐκ ἂν ἐψηφίσασθε ἐπαγγελιομένῳ ποιήσῃν; καὶ ἐπὶ τούτῳ ἐρεῖς, δεινὸν δὲ ἐπαγγελιομένῳ μὲν ποιήσῃν ψηφίσασθαι, μὴ δοῦναι δὲ πεποιητότι. εἰ δὲ ἐπὶ κακῷ τινὶ πραχθέντι τιμωρίαν ἀπαιτεῖς καὶ πλάττεις, ὁμοίως· εἰ δὲ πρὶν ἢ γενέσθαι τὸ κακὸν ἔγνωμεν ὅτι ἔσται, οὐκ ἂν ἐφιλοτιμησάμεθα κωλύσαι; δεινὸν δὲ μέλλον μὲν γενέσθαι κωλύειν, γενόμενον δὲ μὴ τιμωρεῖσθαι. Aristoteles Top. II, 4: ἔτι ἐπὶ τὸν χρόνον ἐπιβλέπειν εἴ ποιν διαφανεῖ, οἷον εἰ τὸ τρεφόμενον ἔφησεν ἐξ ἀνάγκης αὖξασθαι. τρέφεται μὲν γὰρ αἰεὶ τὰ ζῷα, αὖξεται δὲ οὐκ αἰεὶ. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ ἐπίστασθαι ἔφησε μεμνησθαι· τὸ μὲν γὰρ τοῦ παρε-

ληλυθότος χρόνου ἐστί, τὸ δὲ καὶ τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος. ἐπίστασθαι μὲν γὰρ λεγόμεθα τὰ παρόντα καὶ τὰ μέλλοντα, οἷον ὅτι ἔσται ἡλίου ἔκλειψις, μνημονεύειν δὲ οὐκ ἐνδέχεται, ἀλλ' ἢ τὸ παρεληλυθός. Huius loci auctoritate confirmes librorum lectionem ἄλλος εἰς τὸν χρόνον σκοπεῖν, nam idem apud Dionysium exstat, nisi quod ibi male σκοπεῖ legitur; sed praestat quod ex A et vet. tr. editum est; singulis enim locis ab initio huius capituli illud ἐξ τοῦ additum est; sub finem demum hoc deest et infinitivus solus invenitur verbi σκοπεῖν, vid. loc. XX. XXII. XXV. XXVI.

Locus hic frequentissimus in orationibus veterum; Thucyd. III, 56. VI, 16. Lysias VII, 27. Isaeus IX, 14—16. Demosth. Olynth. III, 16. Cherson. 34—37, in Androt. 6—7 ibiq. interpp. de falsa leg. p. 414. Isocrat. Antid. 33—35. de bigis 15. Trap. 45—47. Callim. 17—18. 25—26. Euthyn. 11.

28 οἷον ὡς Ἰφικράτης ἐν τῇ πρὸς Ἀρμόδιον] ἀπολογία puto, περὶ τῆς εἰκόνας, qua se adversus Harmodium, qui ipsum statua indignum dixerat, defendit, Dionys. de Lys. 12. Pseudoplut. vit. Lys. sub finem, Muret. var. lect. VIII, 22. Ruhnck. histor. crit. p. 58. Aristides tom. II p. 518 Dind. de hac ipsa oratione: ἄρ' οὖν διῆλθές ποτ' αὐτοῦ τὴν ἀπολογίαν τὴν ὑπὲρ τῆς δωρεᾶς; καίτοι τίθει μὲν εἰ βούλει, Ἀυσίου τὸν λόγον εἶναι, τίθει δ' Ἰφικράτους, εἰ τοῦτο αἰρεῖ. Aristoteles ipsius fuisse Iphicratis orationem non dubitavit. Conf. Clinton Fasti Hell. p. 121 Kr.

31 καὶ πάλιν πρὸς τὸ Θηβαίους διεῖναι Φίλιππον εἰς τὴν Ἀττικὴν] Paulo ante proelium ad Chaeroneam commissum; Philippi Thessalorum ceterorumque sociorum legatos Thebanos incitantes id postulasse memorat Demosth. pro Ctesiph. § 213 p. 299: τὸ δ' οὖν κεφάλαιον, ἡξίουσαν ὧν μὲν εὔπεπόνθεσαν ὑπὸ Φιλίππου χάριν αὐτοὺς ἀποδοῦναι, ὧν δ' ὑφ' ὑμῶν ἠδίκηνητο δίκην λαβεῖν, ὅποτερός βούλονται, ἢ διέντας αὐτοὺς ἐφ' ὑμᾶς ἢ συνεμβalόντας εἰς τὴν Ἀττικὴν, καὶ ἐδείκνυσαν, ὡς ᾤοντο, ἐκ μὲν ὧν αὐτοὶ συνεβούλευον τὰ ἐκ τῆς Ἀττικῆς βοσκήματα καὶ ἀνδράποδα καὶ τᾶλλ' ἀγαθὰ εἰς τὴν Βοιωτίαν ἡξόντα, ἐκ δὲ ὧν ἡμᾶς ἐρεῖν ἔφασαν τὰ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ διαρπασθησόμενα ὑπὸ τοῦ πολέμου. Ipsius regis hoc dictum esse non constat; dixisset

enim καὶ πάλιν τὸ τοῦ Φιλίππου πρὸς τό, ut supra Iphicratem appellavit; vix honoris causa eum non nominavit; legatos qui a Philippi partibus steterant, quorum nomina ex Marsya Plut. Dem. 18 servavit, ut Thebanis persuaderent, hoc argumentum excogitasse puto; cur vero hoc illi flagitarent, docent Demosthenis verba § 146 p. 276: ἦν δὲ (Φίλιππος) οὐτ' ἐν τῇ θαλάττῃ τότε κρείττων ὑμῶν οὐτ' εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐλθεῖν δυνατὸς μήτε Θετταλῶν ἀκολουθούντων μήτε Θηβαίων διέντων. Aeschines in Ctesiph. de Demosthene § 151: γράψειν ἔφη ψήφισμα . . πέμπειν ὑμᾶς πρέσβεις εἰς Θήβας αἰτήσοντας Θηβαίους δίοδον ἐπὶ Φίλιππον. Apud Dionysium exstat πρὸς τὸ διὰ Θηβαίων διέναι . . βοηθῆσαι Φωκεῖς . . καὶ διέσπευσε μὴ δώσουσιν librariorum culpa.

3 ἄλλος ἐκ τῶν εἰρημένων καθ' αὐτοὺς πρὸς τὸν εἰπόντα] Sextus locus; Rhet. Gr. V, 404: ἑβδομος ἐκ τῶν ἡρμένων πρὸς τὸ ὑποκείμενον, οἷον δεῖ τὸν μείζονα ὑπερέχειν κατ' ἀρετὴν, εἰ δὲ μή, γέλοιον ἂν εἶη, εἰ ὁ χείρων ἀνακρίνοι τὸν βελτίω. In quibus facile epitomatoris fallacem agnoscas; non enim intelligas quae ex Aristotele lucem accipiunt; fortasse exciderunt quaedam. καθ' αὐτῶν vir doctus in exemplo edit. Morell. ap. Gaisf. An est, quae inter se dixerunt? at tum et verba πρὸς τὸν εἰπόντα inepta sunt. καθ' αὐτούς, ut κατὰ σέ, κατὰ τὸν πάππον, modum et morem indicare videtur, tum vero κατ' αὐτοὺς dicendum erat. Schol. 44, 14: ἐκ τῶν εἰρημένων καθ' ἑαυτούς, ἥτοι ἐξ ὧν εἶπον καὶ ἔπραξαν ἂν ἐκεῖνοι οἱ ἀξιούντες τόδε γενέσθαι ἐπιχειρητέον, qui deinde bis Aristophontem in Antiphontem mutat. In Rhet. Gr. libri omnes ἡρμένων, tum cod. Mon. πρὸς τὸν ὑποκρινόμενον, num ἀποκρινόμενον? Sed Aristoteles verbis πρὸς τὸν εἰπόντα eum qui accusat intelligit, τὸν κατηγοροῦντα. Num fortasse scribendum ἡρμένων? ut ἀρεσις intelligatur, quam quis et vitae agenda et reipublicae administrandae elegerit, res ex Demosthene celebrata; certe est ex moribus vitae sumptum.

Demosth. pro Ctesiph. § 124: ἤδη δ' ἐπὶ ταῦτα πορεύσομαι, τοσοῦτον αὐτὸν ἐρωτήσας. πότερόν σε τις, Αἰσχίνη, τῆς πόλεως ἐχθρόν ἢ ἐμὸν εἶναι φῆ; ἐμὸν δὴλον ὅτι. εἶτα οὗ μὲν ἦν παρ' ἐμοῦ δίκην κατὰ τοὺς νό-

pag.
1398

μους ὑπὲρ τούτων λαβεῖν, εἴπερ ἠδίκουν, ἐξέλιπες, ἐν ταῖς εὐθύναις, ἐν ταῖς γραφαῖς, ἐν ταῖς ἄλλαις κρίσειν· οὗ δ' ἐγὼ μὲν ἀθῶος ἄπασι, τοῖς νόμοις, τῷ χρόνῳ, τῇ προθεσίμῃ, τῷ κενρίσθαι περὶ πάντων πολλάκις πρότερον, τῷ μηδεπώποτε ἐξελεγχθῆναι μηδὲν ὑμᾶς ἀδικῶν, τῇ πόλει δ' ἢ πλεόν ἢ ἔλαττον ἀνάγκη τῶν γε δημοσίᾳ πεπραγμένων μετεῖναι τῆς δόξης, ἐνταῦθα ἀπήντηκας; ὅρα μὴ τούτων μὲν ἐχθρὸς ἦς, ἐμὸς δὲ προσποιῇ.

4 διαφέρει δὲ ὁ τρόπος] *Mores sunt qui in hac re in discrimen vocantur; mores enim et vita eminent et litigantes discernit; sic defendo τρόπος, ne τόπος corrigam, quod interpretatur Victorius, vertit Muretus; scripsisset, ni fallor, οὔτος ὁ τόπος.*

4 οἷον ἐν τῷ Τεύκρῳ] *Sophoclis puto; si alius esset, nomen addidisset; conf. III, 15, unde Teucrum se contra Ulixis calumnias eadem ratione qua Iphicratem adversus Aristophontem, defendisse probabile fit. Euripidem quoque in Telepho hac exornatione usum esse Valcken. Diatr. p. 211 docuit.*

5 ᾧ ἐχρήσατο Ἰφικράτης πρὸς Ἀριστοφῶντα] *Aristides περὶ τοῦ παραφθέγματος tom. II p. 519 Dind., ubi plura de Iphicrate et hac causa: ἄρ' οὖν περὶ μὲν τῆς δωρεᾶς ἀπολογούμενος παρησιᾶ τινὲ χρόμενος φαίνεται, κινδυνεύων δὲ ὑπὲρ τῆς ψυχῆς ὑπ' Ἀριστοφώντος μετέθετο; ἀλλὰ κακεῖ τὴν φύσιν διεσώσατο. ἐρόμενος γὰρ τὸν Ἀριστοφῶντα, ὡς φασί, σὺ δ' αὐτὸς εἰ κύριος ἦσθα τῶν νεῶν, πότερον προὔδωκας ἂν ἢ οὔ; ἐπειδὴ ἀπέφησεν ὁ Ἀριστοφῶν, εἶτα σὺ μὲν οὐκ ἂν προὔδωκας ὦν Ἀριστοφῶν, Ἰφικράτης δὲ προὔδωκεν; Quintil. V, 12, 9: *his quidam probationes adiiciunt, quas παθητικὰς vocant, ductas ex affectibus; atque Aristoteles quidem potentissimum pulat ex eo, qui dicit, si sit vir optimus, quod ut optimum est, ita longe quidem, sed sequitur tamen videri; inde enim illa nobilis Scauri defensio: Quintus Varius Suetonensis ait Aemilium Scaurum rempublicam populi Romani prodidisse, Aemilius Scaurus negat. Cui simile quiddam fecisse Iphicrates dicitur, qui cum Aristophontem, quo accusante similis criminis reus erat, interrogasset, an is accepta pecunia rempublicam proditurus esset, isque id negasset; quod igitur, inquit,**

tu non fecisses, ego feci? Intuendum autem et, qui sit, apud quem dicimus, et id, quod illi maxime probabile videatur, requirendum. Quintil. intelligit verba I, 2: ἀλλὰ σχεδὸν ὡς εἰπεῖν κυριωτάτην ἔχει πίστιν τὸ ἦθος. Valcken. Eurip. Diatrib. p. 211. et Spald. ad I. De Scauro vid. Meier Fragm. orat. Roman. p. 129. et de Scipione simile ibidem p. 6., simile et ap. Polyb. fragm. Vatic. XIV, 5 ibique Maius. Conf. Clinton Fasti Hell. p. 137. — Haud multum aliena sunt quae Demosth. pro Ctesiph. § 10 contra Aeschinem profert: περὶ μὲν δὴ τῶν ιδίων ὅσα λοιδορούμενος βεβλασφήμηκε περὶ ἐμοῦ, θεάσασθε ὡς ἀπλᾶ καὶ δίκαια λέγω. εἰ μὲν ἴστε με τοιοῦτον οἷον οὗτος ἠτιᾶτο, οὐ γὰρ ἄλλοθί που βεβίωκα ἢ παρ' ὑμῖν, μηδὲ φωνὴν ἀνάσχησθε, μηδ' εἰ πάντα τὰ κοινὰ ὑπέρευν πεπολίτευμαι, ἀλλ' ἀναστάντες καταψηφίσασθε ἤδη· εἰ δὲ πολλῶ βελτίω τούτου καὶ ἐκ βελτιόνων καὶ μηδενὸς τῶν μετρίων, ἴνα μηδὲν ἐπαχθὲς λέγω, χεῖρονα καὶ ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς ὑπειλήφατε καὶ γιγνώσκετε, τοῦτω μὲν μηδ' ὑπὲρ τῶν ἄλλων πιστεύετε· δῆλον γὰρ ὡς ὁμοίως ἅπαντ' ἐπλάττετο· ἐμοὶ δ', ἦν παρὰ πάντα τὸν χρόνον εὐνοίαν ἐνδέδειχθε ἐπὶ πολλῶν ἀγώνων τῶν πρότερον γεγενημένων, καὶ νυνὶ παρὰσχεσθε.

Vir. doct. in exemplo edit. Morell. apud Gaisford. καὶ ᾧ ἐχρήσατο.

7 οὐκ ἂν προδοίης] οὐ προδοίης A, vet. tr., et fortasse particula ex superioribus intelligi potest.

11 ἀλλὰ πρὸς ἀπιστίαν τοῦ κατηγοροῦ] Sed contra accusatorem, cuius dictis auditores nullam fidem praesent, quod non aequè caste integreque vivit, talia dicenda sunt. Muretus probante Vaterno p. 130 omnia haec ἀλλὰ . . τοῦ φεύγοντος omittit, sed idem p. 775 in scholiis ad verba τοῦτ' οὖν ἐξελέγγειν ἀεὶ (vel ut ipse vertit δεῖ), eorum quae omiserat, versionem adnotationis loco adscripsit ibique non ἀλλά, sed ἄλλος, alius, vertit. Non attenderat vir ingeniosus, hunc locum ab auctore non accusatori, sed ei qui causam dicit, scriptum esse. Gaisfordus verba οἷον ἐν τῷ Τεύκρω . . εἴπειεν omnia διὰ μέσον esse putat, excellit autem hic modus (vel locus) sed ad fidem accusatori detrahendam. Id non admittunt verba δεῖ δ' ὑπέρχειν, inde enim iam explicat usum huius loci,

referturque κατηγοροῦ ad verbum quod praecedit κατηγοροῦντα.

Non idem quidem, sed non dissimile est, quod accusator Demosth. ap. Rut. Lup. II, 4: *atqui ego illum, iudices, arbitrator Lycurgum laudatorem producturum, scilicet qui sit testis eius pudori ac probitati. Sed ego Lycurgum vobis praesentibus hoc unum interrogabo, velintne se similem esse illius factis et moribus? quod si negarit, satisfactum vobis esse de veritate nostra debet.*

12 τοῦτ' οὖν ἐξελέγχειν ἀεὶ] Postremum A servat, quod plerique omittunt; non male; ἀεὶ δεῖ C et ita graecus interpr.: δεῖ οὖν ἀεὶ ἐλέγχειν τοῦτο, ὅτι οὐ κρεῖττον ὁ κατήγορος. Certatim correxerunt δεῖ Muretus, Rassow emend. Arist. p. 9, Vahlen p. 35, Thurot p. 250 (ἀλλὰ πρὸς . . τοῦτ' ἐξελέγχειν δεῖ).

15 ἄλλος ἐξ ὀρισμοῦ] Septimus locus; Rhet. Gr. V, 405: ἐκαιδέκατος ἐξ ὀρισμοῦ, οἷον κύριος φρόνιμος τῶν πάντων ἀγαθῶν καὶ ὁ ἀνδρεῖος πάντων τῶν ἀναγκαίων. Minucianus IX, 607. Cicero de orat. II, 164. Posteriorem στάσιν in iudiciali genere fecerunt, de qua vid. Ernesti Lexic. Technol. s. v. ὄρος et definitio; alii figuram, ut Rutil. Lupus II, 5.

Saepe oratores hoc utuntur loco, ut Isoer. Antid. § 270 quid sit φιλοσοφία. § 281 seq. cl. 275 πλεονεκτεῖν. Lysias III, 41—43 ἐκ προνοίας, XXVII, 8 ἄκριτος. Demosth. adversarios confutans seque ἀνδρεῖον esse confirmans de Cherson. § 68—72.

16 ὅτι τὸ δαιμόνιον οὐδέν ἐστιν ἀλλ' ἢ θεὸς ἢ θεοῦ ἔργον] Ex Platonis Apologia p. 110 (27): ἀλλ' οὖν δαιμόνιά γε νομίζω κατὰ τὸν σὸν λόγον . . εἰ δὲ δαιμόνια νομίζω, καὶ δαίμονας δήπου πολλὴ ἀνάγκη νομίζειν ἐμὲ ἐστίν . . τοὺς δὲ δαίμονας οὐχὶ ἦτοι θεοὺς γε ἠγνούμεθα ἢ θεῶν παῖδας; φῆς ἢ οὐ; πάντων γε. οὐκοῦν εἴπερ δαίμονας ἠγοῦμαι, ὡς σὺ φῆς, εἰ μὲν θεοὶ τινὲς εἰσὶν οἱ δαίμονες, τοῦτ' ἂν εἴη ὃ ἐγὼ φημί σε αἰνίττεσθαι καὶ χαριεντίζεσθαι, θεοὺς οὐχ ἠγνούμενον φάναι ἐμὲ θεοὺς αὐτῶν οἱ δαίμονες θεῶν παῖδες εἰσὶ νόθοι τινὲς ἢ ἐκ νυμφῶν ἢ ἐκ τιῶν ἄλλων, ὧν διῆ* καὶ λέγονται, τίς ἂν ἀνθρώ-

πων θεῶν μὲν παῖδας ἤγοῖτο εἶναι, θεοὺς δὲ μὴ; ὁμοίως γὰρ ἂν ἄτοπον εἶη, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἴππων μὲν παῖδας ἤγοῖτο καὶ ὄνων τοὺς ἡμίονους, ἵππους δὲ καὶ ὄνους μὴ ἤγοῖτο εἶναι. Conf. Schleierm. ad h. l. p. 434. Astius vita Plat. p. 483. Vides interrogationem esse apud Platonem, quam etiam Aristotelem servasse, quod in A legitur, docet: τί τὸ δαιμόνιον ἐστίν, ἄρα θεός, ubi reponendum: ἄρ' οὐ θεός ἢ θεοῦ ἔργον; ita III, 18 de eadem re: ἤρετο εἰ οὐχ οἱ δαίμονες ἦτοι θεῶν παῖδες εἶεν ἢ θεῶν τι.

18 καὶ ὡς Ἰφικράτης, ὅτι γενναιότατος ὁ βέλτιστος] Haec ut Harmodii et Aristogitonis mentio docet et infra τὰ σά, ex eadem adversum Harmodium apologia, quam supra Aristoteles laudavit, sumpta sunt; apud Aristidem tom. II p. 519 Dind. ex illa haec: καὶ μνησθεὶς Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος, οὓς Ἀθηναῖοι πρώτους ἀπάντων τῶν εὐεργετῶν ἦγον, ἢ παραλαβεῖν ἂν αὐτούς φησιν ἢ ὑπ' ἐκείνων παρακληθῆναι, εἰ κατ' ἐκείνους ἐγένετο. καὶ ὑμεῖς μὲν φησὶν οἴεσθε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παρ' ὑμῶν ταῦτά μοι γράμματα καὶ τὴν στήλην εἶναι τι σεμνόν, ἐμοὶ δὲ στήλη οὐρανομήκης ἔστηκεν ἐν τῇ Πελοποννήσῳ μαρτυροῦσα τὴν ἀρετήν. Ex eadem videatur esse apologia quod in Rhet. Gr. V, 406 de etymologia: καὶ ὡς Ἰφικράτης· ὁ γὰρ πατήρ πρὸς μὲν ἀνδρῶν ἦν εὐπατριδῶν, ὧν τὴν εὐγένειαν ἐξ αὐτῆς τῆς ἐπωνυμίας ῥάδιόν ἐστι γινῶναι. Sed corrigendum est Ἰσοκράτης, est enim de bigis § 25.

A addito articulo ὡς ὁ Ἰφικράτης, ut p. 1399, 33 οἶον ὁ Ἰφικράτης.

22 καὶ ὡς ἐν τῷ Ἀλεξάνδρῳ] Incerti oratoris laudatio, ut Isocratis Ἑλένη, cuius auctor Alexandrum una muliere contentum κόσμιον fuisse probabat.

24 καὶ δι' ὃ Σωκράτης οὐκ ἔφη βαδίζειν ὡς Ἀρχέλαον] Vid. Menagius ad Diog. Laert. II, 5, 25. Schneid. ad Xenoph. Apolog. § 17. Ethic. Nicom. VIII, 15: τὸν γὰρ φιλοῦντα καὶ εὖ ποιῶντα οὐδεὶς δυσχεραίνει, ἀλλ' ἐὰν ἢ χαρίεις, ἀμύνεται εὖ δοῶν, ubi unus Bekkeri codex cum vulgata ἀμείβεται.

26 εὖ παθόντα] A καὶ εὖ παθόντας, quod ferri potest.

28 ἄλλος ἐκ τοῦ ποσαχῶς, οἶον ἐν τοῖς τοπικοῖς περι

τοῦ ὀρθῶς] Octavus locus, qui in posteriorum rhetorum scriptis non invenitur et latet in praecedenti loco, definitione, in qua ipsa diversa verborum significatio negligi non potest. Quomodo hoc sit considerandum, in Topicis I, 15 multis exponit, sed exemplum περὶ τοῦ ὀρθῶς neque ibi, neque omnino in illis libris invenies; itaque omittit haec Muretus, Victorius disciplinam topicam, non libros de ea compositos intelligit. Riccobonus p. 263 et ante eum Robertellus contra linguae indolem et auctoris dicendi rationem interpretantur: in Topicis recte de hoc disputatum est, unde περὶ τούτου ὀρθῶς legunt. Vocabulum πολλαχῶς λεγόμενον sane esse potest; dicitur enim de figura, cui contrarium τὸ καμπύλον, de moribus, de oratione, sed hic non quadrat. Brandis p. 19: περὶ τοῦ εἰ ὀρθῶς.

29 ἄλλος ἐκ διαιρέσεως] Nonus locus; Rhet. Gr. V, 405: ἐνδέκατος ὁ ἐκ τῆς διαιρέσεως, οἷον εἰ τῶν φαύλων τὴν ἀλογίαν ἡγητέον, πῶς οὐκ ἐπαινετέα τῶν λογικῶν ἢ κατάστασις; quod contrarii, non partitionis vel divisionis est exemplum. Conf. Ernesti lexic. techn. Auctori ad Herennium est exornatio, quam *expeditionem* appellat IV, 29, 40.; alii enumerationem dicunt. Cic. de orat. II, 165.

Exemplum sumptum est ex Isocratis Antidosi § 217—220 integre hic reddendum: πρῶτον μὲν οὖν ὀρίσασθαι δεῖ τίνων ὀρεγόμενοι καὶ τίνος τυχεῖν βουλόμενοι τολμῶσί τινες ἀδικεῖν . . . ἐγὼ μὲν οὖν ἡδονῆς ἢ κέρδους ἢ τιμῆς ἕνεκα φημι πάντας πάντα πράττειν· ἔξω γὰρ τούτων οὐδεμίαν ἐπιθυμίαν ὀρεῶ τοῖς ἀνθρώποις ἐγγυνομένην. εἰ δὴ ταῦθ' οὕτως ἔχει, λοιπὸν ἐστὶ σκέψασθαι τί τούτων ἂν ἡμῖν γίγνοιτο διαφθείρουσι τοὺς νεωτέρους. πότερ' ἂν ἡσθεῖμεν ὀρῶντες ἢ καὶ πυνθανόμενοι πονηροὺς αὐτοὺς ὄντας καὶ δοκοῦντας τοῖς συμπολιτενομένοις; καὶ τίς οὕτως ἐστὶν ἀναίσθητος ὅστις οὐκ ἂν ἀλγήσειε τοιαύτης διαβολῆς περὶ αὐτὸν γιγνομένης; ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἂν θαυμασθεῖμεν οὐδὲ τιμῆς μεγάλης τύχοιμεν τοιούτους τοὺς συνόντας ἀποπέμποντες, ἀλλὰ πολὺ ἂν μᾶλλον καταφρονηθεῖμεν καὶ μισηθεῖμεν τῶν ταῖς ἄλλαις πονηρίαις ἐνόχων ὄντων. καὶ μὴν οὐδ' εἰ ταῦτα παρίδοιμεν, χρήματα πλείστ' ἂν λάβοιμεν οὕτω παιδείας προεσιτῶτες. οἶμαι γὰρ

δήπου τοῦτό γε πάντας γινώσκειν, ὅτι σοφιστῆ μισθὸς κάλλιστός ἐστι καὶ μέγιστος, ἣν τῶν μαθητῶν τινὲς καλοὶ κἀγαθοὶ καὶ φρόνιμοι γένωνται καὶ παρὰ τοῖς πολίταις εὐδοκιμοῦντες· οἱ μὲν γὰρ τοιοῦτοι πολλοὺς μετασχεῖν τῆς παιδείας εἰς ἐπιθυμίαν καθιστᾶσιν, οἱ δὲ πονηροὶ καὶ τοὺς πρότερον συνεῖναι διανοομένους ἀποτρέπουσιν. ὥστε τίς ἂν ἐν τούτοις τὸ κρεῖττον ἀγνοήσειεν, οὕτω μεγάλην τὴν διαφορὰν τῶν πραγμάτων ἐχόντων; Isaei fragm. I, 1—3. Isocr. Busir. § 42 seq.: τοὺς δὲ θεοὺς οὐδεμίαν ἠγρεῖ τῆς τῶν παιδῶν ἀρετῆς ἔχειν ἐπιμέλειαν. καίτοι κατὰ τὸν σὸν λόγον δυοῖν τοῖν αἰσχίστοις οὐ διαμαρτάνουσιν· εἰ μὲν γὰρ μηδὲν δέονται χρηστοὺς αὐτοὺς εἶναι, χείρους εἰσὶ τῶν ἀνθρώπων τὴν διάνοιαν, εἰ δὲ βούλονται μὲν, ἀποροῦσι δ' ὅπως ποιήσουσιν, ἐλάττω τῶν σοφιστῶν τὴν δύναμιν ἔχουσιν. Gorgiae qui dicitur Helena, cuius lusus ex tali constat divisione.

32 ἄλλος ἐξ ἐπαγωγῆς] Decimus locus; ex hoc duos fecit auctor in Rhet. Gr. V, 405: ἔννατος ἐκ τοῦ παραδείγματος· ἄτοπον γὰρ εἰ κυβερνήτας μὲν τις μὴ κλήρω προβάλλεται, στρατηγούς δὲ κλήρω προβάλλεται. δέκατος ὁ ἐξ ἐπαγωγῆς οἶον Ἀλυάττου καὶ Κανδαύλου, ἔτι δὲ Γύγου καὶ Ἀλυάττου πολεμίων ἡμῖν φωραθέντων αἰεὶ, τίς ἂν πιστεύσειεν εὖνον ἡμῖν καθεστάναι Κροῖσον; ubi et Ἀλυάττου male repetitum nec Candauli locus esse videtur; exspectamus Ardym potius et Sadyattem, Herod. I, 14 seqq. Ciceroni est ex similibus de orat. II, 168. Quintil. V, 10 p. 418.

33 ἐκ τῆς Πεπαρηθίας] Orationem fuisse credas; Eustathius ad Od. I, 215:

μήτηρ μὲν τ' ἐμέ φησι τοῦ ἔμμεναι, αὐτὰρ ἔγωγε οὐκ οἶδ'· οὐ γὰρ πώ τις ἐὼν γόνου ἀντὸς ἀνέγνων.

adnotat: δοκεῖ δὲ καὶ τῷ Ἀριστοτέλει τὰ εἰρημένα ὀρθῶς ἔχειν, ὅς φησιν ὡς ἄριστα περὶ τῶν τέκνων κρίνουσιν αἱ γυναῖκες, διὸ φησι Πεπαρηθία τις γυνὴ μαρτυρήσασα οἰκειὸν τινα εἶναι παῖδα ἔλυσε τὴν περὶ ἐκείνου ἀμβολίαν.

33 ὅτι περὶ τῶν τέκνων αἱ γυναῖκες πανταχοῦ διο-

ρίζουσι τάληθές] Herodot. VI, 67—69. Dio orat. XV p. 446 R. Isaeus fragm. I, 9: καὶ πρὸς ταῖς μαρτυρίας, ὧ̄ ἄνδρες δικασταί, πρῶτον μὲν ἢ τοῦ Εὐφίλητου μήτηρ, ἣν οὗτοι ὁμολογοῦσιν ἀστὴν εἶναι, ὄρκον ὁμόσαι ἐπὶ τοῦ διαιτητοῦ ἐβούλετο ἐπὶ Δελφινίῳ ἢ μὴν τουτοῦ Εὐφίλητον εἶναι ἐξ αὐτῆς καὶ τοῦ ἡμετέρου πατρός. καίτοι τίνα προσῆκε μᾶλλον αὐτῆς ἐκείνης τοῦτο εἰδέναι; Aristot. Polit. II, 3 p. 1262, 14—24.

pag.
1398b

1 τοῦτο μὲν γὰρ Ἀθήνησι Μαντία τῷ ῥήτορι ἀμφισβητοῦντι πρὸς τὸν υἱὸν ἢ τὴν μητέρα ἀπέφηεν] Haec est causa, ex qua constant orationes πρὸς Βοιωτὸν p. 995 § 2—4. 1010 § 8 seqq.

3 Δωδωνίς] δαδμωνίς A.

8 τὰς ἀλλοτριὰς ναῦς] Intelligendum vel addendum τὰς οἰκείας. — Sic et censor quidam Litt. Centralblatt 1854 p. 12 illa verba supplet.

13 πολίτην] πολιτικὸν corrupte A. Alcidas Homerum Chium fuisse aperte negavit.

13 Χίλωνα τῶν] Χείλωνα καὶ τῶν A, num Χίλωνα εἶνα καὶ τῶν?

14 ἤκιστα φιλόλογοι] Strab. I, 103. Plat. legg. I, 641 (213 Bkk.).

16 καὶ Ἀθηναῖοι] ὅτι Ἀθηναῖοι A apud Vict. et Gaisf., quod Bekkerum fugit, neque haec iis, quae praecedunt, adhaerent; imo novum incipit exemplum ἐπαγωγῆς eiusdem fortasse Alcidasantis, eos qui philosophorum legibus et institutis uterentur, felici frui statu, εὐδαιμονεῖν; licet bis Platonis sententiam et rempublicam commendare. — Lacunam indicavit Vahlen, Bekker³.

19 ἄλλος ἐκ κρίσεως] Undecimus locus; Rhet. Gr. V, 405: δωδέκατος ὁ ἐκ τῆς κρίσεως· ὁρῶντες γὰρ Φίλιππον καὶ τὰ Φιλίππου κατὰ τῶν Ἀθηναίων μηχανήματα δυσμενῆ καὶ κακόνουν πάντως αὐτὸν τῇ πόλει λογισόμεθα. At hoc non est, quod veteres ἐκ κρίσεως dixerunt, vid. Apsines IX, 526. Minucianus IX, 611. Theon progymn. cap. 7, 12 ibiq. Finckh. Auctori ad Herem. II, 13. 19. est ex iudicato, item Cicero de invent. I, 30, 48. II, 22, 68. Quintil. V, 11 p. 447. ad Anaxim. p. 113. De Haloneso § 39. Lysias I, 2.

20 μάλιστα μὲν εἰ πάντες καὶ αἰ] Top. I, 1: ἔνδοξα δὲ τὰ δοκοῦντα πᾶσιν ἢ τοῖς πλείστοις ἢ τοῖς σοφοῖς καὶ τούτοις ἢ πᾶσιν ἢ τοῖς πλείστοις ἢ τοῖς μάλιστα γνωρίμοις καὶ ἐνδόξοις. *ibidem*: οὔτε γὰρ τὰ πᾶσι δοκοῦντα λαμβάνει οὔτε τὰ τοῖς πλείστοις οὔτε τὰ τοῖς σοφοῖς καὶ τούτοις οὔτε τὰ πᾶσιν οὔτε τοῖς πλείστοις οὔτε τοῖς ἐνδοξοτάτοις. I, 10: ἔστι δὲ πρότασις μὲν διαλεκτικῆ ἐρώτησις ἐνδόξος ἢ πᾶσιν ἢ τοῖς πλείστοις ἢ τοῖς σοφοῖς καὶ τούτοις ἢ πᾶσιν ἢ τοῖς πλείστοις ἢ τοῖς μάλιστα γνωρίμοις μὴ παράδοξος. I, 14: τὰς μὲν οὖν προτάσεις ἐκλεκτέον . . ἢ τὰς πάντων δόξας προχειριζόμενον ἢ τὰς τῶν πλείστων ἢ τὰς τῶν σοφῶν καὶ τούτων ἢ πάντων ἢ τῶν γνωριμωτάτων. Haec et alia plura exempla docent, lectionem quorundam librorum ἢ οἱ πλείους usui auctoris repugnare. Exspectamus vero etiam hoc loco, ne sit ambiguum, ἢ σοφοί, καὶ τούτων ἢ πάντες

21 εἰ δὲ μή, ἀλλ' οἱ γε πλείστοι] Sic A ex usu Aristotelis, qui posteriorum morem εἰ δὲ μή γε, ἀλλὰ ignorat; ceteri libri cum vet. tr.: ἀλλ' ἢ οἱ πλείστοι.

21 ἢ σοφοὶ ἢ πάντες ἢ οἱ πλείστοι] In A exciderunt ὁμοιοτελεύτω, unde ceteros codices ex eo descriptos non esse, sed integriorem librum iis auxilio fuisse apparet; nam ingenio haec aliquem suppluisse parum probabile est.

22 ἢ εἰ αὐτοὶ] καὶ αὐτοὶ A, quod mutatum esse non mirum est. Alterum οἱ κρίνοντες non deest in A, quod Bekkerus dicit, imo ceteri omnes haec ignorant, et solus A cum vet. tr. ea servat.

23 οἷόν τε] οἷονται corrupte A, vet. tr. Cf. p. 1389, 25.

27 ἱκανῶς] καλῶς A, bene vet. tr. Non modo hoc, sed etiam quod sequitur in A τὰ δίκαια pro δίκην probamus.

28 ἢ ὥσπερ Σαπφῶ, ὅτι τὸ ἀποθνήσκειν κακόν] Gregor. Corinth. in Hermog. VII p. 1153: ἡ δὲ ἐπενθύμησις ἐστὶν ἐνθύμημα ἐπιφερόμενον, οἷόν φησιν ἡ Σαπφῶ ὅτι τὸ ἀποθνήσκειν κακόν, οἱ θεοὶ γὰρ οὕτω κεκρίκασιν· ἀπέθνησκον γὰρ ἄν, εἶπερ ἦν καλὸν τὸ ἀποθνήσκειν. Vid. Sapph. Fragm. ed. Neue p. 41. Arist. Ethic. Eud. III, 1 p. 1229 b, 35.

29 ὡς Ἀρίστιππος] ὥσπερ pro ὡς A. Utinam addidisset

Aristoteles, quale fuisset Platonis dictum quod a Socratis doctrina abhorreret.

31 ἀλλὰ μὴν ὃ γ' ἑταῖρος ἡμῶν, ἔφη, οὐθὲν τοιοῦτον] Similiter Cimon ap. Plut. cap. 16: καὶ γὰρ αὐτὸς ἐπὶ παντὶ μεγαλύνων τὴν Λακεδαίμονα πρὸς Ἀθηναίους καὶ μάλιστα ὅτε τύχοι μεμφόμενος αὐτοῖς ἢ παροξύνων, ὡς φησι Στησίμβροτος, εἰώθει λέγειν· ἀλλ' οὐ Λακεδαιμόνιοι γε τοιοῦτοι.

32 καὶ Ἡγήσιππος ἐν Δελφοῖς ἐπηρώτα τὸν θεόν] Xenophon Hell. IV, 7, 2: ὁ δὲ Ἀγησίπολις ἐπεὶ ἔγνω ὅτι εἶη αὐτῷ ἡγήτεον τῆς φρουρᾶς καὶ τὰ διαβατήρια θυομένῳ ἐγένετο, ἐλθὼν εἰς τὴν Ὀλυμπίαν καὶ χρηστηριαζόμενος ἐπηρώτα τὸν θεὸν εἰ ὁσίως ἂν ἔχοι αὐτῷ μὴ δεχομένῳ τὰς σπονδὰς τῶν Ἀργείων, ὅτι οὐχ ὁπότε καθήκοι ὁ χρόνος, ἀλλ' ὁπότε ἐμβάλλειν μέλλοιεν Λακεδαιμόνιοι, τότε ὑπέφερον τοὺς μῆνας. ὁ δὲ θεὸς ἐπεσήμαιεν αὐτῷ ὅσιον εἶναι μὴ δεχομένῳ σπονδὰς ἀδίκως ὑποφερομένας. ἐκεῖθεν δὲ εὐθύς πορευθεὶς εἰς Δελφοὺς ἐπήρετο αὐτὸν τὸν Ἀπόλλω, εἰ κάκεινῳ δοκοίη περὶ τῶν σπονδῶν καθάπερ τῷ πατρί. ὁ δ' ἀπεκρίνατο καὶ μάλα κατὰ ταυτά. Iam Victorius hunc locum indicavit, non tamen Aristotelem eandem rem narrare et corruptum ἡγήσιππος in ἡγησίπολις (Plutarchus Agesilao tribuit, vid. Schneid. ad Xen.) emendandum esse intellexit; Muretus qui *Agesipolis* vertit, verum vidit. Nunc vero iam dudum doctum Graecum, qui codicem quo latinus interpres usus est, emendavit, idem perspexisse docemur; ibi enim exstat *Egesippus polis vel*, quae varietas est lectionis *polis l'*

Egesippus. Est vero Ἡγησίπολις vulgaris ionica forma pro Ἀγεσίπολις. Α ἡρώτα, interrogabat, vet. tr., quod sufficit. — Ἀγησίπολις Bekker³.

pag.
1399

2 καὶ περὶ τῆς Ἑλένης ὡς Ἴσοκράτης ἔγραψεν ὅτι σπουδαία] Theon progymn. 8, 7: δεῖ δὲ λαμβάνειν καὶ τὰς κρίσεις τῶν ἐνδόξων καθάπερ οἱ ἐπαινοῦντες Ἑλένην ὅτι Θησεὺς προέκρινε. De Theseo vid. Isocr. Hel. § 18—38.

3 καὶ περὶ Ἀλεξάνδρου, ὃν αἱ θεαὶ προέκριναν] Isocrat. ibidem § 41—48, ubi Alexandrum hoc ipso argumento ab aliorum vituperatione defendit. Supra I, 6: καὶ ὁ τῶν φρο-

νίμων τις ἢ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν προέκρινεν οἷον Ὀδυσσεύα Ἀθηναῖα καὶ Ἑλένην Θησεύς καὶ Ἀλεξάνδρου αἰ θεαὶ καὶ Ἀχιλλεῖα Ὅμηρος.

4 καὶ περὶ Εὐαγόρου, ὅτι σπουδαῖος, ὥσπερ Ἰσοκράτης φησίν] Isocrat. Euag. § 51 seqq.: Κόνωνα δὲ τὸν διὰ πλείστας ἀρετὰς πρωτεύσαντα τῶν Ἑλληνῶν τίς οὐκ οἶδεν ὅτι δυστυχησάσης τῆς πόλεως ἐξ ἀπάντων ἐκλεξάμενος ὡς Εὐαγόραν ἤλθε νομίσας καὶ τῷ σώματι βεβαιοτάτην εἶναι τὴν παρ' ἐκείνῳ καταφυγὴν καὶ τῇ πόλει τάχιςτ' ἂν αὐτὸν γενέσθαι βοηθόν. — Verba ὅτι σπουδαῖος Thurot post Ἀλεξάνδρου ponit sine causa.

6 ἄλλος ἐκ τῶν μερῶν] Duodecimus locus; idem fere videtur qui supra ἐκ διαίρεσεως. Fort. huc pertinet Rhet. Gr. V, 404: δεύτερος ὁ ἐκ τοῦ ἐνδεχομένου καὶ ἐπὶ μέρους οἷον εἰ εὐεργετούμενοι μισοῦμεν, καὶ κακὰ πάσχοντες ἀγαπήσομεν. At hoc exemplum est ἐκ τοῦ ἐναντίου.

6 ὥσπερ ἐν τοῖς τοπικοῖς, ποία κινήσις ἢ ψυχῇ] Exemplum in Topicis ter notatum, II, 4: εἰάν οὖν τι τεθῆ λεγόμενον ἀπὸ τοῦ γένους ὅπως οὖν οἷον τὴν ψυχὴν κινεῖσθαι, σκοπεῖν, εἰ κατὰ τι τῶν εἰδῶν τῶν τῆς κινήσεως ἐνδέχεται τὴν ψυχὴν κινεῖσθαι, οἷον αὖξασθαι ἢ μειοῦσθαι ἢ φθείρεσθαι ἢ γίνεσθαι ἢ ὅσα ἄλλα κινήσεως εἶδη· εἰ γὰρ κατὰ μηδὲν, δῆλον ὅτι οὐ κινεῖται. οὗτος δὲ ὁ τόπος κοινὸς πρὸς ἄμφω πρὸς τε τὸ κατασκευάζειν καὶ ἀνασκευάζειν· εἰ γὰρ κατὰ τι τῶν εἰδῶν κινεῖται, δῆλον ὅτι κινεῖται καὶ εἰ κατὰ μηδὲν τῶν εἰδῶν κινεῖται, δῆλον ὅτι οὐ κινεῖται. Item IV, 2. 6. Igitur locus non solum δεικτικὸς, sed etiam ἐλεγκτικὸς est. Conf. de anima I, 3 p. 406, 12.

10 ἄλλος, ἐπειδὴ ἐπὶ τῶν πλείστων συμβαίνει ὥσθ' ἔπεσθαι τι τῷ αὐτῷ ἀγαθὸν καὶ κακόν] Decimus tertius locus; Rhet. Gr. V, 405: πεντεκαίδεκατος ἐκ τῶν ἐπομένων καὶ ἀποβαινόντων καὶ ἐκ τῶν διὰ τῶν πρεπόντων, οἷον οὐ δεῖ παιδείαν ἀσκεῖν· ἔπεται γὰρ φθόνος. In Victorii libro hic locus notatur: ὁ ἀπὸ ἐπιτιμίων τιτὶ ἀγαθῶν ἢ κακῶν, in quibus recte ἐπομένων corrigit; debebat et καὶ κακῶν emendare. Simile quid παρεπόμενον Minucianus IX, 605, 22, cuius expositio p. 610, 11 excidit, dixisse videtur.

Posteriores quidquid sequitur, bonum vel malum, consequens appellant, Cicero de orat. II, 170., Quintil. V, 10 p. 419. Conf. Arist. Top. II, 4 p. 111 b, 17.

Id Demosth. dicit τὰ συμβησόμενα σκοπεῖν in Aristocr. § 2: δεῖ δὴ πάντας ὑμᾶς, εἰ βούλεσθε ὀρθῶς περὶ τούτων μαθεῖν καὶ κατὰ τοὺς νόμους δικαίως κρίναι τὴν γραφήν, μὴ μόνον τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ ψηφίσματι ῥήμασι προσέχειν τὸν νοῦν, ἀλλὰ καὶ τὰ συμβησόμενα ἐξ αὐτῶν σκοπεῖν. Aptum exemplum huius rei praestat Cleon ap. Thucyd. III, 39 sententiā atrocissimā, qua omnes Mytilenaei trucidantur, hoc confirmans argumento: τῶν τε ξυμμάχων σκέψασθε, εἰ τοῖς τε ἀναγκασθεῖσιν ὑπὸ τῶν πολεμίων καὶ τοῖς ἐκούσιν ἀποστᾶσι τὰς αὐτὰς ζημίας προσθήσετε, τίνα οἴεσθε ὄντινα οὐ βραχεία προφάσει ἀποστήσεσθαι, ὅταν ἢ κατορθώσαντι ἐλευθέρωσις ἢ ἢ σφαλέντι μηδὲν παθεῖν ἀνήκεστον; ἡμῖν δὲ πρὸς ἐκάστην πόλιν ἀποκεκινδυνεύεται τὰ τε χρήματα καὶ αἱ ψυχαί. καὶ τυχόντες μὲν πόλιν ἐφθαρμένην παραλαβόντες τῆς ἔπειτα προσόδου, δι' ἣν ἰσχύομεν, τὸ λοιπὸν στερήσεσθε, σφαλέντες δὲ πολεμίους πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἔξομεν, καὶ ὃν χρόνον τοῖς νῦν καθεστηκόσι δεῖ ἐχθροῖς ἀνθίστασθαι, τοῖς οἰκείοις ξυμμάχοις πολεμήσομεν. At Diodotus id potius ex Cleonis consilio sequi docet cap. 46: σκέψασθε γὰρ ὅτι νῦν μὲν, ἦν τις καὶ ἀποστᾶσα πόλις γυνῶ μὴ περιεσομένη, ἔλθοι ἂν ἐς ξύμβασιν δυνατὴ οὕσα ἔτι τὴν δαπάνην ἀποδοῦναι καὶ τὸ λοιπὸν ὑποτελεῖν· ἐκείνως δὲ τίνα οἴεσθε ἦντινα οὐκ ἄμεινον μὲν ἢ νῦν παρασκευάσασθαι, πολιορκία τε παρατενεῖσθαι ἐς τοῦσχατον, εἰ τὸ αὐτὸ δύναται σχολῇ καὶ ταχὺ ξυμβῆναι; ἡμῖν τε πῶς οὐ βλάβη δαπανᾶν καθημένοις διὰ τὸ ἀξύμβατον, καὶ ἦν ἔλωμεν πόλιν, ἐφθαρμένην παραλαβεῖν καὶ τῆς προσόδου τὸ λοιπὸν ἀπ' αὐτῆς στέρεσθαι; ἰσχύομεν δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους τῷδε. ὥστε οὐ δικαστὰς ὄντας δεῖ ἡμᾶς μᾶλλον τῶν ἐξαμαρτανόντων ἀκριβεῖς βλάπτεσθαι ἢ ὅρᾶν ὅπως ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον μετρίως κολάζοντες ταῖς πόλεσιν ἔξομεν ἐς χρημάτων λόγον ἰσχυρούσαις χρῆσθαι, καὶ τὴν φυλακὴν μὴ ἀπὸ τῶν νόμων τῆς δεινότητος ἀξιοῦν ποιεῖσθαι, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔργων τῆς ἐπιμελείας.

11 *τι τῷ αὐτῷ]* αὐτοῖς ex A enotatum est, *ipsis ali-*
quod vet. tr., alii *τι αὐτοῖς* vel *τι αὐτῷ* habent.

13 οἷον τῇ παιδεύσει τὸ φθονεῖσθαι ἀκολουθεῖ· κα-
κόν] Euripidis exemplum vid. II, 21.

15 ὁ τόπος οὗτός ἐστιν ἡ Καλλίππου τέχνη προσλα-
βοῦσα τὸ δυνατόν καὶ τᾶλλα, ὡς εἴρηται] Si, ut verba
indicare videntur, praecepta de arte rhetorica intelliguntur,
non video quomodo haec, etiamsi quis accurate hos locos ex-
cusserit, rhetoricam artem exhauriant; at clara sunt omnia, si
ars qua usus est Callippus (Isocratis discipulus? *περὶ ἀντιδ.*
§ 93) in orationibus componendis, designatur; item paulo post:
ἔστι δ' ὁ τόπος οὗτος ὅλη τέχνη ἢ τε Παμφίλου καὶ ἡ
Καλλίππου. Idem et de Thucydidis orationibus et Antiphon-
tis tetralogiis valet. Postrema verba haud mediocriter offen-
dunt; exspectamus enim non ὡς εἴρηται, non enim de Cal-
lippi arte quidquam antea dictum est, sed καὶ τᾶλλα ὅσ'
εἴρηται, intelliguntur enim τὰ τελικὰ κεφάλαια, infra repe-
tita, οἷον εἰ δυνατόν καὶ ῥᾶδιον καὶ ὠφέλιμον ἢ αὐτῷ ἢ
φίλοις ἢ βλαβερόν ἐχθροῖς καὶ ἐπιζήμιον ἢ ἐλάττων ἢ ζη-
μία τοῦ πράγματος, et quae supra cap. 19 exposuit. Ari-
stoteles scripsisset: ὥσπερ εἴρηται. III, 2: τᾶλλα ὀνόματα
ὅσα εἴρηται. Muretus: *hinc colligit scholiastes graecus quid-*
dam deesse, neque in Anonymo neque in Stephano de hac
re quidquam invenitur.

17 ἄλλος, ὅταν περὶ δυοῖν καὶ ἀντικειμένον ἢ προ-
τρέπειν ἢ ἀποτρέπειν δέη] Decimus quartus locus, in Victorii
libro ὁ ἀπὸ δύο ἀντικειμένων notatus. Auct. ad Herenn.
II, 38.

18 καὶ τῷ πρότερον] Delendum καί, nisi aliquid exci-
dit; dependet enim infinitivus ex ἄλλος.

21 οἷον ἰσθρία οὐκ εἶα τὸν υἱὸν δημηγορεῖν] Grego-
rius Cor. in Hermog. VII p. 1153: ἡ δὲ ἐπενθύμησις ἐστιν
ἐνθύμημα ἐπιφερόμενον οἷον . . οὐ δεῖ σε δημηγορεῖν·
τὸ γὰρ δημηγορεῖν πρᾶγμα σφαλερόν καὶ ἐπιφθονον· εἰ
μὲν γὰρ τὰ δίκαια λέγεις, οἱ ἄνθρωποι σε μισήσουσιν,
ἐὰν δὲ τὰ ἄδικα, οἱ θεοί. ταῦτα γοῦν μὴ προστεθέντα
μὲν οὐ ζητοῦνται, ἐὰν δὲ προστεθῶσι, κατασκευάζουσι

τὸν προτεθέντα νοῦν. Similiter Euripidis Tiresias in Phoen. v. 961 de sua arte:

ὅστις δ' ἐμπύρῳ χρῆται τέχνη,
μάταιος· ἦν μὲν ἐχθρὰ σημήνας τύχη,
πικρὸς καθέστηχ' οἷς ἂν οἰωνοσκοπῆ,
ψευδῆ δ' ὑπ' οἴκτου τοῖσι χρωμένοις λέγων,
ἀδικεῖ τὰ τῶν θεῶν· Φοῖβον ἀνθρώποις μόνον
χρῆν θεσπιφθεῖν, ὃς δέδοικεν οὐδένα.

25 τουτὶ δ' ἐστὶ ταὐτὸ τῷ λεγομένῳ τὸ ἔλος πρίασθαι καὶ τοὺς ἄλλας] Incertum aliunde proverbium, cuius sensus ex integro loco satis apparet, de iis, qui bona mixta malis consequuntur; Maioragius de iis dictum censet, qui salinas emere non possunt, nisi cum stagnis sive paludibus adiunctis, quod iam schol. Steph. p. 293 finxit. Aliorum ineptias, ut ἔλκος, ἔλεος, ἔλαιον commemorare piget.

28 ἄλλος, ἐπειδὴ οὐ ταυτὰ φανερωῶς ἐπαινοῦσι καὶ ἀφανῶς] Decimus quintus locus, in Victorii codice sic notatus: ἐκ τῶν ἄλλως καὶ ἄλλως ἐπαινούντων ὃ καὶ παράδοξον λέγεται. Aristot. Sophist. elench. cap. 12 p. 172 b, 36: ἐτι δ' ἐκ τῶν βουλήσεων καὶ τῶν φανερῶν δοξῶν. οὐ γὰρ ταυτὰ βούλονται τε καὶ φασίν, ἀλλὰ λέγουσι μὲν τοὺς εὐσχημονεστάτους τῶν λόγων, βούλονται δὲ τὰ φαινόμενα λυσιτελεῖν, οἷον τεθνάναι καλῶς μᾶλλον ἢ ζῆν ἢδέως φασὶ δεῖν καὶ πένεσθαι δικαίως μᾶλλον ἢ πλουτεῖν αἰσχυρῶς, βούλονται δὲ τάναντία. τὸν μὲν οὖν λέγοντα κατὰ τὰς βουλήσεις εἰς τὰς φανεράς δόξας ἀκτέον, τὸν δὲ κατὰ ταύτας εἰς τὰς ἀποκεκρυμμένας· ἀμφοτέρως γὰρ ἀναγκαῖον παράδοξα λέγειν· ἢ γὰρ πρὸς τὰς φανεράς ἢ πρὸς τὰς ἀφανεῖς δόξας ἐρουῶσιν ἐναντία. His ut videtur motus Muretus ultima verba loci XVII: ληπτέον δ' ὁπότερον ἂν ἢ χρήσιμον in nostri loci finem transtulit. Id in amicitia, quae propter τὸ συμφέρον inicitur, plerumque accidere docet Eth. Nic. VIII, 15: τοῦτο δὲ συμβαίνει διὰ τὸ βούλεσθαι μὲν πάντας ἢ τοὺς πλείστους τὰ καλά, προαιρεῖσθαι δὲ τὰ ὠφέλιμα. καλὸν δὲ τὸ εὖ ποιεῖν μὴ ἴν' ἀντιπάθῃ, ὠφέλιμον δὲ τὸ εὐεργετεῖσθαι. Eth. Eudem. VII, 11 p. 1243: αἴτιον δὲ διότι καλλίων μὲν ἢ ἡθικὴ φιλία, ἀναγκαιότερα δὲ ἢ χρήσιμος. οἱ δὲ ἔρχονται μὲν ὡς ἡθικοὶ φίλοι καὶ

δι' ἀρετήν ὄντες· ὅταν δ' ἀντικρὺς ἢ τι τῶν ἰδίων, δῆλοι γίνονται ὅτι ἕτεροι ἦσαν. ἐκ περιουσίας γὰρ διώκουσιν οἱ πολλοὶ τὸ καλόν. ubi quomodo sit haec lis diiudicanda, infra exponit. Pseudodemosth. p. 1335 § 39: ἐγὼ δὲ τὰς μὲν τούτων προφάσεις, ὧς ἄνδρες δικασταί, καὶ τὰς κατηγορίας καὶ τὰς προσποιήτους ταυτασί ἐχθρῶς οὐ λανθάνειν ὑμᾶς νομίζω. οὐ γὰρ ὀλιγάκις ἐωράκατ' αὐτοὺς ἐπὶ μὲν τῶν δικαστηρίων καὶ τοῦ βήματος ἐχθροὺς εἶναι φάσκοντας ἀλλήλοις, ἰδίᾳ δὲ ταῦτ' ἀπράττοντας καὶ μετέχοντας τῶν λημμάτων, καὶ τοτὲ μὲν λοιδορουμένους καὶ πλύνοντας αὐτοὺς τὰ πόρρητα, μικρὸν δὲ διαλείποντας τοῖς αὐτοῖς τούτοις ἐνδεκάξοντας καὶ τῶν αὐτῶν ἱερῶν κοινωνοῦντας. καὶ τούτων οὐδὲν ἴσως θαυμάσαι ἄξιόν ἐστι· φύσει τε γὰρ εἰσι πονηροὶ καὶ τὰς τοιαύτας προφάσεις ὀρθῶς ὑμᾶς ἀποδεχομένους, ὥστε τί κωλύει ταύταις αὐτοὺς χρωμένους ἐξαπατᾶν ὑμᾶς πειρᾶσθαι; Ex hoc genere sunt orationes pro Megalopolitis (conf. § 24), Rhodior. libertate; Athenaeus III p. 122 A B, ibique Theodorus et Sophocles. Isocrat. Panath. § 243—244.

33 ἄλλος ἐκ τοῦ ἀνάλογον ταῦτα συμβαίνειν] Decimus sextus locus; Rhet. Graec. V, 404: ὄργθος ἐκ τοῦ ἀναλόγου οἶον ὥσπερ τις τοὺς μισθοφόρους ποιεῖται πολίτας δι' ἐπιείκειαν, οὕτω καὶ φυγάδας ποιεῖται τις ἐν τοῖς μισθοφόροις τὸ ἀνήγον διαπραττόμενος. Quae ex Aristotele restituenda sunt: ποιεῖται τοὺς ἐν τοῖς μ. ἀνήκεστα διαπραττομένους. Quintil. V, 11 p. 446. Non multum hic locus abhorret ab illo ἐκ τοῦ πρὸς ἄλληλα. — Lysias XX, 34—35.

ταῦτα solus A et vet. transl. servant, nec si abesset, requireretur.

3 οἶον Στράβακα καὶ Χαρίδημον] Demosth. adv. Lept. ^{pag.} 1399 b § 84 p. 482.

5 ἄλλος ἐκ τοῦ τὸ συμβαίνειν ἐὰν ἢ ταῦτόν] Decimus septimus locus, in Victorii libro dictus: ἐκ τοῦ ἐν ἀποτέλεσμα ἐξ ἀφοῖν δεινύσθαι τῶν ἐναντίων καὶ αἷτια ταῦτ' ἑνός τινος. Verba vix integra, quidni simpliciter: τὸ συμβαίνειν ἐὰν ἢ ταῦτόν καὶ ἐξ ὧν συμβαίνει, vel omisso ταῦτόν sub finem συμβαίνει ταῦτά?

Exempla huius loci Demosth. in Aristocr. § 94 p. 652.,

Lysias IX, 21. X, 31. XII, 35 seqq. XIII, 93 seqq. XXVI, 14. 16. XXVII, 7. XXVIII, 10. XXX, 23.

6 Ξενοφάνης] Vid. Brandis hist. philos. I, 357. 360.

9 ἐκατέρου] Necessario ἐκάστου ex A restituendum.

9 μέλλετε δὲ κρίνειν οὐ περὶ Ἴσοκράτους ἀλλὰ περὶ ἐπιτηδεύματος, εἰ χρὴ φιλοσοφεῖν] Omnes libri περὶ Σωκράτους et exemplum ex Theodectis Socrate sumptum esse putavit Victorius, cui probe convenit, si hunc condemnaveritis, et philosophiam condemnastis. Isocratem*) ut audacter substitueremus, haec illius verba ex oratione de permutatione § 173 seqq. nos moverunt: ὧν ἐνθυμουμένους χρὴ μηδενὸς πράγματος ἄνευ λόγου καταγιγνώσκειν μηδ' ὁμοίως διακείσθαι δικάζοντας ὥσπερ ἐν ταῖς ἰδίαις διατριβαῖς, ἀλλὰ διακριβοῦσθαι περὶ ἐκάστου καὶ τὴν ἀλήθειαν ζητεῖν, μεμνημένους τῶν ὄρκων καὶ τῶν νόμων καθ' οὓς συνελήλυθατε δικάσοντες· ἔστι δ' οὐ περὶ μικρῶν οὐθ' ὁ λόγος οὐθ' ἡ κρίσις ἐν ἧ καθέσταμεν, ἀλλὰ περὶ τῶν μεγίστων· οὐ γὰρ περὶ ἐμοῦ μέλλετε μόνον τὴν ψῆφον διοίσειν, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ ἐπιτηδεύματος ᾧ πολλοὶ τῶν νεωτέρων προσέχουσι τὸν νοῦν. οἶμαι δ' ὑμᾶς οὐκ ἀγνοεῖν ὅτι τὰ πράγματα τῆς πόλεως τοῖς ἐπιγιγνομένοις καὶ τοῖς τηλικούτοις οἱ πρεσβύτεροι παραδιδόασιν. τοιαύτης οὖν αἰετῆς περιόδου γιγνομένης ἀναγκαῖόν ἐστιν, ὅπως ἂν οἱ νεώτεροι παιδευθῶσιν, οὕτω τὴν πόλιν πράττουσαν διατελεῖν· ὥστ' οὐ ποιητέον τοὺς συκοφάντας κυρίως τηλικούτου πράγματος, οὐδὲ τοὺς μὲν μὴ διδόντας τούτοις ἀργύριον τιμωρητέον, παρ' ὧν δ' ἂν λάβωσιν ἐατέον ποιεῖν ὅ τι ἂν βουλευθῶσιν, ἀλλ' εἰ μὲν ἡ φιλοσοφία τοιαύτην ἔχει δύναμιν ὥστε διαφθεῖρειν τοὺς νεωτέρους, οὐ τοῦτον χρὴ μόνον κολάζειν ὃν ἂν γράψῃται τις τούτων, ἀλλὰ πάντας ἐκποδῶν ποιεῖσθαι τοὺς περὶ τὴν διατριβὴν ταύτην ὄντας· εἰ δὲ τοῦναντίου πέφυκεν ὥστ' ὠφελεῖν καὶ βελτίους ποιεῖν τοὺς πλησιάζοντας καὶ πλεονος ἀξίους, τοὺς μὲν διαβεβλημένους πρὸς αὐτὴν πανστέον, τοὺς δὲ συκοφαντοῦντας ἀτιμητέον, τοῖς δὲ νεωτέροις συμβουλευτέον ἐν ταύτῃ διατρίβειν μᾶλλον ἢ τοῖς

*) Supra a, 2 A Σωκράτης male pro Ἴσοκράτης.

ἄλλοις ἐπιτηδεύμασιν. Hanc eandem ἀντίδοσιν infra III, 17 laudat; et quae sine Ethicorum Nicom. X, 10 de politica leguntur: τῶν δὲ σοφιστῶν οἱ ἐπαγγελόμενοι λίαν φαίνονται πόρρω εἶναι τοῦ διδάξαι· ὅλως γὰρ οὐδὲ ποῖόν τι ἐστὶν ἢ περὶ ποῖα ἴσασιν· οὐ γὰρ ἂν τὴν αὐτὴν τῆ ῥητορικῆ οὐδὲ χεῖρω ἐτίθεσαν, οὐδ' ἂν ᾤοντο ῥᾶδιον εἶναι τὸ νομοθετῆσαι συναγαρόντι τοὺς εὐδοκιμοῦντας τῶν νόμων· ἐκλέξασθαι γὰρ εἶναι τοὺς ἀρίστους, ὥσπερ οὐδὲ τὴν ἐκλογὴν οὐσαν συνέσεως καὶ τὸ κρῖναι ὀρθῶς μέριστον, contra Isocratem, illa in Antidosi § 79 seqq. tradentem, dicta sunt. — Andocides de mysteriis § 103—105: εἰ οὖν ἐμοῦ καταψηφιείσθε, ὀρᾶτε μὴ οὐκ ἐμοὶ μάλιστα τῶν πολιτῶν προσήκει λόγον δοῦναι τῶν γεγενημένων, ἀλλὰ πολλοῖς ἑτέροις μᾶλλον, τοῦτο μὲν οὐς φεύγοντας κατηγορεῖτε, τοῦτο δὲ οὐς ἀτίμους ὄντας ἐπιτίμους ἐποιήσατε . . . εἰ οὖν γινώσκονται ὑμᾶς ἀποδεχομένους τὰς κατηγορίας τῶν πρότερον γεγενημένων, τίνα αὐτοὺς οἴεσθε γνώμην ἔξειν περὶ σφῶν αὐτῶν ἢ τίνα αὐτῶν ἐθελήσειν εἰς ἀγῶνας καθίστασθαι ἔνεκα τῶν πρότερον γεγενημένων; φανήσονται γὰρ πολλοὶ μὲν ἐχθροί, πολλοὶ δὲ συκοφάνται, οἳ καταστήσουσιν αὐτῶν ἕκαστον εἰς ἀγῶνα. ἤκουσι δὲ νυνὶ ἀκροασόμενοι ἀμφοτέροι, οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχοντες ἀλλήλοις, ἀλλ' οἱ μὲν εἰσόμμενοι εἰ χρὴ πιστεύειν τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις καὶ τοῖς ὄρκοις οὐς ὠμόσατε ἀλλήλοις, οἱ δὲ ἀποπειρώμενοι τῆς ὑμετέρας γνώμης, εἰ αὐτοῖς ἐξέσται ἀδεῶς συκοφαντεῖν καὶ γράφεσθαι, τοὺς δὲ ἐνδεικνύειν, τοὺς δὲ ἀπάγειν. οὕτως οὖν ἔχει, ὧ ἄνδρες· ὁ μὲν ἀγὼν ἐν τῷ σώματι τῷ ἐμῷ καθέστηκεν, ἢ δὲ ψῆφος ἢ ὑμετέρα δημοσία κρίνει, πότερον χρὴ τοῖς νόμοις τοῖς ὑμετέροις πιστεύειν ἢ τοὺς συκοφάντας παρασκευάζεσθαι ἢ φεύγειν αὐτοὺς ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἀπιέναι ὡς τάχιστα. Demosthenes περὶ παραπρ. § 229—233: ὦν μηδὲν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάθητε τήμερον, μηδ' ἀφήτε τοῦτον ὅς ὑμᾶς τηλικαῦτα ἠδίκηκεν. καὶ γὰρ ὡς ἀληθῶς τίς ἐστὶ λόγος περὶ ὑμῶν, εἰ τοῦτον ἀφήσετε; . . . καὶ τίς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτ' ἰδὼν τὸ παράδειγμα δίκαιον αὐτὸν παρασχεῖν ἐθελήσει; τίς προῖκα προσβέβειν, εἰ

μήτε λαβεῖν μήτε τῶν εἰληφότων ἀξιοπιστιότερον παρ' ὑμῖν εἶναι δοκεῖν ὑπάρξει; ὥστε οὐ μόνον κρίνετε τούτους τήμερον, οὐδ', ἀλλὰ καὶ νόμον τίθεσθε εἰς ἅπαντα τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον, πότερον χρημάτων αἰσχροῦς ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν πρεσβεύειν ἅπαντας προσήκει ἢ προῖκα ὑπὲρ ὑμῶν τὰ βέλτιστα ἀδωροδοκήτως.

Posteriores alium locum finxerunt, Minucianus IX, 610: ἀπὸ δὲ τοῦ ἐμπεριεχομένου· περιέχεται τῇ κλοπῇ τὸ ἐπι-ορκεῖν, τὸ [scrib. τῶ] ἀγγεῖλαι τὰ ψευδῆ τὸ Φωκίας ἀπολωλέναι, τὸ [leg. τῶ] κατατρίψαι τοὺς χρόνους τὸ Θράκην προδεδῶσθαι, i. e. quod Aeschines in Atheniensium concione falsa retulit, deperditi sunt Phocenses; quod legati tres menses commorati sunt in Macedonia, Philippo Thracia prodita est. Rhet. Gr. V, 405: τεσσαρεσκαδέκατος ἐκ μεταλήψεως οἶον οὐ τὸ πεισθῆναι δεινὸν ἦν τῶ Ἀντιπάτρῳ, ἀλλ' ὅτι προσδεχόμεθα δουλείαν.

11 διδόναι γῆν καὶ ὕδωρ] Vid. interpp. Herod. IV, 126.

12 καὶ τὸ μετέχειν τῆς κοινῆς εἰρήνης ποιεῖν τὸ προσ-ταττόμενον] Schol. gr.: Φίλιππος κατηνάγκασε τοὺς Ἀθηναίους, ἵν' εἰρηνεύωσιν μετ' αὐτοῦ ὥσπερ καὶ αἱ ἄλλαι χῶραι, ὁ δὲ Δημοσθένης ἀντιπίπτων λέγει ὅτι τὸ μετέχειν τῆς κοινῆς εἰρήνης ἦτοι τὸ εἰρηνεύειν μετὰ τοῦ Φιλίππου ἡμᾶς ὡς καὶ τοὺς λοιποὺς πάντας ἐστὶ τὸ ποιεῖν ὃ προστάττει ὁ Φίλιππος. Unde Reiskius ind. Dem. s. v. εἰρήνη hoc notavit, sed non minus, quam alia, et hoc auctor finxit. Intelligitur foedus, κοινὴ εἰρήνη appellatum, quod Graeci exceptis Lacedaemoniis post Philippum occisum cum Alexandro Ol. CXI, 1 = 336 icerunt. Vid. oratio περὶ τῶν πρὸς Ἀλέξανδρον συνθηκῶν, in qua ipsa haec verba τῆς κοινῆς εἰρήνης μετέχειν § 30 p. 220 leguntur. Conf. § 10. 11. 17. 20. Haec oratio Macedones pacem violasse et ex ipsis foederis legibus licere Athenienses Macedonibus arma inferre docet, sed quamvis ibi § 17 haec verba inveniantur: εἰ δ' οὐκ ἀναῖσιν οἱ καθ' ὑμῶν τῶ Μακεδόνι ὑπηρεταί προστάττοντες πράττειν τὰ ἐν ταῖς κοιναῖς ὁμολογίαις, πεισθῶμεν αὐτοῖς, tamen non ea est oratio, quam Aristoteles h. l. intelligit.

14 ἄλλος ἐκ τοῦ μὴ ταῦτὸ τοὺς αὐτοὺς ἀεὶ αἰρεῖσθαι

ἕσπερον ἢ πρότερον, ἀλλ' ἀνάπαλιν] Duodevicesimus locus, in Victorii libro: ἐκ τοῦ ἄλλοτέ ἄλλο ἀφρεῖσθαι. Rhet. Gr. V, 406: εἰκοστὸς πρῶτος ὁ τοῖς διαβεβλημένοις καὶ ἀνθρώποις καὶ πράγμασι τὴν αἰτίαν τοῦ παραδόξως λέγειν παρέχων, οἷον ἄτοπον γὰρ εἰ φεύγοντες μὲν ἐμαχόμεθα ὅπως κατέλθωμεν, κατελθόντες δὲ φευξόμεθα ὅπως μὴ μαχώμεθα. Haec quoque ut alia iam vidimus, negligentissime excerpta sunt: plurimum enim distat praeceptum ab exemplo; hoc enim est nostri loci iisdem verbis redditum; locus ipse prorsus alienus, et infra ab Aristotele relatus vicesimus tertius; excidisse igitur inter haec quaedam dixeris, nisi numerus XXI locorum obstaret et hic ut alibi aperta esset negligentia; fortasse iam iis, unde haec excerpta sunt, error inerat.

τοὺς αὐτοὺς om. A, id explicandi causa additum videtur. Conf. Lysias XXXIV, 2. Isocr. Antid. § 199—203. Dinarch. in Dem. § 81—82. Plataeenses quondam Lacedaemoniorum, deinde Atheniensium strenui socii ap. Thuc. III, 56 de auxilio, quod illis tulcrant Persarum bello: ὦν ἡμεῖς γενόμενοι καὶ τιμηθέντες ἐς τὰ πρῶτα νῦν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς δέδιμεν μὴ διαφθαρεῶμεν, Ἀθηναίους ἐλόμενοι δικαίως μᾶλλον ἢ ὑμᾶς κερδαλέως. καίτοι χρὴ ταῦτὰ περὶ τῶν αὐτῶν ὁμοίως φαίνεσθαι γιγνώσκοντας, καὶ τὸ ξυμφέρον μὴ ἄλλο τι νομίσαι ἢ τῶν ξυμμάχων τοῖς ἀγαθοῖς, ὅταν αἰεὶ βέβαιον τὴν χάριν τῆς ἀρετῆς ἔχωσι καὶ τὸ παραντίκα πον ἡμῖν ὠφέλιμον καθιστῆται. et paulo post: δεινὸν δὲ δόξει εἶναι Πλάταιαν Λακεδαιμονίους πορθῆσαι, καὶ τοὺς μὲν πατέρας ἀναγράψαι ἐς τὸν τρίποδα τὸν ἐν Δελφοῖς δι' ἀρετὴν τὴν πόλιν, ὑμᾶς δὲ καὶ ἐκ παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ πανοικησίᾳ διὰ Θηβαίους ἐξαλεῖψαι. Alcidas. περὶ σοφιστῶν p. 83 R. Andocid. III, 34. IV, 21: αἴτιοι δ' ὑμεῖς οὐ τιμωρούμενοι τοὺς ὑβρίζοντας, καὶ τοὺς μὲν λάθρα ἀδικοῦντας κολάζοντες, τοὺς δὲ φανεροῦς ἀσελγαίνοντας θανατάζοντες. Dem. II, 11.

15 οἷον τόδε τὸ ἐνθύμημα, εἰ φεύγοντες μὲν ἐμαχώμεθα ὅπως κατέλθωμεν] Ex Lysiae oratione, cuius partem Dionysius de Lysia cap. 32—33 servavit. Scripta erat haec oratio viro genere egregio et populi amanti, cum Athenienses e Piraeo in urbem armis rediissent, persuadere cupienti, ne

antiquam rempublicam, quod nonnulli conabantur, convelli atque immutari paterentur. p. 399 Bekk.: *δεινὸν γὰρ ἂν εἴη, ὃ Ἀθηναῖοι, εἰ ὅτε μὲν ἐφεύγομεν, ἐμαχόμεθα Λακεδαιμονίοις, ἵνα κατέλθωμεν, κατελθόντες δὲ φευξόμεθα, ἵνα μὴ μαχώμεθα.* Aegre caremus in Aristotele verbis *δεινὸν γὰρ ἂν εἴη* et mirum in scholiis ad Hermog., cuius auctor quisquis fuit non ex ipso Lysia hausit, legi *ἄτοπον γάρ*. Nisi de suo addidit, ea in Aristotelis vetusto libro invenisse credam. Sed verba quae rationem indicant, nullo modo recte conveniunt; unus Muretus aptum loco sensum reddit vertens: tunc enim pugnare volebant potius quam in patria non manere; nunc autem malunt non pugnare quam manere. Quae versio et hoc incommodum fugit, quod *ἤροῦντο* non de utraque re sit intelligendum; alterum enim membrum non perfectam, sed futuram indicat rem. Sed nimium haec a graecis recedunt; poterat Aristoteles paucis hoc demonstrare: *ὅτ' ἐμὲν γὰρ τὸ μάχεσθαι ἤροῦντο, ὅτ' ἐδὲ τὸ μὴ μάχεσθαι.* Nunc cum bis notio *τοῦ μένειν*, quod contrarium verbo *φεύγειν*, inserta sit, ut sensus evadat, negatio transponenda est, vel simpliciter sic: *ὅτ' ἐμὲν γὰρ τὸ μένειν ἀντὶ τοῦ μὴ μάχεσθαι ἤροῦντο, ὅτ' ἐδὲ τὸ μὴ μάχεσθαι ἀντὶ τοῦ μένειν*, vel etiam: *ὅτ' ἐμὲν γὰρ τὸ μὴ μένειν ἀντὶ τοῦ μάχεσθαι ἤροῦντο, ὅτ' ἐδὲ τὸ μάχεσθαι ἀντὶ τοῦ μὴ μένειν.* In quibus *μὴ μένειν* idem quod *φεύγειν* est; imperfectum *ἤροῦντο* non recte quidem dictum et melius esset *αἰροῦνται*, sed Aristoteles id quod futurum orator pronunciat, si pugnare negligunt, quasi iam factum fingere potest. Omnino melius hoc exemplum loco XXVI convenit: *ὅταν τι ἐναντίον μέλλῃ πράττεσθαι τοῖς πεπραγμένοις ἅμα σκοπεῖν.* — Aeschines 3, 195: *ἤροῦντο γάρ, ὥσπερ τότε αὐτοὺς φεύγοντας ἀπὸ Φύλης Θρασύβουλος κατήγαγεν, οὕτω νῦν μένοντας ἐξελαύνειν.*

19 ἄλλος τὸ οὐ ἔνεκ' ἂν εἴη ἢ γένοιτο, τούτου ἔνεκα φάναι εἶναι ἢ γεγενῆσθαι] Locus undevicesimus, in Victorii libro notatus: *ἐκ τοῦ παρὰ τὸν σκοπὸν τοῦ λαβόντος συμβαίνειν.* Rhet. Gr. V, 406: *ἐννεακαίδεκατος ἐκ τοῦ οὐ ἔνεκα ἂν εἴη ἢ γένοιτο [οἶον] τούτου χάριν φάναι γεγενῆσθαι, ὅτι ὁ Διομήδης προείλετο τὸν Ὀδυσσεῆα καὶ τὸν ἐκ*

τοῦ Ὀδυσσέως. Postrema corrupta ex Aristotele explicanda; fortasse: φάναι εἶναι ἢ γεγονέναι, οἷον ὅτι ὁ Δ. πρ. τὸν Ὁ. οὐ τιμῶν καὶ ἔνεκα τοῦ Ὀδυσσέως. Aristotelis libri omnes οὐ ἔνεκ' ἂν εἴη εἰ μὴ γένοιτο, quam lectionem sensu flagitante mutavimus in εἴη ἢ γένοιτο, quod auctor schol. Rhet. Gr. I. I. in libro suo invenit, et gr. schol. legisse videtur: οὔτινος ἔνεκα εἶναι ἤτοι διὸ δίδωμί σοι νομίσματα, ἢ γένοιτο ἤτοι δέδωκα. Id ipsum nunc C apud Gaisf. praestat; verum vertit iam Muretus et probavit Vaterus p. 133. Sensus est, id quod οὐ ἔνεκα (Zweck) est, mutatur, et cum huic sit additum εἶναι ἢ γεγενῆσθαι, illi etiam utrumque addendum est, unde facilis et necessaria sequitur emendatio ἢ γένοιτο.

22 πολλοῖς ὁ δαίμων] Conf. Caesar de bello Gall. I, 14. Victorius.

25 ἐκ τοῦ Μελεάγρου τοῦ Ἀντιφῶντος] Conf. Meineke histor. comitor. p. 315, qui primus κτάνωσι in κάνωσι mutavit.

26 κτάνωσι] Melius κάνωσι, Gaisf. coniicit οὐχ ὡς κτάνωσι.

28 ὅτι ὁ Διομήδης προείλετο Ὀδυσσέα] III, 15: κοινὸν δὲ τῷ διαβάλλοντι καὶ τῷ ἀπολυομένῳ, ἐπειδὴ τὸ αὐτὸ ἐνδέχεται πλειόνων ἔνεκαπραχθῆναι, τῷ μὲν διαβάλλοντι κακοηθιστέον ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐκλαμβάνοντι, τῷ δὲ ἀπολυομένῳ ἐπὶ τὸ βέλτιον, οἷον ὅτι ὁ Διομήδης τὸν Ὀδυσσέα προείλετο, τῷ μὲν ὅτι διὰ τὸ ἄριστον ὑπολαμβάνειν τὸν Ὀδυσσέα, τῷ δ' ὅτι οὐ, ἀλλὰ διὰ τὸ μόνον μὴ ἀνταγωνιστεῖν ὡς φαῦλον. Delegit sibi Diomedes Ulixem in Δολωνείᾳ II. X, 218—254. Hoc Theodectis Ajax de Achillis armis contendens adversus Ulixem protulit.

30 ἄλλος κοινὸς καὶ τοῖς ἀμφισβητοῦσι καὶ τοῖς συμβουλευούσι, σκοπεῖν τὰ προτρέποντα καὶ ἀποτρέποντα] Vicesimus locus; in Victorii libro ἐκ τῶν προτρεπόντων ἢ ἀποτρεπόντων, ubi item καὶ scribendum erat. At hic locus, ut ipse dicit Aristoteles, non omnibus est generibus communis, sed iudiciali et deliberativo.

33 ταῦτα γὰρ ἐστὶν ἂ ἐὰν μὲν ὑπάρχη δεῖ πράττειν] Contrarium, ut μὲν docet, intelligendum ἐὰν δὲ μὲ ὑπάρχη,

μη πράττειν. At haec ipsa supplet C et marg. Y; iure puto. Recepit Bekker³, quem secutus sum.

35 ἢ βλαβερόν ἐχθροῖς καὶ ἐπιζήμιον, ἢ ἐλάττων ἢ ζημία τοῦ πράγματος] Congerit quae ad perficiendum exhortantur; sed recte offendit Victorius in vocabulo ἐπιζήμιον, quod et sine causa et contra morem cum βλαβερόν coniunctum est, tum de alio hoc, de alio ἢ ζημία dicitur, quum tamen idem designetur, denique haec verba ἢ ἐλάττων ἢ ζημία nimis abrupte adduntur, non ut I, 12: αὐτὸν μὲν οὖν (ἀδικοῦσιν), ὅταν οἴωνται δυνατὸν εἶναι τὸ πρᾶγμα πραχθῆναι καὶ ἑαυτοῖς δυνατόν, εἴτε ἂν λαθεῖν πράξαντες ἢ μὴ λαθόντες μὴ δοῦναι δίκην, ἢ δοῦναι μὲν ἀλλ' ἐλάττω τὴν ζημίαν εἶναι τοῦ κέρδους ἑαυτοῖς ἢ ὧν κήδονται. Itaque Victorius in editione negationem excidisse coniecit καὶ μὴ ἐπιζήμιον, sed idem in notis manuscriptis: ἢ βλαβερόν ἐχθροῖς, καὶ ἐπιζήμιον ἢ, ἐλάττων, quod inserto εἰ ante ἐλάττων verissimum puto. Conf. Brandis Philol. IV, 42.

37 καὶ προτρέπονται δ' ἐκ τούτων καὶ ἀποτρέπονται ἐκ τῶν ἐναντίων] Cur hoc loco homines qui moventur, non oratores qui suadent aut dissuadent, indicat? Puto et hic auctorem scripsisse προτρέπουσι . . . ἀποτρέπουσι. — Recepit Bekker³, quem secutus sum. καὶ προτρέποντα δ' . . . ἀποτρέποντα . . . corrigit Vahlen p. 567, quod non apte convenit.

pag.
1400

5 ἄλλος ἐκ τῶν δοκούντων μὲν γίνεσθαι ἀπίστων δέ] Vicesimus primus locus, in Victorii libro notatus: ἐκ τῶν γενομένων, ἀπίστων δέ.

10 Ἀνδροκλῆς] Ruhnken histor. crit. p. 43. Bergk ad Andocidem p. 117.

14 ἄλλος ἐλεγκτικός, τὸ τὰ ἀνομολογούμενα σκοπεῖν] Vicesimus secundus locus; in Victorii libro: ὁ ἀπὸ τῶν ἀνομολογούμενων, ἐλεγκτικός δὲ οὗτος καὶ οὐκ ἀποδεικτικός. Convenit cum hoc quod Apsines IX, 526 ἐκ μάχης, Minucianus p. 609 ἀπὸ τοῦ μαχομένου dicit; Cicero de orat. II, 170 ex consentaneis et praecurrentibus et repugnantibus, partit. orat. § 7 dissentanea et quasi pugnantia inter se.

17 χωρὶς μὲν ἐπὶ τοῦ ἀμφισβητοῦντος] Isocrat. adv. Callim. § 47: ἄλλως τε καὶ τοὺς ὥσπερ Καλλιμάχος βεβιωκότας· ὃς δέκα μὲν ἔτη συνεχῶς ὑμῖν Λακεδαιμονίω

πολεμησάντων οὐδεμίαν παρέσχεν αὐτὸν ἡμέραν τάξει τοῖς στρατηγοῖς, ἀλλ' ἐκεῖνον μὲν τὸν χρόνον διετέλεσεν ἀποδιδράσκων καὶ τὴν οὐσίαν ἀποκρυπτόμενος, ἐπειδὴ δὲ οἱ τριάκοντα κατέστησαν, τηνικαῦτα κατέπλευσεν εἰς τὴν πόλιν. καὶ φησὶ μὲν εἶναι δημοτικός, τοσοῦτῳ δὲ μᾶλλον τῶν ἄλλων ἐπιθυμεῖ μετασχεῖν ἐκείνης τῆς πολιτείας, ὥστ' οὐδ' εἰ κακῶς ἔπαθεν ἠξίωσεν ἀπελθεῖν, ἀλλ' ἤρξειτο μετὰ τῶν ἡμαρτηκότων εἰς αὐτὸν πολιορκεῖσθαι μᾶλλον ἢ μεθ' ὑμῶν τῶν συνηδικημένων πολιτεύεσθαι.

Haec verba χωρὶς μὲν ἐπὶ τοῦ ἀμφισβητοῦντος in libris supra post σκοπεῖν posita leguntur, verum ordinem Morelius tacite restituit.

18 χωρὶς δ' ἐπ' αὐτοῦ, καὶ φησὶ μὲν εἶναί με φιλόδικον, οὐχ ἔχει δὲ ἀποδειξαι δεδικασμένον οὐδεμίαν δίκην] Nescio unde haustum, conf. Isocr. Antid. § 144. Lysias XX, 5: καὶ κατηγοροῦσι μὲν αὐτοῦ ὡς πολλὰς ἀρχὰς ἤρξεν, ἀποδειξαι δὲ οὐδεὶς οἶός τε ἔστιν ὡς οὐ καλῶς ἤρξεν. XII, 38—40.

22 ἄλλος τοῖς προδιαβεβλημένοις καὶ ἀνθρώποις καὶ πράγμασι, ἢ δοκοῦσι, τὸ λέγειν τὴν αἰτίαν τοῦ παραδόξου] Locus vicesimus tertius: in Victorii libro: ὁ ἀπὸ τοῦ λεγομένης τῆς αἰτίας λύεσθαι τὴν διαβολήν. Rhet. Gr. V, 406: εἰκοστός πρῶτος ὁ τοῖς διαβεβλημένοις καὶ ἀνθρώποις καὶ πράγμασι τὴν αἰτίαν τοῦ παραδόξως λέγειν παρέχων. Vid. supra ad loc. XVIII. Huius auctor in Aristotelis libro non προδιαβ., quod in A est, legisse, ἢ δοκοῦσι brevitatis causa omisisse videtur. πράγμασι μὴ δοκοῦσι, quod Victorius ex A edidit, sensus refutat, simul si probum esset, δὲ erat addendum; intellige διαβεβλήσθαι, atque hoc ipsum fere facit, ut non προδιαβεβλημένοις, sed διαβεβλημένοις quod ceteri codices exhibent, praeferamus. Conf. Vaterus p. 134. Dativus, ne mendum inesse putes, ex ἄλλος dependet. Muretus verba τοῖς προδ. . . δοκοῦσι omittit.

25 ὑποβεβλημένης τινὸς τὸν] Sic A, ut disertim Victorius enotavit et ap. Gaisf. apparet, διαβεβλημένης τινὸς πρὸς τὸν ceteri omnes; contrarium male tradit Bekkerus.

28 διότι ἀνδρειότερος ὢν τοῦ Αἴαντος οὐ δοκεῖ] Fortasse, ut Muretus dicit, quia cauti ac prudentes audacibus ti-

midi et ignavi videntur. Haec cum superioribus ex Theodectis Aiace collata hunc poetam ut Euripidem orationes in utramque partem disputatas fabulis inseruisse ostendunt.

29 ἄλλος ἀπὸ τοῦ αἰτίου] Locus vicesimus quartus, in Victorii libro: ὁ ἀπὸ τοῦ αἰτίου καὶ αἰτιατοῦ. Rhet. Gr. V, 404: τέταρτος ἐκ τῶν αἰτίων καὶ τῶν ποιητικῶν καὶ γενέσεων καὶ φθορῶν οἷον εἰ ἀγαθὸν καὶ καλὸν ἢ φιλοφροσύνη, καὶ τὸ ἐκ ταύτης γενόμενον. Minucianus IX, 606. Ciceroni de oratore II, 171 est ex causis rerum, part. orat. § 7.

Eodem argumento quo Leodamas Lysias utitur, ut quos Agoratus XXX viris detulisset, de republica bene meritos esse viros ostenderet, XIII, 51: οὐ γὰρ δήπου, εἴ τι κακὸν τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων εἰργάσαντο, οἱ τριάκοντα δεδιότες μὴ καταλυθῆι ὁ δῆμος, τιμωροῦντες ὑπὲρ τοῦ δήμου ἂν αὐτοὺς ἀπέτειναν, ἀλλ' οἶμαι πολὺ τούναντιον τοῦτον. Conf. § 75. XVI, 11, 5. XXV, 14, item docet nullam rem cum XXX viris fuisse.

33 ὅτι ἦν στηλίτης γεγονώς ἐν τῇ ἀκροπόλει, ἀλλ' ἐκκόψαι ἐπὶ τῶν τριάκοντα] Saepe hoc factum; vid. Boeckhii Corp. Inscr. I p. 144. Thucyd. I, 132. VI, 54. orat. in Naeeram p. 1378. Scriptores hist. Aug. p. 161. 171. 243 Casaub. Negavit Leodamas τὸ οὗ αἴτιον, hoc est, οὐ πιστεύειν αὐτῷ τοὺς τριάκοντα, unde et τὸ αἴτιον abesse sequabatur, ὅτι ἦν στηλίτης γεγονώς, vel ut ipse acute dicit, ἐργεραμμένη ἢ ἔχθρα πρὸς τὸν δῆμον.

36 ἄλλος, εἰ ἐνεδέχετο βέλτιον ἄλλως ἢ ἐνδέχεται ὧν ἢ συμβουλευεῖ ἢ πράττει ἢ πέπραχε σκοπεῖν] Locus vicesimus quintus, in Victorii libro: ὅτι οὐκ ἐνδέχεται βέλτιόν τι γενέσθαι. Hoc posteriores rhetores et oratores in probabili generis iudicialis excusserunt.

Egregium exemplum, quod rem explanet, dedit Demosth. in Aristocrat. § 110—115 p. 657., quod diligenter excutendum est.

38 φανερόν γὰρ ὅτι, εἰ μὴ οὕτως ἔχει, οὐ πέπραχεν] Negatio sensum corrumpit; itaque neque Georgius Trapezuntius neque Muretus vertit, et in marg. Isingr. notatum: εἰ οὕτως ἔχει. Frustra eam defendit Vaterus p. 134 vertens: si

id quod facit aut suadet, non est illud βέλτιον. Semper enim repetendum ex praecedente ἐνδέχεσθαι βέλτιον ἄλλως. Fortasse εἰ μὲν οὕτως ἔχει.

4 ἄλλος, ὅταν τι ἐναντίον μέλλῃ πράττεσθαι τοῖς πε-^{pag.}
πραγμένοις, ἅμα σκοπεῖν] Locus vicesimus sextus, in Victorii ^{1400b}
libro: ὁ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου τοῖς πεπραγμένοις. Vid. ad locum XVIII huic non dissimilem. Sophist. elench. cap. 15: ἔτι καθάπερ ἐν τοῖς ῥητορικοῖς, καὶ ἐν τοῖς ἐλεγκτικοῖς ὁμοίως τὰ ἐναντιώματα θεωρητέον ἢ πρὸς τὰ ὑφ' αὐτοῦ λεγόμενα ἢ πρὸς οὓς ὁμολογεῖ καλῶς λέγειν ἢ πράττειν, ἔτι πρὸς τοὺς δοκοῦντας τοιούτους ἢ πρὸς τοὺς ὁμοίους ἢ πρὸς τοὺς πλείστους ἢ πρὸς τοὺς πάντας.

5 οἷον Ξενοφάνης Ἐλεάταις] Aegyptiis Plutarchus et Clemens. Alex. dicunt, vid. Wytttenb. ad Plut. p. 171 E. Winckelm. ad Erotic. p. 207. Lobeck. Aglaoph. p. 167.

8 ἄλλος τόπος τὸ ἐκ τῶν ἁμαρτηθέντων κατηγορεῖν ἢ ἀπολογεῖσθαι] Locus vicesimus septimus, in Victorii libro: ὁ ἀπὸ τῆς ἀπολογίας τῶν ἁμαρτηθέντων. Rhet. Gr. V, 406: ὀκτωκαιδέκατος ἐκ τῶν ἁμαρτανομένων καὶ κατηγοροῦντι καὶ ἀπολογουμένῳ οἷον κατηγοροῦσι Μηδείας ὡς [add. τοὺς παῖδας] ἀπέκτεινεν· ἤμαρτε γὰρ περὶ τὴν ἀποστολήν· ἀπολογεῖται δὲ ὅτι οὐ καὶ τὸν Ἰάσονα· τοῦτο γὰρ ἤμαρτανε [scrib. ἤμαρτεν ἄν] μὴ ποιήσασα. Totus hic locus alienus est; pertinet enim ad iudiciale genus, non ad demonstrativum atque deliberativum. In verbis nota contra concinnitatem additum esse vocabulum τόπος, ut II, 24 ἄλλος δὲ τόπος, fortasse etiam articulum τό, tum corrigendum κατηγορεῖν καὶ ἀπολογεῖσθαι, quod et auctor Rhet. Gr. invenit; utrumque enim est: οἱ μὲν κατηγοροῦσιν . . ἢ δ' ἀπολογεῖται. Medea cur filios interfecerit, vid. Eurip. v. 773—792. 987—1048. 1205—1217. 1312—1317. 1337. 1365 Elmsl.; argumenta Medeae defendendae in quibus et nostrum vide ap. Theonem p. 218, quem exscripsit Doxopater Rhet. Gr. II, 330.

15 ἔστι δ' ὁ τόπος οὗτος τοῦ ἐνθυμήματος καὶ τὸ εἶδος ὅλη ἢ πρότερον Θεοδώρου τέχνη] Num est prior ars Theodori Byzantii λογοδαδιάλον intelligenda, ut plerique libri προτέρα exhibent, quam posterior secuta est, an est ἡ πρότερον (sic A exhibet) ars, quae ante Theodorum usitata erat,

ἢ πρὸ Θεοδώρου, quamque ille primus auxit atque mutavit? Nam quae in Platonis Phaedro ex Corace et Tisia afferuntur exempla, huius sane sunt generis.

16 ἄλλος ἀπὸ τοῦ ὀνόματος] Duodetricesimus locus et postremus; in Victorii libro: ὁ ἀπὸ τῆς φερωνυμίας. Rhet. Gr. V, 406: εἰκοστὸς ἐκ τοῦ ὀνόματος, οἷον ὅτι οὐκ ἄν ποτε Ἰππονίκην ἔθετο ὁ τοῦ Ἑρμοῦ ἂν ἱερεὺς Ἑρμογένης μὴ ὄντος υἱοῦ. καὶ ὡς Ἰφικράτης· ὁ γὰρ πατήρ πρὸς μὲν ἀνδρῶν ἦν εὐπατριδῶν ὦν τὴν εὐγένειαν ἐξ αὐτῆς τῆς ἐπωνυμίας ῥᾶδιόν ἐστι γινῶναι. Prius exemplum corruptum. Cicero de orat. II, 165 ex vocabulo, Quintilianus V, 10 p. 405. 412 seqq. Tragicis et in primis Euripidi solemne ἐτυμολογεῖν, vid. Valcken. ad Phoen. v. 27 et 639. Elmsl. ad Bacch. v. 508. In altero exemplo scribe. ὡς Ἰσοκράτης. Isocr. de bigis § 25: ὁ γὰρ πατήρ πρὸς μὲν ἀνδρῶν ἦν Εὐπατριδῶν, ὦν τὴν εὐγένειαν ἐξ αὐτῆς τῆς ἐπωνυμίας ῥᾶδιον γινῶναι.

16 οἷον ὡς ὁ Σοφοκλῆς] Fragm. I ex Tyrone. Lob. ad Aiac. v. 430.

19 καὶ Ἡρόδικος Θρασύμαχον] Selymbrianus ut videtur, vid. Heind. ad Plat. Protag. p. 489. Mitioris sophistae obiurgatio est in vehementiorem, quae valde Prodicus conveniet. Vid. Artium script. p. 94. Welcker Prodikos von Keos Rhein. Museum I p. 563. Kayser ad Philostr. soph. p. 214. 393. Herodicum dicit et Theophil. in Fabr. Bibl. gr. XIII, 715, ubi male χαλεπὸν γὰρ excusum est.

20 καὶ Πῶλον αἰεὶ σὺ πῶλος εἶ] Alludit fortasse Platonis Socrates in Gorg. p. 38 (463): Πῶλος δὲ ὁδὸν νέος ἐστὶ καὶ ὀξύς.

21 οὐκ ἂν ἀνθρώπου] Operarum errore excidit ἂν in Bekkeri editione.

22 καὶ ὡς ἡ Εὐριπίδου Ἐκάβη εἰς τὴν Ἀφροδίτην] Eurip. Troad. 1000 ed. Seidl.:

τὰ μῶρα γὰρ πάντ' ἐστὶν Ἀφροδίτη βροτοῖς,
καὶ τοῦνομ' ὀρθῶς ἀφροσύνης ἄρχει θεᾶς.

Eustathius ad II. III, 64 p. 414: ὡς δὲ καὶ ζωογόνος ὁ ἀλληγορικὸς Ζεὺς, δηλοῖ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ αὐτοῦ ῥητορικῇ λέγων ὅτι Ἀφροδίτη ὡς ἄρχουσα ἀφροσύνης καὶ

Ζεὺς ὡς ζωῆς αἴτιος ὄν. Ipse hoc in Aristotelis libris non invenit, et si vetustiorum auctoritatem secutus servavit, horum magis errorem quam excidisse quaedam puto; aptum tamen hoc est exemplum ὡς ἐν τοῖς τῶν θεῶν ἐπαίνοις εἰώθασιν λέγειν, et notandum idem Iovis exemplum ab schol. h. I. fol. 47, 5 afferri: ἢ ὅτι καλῶς ὠνομάσθη ὁ Ζεὺς, ὡς χορηγὸς τῆς ζωῆς. Conf. Krische Forschungen I, 399. Aus den Hercul. Rollen p. 8. Est vero Orphicorum, Platonis, Chrysippi etymologia, nec eam Aristoteles abnuerit.

24 καὶ ὡς Χαιρήμων Πενθεὺς ἐσομένης συμφορᾶς ἐπώνυμος] Ut Elmsleio videtur, in fabula Dionysio, quem vid. ad Eurip. Bacch. v. 508, ubi similes Euripidis loci notantur.

26 εὐδοκιμεῖ δὲ μᾶλλον τῶν ἐνθυμημάτων τὰ ἐλεγκτικὰ τῶν ἀποδεικτικῶν] III, 9 ubi de oppositis loquitur: ἡδεῖα δ' ἐστὶν ἢ τοιαύτη λέξις ὅτι τάναντία γνωριμώτατα καὶ παράλληλα μᾶλλον γνώριμα καὶ ὅτι ἔοικε συλλογισμῶ· ὁ γὰρ ἔλεγχος συναγωγὴ τῶν ἀντικειμένων ἐστίν. III, 2: εἰ δὲ μὴ, ἀπρεπὲς φανεῖται διὰ τὸ παράλληλα τὰ ἐναντία μάλιστα φαίνεσθαι. III, 17: τῶν δὲ ἐνθυμημάτων τὰ ἐλεγκτικὰ μᾶλλον εὐδοκιμεῖ τῶν δεικτικῶν, ὅτι ὅσα ἐλεγχον ποιεῖ, μᾶλλον δῆλον ὅτι συλλελογίσται· παράλληλα γὰρ μᾶλλον τάναντία γνωρίζεται. Ex Aristotele sumptum axioma: contraria iuxta posita magis elucescunt.

30 θορυβεῖται μάλιστα τὰ τοιαῦτα] III, 10: διὸ οὕτε τὰ ἐπιπόλαια τῶν ἐνθυμημάτων εὐδοκιμεῖ (ἐπιπόλαια γὰρ λέγομεν τὰ παντὶ δῆλα καὶ ἄ μηδὲν δεῖ ζητῆσαι) οὕτε ὅσα εἰρημένα ἀγνωοῦμενά ἐστίν, ἀλλ' ὅσων ἢ ἅμα λεγομένων ἢ γνώσις γίνεται καὶ εἰ μὴ πρότερον ὑπῆρχεν, ἢ μικρὸν ὑστερίζει ἢ διάνοια· γίνεται γὰρ οἷον μάθησις. II, 21 p. 1394 b, 7—16.

31 ἀρχόμενα] Sic vet. tr. et inde Veneta, Victorii cod. p. et fort. BD ap. Gaisford., ἀρχόμενοι ceteri.

CAP. XXIV.

38 τόποι δ' εἰσὶ τῶν φαινομένων ἐνθυμημάτων εἰς μὲν ὁ παρὰ τὴν λέξιν] De vitiosis argumentationibus. vid. auct. ad Herennium II, 20, 31—46. Cicero de invent. I, 47

—50. Iulius Victor cap. 12. Cum hos locos compoueret, librum de sophisticis elenchis, in quo eadem res pluribus accurate discutitur, nondum elaborasse videtur; neque enim huius mentio fit, quae si exstisset, non deesset et multa discrepant, v. c. hic locum *παρὰ τὴν λέξιν* dividit in *παρὰ τὸ σχῆμα τῆς λέξεως* et *παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν*, at ibi ubi omnia aut *παρὰ τὴν λέξιν* aut *ἔξω τῆς λέξεως* fiunt, priora sunt cap. 4 seqq. *ὁμωνυμία, ἀμφιβολία, σύνθεσις, διαίρεσις, προσώδια, σχῆμα λέξεως*, posteriora *παρὰ τὸ συμβεβηκός, ἀπλῶς ἢ μὴ ἀπλῶς, παρὰ τὴν τοῦ ἐλέγχου ἄνοιαν, παρὰ τὸ ἐπόμενον, παρὰ τὸ ἐν ἀρχῇ λαμβάνειν, παρὰ τὸ μὴ αἴτιον ὡς αἴτιον τιθέναι, παρὰ τὸ τὰ πλείω ἐρωτήματα ἐν ποιεῖν*. E quibus si dialecticis propria et a rhetorica aliena recidas, *διαίρεσιν* et *σύνθεσιν* ad τὸ *παρὰ τὴν λέξιν* relatas, hic vero exclusam vides. Alia ibi nec ea, quae hic leguntur, continet τὸ *παρὰ τὸ σχῆμα τῆς λέξεως*, e quibus illud: τὸ μὴ συλλογισάμενον συμπερασματικῶς τὸ τελευταῖον εἰπεῖν, οὐκ ἄρα τὸ καὶ τό, ἀνάγκη ἄρα τὸ καὶ τό; inter sophistarum κρούσεις in interrogando cap. 15 laet: σφόδρα δὲ καὶ πολλάκις δοκεῖν ἐληλέγχθαι ποιεῖ τὸ μάλιστα σοφιστικὸν συκοφάντημα τῶν ἐρωτώντων τὸ μηδὲν συλλογισάμενους μὴ ἐρώτημα ποιεῖν τὸ τελευταῖον, ἀλλὰ συμπερασματικῶς εἰπεῖν ὡς συλλελογισμένους, οὐκ ἄρα τὸ καὶ τό. Quia particula ἄρα utimur, ad locum *παρὰ τὴν λέξιν* retulit quae eodem iure ad *παρὰ τὴν ἔλλειψιν* reducas. In sophisticis elenchis diligenter descripta sunt quae ad *παρὰ τὸ σχῆμα τῆς λέξεως* attinent nec dubius ibi loquitur ut h. l.: καὶ ἔοικε τὸ τοιοῦτον εἶναι *παρὰ τὸ σχῆμα τῆς λέξεως*.

pag.
1401

5 *συνεστραμμένον*] *Λ, συνεστραμμένως* ceteri; Vahlen *καὶ ἐν τοῖς ἐνθυμήμασι*. Praepositionem iam Veneta *ἐν γὰρ τοῖς* scribens exhibet; postremum *καὶ τὸ* male repetitum videtur, Muretus simul verba *τοῖς ἐνθυμήμασι* omisit. Etiam si οὕτω *κάν τοῖς ἐνθυμήμασι* scripseris, praeter morem id dictum est; exspectamus enim *κάν τοῖς ῥητορικοῖς* ut p. 1402, 7.

8 ἔστι δὲ εἰς τὸ τῇ λέξει συλλογιστικῶς λέγειν χορησίμου τὸ συλλογισμῶν πολλῶν κεφάλαια λέγειν] Frequentationem dicit oratoribus solemnem; non falli autem arbitror

qui exemplum ab Aristotele brevibus indicatum, ex Isocrat. Euagor. § 65—69, quae ipsa est ἀνακεφαλαίωσις, sumptum esse credam.

12 ἐν δὲ τὸ παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν, ὡς τὸ φάναι σπουδαῖον εἶναι μῦθον] Ex Polyeratis laudatione murium, ex qua aliud infra exemplum legitur; conf. συναγωγῇ τεχνῶν p. 75.

13 ὡς τὸ φάναι] ὡς om. A, vet. tr., quod ex usu additum est.

16 συμπαρολαμβάνει] Optativum ex A, vet. tr. dedimus, συμπεριλαμβάνει B p v.

16 ὅτι Πίνδαρος ἔφησεν] Fragm. 66 p. 594, ubi vid. Boeckh., conf. Wolf. ap. Vaterum p. 207. Animi causa addere libet quae Stephanus p. 295 tradit: τὸ δὲ τοῦ Πινδάρου ἔσμα οἱ μὲν εἰς τὸν Πᾶνα ἐκδεδώκασι κυνοειδῆ θεὸν ὄντα ὡς ἔφησαν, παντοδαπὸν δὲ εἶπον ὡς συμμιγέντων πάντων τῶν θεῶν τῇ Ῥέα ἢ τῇ Ἥρᾳ, καὶ γεννηθέντος οὕτω τερατώδους τοῦ Πανός . . τινὰ δὲ τῶν βιβλίων κοινὸν μίγμα καλέουσιν ἔχουσι. τότε γὰρ εἰ οὕτω γράφεται τὸν Πᾶνα νόησον. Nullum huius interpolationis vestigium in nostris apparet codicibus. Sed Z ap. Bekk. non κύνα, sed κοινὰ exhibet, quod schol. fol. 47 b, 22 interpretatur: κοινὰ ἀντὶ τοῦ κοινῶς . . τινὰ δὲ τῶν βιβλίων ἔχουσι καὶ κυνα διὰ τοῦ ὕ ψιλοῦ, ἔστι δὲ καὶ ὡς παρήχησις κύνα, κοινά.

18 ἢ ὅτι τὸ μηδένα εἶναι κύν' ἀτιμώτατόν ἐστιν, ὥστε τὸν κύνα δῆλον ὅτι τίμιον] Ne canem quidem in domo ali sordidum est. Ergo canem esse honorificum est. Aequivocatio autem est in his coniunctis vocibus: canem esse, quod vel canem in domo esse vel Cynicum esse significare potest. Cynici enim philosophi canes appellabantur, qui hac fallacia cognomen istud suum ornare poterant. Schrader.

21 κοινὸς Ἐρμῆς] Astius ad Theophr. p. 257.

22 καὶ τὸ τὸν λόγον εἶναι σπουδαιότατον] Diodorus Siculus I, 2: συμβάλλεται δὲ αὕτη (ἢ τῆς ἱστορίας δύναμις) καὶ πρὸς λόγου δύναμιν, οὗ κάλλιον ἕτερον οὐκ ἄν τις ἠγάθει εὔροι. τούτῳ γὰρ οἱ μὲν Ἕλληνες τῶν βαρβάρων, οἱ δὲ πεπαιδευμένοι τῶν ἀπαιδευτῶν προέχουσι, πρὸς δὲ τούτοις διὰ μόνου τούτου δυνατόν ἐστιν εἶνα τῶν

πολλῶν περιγενέσθαι, καθόλου δὲ φαίνεται πᾶν τὸ προ-
τεθὲν τοιοῦτον ὅποιον ἂν ἢ τοῦ λέγοντος δύναμις παρα-
στήσῃ· καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἀξιόους λόγου προσαγο-
ρεύομεν ὡς τούτους τὸ πρωτεῖον τῆς ἀρετῆς περιπεποιη-
μένους. An Diodorus auctorem secutus est, quem Aristoteles
carpit? Conf. praefat. ad Anaxim. rhetor. Isocrat. Paneg.
§ 47, qui κάλλος laudans similiter ludit Helen. 54: εὐρόησο-
μεν . . καὶ τὴν ἀρετὴν διὰ τοῦτο μάλιστα' εὐδοκιμοῦσαν,
ὅτι κάλλιστον τῶν ἐπιτηδευμάτων ἐστίν.

24 ἄλλος τὸ διηρημένον συντιθέντα λέγειν ἢ τὸ συγ-
κείμενον διαιροῦντα] Secundus locus, παρὰ διαίρεσιν καὶ
σύνθεσιν, in Soph. elenchis cap. 4, ut supra monuimus,
ad παρὰ τὴν λέξιν relatus. — τὸ τὸ διηρημένον Bonitz
I, 89.

26 ἔστι δὲ τοῦτο Εὐθύδημου λόγος] In Platonis Euthy-
demo haec exempla non leguntur, conf. Winckelm. Prolegg.
p. XXVII. Plura in Soph. el. cap. 20: καὶ ὁ Εὐθύδημος
λόγος· ἄρα οἶδας σὺ νῦν οὕσας ἐν Πειραιεῖ τριήρεις ἐν
Σικελίᾳ ὄν; Haec integra est captatio sophistica brevissime
in nostro loco notata, ex his veris sententiis consistens con-
iunctis: ἄρα οἶδας σὺ νῦν ἐν Πειραιεῖ ὄν; et ἄρα οἶδας
σὺ νῦν οὕσας τριήρεις ἐν Σικελίᾳ;

27 ἐν Πειραιεῖ] A, quod apud Gaisf. adnotatum est, ἐμ-
πειραιεῖ, quod in titulis exstat, et veteres codices raro serva-
runt, v. c. Σ in Demosth. Leptin. § 11 p. 460., eaque pro-
nuntiatione Graeci etiam nunc utuntur.

33 πάλιν τὸ Πολυκράτους εἰς Θρασύβουλον, ὅτι τριά-
κοντα τυράννους κατέλυσεν· συντίθησι γάρ] Omnes tri-
gintaviros coniungit, quos si verum esset disiungere et singulos
a Thrasybulo sublato esse docere debebat; error est παρὰ
τὴν σύνθεσιν. Fortasse ex eodem Polycrate est quod apud
Quintil. III, 6, 26: *numerum qui cadit in speciem quantitatis,*
an Thrasybulo triginta praemia debeantur, quia tot tyrannos
sustulerit? quae graece leguntur in Rhet. Gr. V p. 342.

35 ἢ τὸ ἐν τῷ Ὁρέστη τῷ Θεοδέκτου· ἐκ διαίρεσεως
γὰρ ἐστίν] Vid. supra ad II, 23. Error est praecedenti con-
trarius παρὰ τὴν διαίρεσιν. ἦτις Gaisf. ex D recepit; idem
attulit, quae Ios. Scaliger exempli sui margini adscripserat:

δίκαιόν ἐστιν, ἥτις ἂν κτείνῃ πόσιν,
θανεῖν μιν, ἢ τὸν παῖδα τιμωρεῖν πατρί.

At. Orestes utrumque coniunxit dicens iustum esse, quae maritum occiderit, interfici, itemque iustum esse patri filium auxilium ferre eiusque mortem ulcisci, quare poetam potius scripsisse conicias alterum versum:

ταύτην θανεῖν, καὶ παῖδα τιμωρεῖν πατρί.

Sed hae sunt iuveniles et ineptae nugae, quas sanae mentis philologi vitent.

1 οὐκοῦν καὶ ταῦτα καὶ πέπρακται] Sic libri; prius καὶ ^{pag.} 1401 b recte iam Aldus omiserat, alterum ceteri editores cum Veneta. Inepte Vahlen: οὐκοῦν καὶ ταῦτα δίκαι' ἂ πέπρακται.

2 ἀφαιρεῖ] A, aufert vet. tr., ἀφαιρεῖται ceteri.

3 ἄλλος δὲ τόπος τὸ δεινώσει κατασκευάζειν ἢ ἀνασκευάζειν] Tertius locus; verbis δὲ τόπος facile caremus. Hanc non sedem esse argumenti, infra II, 26 probatur. Auct. ad Herenn. II, 29, 46: *item vitiosum est, id augere, quod convenit doceri, hoc modo: ut si quis quem arguat, hominem occidisse, et antequam satis idoneas argumentationes attulerit, augeat peccatum et dicat, nihil indignius esse quam hominem occidere; non enim utrum indignum sit an non, sed factumne sit, quaeritur.* Isocrates Antidos. § 89—92: καίτοι πρότερα χρὴ πιστεύειν ὑμᾶς τοῖς σαφῶς ἐπισταμένοις καὶ τοὺς λόγους καὶ τὸν τρόπον τὸν ἐμόν, ἢ τῷ μηδὲν μὲν εἰδότε τῶν ἐμῶν, προηρημένῳ δὲ συκοφαντεῖν; ὅς εἰς τοσοῦτο πονηρίας καὶ τόλμης ἐλήλυθεν, ὥστε γραψάμενος ὡς λόγους διδάσκω δι' ὧν πλεονεκτῆσουσι παρὰ τὸ δίκαιον ἀπόδειξιν μὲν οὐδεμίαν τούτων ἤνεγκε, λέγων δὲ διατετέλεκεν ὡς δεινὸν ἐστὶ διαφθεῖρασθαι τοὺς τηλικούτους, ὥσπερ ἀντιλέγοντός τινος περὶ τούτων, ἢ τοῦτο δέον αὐτὸν ἀποφαίνειν ὃ πάντες ὁμολογοῦσιν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνο μόνον διδάσκειν ὡς ἐγὼ τυγχάνω ταῦτα διαπραττόμενος. καὶ εἰ μὲν τις τοῦτον ἀπαγαγὼν ἀνδραποδιστὴν καὶ κλέπτῃν καὶ λωποδύτῃν μηδὲν μὲν αὐτὸν ἀποφαίνοι τούτων ἀπειρασμένον, διεξίει δ' ὡς δεινὸν ἕκαστόν ἐστι τῶν κακουργημάτων, ληρεῖν ἂν φαίη καὶ μαίνεσθαι τὸν κατηγορον, αὐτὸς δὲ τοιούτοις λόγοις κεχρημένος οἶεται λανθάνειν ὑμᾶς. ἐγὼ δ' ἡγοῦμαι τοῦτό γε καὶ τοὺς ἀμαθε-

στάτους γιννώσκειν, ὅτι δεῖ πιστὰς εἶναι καὶ μέγα δυνα-
 μένας τῶν κατηγοριῶν οὐχ αἷς ἔξεστι χρῆσασθαι καὶ περὶ
 τῶν μηδὲν ἡδίκηκότων, ἀλλ' ἄς οὐχ οἷόν τ' εἰπεῖν ἀλλ'
 ἢ κατὰ τῶν ἡμαρτηκότων· ὧν αὐτὸς ὀλιγορήσας οὐδὲν
 προσήκοντας τῇ γραφῇ λόγους εἶρηκεν. ἔδει γὰρ αὐτὸν
 καὶ τοὺς λόγους δεικνύναι τοὺς ἐμούς, οἷς διαφθείρω τοὺς
 συνόντας καὶ τοὺς μαθητὰς φράζειν τοὺς χείρους διὰ τὴν
 συνουσίαν τὴν ἐμὴν γεγεννημένους· νῦν δὲ τούτων μὲν
 οὐδέτερον πεποίηκε, παραλιπὼν δὲ τὴν δικαιοτάτην τῶν
 κατηγοριῶν ἔξαπατᾶν ὑμᾶς ἐπεχείρησεν. Advers. Callima-
 chum § 40: ἐὰν δ' ἄρα μεμνηῖται τῶν ἐπὶ τῆς ὀλιγαρχίας
 γεγεννημένων, ἀξιοῦτε αὐτὸν μὴ ἐκείνων κατηγορεῖν ὑπὲρ
 ὧν οὐδεὶς ἀπολογήσεται, ἀλλ' ὡς ἐγὼ τὰ χρήματα εἴληφα
 διδάσκειν, περὶ οὐπὲρ ὑμᾶς δεῖ ψηφίζεσθαι, μηδ' ὡς αὐ-
 τὸς δεινὰ πέπονθεν ἀποφαίνειν, ἀλλ' ὡς ἐγὼ πεποίηκα
 ἐξελέγχειν, παρ' οὐπὲρ ἀξιοῖ τὰ ἀπολωλότα κομίζεσθαι·
 ἐπεὶ κακῶς γε αὐτὸν πράττοντα ἐπιδείξει καὶ πρὸς ἄλ-
 λον ὄντινοῦν ἀγωνιζόμενος τῶν πολιτῶν δύναται. καίτοι
 χρὴ μέγα παρ' ὑμῖν δύνασθαι τῶν κατηγοριῶν οὐχ αἷς
 ἔξεστι χρῆσθαι καὶ πρὸς τοὺς μηδὲν ἡμαρτηκότας, ἀλλ' ἄς
 οὐχ οἷόν τ' εἰπεῖν ἀλλ' ἢ κατὰ τῶν ἡδίκηκότων. Andocides
 περὶ τῶν μυστηρίων § 29—33: περὶ μὲν τῶν μυστηρίων, ὧ
 ἄνδρες, ὧν ἔνεκα ἢ ἔνδειξις ἐγένετο καὶ περὶ ὧν ὑμεῖς
 οἱ μεμνημένοι εἰσεληλύθατε, ἀποδέδεικται μοι ὡς οὔτε
 ἠσέβηκα οὔτε μεμήνυκα περὶ οὐδενὸς οὔθ' ὠμολόγηκα
 περὶ αὐτῶν, οὐδ' ἔστι μοι ἀμάρτημα περὶ τῷ θεῷ οὔτε
 μεῖζον οὔτ' ἔλαττον οὐδὲ ἓν. ὅπερ ἐμοὶ περὶ πλείστου
 ἐστὶν ὑμᾶς πεῖσαι· καὶ γὰρ οἱ λόγοι τῶν κατηγορῶν ταῦτα
 τὰ δεινὰ καὶ φρικώδη ἀνωρθιάζον καὶ λόγους εἶπον ὡς
 πρότερον ἐτέρων ἀμαρτόντων καὶ ἀσεβησάντων περὶ τῷ
 θεῷ, οἷα ἕκαστος αὐτῶν ἔπαθε καὶ ἐτιμωρήθη. τούτων
 οὐκ ἐμοὶ τῶν λόγων ἢ τῶν ἔργων τί προσήκει; ἐγὼ γὰρ
 πολὺ μᾶλλον ἐκείνων κατηγορῶ, καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο φημί
 δεῖν ἐκείνους μὲν ἀπολέεσθαι, ὅτι ἠσέβησαν, ἐμὲ δὲ σώ-
 ζεσθαι, ὅτι οὐδὲν ἡμάρτηκα. ἢ δεινόν γ' ἂν εἴη εἰ ἐμοὶ
 ὀργίζοισθε ἐπὶ τοῖς ἐτέρων ἀμαρτήμασι, καὶ τὴν εἰς ἐμὲ
 διαβολὴν εἰδότες ὅτι ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῶν ἐμῶν λέγεται,
 κρείττω τῆς ἀληθείας ἠγήσεσθε. δῆλον ὅτι γὰρ τοῖς

μὲν ἡμαρτηκόσι τὰ τοιαῦτα ἁμαρτήματα οὐκ ἔστιν ἀπολογία ὡς οὐκ ἐποίησαν· ἢ γὰρ βάσανος δεινὴ παρὰ τοῖς εἰδόσιν· ἐμοὶ δ' ὁ ἔλεγχος ἡδιστος, ἐν οἷς ὑμῶν οὐδέν με δεῖ δεόμενον οὐδὲ παραιτούμενον σωθῆναι ἐπὶ τοιαύτῃ αἰτία, ἀλλ' ἐλέγχοντα τοὺς τῶν κατηγορῶν λόγους, et quae alia de eadem re plura sequuntur. Antipho V, 10: φασὶ δὲ αὖ τό τε ἀποκτείνειν μέγα κακούργημα εἶναι, καὶ ἐγὼ ὁμολογῶ μέγιστόν γε, καὶ τὸ ἱεροσυλεῖν καὶ τὸ προδιδοῦναι τὴν πόλιν· ἀλλὰ χωρὶς περὶ αὐτῶν ἐκάστον οἱ νόμοι κεῖνται. Lysias XXV, 2—6.

5 ὅτι ἐποίησεν] Id de accusatore valet, debet vero et is qui causam dicit comprehendere, unde integre reddendum erit ὅτι ἐποίησεν ἢ οὐκ ἐποίησεν, aut quod malim, statim enim sequitur haec expositio, illo quoque omisso ὅταν μὴ δείξας αὐξήσῃ τὸ πρᾶγμα, tum vero recte C οὐ πεποίηκεν pro οὔτε, pro ὀργίζεται vero A ὄρση, in quo Victorius ὀργίση non male suspicatur.

9 ἄλλος τὸ ἐκ σημείου] Quartus locus; in sophisticis enclenchis cap. 5 argumenta ἐκ σημείου sumpta iure ad locum παρὰ τὸ ἐπόμενον referuntur: ἐν δὲ τοῖς ῥητορικοῖς αἱ κατὰ τὸ σημεῖον ἀποδείξεις ἐκ τῶν ἐπομένων εἰσὶ, βουλόμενοι γὰρ δεῖξαι ὅτι μοιχός, τὸ ἐπόμενον ἔλαβον ὅτι καλλωπιστῆς ἢ ὅτι νύκτωρ ὀραῖται πλανώμενος. πολλοῖς δὲ ταῦτα μὲν ὑπάρχει, τὸ δὲ κατηγορούμενον οὐχ ὑπάρχει. Haec si antequam hoc Rhetoricorum caput conscripsit, dixisset, male hic disiunxisset; nunc se ipse corrigit et quae vulgo ἐκ σημείου dicuntur, ad παρὰ τὸ ἐπόμενον pertinere docet.

10 ταῖς πόλεσι συμφέρονσιν οἱ ἐρῶντες] Pausaniam in Platonis Convivio p. 388 (182) intelligit haec dicentem: οὐ γὰρ οἶμαι συμφέρει τοῖς ἄρχουσι φρονήματα μεγάλα ἐργίγνεσθαι τῶν ἀρχομένων, οὐδὲ φιλίας ἰσχυρὰς καὶ κοινωσίας, ὃ δὴ μάλιστα φιλεῖ τά τε ἄλλα πάντα καὶ ὁ ἔρως ἐμποιεῖν. ἔργω δὲ τοῦτο ἔμαθον καὶ οἱ ἐνθάδε τύραννοι· ὁ γὰρ Ἀριστογείτονος ἔρως καὶ ἡ Ἀρμοδίου φιλία βέβαιος γενομένη κατέλυσε αὐτῶν τὴν ἀρχήν. Atque hunc Platonis locum indicavit iam Victorius. Athenaeus XIII p. 602 a: Ἰερώνυμος δὲ ὁ περιπατητικὸς περισπουδάστους φησὶ γε-

νέσθαι τοὺς τῶν παίδων ἔρωτας, ὅτι πολλάκις ἢ τῶν νέων ἀκμῇ καὶ τὸ πρὸς ἀλλήλους ἐταιρικὸν συμφρονῆσαν πολλὰς τυραννίδας καθείλε. παίδων γὰρ παρόντων ἐραστῆς πᾶν ὅτιοῦν ἔλοιτ' ἂν παθεῖν ἢ δειλοῦ δόξαν ἀπενέγκασθαι παρὰ τοῖς παιδικοῖς. ἔργῳ οὖν τοῦτο ἔδειξεν ὁ συνταχθεὶς Θήβησιν ὑπὸ Ἐπαμεινώνδου ἱερὸς λόγος καὶ ὁ κατὰ τῶν Πεισιστρατιδῶν θάνατος ὑπὸ Ἀρμόδιου καὶ Ἀριστογείτονος γενόμενος, περὶ Σικελίαν δὲ ἐν Ἀκράγαντι ὁ Χαρίτωνος καὶ Μελανίππου. Plut. Erotic. p. 760 b. Neque a iudiciis haec aliena fuisse, Aeschinis locus in Timarchum § 132—135, qui προκατάληψις est, docet: ἀναβήσεται δ' ἐν τῇ ἀπολογία καὶ τῶν στρατηγῶν τις, ὡς ἀκούω, ὑπτιάζων καὶ κατασκοπούμενος ἑαυτὸν ὡς ἐν παλαιστραῖς καὶ διατριβαῖς γεροντός, ὃς ἐπιχειρήσει διασύρειν τὴν ὄλην ἔνστασιν τοῦ ἀγῶνος, οὐ κρίσιν ἐξευρημέναι με φάσκων ἀλλὰ δεινῆς ἀπαιδευσίας ἀρχὴν, παραφέρων πρῶτον μὲν τοὺς εὐεργέτας τοὺς ὑμετέρους, Ἀρμόδιον καὶ Ἀριστογείτονα καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους πίστιν καὶ τὸ πρᾶγμα ὡς συνήνεγκε τῇ πόλει διεξιῶν, οὐκ ἀφέξεται δ', ὡς φασιν, οὐδὲ τῶν Ὀμήρου ποιημάτων οὐδὲ τῶν ὀνομάτων τῶν ἠρωϊκῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν λεγομένην γενέσθαι φιλίαν δι' ἔρωτα Πατρόκλου καὶ Ἀχιλλέως ὑμνήσει καὶ τὸ κάλλος, ὥσπερ οὐ πάλαι μακαριζόμενον, ἂν τύχη σωφροσύνης, νῦν ἐγκωμιάσεται κτλ., quae Aeschines in seqq. § 136—159 explicat et confutat.

13 ἀσυλλόγιστον γὰρ καὶ τοῦτο] Non καί, sed δὴ Α, quod sane melius, neutrum in vet. transl., immo integrum comma male repetitum videtur.

15 ἄλλος διὰ τὸ συμβεβηκός] Locus quintus; Sophist. elench. cap. 5: οἱ μὲν οὖν παρὰ τὸ συμβεβηκὸς παραλογισμοὶ εἰσιν, ὅταν ὁμοίως ὅτιοῦν ἀξιωθῇ τῷ πράγματι καὶ τῷ συμβεβηκότη ὑπάρχειν· ἐπεὶ γὰρ τῷ αὐτῷ πολλὰ συμβέβηκεν, οὐκ ἀνάγκη πᾶσι τοῖς κατηγορουμένοις καὶ καθ' οὗ καθηροεῖται, ταῦτα πάντα ὑπάρχειν.

16 οἷον ὃ λέγει Πολυκράτης εἰς τοὺς μῦθ] Herodotus II, 141, Polemo ap. Clem. Alex. Protr. p. 25. et ap. schol. h. l.: Πολέμων ἱστορεῖ τοὺς ἀμφὶ Τρωάδα κατοικοῦντας ἀπὸ χρησμῶν τινῶν ἐπιχωρίους μῦθ σέβεσθαι διὰ τὸ τὰς

νευράς τῶν τόξων τῶν πολεμίων φαγεῖν. Schol. Ven. ad Iliad. I, 39. Eustath. p. 35.

18 διὰ γὰρ τὸ μὴ κληθῆναι ὁ Ἀχιλλεὺς ἐμήνισε τοῖς Ἀχαιοῖς ἐν Τενέδῳ] Haec quae Wytttenbachii diligentiam ad Plutarch. p. 74 B. fugerant, Sophoclis fabulam σύνδειπνον explicant. Vid. Soph. fragm. p. 22 seqq. Lips.

20 διὰ τὸ ἐπὶ τοῦ μὴ κληθῆναι] R lectionis varietate in textum translata, unde Victorii libri p v cum vet. tr. διὰ τὸ μὴ, ceteri vero vulg. ἐπὶ τοῦ μὴ

21 ἄλλος τὸ παρὰ τὸ ἐπόμενον] Locus sextus; Soph. el. cap. 5: ὁ δὲ παρὰ τὸ ἐπόμενον ἔλεγχος διὰ τὸ οἶσθαι ἀντιστρέφειν τὴν ἀκολουθήσειν· ὅταν γὰρ τουδὶ ὄντος ἐξ ἀνάγκης τόδε ἦ, καὶ τοῦδε ὄντος οἴονται καὶ θάτερον εἶναι ἐξ ἀνάγκης . . . ἐν δὲ τοῖς ῥητορικοῖς αἱ κατὰ τὸ σημεῖον ἀποδείξεις ἐκ τῶν ἐπομένων εἰσὶ· βουλόμενοι γὰρ δεῖξαι ὅτι μοιχὸς τὸ ἐπόμενον ἔλαβον ὅτι καλλωπιστὴς ἢ ὅτι νύκτωρ ὁρᾶται πλανώμενος. πολλοῖς δὲ ταῦτα μὲν ὑπάρχει, τὸ δὲ κατηγορούμενον οὐχ ὑπάρχει. Conf. infra III, 16. περὶ ποιητικῆς cap. 24: ἔστι δὲ τοῦτο παραλογισμός. οἴονται γὰρ ἄνθρωποι ὅταν τουδὶ ὄντος τοδὶ ἦ ἢ γινομένου γίνηται, εἰ τὸ ὕστερόν ἐστι, καὶ τὸ πρότερον εἶναι ἢ γίνεσθαι· τοῦτο δ' ἐστὶ ψεῦδος. Rhet. Graec. VII, 322: ὀνομάζει δὲ τουτουὶ τὸν διαλεκτικὸν τρόπον Ἀριστοτέλης παρὰ τὸ ἐπόμενον, ὅταν τῇ προτάσει καὶ τῇ κατασκευῇ οὐχ ἐπομένην δῶμεν τὴν ἀναστροφὴν, ἀλλὰ σεσοφισμένην, οἷον ὁ ἀλεκτροῶν δίπους, ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ ἄνθρωπος δίπους, ὁ ἄνθρωπος ἄρα ἀλεκτροῶν. ubi Demosthenem adversus Aeschinem hac fallacia usum esse egregio exemplo demonstratur: (eadem V, 283. IV, 410.) οὕτω καὶ Δημοσθένης ἐν τῷ περὶ στεφάνου [p. 272 § 135] παραλογίζεται τὸν Αἰσχίνην, φησὶ γὰρ οὕτως· οὐκοῦν ὅτε τούτου μέλλοντος λέγειν ἀπήλασεν αὐτὸν ἢ βουλή καὶ προσέταξεν ἐτέρῳ λέγειν, τότε καὶ προδότην εἶναι καὶ κακόνουν ἡμῖν ἀπεφήνατο. τοὺς μὲν γὰρ προδότας ἐκβάλλεσθαι ὁμολογεῖται, τὸ δὲ τοὺς ἐκβαλλομένους πάντως εἶναι προδότας οὐκ ἀληθές. Demosth. παραπρ. § 268. proditores legati ita agunt, ut reipublicae mala inferant; iam si post legationem mala acciderunt vel ex

legatione, proditores sunt legati; hoc ut invicto argumento saepissime abutitur orator, si *αὐτὰ τὰ πράγματα* Aeschinem proditionis convincere et arguere dicit. § 120. 330—331. Item *περὶ παραπρ.* § 9—16 se gravissimo argumento Aeschinem a Philippo auro corruptum esse confirmaturum esse profitetur: *ἴν' εἰδῆθ' ὅτι τοῖς ὑφ' αὐτοῦ πεπραγμένοις καὶ δεδημηγορημένοις ἐν ἀρχῇ μάλιστα ἐξελεγχθῆσεται δῶρα ἔχων.* At nihil aliud quam Aeschinem antea contra Philippum concionatum, postea vero pro pace cum rege ineunda locutum esse probat.

23 *ὅτι γὰρ οἱ μεγάλψυχοι τοιοῦτοι*] *Ethic. Nic. IV, 8,* ubi *μεγάλψυχον* describit: *καὶ εἰς τὰ ἔντιμα μὴ ἰέναι καὶ οὐ̄ πρωτεύουσιν ἄλλοι.* Est enim *καταφρονητικὸς τῶν ἄλλων.*

25 *τοιοῦτοι γάρ*] Sic Bekkerus ex coniectura, *τοιούτοις ἄρα A,* ceteri ὁ *τοιοῦτός ἐστιν,* vel articulo neglecto *τοιοῦτός ἐστιν.* Vulgata lectio *ὅτι καὶ οἱ μοιχοὶ τοιοῦτοι* ex vet. transl. *quod et adulteri tales sumpta* et primum in margine Venetae apparet.

25 ὁμοιον δὲ καὶ ὅτι ἐν τοῖς ἱεροῖς οἱ πτωχοὶ καὶ ἄδουσι καὶ ὀρχοῦνται] Qui hoc dixit et oratione amplificavit, vituperatur ab Isocrate, *Helen. § 8: τοσοῦτον δ' ἐπίδεδωκέναι πεποιήμασι τὸ ψευδολογεῖν, ὥστ' ἤδη τινὲς ὀρῶντες τούτους ἐκ τῶν τοιούτων ὠφελουμένους, τολμῶσι γράφειν ὡς ἔστιν ὁ τῶν πτωχεύόντων καὶ φευγόντων βίος ζηλωτότερος ἢ ὁ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ ποιοῦνται τεκμηρίων ὡς εἰ περὶ πονηρῶν πραγμάτων ἔχουσί τι λέγειν, περὶ γε τῶν καλῶν κἀγαθῶν ὁραδίως εὐπορήσουσιν.*

29 ἄλλος παρὰ τὸ ἀναίτιον ὡς αἴτιον, οἷον τῷ ἅμα ἢ μετὰ τοῦτο γερονέναι] *Septimus locus, quem integrum Dionys. ad Anmaeum de Dem. et Ar. cap. 12 repetit. Soph. elench. cap. 5: ὁ δὲ παρὰ τὸ μὴ αἴτιον ὡς αἴτιον, ὅταν προσληφθῆ τὸ ἀναίτιον ὡς παρ' ἐκείνο γενομένου τοῦ ἐλέγχου. συμβαίνει δὲ τὸ τοιοῦτον ἐν τοῖς εἰς τὸ ἀδύνατον συλλογισμοῖς κτλ. Analyt. prior. II, 17. περὶ ποιητικῆς 10: διαφέρει γὰρ πολὺ τὸ γίνεσθαι τάδε διὰ τάδε ἢ μετὰ τάδε.* ubi vid. Victor. p. 104.

32 οἷον ὡς] Prius deest ap. Dionysium.

32 οἶον ὡς ὁ Δημάδης τὴν Δημοσθένους πολιτείαν πάντων τῶν κακῶν αἰτίαν] Aristoteles hic Demosthenem ab hac culpa, quam inimici ei inferebant, liberat. Idem vero Aeschines adversus Ctesiphontem Demostheni vitio vertit § 134: ἢ δ' ἡμετέρα πόλις ἢ κοινὴ καταφυγὴ τῶν Ἑλλήνων, πρὸς ἣν ἀφικνοῦντο πρότερον ἐκ τῆς Ἑλλάδος αἱ πρεσβεῖαι, κατὰ πόλεις ἕκαστοι παρ' ἡμῶν τὴν σωτηρίαν εὐρησόμενοι, νῦν οὐκέτι περὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίας ἀγωνίζεται, ἀλλ' ἤδη περὶ τοῦ τῆς πατρίδος ἐδάφους. καὶ ταῦτ' ἡμῖν συμβέβηκεν ἐξ ὅτου Δημοσθένης πρὸς τὴν πολιτείαν προσελήλυθεν, item § 136. Imo gravissima illa causa id agit, ut Demosthenem belli auctorem fuisse argumentis demonstret, vid. inprimis δεύτερον et τρίτον καιρὸν § 79—158. Cur igitur Demadem appellat, cum integra de hac re Aeschinis oratio existeret? ni fallor, quod Demades ipse rationem attulit; huius enim, non Aristotelis videntur verba, scripsitque Aristoteles fortasse hanc artem, antequam celeberrima haec causa in iudicio agebatur, ut tum has principum oratorum orationes cognitae non haberet. Supra pugna Chaeroneensis indicata est p. 1398, 1 et commune Graecorum foedus p. 1399 b, 12, ut hic liber intra spatium annorum Olymp. CXI, 1 et CXII, 3 (336—330) scriptus esse videatur. μετ' ἐκείνην γὰρ συνέβη ὁ πόλεμος. Difficilia intellectu; nam si ut par est, bellum cum Philippo gestum, in quo proelium ad Chaeroneam commissum est, intelligitur, quo iure hoc μετ' ἐκείνην conflagrasse dicit, cum Demosthenes nunquam a republica administranda recesserit? Itaque hic ipse in oratione sua, a quo tempore primum rempublicam aggressus est usque ad Byzantii obsidionem Olymp. CX, 2. § 60—101 p. 245—260, et tum res Amphissensium et quae inde secuta sunt usque ad proelium § 160 seqq. p. 281 deinceps enarrat semper in re publica versatus. Iam si Demosthenes, ut et ipse et adversarius adversus Ctesiphontem profiteretur, a re publica adversus Philippum administranda non cessavit, Demades non quo Aristoteles sensu intellexit, hoc dixisse, sed Demosthenis reipublicae gerendae rationem bellum secutum idque ex ea natum esse, aequae atque Aeschines significasse videtur. Conf. A. Schaefer III, 1 p. 71. Demosth. Vertheid. des Ktesiph. p. 70.

Aliud simile exemplum est, quo Demosthenes Aeschinem omnium malorum auctorem dicit, pro Ctesiph. § 143: οὗτος ἐστὶν ὁ συγκατασκευάσας καὶ πάντων εἰς ἀνὴρ μεγίστων αἴτιος κακῶν, et 159: ὁ γὰρ τὸ σπέρμα παρασχὼν οὗτος τῶν φύντων αἴτιος. At causa fuit, quod Philippus in Amphictyonum societatem erat assumptus, quo devitari non potuit, ut maioris momenti controversiae inter Graecos natae ad ipsum ceteris potentio-rem, qui armis diiudicaret, traderentur. παραπρ. § 240, quod est πρὸ τούτου. 286. 288. Lysias XIII, 33 seqq.

34 ἄλλος παρὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ πότε καὶ πῶς] Octavus locus; Soph. elench. c. 5: οἱ δὲ παρὰ τὸ μὴ διωρίζθαι τί ἐστὶ συλλογισμὸς ἢ τί ἐλεγχος, ἀλλὰ παρὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ λόγου γίνονται . . ἔνιοι δὲ ἀπολιπόντες τι τῶν λεχθέντων φαίνονται ἐλέγχειν . . ἔλκοι δ' ἂν τις τοῦτου καὶ εἰς τοὺς παρὰ τὴν λέξιν. Vides inde incertam horum sedem; nam quae enthymemata non sunt, sed videntur, et hoc et illud vitium attingunt; sic Aristoteles ipse τὰ ἐκ σημείου retulit ad παρὰ τὸ ἐπόμενον; quae ex hoc genere sunt, ad ἔλλειψιν, hanc nunc ad παρὰ τὴν λέξιν refert. Ibidem cap. 6: καὶ διαιρουμένοις οὕτως κοινὸν ἐπὶ πᾶσι τούτοις θετέον τὴν τοῦ λόγου ἔλλειψιν.

Aeschines παραπρ. § 121—123 ab ipso Demosthene legatos ex secunda legatione ad Philippum reversos publica oratione et decreto laudatos esse dicit; Demosthenes vero παραπρ. § 235—236 adversarium male agere et quae ipse post primam legationem decrevisset, ad secundam transferre confirmat: ταῦτα δὴ παρέξεται νῦν οὗτος λέγων ὡς αὐτὸς ἐπήνεσεν ἡμᾶς καὶ αὐτὸς εἰστία τοὺς πρέσβεις, τὸ πότε οὐ διωρίζων. ἔστι δὲ ταῦτα πρὸ τοῦ τὴν πόλιν ἡδικῆσθαι τι καὶ φανεροὺς τούτους πεπρακότας αὐτοὺς γενέσθαι, ὅτ' ἄρτι μὲν ἦκον οἱ πρέσβεις τὸ πρῶτον, ἔδει δὲ ἀκούσαι τὸν δῆμον τί λέγουσιν, οὐδέπω δὲ οὐδ' οὗτος συνερῶν δηλὸς ἦν τῷ Φιλοκράτει οὗτ' ἐκεῖνος τοιαῦτα γράψων. ἂν δὴ ταῦτα λέγη, μέμνησθε τοὺς χρόνους ὅτι τῶν ἀδικημάτων εἰςὶ πρότεροι. Alterum apertius et clarius exemplum in oratoribus non invenies. Cicero Milon. 13, 61, ubi consecutionem egregiam argumentis addit et signis, sed fal-

sam; non enim rationem affert, quam vid. ap. Ascon. § 9.

36 αἴρεσις γὰρ αὐτῇ ἐδόθη παρὰ τοῦ πατρός] Eurip. Iphig. Aul. 66:

ἐπεὶ δ' ἐπιστώθησαν, εὖ δέ πως γέρον
ὑπῆλθεν αὐτούς, Τυνδάρεως πυκνῇ φρενὶ
δίδωσ' ἐλέσθαι θυγατρὶ μνηστήρων ἕνα.

3 ἔτι ὥσπερ ἐν τοῖς ἐριστικοῖς παρὰ τὸ ἀπλῶς καὶ μὴ pag.
1402
ἀπλῶς, ἀλλὰ τί, γίνεταί φαινόμενος συλλογισμὸς] Nonus locus et postremus; Soph. elench. cap. 5: οἱ δὲ παρὰ τὸ ἀπλῶς τόδε ἢ πῆ λέγεσθαι καὶ μὴ κυρίως, ὅταν τὸ ἐν μέρει λεγόμενον ὡς ἀπλῶς εἰρημένον ληφθῆ.

5 ὅτι ἐστὶ τὸ μὴ ὄν, ἔστι γὰρ τὸ μὴ ὄν μὴ ὄν] In Soph. elench. l. 1.: εἰ τὸ μὴ ὄν ἐστὶ δοξαστόν, ὅτι τὸ μὴ ὄν ἐστίν. οὐ γὰρ ταῦτόν εἶναι τι καὶ εἶναι ἀπλῶς, ἢ πάλιν ὅτι τὸ ὄν οὐκ ἔστιν ὄν εἰ τῶν ὄντων τι μὴ ἐστίν, οἷον εἰ μὴ ἄνθρωπος· οὐ γὰρ ταῦτό μὴ εἶναι τι καὶ ἀπλῶς μὴ εἶναι· φαίνεται δὲ διὰ τὸ παρεγγύς τῆς λέξεως καὶ μικρὸν διαφέρειν τὸ εἶναι τι τοῦ εἶναι καὶ μὴ εἶναι τι τοῦ μὴ εἶναι. et quae plura ibi notatu digna leguntur.

9 ὥσπερ καὶ Ἀγάθων λέγει] περὶ ποιητ. 18: ἔστι δὲ τοῦτο εἰκὸς ὥσπερ Ἀγάθων λέγει· εἰκὸς γὰρ γίνεσθαι πολλὰ καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς. Dionysius ep. ad Amm. de Arist. cap. 8: βιαζόμενος τὸ κακουργότατον τῶν ἐπιχειρημάτων πιθανώτατον, ὅτι καὶ τὸ μὴ εἰκὸς γίνεται ποτε εἰκὸς. De generat. animalium IV, 4 p. 770 b, 15: ἤττον εἶναι δοκεῖ τέρας διὰ τὸ καὶ τὸ παρὰ φύσιν εἶναι τρόπον τινὰ κατὰ φύσιν.

17 ἔστι δ' ἐκ τούτου τοῦ τόπου ἢ Κόρακος τέχνη συγκεκριμένη] Idem exemplum Plato in Phaedro p. 93 (273) ex Tisia attulit, ubi quid sit εἰκὸς exponit: εἰπέτω τοίνυν καὶ τόδε ἡμῖν ὁ Τισίας, μὴ τι ἄλλο λέγει τὸ εἰκὸς ἢ τὸ τῷ πλήθει δοκοῦν. Τί γὰρ ἄλλο; Τοῦτο δὴ ὡς εἶοικε σοφὸν εὐρῶν ἅμα καὶ τεχνικὸν ἔγραψεν, ὡς ἕαν τις ἀσθενῆς καὶ ἀνδρικός ἰσχυρὸν καὶ δειλὸν συγκόψας ἱμάτιον ἢ τι ἄλλο ἀφελόμενος εἰς δικαστήριον ἄγεται, δεῖ δὴ τάληθές μῆδέτερον λέγειν, ἀλλὰ τὸν μὲν δειλὸν μὴ ὑπὸ μόνου φάναι τοῦ ἀνδρικοῦ συγκεκριθῆναι, τὸν δὲ τοῦτο μὲν

ἐλέγχειν ὡς μόνω ἦσθην, ἐκείνῳ δὲ καταχορήσασθαι τῷ πῶς δ' ἂν ἐγὼ τοιόσδε τοιῶδε ἐπεχείρησα; ὁ δ' οὐκ ἐρεῖ δὴ τὴν ἑαυτοῦ κάκην, ἀλλὰ τι ἄλλο ψεύδεσθαι ἐπιχειρῶν τάχ' ἂν ἐλεγχόν πῃ παραδοίῃ τῷ ἀντιδίῳ. καὶ περὶ τᾶλλα δὴ τοιαῦτ' ἄττ' ἐστὶ τὰ τέχνη λεγόμενα. οὐ γάρ, ὦ Φαίδρε; Τί μήν; Φεῦ, δεινῶς γ' ἔοικεν ἀποκεκρυμμένην τέχνην ἀνευρεῖν ὁ Τισίας ἢ ἄλλος, ὅστις δὴ ποτ' ὦν τυγχάνει καὶ ὁπόθεν χαίρει ὀνομαζόμενος. quibus postremis verbis Corax inventor indicatur, conf. συναγωγὴ τεχνῶν p. 33. Plato unum exemplum, si debilis robustum verberavit, accuratius exponit, Aristoteles et contrarium attigit. Isocrates adv. Callimachum § 13—15; negat Callimachus δίαιταν factam esse: ὡς οὐκ εἰκὸς ἦν αὐτὸν ἀντὶ μυρίων δραχμῶν διακοσίας ἐθελῆσαι λαβεῖν, confutat Isocrates hoc argumentum contra adversarium in suam rem vertens: ὀφειλομένων μὲν αὐτῷ μυρίων δραχμῶν οὐκ εἰκὸς ἦν αὐτὸν ἐπὶ δυοῖν μυαῖν ποιήσασθαι τὴν διαλλαγὴν· ἀδίκως δὲ αἰτιώμενον καὶ συκοφαντοῦντα οὐδὲν θαυμαστὸν τοσοῦτον ἐθελῆσαι λαβεῖν, tum haec quae cum Platonis verbis componas, addit: θαυμάζω δ' εἰ αὐτὸν μὲν ἱκανὸν γινῶναι νομίζει, ὅτι οὐκ εἰκὸς ἀντὶ μυρίων δραχμῶν διακοσίας ἐθελῆσαι λαβεῖν, ἐμὲ δ' οὐκ ἂν οἶεται τοῦτ' ἐξευρεῖν, εἶπερ ἐβουλόμην ψευδῆ λέγειν, ὅτι πλέον ἔδει φάσκεν τούτων δεδωκέναι.

Aptissima exempla Antiphontis tetralogiae, quae ex hoc uno loco constant, praebent; in prima accusator ex probabili et collatione a reo hominem, quod inimicissimus et infestissimus ei fuisset, occisum esse docet; hoc ipso argumento reus, qui causam dicit *A. β.* § 3 se id facinus commisisse negat et quod ipse attulerit εἰκός, multum praestare affirmat: καὶ ἐμὲ ὡς δεινὸν μὲν παγγάλεπόν φασιν ἐλέγχεσθαι εἶναι, ὡς δ' ἡλίθιον ἐξ αὐτῶν ὧν ἔπραξα φανερόν εἶναι ἐργασάμενον τὸ ἔργον. εἰ γὰρ νῦν διὰ τῆς ἔχθρας τὸ μέγεθος εἰκότως ὑφ' ὑμῶν καταδοκοῦμαι, πρὶν ἐργάσασθαι εἰκότερον ἦν τὸν εἰδότα τὴν ὑποψίαν τὴν νῦν εἰς ἐμὲ οὔσαν, καὶ τῶν ἄλλων εἰ τινα ἔργων ἐπιβουλεύοντα αὐτῷ, διακωλύειν μᾶλλον ἢ αὐτὸν ἐργασάμενον εἰς ἐκουσίους καὶ προδήλους ὑποψίας ἐμπесεῖν· ἔκ τε γὰρ αὐτοῦ τοῦ ἔργου φανερός γενόμενος ἀπολλύμην, λαθῶν τε σαφῶς

ἤδειν τήνδε τὴν ὑποψίαν εἰς ἐμὲ οὖσαν. Sed denuo instat accusator γ. § 7 et adversarii εἰκὸς item ἐκ τοῦ εἰκότος refellit: ἀξιῶν δὲ διὰ τὸ φανερὰν εἶναι τὴν ὑποψίαν αὐτῷ μὴ καταδοκεῖσθαι ὑφ' ὑμῶν, οὐκ ὀρθῶς ἀξιοί. οὐ γὰρ τοῦτον ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις ὄντα ἰκανὴ ἦν ἡ ὑποψία ἀποτρέψαι τῆς ἐπιθέσεως. οὐδεὶς γὰρ ἐπεβούλευσεν αὐτῷ· πᾶς γὰρ ἂν τις τῶν ἡῶσον κινδυνευόντων τὴν ὑποψίαν μᾶλλον τοῦ κινδύνου φοβούμενος ἡῶσον ἢ οὗτος ἐπέθετο αὐτῷ.

17 δ' ἐκ τούτου] Sic ex vet. tr. Morelius, δὲ τοῦτο A, δὲ τούτου ceteri.

18 ἔνοχος ἢ τῇ αἰτίᾳ] Deest constructio delete ἢ restituenda.

24 καὶ τὸ τὸν ἦττω δὲ λόγον κρείττω ποιεῖν τοῦτ' ἐστίν] Cic. Brut. cap. 8.

25 ἐδυσχέρανον οἱ ἄνθρωποι] Eurip. Med. v. 566—570 Elmsl. Diog. IX, 51: πρῶτος ἔφη δύο λόγους περὶ παντὸς πράγματος ἀντικειμένους ἀλλήλοις, οἷς καὶ συνηρώτα πρῶτος τοῦτο πράξας. Menage observ. p. 444.

26 ψεῦδός τε γὰρ ἐστι, καὶ οὐκ ἀληθὲς ἀλλὰ φαινόμενον] Ita tacite Bekkerus operarum errore, libri enim omnes addunt εἰκός, et hoc est de quo loquitur Aristoteles. Restituit Bekker³.

CAP. XXV.

31 ἔστι δὲ λύειν ἢ ἀντισυλλογισάμενον ἢ ἔνστασιν ἐνεγκόντα] λύσις est ἐμφάνσις ψευδοῦς συλλογισμοῦ, Soph. elench. 18. 24. vel ut dicit Top. VIII, 10: λέλυκε μὲν οὖν πάντως ὁ ἀνελὼν παρ' ὃ γίνεται τὸ ψεῦδος, οἶδε δὲ τὴν λύσιν ὁ εἰδὼς ὅτι παρὰ τοῦτο ὁ λόγος.

35 αἱ δ' ἐνστάσεις φέρονται καθάπερ καὶ ἐν τοῖς τοπικοῖς, τετραχῶς] Si disciplina et ars intelligitur, in libris quos de ea composuit, id docendum erat; at ibi quae dilucide in Rhetorica illustrantur, non leguntur; quae enim VIII, 10 de argumentorum solutione et conclusione impedienda exstant, etiamsi ibi est: αἱ μὲν οὖν ἐνστάσεις καθάπερ εἴπομεν, τετραχῶς γίνονται, haec si quis accuratius inspexerit, ut iam

Victorius monuit, a nostro loco aliena sunt et aliud demonstrant. In Analyt. vero prior. II, 26, ubi naturam obiectionis explicat, postquam quae sumitur ex eodem, quod est ἐξ ἑαυτοῦ, exemplis docuit, pergit: ἐπισκεπτέον δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἐνστάσεων, οἷον περὶ τῶν ἐκ τοῦ ἐναντίου καὶ τοῦ ὁμοίου καὶ τοῦ κατὰ δόξαν, ubi postremum est, quod hic dicit ἐκ τῶν κεκρυμένων. Conf. Brandis in Philologo IV, 23.

36 ἐξ ἑαυτοῦ] γε ἑαυτοῦ A, ex eodem vet. tr. et hic et infra, ubi item omnes ἀφ' ἑαυτοῦ. Neque mutandum, est enim: ex re ipsa.

36 ἢ ἐκ τοῦ ὁμοίου ἢ ἐκ τοῦ ἐναντίου] In expositione τὸ ἐναντίον praecedit, unde et Muretus vertit: ἢ ἐκ τοῦ ἐναντίου ἢ ἐκ τοῦ ὁμοίου, idque verum puto. Vid. l. l. ex Analyt.

pag
1402b

2 ἢ ἐνστάσις διχῶς] Analyt. l. l.: φέρεται δὲ ἡ ἐνστάσις διχῶς τε καὶ διὰ δύο σχημάτων, διχῶς μὲν ὅτι ἢ καθόλου ἢ ἐν μέρει πᾶσα ἐνστάσις, διὰ δύο δὲ σχημάτων ὅτι ἀντικείμενα φέρονται τῇ προτάσει, τὰ δὲ ἀντικείμενα ἐν τῷ πρώτῳ καὶ ἐν τῷ τρίτῳ σχήματι περαινούνται μόνοις. Exemplum obiectionis ὅτι πᾶσα ἔνδεια πονηρὸν ex Platonis convivio sumptum est; hoc enim argumento Socrates p. 421—425 (199 seq.) Agathonem, qui περὶ ἀρετῆς Ἐρωτος disputavit, refellit.

4 Καύνιος ἔρωτος] Caenus cuius amore soror turpiter deperit; Ovid. Metam. IX, 453. Conon ap. Phot. p. 131, 3. vid. s. v. Steph. Suid. Hesych. Diogenian. V, 71 ibiq. interpp. — A καύνικος, non quod operarum errore apud Bekkerum exstat, κάννικος exhibet, ceteri codices omnes κάλλιστος ἢ κάκιστος, quod ineptissime Mynas p. 419 ne sensu quidem Aristotelis intellecto defendit.

4 ἐπὶ δὲ τοῦ ἐναντίου] et v. 7: ἐπὶ δὲ τῶν ὁμοίων, at haec praepositio locum non habet; non enim in hoc, sed ex hoc sumenda est confutatio; utrobique repouendum ἀπό.

5 ὁ ἀγαθὸς ἀνήρ πάντας τοὺς φίλους εὖ ποιεῖ] Id si verum est, contrarium de contrario dictum item verum esse debet; at non est, οὐ γὰρ ὁ μοχθηρὸς πάντας τοὺς φίλους κακῶς ποιεῖ, igitur ut vir improbus non omnes amicos suos

incommodis afficit, ita vir probus non omnes beneficiis accumulatur. Conf. Topic. II, 7.

7 ἐπὶ δὲ τῶν ὁμοίων] Multitudinis, non singularem numerum, ut supra, affert; debebat enim scribere: ἀπὸ δὲ τοῦ ὁμοίου; sed multo magis exemplum ipsum, quod aequae atque praecedens ἐκ τοῦ ἐναντίου est, offendit; inest quidem ὅμοιον quoddam, ne vero confundatur, aptius exspectamus exemplum.

11 οὐκουν ὁ Πιττακὸς αἰνετός] Polit. II, 12 fine: ἐγένετο δὲ καὶ Πιττακὸς νόμων δημιουργὸς ἀλλ' οὐ πολιτείας· νόμος δ' ἴδιος αὐτοῦ τὸ τοὺς μεθύοντας, ἂν τυπτήσῃσι (ἂν τι παίσῃσι), πλείω ζημίαν ἀποτίνειν τῶν νηφόντων· διὰ γὰρ τὸ πλείους ὑβρίξειν μεθύοντας ἢ νηφοντας οὐ πρὸς τὴν συγγνώμην ἀπέβλεψεν, ὅτι δεῖ μεθύουσιν ἔχειν μᾶλλον, ἀλλὰ πρὸς τὸ συμφέρον. Ethic. Nicom. III, 7: καὶ γὰρ ἐπ' αὐτῷ τῷ ἀγνοεῖν κολάζουσιν, ἐὰν αἰτιος εἶναι δοκῇ τῆς ἀγνοίας οἷον τοῖς μεθύουσι διπλᾶ τὰ ἐπιτίμια· ἡ γὰρ ἀρχὴ ἐν αὐτῷ· κύριος γὰρ τοῦ μὴ μεθυσθῆναι, τοῦτο δ' αἴτιον τῆς ἀγνοίας. Diogen. I, 76. — συνετός pro αἰνετός Vahlen.

13 ἐπεὶ δὲ τὰ ἐνθυμήματα λέγεται ἐκ τεττάρων] ἐνθυμήματα intellige h. l. non quae I, 2. II, 20 dicit, sed latiore sensu πίστεις ἐν αὐτῷ τῷ λόγῳ διὰ τοῦ δεικνύναι ἢ φαίνεσθαι δεικνύναι. Nunc et παραδείγματα in numerum enthymematum referre licet.

16 τὰ δὲ δι' ἐπαγωγῆς διὰ τοῦ ὁμοίου] Victorius aut posterius διὰ, aut δι' ἐπαγωγῆς delendum esse censet; Muretus neque δι' ἐπαγωγῆς neque ὅταν λαβῶν . . κατὰ μέρος vertit, probante Vatro p. 137, qui ultima haec contraria esse censet supra I, 2 de exemplo dictis: ἔστι δὲ οὔτε ὡς μέρος πρὸς ὅλον οὔθ' ὡς ὅλον πρὸς μέρος οὔθ' ὡς ὅλον πρὸς ὅλον, ἀλλ' ὡς μέρος πρὸς μέρος, ὅμοιον πρὸς ὅμοιον, ὅταν ἄμφω μὲν ἢ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος, γνωριμώτερον δὲ θάτερον ἢ θατέρον, παραδείγμα ἐστίν. Si Aristoteles scripsit τὰ δὲ διὰ τοῦ ὁμοίου ἢ ἐνὸς ἢ πλειόνων διὰ παραδείγματος, nihil requirimus et membra rite et pariter emensa sunt, explicationem tamen illam insertam non falsam esse, Victorius ex Analyt. prior. II, 24 probavit, ubi παραδείγμα-

τος naturam acutissime philosophus explicuit; nulla enim probatio per exemplum sine inductione fit. Ille locus item prohibebit, quo minus verba quis sic transponat: ὅταν λαβῶν τὰ κατὰ μέρος εἶτα συλλογίζεται τὸ καθόλου.

19 τὰ δὲ δι' ἀναγκαίου καὶ ὄντος διὰ τεκμηρίου] ἀεὶ post καὶ excidisse recte monuit Vahlen, conf. Bonitz II, 10, ut v. 29 ἀεὶ καὶ ἀναγκαῖον, neque ὄντος de sententiae veritate explicandum, quod infra ὑπάρχειν dicit.

20 τὰ δὲ διὰ τοῦ καθόλου ἢ τοῦ ἐν μέρει ὄντος, εἴαν τε ὄν ἐάν τε μὴ, διὰ σημείων] Vid. Analyt. prior. II, 27, ubi exempla, quae vid. ad I, 2., ut universale, quaelibet femina gravida pallida est; haec pallida, ergo gravida; particulare ut, Pittacus probus et sapiens, ergo sapientes probi, quod tertia figura solvitur.

21 τὸ δὲ εἰκὸς οὐ τὸ ἀεὶ ἀλλὰ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ] Importune et male ex margine haec inculcata esse censet Victorius, cuius iudicium probat Vaterus p. 138; in quo falsus est vir egregius. Postquam Aristoteles unde enthymemata nascuntur, enumeravit, haec quomodo solvi possint, docet et redit primum ad id, quod supra primum pertractaverat, τὸ εἰκὸς, deinde hoc absoluto reliqua aggreditur: λύεται δὲ καὶ τὰ σημεῖα . . πρὸς δὲ τὰ παραδειγματώδη ἢ αὐτῇ λύσις καὶ τὰ εἰκότα, denique τὰ δὲ τεκμήρια. Ideo dicit: τὰ τοιαῦτα μὲν τῶν ἐνθυμημάτων i. e. τὰ ἐκ τῶν εἰκότων, et quae sequuntur usque ad σημεῖα hoc unum explicant; quo fit ut illa verba necessaria sint nec ulla ratione abesse possint.

22 φανερόν ὅτι τὰ τοιαῦτα μὲν τῶν ἐνθυμημάτων ἀεὶ ἔστι λύειν κτλ.] In Antiphōntis tertia tetralogia iuvenis, qui seniores necaverat, accusatus, se illi ἄρξαντι χειρῶν ἀδίκων plagas inflixisse dicit; in altera accusatione id parum probabile esse docetur § 2: μάθετε δὴ πρῶτον μὲν ὅτι ἄρξαι καὶ παροινεῖν τοὺς νεωτέρους τῶν πρεσβυτέρων εἰκότερόν ἐστι· τοὺς μὲν γὰρ ἢ τε μεγαλοφροσύνη τοῦ γένους ἢ τε ἀκμὴ τῆς ῥώμης ἢ τε ἀπειρία τῆς μέθης ἐπαίρει τῶν θυμῶν χαρίζεσθαι, τοὺς δὲ ἢ τε ἐμπειρία τῶν παρανομουμένων ἢ τε ἀσθένεια τοῦ γήρως ἢ τε δύναμις τῶν νέων φοβοῦσα σωφρονίζει. Hoc probabile, εἰκὸς, in defensione adhibitis testibus falsum esse convincitur § 2: δοκεῖ δὲ μοι

περὶ τὸν ἄρξαντα τῆς πληγῆς τὸ ἀδίκημα εἶναι. ὁ μὲν οὖν διώκων οὐκ εἰκόσι τεκμηρίοις χρώμενος τοῦτον τὸν ἄρξαντά φησιν εἶναι. εἰ μὲν γὰρ ὥσπερ βλέπειν μὲν τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἀκούειν δὲ τοῖς ὠσίν, οὕτω κατὰ φύσιν ἦν ὑβρίζειν μὲν τοὺς νέους σωφρονεῖν δὲ τοὺς γέροντας, οὐδὲν ἂν τῆς ὑμετέρας κρίσεως ἔδει· αὐτὴ γὰρ ἡ ἡλικία τῶν νέων κατέκρινε· νῦν δὲ πολλοὶ μὲν νέοι σωφρονουῦντες, πολλοὶ δὲ πρεσβῦται παροينوῦντες οὐδὲν μᾶλλον τῷ διώκοντι ἢ τῷ φεύγοντι τεκμήριον γίνονται. κοινοῦ δὲ τοῦ τεκμηρίου ἡμῖν ὄντος τούτῳ τῷ παντὶ προέχομεν· οἱ γὰρ μάρτυρες τοῦτόν φασιν ἄρξαι τῆς πληγῆς. Hic itaque illud εἰκὸς necessarium non esse, h. e. nihil esse nisi εἰκὸς monuit, at testium auctoritate altius causam suam adiuvit.

25 διὸ καὶ αἰεὶ ἔστι πλεονεκτεῖν ἀπολογούμενον μᾶλλον ἢ κατηγοροῦντα] Aliter oratores, si ipsi rei causam dicunt; Demosth. pro Ctesiphonte § 6 sq. p. 227: περὶ τούτων δ' ὄντος τουτουῖ τοῦ ἀγῶνος, ἀξιῶ καὶ δέομαι . . ἀκοῦσαί μου . . ὥσπερ οἱ νόμοι κελεύουσιν, οὓς ὁ τιθεὶς ἐξ ἀρχῆς Σόλων οὐ μόνον τῷ γράψαι κυρίους ᾤετο δεῖν εἶναι, ἀλλὰ καὶ τῷ τοὺς δικάζοντας ὑμᾶς ὁμομοκέναι, οὐκ ἀπιστῶν ὑμῖν, ὥς γ' ἐμοὶ φαίνεται, ἀλλ' ὁρῶν ὅτι τὰς αἰτίας καὶ τὰς διαβολάς, αἷς ἐκ τοῦ πρότερος λέγειν ὁ διώκων ἰσχύει, οὐκ ἐν τῷ φεύγοντι παρελθεῖν, εἰ μὴ τῶν δικαζόντων ἕκαστος ὑμῶν τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσέβειαν διαφυλάττων καὶ τὰ τοῦ λέγοντος ὕστερον δίκαια εὐνοικῶς προσδέξεται καὶ παρασχὼν ἑαυτὸν ἴσον καὶ κοινὸν ἀμφοτέροισι ἀκροατὴν οὕτω τὴν διάγνωσιν ποιήσεται περὶ ἀπάντων. Demades § 3: δεινὸν δέ τι συμβαίνει πολλοῖς τῶν κρινόντων, ὧς ἄνδρες δικασταί. ὥσπερ γὰρ ἡ τῶν ὀφθαλμῶν νόσος τὴν ὄρασιν συγγέασα κωλύει τὰ ἐμποδῶν κείμενα θεωρεῖν, οὕτως ἄδικος παρεισδύνων λόγος εἰς τὰς τῶν δικαστῶν γνώμας οὐκ ἐὰν δι' ὀργὴν συνορᾶν τὴν ἀλήθειαν, διὸ καὶ δεῖ συνορᾶν ὑμᾶς εὐλαβῶς ἐπὶ τῶν κινδυνευόντων μᾶλλον ἢ τῶν ἐγκαλούντων· οἱ μὲν γὰρ αὐτόθεν ἔχουσιν ἐκ τῆς πρωτολογίας ὅποιον αὐτοὶ βούλονται τὸν δικαστὴν, οἱ δ' ἀναγκάζονται πρὸς ὠργισμένους κριτὰς τὴν διάνοιαν ἀντιτάσσεσθαι. Lysias de Aristoph. bonis § 2: αἰτήσομαι οὖν ὑμᾶς δίκαια καὶ ῥάδια

χαρίσασθαι, ἄνευ ὀργῆς καὶ ἡμῶν ἀκούσθαι, ὥσπερ τῶν κατηγορῶν. ἀνάγκη γὰρ τὸν ἀπολογούμενον, κἂν ἐξ ἴσου ἀκροᾷσθε, ἔλαττον ἔχειν. οἱ μὲν γὰρ ἐκ πολλοῦ χρόνου ἐπιβουλεύοντες, αὐτοὶ ἄνευ κινδύνων ὄντες, τὴν κατηγορίαν ἐποιήσαντο, ἡμεῖς δ' ἀγωνιζόμεθα μετὰ δέους καὶ διαβολῆς καὶ κινδύνου μεγίστου. εἰκὸς οὖν ὑμᾶς εὐνοίαν πλείω ἔχειν τοῖς ἀπολογουμένοις. Eadem Andocides περὶ τῶν μυστηρίων § 6: αἰτοῦμαι οὖν ὑμᾶς, ὧ ἄνδρες, εὐνοίαν πλείω παρασχέσθαι ἐμοὶ τῷ ἀπολογουμένῳ ἢ τοῖς κατηγοροῖς, εἰδότας ὅτι κἂν ἐξ ἴσου ἀκροᾷσθε, ἀνάγκη τὸν ἀπολογούμενον ἔλαττον ἔχειν. οἱ μὲν γὰρ ἐκ πολλοῦ χρόνου ἐπιβουλεύσαντες καὶ συνθέντες, αὐτοὶ ἄνευ κινδύνων ὄντες, τὴν κατηγορίαν ἐποιήσαντο· ἐγὼ δὲ μετὰ δέους καὶ κινδύνου καὶ διαβολῆς τῆς μεγίστης τὴν ἀπολογίαν ποιῶμαι. εἰκὸς οὖν ὑμᾶς εἶσθαι εὐνοίαν πλείω παρασχέσθαι ἐμοὶ ἢ τοῖς κατηγοροῖς. et quae plura ibi item a Lysia translata leguntur. Isocrat. Antid. 17 seqq.

27 ἐπεὶ γὰρ] καὶ γὰρ Bonitz II, 11 propter apodoseos difficultatem, quam verbo οὕκουν incipere puto; Thurot v. 30 δὲ ante κριτῆς delet.

28 λῦσαι] λύσαι hic Bekkerus edidit, λῦσαι infra III, 14. 17., unde operarum videtur error esse, nam et Mor. Magn. II, 7 p. 1206 b, 8, ubi omnes λύσαι scribunt, Bekkerus correxit; κωλύσαι in Polit. II, 4 vet. edd. Tum exspectamus potius: λῦσαι ὅτι οὕκ εἰκὸς καὶ ὅτι οὕκ ἀναγκαῖον, certe huius usus οὐ ταὐτὸ λῦσαι ἢ ὅτι . . ἢ ὅτι exempla mihi desunt.

30 οὐ γὰρ ἂν ἦν εἰκὸς] Quatuor verba οὐ γὰρ ἂν ἦν om. A. Ex vet. tr. quod in pluribus ikos, non enim utique esset ikos in utriusque archetypo ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰκὸς· οὐ γὰρ ἂν ἦν εἰκὸς fuisse apparet; sic media illa verba in A exciderunt.

31 ἂν οὕτως ἐλύθη] Sic omnes libri, nisi quod Ald. Ven. οὔτως, cuius soloeccismi alterum exemplum in Aristotelis libris non invenitur; restituendum quod linguae indoles flagitat λυθῆ, quamvis non minus recte εἰ οὕτως ἐλύθη scribatur. — Hoc posterius Bekker³ scripsit; illud verba οὕκουν ἱκανὸν ἂν λύση suadent.

33 τὸ γνώμη τῆ ἀρίστη κρίνειν] Cum legis sit formula ibique tempus futurum positum, et hic κρίνειν scribi praestat; vid. ad I, 15.

36 ἐνδέχεται δὲ εἶναι τοιαύτην διχῶς, ἢ τῷ χρόνῳ ἢ τοῖς πράγμασιν] Refellam adversarii εἰκός, si aliud quod magis εἰκός est et illud superat, attulero; quod duplici ratione fieri potest. Notandum Aristotelem hic indicare quod posteriores rhetores dicunt: probabile ex causa et ex vita, vid. auct. ad Herenn. II, 2.

1 εἰ γὰρ τὰ πλεονάκεις οὕτως] πλειονάκεις A, unde acute pag. 1403 Victorius et hic quod infra legitur fuisse putat, ut et res et tempus significetur, εἰ γὰρ τὰ πλείω καὶ πλεονάκεις οὕτω, et ita vertit Muretus, tamen vulgata lectio falsa non est; nam in οὕτω latet facinus idem perpetratum, quod saepius commissum est, v. c. probabile est, εἰκός, Clodium a Milone ei infestissimo occisum esse; at Clodius saepius alios occidit, Milo neminem; quo fit ut magis sit probabile, εἰκός μᾶλλον, Clodium, ut Milonem interficeret, egressum esse.

3 ὅσπερ ἐλέχθη ἐν τοῖς πρώτοις] Vid. ad I, 2, ubi et locum ex Analyt. prior. II, 27 attulimus.

5 πρὸς δὲ τὰ παραδειγματώδη] Non dubito quin auctor scripserit quod Victorinus coniecit: πρὸς δὲ τὰ παραδείγματα καὶ τὰ παραδειγματώδη, ut τὰ δὲ τεκμήρια καὶ τεκμηριώδη ἐνθυμήματα.

7 ἢ καὶ τὰ πλείω ἢ πλεονάκεις ἄλλως] Si vel unum exemplum contrarium attulimus, adversarii sententiam solvimus et necessariam non esse docuimus, quamvis ille plurima exempla in suam rem congesserit, unde locus scribendus et distinguendus: ἐάν τε γὰρ ἔχωμέν τι οὐχ οὕτω, λέλυται, ὅτι οὐκ ἀναγκαῖον, εἰ καὶ πλείω ἢ πλεονάκεις ἄλλως· ἐάν τε καὶ τὰ πλείω καὶ τὰ πλεονάκεις οὕτω, μαχετέον. A apud Victorium et Gaisf. ἢ κατὰ πλείω, Bekkerus inde ἢ καὶ πλείω enotavit. — Vulgo sic verba distinguuntur: . . ἔχωμέν τι, οὐχ οὕτω λέλυται . . τὰ πλεονάκεις, οὕτω μαχετέον . . Absolute et breviter dictum est οὐχ οὕτω pro οὐχ οὕτως ἔχον. Vahlen supra ἔχωμεν (ἐν) τι. Dicit vero ἄλλως (aliter atque nos dicimus), ne οὕτω toties repetatur.

12 δῆλον δὲ καὶ τοῦθ' ἡμῖν ἐκ τῶν ἀναλυτικῶν]

Analyt. prior. II, 27. Est enim in prima figura, de qua vid. Analyt. poster. I, 14, unde ex A et vet. transl. ἀπόδειξις receperimus; non solum enim inde συλλογισμός, sed ἀπόδειξις fit, si et propositiones (ὅτι ὑπάρχει) sunt verae et forma (ὅτι τεκμήριον) est recta. Ceteri libri ἀποδείξει praebeant.

CAP. XXVI.

17 τὸ δ' αὖξιεν καὶ μειοῦν οὐκ ἔστιν ἐνθυμήματος στοιχεῖον] Supra II, 24 inter φαινόμενα ἐνθυμήματα retulit; στοιχεῖον et τόπον idem esse, iam II, 22 monuit.

20 ἐνθυμήματα] Vocabulum male hic illatum et delendum.

26 ἄλλο τῶν κατασκευαστικῶν] Om. A, vet. tr., nec haec requiruntur; ex interpretatione illata sunt; ἐνθυμήματος εἶδος A apud Vict. et Gaisf. vet. tr. Morel., non ἐνθυμήματα εἶδος, quod ceteri exhibent.

27 ἀνταποδεικνύουσι δέ] Respondent verbis λύει μὲν, unde reponendum ἀνταποδείκνυσι δέ, et ita DE, Aldus, Veneta. Multitudinis numerum primus ex libris tacite Morelius dedit, is vero articulo utroque loco inserto (nam priorem omnes servant libri) cum vet. tr. et Victorii libris p v: ἢ ὁ δειξας ἢ ὁ ἔνστασιν ἐνεργῶν, ut iam duo qui confutent fingantur et iure sequatur pluralis numerus.

29 ὥστε αὕτη μὲν οὐκ ἂν εἶη ἢ διαφορά] Articulus ἢ locum non habet et delendus est; non legitur in Veneta.

34 ἐπεὶ δὲ δὴ τρία ἔστιν ἃ δεῖ πραγματευθῆναι περὶ τὸν λόγον] In quibusdam codicibus haec desunt et initio sequentis libri denuo apparent, quod in Aristotelis libris saepe invenitur; vid. Sylburg ad Organ. p. 318, 4. ad Physic. p. 103, 9. De part. animal. ad p. 50, 7. Zell ad Ethic. p. 421, sed δὴ contra auctoris nostri usum ex A additum est et codd. ceteri cum vet. transl. om. Verba ipsa apta esse videntur, ne prorsus importune appareant haec: λοιπὸν δὲ διελεῖν περὶ λέξεως καὶ τάξεως, nusquam enim initio hanc tripartitam divisionem dederat; nunquam vero verba εἰρησῶ τοσαῦτα praemissa protasi, qualis hic apparet, apud Aristotelem leguntur, ut et

hic eum ex more suo scripsisse credam: *περὶ μὲν οὖν τῶν παραδειγμάτων.*

36. καὶ ὅλως τῶν περὶ τὴν διάνοιαν] Omnem argumentorum, *πίστεων*, tractationem, quam hucusque exposuit, quae est de inventione, intelligit; id et loci ex arte poetica ante rhetoricam conscripta docent, digni quos integros describamus, cap. 6: *τρίτον δὲ ἡ διάνοια. τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ λέγειν δύνασθαι τὰ ἐνόντα καὶ τὰ ἀρμόττοντα, ὅπερ ἐπὶ τῶν λόγων τῆς πολιτικῆς καὶ ῥητορικῆς ἔργον ἐστίν· οἱ μὲν γὰρ ἀρχαῖοι πολιτικῶς ἐποίουν λέγοντας, οἱ δὲ νῦν ῥητορικῶς. ἔστι δὲ ἡθὸς μὲν τὸ τοιοῦτον ὃ δηλοῖ τὴν προαίρεσιν ὁποῖα τις· διόπερ οὐκ ἔχουσιν ἡθὸς τῶν λόγων ἐν οἷς μηδ' ὅλως ἔστιν ὅ τι προαιρεῖται ἢ φεύγει ὁ λέγων. διάνοια δέ, ἐν οἷς ἀποδεικνύουσί τι ὡς ἔστιν ἢ ὡς οὐκ ἔστιν, ἢ καθόλου τι ἀποφαίνονται.* Cap. 19: *τὰ μὲν οὖν περὶ τὴν διάνοιαν ἐν τοῖς περὶ ῥητορικῆς κείσθω· τοῦτο γὰρ ἴδιον μᾶλλον ἐκείνης τῆς μεθόδου. ἔστι δὲ κατὰ τὴν διάνοιαν ταῦτα, ὅσα ὑπὸ τοῦ λόγου δεῖ παρασκευασθῆναι. μέρη δὲ τούτων τό τε ἀποδεικνύειν καὶ τὸ λύειν καὶ τὸ πάθη παρασκευάζειν, οἷον ἔλεον ἢ φόβον ἢ ὀργὴν ἢ ὅσα τοιαῦτα, καὶ ἔτι μέγεθος καὶ μικρότητα. δῆλον δὲ ὅτι καὶ ἐν τοῖς πράγμασιν ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἰδεῶν δεῖ χρῆσθαι, ὅταν ἢ ἔλεινὰ ἢ δεινὰ ἢ μεγάλα ἢ εἰκότα δέη παρασκευάζειν. πλὴν τοσοῦτον διαφέρει, ὅτι τὰ μὲν δεῖ φαίνεσθαι ἄνευ διδασκαλίας, τὰ δὲ ἐν τῷ λόγῳ ὑπὸ τοῦ λέγοντος παρασκευάζεσθαι καὶ παρὰ τὸν λόγον γίνεσθαι. τί γὰρ ἂν εἴη τοῦ λέγοντος ἔργον, εἰ φανοῖτο ἡδέα καὶ μὴ διὰ τὸν λόγον;* Conf. comment. acad. p. 40.

2 λοιπὸν δὲ διελθεῖν περὶ λέξεως καὶ τάξεως] Hanc pag. 1403 b
tripartitam rhetoricae divisionem auctor initio libri non tetigit; at non debebat id quod omnes rhetores ex rei natura, ut par est, religiose observant, negligere, ne quis haec legens Aristotelem sine causa, quae necessaria esse non demonstraverit, exponere queratur; neque in his duobus libris quod elocutionem aut divisionem indicet, invenitur, nisi fort. huc referas verba II, 18: *τούτων δὲ διορισθέντων περὶ τε ἐνθυμημάτων κοινῇ πειραθῶμεν εἰπεῖν, εἴ τι ἔχομεν, καὶ περὶ παραδειγμάτων, ὅπως τὰ λοιπὰ προσθέντες ἀποδῶμεν*

τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν. ubi vid. adnot. Neque inepte amicus Riccoboni ad II, 18 p. 239 coniecit, Aristotelis τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν fuisse illam περὶ τῶν πίστεων, quibus expositis finitum est quod proposuerat; neque quod Riccobonus l. l. sibi persuasit, in verbis I, 1: περὶ δὲ αὐτῆς τῆς μεθόδου πειρώμεθα λέγειν πῶς τε καὶ ἐκ τίνων δυνησόμεθα τυγχάνειν τῶν προκειμένων, illud πῶς elocutionem et dispositionem, ἐκ τίνων argumentationem significat. Exposita primaria rhetorices περὶ τῶν πίστεων parte, quam a ceteris rhetoribus neglectam aut negligenter tractatam omni cum cura et diligentia Aristotelem perscrutari voluisse principium libri primi demonstrat, alio tempore postea reliquas partes, elocutionem et dispositionem, ab aliis iam ante eum probabiliter absolutas, quo perfectam redderet artem oratoriam, addidisse videtur, quo factum est, ut de partibus initio nihil traditum legatur. Nam tertius liber, quem nostratium quidam et temere et inepte Aristotelis esse negant, si quis alius ingenuus philosophi nostri foetus est. V. Rose Pseud. p. 3 a discipulo tertium additum esse dicit, p. 137 iam de universa hac rhetorica ab Aristotele profecta dubitat; haec est nostrae aetatis ars critica.

LIBER TERTIUS.

CAP. I.

6 Ἐπειδὴ τρία ἐστὶν] Alii ἐπειδὴ δέ, scribendum ἐπεὶ δὲ ex Q, vid. finis praeced. libri; tres gravissimas oratoriae artis partes, inventionem, elocutionem, dispositionem agnoscit, quartae pronuntiationis, ὑποκρίσεως, vim quidem intelligit, sed hic omittit. Aristides II p. 128 Dind.: ἔστι μὲν δήπου ῥητορεύειν τὸ τὰ δέοντα ἐξευρεῖν καὶ τάξαι καὶ τὰ πρέποντα ἀποδοῦναι μετὰ κόσμον καὶ δυνάμεως. Cicero in orat. 14, 43: *Quoniam tria videnda sunt oratori, quid dicat, quo quidque loco et quomodo, dicendum omnino est, quid sit optimum in singulis, sed aliquanto secus atque in tradenda arte dici solet.* — Sunt qui hunc tertium librum Aristotelis non esse censeant, quos ut huius viri ingenium eiusque dicendi rationem melius cognoscant, admonemus, conf. Sauppe Dionysios u. Aristoteles p. 73. Ueber die Epitaphia p. 221 seq.

7 δεύτερον δὲ περὶ τὴν λέξιν] Aegre articulo caremus, ut infra: καὶ ἔστι φύσεως τὸ ὑποκριτικὸν εἶναι καὶ ἀτεχνότερον, περὶ δὲ τὴν λέξιν ἔντεχνον.

10 καὶ διὰ τί τοσαῦτα μόνα] Hanc causam supra I, 2 frustra quaeres; necessario enim non plura esse non docuit, quemadmodum v. c. ex temporum rationibus tria tantum genera esse demonstravit.

15 περὶ δὲ τῆς λέξεως ἐχόμενόν ἐστιν εἰπεῖν] Arcte cohaerent cum verbis v. 9: περὶ μὲν τῶνπίστεων εἴρηται. Quod sequitur ἃ δεῖ λέγειν . . ὡς δεῖ εἰπεῖν, iam Plato Rep. III, 392 (119) λόγον, inventionem, dixit ἃ λεκτέον, elocutionem vero, λέξιν, appellavit ὡς λεκτέον. Isocr. Phil. 4.

18 τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐζητήθη κατὰ φύσιν, ὅπερ πέφυκε πρῶτον] Vid. ad. II, 22.

21 ὃ δύναμιν μὲν ἔχει μεγίστην] Lepida sunt quae Stephanus p. 300 tradit: ὡς ἐκ τῶν περὶ Αἰσχίνην καὶ Δημοσθένην δεδηλώται. ἐτραγῳδῆσε μὲν γὰρ παρὰ Φίλιππον ἰὼν Αἰσχίνης καὶ καλῶς ὑπεκρίθη καὶ νενίκηκε καὶ ἐστεφάνωται, ὃ δὲ Δημοσθένης μὴ ἔχων εἰς τὴν ὑπόκρισιν ἠττήθη· κἀντεῦθεν αὐτοῖς ἡ διαμάχη συνέπεσεν. Haec ficta ex iis, quae Aeschines de legatis ad Philippum causam Atheniensium agentibus narrat.

22 τὰ περὶ τὴν ὑπόκρισιν] Reizius, Buble τό, quod praecedens relativum ὃ flagitat. Pronuntiationis praecepta vid. ap. Auct. ad Herenn. III, 11—15. Cicer. de orat. III, 56 seqq. Quint. XI, 3.

22 καὶ γὰρ εἰς τὴν τραγικὴν καὶ δραψωδῖαν ὀψὲ παραῆλθεν] Infra ὀψὲ παραῆλθεν, utrumque verum; magis offendunt verba καὶ δραψωδῖαν; non enim additur καὶ ἔπη, praeterea δραψωδία non est epica poesis, ut τραγικὴ tragica ars, sed ipsa ὑπόκρισις carminum, quo fit ut ὑπόκρισις et δραψωδία saepe coniungantur. Itaque vide ne male sint haec inculcata; sic demum v. 24 τὰς τραγωδίας recte positum legitur. Livius VII, 2 de Livio Andronico: *idem scilicet id quod tum omnes erant, suorum carminum actor*. Plut. Solon. p. 95 C: ἐθεάσατο τὸν Θέσπιν αὐτὸν ὑποκρινόμενον, ὅσπερ ἔθος ἦν τοῖς παλαιοῖς.

24 αὐτοῖ] αὐτοῖς A et vet. transl., quod recte emendatum est.

27 Γλαύκων ὁ Τήσιος] Menagius ad Diog. VIII, 52, Wolf. Prolegg. p. CLXII, Schneider ad Xen. Sympos. III, 6. Poet. c. 25 p. 1461 b, 1.

29 καὶ πότε μέση] Hoc tertium πότε om. ADQZ cum vet. transl.

31 πρὸς ἕκαστον] ἕκαστα A vet. transl.

31 περὶ ὧν σκοποῦσιν] περὶ ᾧ A, schol. fol. 50 b, 14, vet. transl. circa quae, quidni simplicius ᾧ σκοποῦσιν?

32 τὰ μὲν οὖν ἄθλα σχεδὸν ἐκ τῶν ἀγώνων οὔτοι λαμβάνουσι] Cicero de orat. III, 56, 213: *actio inquam in*

dicendo una dominatur; sine hac summus orator esse in numero nullo potest; mediocris hac instructus summus saepe superare, et quae plura ibi de hac re disputantur. Plut. X orat. vit. p. 848 de Demosthene: παραφθαρείς δὲ τὴν φωνὴν ἐν ἐκκλησίᾳ καὶ θορυβηθεῖς, τοὺς ὑποκριτὰς ἔφη δεῖν κρῖναι ἐκ τῆς φωνῆς, τοὺς δὲ ῥήτορας ἐκ τῆς γνώμης, ubi vid. Westerm. p. 81. Theophrastus scripsit περὶ ὑποκρισεως ᾱ. Diog. Laert. V, 48.

34 ἐκεῖ μεῖζον δύνανται νῦν τῶν ποιητῶν οἱ ὑποκριταί] *Inde confirmare licet Poetic. cap. 9 p. 1451 b, 37: διὰ τοὺς ὑποκριτὰς, ubi alii κριτὰς.*

35 διὰ τὴν μοχθηρίαν τῶν πολιτειῶν] *Haec intelligit infra: ἀλλ' ὅμως μέγα δύναται καθάπερ εἴρηται διὰ τὴν τοῦ ἀκροατοῦ μοχθηρίαν, quae ipsa scribendum esse πολιτῶν aperte docent. Hoc exstat in schol. fol. 50 b, 30 sed invito auctore, cuius verba eum πολιτειῶν interpretari docent.*

1 φορτικόν] *Schol.: φορτικόν δὲ νομίζεται τοῖς σοφοῖς, ἐπεὶ καὶ ὁ Πλάτων ἀπεδίωκε τῆς αὐτοῦ διατριβῆς τὸν Δημοσθένην ὡς θηρολέξην.*

3 οὐκ ὀρθῶς] *ὡς inserit Chandler p. 9, quod opus non est nec grammatica flagitat; particula ex contrario membro huc referenda.*

8 τὸ μὲν οὖν τῆς λέξεως ὅμως ἔχει τι μικρόν] *Vocabulum ὅμως non optime repetitum videtur et deest in vet. transl. aliisque libris; tamen verum et necessarium est. Quod enim dixerat: τὰλλα ἔξω τοῦ ἀποδείξαι περίεργά ἐστιν, id nunc quodammodo restringit elocutionemque ceteris cupediis orationis praestare dicit, quamvis quantum vulgo putant, haec quoque non valeat.*

13 ἐκείνη μὲν οὖν ὅταν ἔλθῃ] *Pronuntiatio in rhetorica, ὑπόκρισις, si exulta erit, et eius ars exstiterit, idem efficiet quod in tragoedia ἢ ὑποκριτικῇ, in qua μεῖζον δύνανται νῦν τῶν ποιητῶν οἱ ὑποκριταί, sed parum adhuc profecerunt, ut Thrasymachus, de quo Quintil. III, 3: nec audiendi quidam, quorum est Albutius, qui tris modo primas esse partes volunt, quia memoria atque actio natura, non arte contingant, licet Thrasymachus quoque idem de actione crediderit. Ergo is sophista ipse qui primus eam aggressus est,*

eadem ratione motus quam Aristoteles affert, hanc partem arte non comprehendendam esse putavit.

15 *Θρασύμαχος ἐν τοῖς ἐλέοις*] Conf. *τεχνῶν συναγωγῇ* p. 93 seqq. Kayser ad Philostr. vit. soph. p. 214.

19 *οἱ γὰρ γραφόμενοι λόγοι μείζον ἰσχύουσι διὰ τὴν λέξιν ἢ διὰ τὴν διάνοιαν*] Ut Isocratis orationes, vid. Alcідamantis oratio *περὶ τῶν τοῦς γραπτῶν λόγους γραφόντων*, quae adversus Isocratem scripta videtur. Conf. Isocr. Phil. § 25—29, ubi et *ὑποκρίσεως* est mentio eiusque vis.

24 *ἐπεὶ δ' οἱ ποιηταὶ λέγοντες εὐήθη διὰ τὴν λέξιν ἐδόκουν*] Conf. III, 12. Isocrat. Euag. § 10: *πρὸς δὲ τοῦτοις οἱ μὲν μετὰ μέτρων καὶ ἑνθυμῶν ἅπαντα ποιοῦσιν, οἱ δ' οὐδενὸς τούτων κοινωνοῦσιν, ἃ τοσαύτην ἔχει χάριν ὥστ', ἂν καὶ τῇ λέξει καὶ τοῖς ἐνθυμημασιν ἔχη κακῶς, ὅμως αὐταῖς ταῖς εὐθυμῖαις καὶ ταῖς συμμετρῖαις ψυχαγωγῶσι τοὺς ἀκούοντας. γνοίη δ' ἂν τις ἐκεῖθεν τὴν δύναμιν αὐτῶν· ἦν γὰρ τις τῶν ποιημάτων τῶν εὐδοκιμούντων τὰ μὲν ὀνόματα καὶ τὰς διανοίας καταλίπη, τὸ δὲ μέτρον διαλύσῃ, φανήσεται πολὺ καταδεέστερα τῆς δόξης ἣς νῦν ἔχομεν περὶ αὐτῶν. Plat. Gorg. p. 119 seqq. (501). Strabo I, 2 p. 27 Tauchn.: ὡς δ' εἰπεῖν ὁ πεζὸς λόγος ὃ γε κατεσκευασμένος μίμημα τοῦ ποιητικοῦ ἐστὶ. πρώτιστα γὰρ ἡ ποιητικὴ κατασκευὴ παρῆλθεν εἰς τὸ μέσον καὶ εὐδοκίμησεν, εἶτα ἐκείνην μιμούμενοι, λύσαντες τὸ μέτρον, τᾶλλα δὲ φυλάξαντες τὰ ποιητικὰ συνέγραψαν οἱ περὶ Κάδμον καὶ Φερεκῦδην καὶ Ἐκαταῖον, εἶτα οἱ ὕστερον ἀφαιροῦντες ἀεί τι τῶν τοιούτων εἰς τὸ νῦν εἶδος κατήγαγον ὡς ἂν ἀπὸ ὕψους τινός. Dionysius Halic. in Rhet. Gr. V, 446: ἔτι γε μὴν ἐν τῷ περὶ μιμήσεως ὁ αὐτός φησιν ὅτι Γοργίας μὲν τὴν ποιητικὴν ἐρμηνεῖαν μετήνεγκεν εἰς λόγους πολιτικούς, οὐκ ἀξίων ὁμοίον τὸν δῆτορα τοῖς ἰδιώταις εἶναι, *Αυσίας* δὲ τοῦναντίον ἐποίησε· τὴν γὰρ φανεράν ἅπασιν καὶ τετριμμένην λέξιν ἐξήλωσεν κτλ. De Gorgia vid. *συναγωγὴ τεχνῶν* p. 69. Fossius p. 52.*

24 *λέγοντες εὐήθη*] Schol. fol. 51 b, 5: *τινὰ ἔχουσιν ἀήθη, ἦτοι λέξεις ἀήθεις καὶ παραξένους . . . τινὰ δὲ τῶν βιβλίων ἔχουσιν εὐήθη. Ex nostris libris solus Victorii p*

ἀήθη exhibet, quae varietas ex schol. in marg. Venetae adnotata est.

25 τήνδε τὴν δόξαν] τὴν om. A, recte, si τήνδε cum verbis διὰ τὴν λέξιν coniungitur; quae aut qualis enim haec δόξα sit, non dictum est; potius τήνδε delendum, quam τὴν addendum erat; sed probum est τὴν δόξαν, et in A τὴν δὲ δόξαν scriptum est.

31 ἐκ τῶν τετραμέτρων εἰς τὸ ἰαμβεῖον μετέβησαν] De poet. cap. 4: τὸ τε μέτρον ἐκ τετραμέτρον ἰαμβεῖον ἐγένετο· τὸ μὲν γὰρ πρῶτον τετραμέτρον ἐχρῶντο διὰ τὸ σατυρικὴν καὶ ὀρχηστικωτέραν εἶναι τὴν ποιήσιν, λέξεως δὲ γενομένης αὐτῇ ἢ φύσει τὸ οἰκτεῖον μέτρον εὗρεν. μάλιστα γὰρ λεκτικὸν τῶν μέτρων τὸ ἰαμβεῖόν ἐστιν. σημεῖον δὲ τοῦτου· πλεῖστα γὰρ ἰαμβεῖα λέγομεν ἐν τῇ διαλέκτῳ τῇ πρὸς ἀλλήλους, ἐξάμετρα δὲ ὀλιγάκις καὶ ἐκβαίνοντες τῆς λεκτικῆς ἀρμονίας. Cap. 24: τὸ δὲ ἰαμβεῖον καὶ τετράμετρον κινητικὰ τὸ μὲν ὀρχηστικόν, τὸ δὲ πρακτικόν, quod Horatius dicit *et natum rebus agendis*. Bentl. Opusc. p. 258 Lips.

33 οὕτω καὶ τῶν ὀνομάτων ἀφείκασιν] Ut Aeschyli grandiloquam orationem missam fecit Euripides, vid. cap. seq. At quis scabram repetiti verbi ἀφείκασιν orationem feret? Prius iam Twiningius in versione poeticae p. 471 delendum esse censuit; sic redde integrum locum: οὕτω καὶ τῶν ὀνομάτων ὅσα παρὰ τὴν διάλεκτόν ἐστιν, οἷς οἱ πρότερον ἐκόσμου . . ἀφείκασιν. Non dicitur οἱ πρῶτον, sed οἱ πρῶτοι, saepissimeque confusum πρῶτον et πρότερον. Particula δ' quidem servari potest, at tum non primaria est res quae esse debet, sed tantummodo additamentum verborum ὅσα . . ἐστιν. — Secutus est Bekker³ omisso altero ἀφείκασιν.

39 εἴρηται ἐν τοῖς περὶ ποιητικῆς] De poetica cap. 20—22.

CAP. II.

1 καὶ ὠρίσθω λέξεως ἀρετὴ σαφῆ εἶναι] De poet. cap. ^{pag.} 1404b
22: λέξεως δὲ ἀρετὴ σαφῆ καὶ μὴ ταπεινὴν εἶναι· σαφεστάτη μὲν οὖν ἐστὶν ἢ ἐκ τῶν κυρίων ὀνομάτων, ἀλλὰ

ταπεινή. Et in hac re posteriores rhetores alios, non Aristotelem secuti sunt; plerique ἐρμηνείας δὲ ἀρεταὶ τέσσαρες, ἑλληνισμός, σαφήνεια, συντομία, πιθανότης, vid. Rhetor. Gr. VI, 36. VII, 16. Schol. Theon. I, 260; Georgius Pletho VI, 587: αἱ δὲ τῆς ἐρμηνείας τοῦ λόγου τέσσαρες ἀρεταί, μᾶλλον δὲ τοῦ διδασκαλικοῦ καὶ ἱστορικοῦ καθεστήκασιν αἶδε, σαφήνεια, συντομία, πιθανότης μεγαλοπρέπεια, ὡς Ἴσοκράτει καὶ Ἐμπεδοκλεῖ, Διονυσίῳ, Φιλοστράτῳ, Ἰαμβλίχῳ καὶ πᾶσι παλαιοῖς καὶ τοῖς σοφωτέροις τῶν νέων δοκεῖ καὶ τῷ Ἐρμογένει ἐν ταῖς ἰδέαις· ὁ τῶν ὀνομάτων γὰρ ἑλληνισμὸς νεωτερικὸν ἐστίν. Cui magno promissori hiatu fidem ne multam tribuas, neque enim eorum quos laudat, scripta evolvit, et ne dicam Aristotelem infra cap. 5 ἑλληνισμὸν referre, auctor ad Herenn. IV, 12, 17 elocutionem tres res in se habere dicit, elegantiam, compositionem, dignitatem, e quibus elegantia in latinitatem et explanationem, quod Graeci ἑλληνισμὸν καὶ σαφήνειαν appellant, distribuitur. Itaque ἑλληνισμὸς non νεωτερικὸν est; si quid verum est in Plethonis verbis, ex Isocratis doctrina illa esse accepta videntur, quamvis in his magis narrationis, διηγήσεως, virtutes quam elocutionis appareant (v. c. Theon progym. 4, 6: ἀρεταὶ δὲ διηγήσεως τρεῖς σαφήνεια, συντομία, πιθανότης.), neque Isocratem easdem huius addito hellenismo quas illius constituisse credere liceat.

2 ὅτι ὁ λόγος ἐὰν μὴ δηλοῖ, οὐ ποιήσῃ] ὡς ἐὰν A. oratio quaecumque non manifestat vet. tr., an interpretes invenit ὅς ἄν? Sed fortasse etiam hic istud ὅτι . . ὡς defendi potest; frequens enim et apud alios et imprimis in nostro auctore pluribus interpositis repetitum ὅτι vel ὅτι . . ὡς, vid. quae congeSSI ad Polit. III, 13 p. 1283 b, 16, nostro non dissimile est Analyt. p. 62, 19: οὐτ' ἔνδοξον ὡς εἰ θάτερον ψευδός, ὅτι θάτερον ἀληθές.

3 μήτε ταπεινήν μήτε ὑπὲρ τὸ ἀξίωμα, ἀλλὰ πρόπουσαν] Conf. cap. 9. Idem est quod auctori ad Herenn. IV, 12 seq. dignitas, Hermogeni de ideis I, 5 p. 217 ἀξίωμα. Nescio an Quintil. ornatum reddat VIII, 3, 5. atque ea quae deinde exponuntur, intelligat: recteque Cicero his ipsis ad Brutum verbis quadam in epistola scribit: nam eloquentiam,

quae admirationem non habet, nullam iudico. Aristoteles quoque eandem petendam maxime putat, qui haud dubie eundem petendum scripsit; nam et quae sequuntur et quae praecedunt, ornatum tractant. Cic. orat. 57, 192.

5 τῶν δ' ὀνομάτων καὶ δημάτων σαφῆ μὲν ποιεῖ τὰ κύρια] De poet. cap. 23: σεμνὴ δὲ καὶ ἐξαλλάττουσα τὸ ἰδιωτικὸν ἢ τοῖς ξενικοῖς κεχρημένη. ξενικὸν δὲ λέγω γλῶτταν καὶ μεταφορὰν καὶ ἐπέκτασιν καὶ πᾶν τὸ παρὰ τὸ κύριον. Georgius Pletho Rhet. VI, 589: ἡ σαφήνεια ἐκ μυριολεξιῶν καὶ σαφηνισμοῦ γίννεται, ubi Par. cod. μυρίων λέξεων, quod propius verum κυρίων accedit. Isocrat. Euag. § 9 sq. poetis concessum esse καὶ περὶ τούτων δηλώσαι μὴ μόνον τοῖς τεταγμένοις ὀνόμασιν, ἀλλὰ τὰ μὲν ξένοις τὰ δὲ καινοῖς τὰ δὲ μεταφοραῖς, καὶ μηδὲν ἑπαλιπεῖν, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς εἶδεσι διαποικίλαι τὴν ποιήσιν, τοῖς δὲ περὶ τοὺς λόγους οὐδὲν ἕξεισι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἀποτόμως καὶ τῶν ὀνομάτων τοῖς πολιτικοῖς μόνον καὶ τῶν ἐνθυμημάτων τοῖς περὶ αὐτὰς τὰς πράξεις ἀναγκαῖον ἔστι χρῆσθαι. Quae minime vera ne ex animi sententia dicta credas, conf. Rhet. Gr. VII, 906.

8 τὸ γὰρ ἐξαλλάξαι] Id iam in marg. Venetae adnotatum est haud dubie ex schol. fol. 51 b, 41. Victorii liber p ἐξαπαλάξαι, ceteri omnes ἐξαλαπάξαι, vet. tr. *dissucta enim loqui*. ἐξαλλάξαι Victorio satis firmatum ex seq.: ἐπὶ μεῖζον γὰρ ἐξαλλάττει τοῦ πρόποντος et ex loco poet. supra allato, item Dionysii Lysia cap. 3: ἀλλ' οἱ βουλόμενοι κόσμον τινὰ προσεῖναι τοῖς λόγοις, ἐξήλλαττον τὸν ἰδιώτην καὶ κατέφρευγον ἐπὶ τὴν ποιητικὴν φράσιν, ut Victorius scripsit pro vulg. τοῖς ὅλοις ἐξήλλαττον ἰδιώτην.

9 ὅσπερ γὰρ] ὅπερ γὰρ Isingr.

12 ἐπὶ μὲν οὖν τῶν μέτρων] Isocr. Euagor. § 8—11. Plat. de rep. X p. 477 (601), cuius locum vide cap. 4.

13 πολλὰ τε ποιεῖ τοῦτο] Vix τε locum suum tenet.

14 ἐν δὲ τοῖς ψιλοῖς λόγοις πολλῶ ἐλάττωσιν] Ita libri omnes; ex Mureti emendatione Var. lect. VII, 8 Reizius et Buhlius ἐλάττω εἰσὶν (quidni ἐστίν?) dederunt, idemque Victorius in margine commentarii olim coniecerat; nunc est anacoluthon, quod ipsum deleto vocabulo διὸ v. 18 tollitur, sic

enim omnia optime cohaerent. Callicles in Platonis Gorgia p. 84 (485): ὅταν μὲν γὰρ παιδίον ἴδω ᾧ ἔτι προσήκει διαλέγεσθαι οὕτω ψελλιζόμενον καὶ παῖζον, χαίρω τε καὶ χαρίεν μοι φαίνεται καὶ ἐλευθέριον καὶ πρόπον τῇ τοῦ παιδίου ἡλικία· ὅταν δὲ σαφῶς διαλεγόμενον παιδαρίου ἀκούσω, πικρὸν τί μοι δοκεῖ χρῆμα εἶναι καὶ ἀνιᾶ μου τὰ ὄντα καὶ μοι δοκεῖ δουλοπρεπές τι εἶναι· ὅταν δὲ ἀνδρὸς ἀκούσῃ τις ψελλιζόμενον ἢ παίζοντα ὄρᾳ, καταγέλαστον φαίνεται καὶ ἄνθρωπον καὶ πληγῶν ἄξιον. Cic. orat. cap. 21.

17 ἢ περὶ λίαν μικρῶν] Quis? alius certe praeter dictos; offendit etiam λίαν repetitum, quod solus A et vet. tr. servant. Mihi haec verba male addita esse videntur.

19 καὶ μὴ δοκεῖν λέγειν πεπλασμένως ἀλλὰ πεφυκότως] Quod in Lysia oratore Dionysius admiratur, et Aristoteles ipse in Euripide poeta laudat, quae virtus omnes qui de hoc scripserunt, fugit. Vid. ad v. 24.

21 διαβάλλονται] Muretus Var. Lect. VII, 8 διευλαβοῦνται, quem verbi usus fefellit, quem Victorius docuit: male affecti animo sunt adversus istos.

21 καθάπερ πρὸς τοὺς οἴνους] Plut. Symp. IV p. 661 D: διὸ φεύγουσι τὸν μεμιγμένον οἶνον οἱ πίνοντες, οἱ δὲ μιγνύοντες περιῶνται λανθάνειν ὡς ἐπιβουλεύοντες. Victorius.

22 ἢ Θεοδώρου φωνῇ] Aristot. polit. VII, 17. Plut. de glor. Athen. 10. Pausanias Attic. I, 37, 3.

24 κλέπεται δ' εὖ, εἴαν τις ἐκ τῆς εἰωθυίας διαλέκτου ἐκλέγων συντιθῆ, ὅπερ Εὐριπίδης ποιεῖ καὶ ὑπέδειξε πρῶτος] Vid. supra a, 33. Locus de Euripide notatu dignus, hoc est quod Horatius dicit ad Pisones v. 47:

*dixeris egregie, notum si callida verbum
reddiderit junctura novum.*

et v. 240:

*ex noto fictum carmen sequar, ut sibi quivis
speret idem, sudet multum, frustra que labore
ausus idem; tantum series iuncturaque pollet,
tantum de medio sumtis accedit honoris.*

27 ὅσα τεθεώρηται ἐν τοῖς περὶ ποιήσεως] Cap. 21:

ἅπαν δὲ ὄνομά ἐστιν ἢ κύριον ἢ γλῶττα ἢ μεταφορὰ ἢ κόσμος ἢ πεποιημένον ἢ ἐπεκτεταμένον ἢ ὑψηρομένον ἢ ἐξηλλαγμένον, quae deinceps exponuntur. Ubique Aristoteles si libros de arte poetica laudat, dicit ἐν τοῖς περὶ ποιητικῆς, non ποιήσεως, ut hunc unum locum ad reliquorum normam refingere non dubitemus, vid. I, 11. III, 1. III, 18. Polit. VIII, 7 et hoc ipso capite bis.

30 ὅπου δέ, ὕστερον ἐροῦμεν] Cap. 3. 7.

32 τὸ δὲ κύριον καὶ τὸ οἰκείον καὶ μεταφορὰ μόναι χρήσιμα] Notanda est rara attractio pro μόναι χρήσιμα. In Poetica τὸ οἰκείον, vocabulum aptum et quod rem recte significat, non notatum est, cap. 22: ἐν δὲ τοῖς ἰαμβείοις διὰ τὸ ὅτι μάλιστα λέξιν μιμῆσθαι ταῦτα ἀρμόττει τῶν ὀνομάτων ὅσοις κἂν ἐν λόγοις τις χρῆσαιτο· ἐστὶ δὲ τὰ τοιαῦτα τὸ κύριον καὶ μεταφορὰ καὶ κόσμος. Conf. Victorius ad poet. p. 221. Nescio quomodo τὸ οἰκείον differat ab eo, quod est κύριον, quocum et v. 35 et p. 1405 b, 12 apparet.

32 μόναι χρήσιμα] A, ceteri μόναι χρήσιμοι, Winstanleius ad poet. p. 183 μόναι χρήσιμα. A paulo post v. 38 cum ceteris ὁμωνυμῖαι χρήσιμοι. Conf. ad I, 1 p. 1355, 20.

38 τῶν δ' ὀνομάτων τῶ μὲν σοφιστῆ ὁμωνυμῖαι χρήσιμοι] Homonyma sunt verba, quae plura et diversa significant, ut canis, aquila, synonyma, quae diversa eandem habent significationem. Sophist. elench. cap. 3, ubi plura ὁμωνυμῖας sunt exempla. Rhet. Gr. VI, 39: ἡ σοφιστικὴ ὕλην μὲν ἔχει τὸ περὶ πάντων δοκεῖν πιθανῶς διαλέγεσθαι, εἶδος δὲ τὸ παλίμβολον καὶ ἄστατον, τέλος τὸν χρηματισμόν, ὄργανον τὴν ὁμωνυμίαν τῶν λέξεων καὶ τὰ παρακείμενα, εἶδος δὲ ἔχει καὶ τὸ μηδαμοῦ τοῖς αὐτοῖς ἐμμένειν, ubi παρείμενα, quae callide praetermittit, tacet, ex VII p. 10 reponendum. Latiore sensu ὁμωνυμῖας vocabulum in Categor. principio de iis, quibus inter se diversis genus est commune, legitur: συνώνυμα δὲ λέγεται ἃν τὸ τε ὄνομα κοινὸν καὶ ὁ κατὰ τοῦνομα λόγος τῆς οὐσίας ὁ αὐτὸς οἶον ζῶον ὅ τε ἄνθρωπος καὶ ὁ βοῦς (conf. Top. VI, 10), ubi veteres interpretes diversum auctoris usum notarunt, et de illa priore Stoicis accepta significatione, quam Aristoteles hic tradit,

Simplicius p. 43 Brand.: καὶ γὰρ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ ποιητικῆς συνώνυμα εἶπεν εἶναι ὧν πλείω μὲν τὰ ὀνόματα, λόγος δὲ ὁ αὐτός, οἷα δὴ ἔστι τὰ πολυώνυμα τό τε λώπιον καὶ ἱμάτιον καὶ τὸ φᾶρος. Tum ex Porphyrii commentariis: ἐνθα δὲ περὶ τὰς πλείους φωνὰς ἢ σπουδῆ καὶ τὴν πολυειδῆ ἐκάστου ὀνομασίαν ὥσπερ ἐν τῷ περὶ ποιητικῆς καὶ τῷ τρίτῳ περὶ ῥητορικῆς, τοῦ ἐτέρου συνωνύμου δεόμεθα ὅπερ πολυώνυμον ὁ Σπενύσιππος ἐκάλει, καὶ οὐ καλῶς ὁ Βοηθὸς παραλείφθαι τῷ Ἀριστοτέλει φησὶ τὰ παρὰ τοῖς νεωτέροις καλούμενα συνώνυμα καὶ τὰ τοιαῦτα πολυώνυμα συνώνυμα καλούμενα ἄπερ Σπενύσιππος ἐκάλει πολυώνυμα. οὐ γὰρ παραλέλειπται, ἀλλ' ἐν ἄλλαις πραγματείαις ἐν αἷς ἦν οἰκείος ὁ λόγος, παρείληπται. Eundem nostrum locum intelligit Anonymus in Categ., quem A. Brandis primus edidit, p. 33, 28: γνήσιον τὸ παρὸν σύγγραμμα Ἀριστοτέλους, ἀλλ' οὐ νόθον, εἰ μὲν ταῖς Κατηγορίαις ὁμώνυμα καὶ συνώνυμα παραδίδοται μόνα, ἐν δὲ ταῖς Ῥητορικαῖς τέχναις καὶ πολυώνυμα καὶ ἑτερώνυμα. cuius auctor hoc dicere videtur: non spurius est, ut quidam coniecerunt (vid. Brandis Ueber die Reihenfolge der Arist. Bücher des Organon p. 23), categoriarum liber, quod συνώνυμα non, ut in Rhetoricis, πολυώνυμα significat; fort.: εἰ καὶ ἐν ταῖς Κατηγορίαις.

pag.
1405

1 λέγω δὲ κύριά τε καὶ συνώνυμα] Synonyma ne sint nova et inusitata. Bernays Mus. Rhen. VIII, 585: τῶν δὲ ῥημάτων τῷ μὲν . . συνωνυμία, λόγῳ δὲ κύρια sine causa.

3 τί μὲν οὖν τούτων ἕκαστόν ἐστι καὶ πόσα εἶδη μεταφορᾶς] Intelligo quae supra dicta sunt, γλῶττα, διπλᾶ, πεποιημένον, κύριον, μεταφορὰ in poetica cap. 21 explicata, non ὁμωνυμίας et συνωνυμίας, de quibus posterioribus Aristotelem in libris de arte poetica dixisse, Porphyrii et inde Simplicii verba supra descripta evincunt; nisi disertum et horum et novum quod nuperrime accessit testimonium deterreat, facile id dubites et ex h. l. Porphyrium coniectura assecutum esse conicias; nam in poetic. cap. 21—22, ubi de hac re erat disputandum, nil exstat et si vera sunt, quae Porphyrius et Simplicius tradunt, ibi sub finem plura excidisse putandum

est. Quatuor speciēs translationis enumeravit ibi: μεταφορὰ δ' ἐστὶν ὀνόματος ἀλλοτρίου ἐπιφορὰ ἢ ἀπὸ τοῦ γένους ἐπὶ εἶδος ἢ ἀπὸ τοῦ εἶδους ἐπὶ γένος ἢ ἀπὸ τοῦ εἶδους ἐπὶ εἶδος ἢ κατὰ τὸ ἀνάλογον. Animadvertenda est dicendi ratio vix sana: ὅτι τοῦτο πλεῖστον δύναται, αἱ μεταφοραὶ pro ὅτι τούτων πλεῖστον δύνανται αἱ μεταφοραί, nam hoc vult, de poet. 22: ἔστι δὲ μέγα μὲν τὸ ἐκάστῳ τῶν εἰρημένων προεπόντως χρῆσθαι καὶ διπλοῖς ὀνόμασι καὶ γλώτταις, πολὺ δὲ μέγιστον τὸ μεταφορικὸν εἶναι. Quare etiam μεταφορᾶς male insertum putes, et πόσα εἶδη intelligas supra v. 26 dicta, non translationis, sed nominum; ad eum locum enim nunc revertit. At in poetica πόσα εἶδη μεταφορᾶς, non vero species horum nominum enumerantur, ut callidius Bekker³ coniecturas meas sequeretur. Sufficit cum Vatro αἱ μεταφοραὶ deleri.

6 τοσοῦτον] οὔτω A (quod Bekkerum fugit) Q, unde iam Victorius τοσοῦτῳ restituit.

9 καὶ λαβεῖν οὐκ ἔστιν αὐτὴν παρ' ἄλλου] De poet. 22 de metaphora: μόνον γὰρ τοῦτο οὔτε παρ' ἄλλου ἔστι λαβεῖν εὐφυῆς τε σημειῶν ἔστι· τὸ γὰρ εὖ μεταφέρειν τὸ τὸ ὅμοιον θεωρεῖν ἐστίν.

10 δεῖ δὲ καὶ τὰ ἐπίθετα καὶ τὰς μεταφορὰς ἀρμοτούσας λέγειν] Prius de metaphoris loquitur, sub finem transit ad epitheta: καὶ ἐν τοῖς ἐπιθέτοις ἐστὶ μὲν κτλ. De metaphora conf. Demetrius § 78—89. Omnino verba καὶ τὰ ἐπίθετα hic in expositione translationis melius abessent.

12 διὰ τὸ παρ' ἄλληλα τὰ ἐναντία μάλιστα φαίνεσθαι] III, 9: ἡδεῖα δ' ἐστὶν ἡ τοιαύτη λέξις, ὅτι τὰναντία γνωριμώτατα καὶ παρ' ἄλληλα μᾶλλον γνώριμα. De coelo II, 6 fine: εὐαισθητότερα γὰρ τὰ παρ' ἄλληλα τιθέμενα. Anaxim. Rhet. 3. Demosth. περὶ παραπορ. p. 393 § 166—173, quae ipse fecerit, illustrat, tum § 174 opponit adversarium: φέρε δὴ τί τούτῳ πέπρακται παρὰ ταῦτα καὶ τί τῷ Φιλοκράτει, θεάσασθε, παρ' ἄλληλα γὰρ ἔσται φανερώτερα.

14 Non male quod corruptum in A exstat, emendatum est in ceteris: νέφ φοινικίς, οὔτω γέροντί τι. Recentiores γέροντι τί scripserunt.

15 τῶν βελτιόνων] τοῦ βελτίονος A, ut b, 23., idque receperimus.

20 Ἰφικράτης Καλλιάν] Xenoph. Hellen. VI, 3, 3: Καλλιίας ὁ δαδοῦχος.

23 καὶ ὁ μὲν διονυσοκόλακας, αὐτοὶ δ' αὐτοὺς τεχνίτας καλοῦσιν] Histriones dixit qui vulgo οἱ περὶ τὸν Διόνυσον τεχνῖται dicebantur. Problem. XXX, 10 οἱ Διονυσιακοὶ τεχνῖται. Philostrat. vit. sophist. p. 596 ibiq. Vales. p. 360 Kayser. Gellius XX, 4. Incertus est qui primus διονυσοκόλακας dixerit; mox in proverbium transit, Athen. XII, 538 f. (unde et οἱ μὲν, quod praeter A et vet. transl. reliqui libri habent, verum est,) acute ad Dionysii adultores translatum, ab Epicuro ad Platonem, Diogen. X, 8., ab aliis ad sodales Dionysii, Athen. X, 435 c.

30 κώπας ἀνάσσειν καὶ ἀποβάς εἰς Μυσίαν] Schol. gr.: καὶ τὸ ἀποβάς εἰς Μυσίαν ἐτραυματίσθη πολεμίῳ βραχίονι, τὸ ἀποβάς μεταφορικῇ ἢ λέξις ἀπὸ τοῦ βελτίονος καταληφθεῖσα, τὸ γὰρ ἀποβάς ἐπὶ στόλου λέγεται, οὗτος δὲ ἐξελάβετο ἐπὶ ἐνὸς ἀνθρώπου. Iure Victorius hanc alteram metaphoram negavit et unum esse locum illud ἀνάσσειν solum explicitum probat; alterum versum ex vetustis in Aristotelem commentariis sumsisse videtur, vid. Fragm. Eurip. p. 344, ubi κώπης ἀνάσσει scribunt. Fort.:

κώπης ἀνάσσειν ἀποβάς εἰς Μυσίαν
ἐτραυματίσθη πολεμίῳ βραχίονι.

Frequens est haec metaphora v. c. Cyclop. 86. Helen. 1045, conf. Wolfius ap. Vaterum p. 213. Pflugk ad Eurip. Helen. v. 1039. Welcker gr. Tragoed. p. 482. κώπης ἄναξ Aeschyl. Pers. 378. Participium postea invenimus apud Stephanum p. 302. 304: διὰ τὸν Ἀχιλλέα λέγει τὸ κώπης ἀνάσσειν ἦλθεν . . ἔστι δὲ καὶ τὸ ἀποβάς εἰς Μυσίαν ἀπρεπές. ἀνώτερον εἴρηται τοῦτο περὶ τοῦ Ἀχιλλέως, ἀπρεπές δὲ ἔστι διὰ τὸ τὴν ἀπόβασιν γίνεσθαι τότε; ὅταν τις ἀπὸ τῆς νεῶς πρῶτον ἐκβάς πατήσῃ τῆνικαῦτα εἰς τὸν αἰγιάλον, ἢ δὲ Μυσία πορρωτάτω τῆς θαλάσσης ἔστιν.

33 κρανγῆν Καλλιόπης] Conf. Osann Beiträge zur gr. Litteraturgesch. I, 88.

37 οἶον ἐν τῷ αἰνίγματι τῷ εὐδοκίμοῦντι] Cleobulinae

sive Eumetidos est, secundum Plut. conviv. sept. sapient. cap. 10 p. 154 B ibique Wyttenb. Hexameter versus in Arist. poet. 22. Demetrio *περὶ ἐρμηνείας* § 102 (item Ioh. Sicel. Rhet. VI, 200. VII, 949, qui non ἄνδρ' εἶδον, sed εἶδον ἐγὼ exhibent); integrum aenigma ap. Athenaeum X, 76 p. 452 b:

πολλοὶ δὲ γρίφων καὶ τοιοῦτοὶ τινές εἰσιν οἶον
 ἄνδρ' εἶδον πυρὶ χαλκὸν ἐπ' ἀνέρι κολλήσαντα
 οὕτω συγκόλλως ὥστε σύναιμα ποιεῖν.

τοῦτο δὲ σημαίνει σικύας προσβολήν. Sed omnes auctorum, quos enumeravimus, libri scripti et veteres excusi *πυρὶ-χαλκον* coniunctim dant, quod editores distinxerunt; Sicel. Ioh. l. l.: ἀνθ' ὅτου δὲ *πυρὶχαλκον* τὴν σικύαν ὁ τοῦ γρίφου ποιητῆς ἐκάλεσεν, αὐτὸς ἂν εἰδείη, ἐπεὶ οὔτε ἐγὼ οἶδα οὔτε τὸν εἰδότα ἤκουσα. νομίζω δὲ ἐπειδὴ οἱ παλαιοὶ χαλκείῳ σκευεῖ εἰς τὰς σικύας ἐχρῶντο, τοῦτο δὲ διὰ πυρὸς σκευάζεται, διὰ τοῦτο εἶπε ταύτην *πυρὶχαλκον*, ἢ διὰ τὸ πυροειδῆς εἶναι τινὰς τῶν χαλκῶν. In Aristotele primus Victorius ex coniectura *πυρὶ χαλκὸν* restituit. Conf. Bergk Comment. de reliquiis comoediae p. 112.

5 μεταφοραὶ γὰρ αἰνίττονται] Metaphorae vim aenigmati-^{pag.} habent, id multum praestat Victorii coniecturae ^{1405 b} μεταφορᾶ. Conf. Wolfius ap. Vaterum p. 213.

6 κάλλος δὲ ὀνόματος] Aristotelem secutus est Theophrastus apud Demetrium § 173—175., cui hic auctoris locus non negligendus erat: ποιεῖ δὲ εὐχαρὶν τὴν ἐρμηνείαν καὶ τὰ λεγόμενα καλὰ ὀνόματα. ὠρίσατο δ' αὐτὰ Θεόφραστος οὕτως: κάλλος ὀνόματος ἐστὶ τὸ πρὸς τὴν ἀκοήν ἢ πρὸς τὴν ὄψιν ἢ δὴ ἢ τὸ τῆς διανοίας ἐντιμον. πρὸς μὲν τὴν ὄψιν ἢ δὴ τὰ τοιαῦτα ῥοδόχροον, ἀνθοφόρου χροίας. ὅσα γὰρ ὀράται ἢ δέως, ταῦτα καὶ λεγόμενα καλὰ ἐστὶ. πρὸς δὲ τὴν ἀκοήν Καλλιστρατος, Ἄννων. ἢ τε γὰρ τῶν λάμβδα σύγκρουσις ἡχῶδες τι ἔχει καὶ ἡ τῶν νῦ γραμμάτων, καὶ ὅλως τὸ νῦ δι' εὐφωνίαν ἐφέλκονται οἱ Ἀτικοὶ Δημοσθένην λέγοντες καὶ Σωκράτην. τῆς διανοίας δὲ ἐντιμα τὰ τοιαῦτά ἐστιν οἶον τὸ ἀρχαῖοι ἀντὶ τοῦ παλαιοὶ ἐντιμότερον· οἱ γὰρ ἀρχαῖοι ἄνδρες ἐντιμότεροι.

9 οὐ γὰρ ὡς ἔφη Βρούσων οὐθένα αἰσχρολογεῖν] Bry-

sonis tetragonismi mentio fit Sophist. elench. cap. 11. Analyt. post. I, 9. Eius sententiam, quam Aristoteles tradit, Stoici secuti sunt, vid. Cicero epist. ad Fam. IX, 22. Schneider ad hist. animal. tom. III p. 427. Quintil. VIII, 3, 39. Schweighaeuser ad Athen. XI, 108 p. 328. — ὡς om. A, quod abesse nequit, multo facilius probaveris quod deinde in eo legitur: τόδε ἀντὶ τοῦδε εἰπεῖν, non ἀντὶ τοῦ τόδε, de quibus verbis haec apud graec. schol. exstant: ὁ Βρούσων ἔλεγε μὴ δένα αἰσχρολογεῖν καὶ καλῶς λέγειν, εἶπερ ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν τοῦδε εἶπη τόδε· ταῦτόν γὰρ σημαίνειν, εἰ καὶ τὸ τόδε καὶ τὸ τοῦδε ἔλεγε, καὶ οὕτως μὲν εὐρηγται ἐν τοῖς ἀντιγράφοις τὸ εἶπερ τὸ αὐτὸ σημαίνει τοῦδε ἀντὶ τοῦ τόδε εἰπεῖν· σφάλμα δὲ ἐστὶ γραφικὸν τὸ εἰπεῖν ἀντὶ τοῦ τοῦδε· ἔδει γὰρ εἰπεῖν ἀντὶ τοῦ τόδε. καὶ ὅσα τῶν ἀντιγράφων εἰσὶ παλαιά, οὕτως εὐρηγται ἔχοντα, εἶπερ τὸ αὐτὸ σημαίνειν τόδε ἀντὶ τοῦ τοῦδε εἰπεῖν. Vix aliud quam quod in A exstat, voluit tradere.

15 ἄμφω μὲν γὰρ τὸ καλὸν καὶ τὸ αἰσχρόν] Ambo vocabula honestum et turpe significant, at non quatenus est honestum aut turpe, sed alterum quatenus est honestum, ut est liberis dare operam, alterum quatenus est turpe, ut stuprum facere, aut utrumque turpe significat, sed alterum magis, alterum minus. Conf. Ethic. Nic. IV, 14: καὶ ἡ τοῦ ἐλευθερίου παιδιὰ διαφέρει τῆς τοῦ ἀνδραποδώδους καὶ αὖ τοῦ πεπαιδευμένου καὶ ἀπαιδευτοῦ. ἴδοι δ' ἂν τις καὶ ἐκ τῶν κωμωδιῶν τῶν παλαιῶν καὶ τῶν καινῶν· τοῖς μὲν γὰρ ἦν γελοῖον ἢ αἰσχρολογία, τοῖς δὲ μᾶλλον ἢ ὑπόνοια· διαφέρει δ' οὐ μικρὸν ταῦτα πρὸς εὐσημιοσύνην. — Α τὸ καλὸν ἢ τὸ

21 καὶ ἐν τοῖς ἐπιθέτοις] Ut metaphora ab honesta re et a turpi fieri potest, ita et ἐπίθετα; sequens exemplum ex Euripidis Oreste sumptum v. 1603 P:

ME. ὁ μητροφόντης ἐπὶ φόνῳ πρᾶσσει φόνον.

OP. ὁ πατὴρ ἀμύντωρ, ὃν σὺ προῦδωκας θανεῖν.

24 καὶ ὁ Σιμωνίδης] p. 24 ed. Schneid. nr. XVII. Bentleyus Opusc. p. 237. Heraclides Ponticus Pol. 25: Ἀναξίλας νικήσας Ὀλύμπια ἡμιόνοις εἰστίασε τοὺς Ἑλληνας καὶ τις αὐτὸν ἐπέσκηψε ἐπὶ τῶν· οὗτος τί ἂν ἐποίει νικήσας ἔπ-

ποις; ἐποίησε δὲ καὶ ἐπινίκιον Σιμωνίδης· χαίρει' ἀελλοπόδων θύγατρεις ἴππων.

28 ἔτι τὸ αὐτὸ ὑποκορίζεσθαι] Unde haec verba dependent? non ad translationes ut ea quae praecedunt pertinent. Ut epithetis rem maiorem vel minorem reddere licet, sic verba ipsa extenuari possunt. Sana esse τὸ αὐτὸ spondere non ausim.

30 Ἀριστοφάνης] Incert. rhetor in Notices tom. XIV, 195: μείωσις δὲ ὅταν σμικρύνων τι λέγῃς ὡς Ἀριστοφάνης οἶον τριηρίτη, βοῦδάριον, κυναρίδιον. Vid. fragg. p. 982 Bergk. Demosth. p. 818 § 15 χρυσίδιον. p. 1283: ἐν γραμματείδῳ δυοῖν χαλκοῖν ἐωνημένῳ καὶ βιβλιδίῳ μικροῦ et p. 1268. Isocr. Trap. § 34. ἀρχιδίοις de cor. § 261. Philipp. § 145: ἐν μικροῖς πολιχνίοις καὶ νησυδροίοις. Panath. 70. 89. Isocrates adv. sophistas § 4: ἀργυρίδιον καὶ χρυσίδιον τὸν πλοῦτον ἀποκαλοῦντες. § 20: τοιαῦτα λογίδια διεξιόντες. Isaeus II, 9: χρυσίδια. II, 35: οἰκίδιον, alia multa, de quibus vid. Commentatio de diminutivorum in ιδιον apud Atticos usu; scripsit Ianson in Archiv. V, 3 p. 385—412.

33 καὶ νοσημάτιον] Notandum, in hoc postremo exemplo primariam vocem, quae in ceteris apparet, non esse positam: ἀντὶ δὲ νόσου aut καὶ ἀντὶ νόσου, vel ut C supplet νοσημάτος νοσημάτιον.

CAP. III.

34 τὰ δὲ ψυχρὰ ἐν τέτταρσι γίνεται κατὰ τὴν λέξιν] Demetrius § 115 seqq., qui τὸ ψυχρὸν tribus constare dicit ἐν διανοίᾳ, ἐν λέξει, ἐν συνθέσει, secundum ex Aristotele recenset et paucis capitulis argumentum comprehendit: ἐν δὲ λέξει ὁ Ἀριστοτέλης φησὶ γίνεσθαι τετραχῶς . . . ὡς Ἀλκιδάμας ὑγρὸν ἰδρωτὰ ἢ ἐν συνθέτῳ, ὅταν διθυραμβώδης συντεθῆ ἢ δίπλωσις τοῦ ὀνόματος ὡς τὸ ἐρημοπλάνος ἔφη τις καὶ εἴ τι ἄλλο οὕτως ὑπέρογκον. γίνεται δὲ καὶ ἐν μεταφορᾷ τὸ ψυχρὸν, τρέμοντα καὶ ὠχρὰ τὰ πράγματα. τετραχῶς μὲν οὖν κατὰ τὴν λέξιν οὕτως ἂν γίνοιτο. ubi excidit γλωττα et ἐπιθέτων nomen.

35 οἶον *Αυκόφρων*] Sophista, conf. Soph. elench. cap. 15.

37 καὶ ὡς *Γοργίας ἀνόμαξε*] Vid. *συναγωγή τεχνῶν* p. 69 seq., Foss de Gorgia p. 53, qui nescio cur *πρωχόμουσος κόραξ* scribendum esse censet; dictum puto de paupere poeta, qui divitum aulas frequentavit. — *πρωχομουσοκόλακας . . . καὶ εὐορκήσαντας* Vahlen Mus. Rhen. XXI, 146.

pag.
1406

1 *ἐπιορκήσαντας καὶ κατεπιορκήσαντας*] Sic ex libris tacite Bekkerus, editiones praeter Camot. et schol. gr. omnes literam *ι*, non *η* in utroque verbo exhibent, neque Victorius ex libris mutavit. *ἐπιορκήσαντες καὶ κατεπιορκήσαντες* Lobeck ad Phryn. p. 361. Foss de Gorgia p. 53. Stephanus p. 305: *τὸ κατευορκήσαντές τινες οὔτω λέγουσι τοὺς κατὰ τινος εὐορκήσαντας ἤτοι ἀληθεύσαντας.*

1 καὶ ὡς *Ἀλκιδάμας*] Vid. Artium script. p. 177. Foss de Gorgia p. 82.

3 *τελεσφόρον τὴν πειθῶ τῶν λόγων κατέστησεν*] De arte rhetorica dictum videtur.

8 *πέλωρον*] A, ceteri τὸν *πελώριον*, conf. cap. 7 p. 1408 b, 13.

9 καὶ *Ἀλκιδάμας*] Conf. Brandis Philol. IV, 44.

12 *ἐν μὲν γὰρ ποιήσει πρόπει γάλα λευκὸν εἰπεῖν*] Homer. Iliad. IV, 434. V, 902. Cratinus apud Priscianum II p. 271 Kr. Vid. Lobeck ad Aiac. p. 133 ed. II.

15 *ἐπεὶ δεῖ γε χρῆσθαι αὐτῷ*] Ita ex A restituimus, sed melius hoc videtur, quod vet. transl. exprimit *αὐτοῖς* i. e. *ἐπιθέτοις*, Victorio et Vaterno p. 148 probatum. Ceteri libri *αὐτῷ*, quod sensus non admittit.

19 *οὐ γὰρ ἡδύσματι*] Vid. Kayser ad Philostr. vit. soph. p. 176.

21 *ὕγρον ἰδρωῶτα*] Vid. Demetr. § 116 quae supra laudavimus, Doxopater Rhet. II, 231: *ἐπίθετα δὲ ὥσπερ ὁ Ἀλκιδάμας ὕγρον ἰδρωῶτα φησὶ καὶ Ὀμηρος γάλα λευκὸν καὶ ἵππους μάνυχας. ἤρκει γὰρ ἐπὶ τούτων καὶ τὸ κύριον μόνον, ἃ ποιητικῆς μὲν ἴδια ὡς ἐναργῆ τε καὶ ἡδέα καὶ εὐμεγέθη, τοῖς δὲ ῥήτορσι δὲ ἀλλότρια.*

22 καὶ οὐχὶ νόμους ἀλλὰ τοὺς τῶν πόλεων βασιλεῖς

νόμους] Ex Pindaro multis frequentatum, vid. Boeckh Fragm. p. 641. Artium script. p. 177, ubi in Chryssippi verbis male ἄρχων καὶ ἡγεμῶν pro ἄρχοντα καὶ ἡγεμόνα scriptum est. A cum vet. tr.: ἀλλὰ τῶν πόλεων βασιλεῖς νομίμους, quod fort. verum est. Illud si dixit Alcidas, alios secutus est; nam Plato quoque Symp. p. 191 C: φασὶν οἱ πόλεως βασιλεῖς νόμοι scripserat; si vero νόμους esse τῶν πόλεων βασιλεῖς νομίμους monuit, novum protulit et ab Aristotele notari poterat.

25 καὶ σκυθρωπὸν τὴν φροντίδα τῆς ψυχῆς] Exspectamus et hic καὶ οὐ σκυθρωπὸν, ἀλλὰ

26 καὶ οὐ χάριτος, ἀλλὰ πανδήμου χάριτος] Hoc de rhetorica, duo sequentia quae cohaerent exempla de Ulixe dicta sunt, vel Homeri Odyssea.

30 ἀντίμιμον] C et γρ T, ceteri libri omnes cum vet. transl. τίμιον. Graecus interpres fol. 55 b, 15 vero illud sine ullo dubitationis signo: ἀντίμιμον ἦτοι ἕσα τοῖς μιμητικοῖς δυναμένην. ὁ δὲ μητροπολίτης οὕτως ἡρμηνεύσει, ἀντίμιμον καθόσον ἢ τῆς ψυχῆς ἐπιθυμία ἐναντία ἐστὶ καὶ ἀντιπράττουσα τῇ ἐπιθυμίᾳ καὶ τῷ θελήματι τοῦ σώματος. Item Stephanus p. 306: ἀντίμιμον εἶπε διότι τοῦ θυμικοῦ τὸ ἦθος καὶ ἢ τοῦ σώματος ἐμφαίνει διάθεσις· εἰ γὰρ τις ἀνδρεῖός ἐστιν, ἀντιμιμεῖται καὶ ἢ ψυχῇ τὸ ἦθος τούτου.

32 ἔξεδρον] Victorius ex graeco schol., libri omnes ἔξεῦδρον. Ille p. 55 b, 18: ἔξεδρος ἦτοι ἐκπίπτουσα τοῦ πρόποντος ἢ ὑπερβολὴ τῆς μοχθηρίας.

1 διὸ χρησιμωτάτη ἢ διπλῇ λέξις] De poet. 22. Doxopatri Rhet. II, 231: σύνθετος δὲ λέγεται πᾶσα ἢ διθυραμβώδης καὶ συννηθεστέρα τοῖς ποιηταῖς ὡς τὸ ἀκσεώδυνον ἢ κννόμνια καὶ τὰ τοιαῦτα. Conf. Demetrius § 78.

4 ἰαμβεῖοις] Imo ἰαμβοποιοῖς, ut διθυραμβοποιοῖς, ἐποποιοῖς, κωμωδοποιοί. Nihilo minus sequentia τούτοις γὰρ νῦν χρῶνται vulgatum defendunt; nunc enim non ut antea tetrametris, sed trimetris utuntur, idque supra cap. 1 p. 1404, 31 monuit; alias scripsisset ταύταις γὰρ μάλιστα χρῶνται, neque supra ἰαμβοποιούς uti μεταφοραῖς. docuit,

sed has orationi pedestri, quam illi sequuntur, convenire, ibidem b, 34.

9 οἷον Γοργίας χλωρὰ καὶ ἔναιμα τὰ πράγματα] Demetrius l. I. sensum magis quam verba ex Aristotele reddit: τρέμοντα καὶ ὠχρὰ τὰ πράγματα. Plat. Phaedr. p. 68 (260) de arte rhetorica: ποῖόν τινα οἶει μετὰ ταῦτα τὴν ῥητορικὴν καρπὸν ὧν ἔσπειρε θεορῖζειν. — A, schol. cum vet. tr. ἔναιμα, ceteri fere omnes, quod cuivis in mentem veniat et vocabulo χλωρὰ convenire videtur, ἔναιμα, sed verba quae sequuntur κακῶς δὲ ἐθέρισας, illud potius commendant et ἔναιμα fuisse πράγματα docent.

14 οὐδὲν τοιοῦτον ἄθυρμα τῇ ποιήσει προσφέρων] De Homero dictum, vid. Foss de Gorgia p. 83.

15 τὸ δὲ Γοργίον] Plut. Sympos. VII p. 727 d: Γοργίας δὲ ὁ σοφιστῆς χελιδόνος ἀφείσης ἐπ' αὐτὸν ἀπόπατον ἀναβλέψας πρὸς αὐτήν, οὐ καλὰ ταῦτ', εἶπεν, ὦ Φιλομήλα. Victorius.

CAP. IV.

20 ἔστι δὲ καὶ ἡ εἰκὼν μεταφορά] Demetrius § 80—89, qui εἰκασίαν dicit. Quintil. VIII, 6, 8.

21 ὡς δὲ λέων ἐπόρουσε] In nostris Homeri libris non invenitur, fort. alius poetae, nisi Aristoteles ut alibi et hic diverso ab iis quae nobis supersunt, exemplo usus est. II. XX, 164: Πηλείδης δ' ἐτέρωθεν ἐναντίον ὦρτο λέων ὡς σίντης.

22 ὅταν δὲ λέων ἐπόρουσε, μεταφορά] Quintil. VIII, 6, 9: comparatio est, cum dico fecisse quid hominem ut leonem, translatio, cum dico de homine, leo est.

29 δεσμῶν] ἀφετοῖς addit Faber ad Longin. 44 p. 389, idem δάκνειν corrigat.

29 καὶ ὡς Θεοδάμας εἵκαξεν] Victorius hanc interpretationem, qua meliorem invenire non contigit, quamque verba ἐν τῷ ἀνάλογον confirmant, addit: Theodamas similem esse dicebat Archidamum Euxeno, qui geometriam non calleret. Euxenus igitur (ut arbitrator) deformis et improbus erat, hoc tamen in se boni habebat, quod erat bonus geometra. Si quis

igitur geometriam ab Euxeno auferret, nulla in re Archidamus ab eo discreparet; nam ceteris rebus ac vitiis pares sunt. Adiecit Victorius et Polemonis dictum ap. Diog. IV, 3, 7: ἔλεγεν οὖν τὸν μὲν Ὅμηρον ἐπικὸν εἶναι Σοφοκλέα, Ὅμηρον δὲ Σοφοκλέα τραγικόν. Hoc igitur dixit Theodamas: ὁ μὲν Ἀρχίδαμος ἐστὶν Εὐξενος γεωμετρεῖν οὐκ ἐπιστάμενος, Εὐξενος δὲ Ἀρχίδαμος γεωμετρικός, et usus est figura, quam rhetores dicunt commutationem vel ἀντιμεταβολήν, vid. auct. ad Herenn. IV, 28, 39. Alexander Rhet. Gr. VIII p. 480., ubi plura exstant exempla. Aristoteles ipse Ethic. Nic. VIII, 13: ὁ γὰρ δοῦλος ἔμψυχον ὄργανον, τὸ δὲ ὄργανον ἄψυχος δοῦλος. Eudem. VII, 9. Polit. III, 14 fine. Schol. fol. 56, 25: ὡς Θεοδάμας, εἰ ὁ Ἀρχίδαμος ἔοικε τῷ Εὐξείνῳ μὴ εἰδότεν γεωμετρεῖν, λοιπὸν ἄρα καὶ ὁ Εὐξείνιος ἔοικε τῷ Ἀρχιδάμῳ· ἀγεωμέτρητος ἄρα ὁ Ἀρχίδαμος κατὰ τοῦτο, τὸ δὲ Ἀρχίδαμος γεωμετρικός ἦτοι ἀγεωμέτρητος.

32 καὶ τὸ ἐν τῇ πολιτείᾳ τῇ Πλάτωνος] Libro V p. 253 (469): ἀνελευθέρου δὲ οὐ δοκεῖ καὶ φιλοχρήματου νεκρὸν συλᾶν καὶ γυναικείας τε καὶ σμικρᾶς διανοίας τὸ πολέμιον νομίζειν τὸ σῶμα τοῦ τεθνεῶτος ἀποπταμένου τοῦ ἐχθροῦ, λελιοπότης δὲ ᾧ ἐπολέμει; ἢ οἷε τι διάφορον δεῖν τοὺς τοῦτο ποιοῦντας τῶν κυνῶν, αἱ τοῖς λίθοις οἷς ἂν βληθῶσι χαλεπαίνουσι τοῦ βαλόντος οὐχ ἀπτόμενοι. ubi Bekk. ex vetustissimo Parisiensi A aoristum pro βάλλοντος scripsit, hoc deano restituit Schneiderus, neque cum sit in universum dictum, improbandum.

35 καὶ ἡ εἰς τὸν δῆμον] Rep. VI p. 281 (488): πῶς οὖν, ἔφη, εὖ ἔχει λέγειν, ὅτι οὐ πρότερον κακῶν παύσονται αἱ πόλεις, πρὶν ἂν ἐν αὐταῖς οἱ φιλόσοφοι ἄρξωσιν, οὓς ἀχρηστους ὁμολογοῦμεν αὐταῖς εἶναι; Ἐρωτᾶς, ἦν δ' ἐγώ, ἐρώτημα δεόμενον ἀποκρίσεως δι' εἰκόνας λεγομένης. Εἶεν εἶπον· σκώπτεις ἐμβεβληκῶς με εἰς λόγον οὕτω δυσ-ἀπόδεικτον; ἄκουε δ' οὖν τῆς εἰκόνης, ἵν' ἔτι μᾶλλον ἴδῃς, ὡς γλίσχρως εἰκάζω. οὕτω γὰρ χαλεπὸν τὸ πάθος τῶν ἐπιεικεστῶτων ὃ πρὸς τὰς πόλεις πεπονθασιν, ὥστ' οὐδ' ἐστὶν ἐν οὐδὲν ἄλλο τοιοῦτον πεπονθός, ἀλλὰ δεῖ ἐκ πολλῶν αὐτὸ ξυναγαγεῖν εἰκάζοντα καὶ ἀπολογούμενον ὑπὲρ αὐτῶν, οἷον οἱ γραφῆς τραγελάφους καὶ τὰ τοιαῦτα μί-

γνύντες γράφουσι. νόησον γὰρ τοιουτοῦ γενόμενον εἴτε πολλῶν νεῶν πέρι εἴτε μιᾶς· ναύκληρον μεγέθει μὲν καὶ ῥώμῃ ὑπὲρ τοὺς ἐν τῇ νηϊ πάντας, ὑπόκωφον δὲ καὶ ὀρῶντα ὠσαύτως βραχὺ τι καὶ γινώσκοντα περὶ ναυτικῶν ἕτερα τοιαῦτα, τοὺς δὲ ναύτας στασιάζοντας πρὸς ἀλλήλους περὶ τῆς κυβερνήσεως, ἕκαστον οἰόμενον δεῖν κυβερνᾶν, μήτε μαθόντα πώποτε τὴν τέχνην μήτε ἔχοντα ἀποδειξάι διδάσκαλον ἑαυτοῦ μήτε χρόνον ἐν ᾧ ἐμάνθανε, πρὸς δὲ τούτοις φάσκοντας μηδὲ διδακτὸν εἶναι, ἀλλὰ καὶ τὸν λέγοντα ὡς διδακτὸν ἐτοιμοὺς κατατέμνειν, αὐτοὺς δὲ αὐτῷ αἰεὶ τῷ ναυκλήρῳ περικεχύσθαι δεομένους καὶ πάντα ποιούοντας, ὅπως ἂν σφίσι τὸ πηδάλιον ἐπιτρέψῃ, ἐνίοτε δ' ἂν μὴ πείθωσιν ἀλλ' ἄλλοι μᾶλλον, τοὺς μὲν ἄλλους ἢ ἀποκτινύνοντας ἢ ἐκβάλλοντας ἐκ τῆς νεῶς, τὸν δὲ γενναῖον ναύκληρον μανδραγόρα ἢ μέθη ἢ τινι ἄλλῳ ξυμποδίσαντας τῆς νεῶς ἄρχειν χρωμένους τοῖς ἐνοῦσι, καὶ πίνοντάς τε καὶ εὐωχουμένους πλεῖν ὡς τὸ εἶκος τοὺς τοιούτους, πρὸς δὲ τούτοις ἐπαινοῦντας ναυτικὸν μὲν καλοῦντας καὶ κυβερνητικὸν καὶ ἐπιστάμενον τὰ κατὰ ναῦν, ὅς ἂν ξυλλαμβάνειν δεινὸς ἦ, ὅπως ἄρξουσιν ἢ πείθοντες ἢ βιαζόμενοι τὸν ναύκληρον, τὸν δὲ μὴ τοιοῦτον ψέγοντας ὡς ἄχρηστον, τοῦ δὲ ἀληθινοῦ κυβερνήτου πέρι μὴδ' ἐπαῖοντας, ὅτι ἀνάγκη αὐτῷ τὴν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι ἐνιαυτοῦ καὶ ὀρῶν καὶ οὐρανοῦ καὶ ἄστρον καὶ πνευμάτων καὶ πάντων τῶν τῇ τέχνῃ προσηγόντων, εἰ μέλλει τῷ ὄντι νεῶς ἀρχικὸς εἶσεσθαι, ὅπως δὲ κυβερνήσει ἐάν τις βούλωνται ἐάν τε μή, μήτε τέχνην τούτου μήτε μελέτην οἰόμενος δυνατὸν εἶναι λαβεῖν ἅμα καὶ τὴν κυβερνητικὴν. τοιούτων δὲ περὶ τὰς ναῦς γιγνομένων τὸν ὡς ἀληθῶς κυβερνητικὸν οὐχ ἡγεῖ ἂν τῷ ὄντι μετεωροσκόπον τε καὶ ἀδολέσχην καὶ ἄχρηστὸν σφίσι καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς οὕτω κατεσκευασμέναις ναυσὶ πλωτήρων;

36 καὶ ἡ εἰς τὰ μέτρα τῶν ποιητῶν] Rep. X p. 477 (601): οὕτω δὴ, οἶμαι, καὶ τὸν ποιητικὸν φήσομεν χρώματ' ἅττα ἐκάστων τῶν τεχνῶν τοῖς ὀνόμασι καὶ ῥήμασιν ἐπιχρωματίζειν αὐτὸν οὐκ ἐπαῖοντα ἀλλ' ἢ μιμεῖσθαι, ὥστε ἑτέροις τοιούτοις ἐκ τῶν λόγων θεωροῦσι δοκεῖν, ἐάν τις περὶ σκυτοτομίας τις λέγῃ ἐν μέτρῳ καὶ ῥυθμῷ καὶ ἀρ-

μονία, πάνυ εὖ δοκεῖν λέγεσθαι, εἴαν τε περὶ στρατηγίας εἴαν τε περὶ ἄλλου ὅτουοῦν· οὕτω φύσει αὐτὰ ταῦτα μεγάλην τινὰ κήλησιν ἔχειν. ἐπεὶ γυμνωθέντα γε τῶν τῆς μουσικῆς χρωμάτων τὰ τῶν ποιητῶν, αὐτὰ ἐφ' αὐτῶν λεγόμενα, οἷμαί σε εἰδέναι οἷα φαίνεται. τεθέασαι γάρ που. Οὐκοῦν, ἣν δ' ἐγώ, ἔοικε τοῖς τῶν ὠραίων προσώποις, καλῶν δὲ μή, οἷα γίννεται ἰδεῖν, ὅταν αὐτὰ τὸ ἄνθος προλίπη; Παντάπασι, ἣ δ' ὄς. Alia exempla in Republ. VII, 369 (537 seq.). VIII, 411 (562) et nobilis illa imago initio septimi libri.

1 καὶ ἡ Περικλέους εἰς Σαμίους] De populari statu ab Atheniensibus Samiis invitis constituto; Thucyd. I, 115: δημοκρατίαν κατέστησαν. Mirus est Göttling. ad Aristot. Polít. p. 328, qui serio hoc lepidum dictum ex Periclis epitaphio depromptum dicit.

pag.
1407

3 καὶ εἰς Βοιωτούς] Pericles Boeotos ilicibus comparabat, ex quibus cunei et clavae fiunt, quae alias ilices frangunt; ita Maioragius.

6 καὶ ὁ Δημοσθένης τὸν δῆμον] Victorius et alii Demosthenem imperatorem et Niciae socium sine causa intelligunt; schol. gr. haec verba laudat: ὥσπερ γὰρ οἱ ἐν τῷ πλοῖῳ ὄντες ὑπὸ τοῦ σάλου καὶ τῶν κυμάτων ταρασσόμενοι ναυτιῶσι καὶ ἀπλῶς ἀφορῶσι πρὸς τὴν θάλασσαν, οὕτω καὶ ὁ δῆμος ναυτιᾷ καὶ ἰλιγγιᾷ ἀφορῶν πρὸς τὰ πράγματα, in quibus Reiskius ind. graec. Demosth. s. v. ναυτιᾶν corrigit καὶ ἀηδῶς ἀφορῶσι, at non sunt oratoris sed scholiastae qui haec finxit verba. Ceterum non apte verbum εἵκαζεν intelligere licet, quod v. 7 legitur, quo ipso mutata constructio indicatur; concinnitas requirit: καὶ ἡ Δημοσθένης εἰς τὸν δῆμον, ut supra v. 35: καὶ ἡ εἰς τὸν δῆμον ex A et vet. transl. Ceteri codices omnes ibi ex foeda interpolatione καὶ ὡς ὁ Δημοσθένης εἰς τὸν δῆμον — In textum recepit Bekker³, quem secutus sum. — Audaciores metaphoras in scriptis vitans Demosthenes in concione non fugiebat, vid. Aeschin. qui hoc vitio vertit, in Ctesiph. 72: οὐ γὰρ ἔφη δεῖν· καὶ γὰρ τὸ ἥημα μέμνημαι ὡς εἶπε διὰ τὴν ἀηδίαν τοῦ λέγοντος ἅμα καὶ τοῦ ὀνόματος ἀπορρηξῆαι τῆς εἰρήνης τὴν συμμαχίαν. 164. 166: οὐ μέμνησθε αὐτοῦ τὰ μι-

αρά καὶ ἀπίθανα δῆματα, ἃ πῶς ποθ' ὑμεῖς, ᾧ σιδήρειοι, ἐκαρτερεῖτε ἀκροώμενοι; ὅτ' ἔφη παρελθὼν ἀμπελοφυγοῦσί τινες τὴν πόλιν, ἀνατετμήκασί τινες τὰ κλήματα τοῦ δήμου, ὑποτέτμηται τὰ νεῦρα τῶν πραγμάτων, φορμορραφούμεθα ἐπὶ τὰ στενά, τινὲς πρῶτον ᾧσπερ τὰς βελόνας διείρουσι. ταῦτα δὲ τί ἐστίν, ᾧ κίναδος; δῆματα ἢ θαύματα; item 224. 253 (207 ipse Aeschines), περὶ παραπρ. 21. 110. Hegesippus de Halon. fin. Antipho: φονεῖς τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας.

7 καὶ ὡς Δημοκράτης] Aristophan. Equit. v. 721:

Ἄλλ. ὡς σφόδρα σὺ τὸν δῆμον σεαυτοῦ νενόμικας.

Κλ. ἐπίσταμαι γὰρ αὐτὸν οἷς ψωμίζεται.

Ἄλλ. καῖθ' ᾧσπερ αἰ τίθται γε σιτίξεις κακῶς·

μασώμενος γὰρ τῷ μὲν ὀλίγον ἐντίθης,

αὐτὸς δ' ἐκείνου τριπλάσιον κατέσπακας.

Sext. Empiric. de rhetor. II, 42 p. 297: ταῖς δ' ἀληθείαις ἀπ' οὐθενὸς ὑγιοῦς τροφήν πορίζεται εἰκότως ταῖς τίθταις, αἰ μικρὸν τοῦ ψωμίσματος τοῖς παιδίοις διδοῦσαι τὸ ὄλον καταπίνουσιν. Conf. Becker Charicles I, 27.

9 καὶ ὡς Ἀντισθένης] Tenuem et tabe confectum Cephisodotum thuri similem esse dixit, quod laetitia omnes bonos afficit, cum macie absumitur.

10 τὸν λεπτόν] Schol. gr.: τὰ μὲν τῶν ἀντιγράφων τὸν λεπτόν . . τὰ δὲ τῷ λεπτῷ, quae varietas in margine Y fort. ex hoc scholio indicata est.

15 αἰεὶ δὲ δεῖ τὴν μεταφορὰν τὴν ἐκ τοῦ ἀνάλογον] Vid. poet. cap. 21, ubi quid sit μεταφορὰ ἢ ἐκ τοῦ ἀνάλογον explicat, ibi idem exemplum legitur: λέγω δὲ οἷον ὁμοίως ἔχει φιάλη πρὸς Διόνυσον καὶ ἀσπίς πρὸς Ἄρην· ἐρεῖ τοίνυν τὴν φιάλην ἀσπίδα Διονύσου καὶ τὴν ἀσπίδα φιάλην Ἄρεως. Conf. infra cap. 11; est metaphora a Timotheo inventa, vid. Athen. p. 433 d. Inde Antiphanes et Anaxandridas usi sunt, ibid. XI p. 502 b. cf. Mein. p. 58. 201. tom. III. Polit. III, 14: ᾧσπερ γὰρ ἢ οἰκονομικὴ βασιλεία τις οἰκίας ἐστίν, οὕτως ἢ βασιλεία πόλεως καὶ ἔθλους ἐνὸς ἢ πλειόνων οἰκονομία.

16 καὶ ἐπὶ θάτερα καὶ ἐπὶ τῶν ὁμογενῶν] Alterum καὶ ἐπὶ del. Bernays Mus. Rhen. VIII, 590, omittit Bekker³.

Vater postrema quatuor verba ex interpretatione nata esse censet.

18 *φιάλην* "Αρεως] "Αρεως Α, quod idem et p. 1412 b, 34. 1413, 6. 1457 b, 22 et 32 praebet, itaque et hic retinendum erat.

CAP. V.

19 ἔστι δ' ἀρχὴ τῆς λέξεως τὸ ἐλληνίζειν] Conf. Sophist. elench. cap. 32. Anaxim. cap. 25 seq. Zenon ap. Diogen. VII, 59. Auct. ad Herenn. IV, 12. Cicero de orat. III, cap. 10—13.

20 πρῶτον μὲν ἐν τοῖς συνδέσμοις] Ita et Isocrates praecepit, Art. script. p. 161. Rhet. Gr. V, 469. 473, quae integriora servavit Ioh. Sicel. VI, 156: καὶ τοὺς συνδέσμους τοὺς σαφεῖς μὴ σύνεγγυς τιθέναι καὶ τὸν ἐπόμενον τῷ ἡγουμένῳ εὐθύς ἀνταποδιδόναι, τοὺς μὲν ὡς τὸ ταῦτα μὲν τοιαῦτα, ἐκεῖνα μέντοι ἑτέρως, τοὺς δὲ ὡς τὸν μὲν καὶ τὸν δὲ καὶ τὸ ὡς καὶ τὸ οὕτως. Anaxim. 25: μετὰ δὲ συνδέσμους οὓς ἂν προείπης ἀποδίδου τοὺς ἀκολουθοῦντας. τὸ μὲν οὖν τοὺς συνδέσμους ἀποδιδόναι τοὺς ἀκολουθοῦντας τοιούδε ἐστίν· ἐγὼ μὲν παρεγενόμεν οὗ ἔφην, σὺ δὲ φάσκων ἤξειν οὐκ ἤλθες· πάλιν ὅταν ὁ αὐτὸς σύνδεσμος ἀκόλουθος ἦ, οἷον σὺ γὰρ κάκεινων αἴτιος ἐγένου καὶ τούτων αἴτιος σὺ. Contrarium tradit Demetrius § 53, sed de figura gravi ibi exponit, ne hunc Aristoteli adversari credas: χρῆ δὲ καὶ τοὺς συνδέσμους μὴ μάλα ἀνταποδίδοσθαι ἀκριβῶς οἷον τῷ μὲν συνδέσμῳ τὸν δέ. μικροπροπές γὰρ ἡ ἀκρίβεια, ἀλλὰ καὶ ἀτακτοτέρως πως χρῆσθαι, καθάπερ πον ὁ Ἀντιφῶν λέγει· ἡ γὰρ νῆσος ἦν ἔχομεν, δῆλη μὲν καὶ πόρρωθεν ἐστὶν ὑψηλὴ καὶ τραχεῖα καὶ τὰ μὲν χρήσιμα καὶ ἐργάσιμα μικρὰ αὐτῆς ἐστί, τὰ δ' ἀργὰ πολλὰ σμικρᾶς αὐτῆς οὕσης. δυσεὶ γὰρ τοῖς μὲν συνδέσμοις εἶς ὁ δὲ ἀνταποδίδοται.

30 δεύτερον δὲ τὸ τοῖς ἰδίῳις ὀνόμασι λέγειν] Anaxim. 26: πρῶτον μὲν οὖν ὀνόμαζε τοῖς οἰκείῳις ὀνόμασιν ὅ τι ἂν λέγῃς διαφεύγων τὸ ἀμφίβολον, idem paulo infra σύνθεσιν συγκεχυμένην dicit exemplis allatis, quam Aristoteles ἀμφίβολον appellat.

32 ταῦτα δέ, ἂν μὴ τάναντία προαιρῆται] Haec notanda et observanda sunt, nisi forte quis dedita opera obscura sectetur ut vates, qui grandiloquis et ambiguis verbis utuntur, ne tacuisse videantur. Paulo post ἐν ποιήσει dicit, quod poetae in primis hoc dicendi genus adhibent, ut Empedocles; itaque Victorii coniectura ἐν προαιρέσει necessaria non est; laudasset enim prosae orationis scriptorem, non poetam, dixissetque προαιρούμενοι, sed intelligendum est de industria illos id agere. ταῦτα δὲ auctor omisisset, nisi praeter ambigua etiam τὰ περιέχοντα intellexisset.

38 Κροῖσος Ἄλυν] Herodotus I, 53. 91.

pag.
1407b

3 μᾶλλον . . . μᾶλλον] Sic A et vet. transl.; ceteri melius prius omittunt.

7 τέταρτον, ὡς Πρωταγόρας] Soph. elench. cap. 14. poet. cap. 21., vid. Artium script. p. 40 seqq. Classen de grammaticae graecae primordiis p. 30.

11 γεγραμμένον] Conf. Brandis Phil. IV, 43.

13 ὥσπερ τὰ Ἡρακλείτου] Demetr. § 192: τὸ δὲ σαφὲς ἐν πλείοσιν, πρῶτα μὲν ἐν τοῖς κυρίοις, ἔπειτα ἐν τοῖς συνδεδεμένοις, τὸ δὲ ἀσύνδετον καὶ διαλελυμένον ὄλον ἀσαφὲς πᾶν. ἄδηλος γὰρ ἢ ἐκάστου κώλου ἀρχὴ διὰ τὴν λύσιν ὥσπερ τὰ Ἡρακλείτου· καὶ γὰρ ταῦτα σκοτεινὰ ποιεῖ τὸ πλεῖστον ἢ λύσις. Theon progymn. 4, 18. Cf. Brandis Geschichte der Philos. I p. 153.

17 τοῦ λόγου τοῦδ' ἐόντος αἰεὶ ἀξύνετοι ἄνθρωποι γίνονται] Sic primus distinxit Victorius eumque secuti sunt Reizius et Buhle; τοῦ δέοντος A, schol. gr., vet. transl., idem apud Clem. Alex. p. 602., Euseb. praep. Evang. XIII, 680. Intelligit Heraclitus τὸν κοινὸν καὶ θεῖον λόγον, ut longior Sexti Emp. expositio docet, e qua auctoris initium apponamus, VII, 132 p. 398: ἐναρχόμενος οὖν τῶν περὶ φύσεως ὁ προειρημένος ἀνὴρ καὶ τρόπον τινὰ δεικνὺς τὸ περιέχον φησί· Λόγου τοῦδε ἐόντος αἰεὶ ἀξύνετοι γίνονται ἄνθρωποι καὶ πρόσθεν ἢ ἀκούσαι καὶ ἀκούσαντες τὸ πρῶτον· γιγνομένων γὰρ κατὰ τὸν λόγον τόνδε ἄπειροι εἰκόασι πειρώμενοι ἐπέων καὶ ἔργων τοιούτων ὁκοίων ἐγὼ διηγέμαι κατὰ φύσιν διαιρέων ἕκαστον καὶ φράζων ὅπως ἔχει, τοὺς δὲ ἄλλους ἀνθρώπους λανθάνει ὁκόσα ἐγερθέντες

ποιούσιν ὅκωσπερ ὀκόσα εὔδοντες ἐπιλανθάνονται. In Sexto deest ἀεί, quod ex Aristotele adiecit Victorius; conf. Schleiermacher Museum der Alterthm. p. 482. Nulla vero est ratio, qua motus Sextum in exponenda hac Heracliti sententia turpiter falsum esse dicas, quod H. Ritter Geschichte der Ion. Philosophie p. 151 seq. coniecit. Aristoteles τοῦ δέοντος legit; nam si τοῦ δ' ἐόντος scripseris, ei necessario ἀεὶ adhaeret, neque ambiguum est quod auctor vituperat. τοῦ δέοντος legitur etiam in Origen. philosoph. nuper editis IX, 9 p. 280, 67.

18 πρὸς ὁποτέρῳ διαστίξαι] an δεῖ στίξαι? Bekkerus, idem Victorius in advers. ; melius δεῖ διαστίξαι Gaisfordus.

19 ἔτι δὲ ποιεῖ σολοικίζειν τὸ μὴ ἀποδιδόναι] Improbatur Aristoteles in attenuata dicendi ratione zeugmatis usum, quem multi scriptores nimium frequentant. ἔτι τὰδε A, vet. transl. praeter soloeicimos, qui neglecto genere vel numero committuntur; his arcte coniungas ἀσαφῆ δὲ ἄν.

21 δὲ καὶ ἄν] καὶ om. A, vet. tr.

22 προθεῖς] Sic A apud Victorium et Gaisf., non προσθεῖς quod Bekkerus dicit.

CAP. VI.

26 εἰς ὄγκον δὲ τῆς λέξεως συμβάλλεται τὰδε] Contrarium sequitur ei, quod praecedenti capite expositum est; ibi vulgare dicendi genus, τὸ σύντομον, indicatur, hic gravis figura notatur, quod ut faceret, et ea quae supra cap. 2 dixerat, monebant, elocutionis virtutem esse, ut sit σαφῆς et neque ταπεινὴ neque ὑπὲρ τὸ ἀξίωμα, sed πρέπουσα, unde postquam σαφήνειαν docuit, et attenuatam et gravem figuram tradit, quibus constitutis τὸ πρέπον aggreditur.

34 λιμένας εἰς Ἀχαϊκούς] Incerti poetae; Eurip. Androm. v. 740: χεῖματος γὰρ ἀργίου τυχοῦσα λιμένας ἤλθεις εἰς εὐηνέμους metaphorice dictum.

35 δέλτου μὲν αἶδε] Eurip. Iphig. Taur. v. 709 ibiq. Herm.

2 Ἀντιμάχου] Ex Thebaide, vid. Schellenberg. p. 52. pag.
1408

Libro nono Boeotii agri collem Teumessum exornavit. Conf. Valcken. ad Eur. Phoen. v. 1107.

5 ὅπως οὐκ ἔχει] Conf. Brandis Phil. IV, 42.

6 τὸ ἄχορδον] Ex Theognide exemplum sumptum, vid. ad cap. 11: τόξον φόρμιγγι ἄχορδος. De poet. cap. 21: ἔστι δὲ τῷ τρόπῳ τούτῳ τῆς μεταφορᾶς χρῆσθαι καὶ ἄλλως, προσαγορευόμενα τὸ ἀλλότριον ἀποφῆσαι τῶν οἰκείων τι, οἷον εἰ τὴν ἀσπίδα εἴποι φιάλην μὴ Ἄρεως ἀλλ' ἄϊνον, ut Victorius emendavit. Exempla in tragicorum canticis abundant, ut Eurip. Iphig. Taur. 144: ὡς θορήνοισι ἔγκειμαι τᾶς οὐκ εὐμούσου μολπᾶς ἀλύροισι ἐλέγοις.

CAP. VII.

10 πρέπον] Conf. Cicer. orator. 21, 70. Redit ad id quod cap. 2 πρόπουσαν esse debere λέξιον monuit, postquam quibus in rebus τὸ ταπεινὸν et ἀξίωμα vel ὄγκος constet, demonstravit.

12 αὐτοκιβδήλως] Schol. 58, 43: ἦτοι ταπεινῶς καὶ εὐτελῶς. γράφεται καὶ αὐτοκαυδάλως. λέγεται καὶ αὐτοκαύδαλον τὸ ταπεινὸν καὶ εὐτελές καὶ αὐτοσχέδιον. Victorius primus αὐτοκαβδάλως scripsit.

15 Κλεοφῶν] Orator, non poeta, conf. Tyrwhitt ad Aristot. poet. § 4.

15 εἰ εἰπεν ἄν] εἰ addit A, vet. tr., ceteri om.; ἄν inclusit Bekker³.

16 πότνια συκῆ] Stephanus: γράφεται καὶ πότνια σύ· τὸ γὰρ πότνια μέγα καὶ θαυμαστὸν καὶ θεῖον ὄνομα, τὸ δὲ σύ ἐφύβριστον καὶ εὐτελές ἄραν. Atque hoc omnes praeter A et vet. tr. praebent.

18 καὶ εὐλαβουμένου καὶ λέγειν] λέγειν si ad εὐλαβουμένου pertinet, alterum καὶ explicari nequit; si novum incipit καὶ λέγειν et structura mutatur ut adverbia ἀγαμένως et ταπεινῶς suadent, particula δὲ ante ἐπαινετὰ delenda est. Expectamus potius: εὐλαβουμένου, εἰ δὲ ἐπαινετὰ, ἀγαμένως λέγειν, unde veram esse probatur veterem lectionem, quam cum ceteris antiqua sequitur transl.: δυσχεραίνοντος

καὶ εὐλαβουμένως λέγειν, nisi quod omnes praeter C καὶ λέγειν exhibent.

20 παραλογίζεται γὰρ ἡ ψυχὴ] Conf. de poet. cap. 24, ubi de Homero similia dicit. Apud Gaisf. ex A τε γὰρ adnotatum est, ad quod pertinet καὶ συνομοιοπαθεῖ. Etiam δὲ post πιθανοῖ, quod A om., abesse potest propter particulam καί.

22 ὡς ὁ λέγων] Vix sanum pro ὡς φησιν ὁ λέγων vel ὡς λέγει. — Verba εἰ καὶ μὴ οὕτως ἔχει, ὡς ὁ λέγων delet Vahlen p. 563, eaque inclusit Bekker³.

29 καὶ Λάκων ἢ Θετταλός] Hor. ad Pison. v. 114 seqq. conf. Antiphon. de caede Herodis § 5, ubi Mytilenaeus loquitur.

32 ὡσαύτως ἀγροῖκος ἄν] Probat Victorius quod Atticorum more in A scriptum est: ὡσαύτως ἄν ἀγροῖκος ἄν καί. Sed Aristoteles hanc particulam in eadem sententia non repetit, nisi fortasse opposita sunt vocabula quibus adhaeret, ut II, 1: ἐκ γὰρ τῶν αὐτῶν κἄν ἕτερον κἄν ἑαυτὸν τις κατασκευάσειε τοιοῦτον. II, 23: οὐκ ἄν τοὺς παῖδας, ἀλλὰ τὸν Ἰάσονα ἄν ἀπέκτεινεν. De generat. I, 2 p. 316, 19. De anima II, 10 p. 422, 11. II, 11 p. 429 b, 9. De respirat. 3 p. 471, 24. In Analyt. prior. I, 11 vulgo: ἔτι κἄν διὰ τῶν ὄρων ἄν εἶη φανερόν. Sed tacite om. Bekkerus ἄν. Politic. II, 7: καὶ γὰρ ἄν οἱ χαρίεντες ἀγανακτοῖεν ἄν, ὡς οὐκ ἴσων ὄντες ἄξιοι, ubi Coraes alterum ἄν includit. De longit. vitae cap. 3 p. 465 b, 20: κἄν ἐνταῦθ' ἄφθαρτον ἄν εἶη, ubi S pro ἄν εἶη exhibet ἦ. Conf. ad I, 11 p. 1370, 29. Physic. IV, 13 p. 222 b, 6, ubi E ἄν repetit, qui codex VI, 4 p. 234 b, 33 omittit. Conf. locos varietate incertos De coelo II, 4 p. 287 b, 3. II, 14 p. 297 b, 24. Meteor. I, 3 p. 339 b, 31. I, 13 p. 349, 29. De anima p. 459 b, 25. Nostro loco praestat ὡσαύτως ἄν ἀγροῖκος καί.

34 οἱ λογογράφοι, τίς οὐκ οἶδεν; ἅπαντες ἴσασιν] Prae caeteris his, ut Victorius adnotavit, Isocrates utitur, Panath. § 168: τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ἢ τίς οὐκ ἀκήκοε; Alia exempla τίς οὐκ οἶδεν; Paneg. 176. Euag. 52. Panath. 102. 168. Plataic. 7. 40. Soph. 12. Antid. 190. 203. 278. Arch.

42. 87. Trap. 33. Areop. 64. Helen. 2. πάντες ἴσασιν Philipp. 42. Panath. 12. 56. 98. Trap. 3. Big. 4. Isaeus IV, 27. Lycurg. 106. Dinarch. II, 10. Alcidas p. 80 (674). Demosth. pro Ctesiph. § 95: συκοφαντίας οὔσας ἐπιδείξω μὴ μόνον τῷ ψευδεῖς εἶναι, τοῦτο μὲν γὰρ ὑπάρχειν ὑμᾶς εἰδότας ἡγοῦμαι. At verissima dixit de Euboeensibus Aeschines et ipse Demosth. quondam καταράτους appellaverat p. 364. Ibidem p. 270 § 129 de Aeschinis parentibus: ἀλλὰ πάντες ἴσασι ταῦτα, κἂν ἐγὼ μὴ λέγω. At quae de matre adversarii dixit, ipse nescivit, cum orationem de falsa legatione componeret, de patre alia tum tradidit p. 419, ut dicit: ὡς ἐγὼ τῶν πρεσβυτέρων ἀκούω. Quomodo igitur Ol. CXII, 3 omnibus notum esse poterat, quod CIX, 3 ne seniores quidem tenebant. Similiter de matris nomine ἄπαντες ἴσασιν, et paulo post § 132 de Antiphonte τίς οὐκ οἶδε. Demosth. p. 1024 § 53—54. Ceterum duo sunt exempla, quae in unum coniunxerunt male distinguentes ἂ πάντες, ita vet. transl. BCE.

36 τὸ δ' εὐκαίρως ἢ μὴ εὐκαίρως χρῆσθαι] Novumne hoc accedit praeter πρόπον, quod rhetores omnes maximi faciunt τὸν καιρόν, an additamentum est τοῦ πρόποντος? Aperte hoc posterius intelligendum est, cum de elocutione dicat. Conf. Isocrat. Phil. § 27—28. Evincunt id porro etiam τὰ ἀνάλογον, quae b, 4 repetuntur.

pag.
1408 b

2 δεῖ γὰρ αὐτὸν αὐτῷ προσεπιπλήττειν] Hoc facit Isocrates in Panathenaico, qui postquam Agamemnonis virtutem laudavit, se ἀκαιρως haec dixisse excusat § 84—88, e quibus haec addere licet: ἐγὼ δ' εἰ μὲν ἔλαθον ἐμαυτὸν πλεονάζων, ἢ σχυνόμεν ἂν εἰ γράφειν ἐπιχειρῶν περὶ ὧν μηδεὶς ἂν ἄλλος ἐτόλμησεν, οὕτως ἀναισθήτως διεκείμην· νῦν δ' ἀκριβέστερον ἦδειν τῶν ἐπιπλήττειν μοι τολμησόντων, ὅτι πολλοὶ τούτοις ἐπιτιμῆσουσιν· ἀλλὰ γὰρ ἡγησάμην οὐχ οὕτως ἔσσεσθαι δεινόν, ἢν ἐπὶ τοῦ μέρους τούτου δόξω τισὶ τῶν καιρῶν ἀμελεῖν, ὡς ἦν περὶ ἀνδρὸς τοιοῦτου διαλεγόμενος παραλίπω τι τῶν ἐκείνῳ τε προσόντων ἀγαθῶν κἀμοὶ προσηκόντων εἰπεῖν. Ibidem § 135—137 de eadem re loquitur; Antid. § 311, at haec ad rem, non ad elocutionem pertinent. Quintil. VIII, 3 p. 692, ubi oratori

verba fingere licere docet: *et si quid periculosius finxisse videbimur, quibusdam remediis praemuniendum est: ut ita dicam, si licet dicere, quodammodo, permittite mihi sic uti. quod idem etiam in iis quae licentius translata erunt, proderit, quae non tuto dici possunt . . quae de re Graecum erit illud elegantissimum, quo praecipitur ita προεπιπλήσσειν τῇ ὑπερβολῇ.* Quintilianus aperte Aristotelis locum intelligit eiusque verba reddit, unde προεπιπλήσσειν Stephanus in Thesaurο, Casaubonus in marg., Gesnerus ad Quint., Ernesti Lex s. v. corrigunt; conf. figura quae dicitur ἐπιτίμησις apud Tiberium VIII, 532. Longin. 32: διόπερ ὁ μὲν Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Θεόφραστος μειλίγματα φασί τινα τῶν θρασειῶν εἶναι ταῦτα μεταφορῶν τὰ ὡσπερ εἰ φάναι καὶ οἶον εἶ καὶ εἰ χρῆ τοῦτον εἰπεῖν τὸν τρόπον, καὶ εἰ δεῖ παρακινδυνευτικώτερον εἰπεῖν· ἢ γὰρ ὑποτίμησις (scr. ἐπιτίμησις) φασιν ἰᾶται τὰ τολμηρά.

5 τοῖς ἀνάλογον μὴ πᾶσιν] vet. tr. *proportionalibus quidem non omnibus*, is interpret in libro suo μὲν μὴ invenisse videtur, cui particulae nullus hic locus est.

6 μὴ καὶ τῇ φωνῇ] καὶ ἡ φωνή, μὴ G. Wiechmann Plat. et Arist. de arte rhet. p. 64.

7 καὶ τοῖς ἀρμόττουσιν] καὶ delet Vahlen, sed sunt alia quoque praeter φωνήν et πρόσωπον.

9 εἰάν οὖν τὰ μαλακὰ σκληρῶς] Coniicias ex praecedentibus πιθανὸν scribendum esse, parum tamen hoc est probabile; quis enim contraria coniuncta, ut hic τὰ μαλακὰ σκληρῶς λέγειν, πιθανὸν dixit? et quae praecedunt, mitigationem quandam, ne nimis aperta fiat oratio, non contrarium suadent; nullo igitur modo committendum est, ut oratio discrepet a rebus; τὰ ἀνάλογον enim sunt servanda, neque omnia vero simul adhibenda. — πιθανὸν coniecit Thurot.

10 τὰ δὲ ὀνόματα τὰ διπλᾶ] Praestat quod capite secundo promiserat: ὅπου δὲ ὕστερον ἐροῦμεν, sed ibi τὰ ἐπίθετα, hic τὰ πεποιημένα neglexit.

13 οὐρανόμενες] Isoer. Antid. § 134: καὶ τὰ μὲν ἀμαρτανόμενα παρόφονται, τὸ δὲ κατορθωθὲν οὐρανόμενες ποιήσουσιν· ἢ γὰρ εὐνοια οὕτω διατίθησιν, quem Isocratis locum Arist. fort. intelligit, et de contraria re dictum.

Philodem. Vol. Hercul. tom. IV col. 15: διαφορὰν οὐρανο-
μήκη ποιήσει.

15 ἐν τῷ πανηγυρικῷ ἐπὶ τέλει, φήμην δὲ καὶ μνή-
μην] § 186: φήμην δὲ καὶ μνήμην καὶ δόξαν πόσῃν τινα
χρῆ νομίζειν ἢ ζῶντας ἔξειν ἢ τελευτήσαντας καταλείπειν
τοὺς ἐν τοῖς τοιούτοις ἔργοις ἀριστεύσαντας; κτλ. Inde
Victorius recte omnium librorum lectionem φήμη δὲ καὶ
γνώμη, quam Bekkerus servavit, correxit; praeterea me offen-
dunt verba ἐπὶ τέλει, non ita veteres orationem laudant, nec
ab ipso Aristotele, sed a posteriore addita puto. Sequens
exemplum καὶ οἱ τινες ἔτλησαν in eadem oratione § 97:
καίτοι πᾶς ἂν ἐκείνων ἄνδρες ἀμείνους ἢ μᾶλλον φιλέλ-
ληνες ὄντες ἐπιδειχθεῖεν, οὔτινες ἐτόλμησαν ἐπιδεῖν, ὥστε
μὴ τοῖς λοιποῖς αἰτιοὶ γενέσθαι τῆς δουλείας, ἐρήμην μὲν
τὴν πόλιν γενομένην, τὴν δὲ χώραν πορθουμένην κτλ.
Ita et Bekkerus in Isocrate tacite edidit, sed et in oratione
περὶ ἀντιδόσεως, in qua h. l. repetitur, et apud Dionys. Ha-
lic. de vi Demosth. cap. 40 ἔτλησαν invenitur, quod insolentius
verbum ipsum fortasse auctor in graviore et vehementiore
loco notare voluit. — Auctor Hipparchi p. 232 Bkk.: φυτευ-
θῆναι καὶ ὄρα καὶ χώρα, ἵνα τι καὶ ἡμεῖς τῶν σοφῶν
σημάτων ἐμβάλωμεν ὧν οἱ δεξιῶι περὶ τὰς δίκας καλλιε-
ποῦνται. Sic χροῖματα καὶ κτήματα.

17 φθέγγονται τε γὰρ] τε non intelligo.

20 ὅπερ Γοργίας ἐποίει καὶ τὰ ἐν τῷ Φαίδρω] De
Gorgia conf. Polit. III, 2. Foss p. 54. Ex Platonis Phaedro
Victorius recte priorem Socratis orationem, quam hic ipse non
sine divino spiritu afflatus dixisse simulat, intelligit, p. 24 (238):
ἐὰν ἄρα πολλάκις νυμφόληπτος προϊόντος τοῦ λόγου γέ-
νωμαι, μὴ θανατώσης· τὰ νῦν γὰρ οὐκέτι πόρρω διθυράμ-
βων φθέγγομαι, et p. 31 (241): οὐκ ἤσθου, ὦ μακάριε,
ὅτι ἤδη ἔπη φθέγγομαι, ἀλλ' οὐκέτι διθυράμβους καὶ
ταῦτα ψέγων; Astius Annotat. in Phaedr. p. 391 nimis con-
fidenter alterius orationis vocabula p. 39 (246) minus usitata,
etymologiam verborum ἔρωσ, μαντική, οἰωνιστική Herman-
nus Geschichte der platon. Philosophie I, 566.

20 ὅπερ] Sic tacite Bekkerus, sed omnes Victorii libri et

Gaisf. ὥσπερ, disertim A, quocum convenit sequens καὶ τὰ.
Morelius primus ὅπερ edidit.

CAP. VIII.

21 τὸ δὲ σχῆμα τῆς λέξεως δεῖ μήτε ἔμμετρον εἶναι μήτε ἄρρυθμον] Cicero in oratore 57, 195: *neque numerosa, ut poema, neque extra numerum, ut sermo vulgi, esse debet oratio.* Iam Isocrates in arte sua in Rhet. Gr.: ὄλος δὲ ὁ λόγος μὴ λόγος ἔστω· ξηρόν γάρ, μηδὲ ἔμμετρος· καταφανὲς γάρ· ἀλλὰ μεμύχθω παντὶ ῥυθμῷ μάλιστα (vel potius, ut nunc pergunt Rhet. Gr. VI, 165. VII, 934.) ἰαμβικῶν ἢ τροχαϊκῶν. quae postrema si ipsius sunt Isocratis neque ex Hermogene III, 208 translata (aliis enim locis haec desiderantur), Aristotelem, qui illos numeros improbat, et hic tecte Isocratis doctrinam impugnare certum est. Dionysius de verborum compos. 25 p. 382 Sch.: ὅπερ οὖν ἔφην, οὐ δύναται ψιλὴ λέξις ὁμοίᾳ γενέσθαι τῇ ἔμμετρῳ καὶ ἔμμελεῖ, εἰὰν μὴ περιέχη μέτρα καὶ ῥυθμούς τινας ἐγκαταμειγμένους ἀδήλως. οὐ μέντοι προσήκει γε ἔμμετρον οὐδ' ἔρρυθμον αὐτὴν εἶναι δοκεῖν· ποίημα γάρ οὕτως ἔσται καὶ μέλος, ἐκβήσεται τε ἀπλῶς τὸν αὐτῆς χαρακτῆρα, ἀλλ' εὐρρυθμον αὐτὴν ἀπόχρη καὶ εὐμετρον φαίνεσθαι μόνον. οὕτω γάρ ἂν εἴη ποιητικὴ μὲν, οὐ μὴν ποιήμᾳ γε, καὶ εὐμελὲς μὲν, οὐ μέλος δέ. Quint. IX, 4, 45—121.

23 καὶ ἅμα καὶ ἐξίστησιν] Auditores a causa, de qua agitur, revocat, ut Victorius explicat; rectius Cicero orat. 57, 192 vertit: *qui audiunt ad maiorem admirationem traducere.*

25 τίνα αἰρεῖται ἐπίτροπον ὁ ἀπελευθερούμενος; Κλέωνα] Schoemanno Antiquit. iuris publ. Graec. p. 189, 13 Aristoteles comici alicuius locum ante oculos habuisse videtur; imo usum frequentem et morem solemnem tradit; conf. Casaub. ad Suet. Caes. 2. Demetrius § 15: τῶν δὲ τὰς πυνκὰς περιόδους λεγόντων οὐδ' αἱ κεφαλαὶ ῥαδίως ἔστᾶσιν ὡς ἐπὶ τῶν οἰνωμένων, οἳ τε ἀκούοντες ναυτιῶσι διὰ τὸ ἀπίθανον, τοτὲ δὲ καὶ ἐκφωνοῦσι τὰ τέλη τῶν περιόδων προειδότες καὶ προαναβοῶσι. Longinus c. 41 quem Victorius laudat: καὶ ἔτι τούτων τὸ χεῖριστον, ὅπως ὥσπερ

[ὅτι ὥσπερ?] τὰ ῥηδάρια τοὺς ἀκροατὰς ἀπὸ τοῦ πράγμα-
τος ἀφέλκει καὶ ἐπ' αὐτὰ [i. e. ἐφ' αὐτὰ] βιάζεται, οὕτως
καὶ τὰ κατερρυσθμισμένα τῶν λεγομένων οὐ τὸ τοῦ λόγου
πάθος ἐνδίδωσι τοῖς ἀκούουσι, τὸ δὲ τοῦ ῥυθμοῦ, ὡς ἐνί-
οτε [ἐνίοτε ὡς?] προειδότας τὰς ὀφειλομένας καταλήξεις
αὐτοὺς ὑποκρούειν τοῖς λέγουσι καὶ φθάνοντας ὡς ἐν
χορῷ τινι προαποδιδόμῃ τὴν βᾶσιν.

26 τὸ δὲ ἄρρυσθμον ἀπέραντον] Cicero in oratore 68, 228:
*hanc igitur sive compositionem sive perfectionem sive nume-
rum vocari placet, adhibere necesse est, si ornate velis di-
cere, non solum quod ait Aristoteles et Theophrastus, ne in-
finite feratur ut flumen oratio, quae non aut spiritu pronun-
tiantis aut interductu librarij, sed numero coacta debet insi-
stere, verum etiam quod multo maiorem habent apta vim quam
soluta. De oratore III, 48, 187. Conf. Schmidt de Theo-
phrasto p. 47.*

30 διὸ ῥυθμὸν δεῖ ἔχειν τὸν λόγον, μέτρον δὲ μὴ] Cicero orat. 51, 172: *Sed quis omnium doctior, quis acutior, quis in rebus vel inveniendis vel iudicandis acrior Aristotele fuit? quis porro Isocrati est adversatus infensius? is igitur versus in oratione velat esse, numerum iubet; eius auditor Theodectes, in primis ut Aristoteles saepe significat, politus scriptor atque artifex, hoc idem et sentit et praecipit, Theophrastus vero iisdem de rebus etiam accuratius.*

32 τῶν δὲ ῥυθμῶν ὁ μὲν ἡρῶος σεμνὸς καὶ λεκτικὸς καὶ ἁρμονίας δεόμενος] A et vet. transl. δ' εὐρύθμων, quod ut ferri potest, ita parum commendatur, neque Dionysium de verborum comp. cap. 25 p. 384 id invenisse constat: καὶ ὅτι ἀληθῆ ταῦτά ἐστι καὶ οὐδὲν ἐγὼ καινοτομῶ, λάβοι μὲν ἂν τις καὶ ἐκ τῆς Ἀριστοτέλους μαρτυρίας τὴν πίστιν· εἴρηται γὰρ τῷ φιλοσόφῳ τὰ τε ἄλλα περὶ τῆς λέξεως τῆς πολιτικῆς ἐν τῇ τρίτῃ βίβλῳ τῶν Ῥητορικῶν τεχνῶν οἷαν αὐτὴν εἶναι προσήκει, καὶ δὴ καὶ περὶ τῆς εὐρύθμιας ἐξ ὧν ἂν τοιαύτη γένοιτο, ἐν ἧ τὸς ἐπιτηδειοτάτους ὀνομάζει ῥυθμοὺς καὶ πῆ χρήσιμος ἕκαστος αὐτῶν καταφαίνεται καὶ λέξεις παρατίθησί τινας, αἷς περιῶνται βεβαιοῦν τὸν λόγον. Non diligentissime Dionysius Aristotelis verba attendit; praeter paeonem primum et ultimum

reliquos numeros contra Isocratis doctrinam reiicit, haec illi εὐρυθμία est; igitur postquam dixit: διὸ ῥυθμὸν δεῖ ἔχειν τὸν λόγον et varios numeros enumerat, dicendum est τῶν δὲ ῥυθμῶν, non τῶν δ' εὐρύθμων; conf. finem capituli. Praeterea locus corruptus est; herous enim qui hic λεκτικὸς dicitur, contrarius potius est, quod et Demetrius § 42, qui Aristotelem sequitur, tradit: οἱ δὲ ἄλλοι ὁ μὲν ἠρῶος σεμνὸς καὶ οὐ λογικὸς ἀλλ' ἠχῶδης, οὐδὲ ἔρρυθμος ἀλλ' ἄρρυθμος ὥσπερ ὁ τοιοῦσδε ἦκειν ἡμῶν εἰς τὴν χώραν. ἡ γὰρ πυκνότης τῶν μακρῶν ὑπερπίπτει τοῦ λογικοῦ μέτρον. ὁ δὲ ἱαμβὸς εὐτελής καὶ τῇ τῶν πολλῶν λέξει ὅμοιος. πολλοὶ γοῦν μέτρα ἱαμβικά λαλοῦσιν οὐκ εἰδότες. ὁ δὲ παίων ἀμφοῖν μέσος καὶ μέτριος καὶ ὁποῖος συγκραμένος. Unde Victorius coniecit καὶ οὐ λεκτικὸς, quod Morelius, Reizius, Buhle receperunt; sed ne sic quidem sanus est locus; non enim dici potest herous ἀρμονίας δεόμενος, qua ille abundat, neque Demetrii verbis οὐδὲ ἔρρυθμος ἀλλ' ἄρρυθμος id confirmatur. Dionysius de verborum comp. 17 p. 224: δάκτυλος πάννυ ἐστὶ σεμνὸς καὶ εἰς κάλλος ἀρμονίας ἀξιολογώτατος καὶ τό γε ἠρωϊκὸν μέτρον ἀπὸ τούτου κοσμεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. Verum vidit Vicent. Madius ad Aristot. poet. cap. 4 p. 86 seq., qui λεκτικὸς cum ἀρμονία coniungit et castigat: σεμνὸς ἀλλὰ λεκτικῆς ἐστὶν ἀρμονίας δεόμενος, nisi quod levius cum Tyrwhitto ad eundem loc. p. 120 (qui Madii emendationem ignorasse videtur) scribendum est: ὁ μὲν ἠρῶος σεμνὸς καὶ λεκτικῆς ἐστὶν ἀρμονίας δεόμενος.*) De poet. l. 1.: πλεῖστα ἱαμβεῖα λέγομεν ἐν τῇ διαλέκτῳ τῇ πρὸς ἀλλήλους, ἑξάμετρα δὲ ὀλιγάκις καὶ ἐκβαίνοντες τῆς λεκτικῆς ἀρμονίας. Nunc oppositio apparet: heroo inest rhythmi gravitas, sed desideratur λεκτικὴ ἀρμονία, in iambo est λεκτικὴ ἀρμονία, sed desideratur gravitas. Neque aliud invenit Cicero, qui h. l. vertit et si tertium de heroico dictum legisset, praeterquam quod est σεμνὸς et οὐ

*) Inepte Ritterus ad Ar. poet. p. 120 nos Tyrwhitti coniectura carere posse affirmat; esse enim ἀρμονίαν h. l. contentum instrumentorum musicorum, quo carere hexameter ideoque nudo sermoni convenire recte dicatur.

λεπτικὸς vel quod idem est λεπτικῆς ἁρμονίας δεόμενος, id non neglexisset, de oratore III, 47, 182 seq.: *quum sint numeri plures, iambum et trochaeum frequentem segregat ab oratore Aristoteles, Catule, vester, qui natura tamen incurrunt ipsi in sermonem orationemque nostram; sed sunt insignes percussiones eorum numerorum et minuti pedes. Quare primum ad heroum nos dactyli et anapaesti et spondei pedem invitat; in quo impune progredi licet duo dumtaxat pedes aut paulo plus, ne plane in versum aut similitudinem versuum incidamus. Probatum autem ab eodem illo maxime paeon, qui est duplex: nam aut a longa oritur, quam tres breves consequuntur, ut haec verba desinite, incipite, comprimite, aut a brevibus deinceps tribus extrema producta atque longa, sicut illa sunt domuerant, sonipedes. Atque illi philosopho ordini placet a superiore paeone, posteriore finire; est autem paeon hic posterior non syllabarum numero, sed aurium mensura, quod est acrius iudicium et certius, par fere cretico, qui est ex longa et brevi et longa, ut*

Quid petam praesidi aut exsequar, quove nunc?

a quo numero exorsus est Fannius: Si, Quirites, minas illius. Hunc ille clausulis aptiorem putat, quas vult longa plerumque syllaba terminari. Non optime Aristotelem interpretatus est Cicero; ille enim, ut minora mittamus, heroum aequae atque iambum et trochaeum reiecit neque nos ad eum invitat. Diligentius Aristotelis vestigia postea in Oratore 57, 192 seqq. consecutus est, ubi Ephorum ex Isocratis disciplina profectum paeona sequi aut dactylum, fugere autem spondeum aut trochaeum dicit: Sed et illi priores errant et Ephorus in culpa est; nam et qui paeona praetereunt, non vident mollissimum a sese numerum eundemque amplissimum praeteriri; quod longe Aristoteli videtur secus, qui iudicat heroum numerum grandiosem quam desideret soluta oratio; iambum autem nimis e vulgari esse sermone, itaque neque humilem et abiectam orationem nec nimis altam et exaggeratam probat, plenam tamen eam vult esse gravitatis, ut eos qui audient ad maiorem admirationem possit traducere. Trochaeum autem, qui est eodem spatio quo choreus, cordacem appellat, quia contractio et brevitatem non habeat; ita paeona probat eoque ait uti omnes, sed

*ipsos non sentire, quum utantur; esse autem tertium ac medium inter illos, sed ita factos eos pedes esse, ut in eis singulis modus insit aut sesquipleus aut duplex aut par. Itaque illi, de quibus ante dixi, tantummodo commoditatis habuerunt rationem, nullam dignitatis. Iambus enim et dactylus in versum cadunt maxime. Itaque ut versum fugimus in oratione, sic hi sunt evitandi continuati pedes. Aliud enim quiddam est oratio nec quidquam inimicus quam illa versibus. Paeon autem minime est aptus ad versum, quo libentius eum recepit oratio. Ephorus vero ne spondeum quidem, quem fugit, intelligit esse aequalem dactylo, quem probat; syllabis enim metiendos pedes, non intervallis existimat, quod idem facit in trochaeo, qui temporibus et intervallis est par iambo, sed eo vitiosus in oratione, si ponatur extremus, quod verba melius in syllabas longiores cadunt. Atque haec quae sunt apud Aristotelem, eadem a Theophrasto Theodecteque de paeone dicuntur. Haec egregia et versionis et commentarii locum verborum Aristotelis continent, ut se ipse Cicero corrigere videatur et quae minus recte in libris de oratore tradiderit, facilius feras. Quintilianus IX, 4, 87 p. 856: *Miror autem in hac opinione doctissimos homines fuisse, ut alios pedes ita eligerent, alios damnarent, quasi ullus esset quem non sit necesse in oratione deprehendi; licet igitur paeonem sequatur Ephorus, inventum a Thrasymacho, probatum ab Aristotele, dactylumque, ut temperatiores brevibus ac longis; fugiat spondeum ac trochaeum, alterius tarditate, alterius celeritate damnata, et herous, qui est idem dactylus, Aristoteli amplior, iambus humanior videatur, trochaeum ut nimis currentem damnet ei que cordacis nomen imponat, eademque dicant Theodectes ac Theophrastus, similia post eos Halicarnasense Dionysius: irrumpent etiam ad vicinos nec semper illis heroo aut paeone suo, quem quia versum raro facit, maxime laudant, uti licebit. Conf. Maercker de Theodectis vita et scriptis p. 77.**

2 ὃ ἐχρῶντο μὲν ἀπὸ Θρασυμάχου ἀρξάμενοι] Iso-
 crat. Paneg.: πολλάκις ἐθαύμασα. Helen.: εἰσί τινες ὁ
 μέγα φρονοῦσι. Busir.: τὴν μὲν ἐπιείκειαν. Amartyr: οὐ
 προφάσεως. De bigis: περὶ μὲν οὖν. Trapez.: ὁ μὲν ἀγών.

6 ὁ ἡμιόλιος] i. e. quod modo dixit: τρία πρὸς δύο.

9 ἀπὸ μόνου γὰρ οὐκ ἔστι μέτρον τῶν δηθέντων
δυσθμῶν] Vid. Herm. Elementa doctrinae metricae p. 193.

10 νῦν μὲν οὖν χρῶνται τῷ ἐνὶ παιᾶνι καὶ ἀρχόμενοι]
Quae sequuntur, oratores non modo initio, sed et fine sententiae eodem paeone primo usos esse docent, unde iure Vaterus p. 158 excidisse iudicat quod oppositum est verbo ἀρχόμενοι, ut scribendum sit: τελευτῶντες καὶ ἀρχόμενοι vel καὶ ἀρχόμενοι καὶ τελευτῶντες. Posterius recepit Bekker³, quem secutus sum.

12 ἔστι δὲ παιᾶνος δύο εἶδη] Conf. Rufini versus in Analect. grammat. p. 522. Demetrius § 38: σύνθεσις δὲ μεγαλοπρεπῆς ὡς φησιν Ἀριστοτέλης ἡ παιωνική. παίωνος δὲ εἶδη δύο, τὸ μὲν προκαταρκτικὸν οὗ ἄρχει μὲν μακρά, λήγουσι δὲ τρεῖς βραχεῖαι, οἷον τὸ τοιούδε ἤρξατο δέ, τὸ δὲ καταληκτικὸν θατέρω ἀντίστροφον, οὗ τρεῖς μὲν βραχεῖαι ἄρχουσι, λήγει δὲ μία μακρὰ ὥσπερ τὸ Ἀραβία. ubi recte Schneiderus et iam ante hunc Victorius monet, male Demetrium Aristotelem velut cognitorem et approbatorem compositionis μεγαλοπρεποῦς nominare; non enim de hac, sed de ea quae omni orationi convenit, loquitur; neque veriora puto, quae deinde docet Demetrius; paeonem enim primum deinceps excipere postremum vult ut in Thucydidis verbis: ἤρξατο δὲ τὸ κακὸν ἐξ Αἰθιοπίας. Aristoteles, ne in versuum numeros incurramus, quod, si a iambo, dactylo vel trochaeo incipies, facile fit, ut in Isocratis Panathenaico, cuius principium est: νεώτερος μὲν οὖν προηρούμην γράφειν, initio orationis vel periodi paeonem primum a metro longe abhorrentem probat eamque finiri postremo paeone praecipit. Probabiliora videntur quae idem Demetrius § 41: δεῖ δὲ λογίξεσθαι, ὅτι κἂν μὴ ἀκριβῶς δυνώμεθα τοῖς κῶλοις περιτιθέναι τοὺς παίωνας ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἀμφοτέρους, παιωνικήν γε πάντως ποιησόμεθα τὴν σύνθεσιν, οἷον ἐκ μακρῶν ἀρχόμενοι καὶ εἰς μακρὰς καταλήγοντες. τοῦτο γὰρ Ἀριστοτέλης παραγγέλλειν ἔοικεν, ἄλλως δὲ τὸ διττὸν τοῦ παίωνος τετεχνολογηκέναι ἀκριβείας ἔνεκα. διόπερ Θεόφραστος παράδειγμα ἐκτίθειται μεγαλοπρεπείας τὸ τοιοῦτον κῶλον· τῶν μὲν περὶ τὰ μηδενὸς ἄξια φιλο-

σοφούντων. οὐ γὰρ ἐκ παιώνων ἀκριβῶς ἀλλὰ παιωνικόν τί ἐστι. Conf. Theophrastus ap. Cicer. de orat. III, 58, 184. Sed Aristoteles hic initium et finem orationis accuratius notat neque in his Demetrii excusationi locus est, de media oratione disertim quidem nil tradit, sed coniiicere licet, et Cicero, qui philosophi praeceptum de postremo paeone improbat, in Oratore 56, 214—218 monet: *quare etiam paeona qui dixit aptiorem, in quo esset longa postrema, vidit parum, quoniam nihil ad rem est, postrema an longa sit. Iam paeon quod plures habeat syllabas quam tres, numerus a quibusdam, non pes habetur. Est quidem, ut inter omnes constat antiquos, Aristotelem, Theophrastum, Theodectem, Ephorum, unus aptissimus orationi vel orienti vel mediae, putant illi etiam cadenti, quo loco mihi videtur aptior creticus.*

14 Δαλογενές εἴτε Δυκίαν] Ex incerti poetae dithyrambo in Apollinem. Schol.: δαλογενές, εἴτα, Δύκιε ἐκάεργε.. Conf. Osanni Anecd. rom. p. 60.

20 μὴ διὰ τὸν γραφέα, μηδὲ διὰ τὴν παραγραφὴν] Ut novum incipiat versum aut notam addat, *interductum librarii*, ut Cicero orat. 68, 228. dicit, idem de oratore III, 44, 173: *interspirationis enim, non defatigationis nostrae neque librariorum notis, sed verborum et sententiarum modo interpunctas clausulas in orationibus esse voluerunt, idque princeps Isocrates instituisse fertur.* Huiusmodi librariorum notae minores et maiores exstant in Voluminibus Herculaneis.

CAP. IX.

24 τὴν δὲ λέξιν ἀνάγκη εἶναι ἢ εἰρομένην καὶ τῷ συνδέσμῳ μίαν] Hanc elocutionis divisionem reddit Demetrius § 12, ubi vid. Schneid., quam Aristoteles εἰρομένην dicit, διηρημένην appellans: τῆς ἐρμηνείας ἢ μὲν ὀνομάζεται κατεστραμμένη οἷον ἢ κατὰ περιόδους ἔχουσα . . . ἢ δὲ τις διηρημένη ἐρμηνεία καλεῖται ἢ εἰς κῶλα λελυμένη οὐ μάλα ἀλλήλοις συνηρημένα, ὡς ἢ Ἐκαταίου καὶ τὰ πλεῖστα τῶν Ἡροδότου καὶ ὅλως ἢ ἀρχαία πᾶσα. Gregor. Corinth. in Hermog. Rhet. VII p. 1215: οὐ γὰρ ἀλλήλοις τὰ κῶλα συνέχεται οὐδὲ συσφίγγεται, ἵνα πραγμάτων πλήθος

πολὺ παραστήσωσιν, ὅθεν καὶ τὴν τοιαύτην ἐρμηνείαν οἱ παλαιοὶ διηροημένην ἀνόμαζον. Sed huius auctoritas nulla est; Demetrii enim locum integrum tacite exhibet. Itaque audacter in hoc, si Aristotelem sequatur nec saepius ab eo discederet, εἰρομένη corrigendum putem, quamvis Gøllerus etiam Pseudodionysium rhet. p. 62 contrarium dicere monuerit: ἀπαγγελία δὲ πρόποι ἂν μάλιστα μεμιγμένη τῷ τοιούτῳ λόγῳ ἐνιαχοῦ μὲν συνεστραμμένη, ἐνιαχοῦ δὲ διηροημένη τῆς ἐν τοῖς μύθοις ἀφελεστέρα. Sed Aristoteli conveniunt quae idem I, 7 p. 16: εἰ δὲ δὴ κρατεῖν χρῆ τὴν ἐμὴν γνώμην, οὐ μονότροπον ταύτην βουλευσάμ' ἂν εἶναι, ἀλλὰ ποικίλην καὶ μεμιγμένην καὶ τὰ μὲν τῇ ἀφελείᾳ προάγοντα, τὰ δὲ ἀντιθέτοις τε καὶ παρισώσεσιν Ἰσοκράτους, τὰ δὲ διηροημένοις. Nam quae ex ἀφελείας constat, simplex et monocolos est oratio, compositam vero periodicam etiam Aristoteles in ἀντικειμένην et διηροημένην dividit. Aquila Romanus § 18 p. 157 tria genera notat: *Est igitur omnis oratio aut soluta nulla inter se necessitate numerorum neque composita membris quibusdam vel determinata certa circumscriptione verborum . . . aut perpetua quam Graeci εἰρομένην λέξιν appellant, quae ita connectitur, ut superiorem elocutionem semper proxima sequatur atque ita seriem quandam significatus rerum explicet . . . alia autem quae ex ambitu constat, quem ambitum Graeci περίοδον appellant*, ubi latina explicatio εἰρομένην confirmat. Vid. Vossii instit. orat. IV, 3. 4. Graece haec leguntur apud Aristidem Rhetor. I, 13. Rhet. IX, 403: σύνθεσις ἐστὶν ἢ μὲν συνεχῆς ἢ διὰ πλειόνων ἐξῆς εἰρομένη ὡς τό· νόσημα γάρ, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐμπέτωκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα χαλεπὸν [Demosth. p. 424], ἢ δὲ λελυμένη, τότε μὲν κεχυμένη ὥσπερ τό· ἔστω, γινέσθω ταῦτα, οὐδὲν ἀντιλέγω. ἢ δὲ κατὰ περίοδον, ἣτις ἐστὶν σύνταξις κώλων καὶ κομμάτων εἰς διάνοιαν ἀπηρτισμένη φράσις ὡς τό· καὶ σπουδαῖα νομίζων, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἀναγκαῖα τῇ πόλει πειράσομαι περὶ αὐτῶν εἰπεῖν ἃ νομίζω συμφέρειν. ubi animadvertite εἰρομένην, in quo nostrum εἰρομένην latere videtur. Conf. quae de compositione ap. Quintil. IX, 4 leguntur.

25 τῷ συνδέσμῳ μίαν] τῶν συνδέσμων Λ, vet. [transl.;

idem error poet. cap. 20 p. 1457, 29, ubi vid. Tyrwhitt. et Lersch Sprachphilos. II, 278.

25 ὥσπερ αἱ ἐν τοῖς διθυράμβοις ἀναβολαί] Ignota nobis anabolarum ratio, sed contrarias eas fuisse antistrophis et ea quae infra sequuntur ποιήσαντα ἀντὶ τῶν ἀντιστροφῶν ἀναβολὰς docent, conf. Problem. XIX, 15.

28 Ἡροδότου Θουρίου ἢδ' ἱστορίας ἀπόδεξις] Ionicam formam cum Victorio ei, quam libri omnes tenent ἀπόδεξις, substituimus; in Herodoti libris: Ἡροδότου Ἀλικαρνησῶνος ἱστορίας ἀπόδεξις ἦδε, ubi vid. interpp., et ita etiam Demetrius § 17, unde non alia Herodoti recensione Aristotelem usum, sed memoriae esse errorem, ut statim Sophoclis dicit versus qui Euripidis sunt, coniciat.

30 καθ' αὐτήν] Infra de contrario v. 37: αὐτήν καθ' αὐτήν, ut et hic αὐτὴ additum velis, neque tamen flagitur.

31 τελειωθῆ] Sic A (non quod in ceteris τελειωθείη), schol. fol. 61, 10.

31 ἀηδῆς] Sic tacite Bekkerus, at A recte ἀηδής.

33 προορῶντες γὰρ τὸ πέρασ οὐ κάμνουσι πρότερον] In marg. Venet.: πόρρω ὄντες γὰρ τοῦ τέλους, id vero, ut vidit Victorius, non ex libris, sed ex scholiasta sumptum: διὸ καὶ οἱ ὄρομεις πόρρω ὄντες τοῦ τέλους οὐ κάμνουσιν, ἡνίκα δὲ πλησιάζουσι τῷ τέλει, εὐθύς κάμνουσι . . . οὐ κάμνουσι πρότερον ἢτοι πόρρω ὄντες τοῦ τέλους. Notanda vocabuli transpositio: οὐ πρότερον κάμνουσι.

36 λέγω δὲ περίοδον] Periodum ex ipsa vocabuli origine, ut Demetrius recte ostendit, cui periodus est: σύστημα ἐκ κώλων ἢ κομμάτων εὐκαταστρόφων πρὸς τὴν διάνοιαν τὴν ὑποκειμένην ἀπηρτισμένον, declarat; vid. Demetr. § 11: Ἀριστοτέλης δὲ ὀρίζειται τὴν περίοδον οὕτως· περίοδος ἐστὶ λέξις ἀρχὴν ἔχουσα καὶ τελευτήν, μάλα καλῶς καὶ πρεπόντως ὀρισάμενος· εὐθύς γὰρ ὁ τὴν περίοδον λέγων ἐμφαίνει ὅτι ἤρκαται ποθεν καὶ ἀποτελεωθήσει ποι καὶ ἐπιέγεται εἰς τε τέλος ὥσπερ οἱ ὄρομεις ἀφεθέντες. καὶ γὰρ ἐκείνοις συνεμφαίνεται τῇ ἀρχῇ τοῦ ὄρομου τὸ τέλος. ἔνθεν καὶ περίοδος ὀνομάσθη ἀπεικασθεῖσα ταῖς ὁδοῖς ταῖς κυκλοειδέσι καὶ περιωδευμέναις· καθόλου γὰρ οὐδὲν ἢ περίοδος ἐστὶ πλὴν ποιὰ σύνθεσις. εἰ γοῦν λυθείη αὐτῆς τὸ

περιωδευμένον καὶ μετασυντεθείη, τὰ μὲν πράγματα μενεῖ τὰ αὐτά, περίοδος δὲ οὐκ ἔσται. Vid. Vossius Instit. Orat. IV, 3, 2 p. 59. Dissen ad Demosth. de corona p. XXIV. Periodi notae contrariae sunt iis, quae εἰρομένη λέξει inhaerent, nam haec οὐδὲν ἔχει τέλος καθ' αὐτήν et est ἄπειρος. Aliorum definitiones sunt: Alexandri περὶ σχημάτων Rhet. Gr. VIII, 460: περίοδος μὲν οὖν ἐστὶ λόγος ἄνευ περιγραφῶν καὶ κώλων, συνθέσει αὐτοτελῆ διάνοιαν ἐκφέρων, qui scripsisse videtur λόγος εὖ περιγραφῶν καὶ κώλων συνθέσει, ut sit idem quod Rhet. VII, 25: περίοδος δὲ ἐστὶ λόγος ποικίλος ἐξ εἰκότων ὀρημάτων συγκείμενος διάνοιαν αὐτοτελῆ δηλῶν. Aquilae Romani cap. 18: *est autem ea quae sententiam certa quadam circumscriptione definit atque determinat.* Aristidis Rhet. IX p. 403: ἡ δὲ κατὰ περίοδον (σύνθεσις), ἣτις ἐστὶν σύνταξις κώλων καὶ κομμάτων εἰς διάνοιαν ἀπηρτισμένη φράσις, quae, si postremum vocabulum, quod constructione caret, deleveris, eadem fere est quam ex Demetrio attulimus; nolim φράσει corrigere. Hermogenis de invent. IV, 3 p. 150: ἔστιν μὲν οὖν περίοδος κυρίως ἢ τοῦ ὅλου ἐπιχειρήματος ἀναγκαστικὴ σύνοδος καὶ κλείς τρόπον τινὰ καὶ ἀληθινὴ περίοδος: τοῦτο ἐστὶν ἡ ἀπαρτίζουσα τὸ ἐπιχείρημα καὶ συνάγουσα. Conf. Rhet. VII p. 1243. Longini Rhet. IX p. 566: ἡ δὲ περίοδος ἐνθύμημά πῶς ἐστὶν ἀπηγγελέμενον ὄρθμοις εὐτάκτοις κώλοις τε καὶ περικοπαῖς καὶ ἀλλήλαις συμμέτροις. Sed de his et similibus ut colis, commatis verius haud dubie iudicaremus, si Lacharis liber exstaret, de quo Anonymus Rhet. VII p. 930: τῷ Λαχάρῳ διαπεπὸνῆται σύνταγμα μὴδὲν ἕτερον περιέχον ἀλλ' ἢ περὶ κώλου καὶ περὶ κόμματος: οὐ γὰρ εὐκαταφρόνητος ὁ περὶ αὐτῶν λόγος, ὥστε πάρεργον θέσθαι τὴν περὶ αὐτοῦ σπουδὴν . . . ἀλλὰ πρῶτον μὲν εἰοκασιν τῶν ὀνομάτων τούτων ἐλθεῖν εἰς ἔννοιαν ἐν ἐξετάσει λόγων οὐ κατὰ μέτρα προσηνεγμένων φιλοσόφων μὲν Ἀριστοτέλης ἐν ταῖς ῥητορικαῖς λεγομέναις τέχναις, σοφιστῶν δὲ Ἰσοκράτης: τί δὲ τούτων ἕκαστος (ἐκάτερος;) λέγει καὶ ὅπως μὲν Ἀριστοτέλης τὴν περίοδον ὠρίσατο, ὡς συμπληροῖ τὰ κῶλα καὶ τὰ κόμματα, ὅπως δὲ πάλιν Ἰσοκράτης, τῷ Λαχάρῳ δεόντως ἐν τῷ περὶ αὐτῶν εἰρηται λόγῳ· πολλοὺς

γὰρ ὁρισμοὺς τῶν ἀρχαίων παρατίθησι· λέγει γὰρ καὶ Ἰσοκράτους ὁρισμόν, ὃν οὐ παραδέχεται· τῷ γὰρ Ἀριστοτέλει οὐδεμία γέγονε περὶ αὐτοῦ σπουδή. τοῦ δὲ ἐπιστήμονος ἔργον ἐστὶν εἰδέναι, τίνες μὲν αὐτῶν καλῶς ἔχουσι, τίνες δὲ πάλιν οὐ καλῶς. Sequuntur Lolliani, Cornuti, Apsinis definitiones, quid sit κῶλον et κόμμα. Conf. Herling Grundregeln des deutschen Stils II, 32.

3 ἔχειν ὁ] ἔχειν περὶ α Α ap. Vict. et Gaisf. pag. 1409 b
ditum ex v. 2.

4 καὶ πεπεράσθαι] Sic solus A, τῷ ἀεὶ πεπεράσθαι ceteri; et verbum quidem iure correctum, τῷ ἀεὶ vero pro καὶ necessarium non videtur. καὶ πεπεράσθαι etiam schol. fol. 61, 25.

4 τὸ δὲ μηδὲν προνοεῖν εἶναι μηδὲ ἀνύειν ἀηδές] εἶναι deest in vet. transl. schol. fol. 61, 26., et vacare conicit Victorius; recte, nisi ex hoc dependet προνοεῖν, ut sit: si vero nihil providere licet neque perficere, id ingratum est. ἀνοίγειν quod A et vet. transl. habet, de auditore eo sensu, qui hic flagitatur, vix recte dicitur; flagitatur vero, auditorem ad finem procedere, πεπεράσθαι τι αὐτῷ, id quod significat ἀνύειν. Conf. Vaterus p. 161.

9 ὥσπερ τὰ Σοφοκλέους Ἰαμβεῖα] Ex optimo fonte fol. 61 b, 29 scholiasta graecus: τοῦ Εὐριπίδου ἐστὶ, κεῖται δὲ ἐν τῷ Μελεάγρῳ

ἐν ἀντιπόρθμοις, πεδί' ἔχουσ' εὐδαίμονα·
Οἴνεὺς δ' ἀνάσσει τῆσδε γῆς Αἰτωλίας
Πορθάονος παῖς, ὅς ποτ' Ἀλθαίαν γαμεῖ
Αἴδας ὄμαιμον, Θεστίου τε παρθένον.

Vid. Fragm. Eurip. p. 224 M. [Nauck. trag. graec. fragm. p. 414 sq.] Welcker griech. Trag. I, 384. Ex Praxiphane apud Demetrium § 58 histriones recitantes versus sine φεῦ, quo abrupta est sententia, addidisse conicere licet. Sophoclis nomen, nisi μνημονικὸν ἀμάρτημα est, fortasse ab alio additum est. Conf. ad II, 8. Brandis Philol. IV, 46.

14 καὶ διηρημένη] Om. vet. transl. et C. Id factum esse videtur, ne haec διηρημένη λέξις paulo infra in διηρημένην et ἀντικειμένην dividatur.

15 μὴ ἐν τῇ διαιρέσει ὥσπερ ἡ εἰρημένη περίοδος,

ἀλλ' ὅλη] εἰρημένη om. A et vet. transl., sed iidem habent ὅσπερ καὶ ἡ, quamvis taceat Bekkerus de A, et sic editi usque ad Morelium. Cum modo praecedat de illis versibus ἐπὶ τοῦ εἰρημένου, facile et hic, ut sensus evaderet, εἰρημένη inseri poterat; neque apte ille locus hic adhibetur, hic enim membra, quibus periodus constat, ut protasin et apodosin, intelligit auctor. Omnino verba ὅσπερ καὶ ἡ περίοδος nullum habent locum, meliusque arcte cohaerent μὴ ἐν τῇ διαιρέσει ἀλλ' ὅλη. Nam singula membra periodum non efficere opus non erat monere.

16 κῶλον δ' ἐστὶ τὸ ἕτερον μῦρον ταύτης. ἀφελῆ δὲ λέγω τὴν μονόκωλον] Haec verba veteres iam vexaverunt; Demetrius § 34: τὸ δὲ κῶλον Ἀριστοτέλης οὕτως ὀρίζεται· κῶλόν ἐστι τὸ ἕτερον μέρος περιόδου, εἴτα ἐπιφέρει· γίνεται δὲ καὶ ἀπλῆ περίοδος· οὕτως ὀρισάμενος τὸ ἕτερον μέρος δίκωλον ἐβούλετο εἶναι τὴν περίοδον δηλονότι. ὁ δὲ Ἀρχέδημος συλλαβῶν τὸν ὄρον τὸν Ἀριστοτέλους καὶ τὸ ἐπιφερόμενον τῷ ὄρω σαφέστερον καὶ τελεώτερον οὕτως ὠρίσατο· κῶλόν ἐστὶν ἤτοι ἀπλῆ περίοδος ἢ συνθέτου περιόδου μέρος. Aperte hic Demetrius ex Archedemo, non ex Aristotele sumisit verba: γίνεται δὲ καὶ ἀπλῆ περίοδος, nam Arist. dicit: ἡ δ' ἀφελῆς et ἀφελῆ δὲ λέγω τὴν μονόκωλον. Eundem auctorem sequi videtur § 17: γίνονται δὲ καὶ τρίκωλοὶ τινες καὶ μονόκωλοι, ἃς καλοῦσιν ἀπλᾶς περιόδους. ὅταν γὰρ τὸ κῶλον μῆκος τε ἔχη καὶ καμπὴν κατὰ τὸ τέλος, τότε μονόκωλος περίοδος γίνεται καθάπερ ἡ τοιάδε· Ἡροδότου Ἀλικαρνασσοῦ ἱστορίας ἀπόδεξις ἦδε. Haec si, ut Demetrius vult, περίοδος ἀπλῆ esset, nihil inter ἀφελῆ περίοδον et εἰρημένην λέξιν distaret; huius enim idem attulit exemplum Aristoteles; at quantum interest inter εἰρημένην λέξιν et κατεστραμμένην, cui ἀφελῆς περίοδος est accensenda! Aquila Romanus cap. 18. conf. Mart. Cap. p. 428 Capp.: *constat autem ambitus ex duobus membris, ex tribus membris, ex quatuor interdum, etsi nonnulli ex uno membro ambitum putant posse compleri quam μονόκωλον appellant; ego artem non video, quemadmodum periodos cognominetur et non potius colon, si unum sit.* Quintilianus de periodo IX, 4, 124

p. 867 Burm.: *genera eius duo sunt, alterum simplex cum sensus unus longiore ambitu circumducitur, alterum quod constat membris et incisus, quae plures sensus habent: aderat ianitor carceris et carnifex praetoris et reliqua. Habet periodus membra minimum duo, medius numerus videtur quatuor, sed recipit frequenter et plura.* Qui si simplex genus cum Aristotele *μονόκωλον* intelligit, quaeritur, quomodo minimum duo membra habeat ambitus. Cf. Schneid. ad Demetr.

18 *μήτε μνούρους εἶναι μήτε μακράς*] Cicero de orat. III, 49, 190: *efficiendum est illud modo vobis, ne fluat oratio, ne vagetur, ne insistat interius, ne excurrat longius, ut membris distinguatur, ut conversiones habeat absolutas.* Tacite, ni fallor, longiores Isocratis periodos carpit a Peripateticis Demetrio et Hieronymo vituperatas. Vid. Vol. Hercul. Oxon. II col. XVII: *οἱ δ' οὖν πολλοὶ τῶν σοφιστῶν εἰκόασιν ἐξ ὧν γεγράφασιν ἀθλίως ὑποκεκρίσθαι· πονηρὸν γὰρ εἰς ὑπόκρισιν αἱ μακροὶ περίοδοι καθάπερ καὶ παρὰ Δημητρίῳ κέῖται περὶ τῶν Ἰσοκράτους, ubi longior sequitur Hieronymi locus.*

20 *οὗ ἔχει ἐν ἑαυτῷ ὄρον*] ὄρου A, quod servandum est.

25 *λόγος*] Non satis intelligo, nam est quod vituperetur, ἄλογος A, vetr. tr. An fuit ἄλογον?

26 *Δημόκριτος ὁ Χῖος*] Vid. Menage ad Diogenem IX, 49 p. 418. Mullach fragm. Democr. p. 91. Hesiodi versus, quem ille mutavit, est: *ἡ δὲ κακὴ βουλή τῷ βουλευσάντι κακίστη.*

30 *εἰς τοὺς μακροκόλους*] Sic omnes libri, ut oratores, qui longis periodorum membris utantur, ipsi *μακρόκωλοι* dicantur pro *εἰς τοὺς μακροκόλους ποιήσαντας.* Facillimum esset τὰς reponere, ut statim sequitur *αἱ λίαν βραχύκωλοι*, nisi homines indicari aptius sane esset.

34 *διηρημένη μὲν οἶον, πολλάκις ἐθαύμασα*] Ex Isocratis Panegyrici principio, e quo omnia quae sequuntur exempla sumpta sunt; eadem verba Alexander Rhet. VIII p. 461, ut *δίκωλον περίοδον*, Demetrius § 25 ut *παρόμοια κῶλα* ostenderet, attulit, sed multo aptiora, si quid video, sunt

exempla a Disseno de structura periodorum oratoria p. XXXIV — XL congesta.

36 ἀντικειμένη δὲ] Theophrastus apud Dionysium in Lysia cap. 14: ἀντίθεσις δ' ἐστὶ τριττῶς, ὅταν τῷ αὐτῷ τὰ ἐναντία ἢ τῷ ἐναντίῳ τὰ αὐτὰ ἢ τοῖς ἐναντίοις ἐναντία προσκατηγορηθῇ· τοσαυταχῶς γὰρ ἐγγωρεῖ συζευχθῆναι· τούτων δὲ τὸ μὲν ἴσον καὶ τὸ ὅμοιον παιδιῶδες καθαπερεὶ ποίημα· διὸ καὶ ἤττον ἀρμόττει τῇ σπουδῇ· φαίνεται γὰρ ἀπρεπὲς σπουδάζοντα τοῖς πράγμασι τοῖς ὀνόμασι παίζειν καὶ τὸ πάθος τῇ λέξει περιαιρεῖν· ἐκλύει γὰρ τὸν ἀκροατὴν. Quae si Aristoteles hic tradit neque, quod Victorius probat, duplex modus ille est ἢ ταὐτὸ ἐπέξενεται τοῖς ἐναντίοις, desideratur membrum ἢ τὰναντία ταὐτῷ. Sed quantumvis illa divisio Aristotelis ingenium prodit, alio tamen modo hic mihi rem aggressus esse videtur; aut duo sunt contraria in utroque colo, ut in exemplo quod sequitur, vel ut καὶ τοὺς φρονίμους ἀτυχεῖν et καὶ τοὺς ἄφρονας κατορθοῦν, in quibus πρὸς ἐναντίῳ ἐναντίον σύγκειται, aut contrariis idem verbum est commune, ut in secundo exemplo. Plura genera antitheti etiam Rutilius Lupus II, 16 praecipit: *unum est cum contrariae res inter se conferuntur*, quod est τοῖς ἐναντίοις ἐναντία προσκατηγορεῖν; tum *hoc idem fieri potest in una persona*, scilicet τῷ αὐτῷ τὰναντία. Deinde: *est autem [aliud item?] genus huius quod in eadem sententia priori verbo, contrarium quod est, infert et coniungi solet*, ubi in eodem membro contraria leguntur, postremum denique quod non intelligo: *aliud est item quod superiori infert, sed consequenter*. Anaxim. cap. 26.

pag.
1410

2 ἀμφοτέρους δ' ὄνησαν] Isocr. Paneg. § 35: ἀμφοτέρους δὲ καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας καὶ τοὺς ὑπομείναντας ἔσωσαν· τοῖς μὲν γὰρ ἱκανὴν τὴν οἴκοι χώραν κατέλιπον, τοῖς δὲ πλείω τῆς ὑπαρχούσης ἐπόρισαν.

5 ὥστε καὶ] Isocrat. Paneg. § 41: τὴν τοίνυν ἄλλην διοίκησιν οὕτω φιλοξένως κατεσκενέασατο καὶ πρὸς ἅπαντας οἰκείως, ὥστε καὶ τοῖς χρημάτων δεομένοις καὶ τοῖς ἀπολαῦσαι τῶν ὑπαρχόντων ἐπιθυμοῦσιν ἀμφοτέροις ἀρμόττειν καὶ μήτε τοῖς εὐδαιμονοῦσι μήτε τοῖς δυστυχοῦσιν ἐν ταῖς αὐτῶν ἀχρήστως ἔχειν ἀλλ' ἐκατέροις αὐτῶν

εἶναι παρ' ἡμῖν τοῖς μὲν ἡδίστας διατριβάς, τοῖς δὲ ἀσφα-
λεστάτην καταφυγήν. Unde et illud κτήσει explicatur; facile
Athenis quaestum facere et victum quaerere externi poterant.

6 καὶ ἔτι, συμβαίνει] Ibidem § 48: ὁρῶσα δὲ περὶ
μὲν τὰς ἄλλας πράξεις οὕτω ταραχῶδεις οὖσας τὰς τύχας,
ὥστε πολλάκις ἐν αὐταῖς καὶ τοὺς φρονίμους ἀτυχεῖν
καὶ τοὺς ἀνοήτους κατορθοῦν.

8 εὐθὺς μὲν] Ibidem § 72, ubi legitur πολλῶ.

11 πλεῦσαι] Ibidem § 89.

12 καὶ φύσει] Ibidem § 105, ubi legitur: τῆς πολιτείας
ἀποστρεφῆσθαι.

13 οἱ μὲν γὰρ] Ibidem § 149.

14 ἰδίᾳ] Ibidem § 181: καὶ γὰρ αἰσχροὺς ἰδίᾳ μὲν τοῖς
βαρβάροις οἰκέταις ἀξιοῦν χρῆσθαι, δημοσίᾳ δὲ τοσοῦτους
τῶν συμμάχων περιορᾶν αὐτοῖς δουλεύοντας.

15 ἢ ζῶντας ἔξειν] Ibidem § 186. ἔξειν, quod sensus
flagitat, cum Victorio ex Isocrate reposuimus: φήμην δὲ καὶ
μνήμην καὶ δόξαν πόσῃν τινὰ χρὴ νομίζειν ἢ ζῶντας ἔξειν
ἢ τελευτήσαντας καταλείπειν τοὺς ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἔργοις
ἀριστεύσαντας; libri ἄξειν exhibent.

17 καὶ ὁ εἰς Πειθόλαον] Pitholaus et Lycophron pere-
grini neque ignobiles homines, fortasse Thebes, uxoris Ale-
xandri Pherei fratres, Diodor. XVI, 14., quum ipsi domi vale-
rent, ut ex hoc loco conici potest, infesti Atheniensibus, po-
stea eorum auxilium implorantes multos argento corrupisse
videntur; in orat. contra Neaeram p. 1376. Pitholas Thessa-
lus Attica civitate donatus, qua rursus privatus est, memoratur;
eos in iudicium vocatos adfuisse apparet ex vocabulo οὗτοι,
hi igitur antea Athenienses vendidisse, nunc eos emisse dicuntur.

18 ἐλθόντες δ' ὡς ὑμᾶς] εἰσελθόντες δ' εἰς ὑμᾶς,
dicuntur et rempublicam pretio vendidisse, et in iudicium ad-
ducti, postquam rei facti sunt, iudices pecunia corrupisse.
Cobet var. lect. p. 368. εἰς ὑμᾶς etiam in Stephan. et schol.
fol. 62 b, 15 et 17 extat, sententia non satis certa, cum id
quoque dici possit, quod Dem. 18, 46 de proditoribus tradit.
Ficta sunt quae Stephanus p. 311 multis enarrat, ubi v. 4:
καὶ ὅτι μύλαι Θεβῶν est καὶ ὁ Τιμόλαος Θεβῶν.

28 ἀργὸν γὰρ ἔλαβεν ἀργὸν παρ' αὐτοῦ] In eodem

verbo, ut Victorius monuit, iudit Xenoph. Cyrop. VIII, 3, 37: ἐπεὶ δὲ μειράκιον ἐγενόμην, οὐ δύναμενος τρέφειν ἀργόν, εἰς ἀργὸν ἀπαγαγὼν ἐκέλευσεν ἐργάζεσθαι. — Schol. fol. 62 b, 40: ἐκ τῶν Ἀριστοφάνους.

30 δωροητοί] II. IX, 526.

31 φήθησαν] Negationem, quam sensus flagitat, DE Aldus praebent. φήθησιν ἂν αὐτὸν οὐ παιδίον Bonitz Ar. Stud. I, 95. Conf. Sauppe Dionysios u. Ar. p. 18, qui ἀλλ' αὐτὸν παιδίον γεγυμέναι coniicit.

33 ἄξιος δὲ] Negat orator istum aenea statua dignum esse; itaque negatio in praecedentibus illata erat, aut interrogans haec dixit auctor. ἀξιοῖ δὲ schol. Isocrat. Panath. § 22: ἀλλ' εἰ φανείην σπουδάζων καὶ πολλοὺς λόγους ποιούμενος περὶ ἀνθρώπων, οὓς οὐδεὶς ὑπέιληφεν ἀξίους εἶναι λόγου, δικαίως ἂν μωρὸς εἶναι δοκοίην. Plura exempla vid. ap. Strange Iahn Jahrb. Supplem. IV, 3 p. 362.

34 σὺ δ' αὐτὸν] Idem ὁμοιοτελεύτου exemplum ap. Demetrium § 26 et διλογίας ibidem § 211; in priore νῦν θανόντα, in posteriore νῦν ἀποθανόντα legitur. Est figura quae conversio dicitur.

pag.
1410b

3 ἐν τοῖς Θεοδεκτείοις] Indignum nostro philosopho est quod Valerius Maxim. VIII, 14 ext. 3 narrat: *Aristoteles Theodecti discipulo oratoriae libros artis, quos ederet, donaverat, molesteque postea ferens titulum eorum sic alii cecisse, proprio volumine quibusdam rebus insistens, planius sibi de his in Theodectis libris dictum esse adiecit.* Ex nostro loco, non ex praefatione rhetoricae ad Alexandrum male hoc fictum est. Max. Schmidt in Commentatione de tempore Ar. Rhet. p. 10 Aristotelem amico et discipulo Theodecti plura praecepta, quibus hic in libro de arte rhetorica uteretur, contulisse et inde illam Valerii fabulam natam esse censet. In catalogo Diogenis extat: *τέχνης τῆς Θεοδέκτου εἰσαγωγῆς (συναγωγῆς meliores libri) ᾱ*, unde Maercker de Theod. p. 48 magistrum recentiorum more discipuli artem praefatione praemissa lectoribus commendasse ibique τὰς ἀρχὰς τῶν περιόδων emunerasse coniicit. Conf. Rose Pseud. p. 137, Heitz p. 85.

4 οἶον καὶ Ἐπίχαρμος ἐποεῖ] Demetrius § 24 ex Aristotele: ἔστι δὲ κῶλα, ἃ μὴ ἀντικείμενα ἐμφαίνει τινὰ

ἀντίθεσιν διὰ τὸ τῷ σχήματι ἀντιθέτως γεγράφθαι καθάρ-
περ τὸ παρ' Ἐπιχάρμῳ τῷ ποιητῇ πεπαιγμένον ὅτι

τόκα μὲν ἐν τήνοισ ἐγῶν ἦν, τόκα δὲ παρὰ τήνοισ ἐγῶν·
τὸ αὐτὸ μὲν γὰρ εἴρηται καὶ οὐδὲν ἐναντίον. ὁ δὲ τρό-
πος τῆς ἐρμηνεύας μειμιμημένος ἀντίθεσίν τινα πλανῶντι
ἔοικεν. ἀλλ' οὗτος μὲν ἴσως γελωτοποιῶν οὕτως ἀντέ-
θηκε καὶ ἅμα σκώπτων τοὺς ῥήτορας. Haec inanis videtur
Demetrii coniectura, quam ex ipso Epicharmi poemate facile
disceperet; parum enim probabile, poetam vel ante rhetori-
cam artem institutam florentem, Gorgiam primum antitheta
sectantem irrisisse. Mirum illud ἐν τήνων, quod Aristotelis
libri praebent, cum Demetrio non in usitatam formam redu-
cendum videtur.

CAP. X.

6 τὰ ἀστεῖα] Conf. Anaxim. cap. 23. Cicero de orat.
II, 54 seqq. Quint. VI, 3. 17. 102.

14 τὸ γῆρας καλάμην] Od. XIV, 213:

ἀλλ' ἔμπης καλάμην γέ σ' οἶομαι εἰσορόωντα
γινώσκειν.

Vitiose A καλήν exhibet, verum vet. tr. praestat.

22 διὸ οὕτε τὰ ἐπιπόλαια] Conf. ad II, 23 fine.
p. 1400 b, 29.

25 καὶ εἰ μὴ] εἰ καὶ μὴ schol. fol. 64 b, 9. καὶ οὐ
μὴ Victorii v p.

27 ἐκείνως δὲ οὐδέτερον] Illo modo neutrum fit, neque
ut statim neque ut non multo post doceamur, quod quidem
verum est; nam quae aperta sunt, nos nil docent, sed cum
praecedant verba: γίννεται γὰρ οἶον μάθησις, et vocabulo
ἐκείνως ipsae illae duae rationes significantur, hunc potius
sensem exspectamus: neutrum vero illorum, neque τὰ ἐπιπό-
λαια ἐνθυμήματα, neque ὅσα εἰρημένα ἀγνοούμενά ἐστιν,
nos docet vel doctiores reddit; id vero fit, si ἐκείνων scri-
pseris; est enim ἐκείνων δὲ οὐδέτερον γίννεται μάθησις.
Victorii m v ἐκείνω, p ἐκεῖνον praebent. Offendere potest
hoc loco οἶον μάθησις, postquam supra illam fieri contendit;
non male tamen hic eam veram non esse quae dicitur μάθησιν.

30 καὶ τὴν τοῖς ἄλλοις] Isocrat. Philipp. § 73: ἀισθά-
νομαι γάρ σε διαβαλλόμενον ὑπὸ τῶν σοὶ μὲν φθονούν-
των, τὰς δὲ πόλεις τὰς αὐτῶν εἰθισμένων εἰς ταραχὰς
καθιστάναι καὶ τὴν εἰρήνην τὴν τοῖς ἄλλοις κοινὴν πόλε-
μον τοῖς αὐτῶν ἰδίους εἶναι νομιζόντων, ut Bekkerus ex
Γ edidit et Victorius ex Laurentiano codice omisso εἶναι lo-
cum laudavit; vulgati enim libri corrupte scribebant: τῆς εἰ-
ρήνης οὔσης τοῖς ἄλλοις κοινῆς τὸν πόλεμον αὐτῶν ἡδίω
εἶναι νομιζόντων. — Schol. 63 b, 20: εὗρον δὲ καὶ σχό-
λιον λέγον ὅτι ἐκ τοῦ Ἰσοκράτους ἐστὶ τοῦτο. ὁμοιομη-
σίαντων φησὶ τῶν Ἑλλήνων πάντων εἰς τὸν κατὰ τοῦ
Ξέρξου πόλεμον· φησὶ πόλεμον νομιζόμεν τὴν κοινὴν εἰ-
ρήνην ἀμφισβητοῦντες περὶ τοῦ τίνας δεῖ ἄρχειν Λακε-
δαιμονίους ἢ Ἀθηναίους. Interpretationem istam non in
scholio invenit, sed de suo largitus est.

34 ἔτι εἰ πρὸ ὁμμάτων ποιεῖ] Cum praecedat ἐὰν
ἀντικειμένως λέγεται, tum ἐὰν ἔχη μεταφορὰν, etiam in
tertio exspectes ἔτι ἐὰν ἔχη τὸ πρὸ ὁμμάτων ποιεῖν. Et
infinitivus quidem in A legitur, sed illam dicendi diligentiam
minime Aristoteles sequitur, sufficitque ἔτι εἰ τὸ . . ποιεῖν
vel εἰ . . ποιεῖ. Proxima vero verba sana non sunt; sensus
est: res tam vivide est describenda, ut eam oculis aspicere vi-
dearis, itaque inesse debet ἐνέργεια. Id et auctor lectionis
librorum praeter A et vet. transl. ποιεῖ ὡς ἤδη ἐνεργοῦσα
vel ut Q exhibet εἶδη ἐνεργοῦσαν voluisse videtur; ex mar-
gine enim alieno loco illata sunt; voluit autem: ὁρᾶν γὰρ δεῖ
τὰ πραττόμενα ὡς ἤδη ἐνεργοῦντα μᾶλλον ἢ μέλλοντα.
Nos sic loco medemur: ὁρᾶν γὰρ δεῖ τὰ πράγματα πραττό-
μενα μᾶλλον ἢ μέλλοντα. Cicer. de orat. II cap. 59 laudat
Vict.: *est autem haec huius generis virtus, ut ita facta demon-*
stres, ut mores eius de quo narres, ut sermo, ut vultus omnes
exprimantur, ut iis qui audiunt tum geri fierique videantur.

36 ἐνεργείας] Victorii m et Bekkeri Q ἐνάρξεως, ceteri
ἐναργείας fere omnes, sed schol.: τινὰ τῶν ἀντιγραφῶν
ἔχουσι ἐνεργείας.

36 τετάρων] Poetic. cap. 21. Verba: τῶν δὲ μεταφο-
ρῶν . . . περιᾶσθαι δοῦναι laudat Dionysius epist. ad Am-
maecum cap. 8. Leptinis dictum v. 4—5: καὶ Λεπτίνης . .

γενομένην omnes eius codices omittunt, ex Aristotelis libris suppletum.

1 ὥσπερ] ὡς Dionysii libri.

pag.
1411

1 Περικλήσ] Vid. ad I, 7. Iam ante Periclem Gelon ap. Herod. VII, 162: ἐπεὶ τοίνυν οὐδὲν ὑπιέντες ἔχειν τὸ πᾶν ἐθέλετε, οὐκ ἂν φθάνοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω ἀπαλλασσόμενοι καὶ ἀγγέλλοντες τῇ Ἑλλάδι ὅτι ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ αὐτῇ ἐξαραιρηται, ubi vid. interpp. Demadis esse dicit Athenaeus III p. 99 d., quem locum infra dabimus.

4 καὶ Λεπτίνης περὶ Λακεδαιμονίων] Plutarch. πολιτ. παραγγ. cap. 6. XII, 149 H.: δέχεται δὲ ὁ πολιτικὸς λόγος δικανικοῦ μᾶλλον καὶ γνωμολογίας καὶ ἱστορίας καὶ μύθους καὶ μεταφοράς, αἷς μάλιστα κινουῦσιν οἱ χρωμένοι μετρίως καὶ κατὰ καιρὸν ὡς ὁ εἰπών· μὴ ποιήσητε ἔτερόφθαλμον τὴν Ἑλλάδα. καὶ Δημάδης τὰ ναυάρια λέγων πολιτεύεσθαι τῆς πόλεως . . καὶ Περικλήσ τὴν λήμην τοῦ Πειραιέως ἀφελεῖν κελεύων. καὶ Φωκίων ἐπὶ τῆς Λεωσθένους νίκης καλὸν τὸ στάδιον εἶναι, δεδιέναι δὲ τοῦ πολέμου τὸν δόλιχον. Dixit hoc Leptines in concione, cum Lacedaemonii a Thebanis victi Olymp. CII, 4. legatos Atheniensium auxilium imploraturos mitterent, Xenoph. Hell. VI, 5, 33 seq. ibiq. Schneid., vid. Fr. A. Wolfius ad Dem. Lept. p. XLV. Simile Cimonis dictum apud Plut. Cimon. cap. 16 Victorius addidit: ὁ δ' Ἴων ἀπομνημονεύει καὶ τὸν λόγον, ὃ μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους ἐκίνησε παρακαλῶν μῆτε τὴν Ἑλλάδα χωλὴν μῆτε πόλιν ἔτεροζύργα περιδεῖν γεγεννημένην. Erant qui insigne hoc Leptinis dictum, quod Aristotelis auctoritate confirmatur, ad Locrenses contra Thebanorum sententiam Athenienses servantes Olymp. XCIV, 1 transferrent, ut docet schol. August. ad Demosth. de fals. legat. p. 361, 26: μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον κατακρατήσαντες ἰσχυρῶς οἱ Λακεδαιμόνιοι τῶν Ἀθηναίων προέθεντο ψῆφον περὶ τῶν Ἀθηναίων τοῖς ἰδίους συμμαχοῖς, ὥστε ἀποκρίνασθαι ἕκαστον τί βούλεται παθεῖν τοὺς Ἀθηναίους. εἶτα Ἐὐανθός (scrib. Ἐρίανθός) τις Θηβαῖος ἐψηφίσατο τὴν μὲν πόλιν αὐτῶν κατασκαφῆναι, τὴν δὲ χώραν μηλόβοτον γενέσθαι, ἵνα ἐκεῖ νέμονται τὰ πρόβατα τῶν Βοιωτῶν. οἱ δὲ Φωκεῖς ὄντες καὶ αὐτοὶ τότε ὑπὸ τοὺς Λακεδαιμόνιους

ἀντέλεξαν συμβουλευόντες μὴ ἑτερόφθαλμον τὴν Ἑλλάδα ποιῆσαι, αἰνιττόμενοι δύο ὀφθαλμοὺς εἶναι τῆς Ἑλλάδος τὴν τε Ἀθηναίων πόλιν καὶ τὴν Λακεδαιμονίων. Conf. Isocrat. Plataicus § 31. Eidem tempori, sed Lacedaemonio illud (conf. Xenoph. Hell. V, 5, 35) tribuit Aristides Leuctr. p. 639 Dind., vid. Schneid. ad Xenoph. Hellen. II, 2, 19 seq. Mirum si veteres ipsi in hac re aberraverint; at id non est, si Leptines in concione hoc argumento, quod Lacedaemonii quondam captis Athenis Atheniensium saluti invitis Thebanis et Corinthiis consulissent (οὐκ εἶων vel εἶσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι περιιδεῖν τὴν Ἑλλάδα ἑτερόφθαλμον γενομένην), civibus, ut illos servarent et par pari referrent, persuasit. Conf. Isocr. Areop. 69. Hanc interpretationem et verba flagitant; nam de Lacedaemoniis hoc dixerat Leptines. Victorius aut εἶν aut περιιδεῖν delendum censet; posterius negat grammatica; idem in scripto commentario οὐκ ἂν περιιδεῖν coniicit, sed nihil est mutandum, vid. Maetzner ad Antiph. p. 208. *) Simile dictum Gaisf. laudat ex Excerpt. legat. Byzant. p. 26 Par. 126 Bonn.: φανερόν ἐστι τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ὡσπερανεὶ δύο λαμπτήρες εἰσιν ἢ τε Ῥωμαϊκὴ καὶ Περσικὴ βασιλεία· καὶ χρὴ καθάπερ ὀφθαλμοὺς τὴν ἑτέραν τῇ τῆς ἑτέρας κοσμεῖσθαι λαμπρότητι, καὶ μὴ πρὸς ἀναίρεσιν ἑαυτῶν ἀμοιβαδὸν μέχρι παντὸς χαλεπαίνειν. — Conf. Sauppe Dionysios u. Arist. p. 17. Usus est hoc simili ad Alexandrum de Athenis et Thebis Hegesias ap. Photium p. 244 b, 9—15.

5 Κηφισόδοτος] Conf. Ruhnken hist. crit. orat. p. 60. Schol. August. ad Dem. p. 53, 16. Boehnecke Forschungen I, 248.

6 περὶ] τῶν περὶ Dionysii libri, idque ex usu graecae linguae.

8 ἔχοντα] ἀγαρόντα Dionysius, quo mira illa dictio explicatur, quasi esset ἔλκοντα. Sauppe ἡχότα.

*) Utinam Dionysius hunc quoque Leptinis locum exscripsisset, ut quod in eius codice exstaret, appareret, vid. ad p. 1410 b, 36. Fort. librarii incuria excidit, aliter Sauppe.

8 δοῦναι] Dionys. διδόναι οὕτως. εἰ μὲν δὴ, ubi scrib. διδόναι. οὕτως μὲν δὴ.

9 ἐπισιτισαμένους] ἐπισιτισομένους Lobeck ad Phrynichum p. 746, quod recepinus.

10 τὸ Μιλτιάδου ψήφισμα] Demosth. παραφρ. § 303 p. 438, 16, ibiq. schol. Aug. Aristid. II p. 219 Dind., ubi quaedam ex eo laudantur.

13 ῥόπαλον τοῦ δήμου] Primum vocabulum solus A et vet. tr., ceteri om.; δήμου primum in marg. Venet. apparet (μήδμου A, Medī vet. tr., μίδου ceteri) ex schol. 65, 17: ῥόπαλον τοῦ δήμου· ἐν γὰρ ταῖς Ἀθήναις ὅτε ἐνεωτέρισέ τι καὶ ἠτάκτησεν ὁ δῆμος, ἐμήνυον εἰς τὴν Σαλαμίνα καὶ ἐλάμβανον ἐκείθεν συμμαχίαν.

14 τηλίαν τοῦ Πειραιέως] Cicero II act. in Verr. II, 2: *M. Cato cellam penariam reipublicae nostrae nutricem plebis Romanae Siciliam nominavit, quem locum Victorius laudat. Num τηλία arcam significat? A et vet. transl. τὴν λείαν exhibent. Quidam libri τηλείαν scribunt.*

15 τὴν λήμην τοῦ Πειραιέως] Plutarch. Pericl. cap. 8: ἀπομνημονεύεται δ' ὀλίγα παντάπασιν οἷον τὸ τὴν Αἴγιναν ὡς λήμην τοῦ Πειραιέως ἀφελεῖν κελεῦσαι, ubi alios ex Plut. locos Sintenis p. 96 congressit. Demadis esse dictum Athenaeus III p. 99 d, ubi plures metaphoraes audaciores collectae sunt, tradit: καὶ Δημάδης δὲ ὁ ῥήτωρ ἔλεγε τὴν μὲν Αἴγιναν εἶναι λήμην τοῦ Πειραιῶς, τὴν δὲ Σάμον ἀπορροῶγα τῆς πόλεως, ἕα δὲ τοῦ δήμου τοὺς ἐφήβους, τὸ δὲ τεῖχος ἐσθῆτα τῆς πόλεως, τὸν δὲ σαλπικτήν κοινὸν Ἀθηναίων ἀλέκτορα. Error haud dubie Athenaei; primum enim et tertium Periclis esse Aristotelis auctoritas confirmat, secundum quoque illi Samiorum victori optime convenit. Strabo IX, 14 p. 395: εἶθ' ὁ Φώρων λιμὴν καὶ ἡ Φυνταλία, νησίον ἔρημον πετροῶδες, ὃ τινες εἶπον λήμην τοῦ Πειραιῶς.

15 Μοιροκλήης] Ruhnk. hist. crit. p. 79. Dixit se bono homine, quem nominabat, nihilo peiorem esse; illum enim tertia pecuniarum parte, se decima improbum esse; jener treibe seine Schlechtigkeit zu $33\frac{1}{3}$, er aber viel billiger nur zu 10 Procente. Quanta sit utriusque improbitas, aestimatur; sed qua in re illa fuerit, haud constat. Et qualis est ratio ἐπι-

τρύτων τόκων ad δέκατοι τόκοι, talis est illius ἐπιεικοῦς ad Moeroclem; uterque improbus, sed Moerocles multo melior. De ἐπιτρύτων τόκων vid. Salmasius de modo usurae cap. 2 p. 41, qui ἐπιτρύτω τόκω . . ἐπιδεκάτω restituit, Gronovius de pecunia veterum III, 14. Boeckh Staatshaushält. I, 144. II, 225.

20 ὑπερήμεροι] Attischer Process p. 508.

22 ἐν πεντεσυρίγγῳ νόσῳ] Dicitur enim ἐν πεντεσυρίγγῳ ξύλῳ Arist. Eqq. v. 1055, conf. Sauppius epist. crit. p. 59, Cobet nov. lect. p. 327.

24 μύλωνας ποικίλους] Cur triremes μύλωνας dixerit Cephisodotus, non constat.

24 Κύων] Conf. Rose Pseud. p. 3.

27 ὥστε βοῆσαι τὴν Ἑλλάδα] Demosth. p. 377: ταῦτ' οὐχὶ βοῆ καὶ λέγει, ὅτι χρήματα εἴληφεν Αἰσχίνης, quae Vict. laudavit; cf. ex Olynth.: ὁ παρῶν καιρὸς μονοουχὶ λέγει φωνὴν ἀφίεις.

30 ἐκκλησίας] Glossema videtur, quo συνδρομαὶ explicantur, quod Fr. A. Wolfius monuit, sed auctor ipse interpretandi causa addere poterat.

30 Ἰσοκράτης] Philippus § 12: ἀλλ' ὅμως ἐγὼ ταύτας τὰς δυσχερείας ὑπεριδὼν οὕτως ἐπὶ γήρως γέγονα φιλότιμος, ὥστ' ἠβουλήθην ἅμα τοῖς πρὸς σὲ λεγομένοις καὶ τοῖς μετ' ἐμοῦ διατριψασιν ὑποδείξαι καὶ ποιῆσαι φανερόν, ὅτι τὸ μὲν ταῖς πανηγύρεσιν ἐνοχλεῖν καὶ πρὸς ἅπαντας λέγειν τοὺς συντρέχοντας ἐν αὐταῖς πρὸς οὐδένα λέγειν ἐστίν, ἀλλ' ὁμοίως οἱ τοιοῦτοι τῶν λόγων ἄκυροι τυγχάνουσιν ὄντες τοῖς νόμοις καὶ ταῖς πολιτείαις ταῖς ὑπὸ τῶν σοφιστῶν γεγραμμέναις, quae postrema verba aperte Platonis rempublicam et leges perstringunt.

31 καὶ οἶον ἐν τῷ ἐπιταφίῳ] Lysiae § 60: ὥστ' ἄξιον ἦν ἐπὶ τῷδε τῷ τάφῳ τότε κείρασθαι τῇ Ἑλλάδι καὶ πενθῆσαι τοὺς ἐνθάδε κειμένους, ὡς συγκαταδαπτομένης τῆς αὐτῶν ἐλευθερίας τῇ τούτων ἀρετῇ, ὡς δυστυχῆς μὲν ἢ Ἑλλὰς τοιούτων ἀνδρῶν ὀρφανὴ γενομένη, εὐτυχῆς δ' ὁ τῆς Ἀσίας βασιλεὺς ἐτέρων ἡγεμόνων λαβόμενος· τῇ μὲν γὰρ τούτων στερηθείσῃ δουλεία περιέστηκε, τῷ δ' ἄλλων ἀρξάντων ζῆλος ἐγγίνεται τῆς τῶν προγόνων διανοίας.

Aristoteles, si auctor huius epitaphii notus vel certus fuisset, hic ubi alios multos laudat, nomen vix neglexisset. Ceterum τῶν ἐν Σαλαμῖνι τελευτησάντων memoriae lapsus est; non de his, sed de Atheniensibus in Hellesponto caesis, quorum mortem servitus secuta est, orator loquitur. Itaque P. Dobree, cui sophista, non Lysias auctor epitaphii est, Adversar. I p. 13 verba ἐν Σαλαμῖνι aut spuria aut corrupta esse iudicat. — Babingtoni amicus ad Hyperidis orat. funebr. p. 29 ἐν Λαμῖα corrigit, quod H. Sauppe (Dionysios u. Ar. p. 39) haec non ab Aristotele scripta esse fingens probat.

2 Ἰφικράτης] Clinton Fasti Hell. p. 137.

pag.
1411 b

5 παρακαλεῖν τοὺς κινδύνους τοῖς κινδύνοις βοηθή-
σουστας] Tacit. Annal. XI, 26: *imminentium periculorum reme-
dium ipsa pericula ratus*. Florus I, 17 a Schradero laudatus:
Fabius Maximus periculosissimum bellum periculo explicavit.

6 πρὸ ὀμμάτων μεταφορᾷ] καὶ inserit Thurot.

8 τὴν εἰκόνα τὴν χαλκῆν] Quae in foro constituta erat
obnixo genu, vid. Corn. Nep. Chabr. cap. 1.; quod hic
pugnantis, non supplicantis erat status, dicitur esse translatio
ἐν τῷ παρόντι, ἀλλ' οὐκ αἰεί.

11 τῶν τῆς πόλεως ἔργων] ὑπὲρ inserendum esse cen-
set L. Kayser.

11 πάντα τρόπον μικρὸν φρονεῖν μελετῶντες] Isocrates
Paneg. § 150 sq. de Persarum ingenio et moribus: πῶς γὰρ ἐν
τοῖς ἐκείνων ἐπιτηδεύμασιν ἐγγενέσθαι δύναιτ' ἂν ἢ στρα-
τηγὸς δεινὸς ἢ στρατιώτης ἀγαθὸς . . . καὶ τὰ μὲν σώ-
ματα διὰ τοὺς πλούτους τρυφῶντες, τὰς δὲ ψυχὰς διὰ
τὰς μοναρχίας ταπεινὰς καὶ περιδεεῖς ἔχοντες, ἐξεταζόμε-
νοι πρὸς αὐτοῖς τοῖς βασιλείοις καὶ προκαλινδούμενοι καὶ
πάντα τρόπον μικρὸν φρονεῖν μελετῶντες, θνητὸν μὲν
ἄνδρα προσκυννοῦντες καὶ δαίμονα προσαγορευόντες, τῶν
δὲ θεῶν μᾶλλον ἢ τῶν ἀνθρώπων ὀλιγωροῦντες. Ver-
bum μελετᾶν dicitur de iis, qui arti alicui incumbunt, ut pro-
grediantur; id nunc transfertur ad μικρὸν φρονεῖν. Coraes
correxuit ἀσκεῖν, idque Bekkerus dignum censuit quod laudaret.
In Isocratis verbis A ap. Vict. et Gaisf. μικρὸν ἂ φρονεῖν,
quod ex varietate μικρὸν et μικρὰ natum videtur, nisi latet
αἰεί. Et sane in schol. 66, 10 est: καὶ πάντα τρόπον με-

λετῶντες ἀεὶ μικρὰ φρονεῖν ἤτοι ταπεινοῦσθαι. Conf. Demosth. Olynth. 3, 32.

12 καὶ ὅτι τὸν νοῦν ὁ θεὸς φῶς ἀνήψεν ἐν τῇ ψυχῇ] Incerti auctoris, sed frequens veteribus comparatio. Topic. I, 17: καὶ ὡς ἕτερον ἐν ἑτέρῳ τινί, οὕτως ἄλλο ἐν ἄλλῳ, οἷον ὡς ὄψις ἐν ὀφθαλμῷ, νοῦς ἐν ψυχῇ καὶ ὡς γαλήνη ἐν θαλάττῃ, νηνεμία ἐν ἀέρι. Ethic. Nic. I, 4: ὡς γὰρ ἐν σώματι ὄψις, ἐν ψυχῇ νοῦς. Vide Wyttenb. ad Plut. de sera num. vind. p. 94. Ast. ad Plat. remp. VII, 13 p. 573. Zell ad Ethic. VI, 12, 10.

14 οὐ γὰρ διαλυόμεθα] Isocrat. Panegy. § 172: νῦν μὲν γὰρ μάτην ποιούμεθα τὰς περὶ τῆς εἰρήνης συνθήκας· οὐ γὰρ διαλυόμεθα τοὺς πολέμους, ἀλλ' ἀναβαλλόμεθα καὶ περιμένομεν τοὺς καιρούς, ἐν οἷς ἀνήκεστόν τι κακὸν ἀλλήλους ἐργάσασθαι δυνησόμεθα.

16 καὶ τὸ τὰς συνθήκας] Isocrat. Panegy. § 180: καὶ ταύτας ἡμᾶς ἠνάγκασεν ἐν στήλαις λιθίναις ἀναγράψαντας ἐν τοῖς κοινοῖς τῶν ἱερῶν ἀναθεῖναι, πολὺ κάλλιον τρόπαιον τῶν ἐν ταῖς μάχαις γιγνομένων· τὰ μὲν γὰρ ὑπὲρ μικρῶν ἔργων καὶ μιᾶς τύχης ἐστίν, αὐταὶ δ' ὑπὲρ ἅπαντος τοῦ πολέμου καὶ καθ' ὅλης τῆς Ἑλλάδος ἐστήκασιν.

19 ὅτι καὶ αἱ πόλεις τῷ ψόγῳ] Incerti auctoris exemplum; non modo magistratus, sed etiam civitates rationes reddunt, ne conicias καὶ ὅτι. Similis sententia in Isocrat. περὶ εἰρήνης § 120. — καὶ ὅτι Bonitz I, 95 commendat exstatque in Gaisf. edit., sic et Thurot.

CAP. XI.

26 ὅσα ἐνεργοῦντα σημαίνει] Hanc artis poeticae legem eloquentiae haud inutilem ex rerum natura acutissime explicuit Lessing in Laocoonte. Ceterum et haec et quae sequuntur, varietatem ἐνάργειαν, quae saepius ἐνεργείας locum in libris tenet, ut p. 1410 b, 36. 1411 b, 29. 33. falsam esse demonstrant.

27 τετραγώνον] Ex Simonidis carmine ap. Plat. Protag.

p. 339 Steph. ibiq. Heind. p. 567. Ast. Annot. p. 151. Schneidew. ad Simonid. p. 18. Zell ad Ethic. p. 49.

28 ἀνθοῦσαν ἔχοντος τὴν ἀκμὴν] Isocrat. Phil. § 10: ταῦτα δὲ διανοηθεῖς καὶ νομίσας οὐδέποτε ἂν εὐφραθῆναι καλλίω ταύτης ὑπόθεσιν οὐδὲ κοινοτέραν οὐδὲ μᾶλλον ἅπασιν ἡμῖν ξυμφέρουσαν ἐπήρθη πάλιν γράψαι περὶ αὐτῆς, οὐκ ἀγνοῶν οὐδὲν τῶν περὶ ἑμαυτόν, ἀλλ' εἰδῶς μὲν τὸν λόγον τοῦτον οὐ τῆς ἡλικίας τῆς ἐμῆς δεόμενον, ἀλλ' ἀνδρὸς ἀνθοῦσαν τὴν ἀκμὴν ἔχοντος καὶ τὴν φύσιν πολὺ τῶν ἄλλων διαφέροντος, ὁρῶν δ' ὅτι χαλεπὸν ἔστι περὶ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν δύο λόγους ἀνεκτῶς εἰπεῖν.

29 σὲ δ' ὥσπερ ἄφετον] Isocrat. Phil. § 127: προσήκει δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις τοῖς ἀφ' Ἡρακλέους πεφυκόσι καὶ τοῖς ἐν πολιτείᾳ καὶ νόμοις ἐνδεδεμένοις ἐκείνην τὴν πόλιν στέργειν, ἐν ἧ ἑ τυχάνουσι κατοικοῦντες, σὲ δ' ὥσπερ ἄφετον γεγενημένον ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα πατρίδα νομίζειν, ὥσπερ ὁ γεννήσας ὑμᾶς, καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ αὐτῆς ὁμοίως ὥσπερ ὑπὲρ ὧν μάλιστα σπονδάξεις. Ex h. l. Victorius quod in libris exstat ἀφετέον, correxit.

30 τούντεῦθεν οὖν Ἕλληνες ἄξαντες ποσίν] Eurip. Iphig. Aul. v. 80, ubi legitur δορί, unde sumptum videtur quod schol. gr.: γράφεται δὲ καὶ ἄξαντες δόρου (i. e. δορί). Pro τούντεῦθεν οὖν quod Victorius ex Eurip. restituit, τούλευθερον A, τούλεύθερον δ' ceteri exhibent.

31 μεταφορά] Tacet Bekkerus, sed libri omnes μεταφορά· ταχὺ γὰρ λέγει, quae operarum errore in Morelliana editione et inde in ceteris exciderunt; Gaisfordus primus restituit.

34 αὐτὶς ἐπὶ δάπεδόνδε] Odys. XI, 598, ubi ἔπειτα πέδονδε recte exstat. Verba ἔπτατ' οἰστός leguntur Iliad. XIII, 588. ἐπιπέσθαι μενεαίνων IV, 126. ἐν γαίῃ ἴσταντο XI, 574. αἰχμὴ δὲ XV, 541.

8 κυρτά, φαληριόωντα] Il. XIII, 799. Demetrius § 81: ἀρίστη δὲ δοκεῖ μεταφορὰ τῷ Ἀριστοτέλει ἢ κατ' ἐνέργειαν καλουμένη, ὅταν τὰ ἄψυχα ἐνεργοῦντα εἰσάργηται καθάπερ ἔμψυχα, ὡς ἐπὶ τοῦ βέλους

ὄξυβελῆς καθ' ὅμιλον ἐπιπέσθαι μενεαίνων καὶ τὸ κυρτά φαληριόωντα. πάντα γὰρ ταῦτα τὸ φαληριόωντα καὶ τὸ μενεαίνων ζωτικαῖς ἐνεργείαις ἔοικεν.

9 ἢ δ' ἐνέργεια κίνησις] Ita Bekkerus coniecit sic scribens: *an κίνησις?* ubi lepide typographus dedit *ἄν*. Libri omnes *μίμησις*, quod alienum est a nostro loco. Ethic. Eudem. II, 3: ἢ μὲν γὰρ κίνησις συνεχές, ἢ δὲ προᾶξις κίνησις. idem II, 6. Gaisf. laudat Plut. an Pythia p. 398 A: Ἀριστοτέλης μὲν οὖν μόνον Ὅμηρον ἔφη κινούμενα ποιεῖν τὰ ὀνόματα διὰ τὴν ἐνέργειαν. Rem docte exposuit Ephr. Lessing in Laocoonte.

10 δεῖ δὲ μεταφέρειν] Poet. cap. 22: πολὺ δὲ μέγιστον τὸ μεταφορικὸν εἶναι. μόνον γὰρ τοῦτο οὔτε παρ' ἄλλου ἔστι λαβεῖν εὐφύτας τε σημείον ἔστι. τὸ γὰρ εὖ μεταφέρειν τὸ τὸ ὅμοιον θεωρεῖν ἔστιν.

10 καθάπερ εἴρηται πρότερον] Cap. 10 p. 1410 b, 32.

13 τὸ ἀδικούμενον] τὸν scribit L. Kayser.

16 καὶ τὸ ὠμαλίσθαι τὰς πόλεις] Sic cum Victorio scribendum, quod in libris est *ἀνωμαλίσθαι*; vidit enim Aristotelem hunc Isocratis locum ex Philippo § 40 intelligere: ἐγὼ δ', ὅτε μὲν ἡ πόλις ἡμῶν ἐν τοῖς Ἑλλήσιν ἐδυνάστευε καὶ πάλιν ἡ Λακεδαιμονίων, οὐδὲν ἄν ἠροῦμαι περὶ ἀντιθῆναι τούτων· ῥαδίως γὰρ ἄν ἑκατέραν ἐμποδῶν γενέσθαι τοῖς πρᾶττομένοις· νῦν δ' οὐχ ὁμοίως ἔγνωκα περὶ αὐτῶν. οἶδα γὰρ ἀπάσας ὠμαλισμένας ὑπὸ τῶν συμφορῶν, ὥσθ' ἠροῦμαι πολὺ μᾶλλον αὐτὰς αἰρήσεσθαι τὰς ἐκ τῆς ὁμοιοῦσας ἀφελείας ἢ τὰς ἐκ τῶν τότε πρᾶττομένων πλεονεξίας. Dicitur ὠμαλίσθαι de superficie, nunc translatum est ad Graecorum civitates, et quamvis ἐπιφάνεια καὶ δυνάμεις multum distent, tamen commune est τὸ ἴσον. Unde ἀνωμαλίσθαι, quod Vaterus p. 169 defendit, ferri nequit. Idem verbum Isocrati nunc ex optimo libro restitutum est in Archidamo § 65: οὕτω δ' ὠμαλισμένοι ταῖς συμφοραῖς εἰσίν. Victorius ad Polit. II, 12: Φαλέον δ' ἴδιον ἢ τῶν οὐσιῶν ἀνομάλωσις, postremum verbum cum nostro ἀνωμαλίσθαι comparavit, sed etiam hoc corruptum est et ex usu Aristotelis reponendum ἢ τῶν οὐσιῶν ὀμαλότης. Nostro vero in loco A τῶι ἄνω μάλιστα εἶναι corrupte, ut ὀμαλισθῆναι scriptum esse aliquis coniciat; sed perfectum praestat. — ἀνομαλισθῆναι in A latere nuper Vahlen quoque monuit, qui

locum sic refingit: καὶ ὀμαλισθῆναι . . ἐν ἐπιφανείᾳ (γὰρ) καὶ . .

18 καὶ ἐκ τοῦ προσεξαπατᾶν] Sic libri omnes recte; Victorius scripsit et vertit προεξαπατᾶν.

23 ἐαυτοῖς χαμόθεν ἕσονται] Id est ut Vaterus explicat p. 171: sibi ipsis, solis cantabunt post caedem incolarum; et omnes Aristotelis libri ἐαυτοῖς servant, sed schol. graecus, Demetrius § 99 (idem § 243 ὑμῖν), Gregorius Corinth. VII, p. 1155 recte αὐτοῖς exhibent; vid. ad II, 21.

24 καὶ λέγεται μεταφορᾷ] Recte dictum, nec μεταφορᾷ scribendum est.

[25 τὸ καινὰ λέγειν] Non improbat Aristoteles Theodori explicationem: ὅταν μὴ ἢ πρὸς τὴν ἔμπροσθεν δόξαν; parum enim distat quod ipse dicit, παράδοξον. Sed expectamus hanc verborum positionem: καὶ ὡς ἐκεῖνος λέγει, μὴ πρὸς ἔμπροσθεν δόξαν. Nunc Theodori sententiam impugnare videtur. An πρὸς valet contra, ut re vera Theodorum vituperet? Sequens ὅσπερ οἱ falsum est, et articulum vacare vidit iam Victorius; om. Q, Victorii m, Gaisfordi C.

35 θράττει σε] Atticis nou inusitatum, vid. Heind. ad Plat. Theaet. § 109. Wyttenb. ad Phaed. p. 227 Lips.; sed idem si pronuntiaveris paululum mutatum, significat Θροᾶκα εἶναι, quod ut fieri possit, pronuntiatum putant Θράττη σε, scil. ἐγέννησε, in quo non minus ellipsis verbi, quam forma Θράττη pro Θροᾶτα offendit, neque in veterum scriptis alterum exemplum invenies, nisi fortasse vulgi sermo nobis ignotus patiens tale quid admiserit. Itaque aliud invenit interpretes Car. Lud. Roth p. 265 a Theodoro fictum esse putans vocabulum θράττει pro θροακίζει, ut sit: lyra te conturbat et lyra te Thracein esse docet. Haec interpretatio aequae atque praecedens Aristotelis verbis quae sequuntur: δεῖ δὲ ἀμφοτέρω προσηκόντως λεχθῆναι contraria est; immo nullo modo probari potest; nam sic idem est vocabulum, praeceptum vero, ex quo idem vocabulum diversa significans adhibendum est, ὀμωνυμία, paulo post sequitur, ut v. c. ludit in verbo ἀρχή; hic autem de iis quae παρὰ γράμμα fiunt, loquitur. Meineke Comic. graec. III p. 575 ambigue dictum esse putat: obtundit aures tuas et Thressa cecinit Θροᾶττ' ἦσε.

pag.
1412b

2 βούλει αὐτὸν πέρσαι] Incertus verborum lusus; Maioragius et C. Roth l. l. significare putant, vis ipsum inducere ut Persis faveat, quod neque lingua admittit et ab auctoris consilio, qui quod in scribendo parum, in pronuntiando nihil differt, vel quod *παρὰ γράμμα* est, laudat, multum abhorret; potius haec cum Horatii verbis: *vis tu curtis Iudaeis oppedere* conferenda sunt.

5 ἢ ὥσπερ Ἴσοκράτης] Philippus § 61 de Alcibiade et Atheniensibus: *πεισθέντες γὰρ ὑπ' αὐτοῦ τῆς κατὰ θάλατταν δυνάμεως ἐπιθυμῆσαι καὶ τὴν κατὰ γῆν ἡγεμονίαν ἀπώλεσαν, ὥστ' εἰ τις φαίη τότε τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς γενέσθαι τῶν παρόντων κακῶν, ὅτε τὴν ἀρχὴν τῆς θαλάττης ἐλάμβανον, οὐκ ἂν ἐξελεγχθεῖη ψευδόμενος. Panegy. § 119: ἅμα γὰρ ἡμεῖς τε τῆς ἀρχῆς ἀπεστερούμεθα καὶ τοῖς Ἕλλησιν ἀρχὴ τῶν κακῶν ἐγίγνετο. De pace § 101: ὥστε πολὺ ἂν τις ἀληθέστερα τυγχάνοι λέγων, εἰ φαίη τότε τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς γεγενῆσθαι τῶν συμφορῶν, ὅτε τὴν ἀρχὴν τῆς θαλάττης παρελάμβανον ἐκτῶντό τε δύναμιν οὐδὲν ὁμοίαν τῇ πρότερον ὑπαρχούσῃ. § 105. Helen. 16. Conf. Strange in Iahnii Annal. Supplem. IV, 3 p. 362., qui plura congressit. et tabular. III p. 568.*

8 τό τε γὰρ τὴν ἀρχὴν] Alterum hic intelligit ex Isocrate sumptum exemplum, in quo ἀρχὴ dicitur ἀρχή, cui contrarium est prius, in quo est ἡ ἀρχὴ οὐκ ἀρχή, inde illud τε . . καὶ explicandum est.

10 ἀπόφησιν] Id verum est, αὐτό φησιν A, in vet. tr. plura ὁμοιοτελεύτῳ desunt, sive interpres in codice suo non invenit, seu librarii omiserunt.

11 ὁμωνυμία ἢ μεταφορᾷ] Sic schol. gr., Victorius, idque probatur cod. A, in quo est ὁμωνυμία ἢ μεταφοραί, in ceteris nominativus singularis exstat. Graece vix dicitur ὁμωνυμία φέρει τὸ ὄνομα, illud vero est, si quis apte vocabulum per translationem vel per homonymiam dederit. C εἰάν τις πρ., quod opus non est, sed A εἰάν μὴ πρ. Au fuit μέν?

12 Ἀνάσχετος οὐκ ἀνάσχετος] Bekkerus ex A dedit in priore ἄσχετος, quod cum sit homonymia, improbandum est;

nomen proprium esse vidit Musaptus apud Riccobonum p. 322. ἀηδῆς quod A praestat, pro ἀεὶ δις Riccobonus ipse coniectura invenit. Sed accentus mutandus erit, ut sit ἀνασχετός. Nomen proprium Ἀνεκτος Victorius ex Eustath. A. p. 156 attulit.

13 εἰ ἀηδῆς] A, εἰ ἀεὶ δις ceteri omnes, quod schol. interpretatur.

14 ξένος ξένος, ἢ οὐ μᾶλλον ἢ σε δεῖ] Incerti poetae versus sine varietate lectionis; vocabulum ξένος duplici sensu repeti res flagitat; quaeritur vero, quid verba ἀλλότριον γὰρ καὶ τοῦτο significant, num idem quod infra οὐκ ἀστεῖον, an aliud. Quodsi integram rei expositionem considero, Aristoteles dictionem οὐ δεῖ τὸν ξένον ξένον ἀεὶ εἶναι non vituperat, sed probans eiusdem generis esse dicit atque poetae modo laudata verba. Similiter sequenti exemplo quam ipse Anaxandridae versui infert dictionem, urbanam esse repetito ἄξιον (quasi ἄξιον sit, quod non sit ἄξιον) fatetur, nihil vero urbani inest, si simpliciter dixeris ἀποθνήσκειν δεῖ μῆθ' ἐν ἀμαρτάνοντα. Quae si vera sunt, ἀλλότριον non istud οὐκ ἀστεῖον significat, sed sententiam ξένον semper esse ξένον aequae esse absonam et a bonis moribus abhorrere atque illam poetae dictionem. Aristoteles igitur dicit: haec poetae verba idem sonant atque .'. Priorem particulam ἢ itaque inclusimus. Scholiasta quae finxit, ne quae de h. l. dicta sint, lateant, addamus, p. 67 b, 38: ὁ ξένος τὸ μὲν δηλοῖ τὸ φίλος, τὸ δὲ ξένος τὸ ἕτερον δηλοῖ τὸ ἀλλότριον. καὶ οὐκ ἂν σὺ ὁ ξένος, ἦτοι ὁ φίλος, γένοιτο ξένος καὶ ἀλλότριος μᾶλλον παρὸ δεῖ σε, ἢ οὐ μᾶλλον ἢ σε δεῖ ὁ ξένος γένοιτο ξένος. τὸ αὐτὸ γὰρ ἐστὶ τὸ εἰπεῖν οὐκ ἂν γένοιτο μᾶλλον ἢ σε δεῖ ὁ ξένος ξένος, καὶ οὐ δεῖ τὸν ξένον ξένον. ὃ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστι. τίς ἐδέξατο ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ φίλον τινὰ καὶ ἐποίησεν ὁ φίλος ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας, εἶτα ὁ δεξιόμενος αὐτόν φησι πρὸς αὐτόν, ὅτι οὐ δεῖ τὸν φίλον εἶναι πάντοσε ὡς ξένον, ἀλλὰ δεῖ καὶ σὲ ποιῆσαι οἰκίαν ἐν τῇδε τῇ πόλει καὶ συνοικεῖν ἡμῖν. καὶ οὐ δεῖ τὸν ξένον ἦτοι τὸν φίλον εἶναι ξένον καὶ ἀλλότριον ἀεὶ. ἀλλότριον γὰρ. ἦτοι τὸ ἐν ὄνομα τὸ ξένον δηλοῖ τὸ ἀλλότριον. καὶ τοῦτο τὸ παράδειγμα, οὐ

δεῖ τὸν ξένον ξένον εἶναι τὸ αὐτὸ ὄνομα ἔχει ξένον καὶ ξένον; ἄλλο καὶ ἄλλο σημαϊνόμενον. — Bekker³ inclusit alterum ξένος. Vahlen corrigit:

οὐκ ἂν γένοιο μᾶλλον ἢ ξένος ξένος.

ἢ οὐ μᾶλλον ἢ σε δεῖ. τὸ αὐτὸ καί· οὐ δεῖ . . .

18 εἰπεῖν ἄξιον γὰρ ἀποθανεῖν] Et hic γρ, ut in poetæ versu et statim v. 29 ex A legitur, scribendum est, nisi ubique fuit quod A v. 19 exhibet σ'. Bekker³ γ' recepit. Totus locus v. 29 recurrit, ubi item ceteri γὰρ scribunt.

24 ἢ τὸ πρὸς ὃν λέγεται ἢ τὸ ὀρθῶς] Haec et quae sequuntur, me non intelligere ingenue fateor; πρὸς δ' C, quo vix quidquam proficimus. Victorius: necesse enim est semper habeant aut personam, in quam quadrent, aut elegantem structuram summamque locutionis virtutem. Adest varietas, nam A, qui verba προσεῖναι ἢ τὸν errore repetit, praebet ἢ ὀρθῶς λέγεσθαι ἢ τὸ λεγόμενον. Id deletο ἢ ante ὀρθῶς, quod unus Victorii liber omittit, fortasse verum est.

28 τὴν ἀξίαν δεῖ γαμεῖν τὸν ἄξιον] Poetae inserto δὲ esse senarium monuimus Art. script. p. 20; Catullus LXXVIII, 4: *nam dulces iungit amores, cum puero ut bello bella puella cubet*. Tibullus IV, 8, 10: *cum digno digna fuisse ferar*. ἔδει corrigi Meineke Com. gr. III, 201. IV, 603 Anaxandridae versum esse coniciens. Equidem nunc poetae latere verba dubito; omninoque mirum est aliud hic intrudi exemplum ab auctore in poetae versu interpretando occupato; quare si verba τὴν ἀξίαν . . οὐκ ἀστεῖον deessent, nemo haec requireret. Urbane dictam esse hanc sententiam, etiamsi ἄξιος repetatur, negat; si probaret, haec novi instar exempli post τοῦ ἀποθανεῖν v. 29 legerentur.

28 ἀστεῖον, ἀλλ' ἐὰν] ἀστεῖον καὶ ἐὰν A, vet. tr., ut facile haec coniungenda esse: ἀλλ' οὐκ ἀστεῖον, κὰν ἅμα ἄμφω ἔχη, et sequentia ἄξιόν γ' . . ἀποθανεῖν, ubi ceteri praeter A item γὰρ exhibent, ex v. 18 male repetita esse conicias.

33 ὅσπερ εἴρηται καὶ ἐν τοῖς ἄνω] Cap. 4. Ceterum haec formula in genuinis Aristotelis libris, si recte memini, semel tantum invenitur Physic. I, 7 p. 191, 15, ubi E ἐν τοῖς

ἄνωθεν, et sane proximum ἀεὶ neque vocabulo ἄνω, quod Victorius voluit, neque sequenti εὐδοκιμοῦσαι apte adhaeret; sed in hoc fortasse latet αἰ.

35 φιάλη Ἰσθμίων] Vid. supra III, 4. De poet. cap. 21. Translatio ex Timotheo poeta sumpta vel Antiphane, vid. Athenaeus p. 433 c, ubi corruptus poetae versus legitur. Sequens φόρμιγγι ἄχορδος Theognidis est apud Demetrium § 85: ἐνιοὶ δὲ καὶ ἀσφαλίζονται τὰς μεταφορὰς ἐπιθέτοις ἐπιφερομένοις, ὅταν αὐτοῖς κινδυνώδεις δοκῶσιν, ὡς ὁ Θέοργυς παρατίθεται τὸ τόξον φόρμιγγα ἄχορδον ἐπὶ τοῦ τῷ τόξῳ βάλλοντος. ἢ μὲν γὰρ φόρμιγγι κινδυνώδεις ἐπὶ τοῦ τόξου, τῷ δὲ ἀχορδῷ ἠσφάλισται, ubi male Schneiders et Goellerus p. 113 utrumque apud Aristotelem exemplum eiusdem Theognidis esse putant.

4 λύχνῳ ψαλαζομένῳ [εἰς] μύωπα] Recte Musaptus apud Riccobonum p. 323. lucernae stillanti lusciosum, utraque enim et lucerna si aqua inspergatur, et infirmi oculi contrahuntur et convivent, unde delendum est εἰς, quod iam Buhle incluserat.

11 καὶ ἐὰν εὖ, εὐδοκιμοῦσιν] Ita Sylburgius, libri omnes εὐδοκιμοῦσιν, et plerique quidem omisso εὖ.

13 τῷ κωρύκῳ] Follis, quo in arte gymnastica utebantur, conf. Mercurialis Gymn. II, 4. Meineke Com. Gr. IV, 603.

17 ὁ Καρπάθιος] Pollux Onomast. V, 12. Erasmi Adag. II, 1, 81.

19 εἰς δὲ καὶ εὐδοκιμοῦσαι ὑπερβολαὶ μεταφοραὶ] Longinus cap. 32, 3 de translationum multitudine: διόπερ ὁ μὲν Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Θεόφραστος μειλίγματά φασι τινὰ τῶν θρασυειῶν εἶναι ταῦτα μεταφορῶν τὸ ὡσπερ εἰ φάναι καὶ οἶονεὶ καὶ εἰ χρὴ τοῦτον εἰπεῖν τὸν τροπὸν καὶ εἰ δεῖ παρακινδυνευτικώτερον λέξαι. ἢ γὰρ ὑποτίμησις φασι ἰᾶται τὰ τολμηρά. Conf. Demetr. § 80. Isocrat. Panath. § 226—227.

29 δὲ ὑπερβολαὶ] δ' αἰ ὑπερβολαὶ Bonitz I, 96. Schol. 69, 24.

31 οὐδ' εἴ μοι] II. IX, 388.

pag.
1413b

1 χρῶνται δὲ μάλιστα τούτῳ οἱ Ἀττικοὶ ῥήτορες] Exspectamus potius οἱ κωμωδοποιοί, ut Demetrius § 125, ubi de translatione, quam ἀδύνατον ὑπερβολὴν dicit, agit, hos prae caeteris laudat: διὰ τοῦτο δὲ μάλιστα καὶ οἱ κωμωδοποιοὶ χρῶνται αὐτῇ, ὅτι ἐκ τοῦ ἀδυνάτου ἐφέλκονται τὸ γέλοιον ὥσπερ ἐπὶ τῶν Περσῶν τῆς ἀπληστίας ὑπερβαλλόμενός τις ἔφη, ὅτι πεθία ἐξέχεσον ὄλα, καὶ ὅτι βοῦς ἐν ταῖς γνάθοις ἔφερον. Illud quoque notandum est, iam Aristotelis aetate Atticos oratores dictos esse; nam ne a posteriore haec inserta credas, obstant verba III, 17: δεῖ οὖν ἀποροῦντα τοῦτο ποιεῖν ὅπερ οἱ Ἀθήνησι ῥήτορες ποιοῦσι καὶ Ἰσοκράτης. Facile quis verba διὸ ὀργιζόμενοι . . ῥήτορες postea inculcata esse coniciat; sic enim postrema διὸ πρεσβυτέρῳ λέγειν ἀπρεπές apte cohaerent, nunc alia sententia eiusdem initii male interrupta. Ex iis qui nobis supersunt oratores, parum hoc Aristotelis dictum confirmaveris, at intelligit qui interciderunt et in scriptis efflatum et tumidum dicendi genus, quo in foro utebantur, vitasse videntur.

CAP. XII.

4 οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ γραφικὴ καὶ ἀγωνιστικὴ] Conf. Isocrat. Paneg. § 11. Philipp. § 25 seqq. Quint. XII, 10, 49—57. In A exstat ἡδὺ τῆι γραφικῆι solemnī errore littera A in Δ mutata.

11 τὰ τοιαῦτα τῶν δραμάτων] Demetrius § 193: ἐναγώνιον μὲν οὖν ἴσως μᾶλλον ἢ διαλελυμένη λέξις, ἡ δ' αὐτὴ καὶ ὑποκριτικὴ καλεῖται· κινεῖ γὰρ ὑπόκρισιν ἢ λύσις. γραφικὴ δὲ λέξις ἢ εὐανάγνωστος· αὐτὴ δὲ ἐστὶν ἡ συνηρημένη καὶ οἷον ἠσφαλισμένη τοῖς συνδέσμοις. διὰ τοῦτο δὲ καὶ Μένανδρον ὑποκρίνονται λελυμένον ἐν τοῖς πλείστοις, Φιλήμονα δ' ἀναγινώσκουσιν.

13 οἷον Χαιρήμων] Tragicus poeta laudatus supra II, 23, notatus de poet. cap. 2. 24., cuius fabulae melius legebantur, quam agebantur. Conf. Ed. Müller in Zeitschrift für Alterthumswissenschaft 1838 p. 188 seq.

16 οἱ δὲ τῶν ῥητόρων ἢ τῶν λεχθέντων] Sic cod. A, *rhetorum non lectorum* vel. transl., ῥητόρων εὐ̄ λεχθέντων

ceteri fere omnes; vulgata ῥητόρων εὖ λεχθέντες ex interpolatione prodiit neque librorum fide commendatur; nam illud εὖ si additur, non minus scriptis quam dictis orationibus erat reddendum. Si verum est τῶν ῥητόρων, etiam τῶν γραφικῶν de oratoribus est intelligendum, sed vereor ut hi γραφικοί dicantur; alii illud γραφικῶν de orationibus explicuerunt. At ne λόγοι quidem γραφικοί dicuntur, sed γραφοί, neque genitivum illum in Aristotele feram. Cod. A non γραφικῶν, sed γραφῶν exhibet, idemque vertit vet. transl., quod vocabulum corruptum cave ex v. 13 expleas λογογράφων. Adde singularem numerum v. 17 ἀρμόττει explicari non posse; hic ipse subiectum non esse λόγους, quod vel grammatica negat, sed ut v. 3 λέξιν docet, ut integer locus sic restituendus sit: καὶ παραβαλλομένη ἢ μὲν τῶν γραφόντων ἐν τοῖς ἀγῶσι στενὴ φαίνεται, ἢ δὲ τῶν ῥητόρων ἢ τῶν λεχθέντων ἰδιωτικῇ ἐν ταῖς χερσίν, αἴτιον δ' ὅτι ἐν τῷ ἀγῶνι ἀρμόττει. Et si sana sunt ἢ τῶν λεχθέντων neque explicandi causa addita, licet etiam γραφομένων reponere.

21 ἐν δὲ ἀγωνιστικῇ οὖ, καὶ οἱ ῥήτορες χρῶνται] Sic ex A, in quo οὖ exstat, scripsimus, conf. Vaterus p. 175., ceteri libri hanc particulam omittunt; tum vero καί, nisi aliquid excidit, ferri nequit. Aquila Romanus cap. 30 de figuris place et palilogia: *atque hae duae figurae, superior et ista ipsa de qua locuti sumus, non ad ornandam magis et exornandam orationem ut illae superiores, sed ad accendendam pugnam dicendi valent, sicut vel magis pleraque, earum quae consequentur. Ideoque et Aristoteli et iteratio ipsa verborum ac nominum et repetitio frequentior et omnis huiusmodi motus actioni magis et certamini, quam stilo videtur convenire, qua de re in tertio Rhetoricarum libro artium disserit.* Conf. Demetrius § 194. 271.

23 ὅπερ ὅσπερ ὁδοποιεῖ τῷ ὑποκρίνεσθαι] Sic ex A et vet. transl. Victorius; III, 14: πάντα γὰρ ἀρχαὶ ταῦτ' εἰσὶ καὶ οἷον ὁδοποιήσεις τῷ ἐπιόντι. Bekkerus ex coniectura dedit: ὡς προοδοποιεῖ. Ceteri ὅπερ ὁδοποιεῖ τὸ

24 κλέψας ὑμῶν] ἡμῶν schol. 70, 14.

25 Φιλίμων ὁ ὑποκριτῆς] Vid. Meineke histor. Comic. p. 369. III, 166. Versus exstat apud Athen. XIV p. 614 c: Ἀναξανδριδῆς δ' ἐν Γεροντομανίᾳ καὶ εὐρετὰς τῶν γελοίων φησὶ γενέσθαι Ῥαδάμανθυν καὶ Παλαμῆδην λέγων οὕτως

καίτοι πολὺ γε πονοῦμεν.

τὸν ἀσύμβολον εὖρε γελοῖα λέγειν Ῥαδάμανθους καὶ Παλαμῆδης.

Cod. A: ὁ ὑποκριτικός.

27 ὅτε λέγει] Immo λέγοι.

29 ὁ τὴν δοκὸν φέρων] Monotonian notat.

32 ἔτι] Non novum est, sed rationem praecedentium reddit, unde ὅτι scribendum.

pag.
1414

1 δοκεῖ δὲ ὑπεριδεῖν, ὅσα εἶπον ὅσα φημί] Alterum videtur repetitionis exemplum, sed graecum non est; alia prorsus suadent A et vet. transl., in quibus et δὲ et ὅσα φημί desunt; unum est exemplum, quod interrupit πολλὰ δοκεῖ inserens Aristoteles: ἦλθον, διελέχθην, ἐκέλευσα· πολλὰ δοκεῖ· ὑπερεῖδεν ὅσα εἶπον. Addit vero illud πολλὰ δοκεῖ ut v. 5 et supra v. 33.

2 καὶ Ὅμηρος] II. II, 671:

Νιρῆος δ' αὖ Σύμηθεν ἄγε τρεῖς νῆας εἴσας,
Νιρῆος Ἀγλαΐης θ' υἱὸς Χαρόποιό τ' ἄνακτος,
Νιρῆος ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν.

Conf. Demetr. § 59—62.

8 ἔοικε τῇ σκιαγραφίᾳ] Vaterus p. 176 imaginem inteligit, quam quo plures auditores circumdant, eo minus singuli propius accedere possunt, neque quisquam tam accurate picturam examinat, quam si solus adesset; ita et schol. graecus et Sturmius; de pictura umbratili, in qua artis perspectivae apparent vestigia, praeter alios explicant Heindorf ad Plat. Theaet. § 154, Schneider ad Eclog. physic. p. 265.

11 ἢ δὲ δίκη ἀκριβέστερον] Necessario δικανικὴ ἀκριβέστερα scribendum est, et illud vidit iam Tyrwhittus ap. Gaisf. Quae sequuntur verba ἔτι δὲ μᾶλλον ἢ ἐνὶ κριτῆ, non δικανικὴν λέξιν, sed ἐπιδεικτικὴν indicant vel γραφικὴν, quam ἀκριβεστάτην esse monuit initio capitis; κρι-

τῆς vero sic supra I, 3. II, 18 dicitur. Deteriores libri εἰ ἐνί, nonne ἢ ἐν ἐνὶ κριτῆ?

Alcidamas, qui dicitur περὶ σοφιστῶν p. 82 (675): εἰ γὰρ [fort. ἔτι] οἱ τοῖς ὀνόμασιν ἐξεργασμένοι καὶ μᾶλλον ποιήμασιν ἢ λόγοις εἰκότες καὶ τὸ μὲν αὐτόματον καὶ πλεόν ἀληθείας ὅμοιον ἀποβεβληκότες, μετὰ παρασκευῆς δὲ πεπλάσθαι καὶ συγκεῖσθαι δοκοῦντες ἀπιστίας καὶ φθόνου τὰς τῶν ἀκούοντων γνώμας ἐμπιπλῶσι — τεκμήριον δὲ μέγιστον· οἱ γὰρ εἰς τὰ δικαστήρια τοὺς λόγους γράφοντες φεύγουσι τὰς ἀκριβείας καὶ μιμοῦνται τὰς τῶν αὐτοσχεδιαζόντων ἐρμηείας, καὶ τότε κάλλιστα γράφειν δοκοῦσιν, ὅταν ἤκιστα γεγραμμένοις ὁμοίους πορίσωνται λόγους, et paulo post: ἀνάγκη δέ ἐστιν, ὅταν τις τὰ μὲν αὐτοσχεδιάξῃ τὰ δὲ τυποῖ, τὸν λόγον ἀνόμοιον ὄντα ψόγον τῷ λέγοντι παρασκευάζειν καὶ τὰ μὲν ὑποκρίσει καὶ ἠαψφῶδία παραπλήσια δοκεῖν εἶναι, τὰ δὲ ταπεινὰ καὶ φαῦλα φαίνεσθαι παρὰ τὴν ἐκείνων ἀκριβείαν.

12 ἐλάχιστον γὰρ ἐστιν ἐν ῥητορικῶς] Sensum perspexit Victorius, parvam habent facultatem utendi praesidiis artis, sed verba vix sana sunt, neque Aristoteles dicit τὰ ῥητορικά, et sane in A est ῥητορικῆς, ut ἐν locum mutasse credas et supra scriptum ἢ ἐν ἐνὶ κριτῆ, vel hic ἔνεστι ῥητορικῆς.

16 ὅπου φωνῆς] Sic Isocrat. Panath. § 9, qui forum nunquam ascendit, queritur: οὕτω γὰρ ἐνδεῆς ἀμφοτέρων ἐγενόμην τῶν μεγίστην δύναμιν ἐχόντων παρ' ὑμῖν, φωνῆς ἱκανῆς καὶ τόλμης, ὡς οὐκ οἶδ' εἴ τις ἄλλος τῶν πολιτῶν, ὧν οἱ μὴ τυχόντες ἀτιμότεροι περιέρχονται πρὸς τὸ δοκεῖν ἄξιοί τινος εἶναι τῶν ὀφειλόντων τῷ δημοσίῳ· τοῖς μὲν γὰρ ἐκτίσειν τὸ καταγνωσθὲν ἐλπίδες ὑπείσιν, οἱ δ' οὐδέποτε ἂν τὴν φύσιν μεταβάλοιεν. Verba melius sic cohaerent: ἀλλ' ὅπου μάλιστα ὑποκρίσεως δεῖ, τοῦτο δὲ ὅπου φωνῆς καὶ μάλιστα ὅπου μεγάλης, ἐνταῦθα ἤκιστα ἀκριβεία ἐνι.

19 δευτέρω δὲ ἢ δικανικῆ] Quintil. III, 8, 62: *Theophrastus quam maxime remotum ab omni affectione in deliberativo genere voluit esse sermonem, secutus in hoc auctoritatem praeceptoris sui, quamquam dissentire ab eo non timide*

solet. Namque Aristoteles idoneam maxime ad scribendum demonstrativam proximamque ab ea iudiciale[m] putavit, videlicet quoniam prior illa tota esset ostentationis; haec secunda egeret artis vel ad fallendum, si ita poposcisset utilitas; consilia fide prudentiaque constarent. Quibus in demonstrativa consentio; nam et omnes alii scriptores idem tradiderunt; in iudiciis autem consiliisque secundum conditionem ipsius, quae tractabitur, rei accommodandam dicendi credo rationem. Licet his addere quibus Victorius hunc Quintiliani locum commentatus est: non videtur autem optimus doctor dictionem demonstrativi generis propriam maxime aptam dicere ad scribendum, quoniam tota ostentationis sit, sed quia orationes illae scribebantur ut legerentur, sumptaeque postea in manus diligenter perpendenterentur; sed neque iudiciale[m] secundum locum tenere voluit, quia egeret artis ad fallendum, sed quoniam haberentur ad paucos iudices et aliquando etiam ad singulos, ut si quid in illa negligens foret inconditeque compositum, non lateret, sed ab illis non omnino rudibus hominibus animadverti sedato animo perspicique commode posset. Quod cum in concionibus non contingeret, (cum imperita enim illic multitudine res erat in conventuque hominum turbulentorum orationes illae habebantur) ideo postremum locum huic generi assignat minimeque omnium has exquisitas subtilesque esse vult; non ea de causa, qua ipse existimavit. Sermo autem auctoris hic est de exquisita magis aut minus oratione, non de ornato splendoreque ipsius, ut Quintilianus videtur accepisse. Haec Victorius contra Quintilianum. Idem tradit XII, 10, 51 e posterioribus quosdam novum discrimen sibi invenisse videri: *quin illi subtiles . . . magistri παράδειγμα dicendo, ἐνθύμημα scribendo esse aptius tradiderunt.*

20 ὅτι ἡδεῖαν δεῖ καὶ μεγαλοπρεπῆ] Hoc contra Isocratis aliorumque rhetorum de elocutione praecepta dictum est; improbat Aristoteles qui eam in gravem mediam attenuatam figuram dividunt; μεγαλοπρεπῆ multis exponit Demetrius § 38--58. Cum duo elocutionis modi, τὸ ἡδὺ et τὸ μεγαλοπρεπές, notentur, utrumque in iis quae exposuit, constare docendum erat, unde offendit: τὸ γὰρ ἡδεῖαν εἶναι ποιήσει δῆλον ὅτι τὰ εἰρημένα et item: καὶ τὸ ἡδεῖαν τὰ εἰρημένα

ποιήσει, *expectamus enim καὶ τὸ μεγαλοπρεπῆ. Sed τὸ ἡδύ, quod ubique adesse decet, exponit idque in eo quod πρόπον dixit, latere docet; τὸ μεγαλοπρεπές quod rarius poscitur, missum facit. Fort. Theodectem, qui διήγησιν μεγαλοπρεπῆ et ἡδεῖαν esse voluit, intelligit; Quintil. IV, 2, 63: illa quoque ut narrationi apta, ita cum ceteris partibus communis est virtus, quam Theodectes huic uni proprie dedit; non enim magnificam modo vult esse, verum etiam iucundam expositionem.*

26 τὸ ἡδεῖαν] Repete εἶναι ex v. 22.

28 καὶ κοινῇ περὶ ἀπάντων καὶ ἰδίᾳ περὶ ἕκαστον γένος] Prius cap. 2—11, posterius cap. 12; ceterum notandum dicendi genus. Ethic. Eud. I, 3: ἐπεὶ δ' εἰσὶν ἀπορίαι περὶ ἐκάστην πραγματείαν οἰκεῖαι, δῆλον ὅτι καὶ περὶ βίου τοῦ κρατίστου καὶ ζωῆς τῆς ἀρίστης εἰσὶν. Polit. III, 11 p. 1281, 15: εἰ μὲν οὖν περὶ πάντα δῆμον καὶ περὶ πᾶν πλῆθος ἐνδέχεται ταύτην εἶναι τὴν διαφορὰν τῶν πολλῶν πρὸς τοὺς ὀλίγους σπουδαίους, ἄδηλον· ἴσως δὲ νῆ Δία δῆλον ὅτι περὶ ἐνίων ἀδύνατον, si sanus locus est. De coelo IV, 3 p. 310, 20.

CAP. XIII.

30 δύο μέρη· ἀναγκαῖον] Possunt et plures esse et sunt plerumque, ut ipse b, 8 profitetur, necessariae autem sunt duae, hoc ubique urget initio et fine: ἀναγκαῖα ἄρα μόρια πρόθεσις καὶ πίστις, quare hic quoque scribendum videatur: δύο μέρη ἀναγκαῖα· ἀναγκαῖον

31 καὶ τοῦτ' ἀποδειξαι] Rem qua de agitur, confirmare, sic A et vet. transl.; ceteri libri τότε, non male, quo temporis discrimen magis appareat, illud tamen τε . . καὶ suadere videtur. καὶ τὸ ἀποδειξαι schol. 71, 26.

34 τούτων δὲ τὸ μὲν πρόθεσις ἐστὶ τὸ δὲ πίστις] Hae duae partes omnibus orationibus, ut in philosophia πρόβλημα et ἀπόδειξις, communes sunt; tamen et posteriores hanc veram Aristotelis divisionem neglexerunt, illam veterum, quod iudiciale genus maxime sequebantur, probaverunt; vetustissimus de partibus orationis locus legitur in Plat. Phaedro p. 81

(266): προοίμιον, διήγησις, μαρτυραὶ τε ἐπ' αὐτῇ, τεκμη-
 ρια, εἰκότα, quibus si non plura, certe ἐπίλογος accedit;
 Aristoteles ipse tradit προοίμιον, διήγησις, τὰ πρὸς τὸν
 ἀντίδικον, ἐπίλογος, confutationi addenda est confirmatio;
 Coracis divisio, si fides est praestanda Rhet. Graec. IV, 12.
 (conf. IV, 488. V, 215. 220. VI, 13. VII, 107.): προοίμιον,
 διήγησις, ἀγῶνες, παρεμβασίς, ἐπίλογος. Quintilianus III,
 9, 5: *tamen neque iis assentior, qui detrahunt refutationem,
 tanquam probationi subiectam, ut Aristoteles; haec enim est
 quae constituat, illa quae destruat. Hoc quoque idem ali-
 quatenus novat, quod prooemio non narrationem subiungit,
 sed propositionem; verum id facit, quia propositio ei genus,
 narratio species videtur, et hac non semper, illa semper et
 ubique credit opus esse. At Quintilianus de partibus causa-
 rum iudicialium, Aristoteles de iis, quae omnibus generibus
 communes et necessariae sunt, agit; recte Victorius: Falso ta-
 men et imperite ita sensit, ut qui prorsus videatur nescisse,
 non minus quae refellunt, quam quae confirmant argumenta,
 probationes esse, ut Aristoteles et in superiore libro et aliis in
 locis declaravit. Rem autem ita se habere, si disserendi artem
 non didicerat, ex partitionibus etiam Ciceronis potuit animad-
 vertere (9, 33), qui cum filius dixisset: *Nempe ea sequuntur
 quae ad faciendam fidem pertinent*, ait: *Ita est, quae qui-
 dem in confirmationem et in reprehensionem dividuntur; nam
 in confirmando nostra probare volumus, in reprehendendo
 redarguere contraria. Ipse Quint. XII, 10, 52: Quodsi mihi
 des consilium iudicum sapientum, perquam multa recidam ex
 orationibus non Ciceronis modo, sed etiam eius qui est stri-
 ctior multo, Demosthenis. Neque enim affectus omnino mo-
 vendi erunt, nec aures delectatione mulcendae, cum etiam
 prooemia supervacua esse apud tales Aristoteles existimet;
 non enim trahentur his illi sapientes; proprie et significanter
 rem indicare, probationes colligere satis est.**

37 διήγησις γὰρ πον τοῦ δικανικοῦ μόνου λόγου
 ἐστίν] Sic A, ceteri cum vet. tr. λόγου μόνου; hoc adiecti-
 vum μόνου si tenes, abundat πον, quod vet. transl. non ver-
 tit, at melius exulat μόνου.

quae demonstrativi generis est oratio, § 266: *περὶ μὲν οὖν ὧν ὑπεθέμην ἱκανῶς εἰρησθαι νομίζω· τὸ γὰρ ἀναμιμνήσκειν καθ' ἕκαστον τῶν εἰρημένων οὐ πρόκειται τοῖς λόγοις τοῖς τοιούτοις.*

5 ἢ συμβουλῇ] Ita iam Aldus; saepe quidem occurrit in deliberativo genere ἢ κατηγορία καὶ ἢ ἀπολογία, sed non qua συμβουλῇ. Bekkerus codices secutus ἢ scripsit. III, 16 fine: *ἀλλὰ τότε οὐ τὸ τοῦ συμβούλου ποιεῖ ἔργον.* Vaterus, quem Gaisfordus secutus est, etiam ἢ κατηγορία καὶ ἢ ἀπολογία, quamvis ne hoc quidem placeat.

5 ἀλλ' ὁ ἐπίλογος ἔτι οὐδὲ] Haec coniungenda esse, non ut vulgo distinguitur, ἀλλ' ὁ ἐπίλογος. ἔτι, viderunt Victorius, Vaterus, sed tum ἔτι (sic A, ἔτι δὲ ceteri fere omnes) ferri nequit et delendum aut in ἐστίν mutandum est.

6 λόγος ἢ τὸ προᾶγμα] Facile conicias ἢ ἢ, sed opus non est.

7 συμβαίνει γὰρ τοῦ μήκους ἀφαιρεῖσθαι] E longa oratione licet delibare quibus peroremus, e pusilla oratione quam facile memoriae mandes non item; itaque huic epilogus non convenit.

8 ἴδια μὲν οὖν ταῦτα] Poet. 12: *κοινὰ μὲν ἀπάντων ταῦτα, ἴδια δὲ τὰ . . .* Poterat hoc quoque loco dicere: *κοινὰ μὲν οὖν ἀπάντων ταῦτα, ἴδια δὲ προοίμιον, ἐπίλογος.* Conf. p. 1415, 22.

9 τὰ γὰρ πρὸς τὸν ἀντίδικον τῶν πίστεων ἐστι] III, 17: *τὰ δὲ πρὸς τὸν ἀντίδικον οὐχ ἕτερόν τι εἶδος, ἀλλὰ τῶν πίστεων ἐστι τὰ μὲν λῦσαι ἐνστάσει, τὰ δὲ συλλογισμῶ.*

14 οἱ περὶ Θεόδωρον] Plat. Phaedro p. 81 (266): *καὶ καλῶς γε ὑπέμνησας. προοίμιον μὲν οἶμαι πρῶτον ὡς δεῖ τοῦ λόγου λέγεσθαι ἐν ἀρχῇ. ταῦτα λέγεις, ἢ γὰρ; τὰ κομψὰ τῆς τέχνης; ΦΑΙ. ναί. ΣΩ. δεύτερον δὲ δὴ διήγησίν τινα μαρτυρίας τ' ἐπ' αὐτῇ, τρίτον τεκμήρια, τέταρτον εἰκότα. καὶ πίστωσιν οἶμαι καὶ ἐπίπιστωσιν λέγειν τὸν γε βέλτιστον λογοδαίδαλον Βυζάντιον ἄνδρα. ΦΑΙ. τὸν χρηστὸν λέγεις Θεόδωρον; ΣΩ. τί μὴν; καὶ ἔλεγχόν γε καὶ ἐπεξέλεγχον ὡς ποιητέον ἐν κατηγορίᾳ τε καὶ ἀπολογίᾳ.* Quae quomodo intelligam,

vid. Artium script. p. 99. *πίστωσιν* et *ἐπιπίστωσιν* in iudiciali genere Theodorus *ἔλεγχον* et *ἐπεξέλεγχον* dicit, quam postremam vocem τὰ πρὸς τὸν ἀντίδικον et τὴν ἀντιπαράβολήν, quae fere omnia ἐκ τῶν εἰκότων constant, continere ex Aristotelis verbis conicere licet. Προδιήγησις est quae vulgo προκατάστασις dicitur, Hermog. III p. 81—91. Rhet. Gr. V, 220. 384. VII, 721. ἐπιδιήγησις quid sit, explicat Quintil. IV, 2, 128. Adde Rufum III p. 453, Curium Fortunat. p. 81, Art. script. p. 100.

14 διήγησις ἕτερον καὶ ἢ ἐπιδιήγησις] Articulum ἢ om. Morelius, quem ceteri secuti sunt; is saepius sequenti substantivo additus invenitur. Poet. cap. 4 p. 1449, 1: ὥσπερ Ἰλιάς καὶ ἢ Ὀδύσσεια, sic A.

17 εἰ δὲ μὴ, γίνεται κενὸν καὶ ληροῦδες, οἷον Λικύμνιος ποιεῖ] Grammatica non concedit, ut explices; tum demum si novam speciem et ab aliis differentem induxeris, novum nomen ponere licet, alioqui si non nova sed nota est species neque discrepans, inane et nugatorium est verba fingere, numerumque partium orationis frustra augere, ut fecit Licymnius, qui vocabulis distinxit quae nullae orationis sunt partes; invenit enim ἐπούρωσιν, ἀποπλάνησιν, ὄζους. Verba enim graeca non sic sunt solvenda: εἰ δὲ μὴ εἰδός τι λέγων καὶ διαφορὰν ὄνομα τίθεται, sed εἰ δὲ εἰδός τι λέγων . . ὄνομα μὴ τίθεται, quasi Licymnius hoc neglexisset, cuius nomina ab ipso inventa redduntur; tum κενὸν quidem hoc esse video, nam nil dicitur, sed ληροῦδες quomodo esse possit, non inteligo. Exspectamus potius, modo ne sit nomen quod dederis κενὸν καὶ ληροῦδες, ut Licymnius fecit, qui digressionem, ἀποπλάνησιν, (Rufin. 13) poeticis et parum apertis vocabulis ἐπούρωσιν et ὄζους appellavit. At hunc sensum non sine maiore correctione intuleris, primum deleta particula καὶ post ὀνομάζων, tum mutatis εἰ δὲ μὴ, quacumque ratione v. c. ἰδεῖν δὲ μὴ γένηται. Ficta sunt quae schol. gr. praebet: ὁ Λικύμνιος ῥήτωρ ἦν, τὰς ἐπαναλήψεις ἔλεγεν ἐκεῖνος ἐπώρουσεις. τὸ οὖν ὄνομα τοῦτο τὸ ἐπόρουσις ἐστὶν ἀσαφές καὶ οὐ παριστᾷ καὶ δηλοῖ τί σημαίνει, καὶ λοιπὸν εἰ οὐ δηλοῖ τί σημαίνει, λοιπὸν κενόν ἐστι τὸ εἶδος τοῦτο, εἴ γε ἄγνωστόν ἐστιν ἡμῖν. ἐπόρουσις κυρίως ἐστὶ τὰ

συνεπουρίζοντα καὶ βοηθοῦντα τοῖς ἐνθυμήμασι καὶ ἀπλῶς ὅσα λέγονται βοηθοῦντα τῇ ἀποδείξει τοῦ πράγματος ἐκτός ἐστι. Si ὄνομα τίθεσθαι (A ap. Victorium habet ὄνοματι θέσθαι, vet. transl. *nomen aliquod ponere*, ὄνομά τι θέσθαι) certum rei significandae aptum et quod dicunt technicum vocabulum imponere significat, tum omnia sunt sana et Aristoteles Licymnium (conf. Heind. ad Plat. Phaedr. p. 318) vituperat, quod eandem rem tribus variis verbis indicaverit; et sic schol.: δεῖ δὲ τοὺς λέγοντας διαφορὰν τινος πράγματος θεῖναι καὶ ὄνομα σαφές τι τῷ εἶδει τοῦ λόγου καὶ τῇ διαφορᾷ πῶς δεῖ ὀνομάζειν αὐτά, εἰ δὲ μή, ἤτοι δὲ μὴ τιθέασιν ὄνομα σαφές τῷ ἐφευρεθέντι εἶδει τοῦ λόγου καὶ τῇ διαφορᾷ ἀλλ' ἀσαφές, λοιπὸν γίνεται κενὸν καὶ ληροῦδες.

18 ἐπούρωσιν] A., .vet. tr., ἐπέρωσιν vel ἐπόρουσιν ceteri, de secundo vento, quo quis nimium abripitur, dictum videtur. Portus ἐπέρωσιν confirmationem et corroborationem, ὄζους partes argumentorum intelligit.

CAP. XIV.

20 προαύλιον] Conf. Cicero de orat. II, 80, 325, qui ne contrarium putes, de iudiciali genere loquitur. Isocrat. Panath. § 39 de iis quae in exordio disseruit § 5—39: ἃ μὲν οὖν ἐβουλήθη καὶ περὶ ἑαυτοῦ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὅσπερ χορὸς πρὸ τοῦ ἀγῶνος προαναβαλέσθαι, ταῦτά ἐστιν. v. 21 requirimus potius: τῷ μὲν οὖν προαυλίῳ ὅμοιον τὸ τῶν ἐπιδεικτικῶν προοίμιον.

24 συνῆψαν τῷ ἐνδοσίμῳ] ἐνδόσιμον est Hesyehio τὸ πρὸ τῆς ῥῆδης κιθάρισμα, quo cantandi auspiciū fit, at hic non ipsum exordium esse videtur, sed id quod exordium cum oratione connectit et coniungit, qua de re auctor non loquitur, ut de veritate lectionis dubitem. Attende v. 26 ἐνδοῦναι καὶ συνάψαι et infra v. 7 τὰ ἐνδοσίμα τῷ λόγῳ.

27 παράδειγμα τὸ τῆς Ἴσοκράτους Ἐλένης προοίμιον] § 1—13. Quintilianus III, 8, 8: *Aristoteles quidem, nec sine causa, putat et a nostra et ab eius, qui dissentiet, personā duci frequenter in consiliis exordium, quasi mutantibus hoc*

nobis a iudiciali genere; nonnunquam etiam, ut minor res maiorve videatur; in demonstrativis vero prooemia esse maxime libera existimat; nam et longe a materia duci, ut in Helenae laude Isocrates fecerit; et ex aliqua rei vicinia, ut idem in Panegyrico cum queritur, plus honoris corporum quam animorum virtutibus dari; et Gorgias in Olympico laudans eos, qui primi tales instituerint conventus. Confer exordium Eua-gorae § 1—11. Busiridis § 1—8. Panathenaici § 1—38, quod his verbis, quae Aristotelis sententiam optime confirmant, finitur: ἃ μὲν οὖν ἐβουλήθην καὶ περὶ ἔμμαντοῦ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὥσπερ χορὸς πρὸ τοῦ ἀγῶνος προαναβαλέσθαι, ταῦτά ἐστιν.

28 κοινὸν] Bonitz I, 96, οἰκειῶν libri.

29 ἀρμόττει καὶ μὴ] A, καὶ ceteri om.

31 ἐν τῷ Ὀλυμπικῷ λόγῳ] Qua oratione ut Isocrates Panegyrico, Graecos ad concordiam contra Persas excitavit, vid. Foss de Gorgia p. 63. Deteriores libri ὀλυμπιακῷ, vid. Th. Mag. s. v.

33 Ἴσοκράτης δὲ ψέγει] Initio Panegyrici; idem problema tractavit Aristotel. προβλημ. XXX, 11. adversus Isocratem, quod Victorius perspexit; tribus argumentis acutissime excogitatis illam ἀπορίαν solvit, id vero quod simplicissimum et verissimum est, illa aetate talem σοφίαν nondum exstitisse aut non magni factam esse ibi non legitur. Conf. Eurip. et Xenophanes ap. Athen. X, 5 p. 410.

36 διὸ καὶ αὐτὸς Ἀριστείδην ἐπαινεῖ] Quisnam? auctorne laudationis, qua Paris efferebatur, ut Victorius coniecit? conf. II, 23. 24. At graeca verba hoc non admittunt. An est ὁ αὐτός, Gorgias?

38 ὥσπερ Ἀλέξανδρος ὁ Πριάμου] Ex Alexandri oratione, quam saepius iam laudavit, sumptum videtur. Tum schol. gr. γράφεται δὲ οὕτως διὰ τὸ μέγαλον, et ita marg. C. Ita correctum est, ut incertus ille οὔτος abiret.

pag.
1415

4 οἶον Χοιρίλος] Schol. graec. ex Victorii apographo: ἡ ὑπόθεσις τούτου τοιάδε· δάκνεται ἐπὶ τοῖς ποιητικοῖς ἀνδράσι τοῖς ἀκμάζουσιν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ· καὶ οὕτω χαλεπαίνων ἀποφθέργεται ταῦτα τὰ ἔπη

ὦ μάκαρ ὅστις ἔην κείνον χρόνον ἰδρὶς ἀοιδῆς
 μουσάων θεράπων, ὅτ' ἀκήρατος ἦν ἔτι λειμών·
 νῦν δ' ὅτε πάντα δέδασται, ἔχουσι δὲ πείρατα τέχναι,
 ὕστατοι ὥστε δρόμον καταλειπόμεθ' οὐδέ ποι ἔστιν
 πάντη παπταίνοντα νεοζυγῆς ἄρμα πελάσσαι.

καὶ τὰ ἐξῆς· αἰτιάται οὖν τὴν σύγχυσιν τῶν ποιητῶν καὶ
 ἀποδύρεται διὰ τὴν ποιητικὴν κοινωθεῖσαν καὶ συγχυ-
 θεῖσαν καὶ ὡσανεὶ μοιρασθεῖσαν παρὰ συγκλύδων καὶ
 ἀρελαίων ἀνδρῶν, οἷον ὡς ἔοικεν ἐθρασύνοντο κατὰ τοῦ
 ἀνδρός. Mirum sane, si auctor huius scholii ex integro Choerili
 exordio hunc dederit sensum; nam quantum ex allatis ver-
 sibus et Aristotelis verbis conici potest, artis epicae omnibus
 iam ab aliis commodis occupatis fines admodum constrictos et
 novum opus et inauditum aggredi difficile esse, poeta questus
 est; nihil ex antiquo illo mythico tempore illaudatum restare,
 igitur se historicum carmen ex rebus nuperrime gestis esse
 conditurum. — In edito commentario haec non leguntur, ne-
 que in scripto Monacensi, sed invenit post Victorium Gaisfor-
 dus in schol. gr. cod. bibl. Bodl. Laud. 49, cuius fini duo
 adherent folia ab editis diversa, quae praeter alia vilioris pretii
 insigne hoc fragmentum Choerili complectuntur, hac lectionis
 varietate: "Ὀπισθεν πρὸ δύο ἴσως τετραδίων περὶ ἐπιδεικτι-
 κοῦ προοιμίου λέγων ἐμνήσθη ὁ Ἀριστοτέλης ἔπους τοῦ
 Χοιρίλλου· ἣ δὲ ὑπόθεσις . . . Haec scholia integra ex Pa-
 ris. 1869 fini adiecimus. Conf. Naeke p. 104 seqq. Muret. V.
 L. XII, 14.

7 δεῖ δὲ ἢ ξένα ἢ οἰκεῖα εἶναι τὰ ἐνδόσιμα τῷ λόγῳ]
 Repetit paucis supra dicta; iam ne attingam mirum praeceptum,
 quod quisque sequitur, contrarium supra dixit in demonstra-
 tivo genere non ex causa, sed aliunde esse sumenda exordia.
 Exspectamus igitur: δεῖ δὲ ξένα, οὐκ οἰκεῖα vel μᾶλλον ξένα
 ἢ οἰκεῖα.

8 τοῦ δικανικοῦ] Malim τῶν δικανικῶν, quod praecedit
 τῶν ἐπιδεικτικῶν λόγων.

8 δεῖ λαβεῖν] ὑπολαβεῖν conicias, sed illud etiam II,
 22 p. 1306, 3.

11 διὰ σὲ καὶ τεὰ δῶρα εἶτε σκυῖλα] Incerti dithyrambi
 initium; ap. schol. gr. οἷον ἦλθον εἰς σε διὰ σε καὶ τὰ τεὰ

καὶ τὰ σὰ δῶρα καὶ εὐεργετήματα καὶ τὰ σκῦλα ὦ θεὸς διόνυσσε. eaque in textum vet. edd. relata sunt.

12 ἐν δὲ τοῖς λόγοις καὶ ἔπεσι] λόγοις videtur idem esse quod modo dixit, προλόγοις, et ita scribit graecus et vetustus latinus interpres; at tum debebat dicere Aristoteles: ἐν δὲ τοῖς δράμασι καὶ ἔπεσι, fabulae vero nunquam λόγοι dicuntur; adde ambiguum ἐν τοῖς λόγοις δειγμά ἐστι τοῦ λόγου. Primum epicam poesin exponit atque exempla congerit, tum idem in fabulis fieri addit. Itaque verba λόγοις καὶ aliena manu inserta sunt, aut ἐν δὲ τοῖς δίκανικοῖς λόγοις καὶ ἔπεσι scribendum est.

13 περὶ οὗ ἦν ὁ λόγος] ἦν A, vet. transl., cui ἄν addendum erat; neutrum verum, in hac formula verbum abesse solet, ut statim οὗ ἔνεκα ὁ λόγος.

17 ἦγρό μοι λόγον] Choerili esse versus censuerunt Barnesius in vita Euripidis cap. 30, Frid. A Wolfius apud Schellenb. ad Antimach. p. 39, postremo Naeke p. 111—120, qui post versus illos quinque aliquid insertum, quod nunc nescimus, fort. exempla quaedam, tunc Musa invocata transitum ad rem verbis ἦγρό μοι fieri putat; idem cum Barnesio epice Ἀσίης dedit. Improbatur hanc sententiam F. G. Welcker Der epische Cyclus p. 313 aliud epicum poema vetustum, Amazoniam vel Atthidem Hegesinoi intelligens; nam et Homeri locos prima carminis verba laudari docere neque Aristotelem ex eodem Choerilo duo diversa principia tradere verisimile esse. At non prima carminis verba, sed propositionem, Homero sane, non item aliis primo versu indicatam, exponere vult philosophus, et quis incipiet verbis ἦγρό μοι λόγον ἄλλον? hoc ipsum aliud praecessisse probat; et si supra iam attigit, ideo non duo et diversa principia sunt. Itaque huic multum praestat prior coniectura, quae Choerili esse versus dicit.

19 περὶ τὸ δράμα] Portus περὶ ὃ (immo οὗ) τὸ δράμα.

20 ὥσπερ καὶ Σοφοκλῆς· ἐμοὶ πατήρ ἦν Πόλυβος] Oedip. Tyr. v. 767, ubi quae sibi accidissent, narrat. At haec non in prologo exponuntur, unde Vaterus p. 180 integrum hoc exemplum ab alio male additum esse et prologum ex sensu Aristotelis de poet. cap. 13 actum fabulae primum usque ad parodum significare censet; idem iam antea Twiningius ad

poet. p. 220 suspicatus est; sed ne tum quidem neque δηλοῦσι, debebat esse δηλοῦσιν, neque καὶ post ὅσπερ convenit. Constat Euripidem fabulis prologos praeponere, de quo more vid. Lessing in Hamb. Dramat., quem ut alios quae Aristoteles hic ad defendendum poetam dixit, fugerunt; iam reliquos etiam tragicos etiamsi non statim initio, tamen alicubi in fabula, qua de re agatur, ut Sophoclem in Oedipo rege, indicare monet. Hoc si voluit Aristoteles, litura verborum ἐν τῷ προλόγῳ aut transpositione erit succurrendum: ὅσπερ Εὐριπίδης ἐν τῷ προλόγῳ, ἀλλὰ γέ που ὅσπερ Σοφοκλῆς· ἐμοὶ πατήρ ἦν Πόλυβος. Atticis inusitatum ἀλλὰ γε in Aristotele non offendit; nisi latet in προλόγῳ aliud, ut λόγῳ, διαλόγῳ, πόρρω λόγῳ, vel simile quid. Aristotelis esse μνημονικὸν ἀμάρτημα dicit Welcker griech. Trag. I, 384. Sane vix ex Aristotelis sententia illa in prologo leguntur; quodsi transposueris ὅσπερ δηλοῦσι καὶ, verbum servari potest. — δηλοῦσι delendum esse censet Vahlen p. 559, inclusitque Bekker³.

21 καὶ ἡ κωμωδία ὡσανύτως] Inde ad Latinos translatum, ut Plautus in milite II, 1 argumentum enarrat.

23 διόπερ ἂν δηλῶν ἤ] v. c. si δευτερολογία est ut Demosthenis Leptinea, ubi vid. Fr. A. Wolfius initio. Rhet. Gr. VII p. 64. Ceterum vide rhetorum sententias ad Auct. ad Herenn. I, 4.

25 ἰατρῆματα καὶ κοινά] Quod cum re ipsa non cohaerent, nam τὸ δεῖγμα τοῦ λόγου non κοινόν, sed ἴδιον est. Aristoteles ex auditoris persona, ut exordium attentum docilem benevolum reddat, derivat; plerique vero tria illa primaria esse prooemii praecepta et benevolentiam ex nostra, ex adversarii, ex auditoris persona, e re esse contrahendam docent, quae non Aristotelem primum, sed rhetores aetate priores invenisse puto, posterioribus probata et accepta; vid. Anaxim. cap. 30 et 37, Auctor ad Herennium I, 5. Quintil. IV, 1, 6 seqq. Rhet. Gr. VII p. 52—54, ubi variorum de exordio sententiae congestae sunt; Rufus III p. 348.

26 καὶ τοῦ ἐναντίου] Haec verba praeponenda et coniungenda: ἔκ τε τοῦ λέγοντος καὶ τοῦ ἐναντίου, sic ipse statim coniungit, et omnes rhetores.

28 ἀπολογουμένων μὲν γὰρ πρῶτον τὰ πρὸς διαβολήν]

Cicero pro Milone cap. 2—8 praeiudicia refellit, Demosth. Ctesiph. § 1—17., Aeschines παραπρο. § 1—11.

35 δὲ ἐκ τοῦ] τὸ Α; licet constructionem mutare καὶ ἐνίοτέ (ἐστὶ) τὸ προσεκτικὸν ποιῆσαι, sed parum placet, nec mirum inde correctum esse καὶ ἐνίοτε δὲ ἐκ τοῦ προσεκτικόν . .

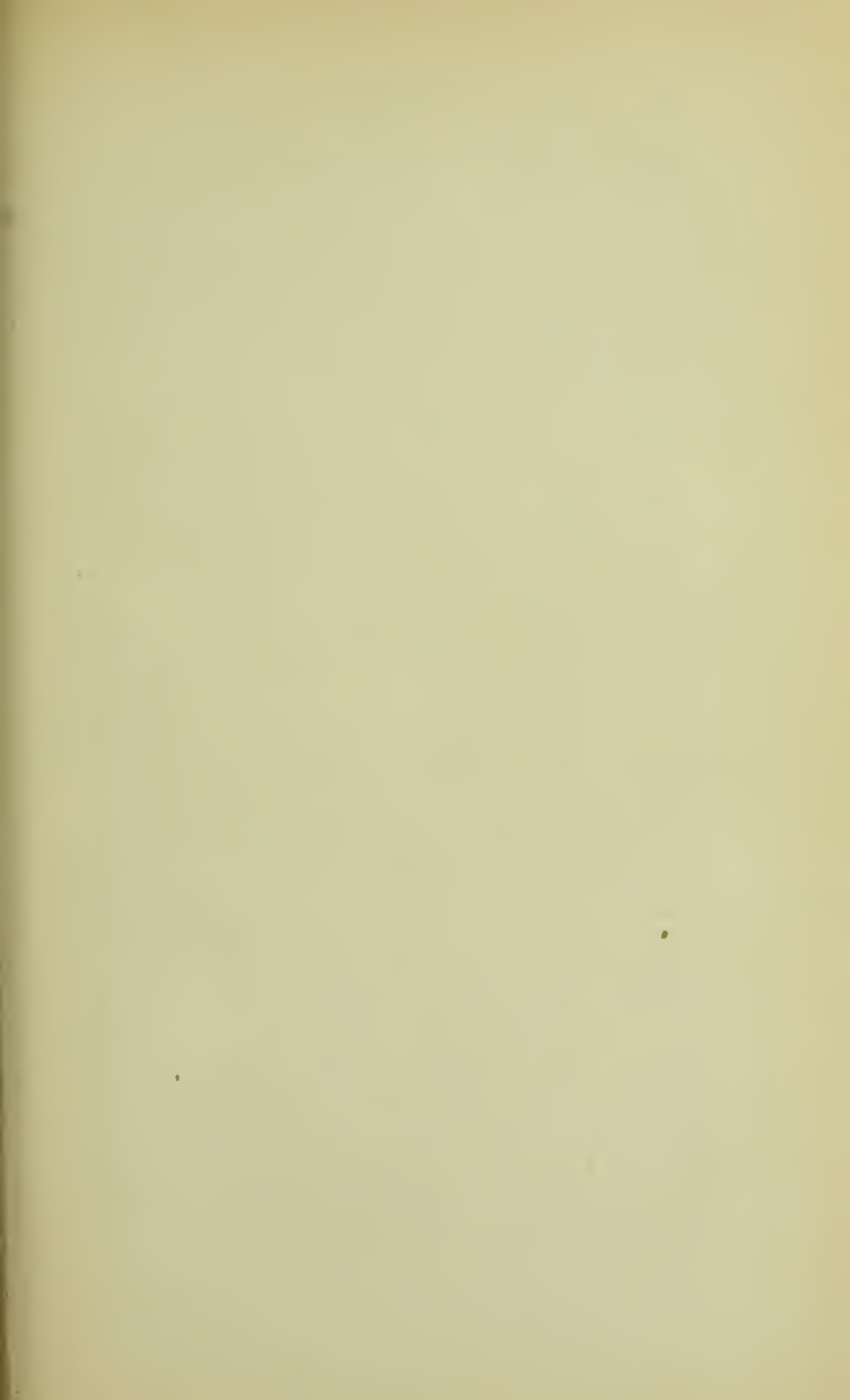
36 οὐ γὰρ ἀεὶ συμφέρει] Haec contra rhetores dicta sunt, qui non male auditorem semper in exordio attentum, si minus ad rem, tamen ad personam faciunt; alii in mala causa iudicem neque attentum neque docilem esse faciendum putarunt, de quibus vid. Quint. IV, 1, 37.

37 διὸ πολλοὶ εἰς γέλωτα πειρῶνται προάγειν] Auct. ad Herenn. I, 6, 10: *si defessi erunt auditores, ab aliqua re, quae risum movere possit, exordiemur, ab apologo, fabula verisimili etc.*

pag.
1415 b

1 προσεκτικοὶ δὲ τοῖς μεγάλοις] Auct. ad Herenn. I, 4, 7: *attentos habebimus, si pollicebimur, nos de rebus magnis, novis, inusitatis verba facturos, aut de iis quae ad rempublicam pertineant aut ad eos ipsos qui audient aut ad deorum immortalium religionem, et si rogabimus, ut attente audiant, et si numero exponemus res, quibus de rebus dicturi sumus. Eadem Anaximenes, Cicero, Quintilianus, Iulius Victor, alii.*

5 ἔξω τοῦ λόγου] Quint. IV, 1, 12: *negat haec prooemia esse Cornelius Celsus, quia sint extra litem; sed ego cum auctoritate summorum oratorum magis ducor, tum pertinere ad causam puto quidquid ad dicentem pertinet, cum sit naturale, ut iudices iis, quos libentius audiunt, etiam facilius credant. Idem IV, 1, 72: Aristoteles quidem in totum id necessarium apud bonos iudices negat. XII, 10, 52 p. 1099 Burm.: quodsi mihi des consilium iudicum sapientum, perquam multa recidam ex orationibus non Ciceronis modo, sed etiam eius, qui est strictior multo, Demosthenis; neque enim affectus omnino movendi erunt, nec aures delectatione mulcendae, cum etiam prooemia supervacua esse apud tales Aristoteles existimet: non enim trahentur his illi sapientes; proprie et significanter rem indicare, probationes colligere satis est. Conf. supra I, 1.*

11 διὸ γελοῖον ἐν ἀρχῇ τάττειν] Inde non ipsius Aristotelis esse illa exordii praecepta, sed priorum, ut Isocratis, probatur, vid. Artium script. p. 156 seq. Recte Quintilianus IV, 1, 5 de praeparandis auditoribus: *id fieri tribus maxime rebus inter auctores plurimos constat, si benevolum, attentum, docilem fecerimus; non quia ista non per totam actionem sint custodienda, sed quia initiis praecipue necessaria, per quae in animum iudicis, ut procedere ultra possimus, admittimur.* ubi vid. Meyer p. 364; iam dudum antea idem Auctor ad Herenn. I, 7, 11: *verum hae tres utilitates tametsi in tota oratione sunt comparandae, hoc est, ut auditores sese perpetuo nobis attentos, dociles, benevolos praebeant, tamen id per exordium causae maxime comparandum est.* Aristotelem quodammodo sequitur Cicero de oratore II, 79, 323: *nam et attentum monent Graeci ut principio faciamus iudicem et docilem, quae sunt utilia, sed non principii magis propria quam reliquarum partium, faciliora etiam in principiis, quod et attentum maxime sunt, quum omnia exspectant et dociles magis initiis esse possunt.*

13 καὶ μοι προσέχετε τὸν νοῦν] Similiter Cicero pro Milone 29, 79: *quin sic attendite iudices.*

16 ὄσπερ ἔφη Προδίκος] Quintil. IV, 1, 73: *contraque est interim proemii vis etiam non in exordio; nam iudices et in narratione nonnunquam et in argumentis ut attendant et ut saveant, rogamus, quo Prodicus velut dormitantes eos excitari putabat, quale est: Tum C. Varenus, qui a familia Anchariana occisus est: hoc, quaeso, iudices, diligenter attendite.* Non iudices, sed discipulos adhortatus est Prodicus, qui si dormitarent, ut attentos auditores redderet, se ex privatissima illa lectione, quam quinquaginta drachmis venderet, aliquid inculcaturum esse profitebatur. Conf. Artium script. p. 61. Aliter hoc explicat Welckerus: Prodikos von Keos, Vorgänger des Sokrates p. 25 seq., Hemsterhusium secutus: quando dormitant auditores, eos esse commonefaciendos quinquaginta drachmarum, quas persolverint, ut si parum sint attentum, suam rem agi intelligant. Hanc explanationem, ni fallor, neque genitivus admittit et Aristotelis consilio parum favet.

18 οὐχ ἤπερ ὁ ἀκροατής] Recte Victorius articulum va-

care monet, semper ab Aristotele in hoc dicendi genere omis-
sum; ex more suo dicendum ἢ ἀκροατής.

20 ἄναξ, ἐρῶ] Nuntius in Soph. Antig. v. 223, ubi non
σπουδῆς, sed τάχους legitur. Verba τί φροιμιάξῃ ex Euripi-
dis Iphigenia Taur. v. 1131 Herm.:

τί φροιμιάξῃ νεοχμόν, ἐξάνδα σαφῶς.

ubi cunctantem Iphigeniam Thoas alloquitur; diversorum poe-
tarum et scriptorum locos nulla inserta particula καὶ laudari
vidimus II, 23. III, 9. 11. Th. Bergk haec postrema Creontis
verbis v. 240 pro εὖ γε στοχάζει reddenda esse censuit se-
cutusque est socer eius, quibus uti licet scholiastarum Rhet.
auctoritate. Iam inter veteres erant qui cum haec frustra in
Antigona quaerent, litura expedirent; tradit enim schol. a
nobis nunc editus: τὸ δὲ τί φροιμιάξῃ ἐν τισὶ τῶν ἀν-
τιγράφων οὐ κεῖται. Nec melius Dind. haec v. 25 post προ-
οιμιάζονται ponenda esse censet.

23 διὸ οἱ δοῦλοι] Met. XII, 11 p. 1091, 8. Eurip.
Iphig. Aul. 213. Cf. Schneidewin Mus. Rhen. VII, 3, 460
— 464.

25 εἴρηται] ἐν τοῖς περὶ πάθη, vid. II, 1; nam haec
omnia ad iudicium animos permovendos inventa sunt, maxime
vero φιλία et ἔλεος secundum Homeri verba Odys. VI, 327
exercenda sunt. Exordium e rebus ipsis ductum item transit,
quod inventio, quomodo sit his utendum, docet; apte vero et
accurate exponit Rufus Rhet. III p. 450.

28 δεῖ] οὖν δεῖ A solus, id in apodosi post ἐπεὶ δὲ ra-
rissime invenitur.

30 ἀμῶς] Bekkerus, ἄλλως libri, nec in Aristotele mu-
tandum.

31 Σωκράτης ἐν τῷ ἐπιταφίῳ] Plat. Menexeno p. 379
(235), vid. supra I, 9.

33 τὰ δὲ τοῦ δημηγορικοῦ ἐκ τῶν τοῦ δικανικοῦ λό-
γου ἐστίν] Sic Isocratis Archidamus ex oratoris persona, ex
auditorum Areopagiticus et Plataicus, ex sua et auditorum per-
sona oratio de pace; similiter Demosthenis orationes.

38 τούτων δὲ ἔνεκα] Non male coniicit Victorius δῆ.
Deinde schol. 75, 25 seqq. ἀντοκαύδαλα scribit.

CAP. XV.

4 περὶ δὲ διαβολῆς] Quod in exordio maxime evenit, pag.
1416
ὅσα περὶ διαβολὴν λῦσαι καὶ ποιῆσαι, vias, quibus crimina dilui possint, ostendit. De qua invidia egregia sunt quae apud Plat. Socrat. Apol. p. 95—103 (p. 20 Steph.) leguntur.

6 ἄλλος τρόπος] τρόπος et hic et paulo post ex A, vet. transl. Victorius, Bekkerus; cum locos enumeret et omnes libri infra exhibeant κοινὸς δ' ἀμφοῖν ὁ τόπος τὸ σύμβολα λέγειν, cum ceteris libris τόπος scribendum est.

6 ὥστε πρὸς τὰ ἀμφισβητούμενα ἀπαντᾶν] Traduntur στάσεις recentioribus dictae; nec quin his verbis, quae sequuntur, στοχαστικῆ et ὀρικῆ στάσις notentur, dubitandum est. ἀντίστασις latet in verbis ἢ ἀντικαταλλάττεσθαι ἀδικοῦντα, εἰ βλαβερὸν ἀλλὰ καλόν, εἰ λυπηρὸν ἀλλ' ὠφέλιμον ἢ τι ἄλλο τοιοῦτον. Tum συγγνώμη significatur verbis: ἄλλος τόπος ὡς ἔστιν ἀμάρτημα ἢ ἀτύχημα ἢ ἀναγκαῖον, quae purgationis sunt partes auctori ad Herenn. I, 14. Porro ἀντέγκλημα aperte est quod Aristoteles dicit: ἄλλος, εἰ ἐμπεριείληπται ὁ διαβάλλων ἢ νῦν ἢ πρότερον ἢ αὐτὸς ἢ τῶν ἐγγύς. Immo μετάληψιν, translationem, etiam adesse et verbis ἢ οὐ τούτῳ indicari Victorius censet atque hunc esse locum, quem Quintilianus III, 6, 60 intellexerit, arbitratur: *Translationem Hermagoras primus omnium tradidit, quamquam semina eius quaedam cūtra nomen ipsum apud Aristotelem reperiuntur.* Qua in re dissentio; nam non est translatio, si reus accusatori rem factam nihil damni adtulisse ostenderit, vid. Iul. Victor p. 205. Infra illud ἢ οὐ τούτῳ non apparet; III, 17: οἶον εἰ ὅτι οὐ γέγονεν ἀμφισβητεῖ, ἐν τῇ κρίσει δεῖ τούτου μάλιστα τὴν ἀπόδειξιν φέρειν, εἰ δ' ὅτι οὐκ ἔβλαψεν, τούτου, καὶ ὅτι οὐ τοσόδε ἢ ὅτι δικαίως, ὡσαύτως καὶ εἰ περὶ τοῦ γενέσθαι τοῦτο ἢ ἀμφισβήτησις. III, 16 de eo qui accusat: τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ λέγειν ὅσα δηλώσει τὸ πρᾶγμα ἢ ὅσα ποιήσει ὑπολαβεῖν γεγονέναι ἢ βεβλαφέναι ἢ ἠδικημέναι ἢ τηλικαῦτα ἢλίκα βούλει, τῷ δὲ ἐναντίῳ ἐναντία. et de eo qui causam dicit: ἀπολογουμένῳ δὲ ἐλάττων ἢ διήγησις, αἰ δ' ἀμφισβητήσεις ἢ μὴ γεγονέναι ἢ μὴ βλαβερὸν εἶναι

ἢ μὴ ἄδικον ἢ μὴ τηλικούτον, ὥστε περὶ τὸ ὁμολογούμενον οὐ διατριπτεύον, ἐὰν μὴ τι εἰς ἐκείνο συντείνη, οἷον εἰ πέπρακται, ἀλλ' οὐκ ἄδικον.

8 ἢ ὡς οὐ τηλικούτον] Si apte distinguere voluit, scribendum erat: ἢ οὐ τηλικούτον, ἢ ὡς οὐκ ἄδικον . . ἢ ὡς οὐκ αἰσχρὸν . . — Sic Thurot coniecit.

12 εἰ βλαβερόν ἀλλὰ καλόν] Ut exemplum I, 12 p. 1372 b, 5. — ἀλλ' οὐ καλόν A, unde οὖν correximus.

15 Σοφοκλῆς] Fortasse ab Iophonte filio accusatus.

16 ἐκόντι] Ex libris Bekker, ante hunc editi ἐκοντί, conf. Cobet var. lect. p. 364.

17 καὶ ἀντικαταλλάττεσθαι τὸ οὐ ἔνεκα] Consilium spectandum, non res quae evenit. Demosth. pro Ctesiph. § 192: τὴν προαίρεσίν μου σκοπεῖ τῆς πολιτείας, μὴ τὰ συμβάντα συκοφάντει, ubi plura attulit Dissenus p. 359.

19 δίκαιον δὲ μισεῖν εἰ . . ἐποίουν] fecisset vet. transl., sed M fecisse, unde et hunc primam personam invenisse probabile est; malim vero δίκαιος.

20 ἄλλος, εἰ ἐμπεριελήπται ὁ διαβάλλον, ἢ νῦν ἢ πρότερον, ἢ αὐτὸς ἢ τῶν ἐγγύς] Isocrat. Antid. § 14: πάντων ἡγοῦμαι πονηροτάτους εἶναι καὶ μεγίστης ζημίας ἀξίους, οἷτινες οἷς αὐτοὶ τυγχάνουσιν ὄντες ἔνοχοι, τὰ τῶν ἄλλων τολμῶσι κατηγορεῖν, ὅπερ Λυσίμαχος πεποίηκεν. οὗτος γὰρ αὐτὸς συγγεγραμμένα λέγων περὶ τῶν ἐμῶν συγγεγραμμάτων πλείω πεποιήται λόγον ἢ περὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων, ὅμοιον ἐργαζόμενος ὥσπερ ἂν εἴ τις ἱεροσυλίας ἕτερον διώκων αὐτὸς τὰ τῶν θεῶν ἐν τοῖν χεροῖν ἔχων φανείη.

20 ἐμπεριελήπται] si in tali deprehensus est vet. tr., ut statim ἐμπεριλαμβάνονται in hoc deprehendantur, ne inde ingenio abutaris.

21 ἢ αὐτὸς ἢ τῶν ἐγγύς] aut propinquorum aliquis vet. tr. Num is in codice suo τις additum invenit? cf. ad II, 8 p. 1386, 2.

23 οἷον εἰ ὅτι καθάριος, μοιχὸς] Ita ex Riccoboni emendatione p. 339 dedimus, nam articulus ὁ delendus, libri καθαρὸς ὁ μοιχός. Eandem causam supra II, 24 indicavit: καὶ ἐπεὶ καλλωπιστῆς καὶ νύκτωρ πλανᾶται, μοιχός, ὅτι

καὶ οἱ μοιχοὶ τοιοῦτοι. Hermog. περὶ στάσεων p. 3: μειράκιον καλλωπιζόμενον φεύγει πορνείας.

23 καὶ ὁ δεῖνα] Semel A om. (nam vulgo repetita leguntur) recte, et aliqua ego vet. tr., i. e. aliquis ergo.

24 ἄλλος, εἰ ἄλλους διέβαλεν, ἢ ἄλλος αὐτούς, ἢ ἄνευ] διαβαλλεῖν A, altero λ eraso, idem ἄλλος αὐτός, vet. tr. ἄλλος αὐτόν. Verum videtur: διέβαλεν ἢ αὐτὸς ἢ ἄλλος. Iam ut constructio procedat, conicias οἱ ἄνευ, ut est in C, id vero vetat sequens relativum, quare nisi εἰ οὓς διέβαλεν scripseris, optimum erit reponere καὶ ἄνευ. Hoc incommodum vero non negligendum, prius αὐτὸς esse eum qui incuset, alterum qui se defendat; locus his verbis compositus apertus est: ἄλλος, εἰ ἄλλους διέβαλεν, ὥσπερ αὐτὸν νῦν, οἱ πεφήνασιν οὐκ ἔνοχοι.

27 εἰ ὁ αὐτὸς ἄπιστος] Constructio non convenit; scribendum videtur, si verba sequeris: ἄτοπον γὰρ εἰ ὅς αὐτὸς ἄπιστος, οἱ τούτου λόγοι ἔσονται πιστοί, si indolem linguae: εἰ αὐτὸς μὲν ἄπιστος, οἱ δ' αὐτοῦ λόγοι. Antiphon VI, 29: καίτοι δεινὸν εἰ οἱ αὐτοὶ μάρτυρες τούτοις μὲν ἂν μαρτυροῦντες πιστοὶ ἦσαν, ἐμοὶ δὲ μαρτυροῦντες ἄπιστοὶ ἔσονται.

28 ἄλλος, εἰ γέρονε κρίσις] Versus ex Euripidis Hippolyto v. 612, ubi vid. Valcken., qui et Ὑγριάνετον et ἄσεβῆ coniecit utrumque probante Fr. A. Wolfio apud Vaterum p. 215. Sed apud Harpocrationem Hyperidis oratio πρὸς Ὑγριάνοντα p. 72, 22. 96, 3 Bekk. laudatur, ubi an fort. Euripides reponendus sit, Victorius ambigit, et alterum si corrigendum est, scribendum erat grammatica flagitante ὡς ἄσεβοῦς, idque Gaisf. recepit. Andocides IV, 8—9: ἔστι δὲ περὶ τῆς μισοδημίας καὶ τῆς στασιωτείας βραχὺς μοι λόγος καταλελειμμένος. εἰ μὲν γὰρ ἄκριτος ἦν, εἰκότως ἂν τῶν κατηγορούντων ἠκροῶσθε καὶ ἐμοὶ ἀναγκαῖον ἦν ἀπολογεῖσθαι περὶ τούτων· ἐπειδὴ δὲ τετράκις ἀγωνιζόμενος ἀπέφυγον, οὐκ ἐτι δίκαιον ἠγοῦμαι λόγον οὐδένα περὶ τούτου γίνεσθαι. πρὶν μὲν γὰρ κριθῆναι οὐ ῥάδιον ἦν εἰδέναι τὰς αἰτίας, οὔτ' εἰ ψευδεῖς εἶδιν οὔτ' εἰ ἀληθεῖς· ἀποφυγόντος δὲ ἢ καταγνωσθέντος τέλος ἔχει καὶ διώρισται τούτων ὀπότερόν ἐστιν. ὥστε δεινὸν νομίζω τοὺς μὲν ἀλόντας μιᾷ

φήφω μόνον ἀποθνήσκειν καὶ τὰ χρήματα δημεύειν αὐτῶν, τοὺς δὲ νικήσαντας πάλιν τὰς αὐτὰς κατηγορίας ὑπομένειν, καὶ τοὺς δικαστὰς ἀπολέσαι μὲν κυρίους εἶναι, σῶσαι δ' ἀκύρους καὶ ἀτελεῖς φαίνεσθαι, ἄλλως τε καὶ τῶν νόμων ἀπαγορευόντων δις περὶ τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μὴ ἐξεῖναι δικάζεσθαι, καὶ ὑμῶν ὁμωμοκότων χοῆσθαι τοῖς νόμοις.

34 ἄλλος ἐκ τοῦ διαβολῆς κατηγορεῖν, ἡλίκων] Anaximenes cap. 30: αἰεὶ δὲ κατηγορεῖν χοῆ διαβολῆς καὶ λέγειν ὡς δεινὸν καὶ κοινὸν καὶ πολλῶν κακῶν αἴτιον· ἐμφανιστέον δ' ὅτι καὶ πολλοὶ ἤδη διεφθάρησαν ἀδίκως διαβληθέντες. Lysias ὑπὲρ τῶν Ἀριστοφάνους χορημάτων § 1—7. Isocrates περὶ ἀντιδόσεως § 18: οὐ θαυμάζω δὲ τῶν πλείω χρόνον διατριβόντων ἐπὶ ταῖς τῶν ἐξαπατώντων κατηγορίας ἢ ταῖς ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολογίαις, οὐδὲ τῶν λεγόντων ὡς ἔστι μέγιστον κακὸν διαβολή· τί γὰρ ἂν γένοιτο ταύτης κακουργότερον, ἢ ποιεῖ τοὺς μὲν ψευδομένους εὐδοκιμεῖν, τοὺς δὲ μηδὲν ἡμαρτηκότας δοκεῖν ἀδικεῖν, τοὺς δὲ δικάζοντας ἐπιπορεῖν, ὅπως δὲ τὴν μὲν ἀλήθειαν ἀφανίζει, ψευδῆ δὲ δόξαν παραστήσασα τοῖς ἀκούουσιν ὄν ἂν τύχη τῶν πολιτῶν ἀδίκως ἀπόλλυσιν. περὶ τοῦ ζεύγους § 1—3: τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἅπαντες εἰσιν εἰθισμένοι με συκοφαντεῖν· τὰς μὲν γὰρ δίκας ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἐγκλημάτων λαγχάνουσι, τὰς δὲ κατηγορίας ὑπὲρ τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων ποιοῦνται, καὶ πλείω χρόνον διατρίβουσι τὸν πατέρα μου διαβάλλοντες ἢ περὶ ὧν ἀντώμοσαν διδάσκοντες, καὶ τοσοῦτον καταφρονοῦσι τῶν νόμων, ὥστε περὶ ὧν ὑμᾶς ὑπ' ἐκείνου φασὶν ἠδικῆσθαι, τούτων αὐτοὶ δίκην παρ' ἐμοῦ λαβεῖν ἀξιοῦσιν. ἐγὼ δ' ἠγροῦμαι μὲν οὐδὲν προσήκειν τὰς κοινὰς αἰτίας τοῖς ἰδίοις ἀγῶσιν· ἐπειδὴ δὲ κτλ. Demosth. pro Ctesiph. § 14—16. Antiphon VI, 7—10: ἐγὼ δέ, ὦ ἄνδρες, οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχω περὶ τῆς ἀπολογίας ἢνπερ οἱ κατήγοροι περὶ τῆς κατηγορίας. οὗτοι γὰρ τὴν μὲν δῖωξιν εὐσεβείας ἐνεκά φασι ποιεῖσθαι καὶ τοῦ δικαίου, τὴν δὲ κατηγορίαν ἅπανσαν πεποιήνται διαβολῆς ἐνεκα καὶ ἀπάτης, ὅπερ ἀδικωτάτον ἔστι τῶν ἐν ἀνθρώποις, καὶ οὐκ ἐλέγξαντες, εἴ τι ἀδικῶ, δικαίως με βούλονται τιμωρεῖσθαι, ἀλλὰ διαβάλ-

λουτες, και ει μηδεν ἀδικῶ, ζημιῶσαι και ἐξελάσαι ἐκ τῆς γῆς ταύτης. ἐγὼ δὲ ἀξιῶ πρῶτον μὲν περὶ αὐτοῦ τοῦ πράγματος κρίνεσθαι, και διηγήσασθαι ἐν ὑμῖν τὰ γενόμενα πάντα· ἔπειτα περὶ τῶν ἄλλων ὧν οὗτοι κατηγοροῦσιν, ἐὰν ὑμῖν ἡδομένοις ἤ, βουλήσομαι ἀπολογήσασθαι. ubi reus accusatorem οὐ πιστεύοντα τῷ πράγματι iudicationem in alias res, extra causam, transtulisse queritur, se vero et causam et crimina extra causam allata diluere velle profiteatur. Conf. Plat. Apolog. p. 28 St. interpr. ad Herod. VII, 10.

36 κοινὸς δ' ἀμφοῖν ὁ τόπος τὸ σύμβολα λέγειν] Utrique et accusanti et causam dicenti communis locus est, signa et argumenta afferre. De Teucro, incerti poetae fabula, vid. ad II, 23. Haec ex altercatione Ulixem inter et Teucrum sumpta; ille Teucrum insimulat Graecisque suspectum facit, quod mater Hesione Priami soror fuisset; Hercules enim invito Priamo comiti in expugnatione Ilii Telamoni praemium dederat; hic calumniam defendit, quod et pater Telamon Priamum impugnasset, neque ipse cum Graeci speculatores misissent, Troianis indicasset.

4 ἄλλος τῷ διαβάλλοντι, τῷ ἐπαινοῦντι] Alterum τῷ ^{pag.} 1416b om. C Q, Bekkerus scripsit τό, sed etiam ἐπαινοῦντα reddendum erat, quod iam margo Venetae exhibet, nisi articulum τῷ cum C deleveris. Aptissime laudavit Victorius serm. I, 4, 93. Horatii:

mentio si qua

de Capitolini furtis iniecta Petilli

te coram fuerit; defendas, ut tuus est mos.

me Capitolinus convictore usus amicoque

a puero est, causaque mea permulta rogatus

fecit, et incolumis laetor quod vivit in urbe;

sed tamen admiror, quo pacto iudicium illud

fugerit. hic nigrae succus loliginis, haec est

aerugo mera.

et Ciceronis pro Flacco § 9 seqq., qui locus prae ceteris oratorum consuetudinem demonstrat, unde haec pauca sumamus: *Veruntamen hoc dico de toto genere Graecorum, tribuo illis literas, do multarum artium disciplinam, non adimo sermonis leporem, ingeniorum acumen, dicendi copiam, denique etiam*

si qua sibi alia sumunt, non repugno; testimoniorum religionem et fidem nunquam ista natio coluit, totiusque huiusce rei quae sit vis, quae auctoritas, quod pondus ignorant. — ἐπαινοῦντι μέγα συντόμως μικρὸν μακροῶς ψέξαι Thurot.

9 κοινὸν δὲ τῷ διαβάλλοντι καὶ τῷ ἀπολυομένῳ] Duodecimus et postremus locus, quo quae fuerit προαίρεσις, disputatur; exemplum ex Theodectis Aiace supra II, 23 notatum. Sed idem locus inest iam tertio in verbis: καὶ ἀντικαταλλάττεσθαι τὸ οὐ ἔνεκα.

11 κακοηθιστέον] Contrarium esset ad sequens intelligendum, sed hoc verbum si abest, concinnus est totus locus, additum neque sensui convenit, et concinnitatem corrumpit. κακοηθέστερον schol., conf. Brandis Phil. IV, 45.

14 ἀγωνιστεῖν] Sic C et Bekkeri corr. Y, ceteri omnes ἀγωνιστήν.

CAP. XVI.

24 ἐκ μὲν οὖν τούτων ἀνδρεῖος, ἐκ δὲ τῶνδε σοφὸς ἢ δίκαιος] Nam haec virtutes prae caeteris laudantur, ut Isocrat. Euagor. § 23: ἀνδρὶ δὲ γενομένῳ ταῦτά τε πάντα συνηξήθη καὶ πρὸς τούτοις ἀνδρία προσεγένετο καὶ σοφία καὶ δικαιοσύνη. ubi primum ἀνδρία, § 42 seqq. σοφία et δικαιοσύνη exponitur.

26 τὰς μὲν γνωρίμους] Sic Bekkeri et Gaisfordi libri omnes, ut videtur, Victorius ex uno A τὰς notavit, ut in ceteris, quibus usus est, τοὺς esse probabile fiat, et ita vet. transl. schol., sed necessario πράξεις intelligendae sunt.

29 οὐ γὰρ πολλοὶ ἴσασιν.] Post haec verba in omnibus codicibus et excusis usque ad Victorium repetuntur ex I, 9: ἔστι δ' ἔπαινος . . . τὸ δὲ μὴ κωλύον μετατεθῆ. Antiquitus iam hic lacunam fuisse idem Victorius optime notavit; partes enim singulorum generum singulatim tractat Aristoteles; ita in exordio, in confirmatione, et haec ipsa narratio incipit: διήγησις δ' ἐν μὲν τοῖς ἐπιδεικτικοῖς, tum sub finem ἐν δὲ τοῖς δημηγορικοῖς. At quae sequuntur νῦν δὲ γελοίως sine ullo transitu iudiciale genus attingunt; desideratur igitur finis demonstrativi, principium iudicialis generis et integrum

excidisse videtur folium. Nos igitur cum aliis lacunae signa Bekkero neglecta addidimus.

30 νῦν δὲ γελοίως τὴν διήγησίν φασι δεῖν εἶναι ταχεῖαν] Etenim omnes fere rhetores, ut narratio sit brevis, dilucida, verisimilis, praecipuiunt, conf. Artium script. p. 158. 168. Quintilianus IV, 2, 31 de narratione: *eam plerique scriptores, maxime qui sunt ab Isocrate, volunt esse lucidam, brevem, verisimilem; neque enim refert, an pro lucida perspicuam, pro verisimili probabilem credibilemve dicamus. Eadem nobis placet divisio, quamquam et Aristoteles ab Isocrate parte in una dissenserit praeceptum brevitatis irridens, tanquam necesse sit longam esse aut brevem expositionem, ne liceat ire per medium.* Anonymus in Graec. Rhet. VI, 16. I, 260., qui tamen non de parte orationis, sed de elocutione loquitur: ἄμεινον δὲ ἀντὶ τῆς συντομίας τὴν συμμετρίαν εἰπεῖν· καὶ γὰρ πολλὰ καὶ ἐλάχιστα ἐροῦμεν ἀκολουθοῦντες τῇ ὕλῃ. Incertus rhetor ex Alexandro Numenii in Notices et extraits tom. XIV, 194: *περὶ μέντοι συντομίας Ἀριστοτέλης ἐπίστησιν· εἰ γὰρ ἐστὶ φησὶν ἡ συντομία συμμετρία τῆς μήτε παραλιπούσης τι τῶν ἀναγκαίων μήτε πλεοναζούσης, ἀρετὴ γενήσεται· εἰ δὲ ἐστὶν ὥσπερ ἔνδεια τῆς ὑπερβαίνουσης τι τῶν χρησίμων, ἐν ταῖς κακίαις μᾶλλον ταχθήσεται.*

31 ὥσπερ ὁ τῷ μάττοντι ἐρομένῳ] Verba ex fabula sumpta videntur, quae numeris facile concludat qui ludere velit. Articulus ὁ, ut ἀποκρινόμενος vel simile intelligamus, postulat.

35 οὐδὲ γὰρ ἐνταῦθα] Hoc γὰρ nexum conturbat; neque longa sit narratio neque brevis, delendum mihi videtur, item et primum ἧ, ut sit: οὐδὲ ἐνταῦθά ἐστὶ τὸ εὖ τὸ ταχὺ ἢ τὸ συντόμως, ἀλλὰ τὸ μετρίως — Plat. Phaedr. p. 81 (267): *ταῦτα δὲ ἀκούων (συντομίαν λόγων καὶ ἄπειρα μήκη) ποτέ μου Πρόδικος ἐγάλασε καὶ μόνος αὐτὸς εὖρη· κένα ἔφη ὧν δεῖ λόγων τέχνην, δεῖν δὲ οὔτε μακρῶν οὔτε βραχέων, ἀλλὰ μετρίων.* Politic. p. 310 (286 St.).

36 δ' ἐστὶ τὸ λέγειν] δεῖ ὑπολέγειν corrupte A, *est autem in dicendo* vet. tr.

3 παραδιηγείσθαι] Occasione data narrationi ea facta inserere quae oratoris mores ostendunt, aut grata sunt audi-

tori. Rufus Rhet. Gr. III p. 453: παραδιήγησις δέ ἐστίν ἡ πρὸς τὸ χρήσιμον τοῦ ὑποκειμένου λόγου ἔξωθεν προστιθεμένη καὶ παραλαμβανόμενη διήγησις ἐν τρόπῳ ἀφηγήσεως. Curius Fortunatianus p. 81: *est et παραδιήγησις cum aliquas res gestas extra causam positas inducimus, quibus iudicis animum ad id quod causa desiderat, confirmamus.*

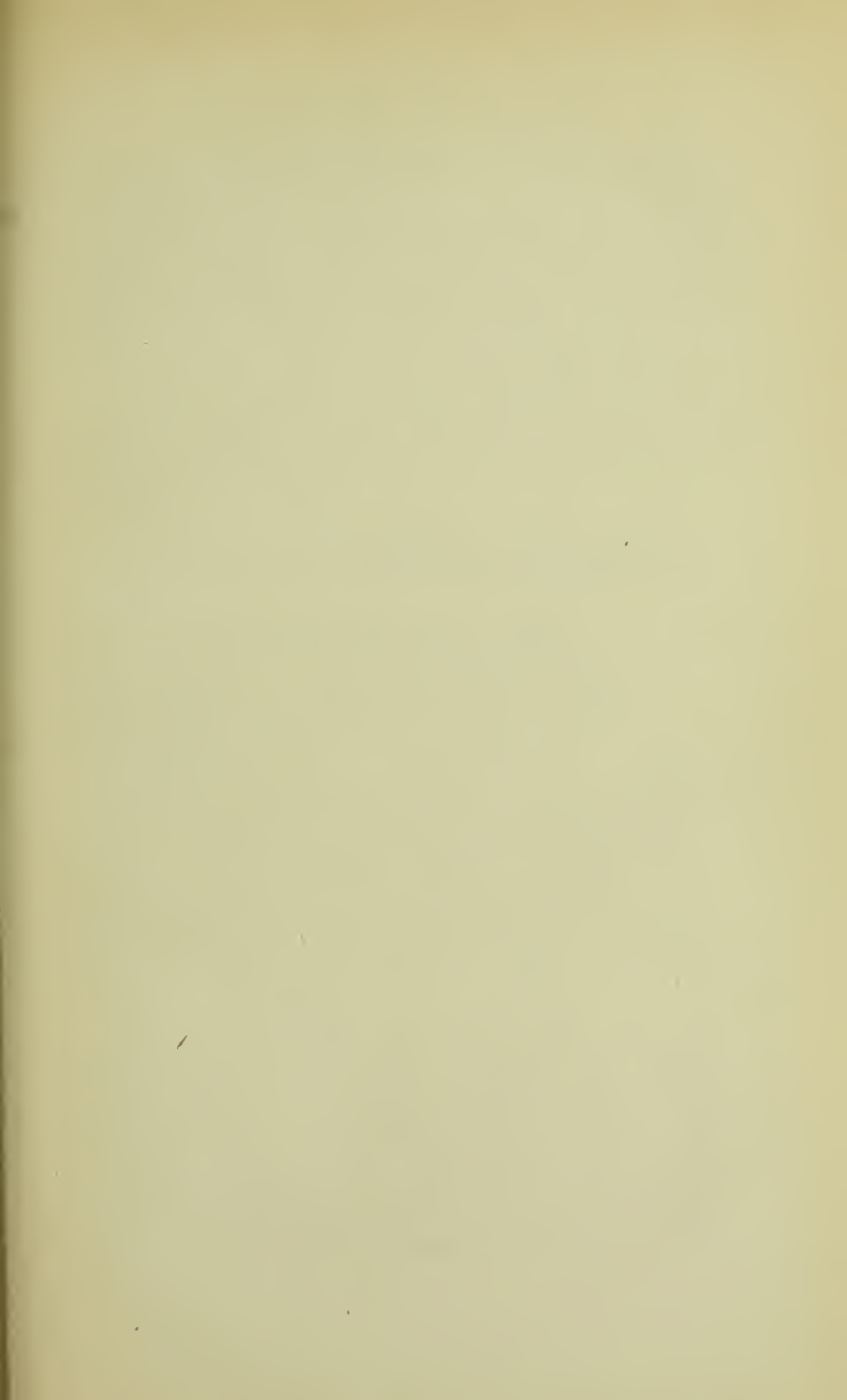
7 φησιν ὁ Ἡρόδοτος] Exemplum Aristoteles ipse ex Herodoto finxit, II, 30 de Aegyptiis qui defecerunt: Φαμμίτιχος δὲ πνθόμενος ἐδίωκε· ὡς δὲ κατέλαβε, ἐδέετο πολλὰ λέγων καὶ σφραγας θεοὺς πατρῷους ἀπολιπεῖν οὐκ ἔα καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας. τῶν δὲ τινα λέγεται δεῖξαντα τὸ αἰδοῖον εἰπεῖν, ἔνθα ἂν τοῦτο ἦ, ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐνθαῦτα καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας.

8 ἐλάττων ἢ διήγησις] Nulla in Lysiae XVI, 3, ubi exordium sequitur ἀπόδειξις.

8 αἱ δ' ἀμφισβητήσεις] Haec rationem reddunt, cur causam dicentis brevior sit narratio, ut γὰρ sit scribendum.

11 οἶον εἰ πέπρακται, ἀλλ' οὐκ ἄδικον] Ut Cicero pro Milone, qua nullam maiore arte narrationem compositam invenies.

12 ἔτι πεπραγμένα δεῖ λέγειν] Hoc est, ut Musaptus apud Riccobonum p. 342, quem Vaterus et Fr. A. Wolfius secuti sunt, explicuit, summam et paucis referre; πραττόμενα rem oculis quasi tum geratur, subiicere; sic Ulixes in libris IX—XII πραττόμενα λέγει, libro XXIII Penelopae eadem πεπραγμένα. Igitur hoc praecipit Aristoteles: quae si vivide et multis exposueris, auditores non commovent, haec paucis attingas et ut πεπραγμένα recites, ut Ulixes quae quatuor libris Alcinoο narraverat, in paucorum versuum compendium redegit, XXIII v. 310—341, quibus spurius est versus 320, ut triginta, non sexaginta numerentur versus, unde librarii esse mendum et τριάκοντα reponendum Victorius censet. Vaterus p. 188 his addit versus 264—284, ut numerum expleat, parum probabiliter. Nitzschius animadv. Odys. 2, LXIV versus 310—330 intelligit, unde pro ξ reponendum esse censet κ. Ἀλκίνοου ἀπόλογος in proverbium nimis prolixo sermonis abiit, Plat. Polit X p. 502 (614), ubi vid. Astius, Aristot. poet. 16.

Aelian. V. H. XIII, 14. Pollux Onomast. VI, 120., vid. Boissonade ad Psellum p. 191.

15 καὶ ὡς Φάνλλος τὸν κύκλον] Phayllus incertus excerpserit et paucis comprehendit quae multis in cyclo exposita legebantur; κύκλον dicimus epicum poema; Welckerus Der epische Cyclus p. 45 seqq. Phayllum librum memorialem, nomine κύκλος inscriptum, heroum mythologiam versibus exponentem edidisse censet, nullo testimonio fretus, neque veriora puto quae ibidem p. 42 seq. de Aristotelis verbis τὰ ἔπη κύκλος disputantur; idem aliorum ibi perversas interpretationes attingit. Fr. A. Wolfius ap. Vaterum p. 215, ne scilicet testis epici cycli restaret, corruptam lectionem κύκλωπα probavit.

15 καὶ ὁ ἐν τῷ Οἰνεῖ πρόλογος] Schol. graecus fol. 78 b, 19: ὁ δὲ ἐν Οἰνεῖ πρόλογος παρὰ τῷ Εὐρύκιδῃ ἐστὶ τοιοῦτος

ὦ γῆς πατρώας χαιρε φίλτατον πέδον
 Καλυδῶνος, ἔνθεν αἶμα συγγενὲς φρυγῶν
 Τυδεύς, τόκος μὲν Οἰνέως, πατήρ δ' ἐμός,
 ᾤκησεν Ἄργος, παῖδα δ' Ἀδράστου λαβὼν
 συνῆψε γένναν.

16 ἡθικὴν δὲ χρὴ τὴν διήγησιν εἶναι] A, δεῖ ceteri.

24 καὶ μὴ ὡς ἀπὸ διανοίας λέγειν . . ἀλλ' ὡς ἀπὸ προαιρέσεως] διάνοια enim est, qua acuta argumenta excogitamus, vid. Poet. cap. 6: τὸ λέγειν δύνασθαι τὰ ἐνόητα καὶ τὰ ἀρμότιοντα, ὅπερ ἐπὶ τῶν λόγων τῆς πολιτικῆς καὶ ῥητορικῆς ἔργον ἐστίν. οἱ μὲν γὰρ ἀρχαῖοι πολιτικῶς ἐποιοῦν λέγοντας, οἱ δὲ νῦν ῥητορικῶς. Atque idem fere est quod nostro loco dicit.

26 ὠνήμην] ὠνίμην A ap. Vict. et Gaisf.

28 ὥσπερ Σοφοκλῆς ποιεῖ] Post hoc cum Victorio et Buhlio distinximus, ceteri sequentia adiungunt; illam rationem sequitur noster, ut παράδειγμα ὁ Ἀλκίνοῦ ἀπόλογος. II, 23: παράδειγμα ἐκ τοῦ Σωκράτους τοῦ Θεοδέκτου. III, 14: ὅπερ πάντες ποιοῦσιν. παράδειγμα τὸ τῆς Ἴσοκράτους Ἐλένης προοίμιον. De poet. cap. 25: παράδειγμα δὲ τούτου ἐκ τῶν Νίπτρων, quo loco Hermannum p. IV frustra dubitasse, si hunc cum illis comparaveris, invenies.

29 τὸ ἐκ τῆς Ἀντιγόνης] v. 902 Herm., ubi libri omnes κεκευθότιον. Herodoti locum III, 119 iam Victorius cum Sophoclis verbis composuit.

37 λέγε διηγούμενος] Sic A, et sic porro pergit auctor καὶ εὐθύς εἰσάγαγε σεαυτόν, tum vero necessario ἢ σεαυτῷ scribendum est, nisi Aristotelem aliorum morem secutum esse credas, qui illo sensu αὐτὸν frequentant. λέγειν, διηγούμενον ceteri.

pag.
1417 b

38 τὰ ἴδια] Sic A aliique, τὰ ἰδίᾳ E cum editis.

2 πιθανὰ γὰρ, διότι σύμβολα γίνεταί ταῦτα ἂ ἴσασιν ἐκείνων ὧν οὐκ ἴσασιν] De poetic. cap. 24, ubi causa exponitur: οἴονται γὰρ ἄνθρωποι, ὅταν τοῦδὶ ὄντος τοδὶ ἢ ἢ γινομένου γίνηται, εἰ τὸ ὕστερόν ἐστι, καὶ τὸ πρότερον εἶναι ἢ γίνεσθαι· τοῦτο δ' ἐστὶ ψεῦδος. διὸ δὴ ἂν τὸ πρῶτον ψεῦδος, ἄλλου δὲ τούτου ὄντος, ἀνάγκη εἶναι ἢ γενέσθαι ἢ προσθεῖναι· διὰ γὰρ τὸ τοῦτο εἰδέναί ἀληθῆς ὃν παραλογίζεται ἡμῶν ἢ ψυχῇ καὶ τὸ πρῶτον ὡς ὄν.

5 ὡς ἄρ' ἔφη] Hom. Odys. T, 361.

7 εἰσάγαγε] εἰσάγει καὶ A, *introduc etiam* vet. transl. malim εἰσαγε.

9 ὅτι δὲ ῥάδιον, ὀρᾶν δεῖ] ὅτι ῥάδιον ὀρᾶν δὲ A, sufficit δὲ transpositum; verbo δεῖ facile caremus.

11 ἐνίοτε οὐκ ἐν ἀρχῇ] καὶ pro οὐκ tacite Gaisf. Bullium secutus, quasi libri id praeberent, hi vero omnes negationem retinent, quam Georgius Trap. in versione omittit; καὶ dedit Isingr.

12 ἐν δὲ δημηγορίᾳ ἥκιστα διήγησις ἔστιν] Dionys. ars rhet. 10, 14: ἀμάρτημα δὲ καὶ τὸ πανταχοῦ διηγείσθαι, μὴ ἐπιστάμενον ὅτι ὅλη μὲν ἰδέα συμβουλευτικῆ διηγήσεως οὐ δεῖται· ἴσασι γὰρ οἱ βουλευόμενοι περὶ ὧν σκοποῦνται, καὶ δεόνται μαθεῖν ὃ πρακτέον ἐστίν, οὐχ ὅπερ βουλευτέον. Quem locum iam Victorius laudavit.

15 ἢ διαβάλλοντες ἢ ἐπαινοῦντες] Haec verba neque praecedentibus neque sequentibus adhaerent; nam in his est singularis numerus ποιεῖ, unde peiores libri ποιούσιν exhibent, ibi vero subiectum non oratores, sed auditores. Quare haec male addita esse puto; licet tamen sequentibus sic inserere: ἀλλὰ τότε ἢ διαβάλλοντος ἢ ἐπαινοῦντος, οὐ τό,

quod non suadeo, quia aliis quoque ex causis ibi narrare possumus.

20 καὶ ὁ Αἴμων ὁ Σοφοκλέους] Antigona v. 679 seqq.

CAP. XVII.

21 ἀποδεικνύουσα δὲ χρῆ] Primum genus iudiciale aggreditur, sed hoc non ut in exordio et in narratione indicavit; sequitur tamen ἐν δὲ τοῖς ἐπιδεικτικοῖς et ἐν δὲ τοῖς δημηγορικοῖς, quare et hic Aristotelem scripsisse puto: ἀποδεικνύουσα δὲ χρῆ ἐν μὲν τοῖς δικανικοῖς, ἐπεὶ

22 ἐπεὶ περὶ τετάρων ἢ ἀμφισβήτησις] Hic Aristoteles dedita opera quantum potest, distinguit; aut res omnino negatur et an sit facta quaeritur, quae est coniecturalis constitutio, στοχαστικὴ στάσις; aut reus rem factam esse concedens damnum attulisse negat; aut damnum quoque concedens tantum quantum accusator dicat, ut Isocr. in Lochit. § 5—8, fecisse negat; aut denique rem et factam et iure factam esse probat, quae constitutio iuridicialis, στάσις δικαιολογική. Posteriores rhetores secundum et tertium praeceptum coniunxerunt et finitivam constitutionem, ὀριστικὴν στάσιν, dixerunt.

25 εἰ δ'] εἰθ' A, deinde vet. tr., qui interpres, si illud in codice invenit, male εἰθ' esse putavit; καὶ ὅτι si verum, est: item si causa agitur, nam exspectamus et hic ἢ ὅτι, quod E atque editi ante Victorium praebent.

26 ὡσαύτως καὶ εἰ περὶ τοῦ γενέσθαι τοῦτο ἢ ἀμφισβήτησις] A om. εἰ et ἢ, et ita vertit vet. transl., quod ipsum falsum non est; neque mirum inde factum et correctum esse, quod praecedentibus magis congruere videretur. At si qui causam dicit id negat, affirmat is qui accusat.

28 τὸν ἕτερον εἶναι πονηρόν] Ethic. Nicom. V, 10: διὸ καλῶς τὰ ἐκ θυμοῦ οὐκ ἐκ προνοίας κρίνεται· οὐ γὰρ ἄρχει ὁ θυμῷ ποιῶν ἀλλ' ὁ ὀργίσασι. ἔτι δὲ οὐδὲ περὶ τοῦ γενέσθαι ἢ μὴ ἀμφισβητεῖται, ἀλλὰ περὶ τοῦ δικαίου· ἐπὶ φαινομένῃ γὰρ ἀδικίᾳ ἢ ὀργῇ ἐστίν. οὐ γὰρ ὥσπερ ἐν τοῖς συναλλάγμασι περὶ τοῦ γενέσθαι ἀμφισβητοῦσιν ὧν ἀνάγκη τὸν ἕτερον εἶναι μοχθηρόν, ἂν μὴ διὰ λήθην

αὐτὸ δρῶσιν· ἀλλ' ὁμολογοῦντες περὶ τοῦ πράγματος, περὶ τοῦ ποτέρως δίκαιον ἀμφισβητοῦσιν· ὁ δὲ ἐπιβουλεύσας οὐκ ἀγνοεῖ, ὥστε ὁ μὲν οἶεται ἀδικεῖσθαι, ὁ δ' οὐ. Exemplum est: Demosthenes Aeschinem in concione pro pace ex Philocratis conditionibus cum Philippo ineunda contra Graecos: ἐφεστηκότων τῶν πρέσβειων καὶ ἀκουόντων, οὓς ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων μετεπέμψασθε ὑπὸ τούτου πεισθέντες, dixisse tradit; hic vero legatos Graecorum tum Athenis fuisse negat et Demosthenem, ne omnibus Graecis coniunctis illa pax concluderetur, auctorem fuisse insimulat.

30 ὥστ' ἐν τούτῳ χρονιστέον, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις οὗ] χρηστέον A, vet. tr. et schol. qui sic explicat: ὥστε ἐν τούτῳ, ἦτοι τῇ ἀμφισβητήσει περὶ τοῦ εἰ γέρονεν ἢ μὴ, χρηστέον τῷ δεικνύειν τὸν ἕτερον πονηρόν . . ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἦτοι τῇ ἀμφισβητήσει τῇ περὶ τοῦ εἰ δίκαιον ἢ μὴ, εἰ μέγα ἢ μὴ, οὐ χρηστέον τῷ δεικνύειν τὸν ἕτερον πονηρόν, λέξει γὰρ ἐκεῖνος, ὡς ἡγνόουν. Frustra hanc explicationem probaverunt Vaterus, Gaisfordus; tota enim causa posita est in illa iudicatione, ut omnem laborem, omne tempus oratoris illuc conferri oporteat. Egregie et verissime deteriores codices χρονιστέον praebent, seu coniectura inventum, ut nobis quidem videtur, seu ex vetustiore libro erutum. χρηστέον absolute dici non potest, debebatque scribere auctor: ὥστε ἐν ταύτῃ τούτῳ χρηστέον, ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις οὐ. Supra dixit cap. 16 p. 1417, 10: ὥστε περὶ τὸ ὁμολογοῦμενον οὐ διατριπτέον.

32 καλὰ καὶ ἀφέλιμα] Utrumque scilicet, si fieri potest, si minus, alterutrum, ut ἢ quod deteriores praestant, necessarium non sit.

34 ἐὰν ἄπιστα ἢ ἢ ἐὰν ἄλλος αἰτίαν ἔχη] Si alius quispiam eorum auctor existimatur, at id rarissime agitur, immo aut alia quaecunque necessaria de causa, unde Bekkerus: *αι ἄλλως?* idque saepe in schol. editum, sed operarum vitio, ut expositio docet: ἦτοι εἰ σώφρων, τοῦ δὲ εἶναί σε σώφρονα ἔστιν αἴτιος ἕτερος ὁ ἀνάγων σε, ὃς περικλείων σε πείθει καὶ ἄκοντα σωφρονεῖν. εὖρον σχόλιον εἰς τοῦτο, οἷον εἰ ἄλλος ἔστιν ὁ ποιῶν καὶ οὐχὶ ὁ λεγόμενος.

33 ἐκτὸς τοῦ πράγματος] Recte ita deteriores libri, nam A, vet. tr. ἐκ τοσοῦτου πράγματος

1 ἔστι δὲ τὰ μὲν παραδείγματα δημηγορικώτατα] pag. 1418
Vid. ad I, 9. Vet. tr. *magis concionalia*, id factum videtur, ut concinnior esset sententia, possis eodem iure *δικανικώτατα* scribere. (Ex Bekkeri³ male *δημηγορικώτερα* excusum legitur, superlativum A et graeci libri omnes retinent.)

3 ἢ δὲ περὶ ὄντων ἢ μὴ ὄντων] Deteriores quidam περὶ τῶν articulo inserto; et numerus multitudinis et casus me offendit, cum sit oppositum περὶ τὸ μέλλον, et infra item legatur: διότι περὶ τὸ μέλλον, ἐκεῖ δὲ περὶ τὸ γερονός, ut et hic requiram περὶ τὸ ὄν ἢ μὴ ὄν, cui iam convenit sequens οὔ. Vix enim illa Aristoteles fugit, quod philosophorum dicta essent.

8 ὃ φίλ', ἐπεὶ] Odys. IV, 204. Menelai verba ad Nestoris filium. Schol. gr.: *δηλοῖ καὶ Ὅμηρος ἐν οἷς παρ-εισάγει τὸν Ἀχιλλεῖα λέγοντα πρὸς τὸν Ὀδυσσεῖα· ἔφη τόσσ' εἶπας ὅσ' ἂν πεπνυμένος ἀνὴρ.*

9 καὶ μὴ . . ζητεῖν] Praeedit οὐ δεῖ δὲ ἐφεξῆς λέγειν, ut hic expectes οὐδὲ . . ζητεῖν, quare praestat h. l. ζητεῖ, ut sequitur καὶ μὴ . . λέγε

17 ἐνθύμημά τι ζητεῖν] ἐνθυμήματι ζητεῖν A, *enthymematizare* vet. tr., et sane ἐνθυμηματίζειν C et schol., quod si Aristoteles adhiberet, aptissimum enim hic verbum est, facile praeferrem; ζητεῖν vero natum ex v. 9, ubi nullum huius verbi vestigium apparet.

18 διηγήσει] *διηγήσεσι* vet. tr. schol.

22 τὸ δὲ δημηγορεῖν χαλεπώτερον τοῦ δικάζεσθαι] Etiam τοῦ ἐπιδείκνυσθαι, de quo vid. Isocrat. epist. IX.

22 ἐκεῖ] Recte Victorius ἐκεῖνο.

23 ὡς ἔφη Ἐπιμενίδης] Casaub. et Menag. ad Diogen. I, 114, qui hoc dictum philosophi mirantur, cum vatis illius divinationes de rebus futuris fuisse constet. Aristoteli fidem detrahere non licet, ipsius enim Epimenidis utitur auctoritate; at dicit *ἐμαντεύετο*, non *ἐμαντεύσατο*, i. e. plerumque, non semper.

27 καὶ οὐκ ἔχει] Haec ad *δημηγορεῖν* pertinent; quae praecedunt, ad τὸ *δικάζεσθαι*.

29 ἐξίστηται] ἐξίστη A, *ἐξίστησιν* schol. Notandus est

accentus, ut Philelphi cod. Xenoph. Cyrop 1, 2, 10: ὅταν καθίστηται, idemque erat in Platone, vid. Stallb. ad Phileb. p. 126. Activum non ineptum, est enim animum auditoris a causa avertere, et digredi, ut III, 8.

29 δεῖ οὖν ἀποροῦντα τοῦτο ποιεῖν ὅπερ οἱ Ἀθήνησι δῆτορες ποιοῦσι καὶ Ἰσοκράτης] Charetis nomen in oratione de pace non apparet, sed hunc et alios, qui paci resistebant, intelligit. Ibi § 27: ἀνάγκη δὲ τὸν ἔξω τῶν εἰθισμένων ἐπιχειροῦντα δημηγορεῖν καὶ τὰς ὑμετέρας γνώμας μεταστήσαι βουλόμενον πολλῶν πραγμάτων ἀψασθαι καὶ διὰ μακροτέρων τοὺς λόγους ποιήσασθαι, καὶ τὰ μὲν ἀναμνησαί, τῶν δὲ κατηγορεῖν, τὰ δ' ἐπαινεῖν, περὶ δὲ τῶν συμβουλευσῶν· μόλις γὰρ ἄν τις ὑμᾶς ἐξ ἀπάντων τούτων ἐπὶ τὸ βέλτιον φρονεῖν δυνηθεῖη προαγαγεῖν. Isocratem laudat imprimis praeter ceteros oratores Atticos, aut potius, quod non ipse forum ascenderit, sed *λογογράφος* fuerit. Conf. cap. 11 fine. Quod nostrae aetatis doctorum est acumen et ingenium, non deerunt, qui his locis freti tertium librum Aristotelis esse negent.

34 οἷον Ἰσοκράτης ποιεῖ· ἀεὶ γὰρ τινα εἰσάγει] In Helena § 22—38 Theseum laudat, § 41—48 Paridem excusat, in Busiride § 21—29 de Aegypti sacerdotibus et Pythagora agit, § 38—40 de poetis, in Panathenaico § 72—84 Agamemnonem extollit. Conf. Madius ad Poet. p. 190.

34 καὶ ὃ ἔλεγε Γοργίας] Nullo modo orationem sibi deesse posse Gorgias affirmavit; semper enim egressum intulit. Scripsimus cum A et vet. transl. λέγων, mutata distinctione, quae coniungit vulgo ἢ τὰ καὶ τὰ ποιεῖ, unde concinna et apta evadit oratio, sed non tacendum est in A et vet. tr. ποιεῖ ἢ, non ποιεῖ ὃ legi. Fossius de Gorgia p. 77 corrigit: ὁμοίως δὲ καὶ ἀνδρίαν ἢ τὰ καὶ τὰ ποιεῖ ὃ τοῖόν γέ ἐστιν probante Westermanno Quaest. Demosth. II, 7. Welckero de Prodico Rhen. Mus. I p. 556., et Achillis et fortitudinis laudationes significari putat; utrumque male. Exemplo rem illustrat Aristoteles, incertum ab ipso ficto an a Gorgia elaborato; posterius nostra lectione satis improbable fit. Soplhist. elench. 15 p. 174 b, 30: ἐπιχειρητέον δ' ἐνίστε καὶ πρὸς ἄλλα τοῦ εἰρημένου, ἐκεῖνο ἐκλαβόντας, εἰ μὴ

πρὸς τὸ κείμενον ἔχῃ τις ἐπιχειρεῖν, ὅπερ ὁ *Λυκόφρων* ἐποίησε προβληθέντος *λύραν ἐγκωμιάζειν*.

35 τοῦτό ἐστιν] ταυτό ἐστιν A et schol., qui recte ταυτόν scribit, *idem est* vet. tr.

36 εἶτα τὸν θεόν] *Iovem Aeaci genitorem, Isocrat. Euag.* § 14., ubi item quod *Aristoteles* tradit, fit; nam a summa origine eius genus, quem laudat, *Gorgias* repetit, itaque *Iuppiter* omitti non potest, et male editiones *Aldum* secutae usque ad *Victorium* τὴν θεόν, *Thetidem*, dederunt.

1 χρηστὸν φαίνεσθαι ἢ τὸν λόγον ἀκριβῆ] Nonne ne-^{pag.}
vus flagitat χρηστὸν τὸν λόγον φαίνεσθαι ἢ ἀκριβῆ? magis ^{1418 b}
enim convenit probo viro, ut ἡθικῶς quam ut ἀποδεικτικῶς loquatur.

2 τῶν δὲ ἐνθυμημάτων τὰ ἐλεγκτικὰ μᾶλλον εὐδοκί-
μει τῶν δεικτικῶν] Vid. ad II, 23 fine. *Demosth.* περὶ παραπρ. § 166—173, quae ipse in Macedonia fecerit enar-
rans sic incipit: ὄν τοίνυν χρόνον ἤμεν ἐκεῖ καὶ καθήμεθ' ἐν Πέλλῃ, σκέψασθε τί πράττειν ἕκαστος ἡμῶν προείλετο. ἐγὼ μὲν κτλ. Tum § 174—176 transit ad ceteros legatos: φέρε δὴ τί τοῦτω πέπρακται παρὰ ταῦτα καὶ τί τῷ *Φιλοκράτει*, θεάσασθε· παρ' ἄλληλα γὰρ ἔσται φανερώτερα. πρώτον μὲν κτλ. Similis collatio in *Ctesiphontea* § 257—266 p. 312 seq.

4 παρ' ἄλληλα γὰρ μᾶλλον τάναντία γνωρίζεται] Inde sumptum illud: contraria iuxta se posita magis elucescunt.

6 τὰ μὲν λῦσαι ἐνστάσει, τὰ δὲ συλλογισμῶ] Haec si abessent, nemo desideraret, neque ea superioribus cohaerere monet *Victorius*; vulgo πίστεών ἐστι, τὰ μὲν, *Bekkerus* ἔστι scribens coniunxit, ut hoc dicat auctor: confutandus est adversarius aut ἐνστάσει aut συλλογισμῶ. Sed omnis λύσις in alterutro versatur, neque praeter hacc tertium est, vid. II, 25, simul tam dura est constructio, ut vix graeca videatur. Itaque nisi mala manu addita esse credas, excidisse aliquid videtur, v. c. πίστεών ἐστιν, ὧν ἐστὶ τὰ μὲν. III, 13: τὰ γὰρ πρὸς τὸν ἀντίδικον τῶν πίστεών ἐστι.

7 ἀρχόμενον μὲν] Qui accusat vel ante alios suadet, is primum causam confirmet, tum adversarium confutet, nisi multa et varia sunt quae ipsi adversentur; id si est, antequam

confirmet, confutet. Qui vero causam dicit, adversarii conviciis proscissus primum haec diluat, ut auditorum animos sibi benevolos reddat, tum causam argumentis confirmet.

11 *Καλλίστρατος ἐν τῇ Μεσσηνιακῇ ἐκκλησίᾳ*] Puto apud illos, nam vix est Atheniensium vel Spartanorum (Ol. 102, 2) in concione de rebus Messeniis; *προκαταλήψεις* ex Aeschine notas intellige. In Plataico Isocratis argumenta, quae Thebani eorumque *συνήγοροι*, Atheniensium oratores, proferre putabantur, a Plataeensis § 8—41 confutantur. Scholiasta quae dicit: *Ἀθηναῖος δὲ οὗτος ἦν καὶ διαλεγόμενος πρὸς τοὺς Μεσσηνίους ἀναγκαζομένους τελεῖν φόρον καὶ ἀντιλέγοντας*, ficta esse apparet.

13 *πρῶτον πρὸς τὸν ἐναντίον λόγον λεκτέον*] Sic ex A dedimus, ceteri *πρῶτον τὰ πρὸς*, quod si *λόγον* abesset, probum videretur.

21 *ταῖς θεαῖσι*] Eurip. Troad. v. 979 Seidl., ubi Hecuba Helenae orationem confutat.

25 *ἐπίφθορον*] Demosth. pro Ctesiphonte § 3 seq.

27 *ὁ περὶ Ἰσοκράτης ποιεῖ ἐν τῷ Φιλίππῳ καὶ ἐν τῇ ἀντιδόσει*] In Philippo Victorius § 73—78 intelligit, ubi quae probra et mala in Graecos consilia regi obiciunt perniciosi oratores, exponuntur; at vix Isocrates ipse haec animo probans vera putabat. Sed alius ibi exstat locus, non in confirmatione quidem, sed in exordio § 4—7, ubi auditorum sententiam de sua oratione, ipsi probatam, refert eamque his verbis finit: *εἰ μὲν οὖν ἀφρόνως ἢ καὶ νουνεχόντως ταῦτ' ἐδόξαζον, δικαίως ἂν ἐκεῖνοι τὴν αἰτίαν ἔχοιεν*. Ex oratione de permutatione bonorum nunc integra Aristoteles ea intelligit, quae Isocrates ibi § 141—149 ab amico, ne suam vivendi rationem auditoribus referret, sibi quoque illo modo laudem quaereret, monita esse finxit, item § 132—139, quibus Timotheum alloquitur; conf. *πρὸς Καλλιμάχον* § 9—10. Areopag. § 56 seqq. Celeberrimum exemplum est in Panathenaeo, § 199—265., quem si notus fuisset Aristoteli, hic non neglexisset. Similiter Andocides *περὶ μυστηρίων* § 48, ne ipsi, quod facere vellet, probro verteretur, Charmidem suadentem inducit. Est haec quae dicitur apostrophe, vid. Aquil. Rom. cap. 9. Demosth.

in Philippi mores invehens Olynth. II, 17. Isocr. ad Demon. § 34. Cicero pro Quinctio § 77.

28 Ἀρχίλοχος] Fragm. XVI et X.

32 Σοφοκλῆς] Antigona v. 688—696.

34 *χρῆ δὲ τὰς διαλλαγὰς*] Eadem sententia in Isocratis Archidamo § 50, quem secutus videtur Aristoteles: *χρῆ δὲ τοὺς μὲν εὖ πράττοντας τῆς εἰρήνης ἐπιθυμεῖν· ἐν ταύτῃ γὰρ τῇ καταστάσει πλεῖστον ἂν τις χρόνον τὰ παρόντα διαφυλάξαιεν· τοὺς δὲ δυστυχοῦντας τῷ πολέμῳ προσέχειν τὸν νοῦν· ἐκ γὰρ τῆς ταραχῆς καὶ τῆς καινουργίας θᾶτον ἂν μεταβολῆς τύχοιεν.* Anaxim. cap. 2.

38 *εὐτυχοῦντας δεῖ καταλλάττεσθαι*] A et vet. ir. servant, in ceteris omnibus desunt.

CAP. XVIII.

39 *περὶ δὲ ἐρωτήσεως*] Aristoteles hic quae argumentationem adiuvant, inserit, *περὶ ἐρωτήσεως, περὶ ἀποκρίσεως, περὶ γελοίων.* De primo vide Hermog. *περὶ μεθόδου δεινότητος* cap. X, sed multo meliora sunt quae ex optimis commentariis ad illum locum dedit Gregorius Corinthius Rhet. VII p. 1202 seqq.

Exemplum *ἐρωτήσεως* luculentum est Lysiac XII, 24—26. XXII, 5. cf. XIII, 30—33. Demosth. de cor. § 52. Plat. Apol. p. 106 (25): *ἀποκρίναι, ᾧ γὰρ καὶ γὰρ ὁ νόμος κελεύει ἀποκρίνεσθαι.* Schoem. ad Isaacum XI, 4 p. 460.

Nuper ex codice Paris. Seguerus fragmentum (repetitum a Schneidewino in Museo Rhen. 1846 p. 261—265) *περὶ ἐρωτήσεως* et *περὶ ἀποκρίσεως* edidit, ex ipso Aristotele sumptum eumque fere illustrans; cuius generis nunc quidem rarissima sunt exempla, nec praeter sedes I, 6. II, 23 tertium scio locum, quo Aristotelis artem hac ratione a posterioribus probatam et illustratam videmus. Vide quae ibi monimus p. 588—595. Secutus est Bakius ad Apsinem prol. I. Nos id Rhet. Gr. tom. I, 163—168 insertum hic quoque, ut par erat, adiecimus.

2 *Ἀάμπωνα*] *μάντις* erat, vid. Bergk Commentat. de reliq. pag. 1419 com. p. 49 seqq. Fragment. rhet.: *ἤροτο . . ἀνήροτο.* Idem

sub finem v. 5 verbum addit *πῶς εἶπεν*, non male ut v. 11 *ἔφη* legitur, nunc *ἐπήρετο* repetendum est.

9 *Μελήτου*] Ita et Aristotelis libri, praeter A, in quo *μεγαλήτου*, et Q (m Victorii), in quo *μελίτου* (Victorius tunc vulgatam primus Meliti formam induxit, male nuper a P. Forchhammer Die Athener u. Sokrates p. 81 seq. probatam), *μελέτη τοῦ* p v.

10 *εἴρηκεν ὡς ἂν δαιμόνιον τι λέγοι, ἦρετο*] Sic A vet. transl.; *εἴρηκεν εἰ δαιμόνιον τι λέγοι, ὁμολογήσαντος δὲ ἦρετο* ceteri omnes cum schol. gr., quod falsum est; nam in eo quod adversarius concessit interrogantem morari non decet, sed alteram propositionem, quam et ipsam concedat necesse est, ex eo quaerere et statim inde quod sequitur, concludere; sic Socrates non quod Meletus in libello ipso dixit: *ἕτερα δὲ καινὰ δαιμόνια εἰσφέρων*, quaesivit; concessit enim adversarius et erat *φανερὸν*, sed quod certa ratione inde concludere poterat, dedit. Itaque illud *ὁμολογήσαντος δὲ* sensui et consilio Aristotelis repugnat, neque *εἴρηκεν εἰ* significat: quaesivit ex Meleto num daemonion quid crederet. Sed Meletus de Socrate *εἴρηκεν ὡς ἂν δαιμόνιον τι λέγοι*. Platonis intelligitur Apologia p. 110 (27), qui locus supra iam II, 23 laudatus est, ubi Socrates hac via et ratione progreditur: *ἔσθ' ὅστις δαιμόνια μὲν νομίζει πράγματ' εἶναι, δαίμονας δὲ οὐ νομίζει; Οὐκ ἔστιν . . . οὐκοῦν δαιμόνια μὲν φῆς με καὶ νομίζειν καὶ διδάσκειν εἶτ' οὖν καινὰ εἶτε παλαιά· ἀλλ' οὖν δαιμόνιά γε νομίζω κατὰ τὸν σὸν λόγον καὶ ταῦτα καὶ διωμόσω ἐν τῇ ἀντιγραφῇ*. Vides Socratem id quod Meletus dixit, non interrogare, sed affirmare.

17 *θοροβοῦσιν ὡς ἀποροῦντες*] Non auditores *ἀποροῦσι*, sed eum qui hac ratione respondet, difficultate premi neque hanc solvere posse arbitrantur, quare hunc victum et inferiorem causam tenere censent; ipsa particula *ὡς* non auditores, sed respondentem Aristotelem intellexisse probat, unde dudum *ἀποροῦντος* correximus. Accedit nunc fragmenti auctoritas, e quo Schneidewinus ibi p. 262 idem emendavit. Cum vero in A sit *ἀποροῦντας*, accusativum singularis reddere licet.

20 *ἀποκρίνασθαι δὲ δεῖ*] Haec fragm. rhet. sic amplificat: *τά γε μὴν ἀμφίβολα ἔξαπλοῦν τῷ λόγῳ οἶον τὸ πῆ*

μὲν ἔπραξα πῆ δὲ οὐ, καὶ τὰς αἰτίας προστιθέναι, οἷον τόδε μὲν ἔπραξα διὰ τόδε καὶ ὅλως τὰς βραχυλογίας καὶ συντομίας παρέχεσθαι ἐπὶ ταῖς ἀποκρίσεσι, τὰ δὲ προσδιορισμοῦ φευκτέον. Igitur hic auctor in postremis verbis negationem non invenit et διαιροῦντα λόγῳ συντόμως legisse videtur.

24 φανερόν δ' ἡμῖν ἔστω ἐκ τῶν τοπικῶν] Libro octavo, qui auctore Alexandro ab aliis περὶ ἐρωτήσεως καὶ ἀποκρίσεως, quo titulo duo libri Aristotelis a Diogene laudantur, ab aliis περὶ τάξεως καὶ ἀποκρίσεως inscriptus est; incipit capite quarto ἀπόκρισις, cuius mentio initio libri, quo argumentum indicatur, desideratur. Notandus vero est imperativus ἔστω, hoc enim ut εἰρήσθω, librum illum nondum compositum esse indicare videtur, neque ἔσται, quod deteriores exhibent, placet, praesens exspectamus, aut intelligendum potius verbum in hac formula. ἔστι schol. fol. 79 b, 35.

25 συμπεραίνόμενον] Hoc absolute positum; si in adversarii interrogatione neque ambiguum est (ἀμφίβολα) et propositiones concedamus necesse est (τὰ δοκοῦντα ἐναντία), conclusionem ipsam allata ratione dissolvamus; ut Lacedaemonius ille aut Sophocles; non negarunt quod adversarii proposuerant, sed quod ex illis concluderant, confutarunt. Quare hoc exspectamus: πρὸς δὲ τὸ συμπεραίνόμενον . . τὴν αἰτίαν εἰπόντα, sed mutavit constructionem Aristoteles, si sana est lectio. Veneta intulit πρὸς συμπεραίνόμενον, quod h. l. sine articulo soloecum est. Concludentem vet. tr., sed non dicitur media forma, et debebat dici συμπεραίνοντος vel συμπεράναντος; quodsi abesset hoc verbum, nemo id desideraret.

28 προβούλοις] Vid. Schoemann Antiquitates iuris publici Graecorum p. 181. Schneid. ad Polit. IV, 15 p. 272, de Sophocle Dind. vit. Soph. p. XX.

31 καὶ ὡς ὁ Λάκων εὐθυνόμενος τῆς ἐφορίας] Historia incerta non minus atque ea quae in Polit. II, 9 narrantur: ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ περὶ τὴν ἐφορείαν ἔχει φανύως· ἡ γὰρ ἀρχὴ κυρία μὲν αὐτῇ τῶν μεγίστων αὐτοῖς ἐστίν, γίνονται δ' ἐκ τοῦ δήμου πάντες, ὥστε πολλάκις ἐμπιπτουσιν ἄνθρωποι σφόδρα πένητες εἰς τὸ ἀρχεῖον, οἱ διὰ τὴν ἀπορίαν ὄνιοι ἦσαν. ἐδήλωσαν δὲ πολλάκις μὲν καὶ πρότερον, καὶ νῦν δὲ ἐν τοῖς ἀνδρείοις· διαφθαρέντες

γὰρ ἀργυροῖω τινὲς ὅσον ἐφ' ἑαυτοῖς ὅλην τὴν πόλιν ἀπώλεσαν, ubi Götfl. p. 333 nostrum locum adscripsit.

pag.
1419b

1 οὐτε τὸ συμπέρασμα ἐπερωτᾶν, ἐὰν μὴ τὸ πολὺ περιῆ τοῦ ἀληθοῦς] Topic. VIII, 2 p. 158, 7: οὐ δεῖ δὲ τὸ συμπέρασμα ἐρώτημα ποιεῖν· εἰ δὲ μὴ, ἀνανεύσαντος οὐ δοκεῖ γερουέναι συλλογισμός· πολλάκις γὰρ καὶ μὴ ἐρωτῶντος ἀλλ' ὡς συμβαῖνον ἐπιφέροντος ἀρνοῦνται καὶ τοῦτο ποιοῦντες οὐ δοκοῦσιν ἐλέγχεσθαι τοῖς μὴ συνορῶσιν ὅ τι συμβαίνει ἐκ τῶν τεθέντων· ὅταν οὖν μηδὲ φήσας συμβαίνειν ἐρωτήσῃ, ὁ δ' ἀρνηθῆ, παντελῶς οὐ δοκεῖ γερουέναι συλλογισμός. Id quidem in dialectica arte observandum est, in rhetorica oratores quae ex praedictis certo consequi videntur, pleraque interrogant, unde interrogationis figura ap. Auct. ad Herennium IV, 15, 22: *interrogatio non omnis gravis neque concinna, sed haec quae, quum enumerata sunt ea, quae obsunt causae adversariorum, confirmat superiorem orationem.* Idem et contrarium, quod magnam habet vim ad persuadendum, interrogat IV, 18, 25.

2 περὶ δὲ τῶν γελοίων] Cicero de orat. II, 58, 235 seqq. Quintil. VI, 3. Πῶς εἶδη τῶν γελοίων ex ipsis libris de arte poetica vid. in Cram. Anecd. Paris. 1, 404. et introduct. in Aristoph. p. XIII Dind. Conf. quae diximus in Monac. Annal. 1840 nr. 133 p. 27 seqq.

3 Γοργίας] Morem hunc tangit Plato Gorg. p. 59 (473): τί τοῦτο, ὦ Πῶλε; γελαῖς; ἄλλο αὖ τοῦτο εἶδος ἐλέγχου ἐστίν, ἐπειδάν τις τι εἶπῃ, καταγελαῖν, ἐλέγχειν δὲ μὴ; ubi schol. p. 348 Bkk.: τοῦτο παράγγελμα Γοργίου, τὸ τὰς σπουδὰς τῶν ἀντιδίκων γέλῳτι ἐκλύειν, τὰ δὲ γελοῖα ταῖς σπουδαῖς ἐκκρούειν. Ex Olympiodoro, ut videtur, haec sumpta, ex quo Victorius haec adnotavit: ἐν πράξει ἡ. ἰστέον γὰρ ὅτι Γοργίου ἐστὶ παράγγελμα, ὅτι εἰ μὲν ὁ ἐναντίος σπουδαῖα λέγει, γελαῖς καὶ ἐκκρούεις αὐτόν, εἰ δὲ ἐκεῖνος γελαῖ σου σπουδαῖα λέγοντος, σύντεινον αὐτόν, ἵνα μὴ φανῆ αὐτοῦ ὁ γελαῖς. καὶ ὁ Πῶλος οὖν ὁ μαθητὴς Γοργίου ἐγέλασεν. Anaximenes cap. 36: χρὴ δὲ ἐν ταῖς κακολογίαις εἰρωνεύεσθαι καὶ καταγελαῖν τοῦ ἐναντίου ἐφ' οἷς σεμνύεται καὶ ἰδίᾳ μὲν καὶ ὀλίγων παρόντων ἀτιμάζειν αὐτόν, ἐν δὲ τοῖς ὄχλοις κοινὰς μάλιστα κατηγορίας λοιδορεῖν.

7 οὖν] Post ὅπως positum om. A, vet. transl.; sententia non sola posita est, qua ὅπως idem fere significat quod ὀπό-
τερον, sed dependent haec verba ὅπως τὸ ἀρμόττον ex
εἴρηται, ut inde quod conveniat sibi sumat.

7 εἰρωνεία τῆς βωμολοχίας] Ethic. Nic. IV, 13—14.

CAP. XIX.

10 ὁ δ' ἐπίλογος σύγκειται ἐκ τεττάρων] Marcellinus
in Hermogenem IV, 424: εἰδέναι μέντοι δεῖ ὡς συμβαίνει
πολλάκις ἐπιλείψαι τὸν ἐπίλογον, ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ προ-
οίμιον καὶ τὴν διήγησιν, ὡς ἐν ταῖς ἀποδείξεσι μόνον
εἶναι τὸ ζήτημα· προνοητέον δὲ ἐν τοῖς ἐπιλόγοις, ὅπως
ἐὰν κατηγορῶμεν δυσμενῆ τῷ φεύγοντι τὸν ἀκροατὴν,
ἐὰν δὲ ἀπολογώμεθα εὖνουν ἑαυτοῖς τὸν δικαστὴν κατα-
στήσομεν· φησὶ δὲ Ἀριστοτέλης τέσσαρα εἶναι μέρη τοῦ
ἐπιλόγου, πρῶτον μὲν τὸ εἰς πάθος ἄγειν τὸν ἀκροατὴν,
ἔπειτα τὸ ποιῆσαι τοῖς μὲν ἐναντίοις ἀλλοτρίως ἔχειν,
αὐτοῖς δὲ οἰκείως, καὶ τὸ αὔξειν καὶ ταπεινοῦν καὶ τε-
λευταῖον τὸ ἀναμιμνήσκειν· πολλάκις δὲ οὐ πᾶσι χρη-
στέον ἀλλ' ἐνίοις. Eadem fere etiamsi non aequae distincta
docet Anaximenes cap. 37 p. 1444 b, 22 seqq. Posteriores
tripartitam faciunt conclusionem ex enumeratione (ἀνάμνησις),
amplificatione (δένωσις), commiseratione (ἔλεος); sic auctor
ad Herennium II, 30, 47. Victor, Apsines IX, 531 alii, qui
parum recedunt ab Aristotele; nam quod huic primum est,
latet in amplificatione. Nova sunt quae incertus rhetor tradit
in Notices XIV, 206: ἔργον δὲ ἐπιλόγου Πλάτων ἐν Φαί-
δρω φησίν, ἐν κεφαλαίῳ ἕκαστα λέγοντα ὑπομνήσαι ἐπι-
τελευτικὸς τοὺς ἀκούοντας περὶ τῶν εἰρημένων. ἔχεται
δὲ τῆς αὐτῆς δόξης καὶ Χρύσιππος· καὶ γὰρ αὐτὸς μονο-
μερῆ φησὶ τὸν ἐπίλογον. Ἀριστοτέλης δὲ ἐν ταῖς Θεο-
δεκτικαῖς τέχναις φησὶ ὅτι ὁ ἐπίλογος τὸ μὲν κεφάλαιον
ἔχει προτρέψασθαι τοὺς ἀκούοντας, προτρέφομεν δὲ τρι-
χῶς εἰς τὰ πάθη ἀνάγοντες τὰ ἐκάστῳ προτρεπτικά. ἐν
μὲν οὖν ἔργον ἐπιλόγου τὸ τὰ πάθη διεγείρει, δευτέρον τὸ
ἐπαινεῖν ἢ ψέγειν . . . τρίτον δὲ τὸ ἀναμιμνήσκειν τὰ εἰρη-
μένα. Haec cum iis quae Arist. hic docet parum conveniunt.

15 καὶ ἐπιχαλκεύειν] καὶ fort. del., conf. Brandis Philol. IV, 45.

16 δὲ] om. A vet. transl. An fuit δυοῖν θατέρου δὲ στοχάζεσθαι?

18 τοιούτους] τούτου A, ex quibus autem oportet praeparare, dicti vet. tr. Haec ergo neque τοιούτους neque τούτου vertit. Verum haud dubie est δὲ δεῖ κατασκευάζειν, nam particulae δὴ hic aptus non est locus. τούτου si verum est, verbum excidit ut τυγχάνειν, στοχάζεσθαι; licet facilius τοῦτο reponere.

19 εἴρηται οἱ τόποι] I, 9. Verba addita πόθεν σπουδαίους δεῖ κατασκευάζειν καὶ φαύλους declarationem vocabuli τοιούτους inertem esse nec ab ipso auctore addita, coniecit Victorius in scriptis adnotationibus, item Vaterus p. 193, at proba sunt, si Arist. non τοιούτους scripsit, sed aliud, quod A et vet. tr. suadent.

20 δεδειγμένων] Sic A, ceteri cum vet. tr. δεδειγμένον, hoc si abesset, nemo requireret, nec quid significet apparet; aut benevolentiae captationem modo dictam intelligit, ut statim nostrae amplificationis meminit μετὰ δὲ ταῦτα δῆλων ὄντων καὶ οἷα καὶ ἡλίκα, quod item fere est δεδειγμένων, aut ipsam argumentationem, i. e. confirmationem et confutationem, quod suadent verba δεῖ γὰρ τὰ πεπραγμένα ὁμολογήσθαι, neutrum vero simplici genetivo multitudinis numeri exprimi potest, qui si sanus est, aliquid excidisse videtur.

24 ἔκκεινται οἱ τόποι πρότερον] II, 19 et 26.

26 ἔλεος καὶ] timor vet. tr., quod notandum, nam et I, 1 p. 1354, 25: φθόνον ἢ ἔλεον vertit *timorem aut inimicitiam*.

27 εἴρηται δὲ καὶ τούτων οἱ τόποι πρότερον] II, 1 —11, sed ibi neque δεινῶσις neque ἔρις apparet; ἢ οἶκτον ἢ δεινῶσιν supra III, 16 legimus; similia congesta sunt, quod impedit, quo minus ἔρις mutemus in χάρις.

30 ὥσπερ φασὶν ἐν τοῖς προοιμίοις, οὐκ ὀρθῶς λέγοντες] Haud dubie contra Isocratis doctrinam hoc dictum est, si vituperat priores artium scriptores; at laudat potius quod praeceperunt, saepius rerum memoriam faciendam et auditorem docilem benevolum attentum reddendum esse, sed diversa ratione

in exordio et epilogo; quare negatio οὐκ abundat. An vituperat, quod haec in exordio praeceperint, cf. III, 14 p. 1415 b, 10? Sequentia id non probant. Ceterum in iis quoque artibus, quae nobis supersunt, tria illa in tota oratione esse comparanda invenimus, vid. ad Auct. ad Herenn. I, 7. Anaxim. cap. 37, cui est *παλιλλογία*. Victorius sic explicat: hoc autem hoc pacto commode congruenterque fiet, si hic servetur quod in prooemiis quidam falso tractandum iubent; nam auctores sunt iis, quibus artem tradunt, ut crebro ea dicant, ac repetant demum easdem in principiis sententias, quod verum non est neque ullo pacto fieri debet. Sed tam inepta veteres non praeceperant.

31 *εὐμαθῆς*] Sic ex A vet. transl. pro *εὐμαθῆ*, quod ceteri libri praebent, scripsimus; scilicet *ὁ ἀκροατής*, omnes enim in exordio auditorem docilem reddi iubent, et hoc est quod Aristoteles intelligit.

35 *παραβάλλειν δὲ ἢ ὅσα περὶ τὸ αὐτὸ ἄμφω εἶπον, ἢ μὴ καταντικρὺ*] Locus vix sanus. Hoc vult Aristoteles: quae in confirmatione et confutatione separatim multis dicta sunt, haec in enumeratione, *ἀναμνήσει*, paucis repetenda, ut collatio vel comparatio fiat eorum, quae tu attulisti et quae adversarius congessit; haec est *ἀντιπαραβολὴ τοῦ ἐναντίου*, ea autem fit directe *καταντικρὺ*, aut *ἐξ εἰρωνείας*, aut *ἐξ ἐρωτήσεως*. Qua comparatione si uti nolis, ut et tuae et adversarii sententiae e regione ponantur et confirmatio et confutatio arcte coniungatur, paucis confirmationem tuam, et tum si libet etiam confutationem repetas. Igitur duo sunt praecepta, quorum alterum est *ἐκ παραβολῆς*, in quo contraria iuxta posita in memoriam revocantur; alterum collationem non poscit et si placet, omittere potes adversarium, certe extra confirmationem separatim, *χωρίς*, mentionem facies. Unde coniungenda esse *ἢ δὴ οὕτως ἐκ παραβολῆς* nec sine causa addita verba *ἐκ παραβολῆς* apparet; tum comparationis tres modi, ut exempla docent, indicantur, quare *ἢ μὴ* vel ut A et vet. transl. *εἰ μὴ* falsum est; sed si haec delemus, ut sit: *παραβάλλειν δὲ ἢ ὅσα περὶ τὸ αὐτὸ ἄμφω εἶπον, καταντικρὺ . . ἢ ἐξ εἰρωνείας . . ἢ ἐξ ἐρωτήσεως*, vel particulae locum permutamus sic: *παραβάλλειν δὲ ὅσα περὶ τὸ αὐτὸ ἄμφω*

εἶπον, ἢ καταντικρὺ, omnia conveniunt. Ceterum A et vet. tr. non εἶπον, sed εἰπεῖν praebent; coniungunt ergo, ut aliquid excidisse credas, εἰπεῖν εἰ μὴ καταντικρὺ, ἀλλὰ * * οὔτος, sed aptissimum est illud καταντικρὺ dicere, quod schol. sic detorquet: παραβάλλειν δὲ ἢ ὅσα εἶπον ἀμφοτέροι περὶ τὸ αὐτὸ ἢ μὴ κατ' ἀντιπαραβολήν, ἥτοι ἐκ παραβολῶν λέγειν αὐτά, ἀλλ' ἰδίᾳ μὲν λέγειν ὅσα εἶπας, ἰδίᾳ δὲ ὅσα ὁ ἀντίδικός σου περὶ τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως.

pag.
1420

1 ἐγὼ δὲ ταδί, καὶ διὰ ταῦτα] Postrema A καὶ ἄδε καὶ ταῦτα. Vet. tr.: *sed iste quidem h. de h. iusta autem et h. id est τὰ δίκαια δὲ καὶ ταῦτα*

2 ἔδειξεν] *opinabatur* vet. tr., atque ἔδοξεν in scholiis excusum legitur.

4 ἢ δὴ οὔτως [ἢ] ἐκ παραβολῆς ἢ κατὰ φύσιν] ἢ inclusimus auctore Victorio, qui verba ἢ ἐκ παραβολῆς probantibus Buhlio et Vatero suspecta esse posse arbitratur; plerumque sane dicit Aristoteles ἢ δὴ οὔτως ἢ, vid. ad II, 23, sed et insertis aliis, ut Sophist. elench. cap. 6: ἢ δὴ οὔτω διαιρετέον τοὺς φαινομένους συλλογισμοὺς καὶ ἐλέγχους, ἢ πάντας ἀνακτέον εἰς τὴν τοῦ ἐλέγχου ἄγνωϊαν. Ethic. Nic. X, 2 p. 1173 b, 25. Repetit quod modo dixit; nam haec omnia erant ἐκ παραβολῆς, vide supra. Iam schol. gr. dicit τὸ ἢ παρελκον.

6 τελευτή δὲ τῆς λέξεως ἀρμόττει ἢ ἀσύνδετος] Dandi casum Victorius coniecit, Fr. A. Wolfius apud Vaterum p. 216 flagitavit, et sane magis quam nominativus convenit; supra quod legimus ἀρχὴ δὲ διότι huc non referendum est.

7 εἶρηκα, ἀκηκόατε, ἔχετε, κρίνατε] Incerti oratoris verba, acute ab Aristotele sic sine operis posita, ut et de sua arte rhetorica cum ceteris comparanda valerent. Lysias in Eratosthenem sine: πᾶνσομαι κατηγορῶν, ἀκηκόατε, ἐρωᾶκατε, πεπόνθατε, ἔχετε, δικάζετε. adversus Andocidem: καὶ ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐπίστασθε γὰρ ἂν δεῖ ποιῆσαι, μὴ ἀναπεισθῆτε ὑπὸ τούτου. φανερῶς ἔχετε αὐτὸν ἀσεβοῦντα, εἶδετε, ἠκούσατε τὰ τούτου ἁμαρτήματα. ἀντιβολήσει καὶ ἰκετεύσει ὑμᾶς, μὴ ἐλεεῖτε· οὐ γὰρ οἱ δίκαιως ἀποθνήσκοντες, ἀλλ' οἱ ἀδίκως ἄξιοί εἰσιν ἐλεεῖσθαι.

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA

881A8RH.S

C002 V002

ARS RHETORICA.

3 0112 023772962